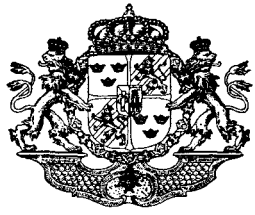
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 50

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1940

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

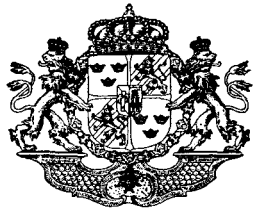
Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1940: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19401

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 50

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1940

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
BIBLIOTEKET
STOCKHOLM 27

STOCKHOLM 1940
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
400090

INNEHÅLL — INDEX

Nr 1.

Sociala frågor vid 1939 års urtima riksdag	3	Questions sociales à la session extraordinaire du Riksdag de 1939.
Konjunkturläget hösten 1939	8	La conjoncture pendant l'automne 1939.
Förslag om understöd vid utrymning m. m.	11	Projet d'assistance aux évacués et autres projets.
Bostadsbygge och bostadsförsörjning under kristiden	17	La production d'habitations en temps de crise.
Lagförslag om hushållsarbete i Norge och i Sverige	21	Projet de loi sur le travail ménager en Norvège et en Suède.
Bostadsproduktion och bostadsförsörjning i Tyskland under senare år	24	La production d'habitations en Allemagne pendant les dernières années.
Riktlinjer för värdering av tjänstebostäder	27	Directives pour l'évaluation des logements fournis aux fonctionnaires.
Kortare meddelanden	30	Courtes notices.
Internationella arbetsorganisationen under 1939	30	L'organisation internationale du travail en 1939.
Förslag till avlöningsreglemente för försvarsväsendets manskap	31	Projet de réglementation des salaires du personnel de la défense nationale.
Normalkontrakt för hyresavtal	33	Contrat normal de location.
Socialstyrelsens utlåtande angående mödrahjälpen	33	L'assistance aux mères. (Rapport de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.)
Förslag angående försäljning av bröd efter vikt	33	Projet touchant la vente du pain au poids.
Indexreglerade löner i Norge	35	L'ajustement des salaires d'après les indices en Norvège.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under december 1939	36	Marché du travail pendant décembre 1939.
1. Läget på arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingarnas uppgifter	36	1. Le marché du travail d'après les renseignements des bureaux de placement.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1939	40	2. Activité des bureaux de placement publics en décembre 1939.
3. Sysselsättning inom industri och handel m. m. under december 1939 enligt uppgifter från arbetsgivare	42	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce, etc. en déc. 1939 d'après les données des patrons.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1939	46	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1939.
Statens arbetslöshetskommission november och december 1939	47	La Commission du chômage en novembre et décembre 1939.
Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1939	48	Mouvement de la population pendant le 3e trimestre 1939.
Levnadskostnaderna den 1 januari 1940	49	Coût de la vie le 1er janvier 1940.
Litteraturöversikt	64	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	70	Lois concernant les questions sociales.

Nr 2.

Krigstidens inflytande på sociallagstiftningen i Finland	73	Répercussions de la guerre sur la législation sociale en Finlande.
Västernorrlands läns försörjningsmöjligheter	78	Possibilités d'existence économiques du Norrland occidental.
Läget på byggnadsmarknaden i februari 1940	81	Situation du marché du bâtiment en février 1940.
Konsumtionens förändringar under kristiden	82	Changements causés dans la consommations par le temps de crise.
Statliga kristidsåtgärder	85	Mesures gouvernementales pour le temps de crise.
Kortare meddelanden	87	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i februari 1940	87	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en février 1940.
Överenskommelse mellan parterna på *arbetsmarknaden i Finland*	87	Accord entre les parties sur le marché du travail en Finlande.
Bekämpandet av arbetslösheten bland s. k. intellektuella arbetare i Finland	87	Lutte contre le chômage des travailleurs intellectuels en Finlande.
Arbetslösheten i Storbritannien	88	Le chômage en Grande-Bretagne.
Biläggande av hyrestvister i Helsingfors	89	Règlement de litiges touchant des locations à Helsingfors.
Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg	89	Logements vacants à Stockholm et à Göteborg.
Resandefrekvensen 1938 och 1939	90	Fréquence des voyageurs en 1938 et 1939.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1939	91	Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1939.
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1939	104	L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1939.
Sysselsättning och arbetstillgång under fjärde kvartalet 1939	107	Emploi et offre et demande de travail pendant le 4e trimestre 1939.
Arbetsmarknaden under januari 1940	120	Marché du travail pendant janvier 1940.
1. Läget på arbetsmarknaden	120	1. Le marché du travail.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling	124	2. Activité des bureaux de placement publics.
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m.	126	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1939	130	4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1939.
5. Statens arbetslöshetskommission	131	5. La commission du chômage.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer år 1939	132	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1939.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1939	138	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1939.
Vistelsetillstånd för utlänningar den 1 januari 1940	139	Permis de séjour pour des étrangers au 1er janvier 1940.
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1939	142	L'émigration intercontinentale en 1939.
Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1940	144	Prix des denrées alimentaires le 1er février 1940.
Litteraturöversikt	146	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	152	Lois concernant les questions sociales.

Nr 3.

Bostadspolitik i krigstid	155	Politique des habitations pendant le temps de guerre.
Arbetstidens reglering i krigförande och i neutrala länder	158	Réglementation de la durée du travail dans les pays belligérants et dans les pays neutres.
Familje-, hushålls- och bostadsförhållandena enligt partiella folkräkningen i mars 1936	161	Données fournies par le recensement partiel de 1936 sur les familles, les ménages et leurs conditions d'habitation.
Omorganisation av statens arbetsmarknadskommission	164	Réorganisation de la Commission officielle du marché du travail.
Kortare meddelanden	167	Courtes notices.
Bestämmelser om arbetsförhållanden i Finland	167	*Dispositions concernant les conditions du travail en Finlande.*
Arbetsförhållandena inom norska stenindustrin	168	Conditions du travail dans l'industrie de la pierre en Norvège.
Revision av hyreslagstiftningen i Frankrike	169	Révision de la législation sur les locations en France.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetslösheten under år 1939	170	Le chômage en 1939.
Arbetsmarknaden under februari 1940	178	Marché du travail pendant février 1940.
1. Läget på arbetsmarknaden	178	1. Le marché du travail.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling	181	2. Activité des bureaux de placement publics.
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m.	183	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1940	187	4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1940.
5. Statens arbetslöshetskommission	188	5. La Commission du chômage.
Kollektivavtal i Sverige år 1938	189	Les conventions collectives en 1938.
Arbetsinställelser i Sverige år 1938	191	Grèves et lockouts en Suède en 1938.
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1938	193	Activité des conciliateurs officiels en 1938.
Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1939	194	Les progrès de la législation internationale du travail en 1939.
Fattigvården år 1937	195	Assistance publique en 1937.
Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1939	197	Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1939.
Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1940	200	Prix des denrées alimentaires le 1er mars 1940.
Litteraturöversikt	202	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	206	Lois concernant les questions sociales.

Nr 4.

Undersökning rörande byggnads- och tomtkostnaderna på landsbygden	209	Enquête sur le prix des constructions et des terrains à la campagne.
Livsmedelskonsumtionen i februari 1940	228	Consommation des denrées alimentaires en février 1940.
Kortare meddelanden	238	Courtes notices.
Lantarbetstidslagen ur kraft i södra och mellersta Sverige	238	La loi sur la durée du travail agricole est suspendue dans la Suède du Sud et du Centre.

Förhandlingsberättigade föreningar av statstjänstemän	238	Organisations de fonctionnaires ayant le droit de négociation.
Varsel i arbetstvister år 1938	241	Avertissements de grèves ou de lockouts en 1938.
Familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring	242	Subventions aux familles des mobilisés en temps de guerre.
Socialförsäkringen i Storbritannien	243	Les assurances sociales en Grande-Bretagne.
Statens priskontrollnämnd	244	La Commission officielle de contrôle des prix.
Utlänningarna i Belgien	245	Les étrangers en Belgique.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under mars 1940	248	Marché du travail pendant mars 1940.
1. Läget på arbetsmarknaden	248	1. Le marché du travail.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling	252	2. Activité des bureaux de placement publics.
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m.	254	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 29 februari 1940	258	4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 29 février 1940.
5. Statens arbetslöshetskommission	259	5. La Commission du chômage.
Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1939	260	L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1939.
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1939/1940	269	Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1939/1940.
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940	273	Les conventions collectives pendant le 4e trimestre 1939 et le 1er trimestre 1940.
Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1939	280	Mouvement de la population pendant le 4e trimestre 1939.
Levnadskostnaderna den 1 april 1940	281	Coût de la vie le 1er avril 1940.
Litteraturöversikt	295	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	300	Lois concernant les questions sociales.

Nr 5.

Arbetsmarknadens reglering under kristiden	303	Réglementation du marché du travail pendant le temps de crise.
Mödrahjälpen. Socialstyrelsens utredning med förslag	305	L'assistance aux mères. Rapport et projet de l'A.T.P.S.
Kortare meddelanden	318	Courtes notices.
Dispenser från allmänna arbetstidslagen	318	Dispenses à la loi sur la durée du travail.
Ransonering av matfett och tvättmedel	318	Rationnement des graisses alimentaires et des savons et poudres pour la lessive.
Mödrahjälpen år 1939	319	L'assistance aux mères en 1939.
Socialstyrelsens bränsleklausul	319	Clauses fixées par l'A.T.P.S. touchant le coût du chauffage dans les contrats de location.
Omflyttning av karelska jordbrukare	320	Transfert des cultivateurs de la Carélie.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under april 1940	322	Marché du travail pendant avril 1940.
1. Läget på arbetsmarknaden	322	1. Le marché du travail.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling	325	2. Activité des bureaux de placement publics.
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m.	327	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1940	331	4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1940.
5. Statens arbetslöshetskommission	332	5. La Commission du chômage.
Sysselsättning och arbetstillgång under första kvartalet 1940	333	Emploi et offre et demande de travail pendant le 1er trimestre 1940.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1939	346	Les bureaux de placement privés en 1939.
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1939	347	Les bureaux d'infirmières en 1939.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1940	348	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1940.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1940	349	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1940.
Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1940	354	Etrangers ayant un permis de séjour au 1er avril 1940.
Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1940	356	Prix des denrées alimentaires le 1er mai 1940.
Litteraturöversikt	358	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	362	Lois concernant les questions sociales.

Nr 6.

Bostadstillgången å större orter vid slutet av år 1939	365	Logements disponibles dans des grandes localités à la fin de l'année 1939.
Yrkes-, yrkesutbildnings- samt inkomst- och förmögenhetsförhållandena i Sverige	369	Professions, formation professionelle, revenus et fortunes en Suède.
Kortare meddelanden	375	Courtes notices.
Svenska arbetsgivareföreningen år 1939	375	L'Union patronale suédoise en 1939.
Landsorganisationen i Sverige år 1939	375	La Confédération générale du travail en Suède en 1939.
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1939	376	L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1939.
Hjälpåtgärder för evakuerade jordbrukare i Finland	377	Mesures d'assistance pour les cultivateurs évacués en Finlande.
Krislagstiftning i Danmark	378	Législation pour le temps de crise au Danemark.
Familjelönsystemet i vissa främmande länder	380	Le système des allocations familiales dans certains pays étrangers.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Lönenivån år 1939 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m.	382	Le niveau des salaires en 1939 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports, etc.
Erkända arbetslöshetskassor år 1939	387	Les caisses de chômage reconnues en 1939.
Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1940	394	Prix des denrées alimentaires le 1er juin 1940.
Arbetsmarknaden	396	Marché du travail.
Arbetsmarknaden sedan september 1939	396	Le marché du travail depuis septembre 1939.
Arbetsmarknaden under maj 1940	399	Le marché du travail pendant mai 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1940	404	Activité de la Commission du marché du travail en mai 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	408	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	410	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	422	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	427	Lois concernant les questions sociales.

Nr 7.

Vårt nuvarande ransoneringssystem för livsmedel m. m.	431	Notre système actuel de rationnement des denrées alimentaires, etc.
Sågverksarbetarnas arbets- och inkomstförhållanden i norra Sverige 1936—1938	440	Conditions de travail et revenus des ouvriers des scieries de la Suède du Nord en 1936—1938.
Konjunkturläget våren 1940	466	La conjoncture pendant le printemps de 1940.
Kortare meddelanden	471	Courtes notices.
Statens bränslekommission	471	La Commission officielle des combustibles.
Arbetsanskaffning åt överflyttad befolkning i Finland	472	L'emploi de la population transférée en Finlande.
Nya bestämmelser om arbetsförhållanden i Sovjetunionen	473	Nouvelles dispositions touchant les conditions de travail en U.R.S.S.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
De offentliga arbetsförmedlingarnas inkomster och utgifter år 1939	474	Recettes et dépenses des bureaux de placement publics en Suède en 1939.
Arbetskraften i industrin år 1938	478	La main-d'œuvre de l'industrie en 1938.
Befolkningsutvecklingen under första kvartalet 1940	484	Mouvement de la population pendant le 1er trimestre 1940.
Levnadskostnaderna den 1 juli 1940	485	Coût de la vie le 1er juillet 1940.
Arbetsmarknaden	501	Marché du travail.
Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under andra kvartalet 1940	501	L'emploi dans l'industrie, le commerce etc. pendant le 2e trimestre 1940.
Arbetsmarknaden under juni 1940	503	Le marché du travail pendant juin 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under juni 1940	507	Activité de la Commission du marché du travail en juin 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	511	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	513	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	526	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	530	Lois concernant les questions sociales.

Nr 8.

Sociala frågor vid 1940 års lagtima riksdag	533	Questions sociales devant la session ordinaire du Riksdag de 1940.
Livsmedelskonsumtionen i maj och februari 1940	547	La consommation des denrées alimentaires en mai et en février 1940.
Kortare meddelanden	553	Courtes notices.
Statens hantverksinstitut	553	L'Ecole nationale d'arts et métiers.
Blockbildning inom hantverket och den mindre industrin	553	La formation de »blocs» dans l'artisanat et la petite industrie.
Lantbrukets lärlingsfråga	553	La question de l'apprentissage dans l'agriculture.
Aktiv hushållning	554	Economie active.
Aktion för gemensamma måltidstimmar	555	L'action en faveur de la normalisation des heures de repas.
Bestämmelser om avtalsförhandlingar och driftsinskränkningar i Norge	556	Dispositions relatives à la négociation des contrats collectifs et aux réductions de l'activité industrielle en Norvège.
Bestämmelser om avtalsförhandlingar och arbetsinställelser i Storbritannien	557	Dispositions relatives à la négociation des contrats collectifs et aux grèves et lock-outs en Grande-Bretagne.
Säkerställandet av arbetskraft för det danska jordbruket	557	Mesures pour assurer la main-d'œuvre nécessaire à l'agriculture danoise.

Periodiska översikter

Byggnadsverksamheten i Sverige år 1939 558

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under andra kvartalet 1940 . 563

Kollektivavtalen under andra kvartalet 1940 568

Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1940 569

Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 juli 1940 570

Livsmedelskostnaderna den 1 augusti 1940 574

Arbetsmarknaden 576

Arbetsmarknaden under juli 1940 . . . 576

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under juli 1940 579

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 583

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 585

Litteraturöversikt 599

Författningar rörande sociala frågor . 602

Aperçus périodiques

Activité de l'industrie du bâtiment en Suède en 1939.

Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 2e trimestre 1940.

Les conventions collectives pendant le 2e trimestre 1940.

Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1940.

Etrangers ayant un permis de séjour au 1er juillet 1940.

Prix des denrées alimentaires le 1er août 1940.

Marché du travail.

Le marché du travail pendant juillet 1940.

Activité de la Commission du marché du travail en juillet 1940.

Communications de la Commission du marché du travail.

Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

Nr 9.

Ålderdomshemmens beläggning och vårdtagare 605

Hemkonserveringens betydelse för kosthållet 615

Indexlöneregleringarna i Danmark och Norge 620

Konsumtionsutgifter i Förenta staterna 624

Kortare meddelanden 629

Svenskt förbund för sadelmakare och tapetserare 629

Avtal för tjänstemän vid hotell och restauranger 629

Räntefria lån åt värnpliktiga. Socialstyrelsens yttrande 630

Ransonering av mjöl och bröd 631

Varsamhetskampanj på arbetsplatser och i hemmen 632

Utvandringen till främmande världsdelar under första halvåret 1940 . . . 633

Bostadsundersökning i fem landskommuner i Danmark 633

Danska arbetare i Tyskland 635

Priskontroll och levnadskostnadsindex i Schweiz 635

Les asiles de viellards et leur clientèle.

Importance des conserves ménagères pour le régime alimentaire.

L'ajustement des salaires d'après l'indice des prix au Danemark et en Norvège.

L'emploi des revenus aux Etats-Unis.

Courtes notices.

L'Union syndicale suédoise des selliers et des tapissiers.

Le contrat pour le personnel des hôtels et restaurants.

Prêts sans intérêts aux mobilisés. Avis émis par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.

Le rationnement des farines et du pain.

La campagne pour la diminution des accidents dans les ateliers et dans les foyers.

L'émigration intercontinentale pendant le premier semestre de 1940.

Une enquête sur l'habitation dans cinq communes rurales au Danemark.

Les ouvriers danois en Allemagne.

Contrôle des prix et indice du coût de la vie en Suisse.

Periodiska översikter

Livsmedelskostnaderna den 1 september 1940 637

Aperçus périodiques

Prix des denrées alimentaires de 1er septembre 1940.

Arbetsmarknaden	639	Marché du travail.
Arbetsmarknaden under augusti 1940	639	Le marché du travail pendant août 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under augusti 1940	642	Activité de la Commission du marché du travail en août 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	645	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	648	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	662	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	666	Lois concernant les questions sociales.

Nr 10 A.

Förslag till ändringar av socialstyrelsens levnadskostnadsindex	669	Projet de modifications dans l'indice du coût de la vie de l'A.T.P.S.
Friluftslivets markfråga	682	La question des terrains à réserver pour la vie de plein air.
Den danska lagen om arbetstvister	684	La loi danoise sur les conflits du travail.
Lönepolitiska åtgärder i utlandet	687	Mesures relatives à la politique des salaires à l'étranger.
Kortare meddelanden	694	Courtes notices.
Ransonering av fläsk	694	Rationnement de la viande de porc.
Större brödransoner till vissa befolkningsgrupper	694	Augmentation de la ration de pain pour certains groupes de population.
Förbättrad tuberkuloseftervård	694	Amélioration de la protection des tuberculeux guéris.
Reservarbeten åt arbetslösa i Finland	695	Travaux de réserve pour les chômeurs en Finlande.
Statliga arbetsreserver i Sovjetunionen	696	Réserves de travaux de l'Etat en U. R. S. S.
Sociala åtgärder för de krigsförflyttade i Finland	696	Mesures sociales en faveur des populations transférées en Finlande après la guerre.
Författningar rörande sociala frågor	697	Lois concernant les questions sociales.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Vägarbetets organisation och vägarbetarnas arbetsförtjänster år 1940	698	Organisation des travaux de voirie et salaires des ouvriers en 1940.
Befolkningsutvecklingen under andra kvartalet 1940	705	Mouvement de la population pendant le 2e trimestre 1940.
Kollektivavtalen under tredje kvartalet 1940	706	Les conventions collectives pendant le 3e trimestre 1940.
Olycksfall i arbete år 1937	707	Les accidents du travail en 1937.
Levnadskostnaderna den 1 oktober 1940	710	Coût de la vie le 1er octobre 1940.
Arbetsmarknaden	724	Marché du travail.
Lönesumman inom industri och handel m. m. under tredje kvartalet 1940	724	Somme des salaires payés dans l'industrie et le commerce pendant le 3e trimestre 1940.
Arbetsmarknaden under september 1940	727	Le marché du travail pendant septembre 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under september 1940	730	Activité de la Commission du marché du travail en septembre 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	733	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	736	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	750	Bibliographie.

Nr 10 B.

Förslag till lag om arbetsfostran m. m. Socialstyrelsens utlåtande. 755

Projet de loi tendant à régler l'éducation au travail des vagabonds et de certaines prostituées. Rapport de l'A. T. P. S.

Nr 11.

Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll tredje kvartalet 1940 . . 825

La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 3e trimestre 1940.

Hembakning inom stadshushåll i maj 1940 830

La cuisson du pain dans ménages urbains en mai 1940.

Deltidsarbete för gift kvinna inom industrin 834

Occupation partielle des femmes mariées dans l'industrie.

Kortare meddelanden 837

Courtes notices.

Nya ransoneringsåtgärder 837

Mesures de rationnement.

Beräkningar rörande byggnadskostnadernas förändringar 838

Calculs visant à établir les changements survenus dans le coût de la construction.

Inresta utlänningar åren 1938 och 1939 . 838

Etrangers entrés en Suède pendant 1938 et 1939.

Konferens för representanter för länens fattigvårds- och barnavårdsförbund i Stockholm oktober 1940 839

Conférence des délégués des féderations d'assistance publique et de protection de l'enfance des départements, à Stockholm, octobre 1940.

Obligatorisk arbetsförmedling i Norge . 840

Placement obligatoire des ouvriers en Norvège.

Finska propositioner i bostadsfrågan . . 841

Projet du comité finlandais pour la question des habitations.

Finska landsorganisationens kongress . . 842

Congrès de la confédération générale du travail finlandaise.

Kristidshänsyn vid beräkning av levnadskostnadsindex i Danmark 842

Modifications apportées au calcul de l'indice du coût de la vie au Danemark.

Tvångsförflyttning av arbetstagare i Sovjetunionen 843

Le transfert obligatoire des travailleurs en U. R. S. S.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under tredje kvartalet 1940 . 844

Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 3e trimestre 1940.

Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1940 849

La situation sur le marché des loyers dans les villes le 1er octobre 1940.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1940 854

Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1940.

Livsmedelskostnaderna den 1 november 1940 855

Prix des denrées alimentaires le 1er novembre 1940.

Utlänningar med vistelsetillstånd 1 oktober 1940 857

Etrangers ayant un permis de séjour au 1er octobre 1940.

Författningar rörande sociala frågor . 859

Lois concernant les questions sociales.

Arbetsmarknaden 860

Marché du travail.

Arbetsmarknaden sedan våren 1940 . . . 860

Le marché du travail depuis le printemps 1940.

Arbetsmarknaden under oktober 1940 . . 863

Le marché du travail pendant octobre 1940.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under oktober 1940 866

Activité de la Commission du marché du travail en octobre 1940.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 869

Communications de la Commission du marché du travail.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 871

Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Litteraturöversikt 885

Bibliographie.

Yrkesinspektionen i Sverige 50 år	893	Le cinquantenaire de l'Inspection du travail en Suède.
Kristillägg och nya direktiv för indexberäkningarna	899	Indemnités de vie chère et directives nouvelles pour le calcul de l'indice du coût de la vie.
Bostadsreserven den 15 november 1940 (preliminär rapport)	902	Habitations inoccupées au 15 nov. 1940. (Rapport préliminaire).
Kortare meddelanden	905	Courtes notices.
Socialstyrelsens utlåtande om lantbrukets lärlingsfråga	905	*Rapport sur les mesures à prendre en faveur de l'apprentissage agricole.*
Utredning om åtgärder för hantverk och småindustri	906	Enquête sur des mesures concernant l'artisanat et la petite industrie.
Registrerade arbetstagarföreningar	907	Associations d'employés enregistrées.
Kristidsindex i Finland	907	L'indice du coût de la vie pour le temps de crise en Finlande.
Ny förordning om arbetslöshetsförsäkring i Norge	908	Nouvel arrêté touchant l'assurance contre le chômage en Norvège.

Periodiska översikter — Aperçus periodiques

Livsmedelskostnaderna den 1 december 1940	910	Prix des denrées alimentaires le 1er décembre 1940.
Arbetsmarknaden	912	Marché du travail.
Arbetsmarknaden under november 1940	912	Le marché du travail pendant novembre 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under november 1940	915	Activité de la Commission du marché du travail en novembre 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	919	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	922	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	937	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	941	Lois concernant les questions sociales.

Sakregister till årgången 1940	942	Table des matières pour l'année 1940.

INNEHÅLL

Sociala frågor vid 1939 års urtima riksdag 3
Konjunkturläget hösten 1939 8
Förslag om understöd vid utrymning m. m. 11
Bostadsbygge och bostadsförsörjning under kristiden 17
Lagförslag om hushållsarbete i Norge och i Sverige 21
Bostadsproduktion och bostadsförsörjning i Tyskland under senare år . 24
Riktlinjer för värdering av tjänstebostäder 27
Kortare meddelanden 30
Internationella arbetsorganisationen under 1939 30
Förslag till avlöningsreglemente för försvarsväsendets manskap 31
Normalkontrakt för hyresavtal 33
Socialstyrelsens utlåtande angående mödrahjälpen 33
Förslag angående försäljning av bröd efter vikt 33
Indexreglerade löner i Norge 35

Periodiska översikter

Arbetsmarknaden under december 1939 36
1. Läget på arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingarnas uppgifter . . . 36
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1939 40
3. Sysselsättning inom industri och handel m. m. under december 1939 enligt uppgifter från arbetsgivare 42
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1939 . . 46
Statens arbetslöshetskommission november och december 1939 47
Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1939 48
Levnadskostnaderna den 1 januari 1940 49
Litteraturöversikt 64
Författningar rörande sociala frågor . 70

INDEX

Questions sociales à la session extraordinaire du Riksdag de 1939. 3
La conjoncture pendant l'automne 1939. 8
Projet d'assistance aux évacués et autres projets. 11
La production d'habitations en temps de crise. 17
Projet de loi sur le travail ménager en Norvège et en Suède. 21
La production d'habitations en Allemagne pendant les dernières années. 24
Directives pour l'évaluation des logements fournis aux fonctionnaires. 27
Courtes notices. 30
L'organisation internationale du travail en 1939. 30
Projet de réglementation des salaires du personnel de la défense nationale. 31
Contrat normal de location. 33
L'assistance aux mères. (Rapport de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.) 33
Projet touchant la vente du pain au poids. 33
L'ajustement des salaires d'après les indices en Norvège. 35

Aperçus périodiques

Marché du travail pendant décembre 1939.
1. Le marché du travail d'après les renseignements des bureaux de placement. 36
2. Activité des bureaux de placement publics en décembre 1939. 40
3. L'emploi dans l'industrie, le commerce, etc. en déc. 1939 d'après les données des patrons. 42
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1939. 46
La Commission du chômage en novembre et décembre 1939. 47
Mouvement de la population pendant le 3e trimestre 1939. 48
Coût de la vie le 1er janvier 1940. 49
Bibliographie. 64
Lois concernant les questions sociales 70

Articles principaux du Bulletin.

Questions sociales traitées à la session extraordinaire du Riksdag. Compte-rendu est donné, entre autre, de la loi sur le service civil, qui donne à l'Etat le droit de disposer de la main-d'œuvre humaine tant pour la défense nationale que pour le ravitaillement en produits alimentaires et en combustible ainsi que pour les besoins des transports. L'article mentionne aussi la loi sur certains allégements à la loi sur la protection des travailleurs, les dispositions touchant les assurances des équipages maritimes et des pêcheurs, l'impôt spécial pour la défense nationale, etc. P. 3.

Divers projets, dont celui d'assistance aux évacués, en cas de guerre ont été présentés par le Comité de préparation sociale de la Défense nationale. Des dispositions seraient prises touchant des secours en nature (moyens de transport et logis) et en espèces (indemnités de voyage, d'entretien et de loyer), en cas d'évacuation de zones exposées aux bombardements aériens. Toute personne ayant besoin d'une telle assistance y aurait droit. L'obligation de rembourser les secours serait soumise à certaines règles. Les évacués devront le service civil et pourront être transférés là où l'exige la demande de main-d'œuvre. L'article mentionne aussi les projets du Comité touchant la rétribution du personnel civil chargé de la défense aérienne, l'exécution judiciaire des biens de certains évacués insolvables, les indemnités de famille aux hommes accomplissant leur service militaire en temps de paix. Enfin sont exposés les avis émis par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale sur ces projets. P. 11.

La production des habitations pendant le temps de crise. La Commission d'enquête sur les aspects sociaux de la question de l'habitation a remis un mémoire touchant l'activité de la construction de logements pendant le temps de crise et les moyens de satisfaire aux besoins existants. Il y apparaît que cette activité, très vive avant le début de la guerre, sera fortement réduite en 1940 par suite de l'élévation des taux d'intérêt et du prix des matériaux. Pour remédier autant que possible à la pénurie des logements et à la hausse des loyers, des conditions plus libérales sont proposées pour les emprunts accordés à partir de 1937 pour certaines constructions d'habitations. Comme mesure complémentaire, on suggère l'exemption d'impôts pendant dix ans pour les immeubles bâtis pendant le temps de crise. De plus, les organismes officiels devront tenir compte des difficultés actuelles dans les conditions qu'ils exigent des terrains à bâtir et en ce qui touche l'aménagement des quartiers urbains. P. 17.

Le marché du travail en novembre et décembre 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en décembre de 186 (193 en novembre). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de novembre 10.2 % du nombre total des membres (8.0 % en octobre). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de décembre 13 268 (13 495 en novembre). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce, etc. était tombé de la fin de novembre à la fin de décembre de 7.1 %. P. 36.

L'indice du coût de la vie était 114 au 1er janvier 1940 contre 109 au 1er octobre 1939 (1935 = 100). En prenant pour base l'ancien indice (juillet 1914 = 100), on obtient le nombre-indice 178 contre 171 pour le trimestre précédent. P. 49.

Häftets huvudinnehåll.

Januari 1940.

Sociala frågor vid 1939 års urtima riksdag. Redogörelse lämnas för bl. a. lagen om tjänsteplikt, vilken giver staten befogenhet att under krig förfoga över den mänskliga arbetskraften för såväl försvarets som livsmedels- och bränsleförsörjningens samt transportväsendets behov. I övrigt behandlas lagen om viss eftergift från arbetarskyddslagen, bestämmelserna om försäkring för sjöfolk och fiskare, värnskatten m. m. Sid. 3.

Konjunkturläget. I kort sammandrag redogöres för konjunkturinstitutets rapport avseende senare hälften av år 1939. Det framhålles, att produktion och omsättning under nämnda tid i allmänhet fortgått i normala fåror och utan allvarligare rubbningar. Den starkt passiva handelsbalansen, minskningen i valutareserven, det stramare kreditläget och den allmänna prisstegringen innebära dock betydelsefulla förändringar i näringslivets förutsättningar, som i fortsättningen i växande grad kunna väntas sätta sin prägel på såväl produktion och sysselsättning som konsumtion. Även den statliga ekonomiska politikens betydelse för den framtida utvecklingen understrykes. Uppgifter lämnas vidare bl. a. angående jordbrukets försörjning med importerade råvaror under det pågående och närmast följande produktionsåret. Sid. 8.

Förslag om understöd vid utrymning m. m. ha framlagts av sociala försvarsberedskapskommittén. Bestämmelser föreslås om understöd såväl in natura (transportmedel och bostäder) som kontant (rese-, underhålls- och hyresbidrag) vid utrymning av luftskyddsort. Berättigad till sådan utrymningshjälp bör envar, som för tillfället är i behov därav, vara. Återbetalningsskyldighet föreslås efter vissa regler. För de evakuerade bör gälla arbetsplikt och s. k. arbetsförmedlingsplikt. I artikeln återgivas även kommitténs förslag till avlöning av luftskyddspersonal, om utsökning hos vissa personer vid utrymning m. m. samt om familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid. Socialstyrelsens utlåtande refereras. Sid. 11.

Bostadsförsörjning under kristiden. Bostadssociala utredningen har framlagt en P. M. rörande bostadsbyggnadsverksamheten och bostadsförsörjningen under kristiden. Häri påvisas, att den före krigsutbrottet så livliga byggnadsverksamheten torde komma att starkt reduceras år 1940 under trycket av stegrade ränte- och materialkostnader. För att så mycket som möjligt motverka bostadsbrist och hyresstegring föreslås gynnsammare bestämmelser för de fr. o. m. år 1937 beviljade tertiärlånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Som komplement föreslås skattefrihet under tio år för under kristiden byggda fastigheter. Vidare böra det allmännas organ i sin tomt- och stadsplanepolitik taga hänsyn till bostadsbyggandets försämrade betingelser. Sid. 17.

Hushållsarbete i Norge och Sverige. I Norge har framlagts ett förslag till reglering av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden, vars principer i viktiga delar överensstämma med dem, som ligga till grund för motsvarande svenska förslag. Det norska förslaget framstår dock genom sina preciserade bestämmelser om arbetstidens längd och förläggning på dygnet såsom mera ingripande i de enskilda hushållens arbete än det svenska, i vilket intet utsäges om arbetstidens omfattning utan endast om tidpunkten för arbetets slut på kvällen. Även i fråga om övertidsersättning är det norska förslaget närmare preciserat. Sid. 21.

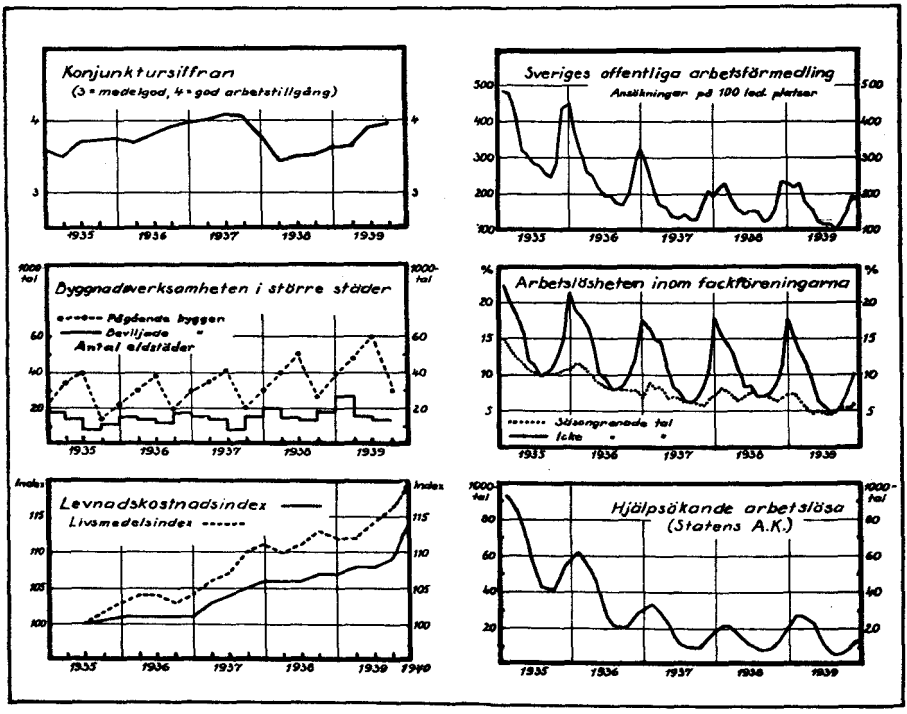
Värdering av tjänstebostäder. Statens bostadsnämnd har avgivit ett nytt för-

slag till riktlinjer för värdering av tjänstebostäder. I förslaget behandlas först allmänna grunder för en dylik värdering. Därefter angivas närmare riktlinjer för värdering av tjänstebostad å ort med hyresmarknad och å ort utan hyresmarknad samt sättet för beräkning av kostnaden för centraluppvärmning å olika orter i landet och för byggnader av skilda typer. Slutligen lämnas vissa föreskrifter angående nedsättning av ersättningen på grund av tjänstebostads mindre tjänliga läge eller mindre goda beskaffenhet. Sid. 27.

Arbetsmarknaden under november—december 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under december 186 (193 i november). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av november 10·2 % av medlemsantalet (8·0 % i oktober). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av december till 13 268 (13 495 i november). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, byggnadsverksamhet, handel m. m. sjönk från slutet av november till slutet av december med 7·1 %. Sid. 36.

Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas uppgick den 1 januari 1940 till 114 (mot 109 den 1 oktober 1939). Anknytas dessa tal till den äldre indexserien med juli 1914 som bas erhålles den 1 januari 1940 talet 178 (mot 171 den 1 oktober 1939). Sid. 49.

Socialstatistiska diagram.

Sociala frågor vid 1939 års urtima riksdag.

Arbetsförhållanden.

Lagen om tjänsteplikt. Det rådande utrikespolitiska läget har i Sverige liksom i de flesta andra europeiska länder nödvändiggjort samhällets anpassning för försvarsändamål i försvarstekniskt, närings- och handelspolitiskt avseende. Försvarsberedskapsåtgärderna behöva omfatta alla de faktorer, som äro av betydelse för produktionsprocessen samt transport- och distributionsapparaten, såsom anläggningar, maskiner, transportmedel, råvaror, drivkraft och arbetskraft. Beträffande egendom av olika slag ha statsmakterna redan genom rekvisitions- och förfogandelagstiftningen erhållit vittgående befogenheter. Lagen om tjänsteplikt avser att fullständiga beredskapsåtgärderna med hänsyn till arbetskraften för att därigenom trygga såväl försvaret som livsmedels- och bränsleförsörjningen, samfärdseln m. m.[1]

Kungl. Maj:ts förslag till lag om tjänsteplikt (prop. 92) godkändes av riksdagen med vissa mindre förändringar. Lagen (Sv. förf.-saml. 1939: 934) trädde i kraft den 31 december 1939. Med stöd av denna fullmaktslag kan Kungl. Maj:t förordna, att lagen helt eller delvis skall äga tillämpning.

Lagens tillämpning skall omhänderhavas av en riksarbetsstyrelse, under vilken länsarbetsstyrelser skola sortera. Konungen kan förordna, att offentliga arbetsförmedlingar skola ställas under länsarbetsstyrelsernas ledning samt stadga förbud mot att arbetsgivare anställer arbetstagare på annat sätt än genom anvisning från offentlig arbetsförmedling (arbetsförmedlingstvång). Likaså kan Konungen förordna, att vissa företags behov av arbetskraft skall tillgodoses före andras (företrädesbestämmelse).

Lagen stadgar om fyra slag av tjänsteplikt: tvångsförlängning av arbetsanställning, tjänsteplikt för pensionstagare, tjänsteplikt för ungdom och allmän tjänsteplikt. Tvångsförlängning innebär — utom tvånget att fullgöra arbetsprestationen, vilket är gemensamt för alla formerna av tjänsteplikt — att arbetstagaren icke utan särskilt medgivande får lämna sin anställning eller nedlägga arbetet. De övriga formerna av tjänsteplikt avse personer, som icke äro förut anställda i det tjänstepliktberättigade företaget utan nödgas frångå sin dittillsvarande sysselsättning för att fullgöra skyldigheten. Tjänsteplikten för pensionstagare innebär att den, som på grund av statstjänst åtnjuter ålderspension och icke fyllt 70 år, är skyldig att om hälsa och arbetsförmåga så medge utföra arbete, av samma slag eller likartat det han senast utförde i aktiv tjänst. Tjänsteplikten för ungdom avser personer om 16—19 års ålder. Den är främst avsedd att komma till användning som ett slags uppbåd för att rädda en hotad skörd o. dyl. Slutligen kan Konungen förordna om

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 281 och 711.

allmän tjänsteplikt för envar i åldern 16—70 år, vilken tjänsteplikt dock kan begränsas till vissa yrken, åldrar, orter, grad av försörjningsskyldighet o. s. v. Om all slags tjänsteplikt gäller emellertid, att länsarbetsstyrelserna ha rätt att medgiva befrielse i de fall, där särskilda skäl föreligga.

Undantagna från tjänsteplikt äro de, som fullgöra militärtjänst eller luftskyddstjänst, och statsanställda få endast i den omfattning Konungen särskilt föreskriver tagas i anspråk för annan tjänsteplikt än s. k. tvångsförlängning. Tillfälle till frivilliga anmälningar bör om möjligt beredas, innan uttagning till tjänsteplikt sker. Därefter skall uttagningen verkställas så, att i första hand de tagas i anspråk, som anmält sig frivilligt, i andra hand de, som genom tjänstepliktens fullgörande uppenbarligen icke få sin arbetsinkomst minskad, samt i tredje hand övriga tjänstepliktiga.

Beträffande den tjänstepliktiges anställning hos det företag, han blivit tilldelad, skola de bestämmelser tillämpas, som enligt lag, avtal eller sedvänja gälla för frivillig anställning. En särskild lönenämnd för tjänsteplikt bestående av representanter för såväl arbetsgivare som arbetstagare skall tillsättas för handläggning av lönefrågor och anställningsvillkor. Medför tjänsteplikten, att vederbörandes arbetsinkomst minskas eller att han och hans familj komma att bo på skilda orter, har han möjlighet att helt eller delvis få ersättning av statsmedel för uppkomna förluster. Dessutom kan han vid flyttning få flyttningsersättning för sig och sin familj.

Slutligen märkes bland de viktigare bestämmelserna i lagen samma förbud för arbetsgivare mot att skilja arbetstagare från hans anställning, som redan gäller i fråga om värnpliktstjänstgöring.

I sammanhanget bör nämnas den speciella *lag om tjänsteplikt för medicinalpersonal* innebärande skyldighet att vid krig o. dyl. utföra arbete för hälsovård, sjukvård, tandvård o. s. v., som föreslogs i prop. 87 och antogs av riksdagen.

Skydd för arbetstagare. Vid företag, som bedriva tillverkning eller beredning av förnödenheter för rikets försvar, sysselsättas i viss utsträckning kvinnor. Gällande lagstiftning — 19 § första stycket *arbetarskyddslagen* — förhindrar emellertid användande av kvinnor i företag med minst tio arbetare till arbete mellan kl. 10 e. m. och kl. 5 f. m. samt föreskriver, att kvinna för nattvila skall beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst 11 timmar varje dygn. Då behov förelegat att driva verksamheten dygnet runt, d. v. s. i tre skift, har Kungl. Maj:t erhållit befogenhet att meddela eftergift från nämnda bestämmelse (prop. 76). Lagen (Sv. förf.-saml. 1939: 831) trädde omedelbart i kraft och gäller t. o. m. den 31 mars 1941.

Det genom 1914 års lag meddelade *förbudet mot avskedande av värnpliktig* med anledning av värnpliktsövning om högst 60 dagar eller mobiliseringsövning har utvidgats. Riksdagen biföll sålunda med vissa förändringar Kungl. Maj:ts förslag (prop. 20), varigenom enligt 1 § i princip skall gälla förbud att avskeda arbetstagare i anledning av värnpliktstjänstgöring, oavsett om denna varar längre eller kortare tid. Sådant förbud skall även gälla mot avskedande med anledning av arbete, som någon eljest på grund av stadgande

i lag är skyldig att utföra åt det allmänna. Skall arbetstagaren fullgöra värnpliktstjänstgöring, som är till tiden i lag bestämd och skall pågå mer än tre månader, har arbetsgivaren rätt att skilja arbetstagare från dennes anställning, om parterna vid avtalets ingående överenskommit, att anställningen skall upphöra vid värnpliktstjänstgöringens början. Önskar arbetstagaren åter inträda i arbetet efter tjänstgöring (som avses i 1 §), skall han på förfrågan underrätta arbetsgivaren därom före tjänstgöringens början och i god tid lämna meddelande om den dag, då han kan återinträda i arbetet. Lagen innehåller även bestämmelser angående skadestånd m. m.

Arbetslösheten. Riksdagen anslog i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. 1) till särskilda arbetslöshetsåtgärder ett reservationsanslag om 10 milj. kr. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40. Riksdagen underströk samtidigt betydelsen av att arbetsförmedlingen utsträcktes utöver det lokala området, för att man härigenom bättre skulle kunna motverka de väntade störningarna på arbetsmarknaden och underlätta en bättre fördelning av arbetskraften. Det vore likaledes önskvärt, om bestämmelserna om resebidrag åt arbetssökande och deras familjer samt bidrag till täckande av kostnaderna för flyttning av familjernas bohag utsträcktes från att hittills endast ha avsett vissa områden med kvardröjande arbetslöshet till att även avse områden, där på grund av krissituationen arbetslöshet kan komma att uppstå.

Socialförsäkring.

I lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om *krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* ha 2—4 §§ ändrats därhän, att den lägsta årliga arbetsförtjänst, varå sjukpenning och livränta beräknas är 3 600 kr. i stället för tidigare 2 900 och att engångsersättningen vid förlust eller nedsättning av arbetsförmågan utgår vid total förlust beträffande befälhavare, styrman och maskinbefäl med lägst 9 000 och högst 13 000 kr. (mot tidigare lägst 5 000 och högst 9 000 kr.) och eljest till 9 000 kr. (mot tidigare 4 800 kr.). (Prop. 82. Lagen utfärdad i Sv. förf.-saml. 1939: 854.)

Till lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om *försäkring för olycksfall i arbete* har i 1 § följande tillägg gjorts: »Ersättning på grund av försäkringen skall ej utgå för skada, som förorsakats av krigsåtgärd under krig, vari Sverige är indraget.» (Prop. 54.) Departementschefen anförde i samband med propositionen bl. a., att ersättning enligt lagen i anledning av olycksfall, som orsakats av krigshändelser under ett krig, i vilket vårt eget land deltager, skulle medföra mycket betänkliga verkningar av skilda slag. Att undantag av angivet innehåll göres, skulle dock icke betyda, att den skadade själv får stå risken för olycksfall av nämnda slag. Ersättning bör utgå, ehuru i annan ordning än efter den allmänna olycksfallsförsäkringslagen. Departementschefen framhåller vidare, att undantagsbestämmelsen i allmänna olycksfallsförsäkringslagen utan ytterligare åtgärd synes medföra, att icke heller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar eller fiskarförsäkringsförordningen bli tillämpliga under ifrågavarande förutsättningar.

Den avsevärt ökade risk för olycksfall i arbetet, som fiskare löpa genom de krigförande ländernas åtgärder, har föranlett regeringen att föreslå (prop. 38) och riksdagen att antaga en bestämmelse, i enlighet med vilken ersättning, som — på grund av försäkring enligt förordningen den 11 juni 1918, nr 375, *angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall* — utgår såsom sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, skall, om olycksfallet orsakats av krigsåtgärd, höjas med 50 %. Det sålunda utgående tillägget bestrides av statsmedel. Enligt departementschefens yttrande är en förutsättning för att tilläggsersättning skall ifrågakomma, att skadan icke orsakats av krigsåtgärd i krig, vari Sverige är indraget. (Sv. förf.-saml. 1939: 755.)

Folkhushållning. Levnadskostnader.

I prop. 32, som antogs av riksdagen, föreslog Kungl. Maj:t att ett nytt departement, *folkhushållningsdepartementet*, med uppgift att handlägga med rådande utomordentliga förhållanden sammanhängande ärenden rörande folkhushållningen, skulle upprättas. Angående det nya departementets arbetsuppgifter hänvisas till redogörelse i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 728. Den lag, genom vilken departementet upprättades, har antagits att gälla tills vidare t. o. m. den 30 juni 1941.

I Soc. Medd. årg. 1939, sid. 630 har redogjorts för behandlingen av frågan om regleringen av *prisbildningen på stenkol* (prop. 15). I prop. 56 framlade Kungl. Maj:t förslag angående ställande av statlig garanti för täckande av vissa kostnader för *vedproduktionen* m. m., som med vissa ändringar antogs av riksdagen. De antagna bestämmelserna gå i korthet ut på att staten lämnar lån till skogsägareföreningar, som i sin tur förmedla lån till skogsägare inom eller utom föreningarna, att av dessa användas till täckande av kostnader för avverkning, och vidare att staten garanterar visst minimipris vid försäljning av den sålunda frambragta veden. Vid verksamhetens drift och kontrollerande skola vednämnden och vedkontoren medverka. (Sv. förf.-saml. 1939: 843.)

Förslaget till *prisregleringslag* (prop. 58), som på visst villkor giver Konungen befogenhet att vid krig, krigsfara eller eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden reglera handeln och prisbildningen i den mån så erfordras för en fortlöpande kontroll över den allmänna prisutvecklingen, antogs efter vissa förändringar av riksdagen. Det antydda villkoret är att riksdagen — om den är samlad — skall giva sitt samtycke till att lagens bestämmelser om prisreglering skola äga tillämpning eller eljest att riksdagen sammankallas inom viss tid för att meddela sådant samtycke. Lagen, vars innehåll närmare angivits i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 876, utfärdades i Sv. förf.-saml. 1939 som nr 838. Riksdagen har även medgivit, att Konungen må meddela förordnande om att lagens bestämmelser om prisreglering skola äga tillämpning (jfr Sv. förf.-saml. 1939: 851).

Den vid 1939 års lagtima riksdag antagna och i Sv. förf.-saml. 1939 som nr 349 utfärdade *maximiprislagen* träder — liksom prisregleringslagen — i

tillämpning först sedan särskilt förordnande härom meddelats av Kungl. Maj:t, vilket förordnande i sin tur fordrar riksdagens gillande. I prop. 6 föreslog Kungl. Maj:t den urtima riksdagen att gilla det förordnande beträffande maximiprislagen, som meddelats den 6 september 1939. Propositionen antogs. (Jfr Sv. förf.-saml. 1939: 625.)

Värnskatten, om vilken förslag framlades i prop. 78, antogs med vissa ändringar av riksdagen. Enligt den i Sv. förf.-saml. 1939 som nr 858 utfärdade förordningen härom skall värnskatten vara en särskild skatt på inkomst och förmögenhet, som erlägges för budgetåret 1939/40 av fysisk eller juridisk person och motsvarar halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som påfördes för år 1939. Skulle det så beräknade beloppet understiga en krona, utgår dock ingen värnskatt. Fysisk person må efter ansökan helt eller delvis befrias från värnskatt, om hans skatteförmåga i jämförelse med förhållandena under beskattningsåret blivit i hög grad nedsatt på grund av långvarig sjukdom, arbetslöshet, militär tjänstgöring, inträde i pensionsåldern, avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet eller annan därmed jämförlig omständighet och om synnerliga svårigheter med skattens gäldande till följd därav äro för handen. Oskift dödsbo må medgivas motsvarande befrielse. Ansökan om befrielse skall ingivas i allmänhet senast den 15 februari 1940.

Riksdagen antog med vissa ändringar prop. 80 med förslag till förordning om *skatt på kaffe*. Skatten bestämdes för orostat kaffe till 65 öre per kilogram och för rostat kaffe samt kaffesurrogat med tillsats av kaffe till 80 öre per kilogram. (Förordningen utfärdad i Sv. förf.-saml. 1939: 877 och 878.) I sammanhanget kunna nämnas prop. 49 angående *omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker m. m.*, prop. 68 angående *tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.*, prop. 81 angående *skatt på läskedrycker*, vilka efter ändringar antogos av riksdagen. (Jfr Sv. förf.-saml. 1939: 779 resp. 887 och 919.)

Övriga sociala frågor.

Sociala försvarsberedskapskommittén framhåller i sitt den 3 september 1939 avgivna betänkande (Statens off. utr. 1939: 26) betydelsen av att de ekonomiska olägenheterna för värnpliktiga, som inkallats till tjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering, måtte såvitt möjligt motverkas. Betänkandet innehåller i detta syfte förslag till lagar rörande familjebidrag, utmätning, hyra och bostadsrätt samt avbetalningsköp. Då behovet av förbättrade *familjebidrag åt värnpliktiga* (jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 793) måste snabbt tillgodoses, men förslaget skulle undergå remissbehandling, avgavs den 8 september förslag till provisoriska bestämmelser i ämnet (prop. 12). Propositionen godkändes av riksdagen, men med den förändringen, att utöver vad i propositionen föreslagits ett understöd om 50 öre per barn under 16 år skall utgå fr. o. m. tredje barnet (Sv. förf.-saml. 1939: 680, 793 och 902). Med utgångspunkt från kommitténs förslag av-

gavs vidare förslag till lag rörande *utmätning hos vissa värnpliktiga.* Enligt förslaget (prop. 17), som godtogs av riksdagen, skall vid utmätning under tjänstgöring eller viss tid efter dess avslutande från utmätningen kunna undantagas bl. a. nödiga gång- och sängkläder, vissa lösören för personligt bruk och arbetsredskap till ett värde av högst 500 kr. För att förhindra en brådstörtad realisation av annan gäldenären tillhörande egendom, kan försäljningen — i de fall gäldenärens betalningssvårigheter äro föranledda av tjänstgöringen — uppskjutas högst 3 månader utöver den i utsökningslagen medgivna längsta tiden (1—4 månader). Ytterligare uppskov under högst 6 månader kan beviljas, om egendomen erfordras i gäldenärens näring för att bereda nödig bärgning åt gäldenären, hans hustru och barn eller är erforderlig för att bereda dem nödig bostad. (Jfr Sv. förf.-saml. 1939: 728.) Slutligen antogs en lag innebärande exekutivmoratorium även beträffande av den inkallade värnpliktige på *avbetalning* inköpta arbetsredskap eller lösören, avsedda för personligt bruk för den värnpliktige, hans hustru eller barn (prop. 52). Vid av tjänstgöringen föranlett dröjsmål med betalning av förfallen post kan säljaren, om dennes säkerhet är tryggad, icke återtaga godset med mindre dröjsmålet överstiger tre månader eller ett år, om godset är oundgängligen erforderligt för köparen, hans hustru eller barn. (Jfr Sv. förf.-saml. 1939: 782.)

Konjunkturläget hösten 1939.

Konjunkturinstitutets nu föreliggande rapport över det ekonomiska läget[1] har erhållit en från tidigare rapporter delvis avvikande karaktär. Under rådande förhållanden måste stormaktskrigets verkningar på olika områden av det svenska näringslivet givetvis bli ett dominerande intresse i en undersökning av den ekonomiska utvecklingen under hösten. De ekonomiska utvecklingstendenser av konjunkturell art, som behandlats i föregående översikter från institutet ha mist mycket av sitt intresse inför de helt nya faktorer, som genom kriget kommit att påverka den ekonomiska utvecklingen.

Kriget har övat inflytande på de ekonomiska förhållandena i vårt land på två huvudvägar: dels genom förändringar i handels- och betalningsförbindelserna med utlandet, dels genom den inre omställning av vårt lands produktivkrafter, som framför allt motiveras av försvarets behov. Som resultat av i rapporten ingående undersökningar över förändringar inom det svenska näringslivet sedan krigsutbrottet kan man konstatera, att allvarliga rubbningar inom produktion och sysselsättning icke förekommit under denna tid. Det svenska näringslivet synes trots påfrestningar i huvudsak ha kunnat behålla

[1] Meddelanden från konjunkturinstitutet. Ser. A: 5. (Daterad den 19 januari 1940.)

sin karaktär av fredsekonomi. Produktion och omsättning har med vissa undantag väsentligen kunnat fortgå i normala fåror, utan att sådana krav på nyinriktning och omfördelning av tillverkning och handel gjort sig gällande, att de civila behoven behövt åsidosättas i mer kännbar utsträckning. De av kriget framkallade påfrestningarna på näringslivet ha under denna första del av krigstiden däremot givit sig till känna i väsentliga förändringar i betalningsbalansen, på penning- och kapitalmarknaden samt i prisutvecklingen. Den under hösten starkt passiva handelsbalansen, minskningen i valutareserven, det stramare kreditläget samt den allmänna prisstegringen innebära betydelsefulla förändringar i förutsättningarna för produktion och sysselsättning, som i fortsättningen i växande grad kunna väntas sätta sin prägel på produktion och sysselsättning lika väl som på konsumtionen. De under hösten vidtagna statliga åtgärderna, som så när som på dispositionerna för försvarets behov i väsentlig mån varit av en passivt övervakande och kontrollerande natur, synas icke i hög grad ha påverkat den ekonomiska utvecklingen. De höjda direkta och indirekta skatterna träda till övervägande del i kraft först i år. Av riksdagen medgivna fullmakter för regeringen att på olika vägar ingripa i näringslivet ha endast i begränsad utsträckning begagnats. Slutomdömet av den allmänna översikt, som lämnas i rapporten, blir att även om den utrikespolitiska situationen icke skulle skärpas, är det i högsta grad sannolikt, att krigets direkta och indirekta verkningar komma att med växande styrka göra sig kännbara inom alla delar av det svenska näringslivet. Den statliga ekonomiska politiken kommer härmed att få ökad betydelse. Genom ingående undersökningar och planeringar för resp. näringsområden ha kommissioner och nämnder berett fältet för planmässiga ingripanden i näringslivet, i den mån sådana visa sig nödvändiga.

Byggnadsverksamheten kunde under hösten 1939 trots kredit- och materialsvårigheter i huvudsak fullföljas i en sannolikt aldrig förr nådd rekordomfattning, men därefter ha markerade nedgångstendenser framträtt. Produktionen inom industrin, som på sommaren 1939 passerat 1937 års höjdläge, har under hösten kunnat upprätthållas på ungefär denna nivå. Inom de tunga industrierna (järn- och stora delar av maskinindustrin) har ordertillgången i allmänhet drivit tillverkningen upp till kapacitetsgränsen. Här ha de statliga beställningarna för försvarets behov spelat en betydande roll. Men även konsumtionsvaruindustrierna ha haft god avsättning under hösten. Detta gäller särskilt sko- och textilindustrierna. En »hamstringskonjunktur», framför allt under september, har följts av växande militära inköp. Det beräknas, att mer än en tredjedel av skoindustrins normala produktion under den närmaste tiden kommer att inriktas på militära ändamål. Inom ylle- och trikåindustrin låg produktionen 20 resp. 15 % över 1938 års medelnivå till stor del tack vare den militära efterfrågan.

Vid sidan av efterfrågan har en tillräcklig tillgång på råvaror och bränsle givetvis varit en nödvändig förutsättning för industriproduktionens höga nivå under hösten. Efter krigsutbrottet uppstodo farhågor för att tillförseln av viktiga utländska råvaror icke skulle kunna uppehållas i tillräcklig omfattning. Importutvecklingen visar dock, att införseln av råvaror för industrin

försiggått i tillfredsställande omfattning, vad den totala volymen beträffar. Även jordbrukets försörjning med importerade konstgödningsämnen och fodermedel har varit tillfredsställande. Enligt en ingående undersökning framstå det svenska jordbrukets produktionsbetingelser för det närmaste året som relativt gynnsamma. Gödsling för höstsäsongen 1939 har ägt rum i normal omfattning. Inom landet nu befintliga lager av konstgödsel i enskild ägo äro tillräckliga för landets behov under vårsäsongen 1940. Planer för konstgödseltillgångarnas fördelning ha uppgjorts inom statens livsmedelskommissions produktionsavdelning. Anstalter ha vidare vidtagits för att redan nu genom import täcka konstgödselbehovet för produktionsåret hösten 1940—våren 1941. Staten förfogar dessutom över vissa beredskapslager. Fodermedelsimporten till Sverige består i huvudsak av äggviterikt oljekraftfoder och av majs. Under de tre sista månaderna av 1939 har genom en särskild reglering jordbrukarna tilldelats sammanlagt 20 % av sin fjolårsförbrukning av oljekakor, i den mån de icke genom egna lager kunnat tillgodose sitt behov. Innebörden härav är, att oljekakstilldelningen under årets sista kvartal praktiskt taget motsvarat jordbrukarnas normala inköpsbehov för samma tid. Regleringen administreras under statens livsmedelskommissions kontroll av en importörsammanslutning, benämnd foderintressentföreningen. För första kvartalet av 1940 har på motsvarande sätt tilldelningen fastställts till 40 % av hela årsförbrukningen. Om hänsyn tages till de av svenska staten ägda beredskapslagren av oljekakor, redan inom landet befintliga enskilda lager, respektive inköpta flytande partier, blir totalresultatet, att inemot ett års normalbehov av oljekaksfoder finnes disponibelt vid årsskiftet. Under rådande krigsförhållanden komma emellertid även en hel rad andra faktorer, såsom tillgången på utsäde, arbetskraft och maskiner, att avgörande inverka på såväl jordbrukets produktionsinriktning som på dess samlade produktionsvolym, och på något längre sikt torde också det svenska jordbrukets starka beroende av importerade gödsel- och fodermedel komma att medföra förändrade produktionsbetingelser.

I den allmänna prisstegring, som ägt rum under hösten, ha jordbruksprisernas höjning icke varit någon väsentlig faktor. Enligt Sveriges lantbruksförbunds index ha jordbruksprodukternas pris visserligen stigit med i genomsnitt 15 % mellan augusti och november, men återverkningarna på den allmänna prisutvecklingen torde ha varit begränsade. Inom detaljhandeln hade jordbruksprodukterna stigit med endast 2 % mellan augusti och december, medan riksbankens totala konsumtionsprisindex samtidigt gått upp med 6 %. — Såsom dominerande för den allmänna prisstegringen framstår den starka prisuppgången på importerade varor. Medan kommerskollegii generalindextal för partipriserna mellan augusti och november stigit med 15 %, har prisindextalet för importvaror höjts med icke mindre än 39 %. Importprisstegringens spridningseffekt på den inhemska marknaden har varit av begränsad omfattning, till stor del tack vare det förhållandet, att tillgången på importvaror varit någorlunda tillräcklig. Prissakkunnigas arbete har i mycket stor utsträckning just varit inriktat på att begränsa, dämpa och fördröja

prishöjningsaktioner härrörande från de ökade kostnader för importerat råmaterial och bränsle, som särskilt industrin utsatts för.

Den höjning av levnadskostnaderna med omkring 6 %, som ägt rum sedan krigsutbrottet, beror icke endast på den allmänna partiprisstegringen. Höjningen av de indirekta skatterna har spelat en icke obetydlig roll; närmare en tredjedel av konsumtionsprisindextalets stegring kan hänföras till skatterna på kaffe, vin, sprit och tobak.

Att den relativt gynnsamma ekonomiska utvecklingen i Sverige under 1939 både före och än mer efter krigsutbrottet väsentligen haft karaktären av hemmamarknadskonjunktur kan icke minst avläsas i handelsbalansens utveckling. Medan utrikeshandeln under tiden januari—augusti 1938 resulterade i ett importöverskott av 117 milj. kr., översteg importen för motsvarande tid år 1939 exporten med 305 milj. kr. För de fyra krigsmånaderna uppvisade den svenska utrikeshandeln ett importöverskott av 304 milj. kr. mot 112 milj. kr. för september—december 1938.

Förslag om understöd vid utrymning m. m.

Sociala försvarsberedskapskommittén avlämnade den 22 december 1939 andra delen av sitt betänkande (Statens off. utr. 1939:45). Detta innehåller förslag till bestämmelser dels om understöd och annan hjälp, som skall lämnas befolkning, vilken utrymmer luftskyddsort eller annat område (utrymningshjälp), dels om avlöning av luftskyddspersonal och dels om utsökning hos vissa personer vid utrymning eller fullgörande av luftskyddstjänst. Samtidigt har kommittén avlämnat ett förslag till bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid, vilket emellertid icke befordrats till trycket.

Understöd vid utrymning. Bestämmelserna om utrymningshjälp innefattas i förslag till förordning om utrymningshjälp och lag om skyldighet att utgiva ersättning för utrymningshjälp. Såsom former för hjälpen upptager förslaget naturahjälp, utrymningsbidrag och sjukhjälp. Naturahjälpen tänkes utgå t. ex. därigenom att myndigheterna ställa transportmedel och bostäder till förfogande. Anordnandet av denna hjälpform blir huvudsakligen en organisationsangelägenhet, vars praktiska detaljer icke kunna författningsmässigt regleras.

Med utrymningsbidrag avser kommittén kontant hjälp, och denna uppdelas i resebidrag, underhållsbidrag och hyresbidrag. Resebidraget motsvarar högst den faktiska resekostnaden. Underhållsbidraget, som är avsett för livsuppehället, utgör för ensam person över 16 år och person, som föreståt hushåll, högst 1·75 kr. samt för annan person, om denne fyllt 16 år, högst 1 krona och eljest högst 70 öre, allt för dag.

Hyresbidraget, som är avsett för bostad å den s. k. inkvarteringsorten, utgör för ensam person över 16 år och för person, som föreståt hushåll, högst 60 öre för dag och för annan person högst 30 öre för dag. Beloppen utgå efter behovsprövning. Kommittén har övervägt, huruvida rätten till hyresbidrag skulle kunna utsträckas till att avse även den övergivna bostaden å utrymningsorten, men har ansett sig vara nödsakad att avvisa denna tanke. Avgörande härför ha varit både statsfinansiella skäl och den omständigheten, att med hänsyn till bombfaran något verkligt skydd ändå icke kan åstadkommas för hemmet i utrymningsorten. Kommittén, som icke haft att utreda frågan om moratorium i dess större sammanhang, har ej heller ansett sig böra föreslå något hyresmoratorium för de evakuerade. Däremot förordas vissa bestämmelser till skydd för deras lösöre.

I fråga om förhållandet mellan naturahjälp och utrymningsbidrag må nämnas, att vederbörande luftskyddsmyndighet har att avgöra, vilken hjälpform som i ett visst fall bör komma till användning. Underhållsbidrag utgår icke, om underhåll anordnas in natura, t. ex. vid ett skolbarnsinternat. Till vuxna hjälptagare må dock alltid ett mindre kontant belopp utbetalas för bestridande av smärre personliga utgifter.

Sjukhjälpen omfattar erforderlig läkar- och sjukhusvård jämte läkemedel ävensom transport till eller från läkare eller vårdanstalt. Hjälpen kan utgå in natura eller såsom kontant sjukersättning. Evakuerade, som själva bekosta sin sjukvård, äro enligt förslaget berättigade till lasarettsvård för samma avgift, som tillämpas för länets, respektive kommunens egna patienter. Mellanskillnaden mellan denna avgift och sjukhusets verkliga kostnad bestrides av staten.

Berättigade till utrymningshjälp äro enligt kommittéförslaget personer tillhörande sådana befolkningsgrupper, vilka av myndighet genom kungörelse i vederbörlig ordning blivit ålagda eller uppmanade att i anledning av utrymning bortflytta. Bestämmelserna äro dessutom tillämpliga vid omflyttning inom luftskyddsort. Som nämnt erfordras emellertid, att behov av hjälp skall föreligga. Utrymningshjälp meddelas sålunda som regel endast i den mån den hjälpsökandes för tillfället disponibla inkomst eller förmögenhet icke förslår till bekostande av resa samt livsuppehälle och bostad å inkvarteringsorten ävensom erforderlig sjukvård. Denna bestämmelse utesluter ej, att en bemedlad person, vars tillgångar blivit fastlåsta, kan bli delaktig av hjälpen. Från regeln att hjälp endast utgår till ekonomiskt — låt vara tillfälligt — behövande, stadgas två undantag. För det första kan avtal träffas om utrymningshjälp mot kontant betalning. Det kan nämligen inträffa, att en person trots ekonomiska resurser varken kan disponera över transportmedel eller inkvarteringsmöjlighet vid det tillfälle, då den statligt organiserade utrymningen sättes i verket med stöd av den vidsträckta förfoganderätt, som tillkommer myndigheterna under luftskyddstillstånd. För det andra har man räknat med, att i vissa fall utrymningshjälpen av organisatoriska skäl måste utgå likformigt till en viss grupp personer, t. ex. skolbarn vid evakuering av en skolklass (i den mån barnen icke på enskilt initiativ redan bort-

flyttat). Ej heller i dylika fall äger någon behovsprövning i ekonomisk mening rum.

För de evakuerade gäller i princip s. k. arbetsplikt och arbetsförmedlingsplikt. Arbetsplikt innebär skyldighet att efter förmåga utan ersättning utföra arbete, som föranledes av utrymningen eller de utflyttades vistelse å inkvarteringsorten. Arbetsförmedlingsplikten motsvarar den skyldighet att söka och antaga arbete, som gäller såsom villkor för arbetslöshetsunderstöd, och är föranledd av kravet på att all tillgänglig arbetskraft i en kritisk situation utnyttjas. Då utrymningen företrädesvis avser att omfatta åldringar och barn, har arbetsförmedlingsplikten måhända i detta sammanhang icke samma praktiska betydelse som den allmänna skyldighet att hjälpa till, som arbetsplikten innebär.

I fråga om utrymningshjälpens administrering bygger förslaget därpå, att hjälpverksamheten skall handhavas av luftskyddsmyndigheterna, vilka givetvis för ändamålet kunna behöva förstärkas med extra arbetskraft.

Beträffande frågan huruvida återbetalningsskyldighet för utrymningshjälpen skall föreligga, har kommittén framhållit, att stora svårigheter möta för en tillfredsställande behovsprövning. Utrymningen måste som regel försiggå med största skyndsamhet, och det torde därför vara omöjligt att å utrymningsorten i samband med utflyttningen verkställa någon verklig prövning av hjälpbehovet. Samma svårighet möter å inkvarteringsorten, varest den evakuerades personliga förhållanden äro okända. Emellertid måste missbruk av hjälpmöjligheterna i görligaste mån förhindras, och något bättre medel härför än att i princip stadga återbetalningsskyldighet har kommittén icke kunnat utfinna. Kommittén har sålunda i det förut nämnda lagförslaget upptagit bestämmelser om skyldighet att utgiva ersättning för utrymningshjälp. Sådan skyldighet åligger icke endast hjälptagaren utan även gentemot denne försörjningspliktig person, dock endast i den mån det ålegat den försörjningspliktige att utgiva underhåll åt hjälptagaren. Emellertid föreslås vissa betydelsefulla modifikationer i återbetalningsskyldigheten, vilka innebära en begränsning av rätten att framställa krav, medan utrymningen varar, och hänsynstagande till den betalningsförmåga, som förefinnes efter utrymningens slut. Den, som är underhållsskyldig mot barn tillhörande utrymd skolklass, skall för sådant barn såsom ersättning för alla av utrymningen förorsakade kostnader (även resa och sjukvård) erlägga 70 öre om dagen. Vid betalningsoförmåga kan befrielse från denna skyldighet meddelas. Betalningsskyldigheten för skolbarn fullgöres, medan utrymningen varar, månadsvis i efterskott. Om sättet för betalningsskyldighets fastställande och utkrävande innehåller lagförslaget detaljerade bestämmelser. Utrymningshjälp betraktas icke såsom fattigvård.

En speciell ersättningsskyldighet för fattigvårdssamhällen föreslås för det fall, att staten lämnar utrymningshjälp till personer, som mottagits av fattigvårdssamhälle till stadigvarande försörjning eller som omhändertagits av barnavårdsnämnd.

Avlöning av luftskyddspersonal. Förslaget till bestämmelser om luftskyddspersonals avlöning avser endast det allmänna luftskyddet. Det förutsättes nämligen, att lön icke utgår till hemskyddspersonal, och att industriluftskyddets personal, i den mån lön kan tänkas ifrågakomma, måste avlönas av vederbörande företag. Kommitténs författningsförslag innehåller allmänna grunder för avlöning av den personal, som icke ställes till förfogande av kommun. Med ledning av dessa grunder ha länsstyrelserna att uppgöra lokala reglementen. Anledningen till, att den kommunalanställda personalen undantagits, är, att denna avlönas av vederbörande kommun och icke av staten. Kommittén utgår från att denna personal som regel får behålla sina förutvarande löner.

För den s. k. förstärkningspersonalen vid det allmänna luftskyddet — d. v. s. den personal, som erfordras utöver den kommunalanställda — förordar kommittén ett lönesystem, som principiellt ansluter sig till det, som gäller för värnpliktiga. Vid heltidstjänstgöring skulle en daglön av 4—6 kr., beroende på ortsgrupp, utgå. Ortsgruppindelningen är densamma, som gäller för folkpensioneringen. För familjeförsörjare (även kvinna) utgår ett tillägg av 1 kr. för familjemedlem över 16 år och 70 öre för annan familjemedlem, oberoende av ortsgrupp. Till familjen räknas även föräldrar och, under vissa förutsättningar, hushållerska men ej personer, som åtnjuta utrymningshjälp. Vid stadigvarande tjänstgöring kan dessutom beviljas bostadsbidrag. Under tillfällig tjänstgöring utgår ersättning i form av timlön. Denna utgör $^1/_{10}$ av den för icke familjeförsörjare bestämda daglönen. Timlönen må emellertid utgå för högst 10 tjänstgöringstimmar per dygn. För personer, som under luftskyddstjänstgöringen åtnjuta lön från enskild tjänst eller pension till sådant belopp, att de och deras familjer kunna erhålla sin bärgning därav, utgår lön med hälften av de förut angivna, för icke familjeförsörjare stadgade beloppen. Å andra sidan kan för befäl och personer med specialkompetens en viss förhöjning av lönen äga rum.

Då skyldigheten att fullgöra luftskyddstjänstgöring är ett allmänt medborgerligt åliggande, har kommittén ansett, att vissa krav på tjänstgöringsskyldighet kunna uppställas, utan att ersättning härför skall utgå. För luftskyddstjänstgöring, som infaller under tid, då vederbörande eljest icke skulle ha utfört förvärvsarbete, utgår sålunda ej ersättning, såvida icke tjänstgöringen omfattar minst två timmar av ett dygn. För sådant arbete för luftskyddet, som ej är att hänföra till luftskyddstjänst, t. ex. grävande av skyddsvärn, vindsröjning o. dyl., gäller en ytterligare inskränkning i rätten till ersättning. Betalning för arbetet utgår således endast, om detta väsentligen inskränker den tjänstgörandes möjligheter att utföra förvärvsarbete eller det eljest kan antagas, att den tjänstgörande för sitt och sin familjs uppehälle är i behov av ersättning (om han t. ex. är arbetslös).

Utsökning. De av kommittén föreslagna bestämmelserna rörande utsökning innefattas i en särskild lag. Enligt denna göras de för mobiliserade värnpliktiga utfärdade lagarna angående utmätning och avbetalningsköp m. m. till-

lämpliga å evakuerade och till ständig luftskyddstjänst uttagen personal. För luftskyddspersonalen meddelas även bestämmelser om skattemoratorium i likhet med vad som gäller för mobiliserade.

Familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid. Förslaget till bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid ansluter sig i viss mån till kommitténs förut avgivna förslag till familjebidragslag, avseende förhållandena under mobilisering och förstärkt försvarsberedskap. Fredsförslaget innebär sålunda, att familjebidragen ej, såsom nu är fallet, skola utgå med fixa belopp utan efter individuell behovsprövning. Bidragens maxima ha avsevärt höjts i förhållande till nu utgående belopp, och kretsen av bidragsberättigade familjemedlemmar har utvidgats, bl. a. till föräldrar. I fråga om systemets administrering innebär förslaget bibehållande av nuvarande system med länsstyrelserna såsom prövande myndighet och truppförbanden såsom betalningsorgan.

Kommittén har bestått av landshövdingen A. Thomson, direktören A. Gabrielsson, docenten E. Håstad, ledamöterna av riksdagens andra kammare fru Elsa Johansson i Norrköping, J. A. Persson i Tidaholm och I. Johansson i Mysinge samt byråinspektören S. Skogh. Såsom kommitténs sekreterare har tjänstgjort hovrättsrådet T. Munck af Rosenschöld och såsom biträdande sekreterare förste amanuensen G. Christianson.

Socialstyrelsens utlåtande. Socialstyrelsen anför i ett den 15 januari 1940 dagtecknat utlåtande över kommitténs förslag om utrymningshjälp, avlöning av luftskyddspersonal och utsökning bl. a. följande.

»De huvudprinciper, som kommittén tillämpat vid behandlingen av utrymningshjälpen, äro enligt styrelsens mening riktiga. Här avses ett fastslående av *att* vid utrymning i anledning av krig eller krigsfara hjälp genom statens försorg beredes dem, som äro i behov därav, *att* hjälpen meddelas i olika, närmare angivna former efter företagen behovsprövning *samt att* återbetalningsskyldighet föreligger.

Styrelsen har emellertid funnit skäl att i följande avseenden framställa erinringar emot författningsförslagen om utrymningshjälp och ersättningsskyldighet därför.

En lagstiftning angående utrymningshjälp bör endast i stora drag fastslå de grunder, som skola gälla för hjälpens meddelande. — — —

De båda av kommittén föreslagna författningarna om utrymningshjälp och om ersättningsskyldighet för sådan hjälp kunna enligt styrelsens mening genom sina ingående bestämmelser bliva synnerligen svåra att tillämpa, då snabba avgöranden och en raskt arbetande organisation äro av nöden. — — — På grund härav synas övervägande skäl tala för att resebidragen behandlas helt skilda från utrymningshjälpens övriga former. Härtill vill styrelsen återkomma i det följande.

Vad angår den föreslagna lagen om ersättningsskyldighet vill styrelsen framhålla de vanskligheter, som äro förenade med i förväg utformade be-

stämmelser, avsedda att tillämpas vid en tidpunkt, då vittgående förändringar kunna hava rubbat de ekonomiska förutsättningar, som varit för handen vid bestämmelsernas tillkomst. Till förekommande av missbruk synes det dock nödvändigt att principiellt föreskriva en viss ersättningsskyldighet.

Med hänsyn till här framförda synpunkter kan styrelsen icke tillstyrka kommitténs båda författningsförslag utan förordar, att lagen om ersättningsskyldighet helt utgår. Då det emellertid, såsom förut antytts, synes nödvändigt att föreskriva en viss ersättningsskyldighet för erhållen utrymningshjälp, föreslår styrelsen, att i förordningen om utrymningshjälp införes en allmänt hållen föreskrift härom. Ersättningsskyldighetens omfattning torde böra bestämmas i enlighet med vad som föreslagits i 2 § av lagen om ersättningsskyldighet. Beträffande internatsförlagda skolbarn bör skyldigheten att utgiva ersättning för alla av utrymningen förorsakade kostnader fastställas i samma ordning. Härtill bör knytas en bestämmelse, att Konungen äger utfärda föreskrifter om ersättningens uttagande. Vidare förordar styrelsen, att den föreslagna förordningen om utrymningshjälp ändras i så måtto, att myndigheterna erhålla större möjlighet än vad förslaget medgiver att i en kritisk situation anpassa åtgärderna efter omständigheterna.

Styrelsen vill särskilt fästa uppmärksamheten vid de här ovan omnämnda olägenheter, som äro förknippade med den föreslagna ordningen för sökande av resebidrag och ansökningarnas prövning. Kommittén föreslår, att resebidragen i likhet med utrymningsbidragets övriga former skola utgå efter behovsprövning och med återbetalningsskyldighet. Skriftlig ansökan om resebidrag skall göras i utrymningsorten, där även behovsprövning skall ske. Detta torde icke vara möjligt att genomföra, för den händelse utrymningen måste ske hastigt. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att beträffande resebidragen kravet på skriftlig ansökan slopas samt att behovsprövningen i denna del utgår. Styrelsen vill jämväl förorda, att resebidragen fritagas från återbetalningsskyldighet. Det måste nämligen framstå såsom en statens angelägenhet att bekosta resorna för dem, som ålagts eller uppmanats att i anledning av utrymning bortflytta till annan ort. Med hänsyn till dessa omständigheter torde resebidragen böra behandlas självständigt, helt skilda från utrymningsbidragets övriga hjälpformer, där krav på behovsprövning och ersättningsskyldighet alltjämt måste resas. Ifrågavarande behovsprövning kommer att äga rum enbart i inkvarteringsorten och bör kunna praktiskt genomföras.

Styrelsen delar kommitténs uppfattning om lämpligheten att införa arbetsplikt och arbetsförmedlingsplikt såsom ett under vissa omständigheter gällande villkor för erhållande av utrymningshjälp.»

Styrelsen tillstyrker kommitténs förslag om beredande av skydd för exekutiva åtgärder. Ur de synpunkter, styrelsen har att företräda, finner den icke skäl ingå på prövning av kommitténs förslag till avlöning av luftskyddspersonal.

Bostadsbygge och bostadsförsörjning under kristiden.

Genom beslut den 22 september 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt bostadssociala utredningen att till undersökning upptaga frågan om den nuvarande krisens inverkan på bostads- och byggnadsmarknaden samt avgiva de förslag, vartill utredningen må giva anledning. Enligt de i statsrådsprotokollet angivna direktiven skulle bostadssociala utredningen följa den aktuella utvecklingen på byggnads- och bostadsmarknaden och utföra de särskilda undersökningar, som i detta sammanhang funnes påkallade. Såsom ett första led i fullgörandet av detta uppdrag har bostadssociala utredningen till socialministern överlämnat en den 23 december 1939 dagtecknad promemoria rörande bostadsbyggnadsverksamheten och bostadsförsörjningen.

Med stöd av statistiska och andra undersökningar, vilka för år 1938 utvisa en byggnadsverksamhet för c:a 1 miljard kr. och en bostadsproduktion för omkring 600 milj. kr., utgår utredningen från att det är ofrånkomligt, att bostadsbyggnadsverksamheten kommer att starkt inskränkas under hyresåret 1939/40 och särskilt fr. o. m. våren 1940. Detta medför risk å ena sidan för en arbetslöshet, som icke kan uppsugas genom sysselsättningsexpansion på andra, i nuvarande läge mera angelägna arbetsområden, å andra sidan för bostadsbrist. Uppstår bostadsbrist, kommer den redan föreliggande tendensen till stegring av hyresnivån att skärpas, vilket innebär väsentliga risker med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen. Utredningen framhåller, att en reglering av hyrorna från det allmännas sida kan komma att bli nödvändig, men är av den uppfattningen, att man först bör söka med positiva medel förhindra uppkomsten av bostadsbrist och mera avsevärd hyresstegring. Då bostadsproduktionen under 1940 måste komma att bli starkt begränsad, framstår det som angeläget, att den kvarstående produktionen inriktas på tillgodoseende av de socialt mest angelägna bostadsbehoven.

För att man skall kunna nå syftet att i största möjliga mån motverka bostadsbrist och hyresstegring, är det nödvändigt icke endast att en viss nyproduktion av bostäder uppehålles, utan även att det utbud av nya bostäder, som kan komma till stånd i år, kan åstadkommas till priser, som ej alltför mycket överstiga de hittillsvarande. Det gäller sålunda att söka med tjänliga medel begränsa verkan av inträdda höjningar i byggnadskostnaderna och framför allt räntestegringen.

Inom bostadssociala utredningen ha diskuterats möjligheterna att genom förändrade konstruktioner och förenklat utförande motverka kostnadsstegringen, men dessa möjligheter ha befunnits vara begränsade och i nuvarande läge långt ifrån tillräckliga. Utredningen framhåller, att frågan om standarden och möjligheterna att förenkla utförandet ha speciellt intresse, då det ju kunde tänkas, att vid statliga stödåtgärder knötes villkor om sådan förenkling. Det är även en populär uppfattning, att alla svårigheter på vår bostadsmarknad

skulle lösas genom större enkelhet i byggandet och avskaffande av bostadslyxen. Denna uppfattning bygger emellertid till stor del på felaktiga föreställningar om möjligheten för en industri att tåga baklänges i sitt arbetssätt. Bostaden av i dag kan och bör av såväl sociala som fastighetsekonomiska skäl icke byggas utan badrum, utan varmvatten, utan tillfredsställande ljudisolering, utan tillfredsställande ventilation o. s. v. Planläggningen kan lämpligen icke heller återgå till äldre, mindre differentierad bostadsmodell, när äntligen utvecklingen börjat komma i gång från 1 rum och kök såsom vanligaste typ fram emot den önskade minimistandarden, 2 rum och kök, även om utrymmena äro små. Standardförbättringar, som skäligen kunna kallas lyxbetonade, spela ur kostnadssynpunkt en mindre roll än man vanligen föreställer sig. I sitt första betänkande (Statens off. utr. 1935:2), har utredningen visat, att t. o. m. en radikal förenkling av bostadsutrustningen skulle sänka byggnadskostnaden förhållandevis litet. I det nu föreliggande betänkandet ingår en förteckning över kostnadsstegrande standardförbättringar i ett nyss fullbordat bostadsbygge i Stockholm. Om här allting toges bort utom de punkter, som kunna sägas representera hygieniskt och arbetsekonomiskt väsentliga vinster — vartill räknats förbättrad ljudisolering och ventilation, sopnedkast och sopförbränning, maskintvättstuga, piskrum, större rumsdifferentiering samt sociala anordningar — kan den kostnadsstegrande effekten av standardförbättringen ej reduceras mera än från 15 à 16 % till cirka 9 %, vilket — om materialpriser och arbetslöner antagas givna — betyder en reduktion av byggnadskostnadsstegringen från 1928 till 1939 från 22 % till 15 à 16 %.

Även ur andra synpunkter ter sig, heter det, ett försök till mera drastisk kostnadsnedskärning genom förenkling av utförandet betänkligt. Det lönar sig helt enkelt icke att nybygga omodernt. Lägenheter i sådana omoderna nybyggen kunna ändå inte konkurrera med de »riktiga» omoderna lägenheterna i äldre hus. Man har anledning att befara — och erfarenheten ger stöd härför — att bostadsfastigheter, som givits ett i väsentliga hänseenden enklare utförande än det i ett visst tekniskt utvecklingsskede sedvanliga, få en särprägel, som lätt medför snabb förslumning och värdesänkning. Utredningen kan därför icke anse det klokt, att statliga stödåtgärder förknippas med särskilda villkor om enkelt utförande. Sådan kostnadsbesparing genom förenkling, som kan åstadkommas utan skada för väsentliga kvalitetskrav, torde i praktiken tillvaratagas i och med den prövning, som ombesörjes av centralt organ.

De sakkunniga anse sig dock böra understryka angelägenheten av att det allmännas organ i sin tomtförsäljnings- och stadsplanepolitik taga vederbörlig hänsyn till bostadsbyggandets försämrade betingelser och till behovet att kompensera kostnadsstegringarna. Vidare böra vissa bestämmelser i kollektivavtalen om beräkning av ackord m. m. justeras, vilka anses verka hinderligt och fördyrande på byggnadsverksamheten. Dessa medel tillsammans torde dock vara långt ifrån tillräckliga. Därest icke genom allmänna kreditpolitiska medel räntan kan bringas att sjunka avsevärt, kvarstår till större delen uppgiften att motverka den hyresstegring, som hotar som en konsekvens av en byggnadskostnads- och räntestegring sedan krigsutbrottet om tillhopa c:a 25 %.

Utredningen har sökt så långt som möjligt undvika att spränga den ram för bostadspolitiken, som de redan existerande statliga stödformerna utgöra, men inom denna ram föreslås vissa modifikationer av mera tillfällig natur, som äro ägnade att motverka byggnadskostnads- och räntestegringens effekt på bostadstillgång och bostadskostnader. Härvid komma av naturliga skäl i fråga endast sådana stödformer, som avse nybyggnad, ty inför risken av bostadsbrist är det icke något intresse, att ombyggnadsföretag stimuleras.

De stödformer, som synas utredningen lämpliga att använda i med hänsyn till krisläget tillfälligt modifierad form, äro främst de fr. o. m. 1937 års riksdag beviljade tertiärlånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet.

Om syftet är att hindra, att en möjligen övergående räntestegring driver upp kraven på hyresavkastning hos en fastighet utöver den nivå, som är betingad av en väntad ränteutveckling på lång sikt, synes det vara en naturlig åtgärd att för övergångsperioden anpassa amorteringskravet nedåt för att, när sedermera räntan sjunker, låta amorteringsbeloppet stiga. Detta skulle innebära, att annuiteten göres fast, men amorteringstiden till viss grad elastisk. Om därigenom den amorteringstid, som svarar till amorteringsbeloppet, i början är längre än som med hänsyn till fastighetens livslängd och långivarens risker är försvarligt, utgör detta så att säga en diskontering av en förväntad framtida sänkning av räntenivån. Om en sådan sänkning icke inom viss tid kommer till stånd, måste givetvis ändock amorteringsbeloppet och i sådant fall även annuiteten höjas till att motsvara en ekonomiskt försvarbar amorteringstid. Innebörden av en sådan anordning är, att en räntehöjning, som bedömes såsom sannolikt övergående, icke tillåtes att omedelbart verka på kraven på avkastning. Om det högre ränteläget däremot icke skulle visa sig övergående, släppes räntehöjningens verkan fram efter viss tid.

Med tillämpning av denna tankegång föreslår utredningen vissa ändringar i reglerna för tertiärlån, vilka hädanefter böra kunna utgå i alla stadssamhällen, med upphävande av det nu gällande undantaget för Stockholm, Göteborg och Malmö.

Medan tertiärlånen för närvarande löpa med en ränta av $4^3/_4$ % samt amorteras på 25 år, föreslår utredningen, att räntan fastställes till 4 %, samtidigt med att lånebeloppet ökas från 15 till 20 % av fastighetsvärdet.

Annuiteten föreslås till $4^3/_4$ % under de första fem åren, vilken annuitet, om den bleve bestående, skulle motsvara en amorteringstid av bortåt 50 år. Då en dylik amorteringstid för ett så högt beläget lån (övergräns 90 % av fastighetsvärdet) icke kan anses lämplig, kompletteras lånevillkoren med en bestämmelse om, att lånet efter en löptid av 5, resp. 10 år skall kunna konverteras på sådant sätt, att amorteringstiden etappvis förkortas till 30 år. Konvertering efter 5 år förutsätter sänkt ränteläge eller höjd hyresnivå, medan omläggningen efter 10 år är ovillkorlig. Tertiärlån utgå f. n. endast till fastigheter innehållande hyres- eller bostadsrättslägenheter, men utredningen föreslår, att tertiärlånegivningen utsträckes till enfamiljshus av småstugetyp. Härvid föreslås, att lånebeloppet höjes till 35 % men att lånegränsen sättes något lägre eller till 85 % av fastighetsvärdet, bestämt efter särskilda grunder av statens bygg-

nadslånebyrå, som skall handha denna låneverksamhet. Amorteringstiden sättes till en början till 25 år, men skall efter 10 år anpassas till en återstående amorteringstid av 10 år.

I fråga om bostadsanskaffningslån till lägenheter för barnrika familjer anses det knappast möjligt att motverka räntehöjning genom förlängning av amorteringstiden, eftersom denna redan är så lång som 40 år för stenhus. Beträffande dylika lån till egnahem för barnrika familjer anses den nuvarande amorteringstiden 20 år böra bibehållas.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 har statens byggnadslånebyrå föreslagit 25 milj. kr. till bostadsanskaffningslån för barnrika familjer och 3 milj. kr. för tertiärlån. Bostadssociala utredningen framhåller emellertid, att för att utöva nämnvärd effekt på bostadsmarknadens utveckling genom att möjliggöra en bostadsproduktion för 40—50 milj. kr., kräves för tertiärlån ett anslag av minst 10 milj. kr., även om därigenom bostadsanskaffningslånens belopp av statsfinansiella skäl skulle behöva minskas.

Bostadssociala utredningen är dock väl medveten om, att den ofrånkomliga knappheten i de medel, som från statens sida numera kunna ställas till bostadsproduktionens förfogande, betyder, att på de föreslagna vägarna kan finansieras en byggnadsverksamhet, som måhända utgör en ganska ringa del av den, som skulle behövas, för att icke bostadsbrist skulle uppstå. Såsom komplement föreslår bostadssociala utredningen, att, såsom skett och sker flerstädes i utlandet, skattebefrielse beviljas i tio år för de bostadsfastigheter, som byggas under kristillståndet. Utredningen inser väl, att ett dylikt förslag kommer att möta motstånd med hänsyn dels till vissa komplikationer, som sammanhänga med det svenska skattesystemets natur, dels till kommunernas finanser. Det synes emellertid uppenbart, att befrielse från fastighetsskatt för viss tid för bostadsfastigheter, som skattefriheten förutan icke skulle ha kommit till stånd, knappast kan betyda förlust men väl vinst, i den mån därigenom sysselsättning och inkomstbildning inom kommunen kan hävdas.

Bostadssociala utredningen utgöres av byråchefen Bertil Nyström, ordförande, byggmästaren Olle Engkvist, arkitekten Sven Wallander, stadsarkitekten Sigurd Westholm och stadsplanechefen Uno Åhrén med byråchefen Alf Johansson som sekreterare. Vid utarbetande av det nu framlagda förslaget ha såsom av socialministern tillkallade experter biträtt direktören för Stockholms byggmästareförening civilingenjören Anders Ahlén och arkitekten Erik Dahlberg. Vid utarbetande av i promemorian ingående författningsförslag har medverkan lämnats av e. o. hovrättsassessorn Erik Göransson.

Lagförslag om hushållsarbete i Norge och i Sverige.

Frågan om reglering av arbetsförhållandena för hushållsanställda upptogs i Norge samtidigt med utarbetandet av en ny arbetarskyddslag. På grund av de privata hemmens speciella arbetsförhållanden ansåg man sig emellertid icke böra reglera hembiträdesarbetet i samband med den allmänna arbetarskyddslagen, utan en särskild kommitté tillsattes i december 1936 för att utreda hithörande förhållanden. I oktober 1939 framlade kommittén ett lagförslag, för vars innehåll redogöres i det följande, varvid vissa jämförelser göras med det svenska förslag av motsvarande karaktär, som nyligen framlagts.[1]

Lagförslagens huvudprinciper. I Norge har rått enighet bland förslagsställarna om att lagen skall ha tvingande karaktär. Böter kunna sålunda åläggas den, som bryter mot vissa av dess bestämmelser. Dylikt brott kan emellertid bli föremål för åtal endast efter begäran från en förfördelad part. Någon tillsynsmyndighet har icke ansetts böra inrättas, men däremot ett »hushjelpsutvalg», ett kommunalt organ, till vilket parterna kunna vända sig i alla spörsmål, som röra lagen. I Sverige har man framlagt dels ett huvudförslag av tvingande karaktär, dels ett s. k. normalkontraktsförslag, vilket skall gälla endast om parterna äro ense om att ingå ett kontrakt med bestämmelser om hur arbetsförhållandena skola regleras. Båda de svenska förslagen innehålla i stort sett samma bestämmelser om arbetsförhållandena. Icke heller i vårt land har man velat framlägga ett förslag, som innebär tillsättande av en tillsynsmyndighet över lagens efterlevnad.

Lagstiftningens omfattning. Det norska lagförslaget omfattar samtliga hembiträden i städerna men av landsbygdens hembiträden endast dem, som arbeta i hem utan jordbruk. Detta undantag är av väsentlig betydelse, enär enligt norska folkräkningen år 1930 19 000 av samtliga 54 000 på landsbygden sysselsatta hembiträden voro anställda hos jordbrukare. Dessa hembiträden ha i flesta fall både jordbruks- och hushållsarbete, varför det ansetts, att de i stället böra komma in under den arbetarskyddslag för jordbruket, som för närvarande är under utarbetande. Utbildade barnsköterskor skola ej heller omfattas av lagen, ehuru detta ej omnämnes i lagtexten. I det svenska förslaget göras undantag för hushållerskor, examinerade barnsköterskor och vissa

[1] Det norska förslaget till reglering av arbetsförhållandena för hembiträden framlägges i »Instilling om vernelov för hushjelp», Oslo 1939. Det svenska förslaget är publicerat i hembiträdesutredningens betänkande II (Statens off. utr. 1939: 15) och har refererats i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 416.

anställda för arbetsgivarens personliga uppassning. Undantaget för hushållerskor återfinnes delvis även i det norska förslaget, i det att hushållsarbetande av denna kategori kunna undantagas från lagens bestämmelser om arbetstid, under förutsättning att »hushjelpsutvalget» ger sitt samtycke därtill.

De förhållanden, som enligt det norska förslaget bliva föremål för lagstiftningen, äro arbetstid, fridagar, semester, uppsägningstid, tidpunkt för utbetalning av lön, hembiträdets bostad, förandet av arbetsbok, avlämnande av hälsointyg samt parternas ömsesidiga förpliktelser. Särskilda arbetstidsbestämmelser finnas för hembiträden, som ej ha sin bostad hos arbetsgivaren, samt för minderåriga hembiträden. På några punkter har inom kommittén anmälts avvikande mening från majoritetsförslaget. I det svenska förslaget återfinnas alla ovannämnda faktorer utom bestämmelser om arbetsböcker, hälsointyg och särskild arbetstid för hembiträden, som ej bo hos arbetsgivaren.

Arbetstid och fritid. Den allmänna arbetstiden skall enligt det norska förslaget läggas mellan kl. 6 och kl. 20 och får icke överstiga 10 timmar, måltidsrasterna inräknade, medan det svenska förslaget endast angiver, att den ordinarie arbetstiden skall sluta senast kl. 19 med undantag för lanthushåll, där arbetet, när avtal därom träffats, under månaderna april—september skall sluta senast kl. 20.

Beträffande arbete efter ordinarie tid gäller enligt båda förslagen, att sådant endast får förekomma, om avtal därom träffats mellan parterna. I det norska förslaget skiljer man mellan kvällsvakt, d. v. s. tjänstgöring, som avser tillsyn av barn eller gamla eller tillsyn för övrigt, som icke medför arbete i väsentlig grad, och övertid, varmed avses annan tjänstgöring utöver den vanliga arbetstiden. Övertidsarbete eller kvällsvakt får endast förekomma under sammanlagt tre kvällar i veckan. Kvällsvakt gottgöres med en kontantbetalning per timme, som utgör 1 % av den månatliga kontantlönen, eller med fritid motsvarande den uttagna vakttidens halva längd. För övertidsarbete skall antingen utges gottgörelse i form av kontantbetalning per timme utgörande 2 % av den månatliga kontantlönen eller lämnas fritid av samma längd som övertiden. Är t. ex. kontantlönen 50 kr. per månad blir gottgörelsen för kvällsvakt alltså 50 öre och för övertid 1 kr. per timme. I det svenska förslaget stadgas, att ersättning skall utgivas för övertidsarbete, om detta ej innefattar endast tillsyn eller vakttjänst. Denna övertidsersättning kan dock, om parterna äro överens härom, utbytas mot en mot övertiden svarande ledighet. Beträffande eventuell gottgörelse för vakttjänst överlåtes åt parterna att sinsemellan bestämma härom.

Fritiden omfattar enligt det norska förslaget en frieftermiddag i veckan från kl. 15 samt varannan sön- och helgdag. Emellertid skall varannan fridag av sistnämnda slag räknas från arbetets slut föregående kväll till morgonen påföljande dag och varannan från kl. 11 f. m. till följande dags morgon. Förskjutning av fridagarna kan få ske inom samma månad. Det svenska förslaget omfattar en fri vardag varje vecka efter kl. 14 samt var tredje sön- och helgdag från föregående dags slut till efterföljande dags morgon. Likvärdig

med denna ledighet var tredje söndag anses i det svenska förslaget emellertid en ledighet, som omfattar varannan söndag från kl. 13 till nästa dags början.

Hembiträdets bostad m. m. Med hänvisning till den allmänna trångboddheten har man i Norge icke ansett sig kunna påbjuda, att hembiträdet skall ha eget rum. En dylik förmån kräves ej heller i det svenska förslaget. Emellertid uppställas från båda hållen fordringar på en nöjaktig bostadsstandard, varvid hänvisas till resp. allmänna lagbestämmelser om bostäders beskaffenhet. Ytterligare krav ha emellertid tillagts i det norska förslaget, nämligen att hembiträdet skall ha egen säng och tillgång till tvätt- och badmöjligheter samt låsbart utrymme för förvaring av kläder.

Såväl i det norska som i det svenska förslaget stadgas en uppsägningstid om 14 dagar och i samband härmed ha i resp. lagar införts vissa bestämmelser för tillgodoseende av hembiträdets vård i fall av sjukdom. Enligt det norska förslaget skall hembiträdet dessutom lämnas viss fritid under uppsägningstiden för att ha möjlighet att söka ny anställning.

Utan motsvarighet i det svenska förslaget är det i Norge föreslagna införandet av en arbetsbok, som medföres av hembiträdet och vari för varje anställning inskrives vad slags arbete hembiträdet skall utföra, arbets- och fritidens förläggning, överenskommelse om löneförmåner samt gottgörelse för övertidsarbete, avtal om kostpengar under semester, anledning till flyttning m. m. I den norska lagen återfinnes däremot ej den svenska bestämmelsen, att hembiträdet skall erhålla betyg angående anställningen, i vad avser hennes flit, ordning och skicklighet.

Särbestämmelser för vissa slag av hembiträden. Det svenska förslaget upptar som nämnts inga särbestämmelser om hembiträden, som icke ha sin bostad hos arbetsgivaren. I det norska förslaget stadgas för dylik daghjälp, att arbetstiden vanligen skall läggas mellan kl. 7 och kl. 18. För daghjälp med halv anställning skall arbetstiden vara högst 5 timmar med måltidsraster, och sådan daghjälp skall ha ett huvudmål per dag. Arbetstid utöver den fastställda är övertid och skall gottgöras särskilt. »Hushjelpsutvalget» har emellertid möjlighet att fastställa annan arbetstidsindelning än den nämnda. I övrigt gälla samma bestämmelser för dessa som för andra hembiträden.

Den viktigaste särbestämmelsen för unga hembiträden (under 17 år) är enligt det norska förslaget, att dessa icke få ha kvällsvakt eller övertid efter kl. 21. De böra också få tillfälle att deltaga i kvällskurser. I Sverige har gränsen för minderåriga hembiträden satts till 16 år. För dessa gäller, att de icke få användas till arbete å övertid utöver 7 timmar i veckan, varjämte lämnas särskilda anvisningar till arbetsgivarna att icke använda minderårig arbetskraft på sådant sätt, att hälsan kan bli lidande därav.

Straffbestämmelser. Böter kunna enligt det norska förslaget utdömas vid överträdelse av bestämmelserna om arbetstid, fritid, semester, obehörigt användande av unga hembiträden samt underlåtenhet att anskaffa och ifylla arbets-

bok. I det svenska förslaget finns en bestämmelse, att arbetsgivare eller hembiträde, som åsidosätter sina förpliktelser enligt arbetsavtalet eller lagen, skall ersätta därav uppkommen skada. Härom skall föras talan i vanlig ordning. Böter skulle i Sverige endast utdömas vid användande av minderårig i strid mot lagens bestämmelser.

Frances Finn.

Bostadsproduktion och bostadsförsörjning i Tyskland under senare år.

Den betydande bristen på lägenheter i Tyskland har gjort bostadsfrågans lösning till en av den nationalsocialistiska regimens viktigaste uppgifter. Det gäller icke bara att öka produktionen, utan även att jämnare fördela befolkningen över landet och luckra upp storstäderna särskilt genom ökad produktion av egnahem, såsom varande den bästa formen för en arbetarbostad. Tre rum och kök (Vierraumwohnung) har allmänt erkänts som en önskvärd lägenhetstyp i stället för den nu vanliga två rum och köks-lägenheten. Det gäller vidare att nedbringa bostadshyrorna och därigenom göra de nya bostäderna tillgängliga för den mindre bemedlade delen av befolkningen. — Några uppgifter, i främsta rummet hämtade ur den tyska arbetsfrontens årliga publikation »Deutsche Sozialpolitik» för år 1938, må belysa bostadsproduktionens utveckling under de senaste åren.[1]

Bostadsproduktionen under perioden 1929—1938 framgår av nedanstående tabell. Produktionen företer åtskilliga fluktuationer. Nedgången år 1938 tillskrives den intensifierade upprustningen och befästningsverksamheten

Antal tillkomna bostadslägenheter i Tyska riket åren 1929—1938.

År	Nybyggda läg. (i 1 000-tal)	Ombyggda läg. (i 1 000-tal)	Summa läg. (i 1 000-tal)	Nettoprod. (tillkomna — avgångna) (i 1 000-tal)
1929	316	23	339	318
1933	133	69	202	178
1934	190	129	319	284
1935	213	51	264	241
1936	282	50	332	310
1937	309	31	340	320
1938	277	29	306	285

[1] Jfr även F. Seldte: Sozialpolitik im Dritten Reich 1933—1938 (Berlin 1939) samt »Wirtschaft und Statistik» 1939: 11 och »Soziale Praxis» 1939: 3 och 8 samt 14. — Beträffande bostadsproduktionen och bostadspolitiken i Tyskland sedan kriget 1914—18 jfr Soc. Medd. årg. 1937, sid. 630.

vid västgränsen. Antalet tillkomna lägenheter har växlat mellan c:a 200 000 och 340 000 per år och byggnadskostnaden mellan 1 och 3 miljarder RM. Bostadsefterfrågan indiceras genom tillskottet av nya hushåll, vilket beräknas till 300 000—400 000 per år. De mindre kommunernas (med under 2 000 inv.) andel av bostadsproduktionen utgjorde år 1933 28·2 % av de färdigställda bostäderna mot 19·1 % år 1937 och 21·6 % år 1938. I stora och medelstora städer sjönk antalet nytillkomna lägenheter om tre rum och kök från c:a 39 000 år 1937 till 29 000 år 1938 eller från 29·3 till 26·5 %.

Det i bostadsproduktionen investerade kapitalet uppgick år 1937 till c:a 2 miljarder RM. Därav kommo c:a 1 140 milj. på kreditinrättningar (sparkassor, hypoteksbanker, försäkringsanstalter etc.). Ungefär 200 milj. RM utgjorde allmänna medel. Av de år 1938 uppförda lägenheterna hade över $^1/_3$ understöd av allmänna medel. Man hade nu endast begränsad tillgång till den särskilda hyresskatt (Hauszinssteuer) på äldre fastigheter, varigenom bostadsproduktionen i stor utsträckning finansierats, tidvis ända upp till $^4/_5$.

Kapitalförsörjningen har underlättats genom statlig kreditgaranti (Reichsbürgschaft) för sekundärkredit upp till 75 % av fastigheternas värde. År 1938 voro närmare $^1/_3$ av de nya lägenheterna byggda med hjälp av dylika garantier. »Allmännyttiga bostadsföretag», som 1938 byggde 35 % av lägenheterna, ha i viss utsträckning att tillgå eget kapital för toppfinansieringen. Dessutom har under senare år industrin i stigande omfattning bidragit till uppförande av arbetarbostäder. Sålunda byggdes år 1937 35 000 arbetarbostäder med 80 milj. RM i bidrag från industriföretag. Industriella lönebostäder (Werkswohnungen) anses dock numera mindre önskvärda och i stället förordas »Betriebsheimstätten», vilka uppföras för de anställda med hjälp av medel från resp. företag och sedan uthyras till personalen. Tyska arbetsfronten har även inlett en sparaktion för anskaffandet av kapital till uppförande av egnahem (Heimstätten) för arbetare och anställda.

Speciella svårigheter ha under senare år uppstått på en del orter, där byggnadskostnaderna stigit så högt, att en del av bostädernas värde måst avskrivas som oräntabelt. Stigande byggnadskostnader anses emellertid kunna motverkas genom en planmässig central dirigering av hela bostadsproduktionen, under beaktande av bl. a. den förefintliga tillgången på kapital, råvaror och arbetskraft.

Produktionen av egnahem för industriarbetare har ansetts intaga en central plats i den statliga bostadspolitiken, låt vara att planernas realiserande mött svårigheter av ekonomisk art. De uppförda egnahemmen ha emellertid mött kritik; understundom uppges de ha varit så trånga, att äkta par som fått bosättningslån — maximum 1 000 RM år 1938 — icke erhållit tillräckligt utrymme för att placera de inköpta möblerna.

Produktion av lantarbetarbostäder har ansetts som ett viktigt led vid bekämpandet av flykten från landsbygden. Intill 1 oktober 1938 hade sedan 1933 färdigställts eller påbörjats 35 000 lantarbetarbostäder. Produktionen av dylika bostäder, av vilka en stor del äro egnahem, har särskilt förlagts till gränsprovinserna (Ostpreussen etc.).

Trots den sedan 1933 ökade bostadsproduktionen i Tyskland har efterfrågan stigit betydligt snabbare. Antalet hushåll utan egen bostad beräknas sålunda ha stigit från c:a 1 milj. år 1933 till 1·5 milj. i slutet av år 1937. Enligt gjorda beräkningar skulle omkring 35 % av alla tyskar inom »Altreich» ej ha tillräckligt bostadsutrymme, medan 25 % av de förhandenvarande bostäderna anses mogna för rivning. Särskilt arbetarbostäderna äro i stor utsträckning otillräckligt utrustade; 96 % uppges sakna bad- eller duschrum, 23 % vara utan vattenledning och 14 % sakna elektriskt ljus.

Enligt tyska konjunkturforskningsinstitutets beräkningar skulle i Tyskland (inber. Österrike) under de närmaste 10 åren behövas omkring 4·5 milj. nya bostäder, därav 1·5 milj. för hushåll utan egen lägenhet och 1 milj. för att motsvara nettotillväxten av hushåll. Vidare skulle för trångboddhetens avskaffande erfordras c:a 1 milj. nya bostäder och ungefär lika många som ersättning för rivningsmogna lägenheter. Särskilt beträffande de båda sistnämnda kategorierna anses betydande understöd från det allmänna (i form av billiga lån, subvention, hyresbidrag för barnrika familjer etc.) erforderligt, eftersom de, som bo i lägenheter som äro överfyllda eller mogna för rivning, i allmänhet tillhöra de minst bemedlade.

Riktlinjer för värdering av tjänstebostäder.

Statens bostadsnämnd har avgivit »Nytt förslag till riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad» (Statens off. utr. 1939: 36).

Innan nämnden behandlar de olika punkterna, har en historik lämnats över frågans tidigare behandling. Föreskriften, att tjänsteman skall erlägga ersättning för till honom anvisad tjänstebostad och att denna ersättning skall bestämmas med hänsyn till det hyrespris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet, infördes första gången vid fastställande av det avlöningsreglemente för kommunikationsverken, som enligt statsmakternas beslut trädde i kraft den 1 juli 1920. Bestämmelsen tillkom i samband med borttagande av den förmån av fri bostad, som förut tillkommit vissa grupper av befattningshavare och som enligt de nya avlöningsgrunderna inarbetats i lönen med belopp motsvarande förmånens värde.

År 1920 utarbetade kommunikationsverkens bostadsnämnd vissa riktlinjer rörande bestämmandet av ersättningen för tjänstebostäder. De erfarenheter, som sedermera gjordes av statens år 1923 inrättade bostadsnämnd, och särskilt genom en inom nämnden verkställd undersökning angående olika ämbetsverks praxis på området, gåvo stöd åt den iakttagelsen, att de inom verken tillämpade värderingsgrunderna företedde så stor inbördes olikhet, att den åsyftade enhetligheten allvarligt äventyrades. Detta förhållande anmäldes av bostadsnämnden till Kungl. Maj:t genom skrivelse den 12 augusti 1924, varefter nämnden erhöll uppdrag att i samråd med representanter för vederbörande verk inkomma med förslag till detaljerade riktlinjer för bestämmande av ersättning för tjänstebostäder vid statens verk. I anledning härav utarbetade nämnden i samråd med utsedda representanter för vissa verk ett förslag till riktlinjer, som framlades den 29 september 1927 (Statens off. utr. 1927: 30).

Sedermera har 1936 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen (Statens off. utr. 1937: 48) framlagt vissa grunder för värdering av tjänstebostad, som, i och med att 1938 års riksdag antagit nytt avlöningsreglemente vid den civila statsförvaltningen, vunnit godkännande.

De allmänna grunderna för bestämmande av ersättning för tjänstebostad ha i det civila avlöningsreglementet 42 § 2 mom. utformats på följande sätt:

»Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen i förekommande fall gottgörelse för centraluppvärmning eller för tillhandahållande av möbler, så ock för ladugård, planteringsland eller dylikt, som följer med bostaden, bestämmes med hänsyn till det pris, som å orten i allmänhet gäller för lägenhet, vilken beträffande storlek och bekvämlighet samt beskaffenhet i övrigt kan anses likvärdig med tjänstebostaden. Är tjänstebostad belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningens bestämmande, saknas, må i stället skälig hänsyn tagas till det hyrestal, som för orten beräknats i samband med dyrortsgrupperingen.»

Lönekommittén hade i sin motivering förordat, att bostadsnämndens tidigare förslag till riktlinjer för värdering av tjänstebostäder skulle underkastas erforderlig överarbetning med behörigt beaktande dels av de uttalanden i ämnet, som gjorts under frågans tidigare remissbehandling och dels de ändrade bestämmelser, som innefattades i det av riksdagen år 1938 godkända förslaget till civilt avlöningsreglemente. Kungl. Maj:t uppdrog åt bostadsnämnden att verkställa dylik överarbetning och den 26 september 1938 avgav nämnden nytt förslag.

I förslaget framhålles, att möjligheterna att för tjänstebostad bestämma den hyra, som motsvarar ortens pris, uppenbarligen ställa sig helt olika å ort med hyresmarknad och å sådan ort, där antingen endast ett fåtal uthyrda enskilda lägenheter finnas eller ock några sådana lägenheter över huvud icke finnas. För båda fallen gäller visserligen den allmänna huvudregeln, att hänsyn skall tagas till det pris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenheter. Endast i det förstnämnda fallet kan man dock i allmänhet räkna med, att ett tillförlitligt material för hyresbestämningen verkligen finnes att tillgå, om också graden av tillförlitlighet i detta avseende är mycket växlande för olika orter. I det senare fallet åter måste man ovillkorligen bliva hänvisad till mer eller mindre konstruerade grunder för beräknande av vad som kan anses utgöra ortens hyrespris.

Enligt nämndens mening bör vid regleringen av hyrorna för tjänstebostäder såsom ort med hyresmarknad anses sådan ort, där ett så stort antal fritt uthyrda bostadslägenheter finnes, att ett tillräckligt jämförelsematerial kan erhållas för bestämmande av hyrespriset för med verkets bostäder jämförliga lägenheter. I vissa fall torde ej sällan även ett relativt fåtal uthyrda lägenheter å orten kunna lämna vägledning för bedömande av ett ortspris, ehuru vid sådant förhållande särskild försiktighet vid värderingen måste iakttagas. Det ankommer emellertid på vederbörande myndighet att i förekommande fall taga ståndpunkt till, huruvida hyresmarknad i ovan nämnda mening skall anses förefinnas eller icke. I anslutning härtill uttalar nämnden, att hyressättningen främst skall baseras på en direkt undersökning av ortens hyresmarknad. Härvid skall hänsyn dessutom tagas till tillgänglig officiell statistik, varmed i första hand avsetts det siffermaterial, som publiceras på grundval av socialstyrelsens hyresberäkningar, men även den hyresstatistik, som i förekommande fall offentliggöres av kommunala institutioner. Socialstyrelsens hyresutredningar förutsättas härvidlag bliva av högre värde än hittills varit fallet, särskilt sedan efter förslag av 1936 års lönekommitté delvis nya grunder för beräkningar av hyrorna å olika orter komma att tillämpas. Vid dessa hyresberäkningar komma nämligen icke endast såsom tidigare det fåtal lägenheter, som utdömts av hälsovårdsnämnd, att utsöndras, utan även sådana lägenheter, som med ledning av vissa lätt och objektivt konstaterbara kriterier kunna anses som mindre tillfredsställande. En sådan utsöndring måste enligt nämndens mening bringa de av socialstyrelsen uträknade medelhyrorna på hyresräknade orter i närmare överensstämmelse med ortens hyra för fullgod lägenhet än vad förut varit fallet, ett förhållande, som i sin tur

skulle komma att skänka dessa medelhyror ett ökat värde som jämförelsematerial vid värdesättningen av statens tjänstebostäder. Det understrykes emellertid, att ifrågavarande medelhyror enligt sakens natur alltjämt torde komma att vara beräknade på ett så varierande statistiskt underlag, att de icke utan vidare kunna vara normerande för bestämmande av ersättningen för statens tjänstebostäder, utan i främsta rummet få sin betydelse såsom jämförelsematerial vid sidan av de direkta undersökningar av ortens hyresmarknad, som utföras av verken.

Är tjänstebostad belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningens bestämmande, saknas, och kan tillförlitlig värdering i annan ordning icke verkställas, må i stället skälig hänsyn tagas till det hyrestal, som för orten beräknats i samband med dyrortsgrupperingen. Det framhålles emellertid särskilt, att denna metod är en utväg, som bör begagnas endast i sådana fall, där tillräckligt säkra hållpunkter saknas för individuell värdering.

Nämnden erinrar vidare om, att i fråga om lägenheter med centralvärme uppvärmningskostnaden som regel torde ingå i själva hyresbeloppet. På grund härav har nämnden föreskrivit, att i ersättningen för tjänstebostad skall å ort med hyresmarknad inbegripas gottgörelse för centralvärme och varmvatten, då tjänstebostaden är inrymd i byggnad med centraluppvärmning, som ombesörjes av vederbörande myndighet eller hyresvärd. Beträffande värdering av tjänstebostad, belägen å ort utan hyresmarknad, anser dock nämnden en uppdelning av hyresbeloppet för centraluppvärmda lägenheter vara ofrånkomlig. Särskilda anvisningar för beräkning av ersättning för centraluppvärmning av tjänstebostad å dylik ort ha också utarbetats med angivande av den koksmängd per kubikmeter rumsvolym, som beräknas åtgå under en eldningsperiod å olika orter i landet för byggnader av skilda typer.

Om tjänstebostad har sådant läge, att olägenhet därigenom kan uppstå för bostadsinnehavaren, må skälig nedsättning i ersättningen för kostnaden beviljas. Sådan olägenhet kan anses förefinnas, då bostaden är belägen i omedelbar närhet av starkt trafikerade bangårdsspår, i byggnad, där trupp är förlagd, eller i byggnad, till vilken tillträde endast kan ske genom kasernvakt, i fängelsebyggnad eller inom fängelseområde, i byggnad, där sinnessjukavdelning är inrymd, eller inom område, där sådan avdelning finnes, å fyrplats med särskilt ensligt läge eller å annan plats med dylikt läge.

Nedsättning kan även beviljas, om tjänstebostaden är av mindre god beskaffenhet med avseende å sundhet, bekvämlighet eller storlek. Sålunda må lägre ersättning än eljest vore skäligt bestämmas, om exempelvis bostaden är i besvärande grad fuktig eller kall och svår att uppvärma, bostadens alla rum ligga åt mörk gård eller åt norr, bostadens eller rummens golvyta avsevärt understiger den areal, som å orten i allmänhet förekommer beträffande lägenheter av samma rumsantal, eller rumshöjden icke uppgår till 2·4 meter samt bostaden i övrigt saknar någon av de bekvämligheter, som å orten i fråga i allmänhet anses tillhöra en fullgod lägenhet av samma storlek och slag.

Kortare meddelanden.

Internationella arbetsorganisationen under 1939. På den årliga arbetskonferensen i juni månad beslöts, under intryck av krigshotet, som inom åtskilliga länders rustningsindustrier lett till en förlängning av arbetstiden utöver åttatimmarsdagen, att den under de senaste åren ivrigt debatterade frågan om ytterligare arbetstidsförkortning inom industri, handel och kontor skulle ställas på framtiden. Beträffande de andra frågorna på dagordningen, vilka mindre direkt voro berörda av de exceptionella förhållandena, såsom frågor om yrkesutbildning och lärlingsväsen, skydd åt migrerande arbetare, införda arbetares avtalsförhållanden samt regleringen av arbetstid och vilopauser för lastbilschaufförer o. s. v., utmynnade konferensens arbete i antagandet av fyra förslag till internationella konventioner och tio rekommendationer.

Vid 1939 års arbetskonferens voro 46 stater representerade. Vissa av dessa voro länder, som aldrig tillhört nationernas förbund, såsom Förenta staterna, eller som utträtt eller anmält sitt utträde ur förbundet, såsom Brasilien, Chile, Venezuela, Peru och Ungern. Under den allmänna debatt, som ägde rum i anslutning till direktör John G. Winants årsrapport (vilken finnes tillgänglig också i svensk översättning), hävdade ett sextiotal talare — representanter för regeringar, arbetsgivare och arbetare — från olika delar av världen, att organisationen borde fortsätta sin verksamhet i det internationella samarbetets och de sociala reformsträvandenas tjänst, hur situationen än komme att utveckla sig.

Den bekräftade sålunda det principuttalande, som gjordes av arbetsbyråns styrelse vid dess sammanträde i februari och som gick ut på att internationella arbetsorganisationen skulle fullfölja sitt arbete även i händelse av krig.

Arbetsorganisationens »kriskommitté», till vilken arbetsbyråns styrelse delegerat sina befogenheter under det europeiska kriget, höll sammanträden i september och oktober. Vid den ordinarie mandatperiodens utgång företogs val av ny styrelseordförande, varvid den norske regeringsrepresentanten Paal Berg efterträddes av Förenta staternas representant, professor Carter Goodrich.

Den 21 november sammanträdde i Havanna den andra regionala amerikanska arbetskonferensen, i vilken deltogo regerings-, arbetsgivare- och arbetarrepresentanter för sexton nord-, syd- och centralamerikanska stater, och vilken med framgång fullföljde det arbete, som inleddes vid den första regionala konferensen i Santiago-de-Chile år 1936. Samtidigt hölls ett sammanträde med de amerikanska medlemmarna av organisationens permanenta jordbrukskommission.

Arbetsbyråns styrelse sammanträdde som vanligt i Genève i slutet av januari månad, och det har bestämts, att en internationell arbetskonferens skall hållas under år 1940, ehuru datum för dess inkallande ännu icke blivit definitivt fastställt.

Under krigsmånaderna har internationella arbetsorganisationen fortsatt sin verksamhet och sökt att så effektivt som möjligt möta de växlande krav, som ställas på densamma av medlemsstaterna. Över fyrtio av dessa äro icke krigförande, däribland ett tjugotal europeiska stater. För somliga av dessa länder, som befinna sig långt från krigsskådeplatserna och icke behövt vidtaga några mera omfattande militära beredskapsåtgärder, ställa sig de socialpolitiska problemen ungefär som i normala tider. Andra länder däremot ha, trots att de förblivit neutrala, genom mobiliserings- och andra beredskapsåtgärder ställts inför nya och svårlösta pro-

blem. Liksom de krigförande länderna ha de att lösa ekonomiska och sociala frågor, vilkas betydelse torde stå klar för alla. Man behöver blott nämna frågor som omflyttning av arbetskraft, arbetstid och viloperioder, användningen av kvinnors, barns och äldre personers arbetskraft, anpassningen av arbetslönerna till levnadskostnadernas förändringar, förhindrande av olycksfall och ohälsa i arbetet, yrkesinspektion, de ökade kraven på socialförsäkring, garantier för de mobiliserade att återfå lämnad civilanställning och hjälp åt deras familjer, de nya förhållanden, under vilka sjömännen ha att utföra sitt arbete, arbetets anordning inom jordbruket, organiserandet av samverkan mellan myndigheterna och arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer o. s. v. Beträffande alla dessa och många andra sociala frågor, som direkt uppstått eller komplicerats genom kriget, har internationella arbetsbyrån samlat och fortsätter att systematiskt samla uppgifter, som den ställer till förfogande för regeringar och yrkesorganisationer.

Det kan vidare nämnas, att internationella arbetsbyrån under årets första månader, alltså före krigsutbrottet, förutom de sedvanliga för den årliga arbetskonferensen utarbetade rapporterna och de periodiska publikationerna, utgav redogörelser för specialundersökningar bl. a. rörande industriarbetet i Indien, minimilöner, säkerhetsföreskrifter för konstruktionen och användningen av hissanordningar, jordbrukets sociala problem, administrationen av sjukförsäkringens naturaprestationer samt åtgärder för underlättandet av fritidens och semesterns utnyttjande.

I mars sammanträdde för första gången representanter för järnvägarnas arbetsgivare och anställda för att diskutera arbetsförhållandena inom denna verksamhetsgren. I maj hölls ett sammanträde med den rådgivande kommittén för frågor rörande intellektuella arbetare, varvid bl. a. följande spörsmål diskuterades: bibehållandet av förvärvade pensionsrättigheter vid ombyte av anställning, veterinärernas yrkesorganisationsproblem samt utövande konstnärs rättigheter i samband med radioutsändning, television och mekanisk ljudåtergivning.

Det torde slutligen vara av intresse att nämna, att under år 1939 antalet ratifikationer av internationella arbetskonventioner steg från 837 den 1 januari till 866 den 20 december. Av de 29 nytillkomna ratifikationerna hade 22 inregistrerats före krigsutbrottet.

Förslag till avlöningsreglemente för försvarsväsendets manskap. 1936 års lönekommitté avgav den 14 december 1939 betänkande med förslag till nytt avlöningsreglemente för fast anställt manskap vid försvarsväsendet (Statens off. utr. 1939: 38).

Kommittén erinrar om, att manskapets kontantlön tidigare avvägts med hänsyn till lönenivån inom den yrkesgrupp, från vilken manskapet i största utsträckning rekryterades, nämligen lantarbetarnas. En statistisk undersökning visar emellertid, att lantarbetargruppen i varje fall numera icke äger sådan betydelse vid rekryteringen, att en anknytning till dess lönenivå på denna grund skulle vara motiverad. Till följd härav och av de principiella överväganden, som kommittén ägnat frågan om utgångspunkterna för lönesättningen, aneer den sig böra avvisa tanken att vid begynnelselönens fixerande söka direkt anknytning till lönenivån för någon viss löntagargrupp. Kommittén anför i sammanhanget dessutom, att det nyanställda manskapet är att betrakta som lärlingar, för vilka den vid rekryteringen erbjudna begynnelselönen torde vara av mindre betydelse än befordringsutsikterna inom yrket och även — efter genomgången militär utbildning — på andra levnadsbanor.

Med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen under den tid, som förflutit sedan manskapslönerna senast reglerades, är enligt kommitténs mening en höjning av lönebeloppen för manskapet befogad. Löneregleringsförslaget utgör resultatet av förhandlingar mellan lönekommittén och särskilt utsedda representanter för försvarsväsendets underbefälsförbund, varvid enighet vunnits om löneförbättringens storlek. Utgångspunkterna för lönebeloppens avvägning ha generellt sett varit, att den genomsnittliga löneökningen för

manskap med rätt till naturaförmåner icke borde uppgå till samma storlek som de av riksdagen åren 1938 och 1939 beviljade löneförbättringarna för helt kontantavlönade befattningshavare samt att större löneökningar borde tillerkännas äldre manskap än meniga med kort anställningstid. Vidare ha löneökningarna ansetts böra vara större för beställningshavare å dyrare orter än på billigare.

Förslaget innebär för det stora flertalet av det fast anställda manskapet ett bibehållande av det nuvarande blandlönesystemet, enligt vilket manskapet utöver kontant lön åtnjuter fullt naturaunderhåll i form av bostad, kost och beklädnad. Vissa grupper av äldre manskap, nämligen flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka till skillnad från annat manskap äro långtidsanställda och äga kvarstå intill pensionsåldern, bli emellertid kontantavlönade enligt samma grunder, som gälla för statliga befattningshavare i allmänhet. Genom införande av ett renodlat kontantlönesystem kan denna personalgrupp lättare än vid blandlönesystemets bibehållande beredas lönevillkor, som anses skäliga i betraktande av vad som tillkommer andra statliga befattningshavare med jämförlig utbildning och i ansvarsställning.

Vissa modifikationer i blandlönesystemet ha emellertid ansetts motiverade för dem bland det naturaavlönade manskapet, vilka bildat familj och därför ej kunna på samma sätt som det ogifta manskapet utnyttja naturaförmånerna. För att bereda möjlighet åt gift manskap att förhyra familjebostad och ha eget hushåll förordar kommittén införandet av en särskild kontant förmån, benämnd hyres- och ortstillägg. Även beträffande de äldre bland det ogifta manskapet har kommittén ansett skäligt, att genom beviljande av ett kontant bidrag till bostadskostnaden möjlighet beredes till bosättning utom kasern.

En dyrortsgradering av manskapslönerna har ansetts böra föreslås endast för flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka skulle erhålla en renodlad kontantlön. Det föreslagna hyres- och ortstillägget graderas emellertid efter ortsdyrhet.

Rörligt tillägg föreslås utgå till manskap inom samma gränser som för befattningshavare i övrigt i statstjänst men med viss jämkning i grunderna med hänsyn till utgående naturaförmåner.

I fråga om lönebeloppen innebär förslaget, att den kontanta begynnelselönen för menig höjes från 600 till 684 kr. per år. Korprals begynnelselön föreslås till 1 176 kr. för år, vilket för korpral i armén och flygvapnet innebär en löneökning med 220 kr. För furir har begynnelselönen upptagits till 1 500 kr., innebärande för arméns furirer en löneökning av 240 kr. Störst blir löneökningen i furirsgraden för gifta beställningshavare med en tjänstetid av över 4 men under 7 år — vilka hittills ej ägt uppbära hyresbidrag men enligt förslaget bli berättigade till hyres- och ortstillägg — samt för flaggkorpraler och högbåtsmän. För flaggkorpraler och högbåtsmän ha lönebeloppen avvägts i anslutning till underofficerslönerna på det sätt, att vissa löneklasser i löneplanerna för ifrågavarande *personalgrupper gjorts gemensamma. Härvid föreslås därjämte en mindre höjning* av lönebeloppen i de lägsta löneklasserna inom underofficerslöneplanen.

På grund av vissa systemomläggningar kommer löneförbättringens storlek att variera med hänsyn till beställningshavarnas tjänstetid och den ortsgrupp, stationeringsorten tillhör. Genomsnittliga löneökningen för samtliga beställningshavare uppgår till omkring 230 kr.

Bland viktigare detaljer i förslaget till manskapsavlöningsreglemente må nämnas, att lönetursberäkningen i princip grundas på samma system, som gäller för statliga befattningshavare i allmänhet, samt att manskapet generellt tillförsäkras semesterrätt. Dessutom införes kallortstillägg såsom en ny förmån för äldre manskap i övre Norrland. Rätten till kommenderingstillägg vid tjänstgöring utom förläggningsorten föreslås utvidgad. Sjötilläggen till marinens manskap vid sjötjänstgöring höjas något. Flygtilläggen bibehållas vid nuvarande storlek.

Kommittén framlägger även förslag om en reglering av rätten till förhöjda livräntefömåner vid skador eller dödsfall på grund av olycksfall under flygning, såväl i vad rör officerare och underofficerare som manskap.

Kostnaderna för den föreslagna löneregleringen beräknas vid indexläget 168/169 till

omkring 1·8 milj. kr. utöver kostnaderna för nu rådande provisorium och omkring 2·5 milj. kr. utöver nuvarande lönekostnader, om i dessa ej inräknas den nu utgående provisoriska avlöningsförstärkningen.

I förslagets utarbetande ha deltagit expeditionschefen A. Westling, ordförande, samt riksdagsmännen Olof Andersson i Malmö, Axel L. Hansson i Rubbestad och Gustaf Tamm. Såsom sekreterare har fungerat sekreteraren i allmänna lönenämnden Hans Edsberg.

Normalkontrakt för hyresavtal. På Kungl. Maj:ts uppdrag har socialstyrelsen, efter hörande av Sveriges fastighetsägareförbund och hyresgästernas riksförbund, utarbetat och fastställt formulär till normalkontrakt vid förhyrande av bostadslägenhet. Styrelsen har vidare avgivit förslag till åtgärder för sådana formulärs tillhandahållande åt allmänheten. I anledning härav har Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen att för viss tid träffa uppgörelse med lämpligt förlag att trycka och till återförsäljare distribuera formuläret, vilket skall tillhandahållas till visst fastställt försäljningspris.

Med ett sådant formulär har man velat såvitt möjligt tillgodose önskemålet, att ett enhetligt och av offentlig myndighet auktoriserat formulär till hyreskontrakt ersatte den hittillsvarande mångfalden av dylika formulär och komme till vidsträckt användning över hela landet. Formuläret är så uppställt, att det kan användas för alla slags bostadslägenheter, såväl äldre som moderna lägenheter, egentliga bostadslägenheter och bostäder i kombination med affärslokaler o. dyl. samt lägenheter både i städer och å orter på landsbygden. I kontraktsformuläret ha i det stora hela uteslutits de bestämmelser av tvingande natur, som innefattas i hyreslagen, och alltså i huvudsak upptagits endast sådana punkter, om vilka det står kontrahenterna fritt att själva avtala. Den under rubriken »ordningsföreskrifter» medtagna förteckningen över vad hyresgästen har att iakttaga vid nyttjandet av bostaden har moderniserats med hänsyn till tidens krav.

En sammanfattning av bestämmelserna i den gällande hyreslagen är fogad till kontraktsformuläret.

Socialstyrelsens utlåtande angående mödrahjälpen. Sedan Kungl. Maj:t anmodat socialstyrelsen att inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört beträffande anslagen till mödrahjälp, har styrelsen den 17 januari 1940 avgivit dylikt utlåtande. Revisorernas anmärkningar avsåge mödrahjälpens handhavande av mödrahjälps- och barnavårdsnämnderna samt utövandet av tillsynen över verksamheten. Revisorerna hade även framställt förslag om ändringar i bestämmelserna rörande mödrahjälpen. I utlåtandet klargör styrelsen sin författningsenliga ställning till mödrahjälpsverksamheten samt redogör för de initiativ den tagit till förbättring av de nuvarande förhållandena. Beträffande de av revisorerna påtalade bristerna i mödrahjälpens handhavande av de lokala myndigheterna anför styrelsen, att — ehuru den i flera fall är av samma uppfattning som revisorerna — styrelsen för sin del anser lämpligt avvakta färdigställandet av vissa pågående statistiska undersökningar rörande mödrahjälpsnämndernas åtgärder och beslut, innan styrelsen avgiver ett slutgiltigt omdöme om hithörande förhållanden. I frågan om gällande bestämmelser rörande mödrahjälpen vitsordar styrelsen önskvärdheten, att vissa angivna ändringar snarast komma till stånd, men framhåller, att en revision av de mera grundväsentliga delarna synes böra anstå i avbidan på socialvårdskommitténs arbete.

Förslag angående försäljning av bröd efter vikt. Betänkande med förslag om tillverkning av mjukt matbröd av större format efter vikt avgavs den 5 december 1939 av livsmedelslagstiftningssakkunniga (Statens off. utr. 1939: 37). Utredningen har närmast föranletts av en framställning från prissakkunniga.

De sakkunniga förklara, att de äro ense med prissakkunniga därom, att en övervakning av priserna på de viktigare typerna av det mjuka matbrödet, liksom en eventuell reglering av dessa priser enligt prisregleringslagen, kräver, att dessa brödtyper säljas efter vikt.

De sakkunniga konstatera, att i fråga om det hårda brödet, som sedan länge säljes i förpackningar av standardiserad vikt eller viss storlek, kunna prisstegringar ej undandragas offentligheten. Helt annorlunda förhåller det sig med det mjuka brödet. Prishöjningar på sådant bröd företagas i allmänhet så, att brödens storlek minskas, medan styckepriset bibehålles. En sådan mindre prishöjning per viktenhet kan lätt undandraga sig allmänhetens uppmärksamhet. Det förefaller ej ens uteslutet, anföra de sakkunniga, att en hel serie sådana, med lämpliga mellanrum företagna prisstegringar, kunna genomföras utan att omedelbart falla i ögonen. Det rådande försäljningssystemet för mjukt bröd medför också, att bröd med samma pris hos olika bagare kunna ha ganska växlande storlek och vikt.

För det stora antalet smärre matbrödstyper, t. ex. de vanliga små franska bröden, lämpa sig icke av tekniska skäl bestämmelser om försäljning efter vikt. I fråga om de större mjuka matbrödstyperna äro däremot de tekniskt-ekonomiska svårigheterna vid deras försäljning efter vikt övervinneliga.

Betänkandet utmynnar i förslag till kungörelse, enligt vilken det skall åligga varje kristidsstyrelse att, efter samråd med representanter för bagerinäringen, fastställa de vanliga typer av mjukt matbröd, vilka, tillverkade i bestämda viktklasser, skola inom styrelsens område säljas till allmänheten. För varje brödtyp skall fastställas en eller flera viktklasser om lägst 300 gram. Beslutet skall, där annat ej föranledes av de lokala förhållandena, avse minst en av de inom kristidsstyrelseområdet vanligaste typerna av vart och ett av följande tre slag av bröd, nämligen bröd av huvudsakligen sammalet rågmjöl, bröd av rågsiktmjöl med eller utan tillsats av vetemjöl samt bröd av vetemjöl. Utan hinder av sådant beslut skola därav berörda brödtyper få tills vidare tillverkas i mindre storlekar om högst 250 gram. Vad angår vetebröd, avse de föreslagna bestämmelserna endast matbröd, således ej kaffebröd, wienerbröd eller konditorivaror.

Genom kungörelsen och kristidsstyrelsernas med stöd härav meddelade beslut förpliktas bagarna att tillverka de av allmänheten mest använda större mjukbrödstyperna i de viktklasser, som gälla för det eller de kristidsstyrelseområden, där bageriet avyttrar sin produktion. För att någon tveksamhet icke skall uppstå om de typer, som avses, måste sammansättningen anges i kristidsstyrelses beslut. Kungörelsen, som gäller endast bröd, vilka äro avsedda att säljas till allmänheten, utgör således icke något hinder, att fastställd brödtyp framställes i andra storlekar än de föreskrivna, då det gäller leveranser till restauranger eller allmänna inrättningar. Ansvaret för att de av kungörelsen berörda brödtyperna hålla föreskriven vikt lägges helt på tillverkarna. För att obillighet vid tillämpningen såvitt möjligt må undvikas, stadgas, att en undervikt intill 3 % är tillåten och vidare att ansvar ådömes endast om otillåten undervikt vid samma tillfälle påvisas hos minst tre bröd av samma typ. Kontrollen är avsedd att ske huvudsakligen genom hälsovårdsnämndernas försorg.

Den, som till allmänheten saluhåller mjukt matbröd, är enligt förslaget — såvida kristidsnämnden i orten icke finner skäligt medge undantag — pliktig att i en mot efterfrågan svarande omfattning tillhandahålla bröd av de typer, som fastställts för kristidsstyrelseområdet. De sakkunniga anföra, att detta stadgande tillkommit, för att syftet med kungörelsen ej skall kunna förfelas genom att brödförsäljarna underlåta att tillhandahålla brödtyper, som tillverkas i bestämda viktklasser. Stadgandet äger tillämpning även på sådan försäljning till allmänheten, som sker i form av kringföringshandel.

De sakkunniga anse, att de föreslagna bestämmelserna kunna, så länge normal tillgång på brödsäd finnes, göra tjänst för att möjliggöra sådan övervakning och reglering av prisbildningen, som kan företagas med stöd av prisregleringslagen. Uppstår däremot brist på brödsäd, torde andra, mera ingripande åtgärder visa sig nödvändiga, exempelvis närmare föreskrifter rörande vilka brödtyper, som över huvud få saluhållas.

De sakkunniga äro professorn E. Abramson, ordförande, direktören G. Borgström, ombudsmannen O. Cyrén, direktören Hj. Degerstedt och överveterinären S. Jerlov. Sekreterare är revisionssekreteraren C. Davidsson.

Indexreglerade löner i Norge. Genom skiljedom den 12 december 1939 om nya löneavtal för vissa arbetare inom sjö- och landtransportfacken i Norge har även frågan om lönernas anpassning efter levnadskostnadsindex blivit reglerad för de löntagare, som beröras av utslaget. Sedan det konstaterats, att levnadskostnadsindex från föregående löneregleringstillfälle (den 15 oktober 1937) till den 15 november 1939 stigit med c:a 5 %, fastställdes ett dyrtidstillägg från och med den 1 december 1939, utgående med i genomsnitt 5 % å dittillsvarande lönesatser, varvid emellertid de lägre lönerna erhöllo relativt större tillägg än de högre lönerna. För tiden till den 31 oktober 1940 stadgades, att om levnadskostnadsindex den 15 mars och den 15 juni visar stegring eller sänkning med 3 % eller mera, skola alla löner och lönesatser ändras uppåt eller nedåt med ett procenttal som motsvarar $^3/_4$ av indextalets procentuella ändringar räknat från den 15 november 1939. Om icke bestämmelserna uppsägas minst två månader före den 31 oktober 1940, skola de fortfara att gälla ett år i sänder.

Efter långvariga förhandlingar mellan norska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen framlade riksförlikningsmannen den 4 januari 1940 förslag till ett mera generellt avtal, enligt vilket vissa andra arbetargrupper skulle erhålla kompensation för den till den 15 december 1939 inträdda prisstegringen. Från och med den 1 januari 1940 skola således vuxna manliga arbetare erhålla ett tillägg av ett öre per arbetad timme för varje enhet, varmed indextalet per den 15 december 1939 överstiger 171; för vuxna kvinnliga arbetare är kompensationen 0·63 öre per arbetad timme. Lönerna skola ånyo regleras den 15 mars och 15 juni 1940, om indextalet till dess förändrats med minst 5 enheter i förhållande till föregående regleringstillfälle. För varje enhet, varmed indextalet sålunda ändras uppåt eller nedåt, skall lönen höjas resp. sänkas för vuxna manliga arbetare med 0·75 öre och för vuxna kvinnliga arbetare med 0·47 öre per enhet, alltså en kompensation motsvarande $^3/_4$ vid en genomsnittlig timförtjänst av omkring 171 öre. Svar på förlikningsmannens förslag skola ingivas den 25 januari.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetsmarknaden under december 1939.

1. Läget på arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingarnas uppgifter.

Av den rapport rörande läget å arbetsmarknaden, som socialstyrelsen i början av januari månad överlämnade till Kungl. Maj:t, framgick, att arbetsmarknadsläget under december månads första hälft icke nämnvärt förändrats utan varit ungefär detsamma som vid november månads utgång och att inträffade förskjutningar i ena eller andra riktningen varit fullt normala och förorsakats av säsongvariationer. De nu senast inkomna rapporterna från arbetsförmedlingsanstalterna i skilda delar av landet ådagalägga, att december månads senare hälft icke har att uppvisa några förändringar av större betydenhet. Konjunkturförhållandena kunna alltså, trots krisen, betecknas som gynnsamma. Efterföljande redogörelse avser utvecklingen under hela december månad.

De förändringar, som pläga kännetecknа årets sista månad, ha konstaterats även under den nu förflutna december. Sålunda reducerades arbetstillgången inom jordbruk och vissa industrier, under det att handel och samfärdsel jämte därav berörda yrken samt i viss mån även husligt arbete erbjödo ökade arbetstillfällen. Resultatet av förskjutningarna i olika riktningar blev ett gynnsammare relationstal än under föregående månad. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen sjönk nämligen från 193 i november till 186 i december. Denna förskjutning berättigar emellertid icke till antagandet, att den allmänna konjunkturnivån skulle ha höjts sedan föregående månad, utan är snarast att skriva på tillfällighetens konto. Tillströmningen av arbetssökande har minskat samtidigt som efterfrågan på arbetskraft ökat, ett förhållande som närmast bör ses i samband med de ökade inkallelserna till neutralitetsvakten. En jämförelse med läget vid motsvarande tidpunkt för ett år sedan ger vid handen, att utvecklingen gått i gynnsam riktning. Relationstalet för december månad 1938 var nämligen 231. Icke blott relativt utan även absolut tala siffrorna sitt tydliga språk. Antalet ansökningar om arbete uppgick under december månad år 1938 till inemot 95 000 men nu endast till cirka 83 600. Jämsides härmed steg siffran för lediga platser från 41 000 till 45 000. Härvid bör särskilt beaktas, att de rådande väderleksförhållandena under redovisningsmånaden endast i ringa utsträckning kunde bereda tillfälligt arbete i form av snöskottning i de större städerna, medan däremot fjolåret gav riklig sysselsättning med dylikt arbete.

Samtliga huvudgrupper redovisa nu förmånligare relationstal än för ett år sedan, om man undantar diversearbetargruppen. Enligt arbetslöshetskommissionens statistik är det nuvarande läget också relativt gott. Sålunda var antalet hos kommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa vid slutet av december 1939 13 268 mot 22 099 för december månad 1938, och även i jämförelse med närmast föregående månad hade hjälpsökandesiffran sjunkit något. Den senaste siffran för arbetslösheten inom fackföreningarna, vilken avser månadsskiftet november/december, utgjorde då 10·2 % mot 8·0 % en månad tidigare och 11·2 % vid motsvarande tidpunkt i fjol. Beträffande arbetsmarknadsläget inom de särskilda yrkeskategorierna må följande antecknas.

Inom jordbruket förmärktes en säsongenlig minskning i fråga om både tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Behovet torde i allmänhet ha blivit tillgodosett, även om det, särskilt mot slutet av månaden, på vissa håll var svårt att skaffa ersättare för de i beredskapstjänst inkallade.

De egentliga skogsavverkningarna beräknades icke få full fart förrän efter trettondagshelgen, men det oaktat hade man redan nu i åtskilliga delar av landet fått vidkännas en viss brist på vana skogshuggare, delvis beroende på att de sökande under senare hälften av december varit mindre villiga att taga erbjudet arbete. Överflyttning av arbetskraft från ett län till ett annat har liksom förut med framgång tillämpats. En dylik anordning torde framdeles komma att nödvändiggöras i ökad utsträckning, därest de beräknade avverkningarna icke skola komma att äventyras. Den nu befarade bristen synes delvis komma att utjämnas genom hänvisning av vid statliga reservarbeten sysselsatt arbetskraft med vana vid skogsarbete.

Den industriella arbetsmarknaden företedde i allmänhet en viss avmattning. Den ökning av de arbetssökandes antal, som utan motsvarighet i fråga om platstillgången ägde rum inom exempelvis trävaru-, livsmedels-, textil- och beklädnadsindustrierna, var en följd av de mer eller mindre tillfälliga permitteringar, som årligen pläga äga rum för dessa yrkeskategorier. Då de permitterade ofta tillhöra erkända arbetslöshetskassor, hade de ansökt om nytt arbete på den offentliga arbetsförmedlingen, även om deras ledighet endast skulle bliva av helt kort varaktighet. Inom *metall- och maskinindustrin* har arbetstillgången haft ungefär samma omfattning som under de närmast föregående månaderna, och brist har förelegat på yrkesarbetare av skilda slag. Det nuvarande behovet torde, enligt vad som påpekas från vissa arbetsförmedlingar, näppeligen kunna fyllas på annat sätt än genom omskolning och vidareutbildning av lämplig arbetskraft. De arbetssökandes antal inom *stenindustrin* har stigit betydligt sedan november månad, särskilt beträffande sådana grupper som äro sysselsatta med tillverkning av byggnadssten. I görligaste mån har man försökt och även lyckats placera stenarbetare i andra yrken, bland annat i skogsarbete, men även vid mekaniska verkstäder. Inom *sågverksindustrin* har arbetslösheten varit ganska markerad, då de permitterade ännu ej i någon nämnvärd utsträckning kunnat överflyttas till skogsarbete. I fråga om *papper* och *massa* har man ej förmärkt någon avmattning, utan är situationen för dessa kategorier alltjämt oförändrat god. Inom den

kemisk-tekniska industrin har tändsticksfabrikationen fått ökad fart, och nyintagning av arbetare har enligt uppgift ägt rum vid vissa fabriker. Den framskridna årstiden har självfallet medfört ytterligare reducering av arbetstillfällena inom *byggnadsverksamheten*. Här och var har visserligen en tillfällig förbättring noterats för vissa yrkesarbetare i samband med iordningställande av skyddsrumsanordningar och dylikt ävensom därigenom att i något fall kommunala byggnadsarbeten igångsatts. I stort sett ha dock förhållandena på hithörande områden varit ogynnsamma. Förutom av säsongförhållandena torde den konstaterade avmattningen i vissa fall förorsakats av höjda priser och svårigheter att anskaffa material. Då nya arbetstillfällen ej på lång tid ännu komma att erbjuda sig inom det egna yrket, äro byggnadsarbetarna nu liksom förut hänvisade till att söka arbete inom andra områden bl. a. inom skogsbruket.

Arbetsmarknaden för sjöfolket har i likhet med föregående månader kännetecknats av synnerligen stor livaktighet. Brist har rått på arbetskraft av alla slag, såväl befäl som manskap. Från Hälsingborg meddelas, att vid många tillfällen sjömän måst skaffas från Danmark men att under månadens senare del även dessa möjligheter att fylla behovet upphört. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 4 164 påmönstringar och 6 698 avmönstringar. Motsvarande siffror för december 1938 voro 3 132 och 5 570.

Som förut antytts, uppvisade gruppen handel och samfärdsel ökad rörlighet. *Affärsbiträden* med branschvana, särskilt kvinnliga, rönte stor efterfrågan inför julsäsongen, och en viss brist förelåg också på kvalificerade stenografer och maskinskriverskor. Den minderåriga arbetskraften, representerad av springpojkar och springflickor, hade lätt att få sysselsättning. Knappheten på *hamn- och stuveriarbetare* var mera framträdande än tidigare. Siffran 62 ansökningar per 100 lediga platser för gruppen landtransport i dess helhet belyser med önskvärd tydlighet de förefintliga svårigheterna att anskaffa erforderlig arbetskraft. Inom *hotell- och restaurangfacket* motsvarar tillgången på personal i stort sett efterfrågan, även om på vissa håll brist på kallskänkor och kökspersonal förekommer.

I fråga om husligt arbete har antalet ansökningar minskat, närmast till följd av de arbetsledigas obenägenhet att taga plats under julmånaden. Efterfrågan på tillfällig hjälp för rengöringsarbete och uppassning har som vanligt vid julhelgen varit livlig, och en stor del platser har ej kunnat besättas.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen, då det gäller att överflytta arbetskraft från en ort till en annan, må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under december månad tillsatts 992 platser, varav 758 manliga och 234 kvinnliga. Genom dessa interlokala förmedlingar erhöllo 507 personer arbetsanställningar i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under december 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	**173**
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	82	68	55	54	61	61	76	87	135	151	**108**
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	201	177	140	129	129	115	135	171	200	188	**184**

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**
1939	*14·9*	*13·0*	*11·6*	*9·0*	*6·3*	*5·6*	*4·8*	*4·9*	*6·3*	*8·0*	*10·2*	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 46.

2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	8 336	4 755	4 383	5 142	5 271	3 768	13 478	10 026	8 151	134
Stockholms län . .	1 448	759	459	901	1 304	820	2 349	2 063	1 279	114
Uppsala län . . .	1 159	415	288	400	356	178	1 559	771	466	202
Södermanlands län	790	429	322	350	237	158	1 140	666	480	171
Östergötlands län .	1 955	834	634	619	557	397	2 574	1 391	1 031	185
Norrköping	1 615	728	628	330	173	104	1 945	901	732	216
Jönköpings län . .	2 311	397	274	594	466	268	2 905	863	542	337
Kronobergs län . .	855	127	103	110	119	88	965	246	191	392
Norra Kalmar län .	1 502	233	179	93	70	49	1 595	303	228	526
Södra Kalmar län .	1 810	414	377	410	333	254	2 220	747	631	297
Gotlands län . . .	199	161	106	121	147	94	320	308	200	104
Blekinge län . . .	1 224	767	547	400	594	319	1 624	1 361	866	119
Kristianstads län .	1 544	455	373	434	489	306	1 978	944	679	210
Malmöh. l.: Malmö	4 071	1 131	962	1 865	1 295	1 093	5 936	2 426	2 055	245
Hälsingborg . .	1 436	610	565	410	197	168	1 846	807	733	229
Länet i övrigt .	2 479	1 213	1 025	828	718	533	3 307	1 931	1 558	171
Hallands län . . .	774	288	228	233	163	99	1 007	451	327	223
Göteborgs stad . .	6 940	4 037	3 750	2 375	2 411	1 708	9 315	6 448	5 458	144
Göteb. o. Boh. län	2 136	426	359	430	243	182	2 566	669	541	384
Älvsborgs län . .	1 703	475	396	771	604	376	2 474	1 079	772	229
Skaraborgs län . .	1 017	513	413	332	380	232	1 349	893	645	151
Värmlands län . .	1 719	859	676	532	556	374	2 251	1 415	1 050	159
Örebro län	1 642	525	329	1 291	783	458	2 933	1 308	787	224
Västmanlands län .	839	566	359	513	582	306	1 352	1 148	665	118
Kopparbergs län .	840	509	330	500	459	282	1 340	968	612	138
Gävleborgs län . .	1 472	377	319	404	318	189	1 876	695	508	270
Västernorrlands län	4 540	990	764	650	523	412	5 190	1 513	1 176	343
Jämtlands län . .	1 332	544	459	360	349	249	1 692	893	708	189
Västerbottens län .	1 461	632	458	466	340	211	1 927	972	669	198
Norrbottens län . .	2 131	459	423	427	264	174	2 558	723	597	354
Summa dec. 1939	**61 280**	**24 628**	**20 488**	**22 291**	**20 301**	**13 849**	**83 571**	**44 929**	**34 337**	**186**
» nov. 1939	59 695	22 923	19 585	26 042	21 476	14 658	85 737	44 399	34 243	193
» dec. 1938	73 288	23 452	21 982	21 667	17 647	11 886	94 955	41 099	33 868	231
» » 1937	61 715	26 345	24 247	19 476	15 450	9 982	81 191	41 795	34 229	194
» » 1936	63 412	10 456	8 815	15 871	13 785	8 895	79 283	24 241	17 710	327

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 992 platser, varav 758 manliga och 234 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 507 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	6 550	5 031	2 975	444	727	264	6 633	6 994	5 758	3 239
Jordbruk	3 607	1 964	1 170	431	711	251	3 715	4 038	2 675	1 421
Skogshushållning . .	2 943	3 067	1 805	13	16	13	2 918	2 956	3 083	1 818
Industri o. hantverk .	31 855	4 214	3 643	5 345	1 579	931	35 217	37 200	5 793	4 574
Malmbrytning . . .	155	58	49	—	—	—	155	155	58	49
Metall- o. maskinind.	4 207	1 344	949	81	92	56	4 016	4 288	1 436	1 005
Jord- och stenind. .	2 435	91	88	8	12	2	2 402	2 443	103	90
Trävaruindustri . .	8 616	396	358	65	6	4	8 373	8 681	402	362
Pappers- o. graf. ind.	543	71	61	71	94	76	561	614	165	137
Livsmedelsindustri .	1 991	509	489	1 621	274	174	3 226	3 612	783	663
Textil- o. bekl.-ind.	993	99	85	3 071	625	256	3 925	4 064	724	341
Läder- o. gummiind.	1 308	91	72	374	185	153	1 644	1 682	276	225
Kemisk-teknisk ind. .	248	186	165	46	290	209	284	294	476	374
Byggnadsverksamh. .	11 130	1 310	1 272	8	1	1	10 415	11 138	1 311	1 273
Kraft- o. värmeprod.	229	59	55	—	—	—	216	229	59	55
Sjöfart och fiske . .	4 602	3 948	3 138	173	93	80	4 635	4 775	4 041	3 218
Handel o. samfärdsel	9 047	7 604	6 931	5 450	4 968	3 592	12 728	14 497	12 572	10 523
Kontorsarbete . . .	702	235	150	648	288	226	1 314	1 350	523	376
Affärs- o. lagerarb. .	2 750	564	525	728	694	501	3 130	3 478	1 258	1 026
Landtransport . . .	3 665	5 733	5 303	124	420	252	3 232	3 789	6 153	5 555
Hotell- o. rest.-rör. .	642	238	225	2 210	2 378	1 803	2 282	2 852	2 616	2 028
Litter. o. konstn. arb.	364	67	66	45	11	8	376	409	78	74
Förvaltn. o. underv. .	683	593	534	873	233	211	1 503	1 556	826	745
Sjukvård o. hygien .	241	174	128	822	944	591	941	1 063	1 118	719
Husligt arbete . . .	100	38	36	9 907	12 930	8 979	6 149	10 007	12 968	9 015
Diversearbete	7 805	3 793	3 765	27	4	3	6 687	7 832	3 797	3 768
Ungdom ut. särsk. utb.	1 321	—	—	945	—	—	2 168	2 266	—	—
Summa	**61 280**	**24 628**	**20 488**	**22 291**	**20 301**	**13 849**	**74 217**	**83 571**	**44 929**	**34 337**
Därav under 18 år	2 387	1 843	1 291	1 949	1 843	1 183	4 187	4 336	3 686	2 474

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Dec. 1939	Nov. 1939	Dec. 1938	Dec. 1939	Nov. 1939	Dec. 1938	Dec. 1939	Nov. 1939	Dec. 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	130	135	381	61	71	72	121	127	327	59	36	56
Jordbruk	184	152	256	61	71	72	151	135	210	60	35	53
Skogshushållning . .	96	117	589	·	·	·	96	117	588	59	·	59
Industri o. hantverk .	756	616	1 322	339	205	881	642	496	1 224	86	59	79
Sjöfart och fiske . .	117	151	234	·	·	·	118	153	236	79	·	80
Handel o. samfärdsel	119	185	231	110	139	93	115	163	158	91	72	84
Husligt arbete . . .	·	·	·	77	98	79	77	98	80	·	69	70
Diversearbete	206	370	100	·	·	·	206	368	100	99	·	99
Summa	**249**	**260**	**313**	**110**	**121**	**123**	**186**	**193**	**231**	**83**	**68**	**76**
Därav under 18 år	180	134	160	106	127	120	118	130	139	70	64	67

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 776 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under december 1939 enligt uppgifter från arbetsgivare.

Undersökningens omfattning. Fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 utsändas socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden varje månad till ungefär 12 500 arbetsgivare inom industri och handel m. m.[1] På rapportkortet skola uppgifter lämnas om antalet sysselsatta arbetare, fördelade på män och kvinnor, samt om storleken av den övriga personalen (teknisk personal, kontors-, butiks- och lagerpersonal). För den mellersta av varje kvartals tre månader efterfrågas vidare den till arbetare utbetalade lönesumman vid sista avlöningstillfället i månaden och lönesumman för hela månaden till övrig personal. Slutligen skola företagarna avgiva vissa graderade omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft. Dessa omdömen skola även kompletteras med upplysningar, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter.

För december månad ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 8 000 arbetsgivare. Då man emellertid i jämförelsen mellan november och december 1939 ej kan medtaga andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna, ingå i den nu slutförda första bearbetningen av december månads material blott uppgifter från 7 251 företag med c:a 330 000 arbetare. Bearbetningen gäller uppgifterna om antalet sysselsatta personer (arbetare och andra) samt svaren på frågorna angående överflöd eller brist på arbetskraft inom olika yrkesspecialiteter men icke arbetsgivarnas omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft. De sistnämnda komma att utnyttjas i den översikt över sysselsättningsvolym och arbetstillgång under fjärde kvartalet 1939, som lämnas i nästkommande häfte av denna tidskrift.

Undersökningens resultat. Indextal för antalet sysselsatta arbetare, för övriga sysselsatta samt för arbetare och övriga sysselsatta tillsammans ha i tab. 1 uträknats för december 1939 med november 1939 som bas. De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i november och i december samt övriga sysselsatta den 30 november och den 30 december 1939.

Enligt vad som framgår av tab. 1 hade i slutet av december 1939 antalet sysselsatta arbetare inom samtliga näringsgrenar sammanslagna sjunkit med 7·1 % sedan slutet av november. Minskningen gällde både manliga och kvinnliga arbetare. Arbetarantalet inom enbart den egentliga industrin sjönk med 6·1 %. Beträffande den övriga personalen (andra än arbetare) visar såväl indextalet för samtliga näringsgrenar sammanslagna som indextalet för den egentliga industrin ungefär oförändrat antal sysselsatta personer. Den ej oväsentliga nedgång i sysselsättningen, som enligt de anförda procenttalen ägt rum under december, torde i huvudsak ha varit säsongmässigt betingad. Man kan emellertid i detta sammanhang ej helt bortse från de militära inkallelser-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 823.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl november som december 1939									
	Antal företag	December 1939		Indextal för december 1939 (november 1939 = 100)						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 161	99 168	19 542	96·1	90·6	95·7	99·9	96·6	94·6	96·4
Gruvor o. anrikningsverk	20	2 763	166	97·3	89·5	97·2	108·5	97·9	93·8	97·8
Järn-, stål- o. kopparverk	26	11 176	1 230	94·2	50·0	94·1	96·6	94·5	86·6	94·3
Järn- o. stålmanufaktur	267	14 989	2 038	94·5	86·4	94·0	100·0	95·1	90·2	94·7
Mekaniska verkstäder	560	46 248	10 238	96·8	92·5	96·6	100·6	97·3	97·4	97·3
Skeppsvarv	47	4 899	748	97·5	—	97·5	99·6	97·6	107·9	97·8
Elektriska verkstäder	66	10 807	3 809	96·9	89·8	95·5	99·5	97·4	93·3	96·5
Annan metallindustri	175	8 286	1 313	95·7	93·1	95·3	97·3	95·7	95·0	95·5
Jord- o. stenindustri	413	17 306	1 658	90·3	95·3	90·9	95·2	90·6	95·7	91·2
Kolgruvor	3	684	37	89·3	—	89·3	100·0	89·8	100·0	89·8
Torvindustri	45	318	28	73·6	0·0	71·1	90·3	74·7	6·3	72·4
Stenbrott o. stenhuggerier	109	3 034	248	87·1	80·0	87·1	92·2	87·5	83·6	87·5
Cementfabriker, kalkbruk	85	3 217	373	89·7	90·2	89·7	92·6	90·0	91·4	90·0
Tegelbruk	120	3 354	365	84·1	70·0	84·1	102·8	85·4	97·3	85·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	4 476	424	100·2	98·4	99·5	91·8	99·0	98·5	98·8
Glasbruk	33	2 223	183	99·5	85·0	97·8	99·5	99·3	87·9	97·9
Träindustri	486	17 004	1 847	89·5	89·4	89·5	102·0	90·4	96·6	90·6
Sågverk o. hyvlerier	194	7 068	658	87·2	42·9	87·1	98·5	88·0	88·7	88·0
Snickeri- o. möbelfabriker	255	8 631	967	91·8	79·9	91·6	104·2	92·7	94·0	92·7
Annan trävaruindustri	37	1 305	222	87·8	101·6	89·6	103·7	89·5	102·0	91·4
Pappers- o. grafisk ind.	477	30 167	5 238	95·1	91·9	94·6	98·6	95·4	93·9	95·2
Pappersmassefabriker	56	9 957	1 044	93·8	80·2	93·2	99·7	93·7	96·4	93·7
Pappersbruk o. pappfabr.	39	8 808	776	95·9	92·8	95·4	99·6	96·1	93·5	95·7
Annan pappersindustri	102	3 227	518	96·0	89·9	92·3	100·0	96·1	91·2	93·3
Grafisk industri	280	8 175	2 900	97·0	94·5	96·5	97·7	97·0	96·4	96·8
Livsmedelsindustri	696	23 005	6 658	84·3	85·2	84·6	93·8	85·7	87·9	86·5
Kvarnar	42	1 341	369	95·4	69·4	93·1	101·7	96·6	80·7	94·8
Bagerier	175	3 556	1 155	96·7	80·4	90·8	95·9	96·1	87·0	92·0
Råsockerbruk o. raffinad.	22	3 469	562	52·3	77·8	55·4	70·1	54·2	78·6	57·1
Choklad- o. karamellfabr.	53	2 509	535	96·4	81·5	84·6	93·0	95·0	82·8	86·0
Bryggerier o. läskedrycksf.	189	5 209	1 043	100·8	100·2	100·7	97·1	101·1	95·2	100·1
Tobaksfabriker	9	1 814	217	94·2	88·5	89·8	102·8	96·8	88·9	91·0
Slakterier o. konservfabr.	111	2 932	1 625	95·0	82·9	90·9	94·1	94·9	87·5	92·0
Annan livsmedelsindustri	95	2 175	1 152	98·3	99·7	98·7	100·6	98·7	100·4	99·3
Textil- o. beklädnadsind.	453	50 489	6 413	98·5	96·0	96·8	102·7	99·7	96·3	97·5
Bomullsindustri	43	13 459	1 042	98·2	95·7	96·9	100·3	98·6	95·7	97·2
Jute- o. linneindustri	15	3 937	312	100·8	96·1	98·0	96·6	100·2	96·2	97·9
Ylleindustri	44	5 850	573	98·4	98·9	98·7	99·1	98·3	99·1	98·7
Trikåfabriker	82	8 091	870	96·6	97·0	96·9	95·6	96·2	97·0	96·8
Skrädderier o. sömnadsfabr.	183	16 323	2 943	98·5	95·4	95·9	109·3	105·0	96·0	97·7
Annan hithörande industri	86	3 329	673	100·5	94·1	96·7	95·6	99·4	94·4	96·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	232	15 584	2 305	98·4	95·1	95·8	100·5	98·8	95·9	96·4
Garverier	21	1 737	188	98·5	97·3	98·4	97·9	98·0	100·9	98·4
Skofabriker	92	7 089	906	97·9	96·7	97·3	102·0	98·4	97·2	97·8
Gummivarufabriker	27	4 090	661	91·0	94·2	92·7	99·0	92·6	94·4	93·5
Annan hithörande industri	92	2 668	550	97·4	92·3	95·1	100·9	97·6	94·2	96·0
Kemisk-teknisk industri	168	9 493	2 622	97·2	91·7	95·2	97·1	98·9	93·2	96·6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	71	3 251	1 447	94·3	86·9	91·1	96·5	94·4	90·3	92·7
Sprängämnesfabriker	4	44	8	93·8	77·8	88·0	66·7	85·4	81·0	83·9
Tändsticksfabriker	8	2 762	214	107·3	105·4	106·4	97·7	106·0	105·4	105·7
Annan kemisk-tekn. ind.	85	3 436	953	94·6	80·4	91·5	98·2	95·2	85·0	92·9
Samtliga industrigrupper	**4 086**	**362 216**	**46 283**	**94·1**	**93·4**	**93·9**	**99·0**	**94·7**	**94·5**	**94·7**
Byggnadsverksamhet	886	11 249	1 700	80·1	50·6	80·0	95·3	81·7	82·6	81·7
Statliga verk o. byggn.-arb.	172	22 584	5 840	84·6	99·9	85·9	95·8	86·7	99·2	87·8
Komm. verk o. byggnadsarb.	203	17 568	4 036	93·4	37·4	92·3	97·4	93·9	76·8	93·2
Handel o. varulager	1 544	6 723	22 712	99·4	94·9	98·4	99·8	99·4	99·5	99·4
Samfärdsel	171	8 244	1 529	99·1	82·0	98·7	97·5	98·6	97·8	98·5
Banker	124	—	5 019	—	—	—	101·0	98·0	108·7	101·0
Försäkringsföretag	57	—	4 219	—	—	—	98·2	97·2	98·9	98·2
Tvättinrättningar	8	499	127	93·1	96·5	95·8	96·9	94·9	96·4	96·0
Samtliga näringsgrenar	**7 251**	**829 083**	**91 465**	**92·8**	**93·3**	**92·9**	**98·9**	**93·8**	**95·4**	**94·1**

na samt de tillfälliga permitteringar, som på sina håll bruka förekomma mellan jul och nyår.

Minskningen av antalet sysselsatta arbetare berörde så gott som alla branscher. Samtliga till malmbrytning och metallindustri hörande grupper uppvisade sålunda lägre arbetarantal under december än under november: för järn-, stål- och kopparverk utgjorde sänkningen 5·9 % och för järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder och elektriska verkstäder resp. 6·0, 3·4 och 4·5 %. Att antalet sysselsatta arbetare inom gruppen jord- och stenindustri sjunkit med hela 9·1 % torde sammanhänga med att de flesta hithörande branscher ha sin sämsta tid under vintern (torvindustri, stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk, tegelbruk). Liksom för jord- och stenindustri uppvisades även för träindustri en säsongmässig försämring av sysselsättningen. Vid sågverken var sågningen i slutet av december i regel avslutad, och vid snickerier och möbelfabriker förekommo vid denna tid en del permitteringar i samband med jul- och nyårshelgerna. För pappersmassefabriker sjönk indextalet 6·8 % och för pappersbruk och pappfabriker 4·6 %. Av de olika grupperna inom livsmedelsindustrin lägger man märke till sockerbruken, där arbetarantalet till följd av kampanjens avslutande i december gick mycket kraftigt tillbaka. Även indextalen för bagerier, choklad- och karamellfabriker, tobaksfabriker samt slakterier och konservfabriker sjönko starkt (med resp. 9·2, 15·4, 10·2 och 9·1 %). Sysselsättningen vid bryggerier och läskedrycksfabriker var däremot oförändrad. För samtliga till textil- och beklädnadsindustri och till läder-, hår- och gummivaruindustri hörande grupper uppvisades sänkta indextal. Inom den förstnämnda huvudgruppen utgjorde, såsom tabellen visar, sänkningen i genomsnitt 3·2 % och inom den senare 4·2 %. Av den kemisk-tekniska industrins grupper visade alla med undantag av tändsticksindustrin sänkta indextal. Tändsticksindustrin är sålunda den enda av tabellens olika branscher, som sysselsatte ett större antal arbetare under december än under november (ökning 6·4 %). I redogörelsen för november månads undersökning konstaterades för antalet sysselsatta arbetare inom byggnadsindustrin en säsongmässig nedgång mellan oktober och november.[1] Under december har denna nedgång fortsatt och utgjorde sedan slutet av november ej mindre än 20·0 %. Vid statliga verk och byggnadsarbeten märkes en minskning av arbetarantalet med 14·1 %, medan sänkningen för handel och varulager samt samfärdsel var mer obetydlig. Den övriga personalens storlek inom gruppen handel och varulager var nästan oförändrad.

I tab. 2 ha för olika näringsgrenar och län indextal beräknats över antalet sysselsatta personer under december 1939 med november 1939 som bas. Att indextalet för samtliga näringsgrenar och hela riket är 0·1 enhet lägre enligt tab. 2 än enligt tab. 1 förklaras av att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab. 2. Det bör framhållas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Stor försiktighet måste därför iakttagas vid deras användande. Säsongmässiga inskränkningar i arbetarantalet vid en råsockerfabrik och vid kalkbruk och cement-

[1] Soc. Medd. årg. 1939, sid 890.

Tab. 2. Sysselsatta personer under december 1939 i jämförelse med november 1939 inom vissa näringsgrenar och olika län.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i december 1939 med november 1939 som bas													
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	92·8	82·9	96·2	95·3	90·7	90·4	77·8	94·8	92·4	82·5	90·8	101·8	98·0	93·1
Stockholms län	92·7	96·0	81·2	100·0	96·0	94·0	95·9	81·1	92·7	68·9	95·2	101·4	100·0	92·8
Uppsala »	101·7	96·3	94·7	97·7	91·2	109·1	102·5	81·7	99·5	78·9	95·0	98·2	106·8	98·3
Södermanlands »	98·0	86·9	94·8	99·1	99·4	98·4	67·4	105·2	97·7	75·5	98·9	101·5	104·2	97·6
Östergötlands »	97·5	81·1	101·0	96·9	81·8	96·8	96·5	94·0	95·8	85·5	85·7	99·2	102·4	94·5
Jönköpings »	99·1	84·0	101·5	97·3	99·5	96·8	97·0	104·2	98·9	98·4	86·0	98·6	101·9	98·2
Kronobergs »	99·7	92·3	93·5	94·5	86·0	97·8	98·8	—	95·1	50·5	88·6	98·0	100·0	94·1
Kalmar »	101·6	93·4	86·0	98·0	76·1	82·8	100·0	111·0	93·7	79·9	98·7	100·8	137·0	93·8
Gotlands »	72·4	71·3	39·1	79·2	55·5	—	75·0	—	65·0	72·2	79·0	86·5	111·1	68·3
Blekinge »	84·1	97·5	84·4	69·7	55·7	98·7	101·2	89·7	83·3	75·0	91·7	100·3	123·8	87·4
Kristianstads »	98·9	90·9	85·6	96·0	77·9	96·2	97·7	96·2	91·6	69·9	102·1	98·8	108·9	91·7
Malmöhus »	95·9	91·0	86·5	95·0	75·9	98·1	97·0	94·7	90·9	75·2	91·7	99·5	102·8	91·3
Hallands »	99·5	82·6	110·4	83·5	93·8	98·6	93·8	—	96·0	75·0	104·3	99·5	100·0	95·8
Göteb. o. Bohus »	97·8	96·6	92·8	97·1	90·7	96·1	97·8	88·9	95·9	87·7	92·6	95·1	100·8	95·1
Älvsborgs »	102·2	96·4	94·1	98·3	100·8	99·9	95·7	100·4	99·0	75·7	78·4	95·4	101·7	96·9
Skaraborgs »	96·8	96·4	101·1	105·7	97·7	98·9	94·8	100·7	98·3	84·9	100·9	99·1	102·7	98·3
Värmlands »	96·8	87·9	85·2	97·1	102·9	99·9	78·3	—	96·2	94·1	92·9	99·5	103·7	96·3
Örebro »	97·8	81·1	89·3	92·5	97·4	102·7	99·1	94·9	96·8	86·9	96·2	111·5	109·3	97·3
Västmanlands »	98·4	99·3	98·2	97·3	101·9	—	98·5	—	98·6	91·4	100·1	101·9	111·1	98·6
Kopparbergs »	91·4	78·7	79·8	91·6	92·3	96·0	97·6	83·6	89·9	61·7	95·3	98·1	116·7	90·3
Gävleborgs »	97·3	95·3	95·7	94·6	94·1	104·6	91·8	58·3	96·4	78·0	78·5	91·2	106·1	92·8
Västernorrlands »	85·0	53·8	89·1	92·7	98·1	96·4	92·6	112·9	91·8	77·7	72·6	99·8	100·0	88·6
Jämtlands »	92·7	92·9	81·9	93·2	91·4	100·0	90·5	—	91·0	57·4	90·8	92·6	104·5	89·1
Västerbottens »	94·2	108·1	74·4	91·5	109·5	—	97·9	—	87·8	69·4	80·9	99·0	92·9	86·3
Norrbottens »	102·9	73·5	90·0	90·1	102·6	100·0	104·3	—	95·6	73·8	77·9	111·3	—	93·2
Hela riket	96·4	91·2	90·6	95·2	86·5	97·5	96·4	95·6	94·7	81·7	90·0	99·4	99·7	94·0

fabriker ävensom inkallelser till militärtjänstgöring ha medfört, att indextalet för Gotlands län visar en minskning av antalet sysselsatta personer med ej mindre än 31·7 %.

Svaren på frågorna huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter visa, liksom under november, att inom industrin förelåg brist på kunniga yrkesarbetare men överflöd på grovarbetare. Den brist på arbetskraft, som enligt de avgivna svaren rådde inom mekaniska verkstadsindustrin, gällde sålunda fullt kunniga yrkesarbetare av olika slag. En del företagare inom motorbranschen meddelade, att överflöd rådde på bilmontörer och bilreparatörer. Dock synes tillgången på sådana yrkesmän ej ha varit lika riklig som under november. Inom stenindustrin rapporterades överflöd på stenhuggare och inom träindustrin på sågverksarbetare. Textilindustrin hade brist på kvinnliga spinneri-, väveri- och trikåfabriksarbetare (18, 21 och 22 fall). Vid 23 skofabriker rådde fortfarande brist på nåtlerskor. Inom byggnadsindustrin anmäldes allmänt överflöd på yrkesarbetare av olika slag såsom murare, byggnadssnickare, rörläggare, målare m. fl. Överflöd på chaufförer rapporterades ej i fullt så stort antal fall som under november. Bristen på springpojkar synes däremot ha varit lika stor som förut.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 november 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga Antal	Samtliga %	Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
Beklädnadsarbetareförb.	87	26 019	22 041	1 106	4·3	1 028	25 018	587	2·3
Bleck- o. plåtslagareförb.	53	2 872	—	329	11·5	—	2 950	193	6·5
Bokbindareförbundet	51	7 878	5 166	145	1·8	93	7 820	207	2·6
Bryggeriindustriarb.-förb.	105	6 999	1 600	430	6·1	195	7 349	430	5·9
Byggnadsträarbetareförb.	297	35 431	—	10 620	30·0	—	35 346	7 412	21·0
De förenade förbunden	49	9 903	2 886	274	2·8	92	10 351	442	4·3
Elektriska arbetareförb.	67	7 744	—	278	3·5	—	8 166	127	1·6
Gjutareförbundet	108	7 928	—	175	2·2	—	7 816	134	1·7
Grov- o. fabriksarb.-förb.	514	62 578	7 203	12 205	19·5	859	66 670	9 986	15·0
Byggnadsind.-arb.	174	24 500	597	7 148	29·2	87	26 527	5 902	22·2
Byggnadsämnesind.-arb.	176	12 629	416	2 809	22·2	42	12 536	1 922	15·3
Glasbruksarb.	39	3 559	81	191	5·4	16	3 869	155	4·0
Sockerfabriksarb.	18	4 767	860	363	7·6	159	4 658	306	6·6
Tändsticksarb.	4	1 397	613	45	3·2	—	1 396	50	3·6
Övriga arb.	103	15 726	4 636	1 649	10·5	555	17 684	1 651	9·3
Gruvindustriarbetareförb.	52	9 227	54	305	3·3	1	9 263	321	3·5
Handelsarbetareförb.	255	38 352	15 185	1 671	4·4	391	37 905	1 464	3·9
Kommunalarbetareförb.	280	43 579	11 035	2 195	5·0	721	43 596	1 492	3·4
Lantarbetareförbundet	666	37 268	623	2 343	6·3	354	37 154	1 542	4·2
Litografförbundet	18	2 751	169	39	1·4	2	2 755	43	1·6
Livsmedelsarbetareförb.	122	25 390	7 804	1 611	6·3	380	25 740	1 531	5·9
Metallindustriarb.-förb.	290	163 091	9 273	7 651	4·7	381	162 355	7 003	4·3
Järnbruksarbetare	58	34 683	375	509	1·5	3	34 166	516	1·5
Verkstadsarbetare	232	128 408	8 898	7 142	5·6	378	128 189	6 487	5·1
Murareförbundet	103	9 998	—	2 728	27·3	—	9 148	1 676	18·3
Målareförbundet	212	15 331	2	3 808	24·8	—	15 736	1 621	10·3
Pappersindustriarb.-förb.	139	31 561	1 562	2 338	7·4	201	32 570	2 399	7·4
Sadelm.- o. tapetseraref.	50	3 432	769	91	2·7	33	3 441	68	2·0
Sko- o. läderindustriarb.-f.	47	10 792	4 528	240	2·2	93	10 682	235	2·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	303	15 125	3	6 811	45·0	2	16 426	7 229	44·0
Stenindustriarbetareförb.	119	6 343	—	1 226	19·3	—	6 538	1 144	17·5
Sågverksindustriarb.-förb.	227	19 874	3	6 970	35·1	2	20 420	6 025	29·5
Textilarbetareförbundet	90	36 358	21 028	822	2·3	542	36 335	792	2·2
Tobaksindustriarb.-förb.	10	2 438	1 875	87	3·6	79	2 461	88	3·6
Transportarbetareförb.	134	19 876	400	2 120	10·7	96	21 417	2 263	10·6
Träindustriarbetareförb.	202	20 498	375	1 671	8·2	40	20 472	1 146	5·6
Typografförbundet	104	11 613	599	628	5·4	56	11 588	602	5·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	254	22 934	—	6 963	30·2	—	24 436	5 589	22·9
Summa	5 008	718 188	114 188	77 845	10·9	5 641	721 924	63 791	8·8
Utom skogs- o. flottn.-arb.	4 705	688 058	114 180	71 034	10·2	5 639	705 498	56 562	8·0

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under november uppgivits till inalles 367 706.

Statens arbetslöshetskommission.

November och december 1939.

Arbetslösheten i december 1939. Vid slutet av december månad uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt av kommissionen meddelade uppgifter till 13 268. Då antalet vid november månads utgång var 13 495, hade sålunda under december antalet hjälpsökande minskats med c:a 1·7 %.

Kommissionens verksamhet under november 1939. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av november till 13 495. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Februari	27 087	Juli	6 634
November	17 350	Mars	25 290	Augusti	6 071
December	22 099	April	22 790	September	7 063
1939:		Maj	15 310	Oktober	9 846
Januari	27 547	Juni	9 917	November	13 495

Yrkesfördelningen i slutet av november 1939 och ökningen yrkesvis från oktober till november månad 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsök.	Ökning		Antal hjälpsök.	Ökning
Jordbruk	299	+ 171	Kraft- o. värmeproduktion	54	+ 17
Skogshushållning	1 066	+ 177	Sjöfart o. fiske	175	+ 49
Malmbrytning	73	+ 37	Kontorsarbete	107	+ 4
Metall- o. maskinindustri	649	+ 160	Butiks- o. lagerarbete	467	+ 64
Jord- och stenindustri	1 042	+ 136	Hotell- o. restaurangrörelse	118	+ 19
Trävaruindustri	1 596	+ 409	Landtransport	659	+ 195
Pappers- o. grafisk industri	253	+ 72	Allmän tjänst o. fria yrken	131	+ 29
Livsmedelsindustri	132	+ 22	Husligt arbete	32	+ 12
Textil- o. beklädnadsindustri	109	+ 26	Tillfällighets- o. diversearbete	3 647	+ 825
Läder-, hår- o. gummivaruind.	98	+ 10	Ungdom utan särskild utbildn.	255	+ 84
Kemisk-teknisk industri	93	+ 4	**Summa**	**13 495**	**+3 649**
Byggnadsverksamhet	2 440	+1 127			

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under november månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 158	0·2	896	77·4	Göteborgs stad	1 234	0·4	714	57·9
Stockholms län	171	0·1	109	63·7	Göteb. o. Boh. län	995	0·5	446	44·8
Uppsala »	151	0·1	97	64·2	Älvsborgs »	220	0·1	67	30·5
Södermanl. »	111	0·1	62	55·9	Skaraborgs »	29	0·0	3	10·3
Östergötlands »	358	0·1	175	48·9	Värmlands »	562	0·2	132	23·5
Jönköpings »	202	0·1	110	54·5	Örebro »	196	0·1	31	15·8
Kronobergs »	186	0·1	141	75·8	Västmanlands »	51	0·0	10	19·6
Kalmar »	345	0·2	124	35·9	Kopparbergs »	187	0·1	50	26·7
Gotlands »	66	0·1	35	53·0	Gävleborgs »	543	0·2	255	47·0
Blekinge »	526	0·4	224	42·6	Västernorrl. »	2 296	0·8	1 079	47·0
Kristianstads »	176	0·1	72	40·9	Jämtlands »	235	0·2	40	17·0
Malmö stad	677	0·4	535	79·0	Västerbottens »	421	0·2	191	45·4
Malmöhus län	541	0·1	249	46·0	Norrbottens »	1 630	0·8	435	26·7
Hallands »	228	0·2	118	51·8	**Summa**	**13 495**	**0·2**	**6 400**	**47·4**

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	1 363	Ungdomshjälp	reservarbete	40	Understöd	statligt 1 811
	statskommunalt	492		arbetsläger	104		kommunalt 1 366
	kommunalt	1 192		kurser	32		**Summa 6 400**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under november till c:a 1·0 milj. kr. och under årets elva första månader till omkring 12·3 milj. kr.

Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1939.

I statistiska centralbyråns kvartalsstatistik ha följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under tredje kvartalet 1939. (Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 352, 498 och 750.) Till jämförelse meddelas motsvarande uppgifter för tredje kvartalet 1938 och januari—september 1937—1939.

Preliminära uppgifter angående antalet vigda, födda och döda juli—september 1939.

Period	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda
Juli . . .	2 003	5 548	3 582	1 966	1 782	2 998	1 936	1 062	**3 785**	**8 546**	**5 518**	**3 028**
Augusti . .	1 750	5 351	3 397	1 954	1 404	2 626	1 792	834	**3 154**	**7 977**	**5 189**	**2 788**
September .	2 321	5 241	3 207	2 034	2 645	2 655	1 661	994	**4 966**	**7 896**	**4 868**	**3 028**
Juli—Sept.	6 074	16 140	10 186	5 954	5 831	8 279	5 389	2 890	**11 905**	**24 419**	**15 575**	**8 844**
Juli—Sept. 1938	5 446	15 997	10 886	5 111	4 490	7 747	5 519	2 228	**9 936**	**23 744**	**16 405**	**7 339**
Jan.—Sept. 1939	19 917	48 871	37 119	11 752	16 779	24 856	18 300	6 556	**36 696**	**73 727**	**55 419**	**18 308**
1938	19 708	47 593	37 409	10 184	15 007	23 633	18 100	5 533	**34 715**	**71 226**	**55 509**	**15 717**
1937	19 330	47 150	38 631	8 519	13 793	21 881	18 285	3 596	**33 123**	**69 031**	**56 916**	**12 115**

Antalet vigda par under tredje kvartalet 1939 överstiger med mera än $^1/_5$ motsvarande tal för åren 1938 och 1937. Ökningen avser till allra största delen september och är till sin omfattning jämförelsevis mycket mera framträdande för städerna än för landsbygden. Såväl vad angår landsbygden som städerna visa siffrorna för det nu gångna kvartalet, liksom tidigare varit fallet med avseende på första halvåret innevarande år, en utpräglad tendens till stegring av giftermålsfrekvensen. — Även antalet levande födda visar liksom tidigare under året ökning i jämförelse med föregående år, en ökning som alltjämt torde huvudsakligen få sättas i samband med ökningen under senare tid av de ingångna äktenskapen. Då antalet dödsfall såväl under det nu gångna kvartalet som tidigare under året hållit sig ganska lågt, företer också överskottet av födda en rätt stor ökning i jämförelse med föregående år.

Levnadskostnaderna den 1 januari 1940.

Socialstyrelsens vid början av varje kvartal verkställda indexberäkningar rörande levnadskostnaderna ha nu slutförts med avseende å kvartalsskiftet december 1939/januari 1940. Såsom var att vänta utvisa levnadskostnaderna sedan näst föregående kvartalsskifte en rätt avsevärd stegring.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga december månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras endast en gång under senare delen av månaden. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 58—59) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *oskummad mjölk*, som varit stillastående sedan december 1938, har under kvartalets sista månad undergått höjning med 1 öre per liter, från 25 till 26 öre. *Smörpriserna*, som under förra kvartalet visade uppgång till följd av partiprisets höjning, ha under fjärde kvartalet icke undergått några nämnvärda förändringar. Däremot ha *ostpriserna* ytterligare stigit. Detaljpriset å helfet ost med c:a fyra månaders lagring utgjorde sålunda i december 2·28 kr. per kg mot 2·19 kr. i september och 1·95 kr. för ett år sedan.

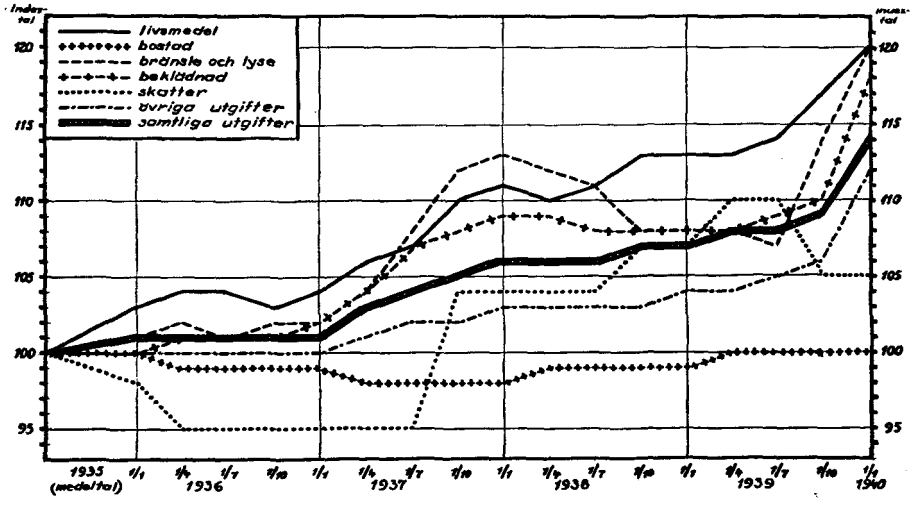
Färska ägg ha undergått den för årstiden vanliga prisutvecklingen. Genomsnittspriset, som i september utgjorde 1·93 kr. per kg, steg i oktober till 2·31, i november till 2·50 kr. och sjönk i december till 2·20 kr. mot 2·12 kr. vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Mjölnoteringarna, som i stort sett legat fasta sedan förra årsskiftet, ha stigit något sedan september; stegringen utgör för vetemjöl i medeltal 1 öre per kg och för sammalet rågmjöl samt rågsikt vardera 2 öre. Uppgången under det gångna året har varit lika för samtliga noterade mjölsorter, 2 öre per kg.

Brödpriserna utvisa såväl under kvartalet som under året i sin helhet uppåtgående tendens, särskilt beträffande vetebröd, som stigit i pris med i genomsnitt c:a 8 % sedan december i fjol. För grovt spisbröd och knäckebröd utgör stegringen under samma tid c:a 5 % och för sötlimpa och grovbröd (grov hålkaka, ankarstock) likaledes i medeltal 5 %.

Priserna å *havregryn*, som varit så gott som oförändrade sedan årets början, ha under det nu gångna kvartalet fördyrats med i genomsnitt c:a 14 %.

Levnadskostnadernas förändringar enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex (år 1935 = 100).

De under den gångna kvartalsperioden ävensom under året i sin helhet inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* (enligt uppgifter från de offentliga slakthusen) samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	September 1939—december 1939				December 1938—december 1939			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	— 7·6	+8·6	+ 5·8	+ 3·0	+11·9	+ 5·7	+14·1	— 4·7
Kött: partihandelspris	— 9·7	+9·9	+ 1·4	0·0	+ 8·0	+ 6·4	+ 8·8	— 0·8
detaljhandelspris	— 2·5	+1·8	— 2·7	— 0·4	+ 9·9	+ 6·8	+ 8·5	— 0·9

Priserna å slaktdjur visa under fjärde kvartalet nedgång för nötkreatur men uppgång för kalvar, får och svin. Partinoteringarna å kött utvisa samtidigt prisfall för nötkött men stegring för kalv- och fårkött, under det fläskpriserna i stort sett varit oförändrade. Inom detaljhandeln har prisutvecklingen övervägande gått i samma riktning, ehuru förändringarna varit av mindre betydelse. Vid en jämförelse med motsvarande tidpunkt i fjol kan konstateras, att prisnivån genomgående stigit utom beträffande svin och fläsk, som utvisa något sjunkande tendens.

Färsk fisk utvisar en del mindre förskjutningar i övervägande nedåtgående riktning, varemot *salt sill* ytterligare fördyrats till följd av minskad tillgång och ökade fraktkostnader. Medelpriset å prima islandssill utgjorde i december 71 öre per kg mot 60 öre vid förra kvartalsskiftet och 49 öre vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Kaffepriserna ha under kvartalets sista månad undergått en avsevärd steg-

Tab. 1. Indextal för livsmedel, bränsle och lyse (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 jan. 1939	1 sept. 1939	1 okt. 1939	1 nov. 1939	1 dec. 1939	1 jan. 1940
Mejeriprod. o. ägg (5 varuslag)[1]	100	104	109	113	119	115	121	121	121	120	122
Mjöl (2 varuslag)[2]	100	103	111	115	114	112	114	114	115	117	117
Bröd (8 varuslag)[3]	100	101	107	109	112	110	113	114	115	116	117
Kött (8 varuslag)[4]	100	111	111	118	125	122	125	128	128	127	126
Fisk (6 varuslag)[5]	100	105	93	96	101	97	102	108	111	112	112
Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)[6]	100	102	104	110	108	111	107	103	109	107	111
Specerier (5 varuslag)[7]	100	98	105	105	109	106	108	109	109	110	121
Maltdrycker (2 varuslag)[8]	100	100	103	103	103	103	103	103	103	103	103
Samtliga livsmedel	**100**	**104**	**108**	**112**	**116**	**113**	**116**	**117**	**118**	**117**	**120**
Elektrisk ström	100	98	95	93	93	94	91	94	94	94	94
Fotogen	100	99	101	104	110	104	104	119	119	124	124
Kokgas	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ved (2 varuslag)[9]	100	105	116	122	126	121	120	131	136	140	140
Kol och koks (3 varuslag)[10]	100	101	124	124	118	112	113	121	125	138	139
S:a bränsle och lyse	**100**	**102**	**108**	**110**	**111**	**108**	**107**	**114**	**116**	**119**	**120**
Livsmedel, bränsle o. lyse	**100**	**104**	**108**	**111**	**115**	**112**	**115**	**116**	**117**	**118**	**120**

ring till följd av den av den urtima riksdagen beslutade skatten å kaffe, som utgår med 65 öre per kg för orostat och 80 öre för rostat kaffe. Detaljpriset å rostad santosblandning steg sålunda under december med i genomsnitt 77 öre per kg till 3·68 kr. mot 2·85 kr. ett år tidigare.

Medelpriset å *bitsocker* har under kvartalet undergått höjning från 48 till 50 öre per kg, och priserna å *salt* tendera ävenledes uppåt.

Frukt och grönsaker ha genomgående stigit i pris under fjärde kvartalet. Medelnoteringen å äpplen visar sålunda uppgång med 17 öre per kg och apelsiner med 20 öre per dussin, bananer och katrinplommon med resp. 44 och 15 öre per kg samt vitkål med 2 öre per kg. Decembernoteringarna å frukt och grönsaker ligga i genomsnitt närmare 20 % över prisnivån för ett år sedan med undantag för äpplen, som äro drygt 30 % billigare än i fjol.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar ha på grund av de genom kriget försvårade transportförhållandena och ökade fraktkostnader flertalet artiklar ytterligare undergått avsevärda stegringar, vilket medfört, att indextalet för denna post höjts från 114 till 120 mot 108 för ett år sedan (1935 = 100). Vid en jämförelse med prisnivån månaden före det europeiska krigets utbrott (augusti 1939) visar det sig, att vedpriserna stigit med i genomsnitt 16 % samt kol- och kokspriserna med i medeltal 24 %. Fotogenpriset har under samma tid fördyrats med i genomsnitt 19 %.

Sammanfattning av prisförändringarna beträffande livsmedel, bränsle och lyse. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livs-

[1] Oskummad mjölk, mejeri- och landsmör, helfet ost samt ägg. — [2] Vetemjöl och rågsikt. — [3] Spisbröd, knäckebröd, sötlimpa, grovbröd, skorpor, mjukt matbröd av vete och mjukt kaffebröd. — [4] Nötstek, soppkött, gödkalvstek, spädkalvstek, malet nötkött, färskt och salt fläsk samt fläskkorv. — [5] Abborre, gädda, strömming, torsk, färsk och salt sill. — [6] Potatis, äpplen, apelsiner, bananer, katrinplommon och vitkål. — [7] Margarin, gula ärter (före statsbeslaget), havregryn, kaffe och socker. — [8] Pilsner och svagdricka. — [9] Björk- och barrved. — [10] Antracit- och hushållskol, koks.

medels-, bränsle- och lysepriserna ägt rum i detaljhandeln från och med 1935 till 1 januari 1940, meddelas i tab. 1 en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. De för den 1 januari, 1 april o. s. v. angivna indextalen grunda sig på prisnoteringar, som insamlats närmast föregående månad (december, mars o. s. v.). Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1935 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72, och årg. 1939, sid. 308.

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna den 1 januari 1940 med 1935 års prisnivå, befinnes det, att kött stigit med 26 %, mejeriprodukter och specerier med resp. 22 och 21 %, mjöl och bröd med vardera 17 %, fisk samt rotsaker och frukt med resp. 12 och 11 % och maltdrycker med 3 %. Inom bränsle- och lysegruppen ha ved samt kol och koks stigit med resp. 40 och 39 % och fotogen med 24 %. Elektrisk ström (för belysningsändamål) har däremot sjunkit i pris med 6 % och kokgas utvisar oförändrad prisnivå.

Bostads- och skatteposterna ha vid detta tillfälle icke blivit föremål för omräkning.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde under senare delen av kvartalets sista månad. Den nu slutförda undersökningen visar, att priserna å samtliga hithörande varuslag utom galoscher undergått höjningar sedan föregående kvartal, vilka varit högst kännbara å åtskilliga orter. Det särskilda indextalet för beklädnadsposten steg sålunda från 110 till 118; motsvarande tal för ett år sedan var 108 (1935 =100). Tab. 2 ger en bild av

Tab. 2. Indextal för beklädnad (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 jan. 1939	1 apr. 1939	1 juli 1939	1 okt. 1939	1 jan. 1940
Herrkostym, beställd o. konfektion	100	100	105	107	110	108	108	108	109	116
Vinteröverrock, konfektion . . .	100	101	105	108	110	108	108	108	110	118
Arbetsblus	100	99	105	107	108	106	105	106	107	115
Skjorta	100	105	112	117	122	118	119	119	122	133
Kalsonger	100	100	107	110	113	109	110	110	112	122
Strumpor: herr-, ylle	100	103	110	113	117	114	114	114	116	128
dam-, konstsilke . . .	100	96	97	96	96	95	94	94	96	101
barn-, bomull	100	99	104	106	107	105	105	105	107	114
Hatt, herr-	100	99	101	101	102	101	101	101	101	105
Ylletyg (t. damklänning) pr m .	100	100	106	108	111	108	108	108	110	120
Bomullstyg (till dito) » » .	100	100	105	107	109	107	106	107	109	116
Ullgarn » kg .	100	104	127	119	123	112	112	112	128	152
S:a kläder	**100**	**100**	**105**	**108**	**110**	**108**	**107**	**108**	**110**	**118**
Kängor av *sportläder*: herr- . . .	100	103	108	111	113	110	110	110	112	122
barn- . . .	100	103	109	113	116	113	113	114	115	124
» » boxkalv, herr-	100	102	106	110	111	109	109	109	110	118
Lågskor, dam-	100	102	106	110	111	109	109	109	111	119
Halvsulning o. klackning	100	100	106	110	111	110	110	111	111	115
Galoscher, herr-	100	99	107	105	99	102	102	102	95	95
S:a skodon	**100**	**102**	**107**	**111**	**112**	**110**	**111**	**111**	**111**	**118**
Kläder och skodon	**100**	**101**	**106**	**108**	**111**	**108**	**108**	**109**	**110**	**118**

Tab. 8. Indextal för »övriga utgifter» (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 jan. 1939	1 apr. 1939	1 juli 1939	1 okt 1939	1 jan. 1940
Möbler[1]	100	100	105	108	114	107	115	114	116	118
Mattor, sängkläder, hushållslinne[2]	100	100	104	104	105	102	102	102	104	115
Husgeråd, verktyg m. m.[3]	100	100	108	110	112	109	109	109	111	121
Tvål och såpa[4]	100	100	107	106	113	105	105	105	113	136
Tvätt[5]	100	99	101	101	103	102	102	102	103	107
Kroppsvård[6]	100	101	103	104	105	105	105	105	105	105
Sjukvård[7]	100	100	99	97	95	96	94	94	94	97
Intellektuella ändamål[8]	100	100	102	102	103	103	103	103	103	104
Förenings- o. försäkringsavg.[9]	100	100	103	106	112	110	113	113	113	113
Nöjen och förströelser[10]	100	100	101	104	105	104	103	104	106	106
Resor[11]	100	99	98	98	98	98	98	98	98	98
Ränta å lån	100	91	91	91	91	91	91	91	91	91
Telefon, postporto, skrivmateriel[12]	100	100	100	100	100	100	100	100	100	101
Arbetshjälp i hemmet[13]	100	100	102	103	106	104	105	106	106	110
Tobak	100	99	98	98	100	98	98	98	98	110
Spritdrycker	100	100	100	102	121	104	104	112	112	174
»Övriga utgifter»[14]	**100**	**100**	**102**	**103**	**106**	**104**	**104**	**105**	**106**	**112**

prisnivåns förändringar för de olika varuslagen sedan år 1935. Som synes, ha skodon stigit lika mycket som övriga beklädnadsartiklar eller 18 %. Den största stegringen visar ullgarn med 52 %, den minsta damstrumpor av konstsilke med endast 1 %. Galoscher är det enda varuslag, som utvisar nedgång (5 %).

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser under senare delen av kvartalets sista månad, dels taxor (medicinal- och tidningstaxor) fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att prisnivån stigit sedan förra kvartalet till följd av prisförhöjningar inom flertalet av de grupper, som äro representerade i posten »övriga utgifter». Indextalet för denna post visade sålunda uppgång med sex enheter, från 106 till 112 mot 104 vid förra årsskiftet (1935 = 100). I tab. 3 meddelas indextal för de olika grupperna inom ovannämnda post.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Beträffande tillvägagångssättet vid indexberäkningarna hänvisas till den redogörelse härför, som återfinnes i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 643 o. f.

Resultatet av den nu senast utförda beräkningen, avseende prisläget omkring den 1 januari 1940, redovisas i tab. 4 och 5.

[1] Björkfanerat matbord, klädda stolar och pinnstolar av björk, turistsäng. — [2] Matta av jutebouclé, linoleummatta, trådgardin, vaddmadrass, sängfilt, handdukar, lakansväv. — [3] Tallrikar, kaffekoppar, dricksglas, mjölkfat, hink, tvättbräde, spik, hammare, såg, el. strykjärn, symaskin, glödlampa. — [4] Handtvål, tvättvål, såpa. — [5] Tvätt och strykning av stärkkragar, hushållstvätt med och utan mangling. — [6] Karbad, rakning, klippning, tandkräm, rakblad. — [7] 14 närmare angivna läkemedel, läkararvode. — [8] Skolböcker, skolavgifter, årsprenumeration och lösnummer av vissa dagliga tidningar, böcker, lösnummer av veckotidningar. — [9] Avgifter till fackföreningar, övriga föreningar och sjukkassor, livförsäkringspremier. — [10] Biljetter till biograf, teater och idrottstävling, radiolicens, leksaker, grammofonskivor, velociped. — [11] Spårvägsresor, omnibusresor (lokala och andra), järnvägsresor. — [12] Telefon, telegram, postporto, skrivmateriel. — [13] Arbetshjälp per dag inkl. kost. — [14] Omfattar även en mindre del ej specificerade utgifter.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**178**
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**178**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**
	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**
	1 april	134	196	140	169	170	172	**158**
	1 juli	134	196	139	169	170	173	**158**
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	**157**
1937	1 jan.	133	196	141	170	170	174	**158**
	1 april	137	195	143	174	166	176	**161**
	1 juli	138	195	148	179	166	177	**162**
	1 okt.	140	195	153	182	177	177	**165**
1938	1 jan.	142	195	154	183	177	177	**165**
	1 april	141	196	154	182	176	178	**165**
	1 juli	143	196	152	182	176	178	**166**
	1 okt.	145	196	150	181	181	178	**167**
1939	1 jan.	145	196	149	181	181	180	**167**
	1 april	145	198	149	181	188	180	**168**
	1 juli	147	198	147	182	198	182	**169**
	1 okt.	150	198	156	184	190	183	**171**
1940	1 jan.	154	198	164	197	190	195	**178**

Betraktar man förändringarna av samtliga levnadskostnader under det nu gångna kvartalet, finner man enligt tab. 5, att levnadskostnadsindex stigit med fem enheter, från 109 till 114. Anknytes denna serie till den äldre med juli 1914 som bas (tab. 4), befinnes, att indextalet sedan förra beräkningstillfället stigit med sju enheter, från 171 till 178.

Tab. 5. Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas.

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1935	100	100	100	100	100	100	**100**	1938 1 jan.	111	98	113	109	104	103	**106**
1936 1 jan.	103	100	101	100	98	100	**101**	1 april	110	99	112	109	104	103	**106**
1 april	104	99	102	101	95	100	**101**	1 juli	111	99	111	108	104	103	**106**
1 juli	104	99	101	101	95	100	**101**	1 okt.	113	99	108	108	107	103	**107**
1 okt.	103	99	102	101	95	100	**101**	1939 1 jan.	113	99	108	108	107	104	**107**
1937 1 jan.	104	99	102	102	95	100	**101**	1 april	113	100	108	108	110	104	**108**
1 april	106	98	104	104	95	101	**103**	1 juli	114	100	107	109	110	105	**108**
1 *juli*	*107*	*98*	*108*	*107*	*95*	*102*	**104**	1 okt.	117	100	114	110	105	106	**109**
1 okt.	110	98	112	108	104	102	**105**	1940 1 jan.	120	100	120	118	105	112	**114**

Ser man vidare på de i beräkningarna ingående huvudposterna, framgår av tab. 5, som delvis tidigare nämnts, att livsmedelsposten stigit med tre enheter, posten bränsle och lyse samt posten »övriga utgifter» med vardera sex enheter och beklädnadsposten med åtta.

Diagrammet å sid. 50 belyser ytterligare prisnivåns förändringar sedan 1935.

En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tab. 6. De här meddelade månadsindextalen i kommerskollegii och

Tab. 6. Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige (år 1935 = 100).

	Socialstyrelsens index		Kommerskollegii partiprisindex[1]												Finanstidningens partiprisindex (1914 = 100)
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle o. lyse	Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Ej el. oväsentl. bearb. varor	Väsentligt bearb. varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Metaller o. met.ind.varor	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror		
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		111
1936 . . .	101	104	102	101	104	101	104	101	104	101	106	101	102		116
1937 . . .	104	108	114	106	120	108	108	107	129	127	118	107	109		139
1938 . . .	106	111	111	106	114	107	114	104	119	118	108	88	102		128
1939 . . .	109	115	115	109	121	108	120	105	138	124	114	79	104		133
1 jan. 1939	107	112	110	107	114	106	121	102	116	116	107	77	100		121
1 sept. »	.	115	111	108	116	105	121	103	120	117	110	77	99		127
1 okt. »	109	116	118	110	126	109	123	105	165	128	117	78	105		143
1 nov. »	.	117	124	113	134	114	125	107	171	141	125	83	110		149
1 dec. »	.	118	128	116	137	118	127	111	176	144	127	85	117		152
1 jan. 1940	114	120	132	118	143	120	128	115	199	146	129	86	120		157

[1] Jfr texten.

finanstidningens serier ha daterats i överensstämmelse med socialstyrelsens indextal, varför alltså de som t. ex. 1 januari, 1 september o. s. v. rubricerade indextalen grunda sig på prismaterial från föregående december resp. augusti månader o. s. v.

Riksbankens konsumtionsprisindex.

De svenska detaljprisernas utveckling under 1939 enligt riksbankens konsumtionsprisindex belyses av tabellen på sid. 57, som utgör en fortsättning av den i häfte nr 7 1939 (sid. 513) intagna tabellen.

Det framgår, att den genomsnittliga prisnivån under året steg med 7 % eller från 106·0 i december 1938 till 113·4 i december 1939. Av denna generalindextalets stegring föll endast 1·2 % på tiden före krigsutbrottet, medan uppgången under de fyra krigsmånaderna utgjorde ej mindre än 5·7 %. De olika delindextalens förändringar under 1938 samt under de olika perioderna 1939 framgå av följande uppställning.

	1938	Dec. 1938—aug. 1939	Aug.—dec. 1939
Födo- och njutningsämnen	+ 2·1	+ 2·1	+ 5·9
Bränsle och lyse	— 2·9	— 0·6	+ 15·7
Kläder	— 2·9	+ 1·0	+ 9·7
Skodon	— 1·5	— 0·6	+ 5·7
Inventarier	— 2·7	+ 0·8	+ 7·1
Övriga utgifter	+ 0·2	+ 0·4	+ 2·3
Generalindex	+ 0·1	+ 1·2	+ 5·7

Under perioden före krigsutbrottet karakteriserades prisrörelserna av en sedan 1938 fortsatt stegring av priserna på jordbruksprodukter samt av mindre prisstegringar inom beklädnads- och inventariegrupperna. Krigsutbrottet och de därmed sammanhängande stegringarna av importpriser och frakter samt höjningar av de indirekta skatterna framkallade under den senare perioden en tämligen allmän prisuppgång. Av den ovannämnda till 5·7 % uppgående höjningen av generalindextalet härrörde 1·7 % från skärpningar av de indirekta skatterna, varav 0·14 % för viner i oktober, 0·84 % för spritdrycker i november och 0·75 % för kaffe och tobak i december. Den genomsnittliga prisstegringen på grund av övriga orsaker utgjorde alltså under tiden efter krigsutbrottet cirka 4 %, varav livsmedelsgruppen bidrog med 0·7 %, bränsle och lyse med 0·7 %, beklädnad med 1·5 %, inventarier med 0·8 % samt övriga utgifter med 0·3 %.

Riksbankens konsumtionsprisindex december 1938—december 1939 (sept. 1931 = 100).

	1938	1939											Förändring i %
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	dec. 1938—dec. 1939
Födo- och njutningsämnen	*115·7*	*116·2*	*116·0*	*116·1*	*116·3*	*116·4*	*116·4*	*117·7*	*118·1*	*119·1*	*119·7*	*122·3*	*125·1*	*+ 8·1*
Mjölk, smör, ost, margarin	119·4	119·7	119·9	120·1	121·1	121·3	121·4	125·0	127·0	127·7	128·1	128·3	128·9	+ 7·9
Kött	110·4	114·8	114·4	114·6	115·5	116·7	116·7	117·4	117·7	123·4	120·6	119·1	119·7	+ 8·4
Fläsk	140·2	143·8	140·3	138·8	139·1	136·7	136·1	137·0	138·9	141·2	141·3	140·5	140·6	+ 0·3
Ägg, fisk	105·8	103·2	103·3	103·8	103·1	102·0	104·9	107·0	107·2	113·1	109·7	112·5	111·7	+ 5·6
Potatis, mjöl, bröd m. m.	102·5	102·5	102·5	102·4	102·4	102·9	103·1	104·1	104·8	105·0	106·3	107·7	108·9	+ 6·2
Trädgårdsprodukter	115·7	116·6	117·1	117·6	117·0	115·6	113·6	111·0	109·9	108·1	106·7	105·7	104·3	— 9·8
Specerier, kolonialvaror	106·1	106·1	106·1	106·2	106·3	107·9	107·8	107·5	107·0	107·2	109·7	109·6	120·4	+13·5
Drycker, tobak m. m.	122·0	122·0	122·0	122·0	122·0	122·0	122·0	124·0	124·0	124·0	126·0	139·1	143·4	+17·6
Bränsle och lyse	*101·8*	*101·6*	*101·5*	*101·6*	*101·6*	*100·7*	*100·7*	*101·2*	*101·2*	*106·0*	*112·8*	*116·9*	*117·1*	*+15·0*
Beklädnad	*103·0*	*103·1*	*103·1*	*103·1*	*103·1*	*103·1*	*103·2*	*103·6*	*103·8*	*105·9*	*109·5*	*111·4*	*113·2*	*+ 9·9*
Kläder	105·9	106·0	105·9	106·0	106·0	106·0	106·1	106·5	107·0	109·5	113·4	115·4	117·4	+10·8
Skodon	97·8	97·8	97·9	97·9	98·0	98·0	98·0	98·0	97·2	97·4	99·9	101·5	102·7	+ 5·1
Inventarier	*101·9*	*101·8*	*102·2*	*102·4*	*102·4*	*102·4*	*102·4*	*102·5*	*102·6*	*103·8*	*107·5*	*108·9*	*110·0*	*+ 8·0*
Bostad	*(95·4)*	—	—	—	*96·8*	—	—	—	—	—	—	—	—	*+ 1·2*
Övriga utgifter	*97·9*	*98·2*	*98·2*	*98·3*	*98·3*	*98·3*	*98·3*	*98·3*	*98·3*	*98·7*	*99·3*	*99·9*	*100·8*	*+ 2·7*
Generalindex	**106·0**	**106·2**	**106·2**	**106·2**	**106·5**	**106·5**	**106·5**	**107·1**	**107·3**	**108·4**	**110·1**	**111·8**	**113·4**	**+ 7·0**

	Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1919[1]	1920	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
1	Mjölk, oskummad	l	15	47	44	21	20	20	21	21	22	23	24	25
2	Smör: borde- (mejeri-)	kg	289	729	657	255	235	244	276	268	263	297	311	328
3	mat- (lands-)	»	218	727	651	240	220	224	253	253	250	281	294	312
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	624	524	190	175	147	170	177	189	183	186	212
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	433	376	129	125	127	141	135	133	148	160	165
6	Ägg, svenska, färska	»	142	568	482	161	142	135	140	154	170	180	179	183
7	Potatis: gammal	»	9	20	17	13	13	10	10	12	13	14	14	15
8	»	100 kg	.	1779	1348	950	948	727	726	896	975	1032	1066	1130
9	färsk, svensk	kg	23	29	55	36	22	22	18	26	25	22	23	24
10	Gula ärter, svenska	»	35	78	69	32	31	33	42	48	42	42	42	41
11	Bruna bönor	»	49	214	180	43	47	48	53	62	62	54	58	112
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	75	91	39	36	36	35	38	39	41	43	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	56	56	24	24	24	23	24	25	27	28	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	73	73	35	33	32	31	33	34	36	37	37
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	99	101	36	39	32	34	35	37	41	43	44
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	111	176	46	43	42	41	40	41	43	44	48
17	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	43	96	111	64	62	61	59	59	60	65	65	66
18	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	.	.	139	88	87	85	84	82	83	85	85	85
19	sötlimpa eller siktbröd	»	40	96	105	61	60	58	58	58	59	62	64	65
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	64	71	46	47	46	45	45	45	48	50	51
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	240	254	141	138	136	134	132	132	137	141	144
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	116	128	75	74	72	71	72	73	76	78	80
23	billigaste sort » » mjölk	»	61	167	145	89	88	86	84	85	86	90	92	95
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	.	.	.	101	100	98	97	98	104	107	112
25	Nötkött, färskt: stek	»	116	563	398	181	163	148	156	179	193	191	197	214
26	soppkött	»	95	490	333	150	131	114	121	143	156	154	156	170
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	512	493	225	206	188	198	217	232	242	251	270
28	spädkalv	»	70	312	274	138	126	114	117	129	142	145	151	166
29	Fårkött, färskt, stek	»	130	600	431	218	201	187	192	205	217	226	237	255
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	.	159	142	147	172	189	184	190	205
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	605	449	147	141	142	136	177	196	198	220	228
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	619	470	153	147	148	141	182	200	202	223	232
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	172
34	Fisk, färsk: abborre	»	76	202	191	121	115	109	107	110	111	110	112	116
35	gädda	»	110	333	312	182	171	157	152	153	159	158	159	161
36	sill	»	35	110	102	68	63	61	62	62	61	61	65	71
37	strömming	»	39	114	106	68	62	59	57	57	57	58	61	63
38	torsk	»	57	160	139	97	92	89	87	89	89	88	90	90
39	rödspotta (spätta)	»	81	244	219	154	150	148	143	145	149	148	149	154
40	kolja	»	.	.	152	124	122	116	118	116	118	118	119	122
41	Salt sill, prima islands-	»	45	148	120	56	38	40	49	62	71	49	50	56
42	Kaffe, rostat, santosblandning	»	.	.	.	.	322	313	301	291	284	298	281	295
43	Socker, bit-	»	65	133	168	42	47	47	46	46	47	48	48	49
44	Salt, matsalt	»	10	32	31	16	16	16	16	15	15	15	15	16
45	Äpplen, ät-	»	.	.	.	.	127	105	97	101	94	94	105	94
46	Apelsiner, medelstora	dussin	.	.	.	.	138	115	111	115	115	125	131	126
47	Bananer, prima	kg	.	.	.	.	164	166	161	160	146	139	160	173
48	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	.	108	107	106	101	85	90	81	87
49	Vitkål, svensk	»	.	.	.	.	30	23	24	24	33	30	28	28
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	.	.	.	.	22	24	24	24	24	24	24	24
51	Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	15	15	16	16	16
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	.	36	35	35	35	34	33	33	33
53	Fotogen, Water White	l	21	71	60	24	23	24	22	20	20	20	21	22
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	.	17	17	17	17	17	17	17	17
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	740	2310	2895	1165	1070	945	920	945	995	1085	1145	1175
56	barr-, » »	»	595	1895	2310	890	820	725	715	730	765	845	900	930
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	—	2069	651	633	620	613	614	607	644	647	666
58	hushålls-(fyrkol), prima, »	»	242	—	1664	300	292	288	287	291	294	344	347	348
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	.	445	434	437	452	459	577	577	588
60	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	.	.	.	.	427	419	421	436	446	565	569	580

[1] 44 orter.

Dec. 1938	April 1939	Maj 1939	Juni 1939	Juli 1939	Aug. 1939	Sept. 1939	Okt. 1939	Nov. 1939	Dec. 1939	Decemberprisernas procentuella förändringar sedan juli 1914	år 1935	dec. 1938	aug. 1939	
25	25	25	25	25	25	25	25	25	26	+ 73·3	+ 23·8	+ 4·0	+ 4·0	1
316	316	316	316	335	341	341	341	342	342	+ 46·8	+ 27·1	+ 8·2	+ 0·3	2
301	301	301	301	315	322	323	325	327	328	+ 56·2	+ 29·1	+ 9·0	+ 1·9	3
195	205	208	210	212	215	219	224	226	228	+ 41·6	+ 28·8	+ 16·9	+ 6·0	4
160	160	160	160	170	170	170	170	171	171	+ 23·9	+ 24·8	+ 6·9	+ 0·6	5
212	154	149	153	160	172	193	231	250	220	+ 93·0	+ 33·3	+ 3·8	+ 27·9	6
13	14	14	14	14	[1] 16	15	15	15	15	+ 66·7	+ 25·0	+ 15·4	— 6·8	7
1056	1104	1106	1117	1170	—	1121	1156	1178	1201	·	+ 33·7	+ 13·7	—	8
—	—	—	—	31	17	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	41	41	41	41	41	44	[2] —	—	—	—	—	—	—	10
84	113	114	114	115	113	110	122	121	118	+ 156·5	+ 90·3	+ 40·5	+ 4·4	11
42	42	43	43	43	43	43	43	44	44	+ 41·9	+ 18·9	+ 4·8	+ 2·3	12
27	27	27	27	28	27	27	28	29	29	+ 38·1	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4	13
36	36	36	36	37	36	36	37	38	38	+ 40·7	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6	14
44	43	43	43	43	43	44	46	49	50	+ 38·9	+ 42·9	+ 13·6	+ 16·3	15
44	45	45	45	45	45	45	51	56	60	+ 53·8	+ 50·0	+ 36·4	+ 33·3	16
65	65	65	65	65	66	66	66	67	69	+ 68·3	+ 16·9	+ 6·2	+ 4·5	17
84	85	85	85	85	85	85	85	86	87	·	+ 6·1	+ 3·6	+ 2·4	18
64	64	64	65	65	66	67	67	67	68	+ 78·9	+ 17·2	+ 6·3	+ 3·0	19
50	50	50	50	50	51	51	52	52	52	+ 67·7	+ 15·6	+ 4·0	+ 2·0	20
141	142	141	142	143	144	145	147	147	148	+ 97·3	+ 12·1	+ 5·0	+ 2·8	21
78	78	78	78	79	82	82	84	84	85	+ 93·2	+ 18·1	+ 9·0	+ 3·7	22
93	93	93	93	94	96	97	98	99	99	+ 67·8	+ 16·5	+ 6·5	+ 3·1	23
108	108	108	108	110	113	115	118	120	121	·	+ 24·7	+ 12·0	+ 7·1	24
201	207	210	212	215	218	228	227	222	219	+ 85·6	+ 23·7	+ 9·0	+ 0·5	25
158	165	166	167	169	169	177	179	177	175	+ 80·4	+ 24·1	+ 10·8	+ 3·6	26
255	270	272	273	269	269	273	270	269	272	+ 107·6	+ 26·5	+ 6·7	+ 1·1	27
161	164	164	163	163	163	167	169	170	172	+ 149·3	+ 33·3	+ 6·8	+ 5·5	28
236	257	258	258	261	260	263	257	255	256	+ 88·2	+ 27·4	+ 8·5	— 1·5	29
192	198	199	200	205	208	216	217	213	209	·	+ 22·9	+ 8·9	+ 0·5	30
230	226	222	220	223	226	229	229	228	228	+ 78·1	+ 31·0	— 0·9	+ 0·9	31
233	230	227	225	228	230	234	234	233	233	+ 72·6	+ 30·9	0·0	+ 1·3	32
167	169	170	171	171	172	174	175	176	175	·	+ 16·7	+ 4·8	+ 1·7	33
118	120	106	105	111	112	116	114	117	122	+ 62·7	+ 10·9	+ 3·4	+ 8·9	34
167	155	143	149	168	168	166	164	164	168	+ 48·7	+ 9·8	+ 0·6	0·0	35
71	64	66	74	76	74	84	73	75	75	+ 97·4	+ 19·0	+ 5·6	+ 1·4	36
61	59	58	62	66	64	66	67	66	66	+ 78·4	+ 15·8	+ 8·2	+ 3·1	37
89	87	86	90	90	90	96	97	95	94	+ 70·9	+ 5·6	+ 5·6	+ 4·4	38
156	154	149	149	154	150	156	155	155	155	+ 93·8	+ 6·9	— 0·6	+ 3·3	39
122	123	118	117	118	116	125	125	126	125	·	+ 8·7	+ 2·5	+ 7·8	40
49	50	50	50	50	55	60	69	71	71	+ 65·1	+ 14·5	+ 44·9	+ 29·1	41
285	288	287	287	288	288	289	290	291	368	·	+ 26·0	+ 29·1	+ 27·8	42
48	48	50	50	50	48	48	48	48	50	— 21·9	+ 8·7	+ 4·2	+ 4·2	43
15	15	15	15	15	15	16	19	19	20	·	+ 25·0	+ 33·3	+ 33·3	44
110	110	113	113	113	94	57	61	65	74	·	— 22·1	— 32·7	— 21·3	45
131	122	124	123	123	123	126	140	140	146	·	+ 31·5	+ 11·5	+ 18·7	46
164	164	164	164	164	164	164	208	184	208	·	+ 30·0	+ 26·8	+ 26·8	47
82	83	83	84	84	84	85	91	97	100	·	0·0	+ 22·0	+ 19·0	48
23	28	33	34	36	29	24	24	24	26	·	+ 13·0	+ 13·0	— 10·3	49
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	·	0·0	0·0	0·0	50
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	+ 6·7	0·0	0·0	51
33	33	32	32	32	32	33	33	33	33	·	— 5·7	0·0	+ 3·1	52
21	21	21	21	21	21	24	24	25	25	+ 25·0	+ 25·0	+ 19·0	+ 19·0	53
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	·	0·0	0·0	0·0	54
1125	1130	1130	1125	1130	1125	1220	1265	1285	1290	+ 76·7	+ 36·5	+ 14·7	+ 14·7	55
890	895	890	890	890	885	975	1005	1030	1040	+ 77·8	+ 43·4	+ 16·9	+ 17·5	56
633	634	636	634	636	637	679	693	766	769	+ 96·2	+ 25·2	+ 21·5	+ 20·7	57
324	324	325	324	325	326	365	380	415	416	+ 81·7	+ 43·0	+ 28·4	+ 27·6	58
512	511	511	512	513	517	548	561	624	630	·	+ 39·1	+ 23·0	+ 21·9	59
502	501	502	502	503	506	545	561	618	623	·	+ 42·9	+ 24·1	+ 23·1	60

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [2] Fr. o. m. oktober 1939 saknas noteringar på grund av statsbeslag.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	l	28	27	25	24	25	25	26	24	25
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	344	340	340	340	340	340	340	340	334
3	mat- (lands-)	»	326	329	330	335	337	331	324	323	319
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	249	242	233	243	245	235	243	215	224
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	170	170	169	170	170	170	170	178	170
6	Ägg, svenska, färska	»	222	235	217	225	224	220	230	202	204
7	Potatis: gammal	»	18	15	14	17	17	16	14	14	13
8	»	100 kg	1445	1400	1158	1400	1333	1200	1213	1050	1050
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Bruna bönor	»	117	115	113	110	110	136	100	118	115
12	Mjöl: vete-, kärn-, *svensk förmaln.*	»	44	43	44	43	45	44	43	43	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	29	29	27	31	28	31	30	31	30
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	39	37	37	38	36	37	36	38	37
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	54	50	48	50	48	50	48	50	47
16	ris-, burma-, *moulmein* el. sv., prima	»	70	54	50	59	57	69	60	63	65
17	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	73	73	62	69	65	72	65	78	71
18	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	101	99	80	88	84	89	84	95	89
19	sötlimpa eller siktbröd	»	74	77	83	65	67	74	79	72	69
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	59	52	50	48	44	55	55	64	53
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	165	105	151	153	147	145	155	146	134
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	88	74	113	77	70	92	95	89	76
23	billigaste sort, » » mjölk	»	122	96	120	90	95	107	109	102	88
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	140	131	122	114	100	128	124	129	118
25	Nötkött, färskt: stek	»	232	229	241	217	210	209	216	210	229
26	soppkött	»	172	163	163	169	152	185	187	187	190
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	302	274	308	261	269	279	292	276	266
28	spädkalv	»	—	176	178	—	—	—	—	181	179
29	Fårkött, färskt, stek	»	289	275	271	272	283	290	299	278	261
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	229	200	225	200	196	202	199	201	217
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	241	242	237	220	218	237	248	215	240
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	242	235	238	220	218	241	248	217	240
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	201	160	190	176	170	198	189	203	186
34	Fisk, färsk: abborre	»	147	143	125	119	130	140	115	115	135
35	gädda	»	198	184	160	150	171	180	180	179	178
36	sill	»	78	82	75	81	98	85	80	75	77
37	strömming	»	64	63	58	56	61	67	55	66	78
38	torsk	»	136	129	121	108	97	107	100	80	81
39	rödspotta (spätta)	»	158	169	150	157	152	154	174	150	150
40	kolja	»	130	130	129	130	135	149	140	117	117
41	Salt sill, prima islands-	»	73	68	64	68	69	71	68	67	60
42	Kaffe, rostat, santosblandning	»	399	395	374	369	360	387	393	372	366
43	Socker, bit-	»	47	48	50	50	49	49	49	48	50
44	Salt, matsalt	»	22	20	22	20	19	20	18	19	20
45	Äpplen, ät-	»	93	56	96	63	59	58	62	52	68
46	Apelsiner, medelstora	dussin	152	142	149	150	133	153	158	136	134
47	Bananer, prima	kg	200	200	205	210	210	210	200	210	210
48	Katrinplommon, amer., *storl. 40/50*	»	101	105	122	98	97	114	99	84	100
49	Vitkål, svensk	»	27	27	24	28	20	31	16	24	23
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	22	23	25	22	21	25	25	23	22
51	Svagdricka	l	25	18	18	16	15	20	25	15	15
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	25	30	23	38	30	32	32	33	35
53	Fotogen, Water White	l	27	25	26	24	23	25	25	24	24
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	10	20	15	19	20	13	14	—	19
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1600	1515	1115	1275	1400	1315	1450	1290	1450
56	barr-, » »	»	1305	1150	880	1025	1150	1115	1250	950	1150
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	725	730	748	750	782	800	730	788	850
58	hushålls- (fyrkol), prima,	»	395	368	448	386	460	450	390	480	450
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	596	580	670	603	647	685	630	695	671
60	c:a 40–60 el. 60–80 mm,	»	581	571	635	570	613	628	586	714	690

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
24	24	26	24	26	25	24	25	25	24	24	24	25	25	28	25	1
335	330	340	338	335	340	335	335	335	335	335	335	340	340	345	350	2
305	324	327	328	324	323	325	—	—	—	310	—	324	325	334	328	3
242	220	241	233	242	244	234	214	224	233	215	238	208	235	244	228	4
170	170	170	169	170	170	186	170	170	170	170	170	170	177	170	170	5
200	195	207	200	188	206	225	204	222	210	208	197	214	204	229	219	6
11	14	14	10	17	16	11	13	13	14	12	14	14	12	16	21	7
950	950	1035	—	1138	983	967	903	956	1021	910	1260	1026	1100	1189	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
123	120	169	105	113	120	152	110	137	142	107	160	141	128	118	116	11
43	45	42	43	45	45	43	44	43	45	44	43	43	44	45	45	12
27	32	27	27	29	30	29	29	32	30	28	30	29	26	28	30	13
37	40	36	37	37	39	37	38	38	39	37	37	36	36	37	37	14
50	51	49	47	50	50	49	50	49	50	50	50	50	46	48	50	15
70	65	77	58	65	70	75	92	66	54	63	65	59	58	77	55	16
71	62	70	69	71	72	71	78	72	70	70	71	71	72	78	70	17
86	85	89	91	90	89	90	102	94	88	87	84	87	81	95	85	18
58	53	58	60	62	65	50	48	52	53	57	50	57	61	76	62	19
43	42	44	40	49	55	41	34	40	40	45	36	48	52	63	55	20
142	150	129	150	123	149	177	140	151	125	114	148	133	110	146	136	21
67	67	85	100	88	111	—	87	—	—	—	60	—	76	105	87	22
77	89	94	88	104	130	142	91	93	89	77	80	90	107	128	88	23
121	115	103	120	124	128	143	96	115	110	105	92	109	95	140	123	24
211	220	197	208	223	208	185	240	240	236	250	220	211	194	236	222	25
176	160	178	175	177	190	146	195	194	195	212	189	188	165	184	180	26
250	250	246	280	258	272	255	330	283	277	282	267	250	210	280	282	27
—	160	175	163	—	—	148	180	182	172	183	171	165	—	183	—	28
237	240	236	261	239	251	260	280	247	270	250	—	252	236	284	268	29
198	200	192	200	210	208	197	200	200	219	242	200	209	199	214	218	30
220	220	203	235	235	218	209	220	220	230	220	201	223	213	246	230	31
220	225	216	235	235	218	220	250	253	240	235	230	248	218	248	230	32
193	150	160	170	193	180	164	153	153	169	168	133	192	181	179	170	33
113	118	113	60	—	92	141	127	121	—	125	110	—	—	130	—	34
175	155	156	150	164	145	164	167	178	185	187	170	—	—	181	—	35
74	59	—	—	—	—	87	63	84	71	77	—	83	67	49	52	36
80	56	60	54	60	47	67	58	74	—	77	64	77	74	84	—	37
86	100	56	60	96	46	70	66	67	54	60	51	72	49	65	54	38
148	140	—	—	160	150	150	143	138	142	149	150	153	114	160	124	39
114	130	100	—	—	—	156	—	150	—	—	120	132	101	96	92	40
68	80	67	68	70	68	74	87	80	60	75	79	70	64	78	65	41
368	360	346	371	377	398	356	360	369	371	358	366	367	344	378	365	42
50	50	50	49	53	50	48	48	47	49	49	48	51	50	49	49	43
20	20	21	19	20	20	20	20	20	18	20	20	19	20	20	18	44
75	56	64	53	47	72	68	84	91	69	81	75	93	51	118	83	45
138	120	175	177	146	130	156	124	147	143	158	160	157	133	138	133	46
210	210	210	210	210	210	205	200	200	205	205	205	205	210	200	200	47
90	100	110	90	91	109	99	106	91	92	98	101	87	94	111	102	48
23	25	25	30	36	20	28	25	17	19	18	20	19	26	27	28	49
22	22	25	22	26	24	25	23	24	25	24	24	26	22	24	22	50
15	18	17	15	15	14	14	15	13	12	12	10	14	12	15	15	51
31	39	37	39	39	37	22	36	30	35	30	32	35	37	25	34	52
24	25	23	25	24	25	24	25	24	23	24	24	24	25	24	24	53
—	—	20	16	19	19	15	15	15	16	13	16	—	—	12	—	54
1000	1100	1065	1400	1600	1165	1400	1915	1500	1500	1900	1500	1255	1300	2100	1500	55
675	900	800	1200	1200	700	1200	1815	1300	1400	1800	1300	1050	1000	1700	1290	56
775	—	720	730	850	725	720	730	750	747	765	—	715	760	765	770	57
575	500	360	360	463	350	300	355	380	384	370	336	345	380	380	385	58
705	708	544	606	687	584	550	588	615	600	573	563	570	620	567	671	59
705	708	564	600	670	596	570	584	607	590	549	558	550	560	511	689	60

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	25	27	24	24	26	25	[1] 27	26	25
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	343	350	345	340	340	340	340	335	340
3	mat- (lands-)	»	323	331	325	315	323	327	300	314	330
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	247	227	224	228	228	232	240	219	236
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	170	170	178	170	170	170	170	170	179
6	Ägg, svenska, färska	»	221	207	214	223	210	219	218	199	241
7	Potatis: gammal	»	20	15	16	14	17	14	16	13	15
8	»	100 kg	1350	1317	1370	1111	1410	1200	1400	1250	1280
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Bruna bönor	»	120	124	116	113	120	113	120	100	111
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	44	43	44	44	44	45	44	44	44
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	29	29	28	30	28	28	28	29	29
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	37	37	37	37	38	38	38	36	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	51	48	51	51	52	50	50	50	49
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	68	58	58	57	57	60	65	49	58
17	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	74	71	69	68	72	68	70	68	62
18	hårt, knäckebröd	»	94	93	85	82	93	84	90	80	86
19	sötlimpa eller siktbröd	»	77	80	71	67	72	57	71	68	63
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	72	50	63	45	61	50	60	52	50
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	159	180	121	140	180	160	160	136	153
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	96	101	71	72	93	100	67	79	76
23	billigaste sort, » » mjölk	»	112	116	71	81	103	75	87	97	81
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	112	145	120	81	101	114	108	114	127
25	Nötkött, färskt: stek	»	233	214	242	220	218	213	220	217	219
26	soppkött	»	193	183	175	180	174	180	162	178	161
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	270	240	263	250	269	261	248	270	282
28	spädkalv	»	150	—	172	180	164	—	157	166	—
29	Fårkött, färskt, stek	»	242	280	217	255	260	273	240	270	270
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	229	199	220	220	210	190	201	214	220
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	244	238	228	220	230	227	237	230	240
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	250	236	238	220	230	220	230	230	240
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	200	170	200	150	170	160	180	180	196
34	Fisk, färsk: abborre	»	100	125	100	—	133	120	130	74	119
35	gädda	»	150	179	134	170	150	150	165	157	170
36	sill	»	86	72	72	74	67	64	80	81	78
37	strömming	»	80	72	66	71	68	62	74	66	65
38	torsk	»	125	77	78	106	100	104	110	82	94
39	rödspotta (spätta)	»	173	154	142	135	150	150	—	155	155
40	kolja	»	125	126	120	107	114	100	140	120	124
41	Salt sill, prima islands-	»	70	65	70	70	79	71	80	66	63
42	Kaffe, rostat, santosblandning	»	385	343	368	363	375	334	370	356	359
43	Socker, bit-	»	49	50	49	50	51	51	51	48	50
44	Salt, matsalt	»	20	20	20	20	20	20	20	18	20
45	Äpplen, ät-	»	105	74	67	63	65	62	64	63	54
46	Apelsiner, medelstora	dussin	158	153	136	145	159	132	130	156	142
47	Bananer, prima	kg	205	185	204	210	210	210	210	210	210
48	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	98	100	110	101	105	90	90	100	103
49	Vitkål, svensk	»	30	24	18	30	29	25	35	28	25
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	28	25	22	22	27	22	22	22	22
51	Svagdricka	l	18	17	14	14	15	15	20	15	15
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	33	25	35	34	37	27	30	26
53	Fotogen, Water White	l	25	23	24	24	25	25	26	26	24
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	19	—	19	—	18	—	—	14	18
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1500	1375	1350	1300	1200	1100	1200	1450	1335
56	barr-, » »	»	1100	1170	950	825	1000	800	975	1300	1035
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	800	825	825	800	730	775	775	800	750
58	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	415	400	450	600	395	475	450	475	400
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	589	586	729	704	627	640	690	692	612
60	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	592	612	716	679	610	640	660	692	589

[1] Priset för september 1939, som uppgavs till 29 öre, skall vara 27 öre.

Falun	Avesta	Ludvika	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Gällivare o. Malmberget	Kiruna	Samtliga orter	
26	26	26	26	26	26	25	25	25	27	28	28	30	29	28	**26**	1
345	344	345	345	344	345	353	348	340	345	340	340	360	350	360	**342**	2
340	340	319	343	329	345	340	337	335	345	337	304	349	336	340	**328**	3
207	228	220	240	204	215	228	221	229	218	214	212	208	210	220	**228**	4
170	170	170	170	170	170	170	170	173	170	170	170	170	170	173	**171**	5
221	218	222	241	215	227	259	253	240	229	226	247	236	244	243	**220**	6
14	15	14	14	14	14	15	15	14	17	13	—	17	18	16	**15**	7
1290	1400	1188	1233	1137	1138	1383	1275	—	1400	1150	1120	1288	1700	—	**1201**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	111	95	107	—	109	103	103	—	120	100	105	—	100	110	**118**	11
46	44	44	44	46	45	46	46	47	46	46	44	45	46	48	**44**	12
30	28	27	28	29	29	30	29	29	30	29	29	31	28	30	**29**	13
38	38	37	38	37	38	39	39	40	39	40	38	40	38	40	**38**	14
47	50	47	48	44	52	50	51	51	47	50	51	51	50	52	**50**	15
58	66	49	55	50	56	50	49	59	63	36	50	59	54	50	**60**	16
68	62	60	61	60	67	69	65	69	70	70	68	66	63	68	**69**	17
82	77	77	76	77	85	80	78	85	84	89	80	82	83	88	**87**	18
85	73	68	66	63	72	79	72	75	70	76	75	75	76	75	**68**	19
60	—	52	—	50	70	64	61	—	61	61	—	58	—	—	**52**	20
140	147	133	145	163	180	160	142	157	149	170	120	175	193	159	**148**	21
108	74	77	77	92	92	92	80	80	76	100	75	75	90	77	**85**	22
123	—	92	—	100	110	103	95	100	118	—	—	—	—	—	**99**	23
136	133	119	125	139	142	139	130	140	118	150	120	125	130	112	**121**	24
235	217	248	210	196	230	216	203	202	198	196	185	234	231	260	**219**	25
172	175	161	184	145	171	167	161	169	171	144	160	193	176	190	**175**	26
256	250	287	280	272	270	272	242	290	293	—	—	324	288	305	**272**	27
159	157	—	180	180	188	180	161	166	162	195	180	193	175	163	**172**	28
269	251	—	246	253	254	255	215	230	220	279	215	252	235	223	**256**	29
199	200	211	201	194	220	211	203	201	216	215	190	233	215	240	**209**	30
240	223	231	234	195	230	235	220	230	215	236	218	250	240	238	**228**	31
238	220	233	240	198	230	236	212	240	234	240	—	263	240	265	**233**	32
180	170	182	179	140	185	177	172	172	170	175	130	180	184	195	**175**	33
171	150	162	125	100	—	150	125	123	150	100	—	—	—	75	**122**	34
200	199	200	175	180	150	190	165	175	181	150	—	125	—	140	**168**	35
70	72	81	72	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	**75**	36
70	70	65	64	72	55	60	55	57	80	71	—	63	65	63	**66**	37
150	147	140	102	125	125	145	130	112	125	100	—	78	—	60	**94**	38
200	178	182	156	180	—	175	—	164	180	—	—	150	125	—	**155**	39
150	140	150	110	150	150	125	—	116	125	—	—	90	—	—	**125**	40
67	68	65	69	60	69	88	86	74	70	69	75	76	66	88	**71**	41
370	363	363	358	367	375	359	352	387	369	360	368	358	360	385	**368**	42
48	49	49	50	48	51	51	51	51	52	53	53	52	52	56	**50**	43
18	19	20	20	18	18	20	19	19	18	20	20	20	18	19	**20**	44
64	74	65	95	93	73	98	86	97	80	83	91	86	65	83	**74**	45
143	140	128	136	124	125	153	149	—	149	190	144	146	164	148	**146**	46
210	210	210	210	208	210	210	206	215	220	215	220	215	225	225	**208**	47
108	118	90	95	82	90	108	94	125	108	90	96	101	95	90	**100**	48
25	30	28	22	20	29	28	26	33	34	33	40	30	25	30	**26**	49
23	22	23	23	22	23	22	23	25	22	24	27	24	27	26	**24**	50
11	15	15	15	15	15	20	19	20	18	18	20	20	25	20	**16**	51
27	33	34	34	39	35	36	36	37	25	33	54	35	28	28	**33**	52
25	25	27	26	23	25	27	25	25	28	27	27	26	26	30	**25**	53
17	—	—	—	18	—	20	—	—	18	—	—	—	—	—	**17**	54
1200	1050	1100	1050	1140	965	1150	950	1000	1090	900	800	950	1100	1300	**1290**	55
1000	800	850	750	990	775	950	815	750	800	800	650	775	900	950	**1040**	56
775	728	733	750	715	755	775	—	850	850	—	—	750	—	900	**769**	57
450	427	410	450	355	395	400	420	450	465	350	—	350	—	525	**416**	58
682	610	617	698	612	615	591	518	615	719	643	—	682	—	—	**630**	59
682	582	600	698	663	622	589	520	610	702	686	—	682	708	—	**628**	60

Litteraturöversikt.

(December 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

PEDERSEN, H. W. Prisernes Regulering — Maal og Midler. Nationalökonomisk Tidsskrift 1939, nr 5.

PHILIP, K. Om Indkomstforplantning og Beskæftigelsesforplantning. Nationalökonomisk Tidsskrift 1939, nr 5.

ÖRNE, A. Ekonomiska enhetssträvanden i Norden. Mellanfolkligt samarbete 1939, nr 9.

The I. L. O. and the war. The I. L. O. Month by month 1939, nr 8/12.

Sverige.

ANSTRIN, H. Export och hemmakonjunktur. Industria 1939, nr 25.

B[RUNIU]S, A. Det agrara regleringssystemet avvecklas. Industria 1939, nr 25.

— En industriell krigsspekulation. [Ang. förslag om järnverk i Luleå.] Industria 1939, nr 25.

LINDQUIST, S. G. Fritid i uniform. Vi 1939, nr 49.

PONTÉN, J. Bolidens gruvsolarium. Nordisk familjeboks månadskrönika 1939, nr 10.

REHN, G. Vem betalar? Metallarbetaren 1939, nr 49/50.

Demokratin och studierna. Träarbetaren 1939, nr 12.

Ny prisindex för kolonialvarugrosshandeln. A. E. F. [Affärsekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm] 1939.

Specialrapport om hamstringen inom manufakturhandeln. A. E. F. [Affärsekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm] 1939, nr M III.

Amerikas förenta stater.

LINDBLOM, EDITH. Tjänstemannarörelse i U. S. A. Tidskrift för handelstjänstemannaförbundet 1939, nr 8.

Rationaliseringsproblemet i U. S. A. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 50.

Danmark.

FREDRIKSSON, K. Näringspolitiska uppslag från dansk fackföreningsrörelse. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 49.

Den danske Sociallovgivning i Hovedtræk. Udenrigsministeriets Tidsskrift 26 okt. 1939.

Estland.

Näringsliv och arbetarrörelse i Estland. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 51/52.

Italien.

DE LAVAL, HJ. Privata tjänstemäns anställningsförhållanden i Italien. Industria 1939, nr 26.

Spanien.

The new labour legislation in Spain. Industrial and labour information 27 nov. & 4 dec. 1939.

Storbritannien.

SIMM, J. S. Excess profits tax. Co-operative review 1939, nr 10.

Tyskland.

Das deutsche Volkseinkommen 1938. Wirtschaft und Statistik 1939, nr 21/22.

Arbetarskydd.

CAROZZI, L. Training in industrial medicine. International labour review dec. 1939.

Sverige.

ANDRÉ, L. Arbetsledarna och arbetarskyddet. Arbetsledaren 1939, nr 22.

GABRIELSON, E. V., & HUSS, R. Hälsovårdsnämnderna och yrkesinspektionen. Socialmedicinsk tidskrift 1939, nr 11.

Arbetarskydd inom skogshanteringen. Skogen 1939, nr 24.

Om nervsjukdomar och hjärtsjukdomar bland bokbinderiarbetarna. Bokbinderi-arbetaren 1939, nr 12.

Storbritannien.

The organisation of safety services in industrial undertakings in Great Britain. Industrial safety survey 1939, nr 6.

Arbetslön och arbetstid.

Sverige.

OSSBAHR, C. P. Statstjänstemännens civila avlöning och den förstärkta försvarsberedskapen. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1939, nr 9.

Arbetstidslagens ikraftträdande uppskjutes? Köpmannen 1939, nr 49.

Avlöning under tjänstgöring i förstärkt försvarsberedskap. Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 10.
Dispensförfarande enligt lantarbetstidslagen. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 11.
Löneförslaget. [Förslag till manskapsavlöningsreglemente.] Sv. underbefälstidning 1939, nr 51.
Stöd åt inkallade. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 50.
Åter en makaber julklapp. [Indexlöneavtalet.] Sv. typograftidning 1939, nr 51.
Åttatimmarsdagens facit. Förbundskamraten 1939, nr 12.

Finland.

LEHTINEN, A. Arbetstiden i boskapsskötseln. Social tidskrift 1939, nr 11.
Effect of wartime conditions on hours of work in Finland. Industrial and labour information 4 dec. 1939.

Lettland.

STARCS, P. The shortage of agricultural labour in Latvia. International labour review dec. 1939.

Storbritannien.

Arbeidslönnsstigningen i England. Arbeidsgiveren (Norge) 1939, nr 24.

Tyskland.

KNOLLE. Allgemeiner Lohnstop und Weihnachtsgratifikationen. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 33.
Home work in Germany. Industrial and labour information 18 dec. 1939.
Suspension of labour legislation in Germany. Industrial and labour information 4 dec. 1939.
Tysk lönepolitik i återvändsgränd. Industria 1939, nr 26.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

GRUFMAN, S. Några glimtar från arbetsförmedlingens verksamhetsfält. Tidskrift för handelstjänstemannaförbundet 1939, nr 9.
ROUSTHÖI, P. Lag om tjänsteplikt för medicinalpersonal. Sv. läkartidningen 1939, nr 50.
Lag om tjänsteplikt. Sv. trafiktidning 1939, nr 50.
Omröstning rörande erkänd arbetslöshetskassa påbjuden. Förbundet 1939, nr 4.

Amerikas förenta stater.

BROWNE, H. F. Employment of women after marriage. The conference board management record 1939, nr 10.

Belgien.

Measures against unemployment in Belgium. Industrial and labour information 27 nov. 1939.

Danmark.

Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmuligheder i Danmark. [Betænkning.] Arbejderen 1 dec. 1939.

Finland.

WALIN, N. Arbetslöshetsvården för intellektuella arbetare. Social tidskrift 1939, nr 11.

Storbritannien.

TWIGG, H. J. National emergency employment. Co-operative review 1939, nr 11.
Unemployment insurance. The situation in Great Britain. Industrial and labour information 27 nov. 1939.
The war and the workers. Labour dec. 1939.

Tyskland.

Compulsory service for girls in Germany. Industrial and labour information 11 dec. 1939.

Befolkningsfrågan.

Italien.

Measures against over-crowding in cities. News notes on fascist corporations 1939, nr 9.

Tyskland.

Erbgesundheitspflege im Kriege. Soziale Praxis 1939, nr 23/24.

Bostadsförhållanden.

Report of the Housing Commission on its meetings held from June 26th to July 1st, 1939. Bulletin of the health organisation 1939, nr 4/5.

Sverige.

Bostadshyrornas utveckling. Finanstidningen 1939, nr 48.
Bostadstillgången i Stockholm vid slutet av år 1939. Statistisk månadsskrift 1939, nr 10.

Norge.

FRYDENBERG, A. Husleieloven. Socialt arbeid 1939, nr 10.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

FLÜGGE. Familienunterhalt in London, Paris und Berlin. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 33.

Sverige.

BJÖRKMAN, G. Folkskolan och de psykiskt efterblivna. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 6.
H[ÖJER], K. J. Förebyggande mödra- och barnavård. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 6.

H[ÖJER], K. J. Några aktuella synpunkter på barnavårdsmannainstitutionen. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 6.
OLJELUND, S. Stiftelsen Solgårdarna i Göteborg. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 12.
PETRÉN, A. Om betydelsen av småbarnshem som annex till sinnesslöskola. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 6.
ST[ENHOFF], G. Betänkande med förslag till lag om arbetsfostran m. m. [Referat.] Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 6.
Nytt förslag till lagstiftning om behandlingen av lösdrivare och prostituerade. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 6.
Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets kongress i Stockholm den 27—28 nov. 1939. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 12.

Danmark.

ANDERSEN, OLUF. Hvad Samfundet gör for vore Smaabörn, og hvad det kunde göre. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1939, nr 11.

Norge.

EVANG, K. Barnevern på landsbygda. (Föredrag.) Norges barnevern 1939, nr 10.

Tyskland.

BERNSEE, H. Kriegsfürsorge der NSV. für Mutter und Kind. Soziale Praxis 1939, nr 23/24.
BOBERSKI. Der Familienunterhalt im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 34.

Föreningsväsen.

Sverige.

GEIJER, A. Några fackliga allvarsord. [Medlemmarnas aktiva medverkan.] Metallarbetaren 1939, nr 49/50.
HEFFLER, G. Svenska arbetarförbundet. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 48.
OLJELUND, S. Fackföreningsrörelsen under krig. Byggnadsträarbetaren 1939, nr 12.
Fackföreningsrörelsen — vårt stöd. Sv. hotellrevy 1939, nr 12.
Fackföreningsrörelsens nyorientering. Medlemsblad for skandinavisk Sadelmager- og Tapetserer-Forbund 1939, nr 12.
Något om lantarbetareförbundets organisation och verksamhet. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 12.

Frankrike.

BACKLUND, S. E. Den franska fackföreningsrörelsen och kriget. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 51/52.

Norge.

EVENSEN, L. Krigsverkningar och aktuella problem för fackföreningsrörelsen i Norge. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 49.

Hälso- och sjukvård.

SCHERSTÉN, B. Något om stridsgaser, gasskydd, samt första hjälpen vid behandling av gasskador. Sv. läkartidningen 1939, nr 50.

Sverige.

HAMMAR, B. Arbetarnas samaritförbunds och Sveriges läkarförbunds samarbetskommitté för medicinsk folkupplysning. Sv. läkartidningen 1939, nr 48.
Tandvården vid flottan. Sv. underbefälstidning 1939, nr 49.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

Avtalssituationen. Träarbetaren 1939, nr 12.
Förhandlingsrätt för statsanställda arbetsledare. Arbetsledaren 1939, nr 23.
Landstingens beslut om tjänstereglementen och kollektivavtal. Tidning för sjukhuspersonalen 1939, nr 11.
Veckans perspektiv. [Avtal och »rensat index».] Fackföreningsrörelsen 1939, nr 50.

Danmark.

Det definitiva danska avtalet. Industria 1939, nr 26.

Norge.

TORSVIK, Hj. Det ene med det andre —. [Kollektivavtal — levnadskostnader.] Arbeidsgiveren 1939, nr 25.

Kooperation.

BUTLER, H. B. The I. L. O. and the co-operative movement. Co-operative review 1939, nr 11.
MAY, H. J. The war-time tasks of the I. C. A. [International co-operative alliance]. Review of international co-operation 1939, nr 11.

Finland.

ODHE, TH. Kooperationen — ekonomisk folkväckelse i Finland. Vi 1939, nr 51/52.

Schweiz.

SCHÄR, A. Konsumgenossenschaften und Betriebswissenschaft. Schweiz. Konsum-Verein 1939, nr 49.

Storbritannien.

National co-operative results for 1938. Co-operative review 1939, nr 9.

Levnadskostnader.

Sverige.

BONOW, M. Jordbruksregleringen i stöpsleven. Kooperatören 1939, nr 22.
— Prisregleringslagen. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 50.
OHLIN, B. Vår levnadsstandard och kriget. Sunt förnuft 1939, nr 10.

Brödförbrukningens utvecklingstendenser. Hygienisk revy 1939, nr 12.
Folkhushållningsdepartementet. Nordisk familjeboks månadskrönika 1939, nr 10.
Reflexioner om kaffeskatten. Sv. specerihandelstidning 1939, nr 24.
Skall kaos skapas på kaffemarknaden? Sv. specerihandelstidning 1939, nr 23.
Stora bekymmer för kol- och koksimporten. Finanstidningen 1939, nr 49.
Sveriges livsmedelspolitik under förra världskriget. S. A. P. information 1939, nr 22.
Återbäringen och kontanthandeln. Sv. specerihandelstidning 1939, nr 23.

Norge.

THAGAARD, W. Prisreguleringen. Trustkontrollen 1939, nr 9.

Storbritannien.

HOUGH, J. A. War reactions on retail trade. Co-operative review 1939, nr 11.
Foranstaltninger til Regulering af Tilførsel af og Priser paa Levnedsmidler i Storbritannien. Udenrigsministeriets Tidsskrift 7 dec. 1939.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

Grovarbetare i yrkesutbildning. Förbundskamraten 1939, nr 12.
Yrkesvägledning. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 49.

Tyskland.

PRANZ, ERNA. Berufserziehung der weiblichen Jugend. Soziale Praxis 1939, nr 23/24.

Nykterhetsfrågan.

Utskänkningsbestämmelserna i grannländerna. Restauratören 1939, nr 25.

Sverige.

MONTAN, K. En kulturrörelse. [Godtemplarrörelsen.] Förbundskamraten 1939, nr 12.
Ölet alstrar alkoholism. Reformatorn 1939, nr 49.

Socialförsäkring.

Adjustment of social insurance schemes to war conditions. International labour review dec. 1939.

Sverige.

ENGSTRÖM, M. Krigsförsäkringen för sjöfolk. Arbetarskyddet 1939, nr 11.
Folkpensioner och invalidunderstöd under åren 1937 och 1938. Folkpensioneringen 1939, nr 10.
Nytt krigsriskavtal med redareföreningen. Sjömannen 1939, nr 12.

Tyskland.

Individualversicherung im Kriege. Soziale Praxis 1939, nr 23/24.

Ut- och invandring.

RINMAN, DORA. »International Migration Service». Tidskrift för fattigvård 1939, nr 6.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda anmälningar.)

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Public works administration.
America builds. The record of PWA. Wash. 1939.

År 1933 inrättades Public works administration såsom det organ, med hjälp av vilket presidenten skulle administrera understöd till den enskilda företagsamheten med ändamål att stimulera produktion och sysselsättning. Då PWA vid mitten av år 1939 ingick i den nya Federal works agency, fann dess ledning lämpligt att i bokform och under ovanstående titel lägga fram en sammanfattande redogörelse för organisationens historia och erfarenheter samt de med dess hjälp utförda arbetena. Framställningen är populärt hållen och försedd med talrika fotografier, bilddiagram och kartor.

ARESCHOUG, H., & BRUNDIN, G., [utg.] Lagen om understödsföreningar d. 24 mars 1938 och andra författningar som beröra understödsföreningarnas verksamhet... Sthlm 1939.

Handboken har enligt förordet till syfte att vara en vägledning i främsta rummet för dem, vilka såsom styrelseledamöter, revisorer eller tjänstemän ha att deltaga i förvaltningen av understödsföreningar. Förutom lagtexten med kommentar lämnas exempel på normalstadgar för vissa slag av föreningar samt återgivas formulär för uppgifter om avgifters tillräcklighet, för anmälningar till

understödsföreningsregistret m. m. Bland författningar, som införts, kunna nämnas lag om försäkringsavtal och lag om skiljemän. Sakregister finnes.

[SCHARFFENBERG, J.] Frihet — sannhet. Festskrift til Johan Scharffenberg, 70-årsdagen 23. nov. 1939. Oslo 1939.

Redaktionskommittén för detta samlingsverk har enligt förordet satt som sin främsta uppgift att belysa olika sidor av alkoholfrågan genom artiklar av ett stort antal sakkunniga. I 28 artiklar behandlas bl. a. alkoholförbrukning och dödlighet, unga återfallsförbrytare, alkohol och trafik, den överbefolkade bostadens inflytande på alkoholmissbruk och kriminalitet, rusdrycks-lagstiftning, nykterhetsrörelsens medel, alkoholreklam, nykterhetsundervisning o. s. v. Ett flertal svenska fackmän återfinnas bland författarna.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1939.
641. *Williams, Faith M., & Hanson, Alice C.* Money disbursement of wage earners and clerical workers in 5 cities in the West North central-mountain region, 1934—36.
— Federal housing administration.
Annual report. 1938. Wash. 1939.
— National labor relations board. Division of economic research.
Bulletin. Wash. 1936—38.
1. Governmental protection of labor's right to organize.
2. The effect of labor relations in the bituminous coal industry upon interstate commerce.
3. Collective bargaining in the newspaper industry.

ANDERSON, IVAR. Svenska industriproblem i krigstid. Föredrag. Sthlm 1939. (Sveriges industriförbund.)

AUSTRALIEN. Advisory council on nutrition.
Final report. Canberra 1939.

BÖÖS, G. Ett skede av svensk handelspolitik. Sthlm 1939. (Sveriges industriförbund.)

DANMARK. Arbejds- og Fabriktilsynet.
Beretning. 1938. Khvn 1939.
— Forsikringsraadet.
Beretning. 1938. 1. Khvn 1939.
— Det landökonomiske Driftsbureau.
Undersögelser over Landbrugets Driftsforhold. Regnskabsresultater fra danske Landbrug. 22 (1937/38). Khvn 1939.
— Det af Socialministeriet under 18. juli 1936 nedsatte Udvalg angaaende forskellige Forhold vedrörende Aandssvageforsorgen, Börneforsorgen m. m.
Betænkning. 1—2. Khvn 1939.

GADOLIN, C. A. J. Finland. Overs. [fr. sv.] ved E. Marstrand. Khvn 1939. (Nyt socialt Bibliotek.)

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
25th session, Geneva, 1939.
Record of proceedings. Geneva 1939.

JUGOSLAVIEN.
Statistique générale d'Etat.
Annuaire statistique. Livre 9 (1938/39). Beogr. 1939.

KÖPENHAMN. Kommunalbestyrelsen.
Staden Köbenhavns Regnskab og Beretning om Kommunens Anliggender for 1938/39.
1—2. Khvn 1939.

LETTLAND. Bureau de statistique de l'Etat.
Annuaire statistique de la Lettonie. Année 19 (1939). Riga 1939.

NATIONERNAS FÖRBUND. Economic intelligence service.
Balances of payments 1938. Geneva 1939. (Publ. 1939: 2. A. 20.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1939.
177. Norske skip i utenriksfart 1937.
178. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1937.
179. Det sivile veterinærvesen 1938.
180. Meieribruket i Norge 1938.
181. Kommunenes gjeld m. v. pr. 30. juni 1939.
183. Rekruttering for hæren 1937.
— Sjefinspektören for arbeidstilsynet. Årsberetninger fra arbeidsrådet og arbeidstilsynet 1938. Oslo 1939.

NYA SYD WALES. The industrial registrar of trade unions.
Report. 1938. Sydney 1939.

NYA ZEELAND. Department of labour.
Report. 1938/39. Wellington 1939.

[RIKSRÄKENSKAPSVERKET.]
Utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1938/89. Sthlm 1939.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistisches Jahrbuch. 1938. Bern 1939.

SOCIALA FÖRSVARSBEREDSKAPSKOMMITTÉN.
Förslag till bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga i fredstid. [Avg. d. 22 dec. 1939.] Sthlm 1939. [Stencil.]

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939. Sthlm 1939.
35. Dragbilar. Betänkande med förslag till klassificering av vissa för framdragande av släpfordon eller arbetsredskap ombyggda automobiler m. m. Avg. av 1939 års traktorsutredning d. 24 nov. 1939. (K.)
36. Nytt förslag till riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad. Avg. [d. 26 sept. 1938] av Statens bostadsnämnd. (Fi.)

37. Betänkande med förslag till kungörelse med vissa föreskrifter angående tillverkning av bröd efter vikt m. m. Avg. [d. 25 nov. 1939] av Livsmedelslagstiftningssakkunniga. (S.)
38. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente. [Avg. d. 14 dec. 1939.] (Fi.)
39. Utredning och förslag angående de kommunala flickskolornas organisation. Avg. [d. 16 dec. 1939] av 1938 års flickskolesakkunniga. (E.)
40. Betänkande angående åtgärder till motverkande av vattenförorening m. m. 1. Förslag och motivering. Avg. [i nov. 1939]. (Ju.)
41. 1938 års docentutredning. Betänkande och förslag rörande docentinstitutionen. [Avg. d. 14 dec. 1939.] (E.)
42. Betänkande med utredning och förslag angående civilbefolkningens förseende med gasmasker samt inrättande av skyddsrum för luftskyddsändamål. Avg. [d. 20 dec. 1939] av 1939 års luftskyddsutredning. (S.)
43. Betänkande med utredning och förslag angående rekryteringen av försvarsväsendets officerskårer m. m. Avg. [d. 21 dec. 1939]. (Fö.)
44. Utredning angående statsdepartementens organisation och därmed sammanhängande frågor. [Avg. d. 20 dec. 1939.] (Ju.)
45. Sociala försvarsberedskapskommittén. Betänkande. Del 2. Förslag till bestämmelser om utrymningshjälp och avlöning av viss luftskyddspersonal m. m. [Avg. d. 22 dec. 1939.] (Fö.)

STORBRITANNIEN. Trades union congress. 70 years of trade unionism. 1868—1938. Lond. 1938.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN. Skrifter. Sthlm 1939.
69. Vår realisationsvinstbeskattning. Överläggning vid 1939 års ordinarie bankmöte med inledningsföredrag av *G. Åkerman.*

SVENSKA GRUVINDUSTRIARBETAREFÖRBUNDET. Protokoll fört vid Svenska gruvindustriarbetareförbundets 20:e ordinarie kongress i Stockholm . . . d. 18—23 sept. 1939. Sthlm 1939.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939. Hälso- och sjukvård.
Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård vid armén år 1938. Av K. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse [m. fl.]

TYSKLAND. Deutsche Arbeitsfront. Deutsche Sozialpolitik. Bericht. 1938. Berl. 1939.
— — Arbeitswissenschaftliches Institut. Jahrbuch. 1938: 1—2. Berl. 1939.

WELLANDER, E. Riktig svenska. En handledning i svenska språkets vård. Sthlm 1939.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 21 december 1939—20 januari 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
862.	Riksvärderingsnämndens kung. om taxa, som av riksvärderingsnämnden upprättats	30 nov.
870.	K. kung. ang. ytterligare förlängd giltighet av gällande indelning för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunalskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd	15 dec.
873.	K. kung. ang. statistiska uppgifter om anställande av löntagare och upphörande av anställning	15 »
877.	K. förordn. om skatt å kaffe	22 »
887.	K. förordn. ang. tillverkning och beskattning av maltdrycker	15 »
902.	K. cirkulär till de myndigheter, som hava befattning med familjeunderstöd åt värnpliktiga, ang. sättet för utbetalning av familjeunderstöd m. m.	22 »
904.	K. kung. med föreskrifter jämlikt lagen den 8 december 1939 (nr 832) om tjänsteplikt för medicinalpersonal	13 »
905.	K. förordn. om industrisockerskatt	22 »
906.	K. förordn. om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap	22 »
911.	K. kung. om statsbidrag till gemensamma tvättinrättningar på landsbygden	22 »
919.	K. förordn. om skatt å läskedrycker	22 »
923.	K. kung. om ändrad lydelse av 1, 4 och 5 §§ kung. den 26 maj 1939 (nr 414) med vissa bestämmelser om företrädesrätt med avseende å planläggning av rekvisition och förfogande m. m.	15 »
930.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av stadgan för skyddshemmen den 24 september 1937 (nr 860)	22 »
934.	Lag om tjänsteplikt	30 »
935.	Lag om utvidgad tillämpning i vissa fall av lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister	30 »
941.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av kung. den 22 juni 1939 (nr 462) om statsbidrag till anordnande av pensionärshem	30 »
942.	K. kung. om ändrad lydelse av 2 § instruktionen den 24 november 1933 (nr 683) för statens byggnadslånebyrå	30 »
956.	K. kung. om ändring i vissa delar av instruktionen den 15 september 1939 (nr 654) för statens kolnämnd	30 »
957.	K. kung. om ändring i vissa delar av instruktionen den 6 september 1939 (nr 646) för statens vednämnd och dess lokala organ (vedkontor)	30 »

INNEHÅLL

Krigstidens inflytande på sociallagstiftningen i Finland 73
Västernorrlands läns försörjningsmöjligheter 78
Läget på byggnadsmarknaden i februari 1940 81
Konsumtionens förändringar under kristiden 82
Statliga kristidsåtgärder 85

Kortare meddelanden 87
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i februari 1940 87
Överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden i Finland 87
Bekämpandet av arbetslösheten bland s. k. intellektuella arbetare i Finland . . . 87
Arbetslösheten i Storbritannien 88
Biläggande av hyrestvister i Helsingfors . 89
Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg 89
Resandefrekvensen 1938 och 1939 90

Periodiska översikter

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1939 91
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1939 104
Sysselsättning och arbetstillgång under fjärde kvartalet 1939 107
Arbetsmarknaden under januari 1940 . 120
1. Läget på arbetsmarknaden 120
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling . 124
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m. 126
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1939 . . . 130
5. Statens arbetslöshetskommission . . . 131
Byggnadsverksamheten i vissa större städer år 1939 132
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1939 138
Vistelsetillstånd för utlänningar den 1 januari 1940 139
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1939 142
Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1940 144
Litteraturöversikt 146
Författningar rörande sociala frågor . 152

INDEX

Répercussions de la guerre sur la législation sociale en Finlande. 73
Possibilités d'existence économiques du Norrland occidental. 78
Situation du marché du bâtiment en février 1940. 81
Changements causés dans la consommations par le temps de crise. 82
Mesures gouvernementales pour le temps de crise. 85

Courtes notices. 87
Session du Conseil d'administration du Bureau international du travail en février 1940. 87
Accord entre les parties sur le marché du travail en Finlande. 87
Lutte contre le chômage des travailleurs intellectuels en Finlande. 87
Le chômage en Grande-Bretagne. 88
Règlement de litiges touchant des locations à Helsingfors. 89
Logements vacants à Stockholm et à Göteborg. 89
Fréquence des voyageurs en 1938 et 1939. 90

Aperçus périodiques

Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1939. 91
L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1939. 104
Emploi et offre et demande de travail pendant le 4e trimestre 1939. 107
Marché du travail pendant janvier 1940. 120
1. Le marché du travail. 120
2. Activité des bureaux de placement publics. 124
3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc. 126
4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1939. 130
5. La commission du chômage. 131
Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1939. 132
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1939. 138
Permis de séjour pour des étrangers au 1er janvier 1940. 139
L'émigration intercontinentale en 1939. 142
Prix des denrées alimentaires le 1er février 1940. 144
Bibliographie. 146
Lois concernant les questions sociales. 152

Articles principaux du Bulletin.

Les répercussions de la guerre sur la législation sociale en Finlande font l'objet d'un article dans le »Social Tidskrift» finlandais reproduit dans le présent Bulletin. Un compte-rendu est donné de la loi sur le service civil, des différentes dispositions touchant la durée du travail, l'assurance contre les accidents, l'assurance sur la vie, etc. P. 73.

Possibilités d'existence économiques du département du Västernorrland. L'article, qui résume le rapport de l'enquête sur le Västernorrland (département de la Suède septentrionale), montre que les possibilités de travail et les conditions d'existence économiques de la population ont empiré au cours des dernières années, entraînant un grave chômage. Les experts proposent, pour remédier à cette situation, une exploitation forestière améliorée, une augmentation de la fabrication de produits dérivés du bois, une intensification d'autres branches d'activité (agriculture, artisanat, etc.), une meilleure instruction professionnelle, un service de placement et des facilités d'émigration dans d'autres régions de la Suède. Un assainissement des habitations est finalement recommandé. P. 78.

Les changements causés dans la consommation par le temps de crise font l'objet d'enquêtes suivies, basées sur des livres de dépenses ménagères, et dont le Gouvernement a chargé l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale, l'Institut central d'Hygiène publique et la Commission officielle des denrées alimentaires. Le résultat de ces enquêtes sera utilisé par les autorités chargées des questions se rapportant au ravitaillement national, ainsi que pour la propagande destinée à renseigner le public sur les moyens de s'adapter aux conditions nouvelles imposées par la situation. A la documentation de ces enquêtes contribuent l'Union Coopératives suédoise, l'Union socialdémocrate des Femmes de Suède et la Fédération nationale suédoise des Sociétés de Maîtresses de maison. P. 82.

Activité des bureaux de placement publics en 1939. Le nombre de travailleurs hommes ayant demandé du travail dans les bureaux de placement publics s'est élevé en 1939 à 691 124, celui des femmes à 286 031. Les emplois procurés ont été au nombre de 251 319 pour les hommes et de 184 761 pour les femmes, soit au total 436 080. Parmi les emplois procurés, 68 550 revenaient à l'agriculture et à l'exploitation forestière, 66 262 à l'industrie et à l'artisanat, 110 846 au commerce et aux transports et 114 009 aux services domestiques. Des renseignements spéciaux sont donnés sur l'activité des bureaux de placement pour la jeunesse, les étudiants et le corps enseignant. P. 91.

Emploi et offre de travail pendant le 4e trimestre 1939. Dans les entreprises ayant fourni des renseignements pour le 3e et pour le 4e trimestre 1939, le nombre d'ouvriers occupés était tombé du début de septembre à la fin de novembre de 1·4 %, tandis que la somme des salaires versés avait augmenté de 1·9 %. Le chiffre de la conjoncture caractérisant les variations de l'offre du travail était 3·78 pour le 4e trimestre 1939 contre 3·96 pour le 3e trimestre. P. 107.

Le marché du travail en janvier 1940. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en janvier 165 (186 en décembre 1939). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce etc. était tombé de la fin de décembre à la fin de janvier de 0·7 %. Dans l'industrie proprement dite l'occupation a été inchangée. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de décembre 1939 15·2 % du nombre total des membres (10·4 % en novembre). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de janvier 13 900 environ (13 268 en décembre). P. 120—131.

Activité de l'industrie du bâtiment en 1939. Dans 28 villes de plus de 10 000 habitants ont été construits, en 1939, 29 859 logements et 81 990 pièces, ce qui implique par rapport à l'année précédente une augmentation de respectivement 26·5 et 22·7 %. Des permis de bâtir ont été accordés pour 28 240 logements et 78 242 pièces, ce qui constitue une diminution de respectivement 2·7 et 2·3 %. Le nombre de logements et de pièces pour lesquels un permis de bâtir avait été obtenu pendant le 4e trimestre 1939 était de plus de 50 % inférieur à celui du 4e trimestre de l'année précédente. P. 132.

Permis de séjour des étrangers. Le 1er janvier 1940, 17 878 étrangers possédaient un permis de séjour; parmi eux 10 365 avaient un permis de travail. Le nombre de réfugiés avec un permis de séjour était de 3 808, dont 2 923 juifs. P. 139.

Häftets huvudinnehåll.

Februari 1940.

Krigstidens inflytande på sociallagstiftningen i Finland är föremål för en artikel i den finska Social Tidskrift, som här återgives. Redogörelse lämnas för lagen om arbetsplikt, de särskilda bestämmelserna angående arbetstid, olycksfallsförsäkring, livförsäkring m. m. Sid. 73.

Västernorrlands läns försörjningsmöjligheter. I artikeln, som är ett referat av västernorrlandsutredningens betänkande, visas, huru befolkningens försörjningsmöjligheter inom länet minskats under senare år med svårartad arbetslöshet som följd, och återgivas de sakkunnigas förslag till förbättring av läget. Man förordar förbättrad skogsvård, ökad framställning av helfabrikat med trä som utgångsmaterial, intensifiering av driften inom andra näringsgrenar än träindustrin, förbättrad yrkesutbildning och arbetsförmedling samt åtgärder till underlättande av utflyttning till andra län. Slutligen föreslås åtgärder för sanering av bostadsbeståndet. Sid. 78.

Läget på byggnadsmarknaden i februari 1940. En preliminär redogörelse lämnas för resultatet av den nya enquête angående byggnadsindustriens planer, som utfördes i början av februari månad. Sid. 81.

Konsumtionens förändringar under kristiden äro föremål för fortlöpande undersökningar grundade på hushållsräkenskaper, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut utföras av socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission. Undersökningarnas resultat är avsett att utnyttjas av myndigheter, som handlägga frågor rörande folkförsörjningen samt för propaganda angående hur anpassningen efter det förändrade försörjningsläget bör äga rum. Vid materialets insamling medverka Kooperativa förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Sid. 82.

Arbetsförmedlingen år 1939. Antalet platsansökningar på manliga avdelningen vid de offentliga arbetsförmedlingarna år 1939 uppgick till 691 124 och på den kvinnliga till 286 031. De tillsatta platserna utgjorde 251 319 resp. 184 761. Av samtliga tillsatta platser kommo 68 550 på jordbruk, 66 262 på industri och hantverk, 110 846 på handel och samfärdsel och 114 009 på husligt arbete. Särskilda uppgifter lämnas om ungdoms-, student- och lärarförmedlingen. Sid. 91. — I en särskild artikel redogöres för sjömansförmedlingen. Sid. 104.

Sysselsättning och arbetstillgång under fjärde kvartalet 1939. Inom företag, som lämnat uppgifter för både tredje och fjärde kvartalen 1939, var antalet sysselsatta arbetare i slutet av november 1·4 % mindre än tre månader tidigare, medan den utbetalade lönesumman stigit med 1·9 %. Vid företag, som lämnat uppgifter för fjärde kvartalet både 1938 och 1939, har arbetarantalet under mellantiden ökat med 2·3 % och lönebudgeten med 8·2 %. Konjunktursiffran för arbetstillgångens växlingar var 3·78 fjärde kvartalet 1939 mot 3·96 tredje kvartalet. Sid. 107.

Arbetsmarknaden januari 1940. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under januari 165 (186 i december). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel, byggnadsverksamhet m. m. sjönk från slutet av december till slutet av januari med 0·7 %. Inom egentlig industri

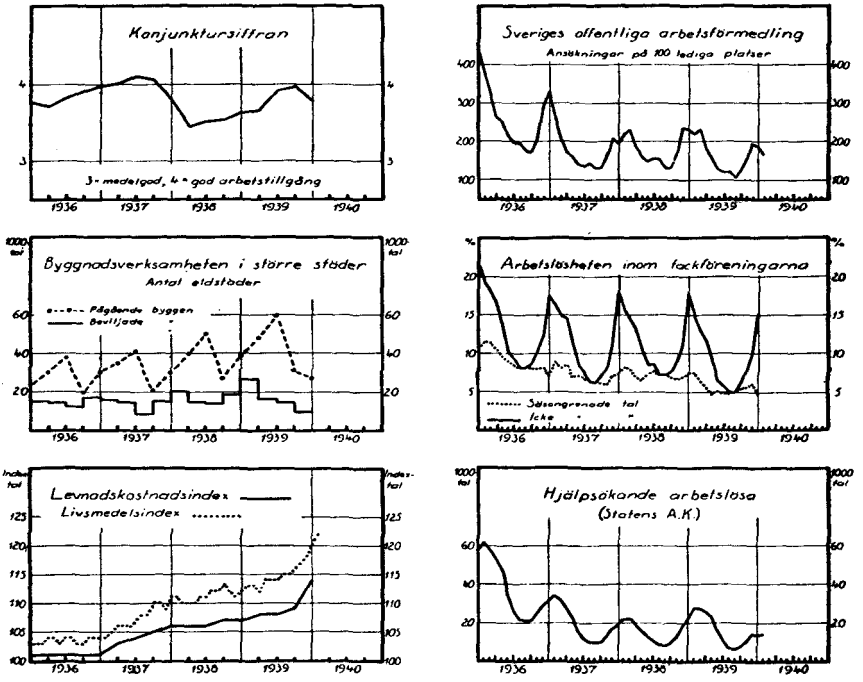
var sysselsättningen oförändrad. Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av december 15·2 % av medlemsantalet (10·4 % i november). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av januari till c:a 13 900 (13 268 i december). Sid. 120—131.

Byggnadsverksamheten år 1939. I 28 städer med över 10 000 invånare tillkommo år 1939 29 859 lägenheter med 81 990 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en ökning med 26·5 resp. 22·7 %. Byggnadslov beviljades för 28 240 lägenheter och 78 242 rum, innebärande en minskning gentemot 1938 med 2·7 resp. 2·3 %. Under fjärde kvartalet 1939 var antalet beviljade lägenheter och rum 52·5 resp. 51·2 % lägre än under motsvarande kvartal år 1938. Sid. 132.

Fylleriförseelser och spritsmuggling. Antalet avdömda fylleriförseelser var år 1939 c:a 32 200 (31 129 år 1938). Antalet spritbeslag samma år var 627 mot 809 år 1938. Sid. 138.

Vistelsetillstånd. Den 1 januari 1940 hade 17 878 utlänningar vistelsetillstånd i Sverige. Av dessa hade 10 365 arbetstillstånd. Antalet flyktingar med vistelsetillstånd var 3 808, varav 2 923 judar. Sid. 139.

Socialstatistiska diagram.

Krigstidens inflytande på sociallagstiftningen i Finland.

I den finska Social Tidskrift 1939, nr 12, har kanslichefen i socialministeriet *N. A. Mannio* lämnat en översikt av de nya lagar samt ändringar och tillägg i äldre sådana, som föranletts av den utrikespolitiska krisen. Uppsatsen återgives här nedan i något förkortat skick.

Författaren erinrar inledningsvis om lagen om krigstillstånd av den 26 september 1930, vilken — ehuru i första hand avseende försvarsberedskapen — givetvis även berör sociala förhållanden. Denna lags 34 § griper sålunda in i arbetsmarknadens förhållanden, i det den ger statsrådet rätt förbjuda arbetsinställelser under den tid lagen avser. Om arbetsförhållandena ge anledning till meningsskiljaktigheter mellan arbetare och arbetsgivare har regeringen enligt samma lag befogenhet att ordna förhållandena på lämpligt sätt. Då inga meningsskiljaktigheter hittills förekommit, har denna senare befogenhet dock icke behövt tagas i bruk. I 14 och 16 §§ förutsätter lagen vidare tvångsrekvisition av arbetskraft, dels för utförande av transport- eller annat arbete för försvarets behov, dels tillfälligt för utförande av industriellt arbete av vikt för försvaret. Till dylikt tillfälligt arbete kan varje finsk medborgare inkallas, som icke hindras därtill av oförmåga till kroppsarbete eller annat synnerligen tvingande skäl. Ingen må mot sin vilja kvarhållas i sådant arbete mer än 12 (eller undantagsvis 24) arbetsdagar.

Lagen om arbetsplikt. Arbetsplikten enligt lagen om krigstillstånd är i flera avseenden rätt begränsad. En mera omfattande arbetsplikt har stadgats i en lag den 16 juni 1939, som bringas i kraft på förordnande av republikens president. Genom förordningen den 13 oktober 1939 har allmän arbetsplikt införts. Samma dag har utfärdats en förordning angående tillämpning av lagen om allmän arbetsplikt under krigstid.

Enligt lagen om arbetsplikt är varje finsk medborgare, som fyllt 18, men ej 60 år, pliktig att på tillsägelse utföra arbete, som direkt eller indirekt åsyftar att gagna försvaret. Befriad från arbetsplikt är likväl 1) den, som ej kan lämna sitt hem, emedan han har att taga vård om barn eller annan hjälplös person; 2) den, som är i sådan tjänst eller befattning, att innehavaren, på sätt därom särskilt är stadgat, är befriad från fullgörande av värnplikt under krigstid; samt 3) värnpliktig, som fullgör krigstjänst.

Ingen får beordras till arbete, vartill han uppenbarligen är oförmögen eller till vilket han, enligt vad särskilt är stadgat, ej får användas. Ej heller får, med mindre synnerliga skäl sådant påkalla, till arbete beordras person, som ej kan undvaras i sådan offentlig eller enskild inrättnings tjänst, vars fortsatta verksamhet med hänsyn till det allmänna bästa anses viktig.

Arbetspliktig bör hänvisas till arbete, som svarar mot hans förmåga och krafter, samt med beaktande av hans familjeförhållanden och hälsotillstånd,

ävensom såvitt möjligt, boningsort. Kvinna, som ej fyllt 21 år, får ej beordras till arbete utom sin hemort.

Person, som inkallats i arbete, bör undfå lön, vilken motsvarar de avlöningar, som för liknande arbete i allmänhet erläggas på orten. Kunna arbetsgivaren och arbetaren ej enas om lönen, fastställes densamma av ett verkställighetsorgan, som utsetts av vederbörande kommunalfullmäktige, och vars beslut, enligt vad genom förordning stadgas, kan överklagas hos folkförsörjningsministeriets distriktsbyrå. I verkställighetsorganen för arbetsplikten bör arbetsgivare och arbetstagare beredas lika representation vid handläggningen och avgörandet av ärenden angående arbets- och löneförhållanden. Arbetspliktigs resekostnader för färd till arbetsplatsen och återfärd till hemorten skola jämväl ersättas. Arbetspliktig bör vid behov genom statens försorg beredas möjlighet att på arbetsorten erhålla kost och logi efter vad skäligt är.

Till arbete inkallad arbetspliktig har i förhållande till arbetsgivaren de rättigheter och skyldigheter, om vilka stadgas i lagarna angående arbetsförhållandena, dock med de inskränkningar, som på grund av stadgandena om krigstillstånd till äventyrs gjorts.

Ledningen och övervakningen av arbetspliktens genomförande ankommer på folkförsörjningsministeriet, varunder lyda folkförsörjningsförvaltningens distriktsbyråer och arbetspliktsnämnderna. Om arbetspliktens tillämpning inom vederbörande folkförsörjningsdistrikt drager distriktsbyrån försorg.

De lokala åliggandena med avseende på arbetspliktens genomförande ombesörjas av arbetspliktsnämnden, som väljes av kommunens fullmäktige och består av lika antal representanter för arbetsgivare och arbetstagare. Nämnden åligger bl. a. att anskaffa arbetspliktiga, kalla dem till arbete och bestämma deras lön, såframt ej arbetsgivare och arbetstagare därom enas.

Till arbete beordrad arbetspliktig skall genom arbetspliktsnämndens försorg tilldelas en arbetsbok, upptagande bl. a. uppgift om den överenskomna eller bestämda lönen samt arbetstiden. Där ej i lag annorlunda stadgats, skall lön utbetalas med 7 dagars mellantid, eller, där arbetet fortgår längre tid än 14 dagar, minst två gånger månatligen. Har arbetspliktig tillkommande lön ej erlagts senast inom sex dagar, räknat från lönebetalningsdagen, är han efter förebringande av utredning beträffande utfört arbete och innestående lön berättigad erhålla lönen av arbetspliktsnämnden. Nämnden åter äger utkräva lönen hos arbetsgivaren genom räkning med utmätningskraft eller, om den ej sålunda erhålles, hos staten.

Den, som ej åtnöjes med arbetspliktsnämnds beslut eller åtgärd, äger skriftligen anföra besvär däröver hos distriktsbyrån inom 15 dagar från den, då han erhöll del av beslutet eller åtgärden. Där nämnds överklagade beslut avser den arbetspliktiges arbets- eller löneförhållande, böra besvären dock ställas till folkförsörjningsministeriet, men även i detta fall inlämnas de till distriktsbyrån, som bereder parterna tillfälle att bli hörda i anledning av besvären och insänder handlingarna till ministeriet. Enahanda rätt att anföra besvär gäller distriktsbyrås beslut eller åtgärd. Beslutet kan dock gå i verkställighet, även om besvär däröver anförts, såframt ej högre myndighet annorlunda förordnar.

Bestämmelser om arbetstid. Enligt 33 § i lagen om krigstillstånd, sådan den lyder i lagen den 29 september 1939, kan statsrådet, såvitt förhållandena sådant påkalla, genom utfärdande av allmänna bestämmelser eller, i enskilda fall, på ansökan, medgiva undantag från stadgandena angående arbetstid och andra arbetsförhållanden, dock ej för såvitt fråga är om barn. Med stöd av lagen om stärkande av försvarsberedskapen vid krigshot har bl. a. nämnda paragraf i lagen om krigstillstånd försatts i kraft. Undantag beviljas i enskilda fall på ansökan med stöd av förordningen den 24 oktober 1939 av socialministeriet.

Som ett undantag av allmän art har i statsrådets beslut av den 10 oktober 1939 stadgats, att vid de industriella inrättningar, som tillverka för vidmakthållande av rikets försvarsduglighet eller befolkningens utkomst erforderliga förnödenheter, så ock vid de industriella inrättningar och övriga företag, som av statsrådet på grund av stadgandena om krigstillstånd ställts under kontroll, få arbetare, som fyllt 17 år, med avvikelse från resp. lagstadganden, hållas i arbete utöver den normala arbetstiden högst fyrtio timmar i ettskiftes- och tjugofyra timmar i tvåskiftesarbete, oberoende av stadgade inskränkningar med avseende på det årliga övertidsarbetet. Dessutom ha en del inskränkningar rörande arbetarnas nattarbete och nattarbetet i bagerier upphävts och veckovilan i förenämnda företag inskränkts.

Huvudsakligen med arbetarnas trygghet och företagens kontinuerliga drift för ögonen har statsrådet den 8 december 1939 utfärdat ett beslut, enligt vilket arbetare, som fyllt 15 år, får, oberoende av de inskränkningar, som stadgats i förordningen angående arbetet i industriella samt vissa andra yrken, i bagerilagen samt lagen angående barns och unga personers användande i yrkesarbete, hållas i arbete även nattetid. Arbetstiderna kunna härigenom vid behov förläggas i större utsträckning till nattetid än vad i lagarna förutsättes. Vid ordnandet av arbetstiderna på detta sätt böra likväl iakttagas stadgandena rörande den normala arbetstidens samt överarbetstidens längd och måltidsraster.

Jämväl tiden för öppethållande av handelsrörelse och kontor kan enligt förenämnda beslut, då förhållandena på orten sådant påkalla, med polismyndigheternas medgivande ändras eller annars ordnas på ett från ifrågavarande lag avvikande sätt, dock med iakttagande av stadgandena rörande arbetarnas arbets- och överarbetstid.

Senast har statsrådet den 18 december 1939 utfärdat ett beslut, enligt vilket arbetare, som fyllt 15 år, får i de företag, i vilka arbete under söndagar och kyrkliga högtidsdagar är av nöden för vidmakthållande av rikets försvarsduglighet eller befolkningens utkomst, hållas i arbete oberoende av de förbud och inskränkningar, som stadgats i resp. lagar, även under nämnda dagar, dock med iakttagande av att arbetare erhåller en oavbruten veckovila av minst 24 timmar. Detta gäller i synnerhet sådana helgdagar, som följa efter varandra.

Socialförsäkringen likasom försäkringsverksamheten i allmänhet har huvudsakligen ordnats blott för normala tider. I avtalen rörande enskild för-

säkring ingår ofta en uttrycklig krigsklausul, som befriar försäkringsgivaren från ersättningsplikt i fråga om krigstidsskador. I gällande socialförsäkringslagar är saken icke uttryckligen ordnad. I lagen om folkförsäkring har något tvingande skäl därtill ej heller förelegat, enär det där är fråga om en långtidsförsäkring, vid vilken försäkringsutbetalningarna samtidigt anpassa sig efter de erlagda avgifterna. Erläggandet av försäkringsavgifter för år 1939 har likväl uppskjutits till år 1941, och regeringen har erhållit befogenhet att medgiva jämväl andra av krigstillståndet påkallade undantag. Synnerligen aktuell är däremot frågan om tillämpningen av lagen om arbetares olycksfallsförsäkring på olycksfall, föranledda av krig eller därmed jämförlig väpnad konflikt. Särskilt i fråga om personer i sjötjänst blev det genast efter det krigsoperationerna inletts av vikt att trygga deras ställning under de exceptionella förhållanden kriget framkallat, ehuru Finland icke självt var i krigstillstånd. Då det var uppenbart, att de enskilda bolagen icke voro rustade för ersättande av krigstidsrisker, förelågo för ordnandet av saken två möjligheter. De enskilda bolagen kunde på möjligast vidsträckt grund bilda sammanslutningar (pooler) för att gemensamt bära och fördela riskerna. Den andra möjligheten är statens mellankomst för försäkringstagarnas tryggande. I Finland ha bägge förfarandena delvis kommit till användning.

Statens mellankomst på olycksfallsförsäkringens område har skett genom bildandet av en särskild återförsäkringscentral. Redan den 6 juli 1939 utfärdades den första lagen om krigsförsäkring, enligt vilken staten kan bevilja återförsäkring för transportförsäkringar och arbetares olycksfallsförsäkringar, som meddelats av inhemska försäkringsbolag. För denna försäkringsverksamhet tillsattes samtidigt en särskild krigsförsäkringsnämnd, som inom ramen av i saken utfärdade förordningar omhänderhar ifrågavarande återförsäkring. Enär den första lagen om krigsförsäkring visade sig vara bristfällig, utfärdades den 24 oktober 1939 en ny lag om krigsförsäkring, enligt vilken staten kan, jämväl på andra områden än de nyssnämnda, bevilja återförsäkring för av vederbörande försäkringsbolag meddelade försäkringar. I praxis inskränker sig ifrågavarande återförsäkring dock allt fortfarande till transport- och olycksfallsförsäkringar, såsom statsrådets beslut av den 11 november 1939 närmare föreskriver.

Om olycksfallsförsäkring av personer i sjötjänst har den 9 oktober 1939 utfärdats en särskild lag, enligt vilken större ersättning, ävensom ersättning av annat slag än i lagen om arbetares olycksfallsförsäkring är stadgat, kan erläggas till dessa. Denna lag gäller vidare alla personer tjänstgörande i sjöfart, och inbegriper alltså icke de inskränkningar, olycksfallsförsäkringslagen i detta avseende stadgat. För fullgörande av den sålunda utvidgade ersättningsplikten bör fartygets redare taga försäkring. Den ifrågavarande försäkringsplikten har noggrannare angivits i förordningen den 6 oktober 1939. Undantagna från de förhöjda ersättningarna äro enbart i insjöfart anställda personer. Personer anställda i havs- och kusttrafik tillförsäkras däremot en inemot tredubbel dagpenning och livränta samt i ett för allt ett understöd på 50 000—100 000 mark. Höjandet av ersättningarna har ansetts vara skäligt,

dels på den grund att hyrorna för de inom sjöfarten anställda, i synnerhet i utrikesfart, stigit i nästan samma proportion, dels på den grund att det även ur allmän synpunkt är av vikt att sålunda trygga de personer, vilkas verksamhet är nödvändig för landets hela ekonomiska liv. För ordnandet av ifrågavarande försäkring ha vederbörande bolag bildat en sammanslutning, som i sin tur ingått ett återförsäkringsavtal med statens krigsförsäkringsnämnd. Det är uppenbart, att de sålunda förhöjda och utvidgade ersättningarna äro ägnade att fördyra sjötransporterna. Känt är att frakterna stigit i ännu högre grad, vilket slutligen drabbar vederbörande konsumentkretsar. Dylikt kan under exceptionella förhållanden icke undvikas, men även härvidlag böra vederbörande kretsars och samhällshelhetens intressen jämsides avvägas.

I detta sammanhang torde det vara skäl att påpeka, att det särskilt ur samhällets synpunkt ansetts vara av vikt att begränsa de i sjöfart tjänstgörandes rätt att använda sina löneinkomster, vilka i utrikesfart enligt ett i Finland ingånget avtal stigit i genomsnitt till det tredubbla. Sålunda har man i Sverige infört en lagstiftning, enligt vilken tilläggsersättningen för krigsrisken till stor del skall insättas för vederbörandes räkning i postsparbanken. Även i Finland har propaganda för saken gjorts, och det är möjligt, att jämväl där lagstiftningsvägen kommer att begagnas. Avlöningarna på finska fartyg i utrikesfart uppgå till 200—300 milj. mark om året, vadan det ur allmän synpunkt är nödvändigt att förhindra ett onödigt bruk av dessa medel i utländska hamnar.

Vad beträffar den allmänna arbetarolycksfallsförsäkringen, har frågan om ansvarigheten för krigsrisken ordnats genom en lagändring, enligt vilken bolagen ansvara även för krigsskador. Samtidigt har det likväl förutsatts, att staten deltager i ersättandet av dem. Avsikten är att ordna jämväl denna fråga så, att ersättningarna även i detta fall bli tryggade. Olycksfallsförsäkringsbolagen ha bildat en sammanslutning, som ingått ett avtal med statens krigsförsäkringsnämnd om ersättande av andra än ovan nämnda olycksfall, inträffade i sjötjänst under krig. Enligt avtalet ersätta bolagen dessa olycksfall upp till en viss gräns, från och med vilken understöd av staten förutsatts skola utgå. Med tillfredsställelse konstateras, att bolagen frivilligt erbjudit sig att i betydande utsträckning täcka jämväl ifrågavarande risker med de fonder, som stå dem till förfogande.

Nämnas må ytterligare, att genom en lag av den 24 oktober 1939 livförsäkringsavtal, som ingåtts före krigets utbrott, utvidgas att täcka jämväl risker, föranledda av kriget. Denna ökade ansvarighet täckes huvudsakligen med de fonder, bolagen ha till sitt förfogande, och delvis även med tilläggspremier, vadan ifrågavarande ersättningar icke föranleda utgifter för staten. Jämväl om krigsförsäkring av byggnader har den 14 december 1939 utfärdats en lag, enligt vilken alla ägare av byggnader, som äro brandförsäkrade till ett belopp av minst 50 000 mark, obligatoriskt träda i ömsesidig ansvarighet för ersättande av krigsskador. Ansvarigheten är begränsad till 5 % av byggnadernas brandförsäkringsvärde. De industriella inrättningarna hade redan tidigare bildat en ömsesidig sammanslutning för täckande av ansvarigheten till följd av krig,

vilken omfattar egendom till ett värde av inemot 20 miljarder mark. Till den obligatoriska försäkringen kommer att höra egendom för många tiotal miljarder mark.

På andra än de ovannämnda områdena har krigstiden hittills icke föranlett några nämnvärda förändringar i Finlands sociallagstiftning. Arbetslöshetsvården har blivit av en annan art, men då den varit ordnad genom administrativa stadganden, har i det avseendet en smidig anpassning efter de nya förhållandena varit möjlig. Ej heller på den egentliga vårdverksamhetens område har lagstiftningen tills vidare behövt ändras, ehuru verksamheten erhållit nya och viktiga former, särskilt till följd av åtgärderna för befolkningens evakuering.

Västernorrlands läns försörjningsmöjligheter.

Samtidigt som produktionen vid sågverk och hyvlerier i Västernorrlands län sjunkit från 1·7 milj. m³ år 1928 till 1·2 år 1936, har en betydande rationalisering ägt rum, bl. a. genom centralisering av driften till modernare anläggningar. I Sundsvallsdistriktet sjönk under samma tid produktionen vid sågverken från 0·8 till 0·5 milj. m³, antalet verk från 36 till 22 och antalet arbetare från 4 700 till 2 300. Antalet arbetare inom cellulosaindustrin förblev oförändrat, fastän produktionen fördubblats. Följden har varit en betydande strukturell arbetslöshet, vilken endast till en del kompenserats genom utflyttning till andra län. Under åren 1935—1938 uppgick nettoutflyttningen från länet till 7 700 personer och folkminskningen till 3 800. Antalet hjälpsökande arbetslösa steg från i genomsnitt 300 år 1929 till 2 700 år 1938 och uppgick vid slutet av åren 1937 och 1938 till resp. 2 700 och 5 100. Den stegrade arbetslösheten återspeglar sig i kommunernas finanser. Exempelvis i Högsjö kommun, där antalet understödstagare fördubblats mellan åren 1929—1936, väsentligen till följd av sågverks nedläggande, ha bruttoutgifterna för den öppna fattigvården mer än fördubblats. Utdebiteringen per skattekrona har i flera kommuner stigit till 20—30 kr. per skattekrona (i Alnö från 13 kr. år 1929 till 29 kr. år 1937).

Den kvardröjande arbetslösheten i länet föranledde år 1937 regeringen att tillsätta en kommitté, vilken avgivit ett betänkande med förslag till åtgärder.[1] Till grund för dessa har legat bl. a. en undersökning av de arbetslösas levnadsförhållanden och hälsotillstånd samt en i samråd med bostadssociala utredningen verkställd undersökning rörande bostadsförhållandena i länet.

[1] Betänkandet (Statens off. utr. 1939: 51) är daterat den 29 sept. 1939 och undertecknat av landshövdingen A. Wijkman (ordförande), agronomen G. Ericsson, direktören G. Göransson, riksdagsmännen K. Mäler och I. Österström samt avdelningschefen E. Olsson. Utredningens sekreterare har varit länsassessorn S. A. Swedberg.

Sågverksindustrins tillbakagång står i samband med den ökade knappheten på grovt timmer, framhåller kommittén. Stor uppmärksamhet måste därför ägnas frågan om möjligheterna att stegra skogarnas avkastning. Ökade statsanslag borde ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för skogsvårdsåtgärder. En förbättrad skogsvård skulle dessutom omedelbart lätta trycket på arbetsmarknaden. Då tillförsel av timmer norrifrån är erforderlig, borde de från övre Norrland framkomna strävandena att reservera råvaror för egen räkning icke erhålla statsmakternas stöd. Någon ökning av arbetstillfällena inom länets sågverks- och massaindustri torde emellertid icke vara att påräkna. En ökad framställning av helfabrikat, som ej behöver medföra större konsumtion av råvaror, vore därför önskvärd. Ett av kommittén uppgjort förslag om upprättande av ett finpappersbruk är under övervägande.

Även övriga näringsgrenar borde intensifieras. Jordbruksprodukter importeras nu i stor skala från andra landsdelar. En statsunderstödd nyodlingsverksamhet m. m. i hushållningssällskapets regi skulle, heter det, samtidigt som den begränsar importen, öka de ofullständiga mindre jordbrukens avkastningsförmåga och skapa jordbruk, som kunna ge ägarna bättre försörjning, varigenom trycket på arbetsmarknaden skulle lättas. Likaså skulle importen från andra län av industri- och hantverksprodukter kunna minskas, om man genom skattelättnader och bättre utjämning av det kommunala skattetrycket kunde stimulera tillkomsten av nya företag. Kommittén uppräknar en rad produkter, som eventuellt kunde framställas inom länet. Ett särskilt organ, Västernorrlands läns företagareförening, har inrättats till stöd för dylik produktion.

Av mer social natur äro frågorna om förbättrad yrkesutbildning, effektivare arbetsförmedling och bättre bostäder. De sakkunniga ha tänkt sig möjligheten att vid sidan om utbildningen vid verkstadsskolor bereda arbetslösa ungdomar utbildning vid olika industrier utanför länet, varvid en del beräknas kvarstanna. Statliga stipendier och resebidrag borde utgå efter samma riktlinjer, som gälla för annan yrkesutbildning. För att underlätta den interlokala arbetsförmedlingen har, efter framställning av de sakkunniga, anställts en särskild assistent vid kontoret i Sundsvall för förmedling till arbetsplatser utanför länet. Anordningen har visat sig framgångsrik; antalet arbetstagare, som förflyttats söderut, har stigit från 330 år 1937 till 840 år 1938 och 680 under perioden januari—april 1939 (mot 220 januari—april 1938). Genom flyttningsbidrag åt medellösa arbetssökandes familjer skulle förmedlingen väsentligt underlättas.[1]

Den föreslagna bostadssaneringen avser bl. a. att skapa arbetstillfällen, uppamma delvis ny industriell verksamhet i länet och sänka spädbarnsdödligheten. För att statshjälpen skall få åsyftat resultat, erfordras kunskap om förekomsten av undermåliga bostäder och orsaken därtill. En enquête omfattande

[1] Denna fråga har numera funnit sin lösning genom att Kungl. Maj:t den 11 augusti 1939 medgivit, att statsbidrag under vissa villkor får utgå till arbetsförmedlingsanstalt för bestridande av kostnader för förflyttning av arbetssökandes familjer och bohag. På grund av detta medgivande ha redan ett avsevärt antal familjer förflyttats från Västernorrland till andra delar av riket.

hela länet samt en intensivundersökning i Högsjö och Indals socknar (den förra industrikommun, den senare med förhärskande jord- och skogsbruk) verkställdes därför med hjälp av hälsovårdsnämnderna resp. särskilda med socknarna förtrogna husbesökare. Antalet bristfälliga bostäder visade sig vid denna enquête särskilt stort på landsbygden. Bl. a. saknades i stor utsträckning uppvärmning i bostadsrummen. Av denna anledning — men även för att spara bränsle — bodde i vissa fall ända upp till nio personer i samma rum, medan övriga fingo stå som finrum. Enligt enquêten, som omfattade 63 landskommuner med 241 000 personer och 63 000 bostadslägenheter, ansågos 17 000 lägenheter undermåliga. Bland dem funnos cirka 1 600, som icke ansågos kunna iståndsättas med stöd av förefintliga statliga hjälpformer.

»Orsaken till att ej flera sökt genom bostadsförbättringsbidrag upprusta sina bostäder har uppgivits vara, dels att det visat sig vara endast ett fåtal varje år, som kunde erhålla sådant bidrag, dels att en del dylika bidrag varit så små, att en verklig förbättring av bostaden därmed icke kunnat åstadkommas, och dels att bidragsformen icke varit tillämplig beträffande sådana, som sakna möjlighet att bidraga något nämnvärt själva. Egnahemslånen anses för tunga att fullgöra och kunna icke sökas av personer, som blivit ägare till sina ställen mer än två år före låneansökan. Ej heller anses de fördelaktigare än exempelvis sparbankslån eller lån från jordbrukskassa. Att bostadsanskaffningslån för barnrika familjer icke utnyttjats torde i stor utsträckning få tillskrivas bristande kännedom om denna låneform.»

Den omständigheten, att folkpensionärer, jordbrukare m. fl. sakna möjligheter att bidraga med egen insats eller icke ha det antal minderåriga barn, som fordras för att erhålla den särskilda hjälpen för barnrika familjer, förklarar, varför så många behövliga bostadsförbättringar icke kunnat åstadkommas med stöd av förefintliga hjälpformer.

En hela länet omfattande sanering, utsträckt över åtta år, beräknades av kommittén (före stormaktskriget) skola kräva sammanlagt 60 milj. kr. Det erforderliga statsbidraget skulle vara 25 milj. kr., varav 19 milj. till bostadsförbättringsbidrag och 4 milj. till upprustning av bostäder, som nu icke kunna iståndsättas med stöd av förefintliga statliga hjälpformer. Under 1938 utdelades i förbättringsbidrag 770 000 kr. och i nybyggnadslån 150 000 kr. åt 980 personer, medan 450 ansökningar måste vila av brist på medel.

Vid sidan om detta saneringsprogram föreslår kommittén, att man på försök skall upprusta de inom de båda undersökta socknarna Högsjö och Indal befintliga 48 lägenheter, som icke kunde upprustas med förefintliga hjälpformer. Med erfarenheter härifrån skulle man sedan uppgöra typritningar för olika detaljer, vilka genom förmedling av företagareföreningen skulle tillställas industriföretag med hemställan om prissättning. Vid vissa av dessa försöksfastigheter skulle anordnas treveckors kompletteringskurser åt arbetslösa, som ha en viss yrkesvana inom byggnadsfacket, varvid stipendier skulle utgå efter liknande grunder som vid verkstadsskolor.

Läget på byggnadsmarknaden i februari 1940.

Som tidigare meddelats (Soc. Medd. årg. 1939, s. 693), verkställde socialstyrelsen under hösten 1939 en undersökning rörande den omfattning byggnadsverksamheten i riket kunde antagas erhålla under tiden 1 oktober 1939—30 september 1940. Härvid utsändes bl. a. ett frågeformulär till företagare inom byggnadsindustrin, vilka anmodades att lämna uppgifter beträffande omfattningen av sin byggnadsverksamhet under säsongen 1938/39 samt för byggnadsverksamheten under säsongen 1939/40, dels enligt de planer, som uppgjorts före den 1 september 1939, dels enligt planerna i oktober 1939. De inkomna svaren utvisade, att byggnadsföretagarnas planer efter krigsutbrottet hade reducerats i sådan omfattning, att man under säsongen 1939/40 kunde beräkna en minskning av den icke statliga byggnadsverksamheten i städerna med mer än 50 %, jämfört med byggnadsverksamheten under säsongen 1938/39.

I syfte att utröna i vad mån de senaste månadernas utveckling påverkat byggnadsplanerna för innevarande säsong utsände socialstyrelsen i början av februari ett nytt frågeformulär till de företagare, som vid den nyss nämnda enquêten redovisat byggnadsplaner för säsongen 1939/40, med anmodan att lämna upplysningar om de förändringar, som sedan hösten 1939 inträtt i deras byggnadsplaner. Bearbetningen av materialet pågår.

Formuläret har hittills (24 februari) besvarats av 257 företagare. Av dessa uppgåvo 169, att deras byggnadsplaner ej undergått någon ändring sedan hösten 1939, under det 77 företagare redovisade minskning och 11 ökning i jämförelse med de tidigare planerna.

De 257 uppgiftslämnarna hade under säsongen 1938/39 uppfört byggnader, innehållande tillhopa 19 865 eldstäder (boningsrum eller kök) och lokaler för andra än bostadsändamål med en sammanlagd golvyta av 519 237 m². Enligt de planer, som uppgjorts före den 1 september 1939, hade företagarna haft för avsikt att under säsongen 1939/40 uppföra sammanlagt 21 226 eldstäder samt andra lokaler med en total golvyta av 466 001 m²; i jämförelse med den föregående säsongen skulle detta inneburit en ökning med 6·9 resp. en minskning med 10·3 %.

Efter krigsutbrottet reducerades de sålunda uppgjorda planerna till 12 343 eldstäder och 338 485 m², motsvarande 58·2 resp. 72·6 % av den före den 1 september planerade produktionen. Enligt de kompletterande uppgifter, som erhöllos vid enquêten i februari, hade planerna ytterligare reducerats till 8 082 eldstäder och 303 505 m², d. v. s. 38·1 resp. 65·1 % av planerna före den 1 september.

Det bör framhållas, att de företagare, som deltagit i februarienquêten, utgöra

ett urval bland de företagare, som deltogo i den föregående undersökningen, enär det nya frågeformuläret endast tillställts sådana företagare, som i höstas redovisat byggnadsplaner för säsongen 1939/40. En direkt jämförelse mellan resultaten av de båda enquêterna är sålunda icke möjlig. Den viktigaste slutsatsen av enquêten i februari blir, att byggnadsföretagarnas planer sedan oktober 1939 undergått en ytterligare minskning; för de 257 uppgiftslämnarna utgjorde denna minskning 34·5 % i fråga om antalet eldstäder och 10·3 % i fråga om golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål.

Enligt uppgifter från H. S. B:s riksförbund planerade H. S. B.-föreningarna i oktober 1939 att under år 1940 uppföra hus, innehållande c:a 1 668 lägenheter, samt medverka vid finansiering av hus för barnrika familjer, innehållande c:a 685 lägenheter. Den sålunda planerade bostadsproduktionen om sammanlagt c:a 2 353 lägenheter hade i februari 1940 inskränkts till c:a 1 400 lägenheter.

H. S. B:s riksförbunds egnahemsavdelning planerade enligt de kalkyler, som förelågo i oktober 1939, att under år 1940 medverka vid uppförandet av 300 småvillor, innehållande 1 203 eldstäder. I februari 1940 hade planerna reducerats till 267 villor, resp. 1 031 eldstäder.

Konsumtionens förändringar under kristiden.

Tidigare undersökningar. Under världskriget 1914—1918 utförde socialstyrelsen vissa undersökningar över livsmedelskonsumtionen i städer och industriorter, grundad på räkenskaper för familjehushåll. Undersökningsperioderna omfattade vardera fyra veckor och voro förlagda till maj 1916, juni—juli 1917 och juni—juli 1918. Antalet bearbetade räkenskaper var resp. 601, 534 och 390. Som jämförelsematerial med normala tider användes utdrag avseende maj månad ur räkenskaperna från 1914 års hushållsbudgetundersökning. Å de utsända formulären skulle antecknas alla slags utgifter, men de bearbetades endast med avseende på livsmedelsposten. Matvaruförbrukningen underkastades även näringsfysiologisk undersökning.

Därefter ha hushållsbudgetundersökningar omfattande räkenskaper för ett helt år utförts av socialstyrelsen för år 1920 avseende lantarbetares m. fl. hushåll, för år 1923 avseende tjänstemän och arbetare i städer och industriorter samt för år 1933—1934 beträffande dels tjänstemän och arbetare i städer och industriorter, dels lantbrukar-, lant- och skogsarbetarhushåll.

Nya undersökningar igångsättas. Genom beslut den 26 januari 1940 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att med början första kvartalet i år verkställa fortlöpande statistiska undersökningar rörande konsumtionens utveck-

ling. Undersökningarna skola utföras i samverkan mellan socialstyrelsen och statens institut för folkhälsan samt statens livsmedelskommission.

Enligt planen skall undersökningen utföras genom insamling av hushållsräkenskaper, innehållande uppgifter om livsmedelsförbrukningen i vissa hushåll under en fjortondagarsperiod varje kvartal. Till hushåll, som anmäla sig att deltaga, utdelas sålunda en gång i kvartalet räkenskapsformulär, på vilka hushållen dag för dag under fjorton dagars tid skola anteckna de förbrukade kvantiteterna av livsmedel jämte kostnaderna härför.

Med hjälp av material, som på detta sätt insamlas, blir det möjligt för de statliga organ, som handlägga frågor rörande folkförsörjningen, att med jämna mellanrum erhålla upplysningar om den faktiska livsmedelsförbrukningen och dess förändringar. På grundval av sådana upplysningar blir det också möjligt för det allmänna att bedriva upplysnings- och propagandaverksamhet angående de lämpligaste vägarna att anpassa matvaruförbrukningen vid skiftande situationer på livsmedelsmarknaden till gagn både för folkhälsan och hushållens ekonomi.

Undersökningarna skola utföras i ett 70-tal städer och industriorter inom olika delar av landet och omfatta för varje kvartal omkring 500 bearbetningsbara räkenskaper. Urvalet av orter har skett med tanke på att olika landsdelar och ortstyper skola representeras ungefär efter sin andel av hela den i stads- och industrisamhällen o. dyl. bosatta befolkningen.

Antalet deltagande hushåll har måst sättas så lågt som skett, för att kostnaderna för undersökningen skola kunna begränsas och materialets bearbetning kunna utföras snabbt, ty resultatet av undersökningen bör givetvis vara aktuellt, då det föreligger. En följd av begränsningen har blivit, att icke alla slag av hushåll utan endast sådana, som tillhöra vissa familjetyper och inkomstskikt, kunnat medtagas. Hushållen böra sålunda enligt planen bestå av man, hustru och 1—4 barn under 15 år. Man söker undvika hushåll, som ha inackorderingar i maten eller där någon av familjemedlemmarna regelbundet intager någon mera väsentlig måltid i marketenteri, restaurang eller främmande hushåll. Husfaderns årsinkomst skiftar givetvis från ort till ort men bör i intet fall understiga 2 000 eller överstiga 4 000 kr. Hushåll, som erhålla större tillskott till sin livsmedelskonsumtion genom egen produktion eller såsom naturainkomst o. dyl., lämpa sig ej väl för denna kostundersökning.

Urvalet av hushållen sker med hjälp av ett hundratal ombud, vilka utsetts under medverkan av Kooperativa förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. I de särskilda anvisningar, som utfärdats för dessa ombud framhålles, att ombudet bör medverka vid utväljandet av de hushåll, som skola deltaga i undersökningen, samt dela ut räkenskapsformulär och förklara undersökningens syfte för de hushåll ombudet fått om hand. Vart och ett av dessa hushåll bör besökas dels före bokföringens början, dels under och vid slutet av bokföringstiden, varvid ombudet bör biträda hushållen med råd angående hur formuläret skall fyllas i och, där så kräves, hjälpa hushållen vid inventeringen av förrådet vid bokföringens början och slut. Slutligen bör ombudet tillse, att bokföraren vid

räkenskapernas avlämnande utfört vederbörliga summeringar på formuläret, varefter ombudet har att insamla och till socialstyrelsen insända de slutförda räkenskaperna.

Räkenskapsföringen påbörjades i allmänhet omkring den 20 februari. Enligt uppgift från 74 ombud pågick den 26 februari räkenskapsföring i omkring 475 hushåll.

Efterfrågade uppgifter. Ändamålet med undersökningen är att man skall få en uppfattning om hur mycket, som i ett normalhushåll under en fjortondagarsperiod förbrukats av skilda varuslag. På formuläret uppmanas husmodern att dag för dag anteckna kvantitet och pris för de livsmedel, som anskaffats till hushållet, oavsett om dessa erhållits genom kontant köp, köp på kredit, gåva, egen produktion o. s. v. Anteckningarna om inköpta eller på annat sätt erhållna livsmedel kompletteras med uppgifter om förrådens storlek vid början och slutet av bokföringsperioden (eller i vissa fall med uppgifter om vad som tagits ur förråd). Formuläret har fasta rubriker för 74 olika varuslag, vilka utvalts främst med tanke på att materialet skall bearbetas ur näringsfysiologisk synpunkt. Förutom upplysningar om förbrukade livsmedel böra dag för dag uppgifter lämnas om huvudmåltiderna (matsedlar).

Å formuläret frågas vidare efter hushållets sammansättning och inkomst, bostadens beskaffenhet och hyrans storlek, allt i avsikt att möjligheter skola erhållas att gruppera hushållen ur olika synpunkter.

Som specialundersökning ingår en inventering av hushållens förråd av sylt och andra inläggningar m. m. ävensom av deras möjligheter att genom trädgårdsodling själva sörja för tillförseln av dylika varor. Som motivering framhålles, att Sverige för sin försörjning med C-vitamin i viss mån är beroende av tillförseln av apelsiner och citroner m. m. Då denna tillförsel under rådande förhållanden ej kan anses säkerställd, är det av vikt att belysa, i vad mån införseln kan ersättas genom hushållens konservering av inhemska bär och frukter.

Statliga kristidsåtgärder.

I Soc. Medd. årg. 1939, nr 9—12 ha redogörelser för nyinrättade krisorgan successivt lämnats under rubriken »statliga kristidsåtgärder». Som en sammanfattning av dessa uppgifter återges på följande sida ett diagram över kristidsförvaltningens organisation hämtat ur den av statens informationsbyrå utgivna tidskriften Från departement och nämnder (1939, nr 3).

Beträffande utrymningskommissionen, vilken icke tidigare behandlats i Soc. Medd., inflyter en kortfattad redogörelse här nedan, ävenledes hämtad ur informationsbyråns tidskrift.

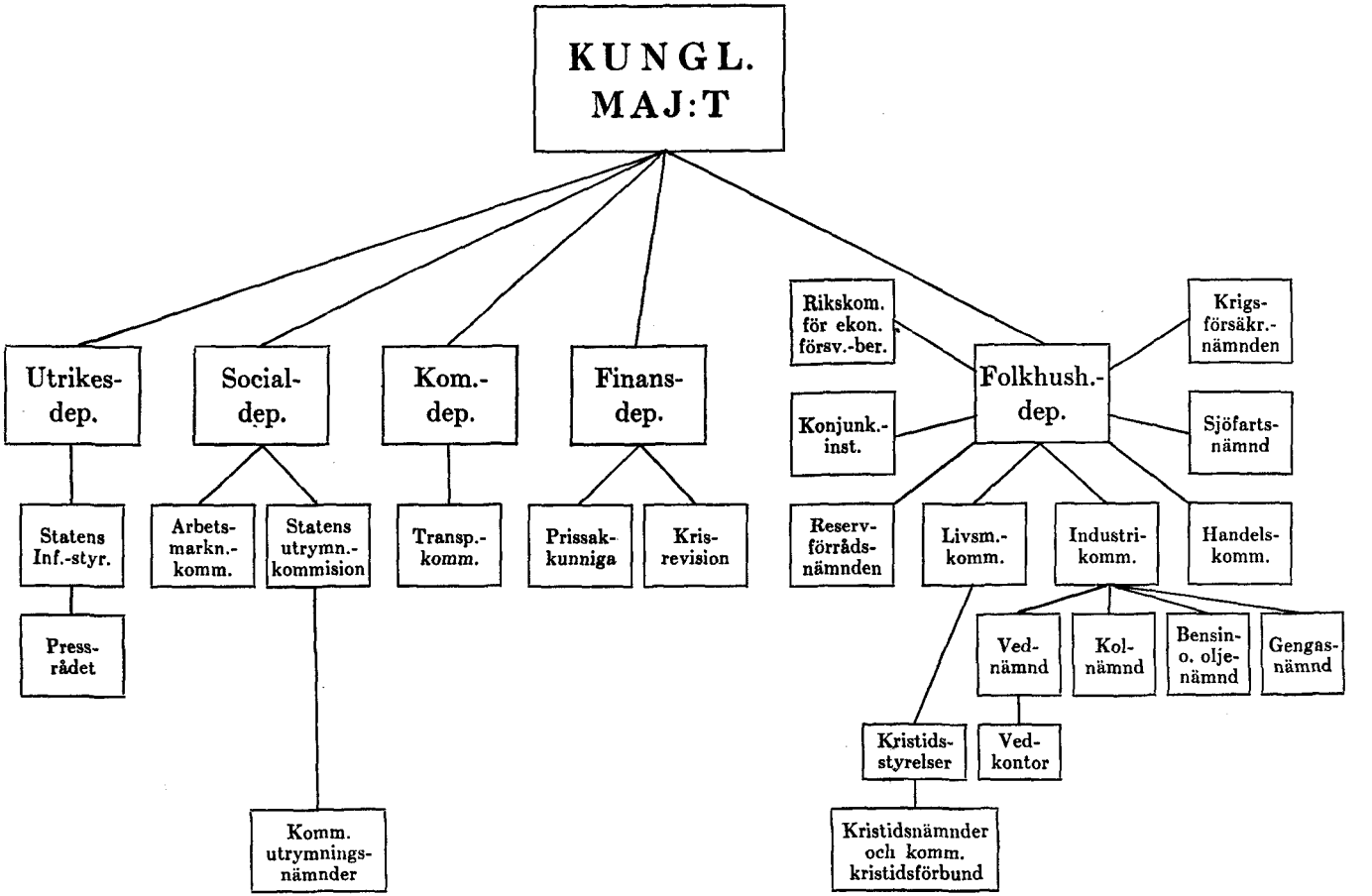
Statens utrymningskommission. I konselj den 26 januari 1940 beslöts, att en utrymningskommission skulle inrättas. Enligt socialministerns uttalande till statsrådsprotokollet skall kommissionen ha till uppgift att förbereda och verkställa utrymning samt förbereda åtgärder för mottagande av en mera omfattande flyktingsinvasion.

Utrymningskommissionens närmare uppgifter under dess provisoriska skede och intill dess särskild instruktion utfärdats skola vara följande: registrering av utrymningsklientelet på utrymningsorterna; lokala transportförberedelser och förberedelser överhuvud taget för bortflyttningens ändamålsenliga verkställande på dessa orter; inventering, inredning och utrustning av inkvarteringsutrymmen jämte övriga åtgärder för de bortflyttades mottagning på inkvarteringsorterna.

Vid förberedelserna för och genomförande av utrymningen bör kommissionen beakta såväl luftskyddssynpunkter som arbetsmarknads-, allmänt hygieniska samt sociala och ekonomiska synpunkter. Av största vikt är även att utrymningen planeras på sådant sätt, att den mötes av förståelse och förtroende från den stora allmänhetens sida. Kommissionen bör söka anknytning till de frivilliga krafter och organisationer av olika slag, som intressera sig för hithörande frågor. Kommissionen bör vidare samarbeta med luftskyddsinspektionen, försvarsstaben, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen, arbetsmarknadskommissionen, livmedelskommissionen, transportkommissionen och folkliga organisationer.

Kommissionen skall bestå av lägst fem, högst sju personer. Vid dess sida skall stå en rådgivande nämnd, innefattande representanter för de olika myndigheter och organ, som direkt eller indirekt ha med utrymningen att göra. Kommissionen och nämndens ledamöter jämte experter, kanslichef och sekreterare tillsättas av Kungl. Maj:t. Under kommissionen skola på inkvarteringsorter sortera kommunala inkvarteringsnämnder, vartill skola knytas kommunala inkvarteringsledare.

Kommissionens ordförande är riksdagsmannen A. Forslund, dess vice ordförande luftskyddsinspektören A. Zetterquist och övriga ledamöter riksdagsmannen Per Gustafsson, fru S. Höjer, sekreteraren J. Landgren, borgmästaren E. Rosander och folkskolinspektören K. Steenberg. Till kanslichef har utnämnts jägmästare B. Arvas.

KUNGL. MAJ:T
Utrikes-dep.
Statens Inf.-styr.
Press-rådet
Social-dep.
Arbets-markn.-komm.
Statens utrymn.-kommision
Komm. utrymnings-nämnder
Kom.-dep.
Transp.-komm.
Finans-dep.
Prissak-kunniga
Kris-revision
Rikskom. för ekon. försv.-ber.
Konjunk.-inst.
Folkhush.-dep.
Reserv-förrådsnämnden
Livsm.-komm.
Industri-komm.
Handels-komm.
Krigs-försäkr.-nämnden
Sjöfarts-nämnd
Ved-nämnd
Kol-nämnd
Bensin- o. olje-nämnd
Gengas-nämnd
Kristids-styrelser
Ved-kontor
Kristidsnämnder och komm. kristidsförbund

Kortare meddelanden.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i februari 1940. Internationella arbetsbyrån höll sitt ordinarie kvartalssammanträde i Genève den 3 och 4 februari under ordförandeskap av Carter Goodrich, Förenta staternas regeringsrepresentant.

Efter att ha behandlat den preliminära redogörelsen för den regionala amerikanska arbetskonferensen i Havanna upptog styrelsen frågan om 1940 års arbetskonferens. Det beslöts, att konferensen skulle hållas i Genève i början av juni månad och att därvid den enda fråga utöver de sedvanliga rapporterna, som skulle upptagas på dagordningen, var frågan om metoderna för samarbete mellan de offentliga myndigheterna och arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer.

Överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden i Finland. Enligt en den 24 januari utsänd kommuniké har vid förhandlingar mellan representanter för arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Finlands fackföreningars centralförbund enighet nåtts därom, att dessa organisationer, med beaktande av den fria organisationsverksamhetens samhälleliga betydelse, skola förtroendefullt förhandla om frågor av gemensamt intresse för de båda parterna på arbetsmarknaden i syfte att så vitt möjligt lösa dessa frågor i samförstånd.

Överenskommelsen har tillmätts stor betydelse för ordnandet av förhållandena på arbetsmarknaden, samtidigt som den hälsats som ett nytt bevis på folkets samling och den inre frontens styrka.

Med anledning av detta tillkännagivande har socialministern Fagerholm gjort följande uttalande för pressen:

»Till de många glädjande företeelserna under dessa för vårt folk så prövande tider hör också meddelandet om att våra centrala arbetsgivar- och arbetarorganisationer beslutat upptaga förhandlingar om frågor av gemensamt intresse för arbetsmarknadens parter. Att de nu — under brinnande krig — funnit varandra, är ett av de mest talande bevisen för vårt folks förmåga till samling i nödens stund.

Min övertygelse är, att det samarbete, varom meddelande nu lämnats, skall lända icke endast arbetsgivare och arbetare till gagn utan hela samhället. Ju mindre statsmakten tvingas att blanda sig i förhållandet mellan arbetsmarknadens parter, desto bättre. Jag lyckönskar uppriktigt vederbörande organisationer till det nu inledda samarbetet och uttalar förhoppningen, att framtida förhandlingar måtte föras i samma anda av förtroende och ömsesidig respekt som de nu avslutade förberedande förhandlingarna förts.»

Även cheferna för de båda organisationerna ha för pressen yttrat sig med anledning av det beslutade samarbetet. Verkställande direktören i arbetsgivareföreningen, vice häradshövdingen A. Hackzell, framhåller i sitt uttalande, att det blivande samarbetet avsåge mångahanda och viktiga frågor, vilka på detta sätt komme att handläggas snabbare och, efter vad man finge hoppas, med på längre sikt gynnsamt resultat. Ordföranden i fackföreningarnas centralförbund, E. A. Vuori, betecknar kommunikén som ett historiskt dokument och uttalar, att den vore ägnad att stärka sammanhållningen hos befolkningen bakom fronten och förtroendet till att Finlands frihet tryggades.

Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.

Bekämpandet av arbetslösheten bland s. k. intellektuella arbetare i Finland. Enligt i Finland företagna undersökningar var antalet arbetslösa intellektuella (inbegripet även butiks-, kontors- och lagerpersonal) omkring 3 500 år 1934 och 1 400 år 1937.

För att förebygga uppkomsten och lindra verkningarna av denna arbetslöshet tillsattes år 1936 en kommitté av regeringen. I ett av denna avgivet betänkande framhålles bl. a., att antalet befattningshavare vid statliga institutioner under senare år ökat betydligt mindre än arbetsuppgifterna. Om icke en förenkling av ämbetsverkens arbete visar sig genomförbar, måste därför deras arbetskraft utökas. Likaså borde upptagas till prövning frågan om en sänkning av avgångsåldern i offentlig tjänst från 67 till 65 år. Yrkesrådgivning borde anordnas för unga personer vid avgång från folk- och mellanskolor samt gymnasier under beaktande av deras personliga förutsättningar och läget på arbetsmarknaden. Som underlag för framtida yrkesrådgivning förordas en allmän räkning av de intellektuella arbetarna i samband med nästa folkräkning. Ett statsorgan borde inrättas med uppgift att följa utbildningen och behovet av intellektuell arbetskraft på olika områden och lämna uppgifter om läget på arbetsmarknaden till yrkesrådgivande institutioner ävensom bedriva upplysning. Undervisningsväsendets oproportionerligt stora inriktning på teoretiska studier borde motarbetas genom upprättande av yrkesskolor. Dessutom borde den redan påbörjade arbetsförmedlingen för intellektuella arbetare effektiviseras. Bland åtgärder för att lindra arbetslöshetens följder framhållas särskilt betydelsen av fullständiga yrkeskurser, utvidgning av arbetslöshetsförsäkringen och bibehållande av reservarbetena inom ämbetsverken.

Social Tidskrift 1939: 11.

Arbetslösheten i Storbritannien. Den officiella arbetslöshetsstatistiken har visat, att omkring 1 360 000 personer i Storbritannien voro utan sysselsättning i december 1939. I den offentliga diskussionen har den frågan ofta framställts, varför den industriella krigskonjunkturen icke medfört någon mera påtaglig nedgång i arbetslösheten.

Den 26 januari 1940 publicerades en inom Ministry of Labour och National Service verkställd utredning, som företagits i syfte att klarlägga, i vad mån de registrerade arbetslösa verkligen kunna anses utgöra oanvänd arbetskraft. Av denna undersökning framgår, att endast omkring 600 000 personer äro tillgängliga att omedelbart upptagas i produktionsapparaten. 200 000 personer måste hänföras till kategorier, som av ålders-, hälso- eller omflyttningsskäl icke äro disponibla. Den återstod på omkring en halv miljon personer, som tynger arbetslöshetsstatistiken, består av sådana, som tillfälligt, sedan mindre än sex veckor, äro utan sysselsättning, men som kunna räkna med att inom kort tid erhålla arbete. Dessa böra därför icke medtagas i siffrorna för de mera permanenta arbetslösa, som kunna sägas utgöra landets reserv av arbetskraft, och som det gäller att utnyttja. Sedan augusti 1939 har antalet sedan mer än ett år arbetslösa sjunkit med cirka 86 000 och uppgick vid årsskiftet till omkring 157 000 personer. I februari 1939 var motsvarande antal 288 000 personer. Den största nedgången sedan augusti 1939 gällde de sedan ett à två år arbetslösa, av vilka nämligen ej mindre än 48 % erhållit sysselsättning. Antalet sedan mer än fem år arbetslösa minskades under samma tid med 26 %. Det är främst arbetare i åldern 18—44 år, som återbördats till produktionen, men även inom de äldre åldersgrupperna har arbetslösheten avtagit.

Arbetsministern Ernest Brown, kommenterade dessa siffror i en intervju i »Daily Telegraph» och framhöll däri, att ej ens under världskriget arbetslösheten torde hava understigit en halv miljon. Å andra sidan överstiger antalet nu anställda motsvarande siffror från 1914 med 5·5 milj. personer. Mr. Brown erinrade vidare om, att Storbritannien var inställt på ett treårigt krig och att den industriella expansionen därför måste fortsättas. Utan den reserv av arbetskraft, som nu finnes tillgänglig, skulle all planering för en vidare utveckling vara omöjlig. De sedan lång tid arbetslösa skulle om möjligt erhålla för dem lämpligaste arbete och möjligheter till utbildning ställas till deras förfogande.

Meddelande från svenska beskickningen i London.

Biläggande av hyrestvister i Helsingfors. Stadsstyrelsen i Helsingfors har på förslag av folkförsörjningsministeriet beslutat tillsätta en kommission för biläggande av de hyrestvister, som till följd av krigstillståndets speciella förhållanden kunna uppstå mellan husvärdar och hyresgäster. Kommissionens uppgift är att vara ett rådgivande medlingsorgan, som icke är utrustat med någon doms- eller beslutanderätt.

I ett uttalande av kommissionen den 21 januari 1940 göras hyresgästerna uppmärksamma på att lagen om lega av hus den 25 maj 1925 trots rådande exceptionella förhållanden fortfarande tillämpas. Det enda undantaget utgöres därav att det moratorium, varom stadgats för inkallade värnpliktiga, även omfattar hyresbetalningar.

Den omständigheten, att en hyresgäst på grund av tvångsvis eller frivilligt företagen evakuering icke längre bebor den förhyrda lägenheten, synes enligt kommissionen icke lagligen medföra vare sig befrielse från skyldighet att erlägga hyra eller rätt att uppsäga lägenheten till en tidigare tidpunkt än hyreskontraktet medgiver. Icke heller den omständigheten, att vederbörandes inkomster på grund av kriget minskats eller helt upphört, anses utgöra någon laglig grund för uppsägning av hyresavtal under hyrestiden.

Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.

Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg. Som komplettering av tidigare lämnade uppgifter om bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1939 (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 835) redovisas här nedan antalet outhyrda lägenheter i Stockholm och Göteborg ävensom antalet outhyrda lägenheter i procent av hela bostadsbeståndet (ledighetsprocenten) vid slutet av åren 1938 och 1939 enligt uppgifter från nämnda städers statistiska kontor. Ledighetsprocenterna böra betraktas som approximativa tal, då uppgifter om bostadsbeståndet åren 1938 och 1939 endast kunnat erhållas genom framskrivning av det lägenhetsantal, som redovisats vid bostadsräkningarna i Stockholm år 1935 och Göteborg år 1930/31.

Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg i slutet av åren 1938 och 1939.

Lägenhetskategorier	1 rum el. kök	dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök	Samtliga
Antal outhyrda lägenheter.								
Stockholm år 1938	142	63	520	606	275	131	148	**1 885**
» 1939	196	77	899	960	576	190	170	**3 068**
Göteborg » 1938	146	50	243	265	116	83	84	**987**
» 1939	192	48	456	729	420	158	115	**2 118**
Ledighetsprocent.								
Stockholm år 1938	0·46	0·70	0·82	1·28	1·49	1·36	1·17	**0·98**
» 1939	0·60	0·83	1·35	1·89	2·87	1·91	1·32	**1·52**
Göteborg » 1938	2·0	3·4	0·6	1·2	1·4	1·7	1·9	**1·1**
» 1939	2·4	3·2	1·1	3·2	4·7	3·1	2·5	**2·3**

Ledighetsprocenten var sålunda betydligt större i Göteborg än i Stockholm vid senaste årsskiftet både inom bostadsbeståndet i dess helhet och de enskilda lägenhetskategorierna. — Utvecklingen under tiden mellan årsskiftena 1938/39 och 1939/40 har dock varit likartad på de bägge orterna med stigande ledighetsprocent inom praktiskt taget alla lägenhetskategorier. För Stockholms del kan tillfogas, att det outhyrda bostadsbeståndet vid slutet av år 1938 fördelade sig med 1 461 fall på lägenheter med och 424 fall på lägenheter utan centralvärme och att motsvarande tal år 1939 voro 2 442 resp. 626. Observeras bör vidare, att av de år 1939 lediga lägenheterna tillhörde 1 504 den inre staden och 1 564 ytterområdena.

Resandefrekvensen 1938 och 1939. Vid sidan av den statistik, som enbart avser att belysa den mer eller mindre tillfälliga invandringen av utlänningar med vistelsetillstånd (se sid. 139), utarbetar socialstyrelsen numera — sedan denna uppgift övertagits från svenska trafikförbundet — även sammanställningar över resandefrekvensen av utlänningar i allmänhet. Ändamålet med sistnämnda statistik är att påvisa totala antalet utlänningar, som av olika anledningar besökt vårt land, varvid särskild vikt lägges vid turisttrafiken. Erinras må, att dessa siffror för resandefrekvensen icke må förväxlas med de ovan berörda uppgifterna angående invandringen. Det torde sålunda böra observeras, att i antalet inresta samma person kan ha räknats flera gånger, om han vid flera tillfällen besökt landet och att som inresta även räknas personer, som endast rest genom landet. Att utlänningarnas vistelse här i allmänhet varit av tillfällig natur framgår av att den genomsnittliga tiden för deras uppehåll utgör endast några veckor.

Antalet inresta från de nordiska länderna utgjorde år 1938 enligt nu slutförd beräkning 133 794, varav 79 487 voro män och 54 307 kvinnor. Av totalsumman voro 62 286 personer (varav 37 245 män) danskar, 17 484 (varav 9 733 män) finnar och 54 024 (varav 32 509 män) norrmän. Jämfört med år 1937 har sammanlagda antalet ökat med nära 20 %. Procentuellt var ökningen störst beträffande norrmännen. Omkring 98 % av de inresta voro turister, till vilken grupp dock räknas icke blott de som besöka vårt land i nöjes- och rekreationssyfte, utan även affärsresande o. dyl. Anmärkas bör, att uppgifterna endast avse de utlänningar, som vistats i landet minst ett dygn; sålunda ingår häri icke det särskilt under sommarmånaderna stora antal danskar, som företaga endagsbesök i Sverige. Antalet inresta från övriga länder år 1938 utgjorde 117 202, vilket innebär en ökning med omkring 8 % sedan år 1937. Av dessa personer voro 23 224 engelsmän, 45 038 tyskar och 17 018 amerikanare. Av totalantalet inresta från icke-nordiska länder voro ävenledes 98 % turister.

För år 1939 föreligga ännu icke några siffror rörande resande från de nordiska länderna. För övriga länder har antalet beräknats till 104 372 eller 11 % lägre än år 1938. Av dessa voro 18 614 engelsmän, 39 168 tyskar och 15 057 amerikanare. Resandefrekvensen visade under de första fyra månaderna 1939 i jämförelse med år 1938 tendens till stegring men sjönk därefter allt hastigare och var under de fyra månaderna efter krigsutbrottet 32 % lägre än föregående år.

Påpekas bör, att de angivna siffrorna äro preliminära, och att en mer detaljerad redogörelse senare kommer att framläggas.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1939.

Arbetsförmedlingens organisation. Antalet *fasta arbetsförmedlingsorgan* (kontor och ombud), som under år 1939 varit i verksamhet inom de olika länen, samt kontorens lokala förläggning framgår av nedanstående översikt.

Län	Ant. kontor	Ant. ombud	Kontorens förläggning. (Huvudkontor utmärkes med *kursiv* stil.)
Stockholms stad .	1	—	*Stockholm.*
Stockholms län . .	8	27	*Stockholm*, Djursholm, Hagalund, Lidingö, Norrtälje, Rimbo, Sundbyberg, Södertälje.
Uppsala län . . .	5	30	*Uppsala*, Enköping, Gimo, Tierp, Älvkarleby.
Södermanlands län	8	10	*Eskilstuna*, Flen, Gnesta, Katrineholm, Mariefred, Nyköping, Oxelösund, Strängnäs.
Östergötlands län .	12	17	*Norrköping; Linköping*, Finspång, Kisa, Mjölby, Motala, Skänninge, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik, Åtvidaberg, Ödeshög.
Jönköpings län . .	9	13	*Jönköping*, Eksjö, Gislaved, Hyltebruk, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo.
Kronobergs län . .	8	15	*Växjö*, Lenhovda, Ljungby, Markaryd, Ryd, Tingsryd, Åseda, Älmhult.
Kalmar län . . .	10	12	*Västervik*, Vimmerby; *Kalmar*, Borgholm, Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Nybro, Oskarshamn, Torsås.
Gotlands län . . .	2	2	*Visby*, Hemse.
Blekinge län . . .	4	11	*Karlskrona*, Karlshamn, Ronneby, Sölvesborg.
Kristianstads län .	7	14	*Kristianstad*, Hässleholm, Osby, Tomelilla, Åstorp, Ängelholm, Örkelljunga.
Malmöhus län . .	12	9	*Malmö*, Eslöv, Höganäs, Landskrona, Lund, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Ystad; *Hälsingborg.*
Hallands län . .	5	5	*Halmstad*, Falkenberg, Kungsbacka, Laholm, Varberg.
Göteborgs och Bohus län	6	39	*Göteborg; Uddevalla*, Kungälv, Lysekil, Mölndal, Strömstad.
Älvsborgs län . .	5	34	*Borås*, Alingsås, Trollhättan, Vänersborg, Åmål.
Skaraborgs län . .	10	17	*Skövde*, Falköping, Grästorp, Hjo, Lidköping, Mariestad, Skara, Tidaholm, Töreboda, Vara.
Värmlands län . .	6	25	*Karlstad*, Arvika, Filipstad, Kristinehamn, Säffle, Torsby.
Örebro län	9	20	*Örebro*, Askersund, Hällefors, Karlskoga, Kopparberg, Kumla, Laxå, Lindesberg, Nora.
Västmanlands län .	4	18	*Västerås*, Arboga, Köping, Sala.
Kopparbergs län .	7	10	*Falun*, Avesta, Borlänge, Leksand, Ludvika, Mora, Älvdalen.
Gävleborgs län . .	7	29	*Gävle*, Bergsjö, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Storvik, Söderhamn.
Västernorrlands län	4	31	*Sundsvall*, Härnösand, Kramfors, Örnsköldsvik.
Jämtlands län . .	5	46	*Östersund*, Bräcke, Järpen, Strömsund, Sveg.
Västerbottens län .	5	27	*Umeå*, Byske, Lycksele, Skellefteåhamn, Skellefteå.
Norrbottens län . .	7	17	*Luleå*, Arvidsjaur, Boden, Gällivare, Haparanda, Kalix, Piteå.

För *sjömansförmedlingen* funnos specialkontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt särskilda sjömansförmedlingsombud å 15 orter, nämligen Örnsköldsvik, Härnösand, Sundsvall, Söder-

hamn, Gävle, Södertälje, Norrköping, Oskarshamn, Kalmar, Visby, Åhus, Landskrona, Halmstad, Lysekil och Uddevalla. På ytterligare 15 platser, Luleå, Umeå, Hudiksvall, Västerås, Motala, Oxelösund, Västervik, Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg, Simrishamn, Ystad, Trelleborg och Karlstad, var sjömansförmedling anordnad i direkt samband med arbetsförmedlingen.[1]

Sveriges offentliga arbetsförmedling omfattade under år 1939 inalles 29 huvudkontor, 137 avdelningskontor, 478 fasta ombud och 19 fristående sjömansförmedlingar eller tillsammans 663 ordinarie förmedlingsorgan. Av dessa voro sex avdelningskontor nyinrättade under året, nämligen Lidingö, Oxelösund, Örnsköldsvik, Skelleftehamn, Arvidsjaur och Haparanda. I jämförelse med föregående år har de fasta ombudens antal ökats med ett tjugutal.

Förutom dessa ordinarie arbetsförmedlingsorgan ha under året c:a 600 *tillfälliga och lokala arbetsförmedlingsombud* varit anställda under länsanstalternas ledning å de orter, där avdelningar av erkända arbetslöshetskassor funnits eller där över huvud offentlig hjälpverksamhet för arbetslösa bedrivits eller behov i övrigt förelegat av organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingsverksamheten under året. Det gynnsamma konjunkturläge, som varit rådande i Sverige, har givetvis återspeglats på arbetsmarknaden, som under det gångna året präglats av en mycket stor livaktighet och god arbetstillgång inom samtliga yrkesgrupper. Den internationella kris, som utbröt i september, påverkade visserligen näringslivet inom vissa områden, men detta visade en stor anpassning, och under de gångna höstmånaderna har icke någon ökad arbetslöshet utöver den säsongmässiga kommit till uttryck i arbetsförmedlingsrapporterna. Det skärpta utrikespolitiska läget har skapat nya arbetstillfällen inom vissa industrier och förorsakat stagnation inom andra. En viss utjämning har därför kommit till stånd, vartill också de omfattande inkallelserna till beredskapstjänst bidragit. Omfattningen av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under år 1939 framgår av tab. A.

På manliga avdelningen har antalet ansökningar om arbete stigit med omkring 33 000 mot föregående år, men antalet lediga platser har samtidigt ökat med cirka 60 000, varför relationen mellan antalet ansökningar och lediga platser förbättrats. På kvinnliga avdelningen föreligger en ökning av antalet ansökningar med 18 000 och antalet platser med omkring 33 000. Det sammanlagda antalet tillsatta platser på båda avdelningarna utgjorde 436 000 mot 360 000 föregående år, vilket sålunda innebär en ökning av cirka 75 000 platser. I genomsnitt ha 36 000 platser tillsatts per månad. I dessa siffror ingå icke några hänvisningar till reservarbeten, utan arbetsförmedlingsmaterialet återspeglar uteslutande platstillsättningen på den öppna marknaden.

I stor utsträckning har den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet liksom under tidigare år varit inriktad på att i interlokal väg få en utjämning till stånd å de orter eller inom de yrkesområden, där trots de goda konjunkturför-

[1] En särskild redogörelse för sjömansförmedlingen under 1939 lämnas å sid. 104 i detta häfte.

Tab. A. Verksamheten under olika månader år 1939.[1]

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Summa tillsatta platser	Därutöver hänvisade till reservarbete
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		
Januari .	79 323	86 792	31 312	28 672	22 984	26 586	20 567	12 943	41 615	2 865
Februari .	68 778	71 969	20 014	15 805	18 659	22 441	21 067	12 671	28 476	2 203
Mars . .	65 502	68 770	23 586	17 535	18 202	23 825	28 282	15 920	33 455	1 580
April . .	60 041	62 946	25 869	19 892	16 787	21 976	28 938	15 545	35 437	1 045
Maj . . .	51 260	55 520	30 098	23 695	15 217	21 204	30 915	17 214	40 909	1 227
Juni . . .	40 947	44 828	27 649	21 558	15 267	21 108	27 824	15 569	37 127	920
Juli . . .	34 454	37 940	24 489	18 700	14 690	19 247	23 459	12 781	31 481	411
Augusti .	33 701	37 415	26 760	19 332	16 996	23 046	30 245	16 143	35 475	338
September	43 871	48 129	30 348	23 088	21 512	28 193	31 302	19 133	42 221	452
Oktober .	51 460	55 840	28 312	22 969	24 068	30 072	27 340	18 335	41 304	612
November	55 864	59 695	22 923	19 585	21 449	26 042	21 476	14 658	34 243	933
December	56 826	61 280	24 628	20 488	17 391	22 291	20 301	13 849	34 337	776
År 1939	**255 978**	**691 124**	**293 998**	**251 319**	**122 500**	**286 031**	**270 968**	**184 761**	**436 080**	**13 362**
1938	231 547	658 633	236 061	203 038	115 904	268 499	238 035	157 568	360 606	15 176
1937	220 848	648 863	249 006	210 310	105 826	235 150	223 939	143 634	353 944	19 035
1936	241 963	834 695	204 467	174 071	96 280	218 595	196 831	127 343	301 414	32 323
1935	307 892	1 062 130	175 184	154 329	87 957	199 699	170 856	111 721	266 120	50 996

hållandena en kvardröjande arbetslöshet förefunnits. För att ytterligare stimulera denna verksamhet medgavs genom kungl. brev den 11 augusti 1939, att i sådana arbetslöshetsdistrikt hemmahörande arbetssökande, som tillträtt av den offentliga arbetsförmedlingen anvisad fast anställning å annan ort, kunde under vissa villkor jämväl för familjen utfå ersättning för rese- och flyttningskostnader. Vidare medgavs, för att lättare kunna tillgodose jordbrukets behov av arbetskraft, att arbetssökande, som å annan ort inom riket anvisats tillfällig anställning inom jordbruket, kunde erhålla viss ersättning för återresan.

Svårigheter förelågo under det gångna året att tillgodose behovet av arbetskraft till betfälten. Genom arbetsförmedlingarnas försorg kunde emellertid omkring 1 500 personer från olika delar av landet placeras i betarbete, företrädesvis i Skåne och Östergötland, varigenom efterfrågan tillgodosågs.

Omfattningen av hela den interlokala förmedlingen under år 1939 visade en kraftig ökning. Icke mindre än omkring 20 000 platser tillsattes i samverkan mellan olika förmedlingar, vilket innebär en höjning med 6 000 platser mot föregående år.

Förmedlingsverksamheten under året vid de olika arbetsförmedlingsanstal-

[1] De *arbetssökande personerna* äro i slutsiffrorna för varje år endast räknade **en gång**, oberoende av det antal gånger de besökt arbetsförmedlingen.
Beträffande *lediga platser* gäller, att talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser ha däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras, att årssiffrorna äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

Tab. B. Verksamheten vid de sär-

	Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen			
		Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
1	Stockholms stad	27 964	89 344	46 855	41 546	19 980	69 185	68 069	48 878
2	Stockholms län	8 449	19 036	12 514	9 279	4 516	13 908	17 256	11 834
3	Uppsala län	5 384	13 739	6 374	4 934	2 496	5 543	5 327	2 956
4	Södermanlands län . . .	5 154	9 607	6 587	4 877	3 262	5 386	4 183	2 931
5	Östergötlands län	9 861	19 974	11 113	9 246	4 761	9 186	8 570	5 818
6	Norrköping	4 939	17 484	8 355	7 617	1 674	3 603	2 746	1 715
7	Jönköpings län	6 652	13 355	4 695	3 911	3 377	6 461	5 114	3 297
8	Kronobergs län	4 193	7 831	2 448	1 904	1 275	1 559	2 493	1 148
9	Norra Kalmar län . . .	2 945	6 545	1 902	1 459	539	834	903	523
10	Södra Kalmar län . . .	7 283	14 292	5 291	4 855	2 739	4 489	4 181	2 836
11	Gotlands län	1 515	2 958	1 849	1 237	986	1 732	2 086	1 186
12	Blekinge län	6 177	16 792	6 816	5 497	2 960	6 433	6 840	4 424
13	Kristianstads län	9 108	14 540	8 838	6 760	5 172	7 752	10 011	5 124
14	Malmöhus län: Malmö .	9 661	34 566	10 966	9 517	8 068	22 535	18 428	14 403
15	Hälsingborg	4 998	15 946	5 799	5 315	1 971	4 499	3 307	2 457
16	Länet i övrigt	10 714	30 088	19 687	15 897	4 729	10 130	9 612	6 099
17	Hallands län	3 208	7 845	2 883	2 093	2 216	4 316	3 154	2 039
18	Göteborgs stad	23 019	76 177	42 505	39 519	10 507	31 225	29 299	21 473
19	Göteb. och Bohus län . .	7 467	22 356	7 309	6 239	2 488	4 945	4 623	2 956
20	Älvsborgs län	6 815	15 818	5 162	4 367	3 530	7 362	6 639	4 410
21	Skaraborgs län	6 846	12 033	9 020	6 933	3 019	4 886	5 806	3 441
22	Värmlands län	8 863	25 852	8 485	7 432	3 774	7 264	7 521	4 950
23	Örebro län	8 051	17 653	7 105	5 782	5 782	12 422	8 545	5 527
24	Västmanlands län . . .	4 610	9 314	6 036	4 723	3 618	7 362	6 630	4 526
25	Kopparbergs län	5 240	10 187	4 958	4 020	3 625	6 108	5 853	3 591
26	Gävleborgs län	10 298	24 739	5 952	5 216	3 703	6 135	4 749	2 972
27	Västernorrlands län . . .	19 060	65 567	12 657	11 440	3 468	8 164	6 866	4 992
28	Jämtlands län	7 138	16 353	6 255	5 506	3 179	5 021	4 774	3 587
29	Västerbottens län	8 322	20 423	5 595	4 854	2 876	4 065	3 964	2 652
30	Norrbottens län	12 044	40 710	9 987	9 344	2 210	3 521	3 419	2 016
31	Tillsammans	**255 978**	**691 124**	**293 998**	**251 319**	**122 500**	**286 031**	**270 968**	**184 761**

terna framgår av tab. B. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft belyses av nedanstående tablå.

	Ansökningar per 100 lediga platser						*Tillsatta platser per 100 lediga*					
	Män		Kvinnor		Tillsammans		Män		Kvinnor		Tillsammans	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Januari . . .	277	270	129	143	**219**	**218**	92	87	63	60	**80**	**76**
Februari . . .	360	343	107	118	**230**	**230**	79	74	60	59	**69**	**66**
Mars	292	284	84	93	**179**	**182**	74	67	56	53	**65**	**60**
April	243	255	76	80	**155**	**157**	77	73	54	52	**65**	**61**
Maj	184	236	69	76	**126**	**146**	79	77	56	52	**67**	**63**
Juni	162	230	76	88	**119**	**153**	78	77	56	53	**67**	**64**
Juli	155	216	82	93	**119**	**152**	76	79	54	53	**66**	**66**
Augusti . . .	140	181	76	80	**106**	**128**	72	73	53	52	**62**	**62**
September . .	159	186	90	86	**124**	**132**	76	77	61	58	**68**	**67**
Oktober . . .	197	239	110	102	**154**	**167**	81	83	67	64	**74**	**73**
November . .	260	389	121	118	**193**	**236**	85	88	68	65	**77**	**75**
December . .	249	313	110	123	**186**	**231**	83	94	68	67	**76**	**82**
Hela året	**235**	**279**	**106**	**113**	**173**	**196**	**85**	**86**	**68**	**66**	**77**	**76**

skilda anstalterna under år 1939.

Tillsammans				På 100 lediga platser						Jordbruksförmedlingen i % av			
Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar			Tillsatta platser			Ansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser	
				Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a				
47 944	158 529	114 924	90 424	191	102	138	89	72	79	2·4	1·2	1·5	1
12 965	32 944	29 770	21 113	152	81	111	74	69	71	21·7	24·6	24·0	2
7 880	19 282	11 701	7 890	216	104	165	77	55	67	18·0	30·4	31·5	3
8 416	14 993	10 770	7 808	146	129	139	74	70	72	17·3	30·4	26·5	4
14 622	29 160	19 683	15 064	180	107	148	83	68	77	24·9	32·7	32·9	5
6 613	21 087	11 101	9 332	209	131	190	91	62	84	10·5	12·1	11·1	6
10 029	19 816	9 809	7 208	284	126	202	83	64	73	8·4	20·3	17·3	7
5 468	9 390	4 941	3 052	320	63	190	78	46	62	20·2	26·8	17·9	8
3 484	7 379	2 805	1 982	344	92	263	77	58	71	4·7	14·5	8·2	9
10 022	18 781	9 472	7 691	270	107	198	92	68	81	9·9	16·7	15·5	10
2 501	4 690	3 935	2 423	160	83	119	67	57	62	14·5	29·3	23·6	11
9 137	23 225	13 656	9 921	246	94	170	81	65	73	6·4	11·1	8·3	12
14 280	22 292	18 849	11 884	165	77	118	76	51	63	27·8	37·5	38·8	13
17 729	57 101	29 394	23 920	315	122	194	87	78	81	3·2	5·4	4·9	14
6 969	20 445	9 106	7 772	275	136	225	92	74	85	4·9	9·1	9·3	15
15 443	40 218	29 299	21 996	153	105	137	81	63	75	19·7	35·1	31·6	16
5 424	12 161	6 037	4 132	272	137	201	73	65	68	9·0	22·3	15·3	17
33 526	107 402	71 804	60 992	179	107	150	93	73	85	1·9	1·4	1·3	18
9 955	27 301	11 932	9 195	306	107	229	85	64	77	4·9	10·5	8·2	19
10 345	23 180	11 801	8 777	306	111	196	85	66	74	6·2	8·9	7·5	20
9 865	16 919	14 826	10 374	133	84	114	77	59	70	26·0	38·0	33·5	21
12 637	33 116	16 006	12 382	305	97	207	88	66	77	5·7	12·3	9·4	22
13 833	30 075	15 650	11 309	248	145	192	81	65	72	8·5	19·6	18·6	23
8 228	16 676	12 666	9 249	154	111	132	78	68	73	14·9	22·4	20·4	24
8 865	16 295	10 811	7 611	205	104	151	81	61	70	6·1	10·6	9·6	25
14 001	30 874	10 701	8 188	416	129	289	88	63	77	5·8	7·4	7·2	26
22 528	73 731	19 523	16 432	518	119	378	90	73	84	3·1	5·7	4·2	27
10 317	21 374	11 029	9 093	261	105	194	88	75	82	7·1	12·7	10·6	28
11 198	24 488	9 559	7 506	365	103	256	87	67	79	3·9	7·4	5·0	29
14 254	44 231	13 406	11 360	408	103	330	94	59	85	3·4	6·0	4·2	30
378 478	**977 155**	**564 966**	**436 080**	**235**	**106**	**173**	**85**	**68**	**77**	**8·0**	**13·3**	**11·5**	31

Den siffermässiga proportionen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft har under årets tre sista kvartal för manliga arbetssökande varit betydligt gynnsammare än under fjolåret. I juni 1938 noterades 230 ansökningar om arbete på 100 lediga platser mot endast 162 i juni 1939. På kvinnliga avdelningen var ställningen ävenledes gynnsammare under 1939, och under tiden mars—september funnos flera lediga platser än sökande. Under höst- och vintermånaderna hade man att räkna med den sedvanliga säsongförsämringen, som emellertid blev mindre framträdande än under 1938. Den förbättrade ställningen torde åtminstone delvis få tillskrivas de omfattande inkallelserna till beredskapstjänst.

Arbetsförmedlingsverksamheten inom olika yrkesgrupper. Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av tab. C. I vad mån förskjutningar i fråga om de olika huvudgruppernas andel i tillsättningssiffran ägt rum under året, utvisas av nedanstående sammanställning.

De tillsatta platsernas fördelning på olika yrkesgrupper (i %).

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Jordbruk o. skogshushållning	22·6	20·2	22·3	22·3	21·9	20·7	20·3	17·8	17·2	15·7
Industri och hantverk . . .	7·0	7·2	8·8	9·6	11·7	11·4	11·4	11·0	13·0	15·2
Sjöfart och fiske	11·2	8·5	8·0	8·0	7·4	7·6	7·6	7·6	7·2	8·0
Handel och samfärdsel . . .	16·5	14·6	13·1	12·6	14·2	17·7	19·1	19·8	23·7	25·4
Husligt arbete	33·9	32·6	33·1	29·0	26·8	28·0	27·5	25·3	27·0	26·2
Diversearbete	8·8	16·9	14·7	18·5	18·0	14·6	14·1	18·5	11·9	9·5
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Antalet tillsatta platser inom jordbruk och skogshushållning har sålunda undergått en fortsatt relativ minskning, då däremot alltjämt en ökning kan noteras för industri och hantverk. Av tabellen framgår, att under 1939 tillsattes ungefär samma antal platser inom de båda nämnda grupperna. En fortgående stegring uppvisar även gruppen handel och samfärdsel, som svarar för 25 % av totalantalet tillsatta platser under året.

De absoluta talen återfinnas i tab. C. Som tidigare nämnts, ökade totalantalet lediga platser med c:a 90 000. Vad de enskilda yrkesgrupperna beträffar, har inom jordbruk och skogshushållning en ökning ägt rum för skogsbruket med omkring 9 000 platser, under det efterfrågan på arbetskraft för själva jordbruket minskat något, ehuru brist alltjämt förelåg på framför allt yngre mjölkningskunniga drängar och kvinnlig arbetskraft. I allmänhet har behovet dock kunnat tillgodoses icke minst tack vare den omfattande överflyttning av arbetskraft, som skett genom de offentliga arbetsförmedlingarnas försorg. Under några av vårmånaderna erhöllo cirka 1 000 personer från Norrlandslänen arbete företrädesvis inom jordbruket i Mellansverige. Tidigare har omnämnts förflyttningen av arbetskraft till betfälten.

Den ovan nämnda relativa ökningen inom industri och hantverk motsvarar i absoluta tal en ökning med 25 000 lediga platser jämfört med 1938. Stegringen gäller samtliga yrkesgrupper, men icke mindre än omkring 7 000 avse metall- och maskinindustrin, och ungefär samma antal hänför sig till byggnadsverksamheten. Den brist, som under flera år förelegat på kvalificerade yrkesarbetare, särskilt inom metallindustrin, har därmed kommit att ytterligare skärpas. Totalantalet lediga platser inom handel och samfärdsel ökade under 1939 med omkring 30 000. Sammanlagt tillsattes omkring 110 000 platser inom denna grupp.

Antalet *ansökningar per 100 lediga platser* har under det senaste decenniet utgjort:

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Jordbruk och skogshushållning .	115	154	283	410	269	180	112	93	116	133
Industri och hantverk	617	1 167	2 219	3 123	1 723	1 375	991	682	621	413
Sjöfart och fiske	248	376	547	575	496	408	322	219	235	167
Handel och samfärdsel	151	204	403	611	416	278	208	161	146	125
Husligt arbete	99	104	130	139	115	98	94	88	87	88
Diversearbete	465	344	841	955	757	644	413	170	226	246
Samtliga grupper	183	251	487	685	479	365	262	187	196	178

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper under år 1939.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans				Ansökningar per 100 lediga platser		
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kv.	S:a
Jordbruk och skogshushållning	**62 839**	**121 831**	**86 093**	**63 499**	**4 095**	**7 388**	**10 969**	**5 051**	**66 934**	**129 219**	**97 062**	**68 550**	**142**	**67**	**133**
Jordbruk	41 119	70 372	64 259	45 256	4 072	7 365	10 939	5 028	45 191	77 737	75 198	50 284	110	67	103
Skogshushållning	21 720	51 459	21 834	18 243	23	23	30	23	21 743	51 482	21 864	18 266	236	·	235
Industri och hantverk	**97 553**	**282 213**	**60 417**	**54 261**	**18 866**	**41 125**	**17 920**	**12 001**	**116 419**	**323 338**	**78 337**	**66 262**	**467**	**229**	**413**
Malmbrytning	1 079	3 131	790	732	4	8	—	—	1 083	3 139	790	732	396	·	397
Metall- och maskinindustri	19 062	48 586	13 924	11 191	561	1 062	1 100	827	19 623	49 648	15 024	12 018	349	97	330
Jord- och stenindustri	6 747	20 449	2 690	2 404	103	153	176	107	6 850	20 602	2 866	2 511	760	87	719
Trävaruindustri	19 854	56 583	6 472	5 892	159	307	84	55	20 013	56 890	6 556	5 947	874	·	868
Pappers- och grafisk industri	2 316	7 638	748	574	483	955	1 507	1 161	2 799	8 593	2 255	1 735	1 021	63	381
Livsmedelsindustri	5 271	20 303	5 271	4 722	4 261	10 090	4 233	2 981	9 532	30 393	9 504	7 703	385	238	320
Textil- och beklädnadsindustri	3 794	10 649	1 623	1 321	10 468	22 358	8 180	4 841	14 262	33 007	9 803	6 162	656	273	337
Läder-, hår- och gummiindustri	5 541	14 223	1 635	1 377	2 311	4 931	1 208	767	7 852	19 154	2 893	2 144	844	408	662
Kemisk-teknisk industri	854	3 450	717	669	495	1 222	1 400	1 236	1 349	4 672	2 117	1 905	481	87	221
Byggnadsverksamhet	32 249	94 739	25 798	24 722	21	39	32	26	32 270	94 778	25 830	24 748	367	·	367
Kraft- och värmeproduktion	786	2 462	699	657	—	—	—	—	786	2 462	699	657	352	·	352
Sjöfart och fiske	**26 969**	**61 870**	**37 160**	**33 403**	**1 064**	**3 297**	**1 973**	**1 584**	**28 033**	**65 167**	**39 133**	**34 987**	**166**	**167**	**167**
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	**32 798**	**103 502**	**68 093**	**58 394**	**36 917**	**77 039**	**76 463**	**52 452**	**69 715**	**180 541**	**144 556**	**110 846**	**152**	**101**	**125**
Kontorsarbete	3 832	8 791	3 017	1 972	3 971	7 269	3 356	2 532	7 803	16 060	6 373	4 504	291	217	252
Affärs- och lagerarbete	8 352	29 502	6 287	5 474	5 836	10 986	7 268	4 886	14 188	40 488	13 555	10 360	469	151	299
Landtransport	13 405	43 229	45 488	39 176	1 242	2 140	5 820	2 940	14 647	45 369	51 258	42 116	95	37	89
Hotell- och restaurangrörelse	2 334	8 081	4 456	3 941	16 612	37 458	43 976	31 826	18 946	45 539	48 432	35 767	181	85	94
Litterärt och konstnärligt arbete	1 072	3 461	1 984	1 909	217	476	302	276	1 289	3 937	2 286	2 185	174	158	172
Förvaltning och undervisning	3 025	8 136	4 913	4 528	2 803	7 198	2 688	2 360	5 828	15 334	7 601	6 888	166	268	202
Sjukvård och hygien	778	2 302	1 998	1 394	6 236	11 512	13 053	7 632	7 014	13 814	15 051	9 026	115	88	92
Husligt arbete	**386**	**1 344**	**466**	**387**	**52 575**	**143 285**	**163 589**	**113 622**	**52 961**	**144 629**	**164 055**	**114 009**	**288**	**88**	**88**
Diversearbete	**26 343**	**103 902**	**41 769**	**41 375**	**114**	**167**	**54**	**51**	**26 457**	**103 069**	**41 823**	**41 426**	**246**	·	**246**
Ungdom utan särsk. utbildning	**9 090**	**17 462**	—	—	**8 869**	**13 730**	—	—	**17 959**	**31 192**	—	—	·	·	·
Tillsammans	**255 978**	**691 124**	**238 998**	**251 819**	**122 500**	**286 031**	**270 968**	**184 761**	**378 478**	**977 155**	**564 966**	**436 080**	**235**	**106**	**173**

Som av tablån framgår, har överskottet av arbetskraft avsevärt minskats inom industri-, sjöfarts- och handelsgrupperna, men ökats inom jord- och skogsbruket och bland diversearbetarna. Stegringen inom den förra gruppen är i huvudsak att tillskriva den ökade tillströmningen av arbetssökande skogsarbetare. Antalet ansökningar inom denna yrkesgren har i förhållande till 1938 i det närmaste fördubblats, vilket mer än motväger den ovan anförda ökningen av arbetstillgången på detta område. Inom gruppen husligt arbete förelåg liksom föregående år ett underskott å arbetssökande.

Ungdomsförmedlingen. De siffror, som meddelas i tab. D, avse den totala förmedlingen av minderårig arbetskraft (under 18 år) vid samtliga förmedlingar. Ansökningssiffrorna, som en följd av år visat sjunkande tendens, stego under 1938, men ha under 1939 återigen något minskats. Å andra sidan har antalet lediga platser ökat, och relationen mellan tillgång och efterfrågan har sålunda förbättrats. På 100 lediga platser kommo 117 ansökningar mot 127 under 1938. Totalantalet lediga platser uppgick till cirka 56 000 och antalet tillsatta till 36 000 mot 34 000 år 1938. Förmedlingsresultatet från ungdomsavdelningarna utgjorde 8·4 % av totalantalet tillsatta platser vid den allmänna förmedlingen.

Tab. D. Ungdomsförmedlingen under år 1939.

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans			
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Januari . . .	2 973	1 917	1 177	155	3 233	2 365	1 537	137	6 206	4 282	2 714	145
Februari . .	2 852	1 996	1 224	143	2 812	2 392	1 469	118	5 664	4 388	2 693	129
Mars	2 609	2 435	1 287	107	2 265	2 802	1 344	81	4 874	5 237	2 631	93
April	2 326	2 421	1 286	96	1 903	2 340	1 206	81	4 229	4 761	2 492	89
Maj	2 224	2 303	1 160	97	1 771	2 419	1 074	73	3 995	4 722	2 234	85
Juni	3 902	3 531	2 406	111	3 030	3 349	1 936	90	6 932	6 880	4 342	101
Juli	2 803	2 619	1 706	107	2 372	2 487	1 472	95	5 175	5 106	3 178	101
Augusti . . .	2 836	2 968	1 699	96	2 754	3 087	1 592	89	5 590	6 055	3 291	92
September . .	2 861	2 568	1 602	111	3 266	3 374	2 032	97	6 127	5 942	3 634	103
Oktober . . .	3 020	2 441	1 595	124	3 742	3 151	2 175	119	6 762	5 592	3 770	121
November . .	2 761	2 065	1 402	134	3 042	2 396	1 558	127	5 803	4 461	2 960	130
December . .	2 387	1 843	1 291	130	1 949	1 843	1 183	106	4 336	3 686	2 474	118
Hela året 1939	**33 554**	**26 786**	**17 835**	**125**	**32 189**	**29 428**	**18 578**	**109**	**65 693**	**56 214**	**36 413**	**117**
1938	33 623	24 560	16 667	137	33 305	28 037	18 109	119	66 928	52 597	34 776	127
1937	32 837	24 928	16 353	132	31 113	28 425	17 643	109	63 950	53 353	33 996	120
1936	36 394	23 735	16 860	153	31 318	26 099	16 421	120	67 712	49 834	33 281	136
1935	41 482	23 271	17 914	178	30 289	23 326	15 510	130	71 771	46 597	33 424	154
I % av hela förmedlingen 1939	4·9	9·1	7·1	—	11·2	10·9	10·1	—	6·7	9·9	8·4	—
I % av hela förmedlingen 1938	5·1	10·4	8·2	—	12·4	11·8	11·5	—	7·2	11·1	9·6	—
I % av hela förmedlingen 1937	5·1	10·0	7·8	—	13·2	12·7	12·3	—	7·2	11·3	9·6	—
I % av hela förmedlingen 1936	4·4	11·6	9·7	—	14·3	13·3	12·9	—	6·4	12·4	11·0	—
I % av hela förmedlingen 1935	3·9	13·3	11·6	—	15·2	13·7	13·9	—	5·7	13·5	12·6	—

Som framgår av de nämnda siffrorna, förelåg en differens mellan antalet lediga och tillsatta platser på cirka 20 000. De största svårigheterna att erhålla ungdomlig arbetskraft konstaterades för affärer och kontor; likaså var tillgången på yngre kvinnlig hjälp till husligt arbete mycket knapp.

Student- och lärarförmedlingen. Såsom omnämndes i föregående årsberättelse, utbyggdes under 1938 såväl studentförmedlingarna som lärarförmedlingarna, och vid årets slut voro 4 studentförmedlingar och 12 lärarförmedlingar i verksamhet. Förmedlingsverksamhetens omfattning framgår av nedanstående tab. E.

Tab. E. Student- och lärarförmedlingen under år 1939.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans		
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Förvaltnings- o. domstolstjänst	497	172	155	84	31	30	581	203	185
Läroverkslärare	1 345	353	295	798	99	88	2 143	452	383
Folkskollärare	1 254	965	755	1 225	871	737	2 479	1 836	1 492
Småskollärarinnor	—	—	—	2 478	560	506	2 478	560	506
Yrkeslärare etc.	191	36	24	870	191	171	1 061	227	195
Privatlärare	2 121	1 202	1 160	959	361	342	3 080	1 563	1 502
Läkare	252	144	124	50	12	12	302	156	136
Idrottsledare, gymnaster	6	7	6	—	2	2	6	9	8
Journalister, översättare m. m.	124	67	65	39	36	35	163	103	100
Tolkar, guider etc.	102	117	116	16	32	32	118	149	148
Kontorsanställda	332	113	107	261	158	152	593	271	259
Agenter o. affärsbiträden	—	2	1	—	—	—	—	2	1
Musiker o. andra konstnärer	37	25	23	2	2	2	39	27	25
Annat arbete	357	175	168	94	62	60	451	237	228
Tillsammans år 1939	**6 618**	**3 378**	**2 999**	**6 876**	**2 417**	**2 169**	**13 494**	**5 795**	**5 168**
1938	4 903	2 072	1 699	2 963	980	870	7 866	3 052	2 569

Antalet tillsatta platser har, som framgår av tabellen, ungefär fördubblats sedan föregående år. Det är dock omöjligt att göra några direkta jämförelser mellan resultatet 1938 och 1939, då, som nämnts, organisationen icke var helt utbyggd under 1938. Totalantalet lediga platser uppgick år 1939 till 5 795. Av dessa utgjorde icke mindre än 1 836 platser för folkskollärare, varav 1 492 tillsattes. Under året har en viss knapphet förelegat särskilt på manliga folkskollärare. I samband med inkallelser till beredskapstjänst skärptes denna ytterligare, varför lärarförmedlingen i september trädde i förbindelse med pensionerade lärare samt lärarkrafter, som på grund av giftermål eller annan orsak lämnat lärarbanan, men vilka voro villiga att mottaga tillfälliga förordnanden. Svårigheter ha särskilt förelegat att tillsätta ledigförklarade platser vid fortsättningsskolorna. Beträffande småskollärarinnor förelåg ett ganska betydande överskott av sökande; av 560 lediga platser tillsattes 506. Anmälda lediga vikariat vid läroverk uppgingo till 452, varav 383 platser tillsattes. Omkring 150 läkarvikariat tillsattes vid sjukhusen.

*

Verksamheten beträffande olika yrkesgrupper vid de särskilda anstalterna redovisas i tabellerna på sid. 100—103.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri			Jord- och stenindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	1 149	411	411	17	—	—	26	2	2	9 703	3 593	2 721	377	29	17
2	Stockholms län . .	6 676	6 239	4 190	533	1 062	705	14	—	—	1 804	577	432	477	148	130
3	Uppsala län . . .	3 282	3 093	2 360	437	620	371	20	—	—	953	201	133	419	53	47
4	Södermanlands län	2 415	2 998	1 942	128	320	215	6	8	4	1 600	755	502	127	21	21
5	Östergötlands län .	7 082	5 993	4 639	322	443	393	16	—	—	2 032	1 115	966	296	61	58
6	Norrköping	2 193	1 311	1 004	61	113	87	1	—	—	824	135	123	255	21	20
7	Jönköpings län . .	1 482	1 699	1 149	131	155	145	1	—	—	1 158	211	161	138	93	70
8	Kronobergs län . .	1 735	994	498	173	131	110	—	—	—	236	39	37	483	76	76
9	Kalmar län	2 141	1 792	1 285	256	235	189	—	—	—	1 314	289	220	685	49	45
10	Gotlands län . . .	636	937	538	30	38	16	—	—	—	94	10	6	53	13	10
11	Blekinge län . . .	1 341	1 159	722	48	92	70	—	—	—	1 254	313	154	2 069	84	66
12	Kristianstads län .	5 634	5 729	4 156	207	232	186	19	—	—	436	168	103	1 445	202	150
13	Malmöhus l.: Malmö	1 646	1 371	1 083	—	—	—	—	—	—	2 703	661	557	247	8	7
14	Hälsingborg . . .	944	792	709	5	—	—	—	—	—	769	105	101	79	10	10
15	Länet i övrigt . .	7 491	9 543	6 576	27	41	34	1	—	—	1 349	383	277	1 616	304	281
16	Hallands län . . .	992	1 162	603	12	34	32	—	—	—	696	110	82	781	88	88
17	Göteborgs stad . .	1 764	876	679	35	19	19	5	—	—	8 009	1 693	1 597	446	51	39
18	Göteborgs o. Bohus l.	1 302	1 171	718	31	278	268	14	3	3	786	167	135	7 671	782	761
19	Älvsborgs län . . .	1 431	1 038	653	268	199	146	7	—	—	1 576	494	404	449	129	123
20	Skaraborgs län . .	4 193	5 012	3 275	148	432	405	3	1	1	764	347	288	256	137	102
21	Värmlands län . .	1 727	1 505	1 013	5 774	1 426	1 110	30	1	—	2 182	469	443	764	41	30
22	Örebro län	2 421	2 774	2 037	564	610	475	622	289	262	1 384	329	267	336	80	65
23	Västmanlands län .	2 324	2 475	1 752	234	384	263	176	11	7	1 751	702	580	105	18	15
24	Kopparbergs län . .	928	926	662	1 309	1 197	793	399	163	142	760	135	101	57	26	10
25	Gävleborgs län . .	1 630	595	510	5 007	1 763	1 448	6	—	—	1 211	182	153	88	14	12
26	Västernorrlands län	2 176	777	591	14 884	3 989	3 406	8	—	—	1 423	169	138	311	4	3
27	Jämtlands län . . .	1 316	928	778	6 317	2 940	2 570	—	—	—	390	110	85	243	109	109
28	Västerbottens län .	839	401	288	4 863	1 722	1 578	58	8	8	449	67	43	112	28	28
29	Norrbottens län . .	1 482	558	435	9 638	3 359	3 209	1 699	304	303	976	395	382	64	11	11
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	2 592	956	953	—	—	—	—	—	—	512	426	301	27	5	4
2	Stockholms län . .	470	1 080	881	—	—	—	—	—	—	64	79	67	47	63	46
3	Uppsala län	194	466	126	—	—	—	—	—	—	6	14	11	8	33	6
4	Södermanlands län .	176	277	127	—	—	—	—	—	—	109	68	66	—	—	—
5	Östergötlands län .	175	453	315	—	—	—	—	—	—	18	137	104	2	—	—
6	Norrköping	27	34	29	—	—	—	—	—	—	2	4	3	—	—	—
7	Jönköpings län . .	192	291	95	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
8	Kronobergs län . .	164	331	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	76	197	67	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	Gotlands län . . .	43	217	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . . .	151	357	99	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	10	10
12	Kristianstads län .	560	1 342	455	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
13	Malmöhus l.: Malmö	203	212	99	—	—	—	—	—	—	125	89	71	9	2	2
14	Hälsingborg . . .	59	33	16	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt . .	434	740	366	—	1	1	—	—	—	1	—	—	9	13	9
16	Hallands län . . .	100	187	29	—	—	—	—	—	—	13	9	8	—	—	—
17	Göteborgs stad . .	293	151	132	—	—	—	—	—	—	150	166	104	38	10	6
18	Göteborgs o. Bohus l.	47	76	35	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	1
19	Älvsborgs län . . .	4	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
20	Skaraborgs län . .	205	621	201	—	—	—	—	—	—	2	41	37	6	37	22
21	Värmlands län . .	169	462	153	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	135	297	70	—	—	—	—	—	—	6	7	3	1	—	—
23	Västmanlands län .	168	365	132	—	—	—	8	—	—	46	48	40	—	—	—
24	Kopparbergs län . .	73	222	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
25	Gävleborgs län . .	170	198	81	—	—	—	—	—	—	1	10	10	2	—	—
26	Västernorrlands län	126	327	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . . .	211	476	188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län .	112	308	84	23	29	22	—	—	—	1	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län . .	36	247	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Pappers- o. grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- o. beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1 913	529	438	759	234	122	5 336	2818	2586	1 131	150	94	1 567	306	242	486	50	47	1
678	206	182	97	12	11	368	43	31	50	18	11	117	38	23	42	23	21	2
971	115	75	9	13	12	547	40	34	147	6	4	266	9	7	2	—	—	3
829	235	214	43	41	37	318	36	31	270	67	66	70	14	11	7	5	5	4
1 841	379	347	77	7	6	535	257	240	226	52	47	213	38	34	1	4	2	5
635	216	201	279	24	23	375	136	128	758	249	216	209	152	149	101	71	70	6
4 557	564	543	38	11	10	363	55	50	262	15	11	542	38	33	297	76	57	7
1 374	233	229	23	2	2	185	45	45	4	2	1	124	3	2	—	—	—	8
5 743	691	688	376	8	1	633	62	58	89	1	—	148	17	13	77	55	55	9
20	3	3	—	1	—	68	29	20	6	1	—	10	10	8	—	—	—	10
494	78	39	9	1	—	388	44	30	38	17	9	95	7	5	4	1	—	11
1 141	133	99	27	—	—	443	86	63	145	33	28	136	110	86	14	19	19	12
540	124	112	133	21	19	1 015	32	28	773	54	45	745	52	41	498	83	82	13
161	23	22	123	1	1	543	27	21	227	3	3	880	8	8	12	1	1	14
324	101	70	29	1	1	1 715	365	354	537	42	29	922	60	53	77	63	61	15
544	46	43	9	11	10	601	27	23	321	37	26	321	3	1	1	—	—	16
2 950	335	316	763	114	96	1 598	193	166	1 102	145	120	832	85	60	255	40	32	17
624	263	257	104	26	20	484	107	85	596	95	81	318	61	52	995	52	50	18
800	165	150	99	9	8	461	60	51	2 630	418	367	295	62	56	371	8	8	19
1 004	293	270	100	41	39	531	222	179	310	79	67	75	26	19	38	13	9	20
2 476	147	133	641	7	6	388	48	40	214	32	24	370	67	54	4	—	—	21
700	110	92	130	25	19	448	44	37	256	11	9	4 599	296	251	103	128	127	22
196	37	25	15	2	2	232	57	52	56	1	1	80	11	7	—	1	1	23
804	173	160	10	1	1	385	56	53	79	15	7	93	46	43	22	4	3	24
3 764	189	184	182	5	5	650	50	43	282	27	25	106	28	23	6	15	15	25
13 804	612	591	3 109	94	94	769	71	59	46	9	2	594	31	10	27	1	1	26
252	51	47	65	17	10	317	118	96	71	17	14	71	26	22	4	2	2	27
3 182	154	112	262	12	12	314	65	50	5	14	4	159	51	35	6	2	1	28
4 262	267	255	127	7	7	293	78	69	28	13	10	266	30	29	—	—	—	29
23	17	11	410	619	442	2 362	892	695	3 656	1 596	854	287	122	80	216	337	296	1
—	—	—	24	60	60	914	164	138	222	180	123	30	15	11	12	70	67	2
3	—	—	1	14	7	150	34	20	752	51	30	69	2	1	4	—	—	3
62	1	1	11	35	29	45	25	19	490	164	162	14	7	7	4	—	—	4
—	—	—	3	13	12	391	104	62	591	260	227	40	16	8	—	—	—	5
—	—	—	18	7	4	304	91	76	643	306	151	24	57	16	3	12	8	6
14	—	—	10	9	5	78	87	37	1 263	159	89	125	39	15	4	50	20	7
—	—	—	—	—	—	9	8	5	27	24	22	21	—	—	—	—	—	8
119	11	11	3	5	5	305	77	54	157	69	41	5	—	—	2	64	64	9
—	—	—	—	—	—	21	1	1	24	17	14	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	6	3	151	126	119	139	114	68	2	3	2	—	—	—	11
2	—	—	8	3	—	170	191	73	316	117	75	19	37	35	1	—	—	12
45	33	25	127	191	140	1 054	310	237	3 231	893	627	425	110	71	43	40	35	13
—	—	—	19	14	14	121	35	15	425	49	39	294	9	5	2	—	—	14
20	4	1	7	6	4	174	75	42	1 116	195	122	229	177	163	5	5	5	15
—	—	—	18	43	42	61	30	13	423	167	138	317	60	35	—	—	—	16
8	15	5	204	376	311	1 462	1063	835	3 493	1 693	832	186	92	34	66	44	36	17
—	—	—	33	31	24	324	230	149	363	115	81	28	36	22	792	349	343	18
1	—	—	4	2	—	137	60	29	1 523	1 027	442	19	31	15	2	3	1	19
1	—	—	1	8	7	42	52	19	542	139	77	8	2	2	11	110	80	20
6	1	1	2	1	1	197	21	11	359	148	110	64	41	35	8	1	1	21
2	2	—	23	37	30	828	153	97	1 205	304	220	2 571	310	187	24	284	257	22
—	—	—	16	11	9	64	86	52	177	95	66	16	6	4	1	3	2	23
—	—	—	1	—	—	170	47	26	181	61	46	12	8	8	11	2	2	24
1	—	—	1	11	8	263	96	70	640	58	37	8	6	3	10	25	17	25
—	—	—	1	1	1	126	41	18	222	76	69	86	14	2	—	—	—	26
—	—	—	—	1	1	45	59	37	53	36	33	—	2	2	1	2	2	27
—	—	—	5	1	1	96	52	22	78	55	38	32	6	4	—	—	—	28
—	—	—	5	2	1	26	23	10	47	12	8	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	18 887	2 656	2 500	504	151	131	6 968	5 069	4 574	3 450	1 173	652	10 880	2 902	2 456
2	Stockholms län . .	2 178	677	610	37	9	6	368	71	58	66	35	23	440	91	74
3	Uppsala län	1 559	473	440	41	3	3	49	7	1	179	73	63	381	33	21
4	Södermanlands län .	1 201	593	542	44	7	6	436	236	191	39	14	9	131	49	44
5	Östergötlands län .	2 166	603	561	52	16	16	277	278	273	133	76	63	478	113	97
6	Norrköping	3 017	444	406	75	20	20	1 180	1 022	847	203	49	41	1 092	371	369
7	Jönköpings län . . .	1 159	617	590	64	7	6	51	11	8	121	47	42	338	35	28
8	Kronobergs län . .	834	339	336	11	4	4	6	2	2	23	2	2	24	4	4
9	Kalmar län	1 257	796	776	41	6	2	2 811	1 537	1 431	91	44	35	318	52	49
10	Gotlands län . . .	217	27	24	18	3	3	651	394	309	11	2	2	98	20	12
11	Blekinge län . . .	1 032	205	189	71	12	10	2 773	1 780	1 566	96	26	18	231	70	47
12	Kristianstads län .	906	387	361	20	8	8	720	376	257	48	3	3	430	57	54
13	Malmöhus l.: Malmö	9 043	513	498	313	24	24	3 280	2 099	1 738	812	354	237	2 222	201	173
14	Hälsingborg . . .	1 475	108	107	22	1	1	5 962	3 626	3 385	69	32	23	525	48	45
15	Länet i övrigt . .	2 488	1 313	1 261	114	153	153	2 357	1 748	1 528	103	47	39	1 262	611	598
16	Hallands län . . .	862	122	115	15	—	—	777	548	456	35	2	—	252	23	17
17	Göteborgs stad . . .	6 100	1 052	1 011	141	171	169	23 726	12457	11864	1 985	636	387	6 308	871	760
18	Göteborgs o. Bohus l.	2 250	1 630	1 605	54	6	5	1 247	946	674	66	52	25	329	42	33
19	Älvsborgs län . . .	2 575	524	485	43	19	19	174	16	15	120	35	26	517	95	76
20	Skaraborgs län . .	1 215	709	667	53	10	7	155	119	116	69	46	42	207	61	56
21	Värmlands län . .	4 839	1 945	1 936	94	11	9	818	914	888	152	43	34	379	70	67
22	Örebro län	2 097	707	642	90	12	12	78	8	8	145	56	46	426	101	93
23	Västmanlands län .	1 370	357	296	34	6	5	286	385	289	31	8	6	151	22	15
24	Kopparbergs län . .	884	827	795	31	5	5	20	6	5	81	16	12	181	75	65
25	Gävleborgs län . .	2 118	458	439	105	3	3	1 876	1 179	992	81	21	21	508	50	47
26	Västernorrlands län	13 422	3 705	3 663	254	12	10	3 220	1 395	1 295	174	32	28	758	55	48
27	Jämtlands län . . .	2 396	745	712	40	2	2	37	8	7	230	47	40	198	77	65
28	Västerbottens län .	2 265	702	661	31	10	10	843	474	356	95	28	20	208	50	24
29	Norrbottens län . .	4 927	2 564	2 494	50	8	8	724	449	320	83	38	33	230	38	37
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	9	16	11	—	—	—	2 173	1 252	1 088	2 484	1 462	1 034	2 711	2 050	1 207
2	Stockholms län . .	—	—	—	—	—	—	80	5	3	78	55	42	217	212	124
3	Uppsala län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	142	65	56	47	41	30
4	Södermanlands län .	—	—	—	—	—	—	3	1	1	55	15	14	164	90	85
5	Östergötlands län .	—	—	—	—	—	—	17	28	24	116	58	49	243	137	92
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	31	36	29	96	32	21	174	203	82
7	Jönköpings län . .	—	—	—	—	—	—	—	9	7	51	19	14	185	105	74
8	Kronobergs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	24	15	10
9	Kalmar län	29	2	2	—	—	—	47	21	18	77	32	29	190	114	80
10	Gotlands län . . .	—	—	—	—	—	—	18	29	11	22	8	6	120	52	39
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	6	5	5	95	33	25	269	139	104
12	Kristianstads län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	19	9	329	112	87
13	Malmöhus l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	40	12	10	927	395	349	1 771	810	676
14	Hälsingborg . . .	—	2	1	—	—	—	50	18	18	49	36	30	159	110	89
15	Länet i övrigt . .	—	—	—	—	—	—	11	21	20	111	77	71	223	258	177
16	Hallands län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	18	18	140	67	54
17	Göteborgs stad . . .	—	—	—	—	—	—	666	365	235	1 728	434	305	1 705	1 407	924
18	Göteborgs o. Bohus l.	—	3	3	—	—	—	14	14	8	84	67	51	165	152	98
19	Älvsborgs län . . .	—	—	—	—	—	—	5	—	—	143	128	65	254	171	92
20	Skaraborgs län . .	—	—	—	—	—	—	2	4	2	54	40	37	126	81	54
21	Värmlands län . . .	—	7	7	—	—	—	11	25	16	75	32	28	172	122	95
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	15	11	8	97	73	60	235	237	183
23	Västmanlands län .	—	—	—	—	—	—	—	6	4	131	36	29	343	205	153
24	Kopparbergs län . .	—	2	2	—	—	—	2	6	1	57	28	18	179	103	60
25	Gävleborgs län . .	—	—	—	—	—	—	25	23	22	89	27	21	216	39	25
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	57	44	38	84	20	17	148	49	40
27	Jämtlands län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	151	81	78	179	81	66
28	Västerbottens län .	—	—	—	—	—	—	10	20	6	90	27	19	155	66	54
29	Norrbottens län . .	—	—	—	—	—	—	14	18	10	95	38	36	143	40	32

Landtransport			Hotell- och restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Hänvi-sade t. reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.		
11 135	9 746	8 117	2 295	365	282	4 568	4 119	3 605	726	52	50	5 755	12 500	12 499	1 712	814	1
1 290	1 379	1 067	67	146	104	128	63	51	136	100	78	3 029	1 577	1 472	441	67	2
592	414	261	47	38	23	1 702	631	572	7	11	7	1 652	541	500	477	796	3
352	428	308	20	31	28	28	40	35	15	21	18	1 323	668	648	205	278	4
1 284	604	478	94	55	51	443	223	196	36	24	14	1 958	772	765	412	336	5
3 657	3 702	3 604	80	17	16	367	36	31	20	20	18	1 441	246	244	661	—	6
557	450	407	62	44	39	82	40	37	2	7	6	1 792	520	519	158	558	7
154	76	63	24	21	20	14	9	7	5	2	2	2 395	464	464	4	357	8
692	834	777	141	61	56	128	64	52	19	13	11	3 713	587	576	164	417	9
263	145	84	29	25	20	35	8	8	—	—	—	683	183	174	36	153	10
777	1 376	1 087	88	70	37	68	58	45	17	8	4	5 697	1 415	1 399	202	267	11
680	467	433	99	83	58	120	32	29	4	14	12	1 736	699	655	130	191	12
2 602	2 189	1 724	1 554	1 045	1 022	313	73	66	62	14	13	5 378	2 048	2 048	687	66	13
1 555	899	773	124	29	19	273	8	8	43	2	2	1 858	76	76	297	75	14
934	2 553	2 302	86	37	23	1 642	725	665	5	8	8	6 680	1 589	1 584	329	736	15
358	387	329	44	26	13	46	3	2	5	3	3	1 082	251	250	91	120	16
5 303	12617	11314	2 114	1 609	1 506	2 245	1 701	1 585	95	33	26	8 148	7 807	7 773	2 253	182	17
872	874	742	97	135	102	107	40	28	10	6	5	3 930	593	590	469	773	18
847	535	465	148	89	72	165	53	37	14	20	18	2 653	1 194	1 188	185	689	19
578	439	379	78	61	51	128	59	53	3	25	24	1 810	888	884	315	237	20
819	766	734	96	53	46	186	147	132	8	14	12	3 448	779	771	443	920	21
791	584	447	76	50	31	61	67	56	12	16	11	1 936	808	795	378	323	22
394	686	580	39	38	24	53	28	17	9	7	7	1 522	800	779	256	46	23
352	260	171	77	59	51	132	90	75	12	7	6	3 267	871	860	304	104	24
1 247	368	304	94	37	34	138	55	54	9	10	9	5 255	903	895	376	809	25
2 257	698	537	127	36	32	201	110	88	21	10	9	6 355	847	835	1 627	1 695	26
667	457	383	197	123	119	302	174	144	8	1	1	2 236	303	300	996	236	27
729	1 045	923	33	38	28	85	134	87	33	10	8	4 778	580	578	1 074	897	28
1 491	460	383	51	35	34	139	105	66	8	8	5	11 392	1 260	1 254	2 780	1 219	29
662	2 229	880	12 581	11922	9 849	5 139	3 723	2 118	30 905	40 445	29 055	4	—	—	2 432	1	1
55	115	64	585	1 433	827	398	746	382	9 860	12 979	8 999	59	—	—	793	—	2
37	112	69	354	668	315	863	492	284	2 280	3 304	1 970	72	31	31	560	—	3
64	53	50	594	596	475	203	281	181	2 993	2 570	1 714	—	—	—	399	—	4
22	166	99	707	1 135	811	875	696	543	5 533	5 367	3 472	15	—	—	438	—	5
8	60	21	324	303	151	71	90	41	1 609	1 511	1 083	—	—	—	269	—	6
46	89	52	579	926	645	351	480	376	3 370	2 849	1 866	1	1	1	190	—	7
9	11	7	187	308	158	40	95	31	1 075	1 700	865	—	—	—	1	—	8
69	98	62	637	868	550	369	302	150	2 958	3 222	2 224	—	2	2	279	—	9
57	55	36	239	321	176	126	133	83	1 062	1 253	785	—	—	—	—	—	10
129	172	86	715	1 114	680	242	385	260	3 963	4 371	2 958	4	4	4	567	—	11
44	68	31	1 263	2 221	1 096	238	251	142	4 483	5 650	3 121	—	—	—	270	—	12
3	401	183	2 948	3 297	2 650	400	340	175	10 227	11 293	9 053	—	—	—	957	—	13
28	80	42	439	565	420	84	115	75	2 492	2 241	1 693	—	—	—	277	—	14
96	193	101	755	1 380	767	1 198	620	432	5 276	5 847	3 818	—	—	—	465	—	15
47	92	62	521	554	363	185	136	88	1 977	1 791	1 189	—	—	—	475	—	16
185	765	392	3 812	4 076	3 370	2 756	2 472	1 810	11 946	16 170	12 142	—	—	—	2 527	—	17
19	54	25	502	875	488	189	310	171	2 052	2 310	1 457	—	—	—	329	—	18
6	31	9	625	848	488	391	575	306	4 080	3 747	2 961	—	—	—	168	—	19
33	43	35	358	663	435	252	389	233	2 984	3 576	2 200	—	—	—	259	—	20
16	78	50	658	1 070	772	563	591	450	4 654	4 921	3 220	—	—	—	310	—	21
121	326	213	1 427	1 335	913	449	382	193	4 807	4 780	3 087	7	7	6	469	—	22
114	206	154	817	1 051	765	238	341	241	4 707	4 171	2 875	—	—	—	516	—	23
62	48	32	1 222	1 420	860	490	477	294	3 565	3 423	2 171	5	5	3	78	—	24
47	79	38	930	996	631	255	241	157	3 107	2 940	1 852	—	—	—	370	—	25
68	49	43	954	1 113	891	647	445	338	5 493	4 687	3 432	—	—	—	152	—	26
65	88	76	1 554	1 727	1 443	837	378	307	1 760	1 839	1 350	—	4	4	165	—	27
26	47	21	570	531	402	539	306	203	2 323	2 516	1 776	—	—	—	5	—	28
2	12	7	601	660	435	798	251	204	1 744	2 116	1 234	—	—	—	10	—	29

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1939.

På- och avmönstringar vid sjömanshusen. Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus ingångna uppgifter uppgick hela antalet under år 1939 påmönstrade sjömän till 52 321 och antalet avmönstrade till 53 620. Härav voro i inrikes fart 2 713 påmönstringar och 3 406 avmönstringar eller resp. 5·2 och 6·4 %. Fördelningen på olika sjömanshus framgår av följande översikt:

	På-mönstrade	Av-mönstrade		På-mönstrade	Av-mönstrade		På-mönstrade	Av-mönstrade
Haparanda[1]	—	8	Nyköping	738	851	Landskrona	1 447	1 474
Luleå	790	421	Norrköping	1 245	1 237	Hälsingborg	4 452	4 125
Piteå[1]	19	9	Västervik	423	456	Halmstad	675	775
Skellefteå[1]	76	81	Oskarshamn	1 012	902	Falkenberg[1]	96	108
Umeå	304	327	Kalmar	1 292	1 195	Varberg[1]	73	78
Örnsköldsvik	349	370	Visby	764	666	Göteborg	18 666	19 122
Härnösand	556	482	Karlskrona	172	195	Marstrand	709	781
Sundsvall	1 253	1 141	Ronneby[1]	114	93	Uddevalla	376	419
Hudiksvall[1]	80	67	Karlshamn	780	697	Lysekil	1 023	1 133
Söderhamn	412	411	Sölvesborg	807	678	Strömstad	202	216
Gävle	1 087	1 147	Kristianstad	288	313	Karlstad	1 354	1 547
Stockholm	6 530	7 176	Simrishamn[1]	60	27	Lidköping[1]	192	141
Uppsala[1]	5	—	Ystad	248	353	Summa 1939	**52 321**	**53 620**
Västerås[1]	92	108	Trelleborg	406	538	» 1938	45 575	44 935
Södertälje[1]	75	85	Malmö	3 079	3 667	» 1937	46 666	45 787

Den avgjort största frekvensen kom, efter vad härav synes, på sjömanshuset i Göteborg med 36 % av såväl på- som avmönstringarna, därnäst kom Stockholm med motsvarande 13 %. Fördelningen på de olika månaderna framgår av nedanstående tablå:

År 1939		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Påmönstrade		3 864	2 741	4 220	5 078	5 279	4 921	4 385	3 941	4 976	4 239	4 513	4 164
Avmönstrade		4 238	3 026	3 249	3 832	4 004	4 481	4 188	4 153	6 409	4 572	4 770	6 698
Påmönstr. per 100 avmönstr.	1939	91	91	130	133	132	110	105	95	78	93	95	62
	1938	95	88	125	121	129	118	99	98	114	105	84	56
	1937	98	94	133	127	119	109	109	100	100	95	85	61

Inalles kan man per 100 avmönstringar under år 1939 räkna 98 påmönstringar, mot 101 år 1938 och 102 år 1937.

Bland de under året påmönstrade utgjordes 2 651 av fartygsbefälhavare, 8 612 av styrmän och maskinister, 17 620 av däcksmanskap, 13 222 av maskinmanskap och 10 216 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 2 673 fartygsbefälhavare, 8 807 styrmän och maskinister, 18 191 däcksmanskap, 13 478 maskinmanskap och 10 471 kökspersonal.

Till nationaliteten voro av de under året påmönstrade 52 321 sjömännen

[1] I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut har detta sjömanshus fr. o. m. 1 juli 1939 indragits.

50 295 (eller 96·1 %) svenskar, 718 norrmän, 403 danskar, 397 finnar, 35 tyskar, 461 andra vita samt 12 av annan ras. Bland de under samma tid avmönstrade 53 620 sjömännen voro 50 991 (eller 95·1 %) svenskar, 973 norrmän, 513 danskar, 525 finnar, 65 tyskar, 539 andra vita samt 14 av annan ras.

Sjömansförmedlingsverksamheten. Statistiska uppgifter rörande sjömansförmedlingen föreligga för 1939 från 34 arbetsförmedlingar (kontor eller sjömansförmedlingsombud), av vilka 2 (Motala och Simrishamn) icke medtagits i denna statistik föregående år.

Sjömansförmedlingens verksamhet under år 1939.

Hamnar	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 lediga platser	Påmönstringar och tillsatta platser inom manskapsgrupperna							
					Däcksmanskap		Maskinmanskap		Kökspersonal		Tillsammans	
					Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.
Luleå	737	467	330	158	246	127	220	144	152	45	618	316
Umeå	853	494	362	173	124	175	88	151	30	25	242	351
Örnsköldsvik	215	198	198	109	134	91	103	70	52	25	389	186
Härnösand	954	405	342	236	212	174	144	111	79	36	435	321
Sundsvall	1 373	810	774	170	460	324	402	292	192	121	1 054	737
Hudiksvall	301	180	134	167	23	63	25	46	17	21	65	130
Söderhamn	446	223	185	200	156	89	136	71	64	22	356	182
Gävle	1 032	790	687	131	386	291	356	275	146	61	888	627
Stockholm	8 555	6 320	5 659	135	2 128	1 689	1 748	1 607	1 189	1 575	5 065	4 871
Västerås	286	391	293	73	23	117	33	128	13	36	69	281
Södertälje	59	36	36	164	21	16	24	13	12	7	57	36
Oxelösund	393	236	191	167	246	79	213	85	91	26	550	190
Norrköping	1 210	1 058	876	114	458	344	374	300	186	121	1 018	765
Motala	159	302	295	53	—	203	—	37	—	47	—	287
Västervik	250	261	157	96	200	99	63	34	52	22	315	155
Oskarshamn	1 011	529	529	191	392	248	252	195	117	54	761	497
Kalmar	1 452	745	745	195	609	424	225	164	157	91	991	679
Visby	609	413	316	147	293	189	140	74	165	51	598	314
Karlskrona	440	157	128	280	66	60	49	42	24	20	139	122
Ronneby	233	114	94	204	51	46	21	34	15	11	87	91
Karlshamn	966	547	462	177	330	244	168	130	100	52	598	426
Sölvesborg	1 140	967	887	118	270	350	177	187	111	133	558	670
Åhus	432	258	227	167	127	117	55	47	40	42	222	206
Simrishamn	42	104	26	40	29	21	2	—	1	2	32	23
Ystad	225	157	112	143	112	57	50	34	38	14	200	105
Trelleborg	544	590	490	92	126	175	106	180	53	81	285	436
Malmö	3 320	2 111	1 748	157	1 009	649	914	719	462	194	2 385	1 562
Landskrona	1 504	1 014	940	148	547	367	359	303	189	127	1 095	797
Hälsingborg	5 741	3 644	3 403	158	1 427	1 112	1 301	1 149	614	419	3 342	2 680
Halmstad	688	548	455	126	287	242	197	146	71	50	555	438
Göteborg	21 848	12 815	12 093	170	5 235	4 420	4 628	4 043	5 409	1 341	15 272	9 804
Lysekil	518	508	417	102	502	321	41	20	42	55	585	396
Uddevalla	391	422	244	93	140	113	109	73	38	35	287	221
Karlstad	694	893	819	78	492	435	362	283	166	81	1 020	799
Tillsammans	58 621	38 707	34 654	151	16 861	13471	13 085	11187	10 087	5 043	40 033	29 701

Såsom närmare framgår av ovanstående tabell, uppgingo samtliga ansökningar om arbete till 58 621, lediga platser till 38 707 och tillsatta platser till 34 654, vilket betecknar en ökning sedan föregående år för ansökningarna med

0·1 % och för lediga och tillsatta platser med resp. 43·3 och 35·0 %. Det genomsnittliga antalet ansökningar per 100 lediga platser var för hela riket 151 under 1939 mot 217 och 202 under resp. 1938 och 1937.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på årets skilda månader framgår av nedanstående uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer	5 113	5 143	5 536	5 019	4 443	4 095	4 247	4 163	4 742	5 028	5 502	4 228
Ansökningar	5 258	5 194	5 654	5 123	4 597	4 224	4 394	4 289	4 884	5 128	5 579	4 297
Lediga platser	1 911	1 400	2 457	2 988	3 666	3 538	3 809	3 219	4 186	3 624	3 957	4 014
Tillsatta »	1 865	1 350	2 401	2 873	3 321	3 023	3 243	2 831	3 498	3 327	3 724	3 198
Ansökningar pr 100 lediga pl.	275	371	230	171	125	119	115	133	117	142	141	107

Det vid sjömansförmedlingsanstalterna inregistrerade överskottet på arbetskraft uppgick i medeltal per månad till 1 541 personer eller, om man bortser från de förmedlingar, som avse tillfälligt arbete å fartyg i hamn, till 1 794 personer. Överskottet var störst under februari och minst under december med 3 743 resp. 214 personer. Tillgången på nybörjare vid förmedlingskontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö var c:a 6 % mindre än föregående år.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika bemanningskategorier klarlägges i efterföljande tablå:

	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		Per 100 lediga platser	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ansökningar	Tills. platser
Befälhavare	127	0·2	23	0·1	21	0·1	552	91
Styrmän[1]	1 340	2·3	960	2·5	777	2·2	140	81
Maskinister	1 443	2·4	1 365	3·5	1 163	3·4	106	85
Däcksmanskap	22 468	38·3	15 584	40·2	13 471	38·9	144	86
Maskinmanskap	24 247	41·4	11 729	30·3	11 187	32·3	207	95
Kökspersonal	8 771	15·0	5 999	15·5	5 043	14·5	146	84
Andra platser	225	0·4	3 047	7·9	2 992	8·6	7	98
Tillsammans	**58 621**	**100·0**	**38 707**	**100·0**	**34 654**	**100·0**	**151**	**90**

Av kökspersonalen utgjordes c:a $^1/_3$ av kvinnor (2 625 ansökningar och 1 547 tillsatta platser). Denna gren av förmedlingsverksamheten var livligast vid kontoren i Stockholm och Göteborg, där antalet tillsatta platser utgjorde resp. 1 087 och 235.

Av 1 520 arbetssökande utländska sjömän bereddes 1 046 anställning genom sjömansförmedlingens försorg.

Verksamhetens omfattning vid de olika förmedlingsställena ävensom förhållandet mellan antalet påmönstringar och förmedlade platser inom manskapsgrupperna framgår av tabellen å sid. 105.

Göteborg ligger fortfarande främst med 37·3 % av samtliga ansökningar om arbete och 34·9 % av tillsatta platser, härnäst kommer Stockholm med 14·6 resp. 16·3 %, Hälsingborg med 9·8 resp. 9·8 % och Malmö med 5·7 resp. 5·0 %.

Av de under året förmedlade 34 654 platserna avse 34 003 eller 98·1 % anställning å ång- och motorfartyg samt 651 (1·9 %) å segel- och pråmfartyg.

[1] Till styrmän ha hänförts jämväl radiotelegrafister.

Sysselsättning och arbetstillgång under fjärde kvartalet 1939.

Undersökningens tillkomst och omfattning. Sedan längre tid tillbaka ha arbetsgivare inom olika näringsgrenar enligt ett särskilt frågeformulär kvartalsvis till socialstyrelsen avgivit vissa graderade omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft. Å detta formulär skulle dessutom lämnas uppgift om antalet vid slutet av varje kvartal anställda arbetare. Dessa uppgifter ha sedan år 1932 använts till beräkning av en sysselsättningsindex.[1] Fr. o. m. år 1935 ha även indextal rörande lönesummor uträknats med användande av å frågeformuläret införskaffade uppgifter om utbetalad lönesumma under första avlöningsperioden i sista månaden varje kvartal. Ytterligare förändringar genomfördes fr. o. m. fjärde kvartalet 1938, då uppgifter skulle lämnas dels om antalet under första avlöningsperioden i varje månad sysselsatta arbetare och dels om den utbetalade lönesumman under var och en av de tre avlöningsperioderna samt om antalet utgjorda arbetstimmar under första avlöningsperioden i kvartalets sista månad. Liksom förut skulle uppgiftslämnarna avgiva omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft under kvartalet. Slutligen har socialstyrelsen fr. o. m. fjärde kvartalet 1939, i enlighet med en i samråd med statens arbetsmarknadskommission utarbetad plan, företagit en omläggning av styrelsens sysselsättnings- och arbetsmarknadsstatistik. För att möjliggöra en snabbare bearbetning av uppgifterna har kvartalsrapporteringen ersatts med månadsrapportering, och för att förbättra materialets representativitet har en betydande utökning gjorts av antalet företagare, från vilka uppgifter infordras. Vidare har man strävat efter att göra uppgifterna så enkla som möjligt. Sålunda efterfrågas den utbetalade lönesumman endast för den mellersta av kvartalets tre månader. Då det visat sig, att uppgifterna om antalet utgjorda arbetstimmar ej kunna användas till att beräkna den normala veckoarbetstidens längd, och då det synes ha berett företagarna särskilda svårigheter att lämna dessa uppgifter, har frågan om antalet utgjorda arbetstimmar helt strukits på det nya rapportformuläret. Uppgifter om antalet sysselsatta arbetare skola som förut lämnas för varje månad. En betydande utvidgning av sysselsättningsstatistikens innehåll består däri att uppgifter även begäras om den övriga personalens (teknisk personal, kontors-, butiks- och lagerpersonal) storlek (antal män och antal kvinnor). För kvartalets mellersta månad skall även uppgivas hela månadens lönesumma till övrig personal. Det bör särskilt framhållas, att samtliga siffermässiga uppgifter efter den 1 oktober 1939 skola hänföra sig till den sista i stället för den första avlöningsperioden i resp.

[1] Jfr not å sid. 114.

månader. Frågorna rörande tillgången på arbete och arbetskraft skola besvaras för varje månad. Däremot ha några motsvarigheter till kvartalskortets frågor om arbetstillgången i jämförelse med närmast föregående kvartal och i jämförelse med motsvarande kvartal föregående år icke medtagits på månadskortet. I stället skola upplysningar lämnas, huruvida brist eller överflöd på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter.

Rapportkortens uppgifter om antalet sysselsatta personer under oktober, november och december 1939 ha förut använts till beräkning av indextal över antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta under var och en av de tre månaderna med för varje månad närmast föregående månad som bas.[1] Som en fortsättning på socialstyrelsens sedvanliga kvartalsöversikter över sysselsättningsvolym och arbetstillgång[2] skall i det följande lämnas en sådan översikt för fjärde kvartalet 1939 som helhet. Vid utarbetandet av denna översikt ha i huvudsak använts uppgifter om antalet sysselsatta arbetare och till arbetare utbetalade lönesummor under november 1939 samt arbetsgivarnas omdömen om tillgången på arbete och arbetskraft under var och en av månaderna oktober, november och december.

Förändringar i arbetarantal och utbetalad lönesumma. För att möjliggöra jämförelser angående såväl med säsongförhållandena som med den allmänna konjunkturutvecklingen sammanhängande förändringar i antalet sysselsatta arbetare och utbetalad lönesumma meddelas i tab. 1 sammanställningar däröver dels för företag, vilka lämnat ifrågavarande uppgifter för både tredje och fjärde kvartalen 1939, samt dels för företag, som lämnat uppgifter för både fjärde kvartalet 1938 och fjärde kvartalet 1939. Vid beräkningen av indextalen ha beträffande fjärde kvartalet 1939 använts uppgifter för sista avlöningsperioden i november, beträffande tredje kvartalet 1939 uppgifter för första avlöningsperioden i september och beträffande fjärde kvartalet 1938 uppgifter för första avlöningsperioden i december 1938. Uppgifterna om arbetarantalet under november avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av månadens sista avlöningsperiod, medan uppgifterna för september 1939 avse antalet sysselsatta arbetare vid det avlöningstillfälle, som hör till månadens första avlöningsperiod, och uppgifterna för december 1938 antalet arbetare, som över huvud taget utfört något arbete under månadens första avlöningsperiod. Olikheterna torde dock ej ha någon större betydelse. För september 1939 och december 1938 saknas uppgifter om andra sysselsatta än arbetare. Indextal över antalet övriga sysselsatta och till dem utbetalade lönesummor kunna därför icke beräknas för november 1939 med september 1939 och december 1938 som bas.

För november 1939 ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 8 000 arbetsgivare. Då man emellertid i en jämförelse mellan två månader ej kan medtaga andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna, omfattar jämförelsen i tab. 1 mellan september och november 1939 en-

[1] Soc. Medd. årg. 1939, sid. 823 och 888 samt årg. 1940, sid. 42.
[2] Senast i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 805.

Tab. 1. Sysselsatta arbetare och utbetalad arbetslön under fjärde kvartalet 1939.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl 3:e som 4:e kv. 1939					Företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1938 som 4:e kv. 1939				
	Antal företag	November 1939		Indextal f. nov. 1939 med sept. 1939 som bas		Antal företag	November 1939		Indextal f. nov. 1939 med dec. 1938 som bas	
		Antal arbetare	Arbetslön per vecka (1 000 kr.)	Antal arbetare	S:a arbetslön		Antal arbetare	Arbetslön per vecka (1 000 kr.)	Antal arbetare	S:a arbetslön
Malmbrytning o. metallind.	519	107 948	6 606	100·9	104·4	506	110 821	6 874	104·3	108·2
Gruvor o. anrikningsverk	28	6 869	552	101·7	101·2	25	7 919	645	102·0	106·5
Järn-, stål- o. kopparverk	25	11 512	701	100·4	104·0	25	10 425	641	103·6	109·5
Järn- o. stålmanufaktur	109	15 895	922	101·2	104·8	105	15 088	881	104·2	113·8
Mekaniska verkstäder	252	47 035	2 795	101·4	103·9	241	50 473	3 052	105·0	106·5
Skeppsvarv	15	4 689	318	97·3	105·7	16	4 723	320	90·7	100·6
Elektriska verkstäder	30	14 933	911	100·0	103·6	33	15 450	958	105·0	108·2
Annan metallindustri	60	7 015	407	101·5	113·8	61	6 743	377	112·7	118·1
Jord- o. stenindustri	179	13 645	630	85·1	86·8	176	14 313	647	98·4	102·0
Kolgruvor	3	766	45	96·8	112·4	3	766	45	98·7	99·4
Torvindustri	14	213	5	73·7	77·0	13	174	4	100·6	99·7
Stenbrott o. stenhuggerier	38	2 719	119	90·4	91·2	33	2 602	114	100·2	110·9
Cementfabriker, kalkbruk	28	2 485	128	82·4	84·9	30	2 596	123	95·8	101·6
Tegelbruk	66	2 194	110	62·5	63·7	61	2 075	104	97·6	102·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	10	2 886	121	99·4	105·9	11	3 186	133	100·1	102·9
Glasbruk	20	2 382	102	94·5	91·7	25	2 914	124	97·7	96·0
Träindustri	314	20 362	978	83·4	86·9	269	18 740	899	93·2	96·6
Sågverk o. hyvlerier	141	11 130	512	76·8	81·1	122	10 230	465	90·6	93·7
Snickeri- o. möbelfabriker	155	7 855	382	92·4	92·1	132	7 198	352	94·7	97·0
Annan trävaruindustri	18	1 377	84	96·6	106·4	15	1 312	82	108·0	115·1
Pappers- o. grafisk ind.	247	37 030	2 190	98·8	106·0	231	34 879	2 058	100·6	105·8
Pappersmassefabriker	69	14 885	882	95·5	106·7	61	14 059	836	99·0	109·2
Pappersbruk o. pappfabr.	42	12 445	682	100·7	106·5	36	10 977	596	103·8	117·3
Annan pappersindustri	43	3 610	184	101·7	107·4	45	4 038	208	102·1	94·4
Grafisk industri	93	6 090	442	101·4	103·3	89	5 805	418	97·4	92·7
Livsmedelsindustri	274	25 067	1 445	114·3	123·2	258	23 887	1 332	106·1	115·9
Kvarnar	20	1 173	78	95·1	91·5	20	1 166	77	104·9	111·6
Bagerier	43	3 244	193	101·5	101·3	40	2 905	171	111·0	117·4
Råsockerbruk o. raffinad.	24	6 991	422	163·8	187·4	23	6 743	407	123·7	141·7
Choklad- o. karamellfabr.	29	4 670	192	106·2	114·0	26	4 374	184	94·9	100·8
Bryggerier o. läskedrycksf.	73	3 434	271	96·8	111·6	67	3 246	207	96·2	102·3
Tobaksfabriker	6	985	42	104·5	111·6	6	985	42	95·9	117·1
Slakterier o. konservfabr.	45	2 830	144	102·8	113·1	44	2 961	150	108·3	108·2
Annan livsmedelsindustri	34	1 740	103	109·9	108·1	32	1 507	94	94·7	106·8
Textil- o. beklädnadsind.	320	56 276	2 248	102·0	104·8	285	53 955	2 154	101·2	109·1
Bomullsindustri	39	15 123	602	103·2	107·8	36	14 447	575	101·8	110·3
Jute- och linneindustri	13	3 922	149	98·0	102·1	10	3 747	141	95·5	101·0
Ylleindustri	49	9 476	389	106·0	109·8	42	8 520	353	103·8	114·2
Trikåfabriker	53	6 836	262	102·4	107·1	49	7 977	307	96·0	103·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	111	17 322	703	100·3	100·7	116	17 368	705	103·7	110·9
Annan hithörande industri	55	3 597	143	99·3	98·9	32	1 896	73	99·2	104·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	115	17 404	869	104·9	111·9	108	17 095	748	108·7	123·0
Garverier	13	1 782	100	110·9	119·5	11	1 575	88	122·0	129·3
Skofabriker	64	8 038	396	103·2	107·7	63	7 923	390	106·6	123·9
Gummivarufabriker	8	5 760	276	104·7	113·0	8	5 820	176	110·6	124·6
Annan hithörande industri	30	1 824	97	107·2	119·2	26	1 777	94	102·2	111·7
Kemisk-teknisk industri	89	10 690	577	106·6	106·3	84	10 533	578	111·7	113·3
Färg-, olje- o. parfymfabr.	34	2 633	129	119·6	120·8	32	2 510	128	108·5	112·5
Sprängämnesfabriker	3	1 832	127	109·0	108·2	4	1 933	134	113·7	110·6
Tändsticksfabriker	8	2 596	122	103·2	109·7	8	2 596	122	117·7	129·3
Annan kemisk-tekn. ind.	44	3 629	199	100·1	96·1	40	3 494	194	108·7	107·4
Samtliga industrigrupper	**2 057**	**288 422**	**15 543**	**99·9**	**104·4**	**1 917**	**284 223**	**15 290**	**103·8**	**108·4**
Byggnadsverksamhet	283	11 755	993	75·5	79·5	111	7 079	597	97·4	120·4
Statl. verk o. byggnadsarb.	35	9 782	675	108·0	104·6	33	8 640	590	117·8	127·5
Komm. verk o. byggn.-arb.	80	9 828	762	92·0	91·3	74	11 913	982	89·4	93·0
Handel o. varulager	104	2 787	156	89·8	91·3	25	885	47	84·6	80·1
Tvättinrättningar	4	149	5	94·3	88·5	5	259	10	97·4	95·0
Samtliga näringsgrenar	**2 563**	**322 723**	**18 184**	**98·6**	**101·9**	**2 165**	**312 999**	**17 516**	**102·3**	**108·2**

dast 2 563 företag med c:a 320 000 arbetare och jämförelsen mellan december 1938 och november 1939 2 165 företag med c:a 310 000 arbetare. Det större material, som fr. o. m. oktober 1939 insamlats för varje månad kan sålunda för de i kvartalsöversikterna ingående indexberäkningarna icke utnyttjas förrän vid beräkningen av indextalen för första kvartalet 1940. I fråga om företagarnas omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft har däremot hela materialet använts.

Materialet till indexberäkningarna avser i övervägande grad den större och medelstora industrin. Småindustri och hantverk ha genom själva urvalet av uppgiftslämnare praktiskt taget uteslutits, men även andra grupper, såsom byggnadsverksamhet samt handel och varulager, äro ganska svagt representerade. I primärmaterialet redovisade arbetare inom den egentliga industrin torde motsvara inemot $^2/_3$ av den större industrins totala arbetarpersonal.

Indextalen för samtliga näringsgrenar sammanslagna visa från september till november 1939 en minskning av antalet sysselsatta arbetare med 1·4 % men en ökning av den utbetalade lönesumman med 1·9 %. För enbart den egentliga industrin sjönk arbetarantalet med 0·1 %, medan lönesumman steg med 4·4 %. Då uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar icke inhämtas fr. o. m. oktober 1939, kan det ej avgöras, i vad mån ökningen av lönesumman beror på längre arbetstid.

Sysselsättningen inom de till malmbrytning och metallindustri hörande grupperna var enligt indextalen i tab. 1 i stort sett oförändrad sedan september. För jord- och stenindustri samt träindustri uppvisades en säsongmässig nedgång av både arbetarantal och lönesummor. Till den förstnämnda gruppen höra torvindustri, stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk samt tegelbruk, vilka alla ha lågsäsong under senhösten och vintern. Till den senare gruppen höra sågverk och hyvlerier, där sysselsättningen säsongmässigt minskar vid vinterns början. Även för snickeri- och möbelfabriker uppvisades en ej oväsentlig sänkning av arbetarantal och lönesumma. Pappersmassefabrikerna sysselsatte färre arbetare än under september, men den utbetalade lönesumman var större. Indextalen för pappersbruk och pappfabriker samt för grafisk industri visade ungefär oförändrad sysselsättning. Inom livsmedelsindustrin framträdde en mycket kraftig ökning av arbetarantalet vid råsockerbruk, men också choklad- och karamellfabriker, tobaksfabriker samt slakterier och konservfabriker uppvisade höjda indextal. Hos åtskilliga företag inom livsmedelsindustrin hade, enligt anteckningar på rapportkorten, övertidsarbete förekommit under november. Inom textil- och beklädnadsindustri stego indextalen för bomullsindustri, ylleindustri och trikåfabriker. Läder-, hår- och gummivaruindustri och kemisk-teknisk industri företedde också stigande indextal, inom den senare gruppen särskilt färg-, olje- och parfymfabriker. Indextalen för byggnadsverksamhet visa en markerad säsongmässig nedgång av sysselsättningen. Det bör framhållas, att den bild av utvecklingen, som indextalen i tab. 1 ge, i stort sett överensstämmer med de i det följande redovisade konjunktursiffrornas utslag.

Jämföras förändringarna i arbetarantal och lönesummor inom olika nä-

Tab. 2. Sysselsatta arbetare under fjärde kvartalet 1939 länsvis inom vissa näringsgrenar.

Län	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Samtliga näringsgrenar
	Indextal över antal sysselsatta arbetare i nov. 1939												
	a) Bas: sept. 1939												
Stockholms stad	98·9	102·1	90·4	97·8	100·0	104·1	103·8	105·8	99·9	75·7	99·5	77·2	96·3
Stockholms län	110·6	99·6	111·8	102·9	102·4	118·1	86·2	138·7	108·3	112·3	100·0	—	107·1
Uppsala »	109·2	75·2	102·1	101·8	136·8	83·4	107·6	121·2	100·2	62·8	75·4	110·0	93·7
Södermanlands »	98·0	72·4	75·4	103·1	97·0	108·1	—	90·7	97·1	49·4	118·4	—	97·6
Östergötlands »	103·2	93·1	86·6	103·0	113·4	103·9	110·0	103·3	103·0	123·8	98·0	86·3	103·4
Jönköpings »	100·3	99·5	95·8	103·5	101·8	95·9	102·0	103·3	100·4	80·8	91·1	120·0	99·8
Kronobergs »	101·2	99·9	103·3	95·7	97·1	120·9	108·4	—	99·7	58·2	—	—	98·6
Kalmar »	105·2	93·8	89·7	105·5	136·8	102·2	—	160·7	105·3	54·0	112·7	—	102·0
Gotlands »	125·0	90·0	171·4	109·1	233·7	—	—	—	126·1	—	153·8	—	128·3
Blekinge »	103·1	66·4	77·1	98·3	220·2	103·6	100·0	166·5	111·6	41·9	109·5	—	110·3
Kristianstads »	103·6	82·9	100·3	103·4	123·4	95·6	117·1	81·3	101·5	61·0	94·3	85·1	100·5
Malmöhus »	100·7	85·2	106·9	102·1	133·3	96·1	104·5	114·1	104·4	66·2	92·5	85·7	101·1
Hallands »	98·7	73·7	84·0	97·4	97·5	107·5	102·6	—	100·6	86·3	102·0	141·8	100·4
Göteb. o. Bohus »	97·1	90·9	113·7	103·1	106·1	104·1	106·8	91·1	101·2	78·8	97·4	95·9	99·0
Älvsborgs »	102·7	79·8	76·9	91·6	122·3	102·6	102·1	113·8	100·5	76·9	96·5	101·2	99·9
Skaraborgs »	99·5	93·8	83·5	101·7	100·2	108·0	94·3	—	97·9	87·2	133·9	—	101·4
Värmlands »	97·2	49·1	101·4	95·1	97·2	103·6	103·0	—	97·1	63·6	—	100·0	96·6
Örebro »	103·5	69·4	91·8	101·1	91·9	90·9	104·3	108·4	100·1	67·3	93·8	—	99·0
Västmanlands »	100·9	76·0	74·7	97·0	112·7	94·5	—	—	98·8	84·8	103·5	—	98·6
Kopparbergs »	101·8	82·4	85·5	103·5	98·7	113·7	113·3	108·2	100·5	42·7	89·2	—	99·9
Gävleborgs »	108·9	71·3	83·5	99·5	100·3	98·4	113·4	231·3	97·6	82·9	72·9	95·7	96·7
Västernorrlands »	112·3	47·2	72·4	94·6	101·8	172·9	126·4	92·1	85·4	88·0	87·2	96·2	85·5
Jämtlands »	98·2	75·1	68·0	102·7	82·5	103·1	—	—	86·0	134·6	—	—	86·9
Västerbottens »	103·7	85·7	85·3	97·1	115·2	—	101·9	—	95·6	73·6	50·0	—	94·5
Norrbottens »	92·8	43·0	47·6	100·0	94·6	—	—	—	81·5	61·3	77·9	122·7	80·9
Hela riket	100·9	85·1	83·4	98·8	114·3	102·0	104·9	106·6	99·9	75·5	99·3	89·8	98·6
	b) Bas: dec. 1938												
Stockholms stad	107·9	106·3	102·5	99·3	101·4	106·2	209·6	106·8	106·2	99·8	96·1	82·8	104·1
Stockholms län	106·0	106·3	97·4	98·0	91·8	186·2	78·6	161·0	105·2	—	89·7	—	103·1
Uppsala »	117·4	97·8	97·3	108·3	92·5	90·1	116·7	103·2	105·6	77·9	86·1	42·9	101·7
Södermanlands »	98·7	88·9	65·7	106·1	100·4	108·2	—	86·0	98·0	145·5	129·7	—	100·1
Östergötlands »	108·5	113·9	88·8	107·5	107·8	106·4	122·6	80·2	106·1	124·6	102·9	—	106·6
Jönköpings »	102·0	110·8	100·3	101·1	86·7	96·5	109·1	117·0	103·9	65·9	87·0	—	103·3
Kronobergs »	106·7	100·8	106·5	101·7	85·0	111·8	115·7	—	103·4	—	—	—	103·4
Kalmar »	108·2	92·6	94·8	106·9	133·6	136·0	—	—	103·9	94·0	131·9	—	103·6
Gotlands »	83·3	92·2	70·6	105·9	143·1	—	—	—	114·9	—	—	—	114·9
Blekinge »	104·3	71·0	83·4	92·2	124·7	102·1	102·6	88·2	97·8	—	113·4	—	103·9
Kristianstads »	106·4	99·4	100·0	106·3	131·6	123·4	127·0	130·0	114·3	148·1	103·8	—	114·1
Malmöhus »	107·7	102·9	106·7	99·7	110·4	108·5	102·1	115·4	107·0	109·2	92·6	71·9	106·1
Hallands »	98·1	119·0	107·5	97·2	100·6	108·4	103·9	—	103·4	97·9	102·0	93·9	103·1
Göteb. o. Bohus »	87·5	98·6	106·5	99·4	103·2	100·8	95·4	91·7	96·0	85·9	88·0	101·8	94·5
Älvsborgs »	98·3	91·5	86·9	97·8	82·5	97·1	118·2	100·0	97·9	99·7	90·2	72·3	97·7
Skaraborgs »	102·4	94·7	114·7	108·6	102·5	81·0	98·5	—	98·4	80·6	177·5	—	104·5
Värmlands »	110·1	82·5	105·8	90·0	104·5	91·7	97·2	—	103·5	116·7	—	—	103·6
Örebro »	118·8	100·6	93·1	104·1	105·4	90·2	105·2	113·1	110·5	74·5	97·4	—	109·6
Västmanlands »	102·6	91·2	106·3	89·2	94·7	87·7	—	—	101·8	158·3	118·6	—	103·0
Kopparbergs »	101·2	101·4	97·7	110·4	86·2	100·9	177·4	111·5	101·9	—	134·9	—	102·1
Gävleborgs »	102·1	97·9	86·0	101·2	98·0	96·2	—	286·3	97·3	98·1	79·7	—	96·9
Västernorrlands »	118·7	120·0	88·3	102·3	98·6	—	187·5	90·0	97·6	—	112·5	—	97·7
Jämtlands »	87·7	94·1	107·0	113·4	92·9	104·8	—	—	104·9	—	94·7	—	103·4
Västerbottens »	111·4	52·6	101·2	95·9	111·4	—	120·5	—	102·6	64·0	77·5	—	101·6
Norrbottens »	105·7	93·0	56·3	65·1	89·8	—	—	—	92·6	190·0	176·5	75·0	97·0
Hela riket	104·3	98·4	93·2	100·6	106·1	101·2	108·7	111·7	102·8	97·4	99·5	84·6	102·3

Tab. 8. Sysselsatta arbetare under oktober, november och december 1939.

Näringsgrenar	Antal arbetare			Månadsindextal över antalet sysselsatta arbetare. (Indextalen för okt. med bas i sept., de för nov. med bas i okt. o. s. v.)		
	okt.	nov.	dec.	okt.	nov.	dec.
Malmbrytning o. metallindustri	95 435	82 247	99 168	98·8	101·4	95·7
Jord- o. stenindustri	12 454	14 916	17 306	87·8	95·2	90·9
Träindustri	17 513	20 162	17 004	86·5	94·8	89·5
Pappers- o. grafisk industri	29 408	31 956	30 167	97·4	100·2	94·6
Livsmedelsindustri	22 962	24 199	23 005	114·2	99·7	84·6
Textil- o. beklädnadsindustri	48 377	56 637	50 489	99·7	101·2	96·8
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	14 593	14 169	15 584	100·5	102·1	95·8
Kemisk-teknisk industri	9 117	9 435	9 493	101·8	104·5	95·2
Samtliga industrigrupper	**249 859**	**253 721**	**262 216**	**98·6**	**100·3**	**93·9**
Byggnadsverksamhet	12 042	13 913	11 249	88·1	84·1	80·0
Statl. verk o. byggn.-arb.	9 606	25 757	22 584	105·9	95·0	85·9
Komm. verk o. byggn.-arb.	7 853	13 350	17 568	97·2	100·7	92·8
Handel o. varulager	2 291	7 267	6 723	88·0	98·7	98·4
Samfärdsel	—	7 913	8 244	—	104·9	98·7
Tvättinrättningar	240	576	499	106·2	93·1	95·8
Samtliga näringsgrenar	**281 891**	**322 497**	**329 083**	**98·2**	**99·1**	**92·9**

ringsgrenar mellan början av september och slutet av november 1939 med motsvarande förändringar år 1938 (mellan början av september och början av december)[1], finner man, att förändringarna i stort sett gå i samma riktning båda åren. Den skillnaden observeras dock, att indextalen för år 1939 i regel visa starkare ökning resp. minskning än de för år 1938. De säsongmässiga förändringarna voro sålunda starkare år 1939 än 1938. De starkare sänkningarna år 1939 för vissa näringsgrupper (jord- och stenindustri, träindustri, byggnadsverksamhet) uppvägdes av för andra grupper starkare höjningar 1939 (livsmedelsindustri, textil- och beklädnadsindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri), så att resultatet för samtliga näringsgrenar tillhopa blev ungefär detsamma båda åren.

För att belysa utvecklingen i skilda landsdelar ha i tab. 2 indextal beräknats över antalet sysselsatta arbetare inom olika näringsgrenar och län. Det bör framhållas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet, material. Stor försiktighet måste därför iakttagas vid deras användande. Det höga indextalet för Gotlands län (i jämförelsen mellan september och november 1939) berodde på en stark ökning av arbetarantalet vid en råsockerfabrik. De lägsta indextalen för samtliga näringsgrenar tillhopa uppvisade Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län.

Variationerna i antalet sysselsatta arbetare under fjärde kvartalets lopp kunna studeras i tab. 3. I tabellen återgivas för vissa näringsgrupper indextal över antalet sysselsatta arbetare i slutet av oktober, november och december med för varje månad närmast föregående månad som bas.[2] Beträffande

[1] Soc. Medd. årg. 1939, sid. 229, tab. 3.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1939, sid. 823 och 888 samt årg. 1940, sid. 42.

Tab. 4. Sysselsatta manliga och kvinnliga arbetare under fjärde kvartalet 1939.

Näringsgrenar	2 563 företag med uppgifter för såväl 3:e som 4:e kv. 1939				2 165 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1938 som 4:e kv. 1939			
	Antal arbetare nov. 1939		Indextal för nov. 1939 bas: sept. 1939		Antal arbetare nov. 1939		Indextal för nov. 1939 bas: dec. 1938	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Malmbrytning o. metallindustri	99 942	8 006	101·1	98·1	102 477	8 344	103·9	108·7
Jord- och stenindustri	11 873	1 772	83·9	93·9	12 387	1 926	97·6	103·6
Träindustri	20 019	343	83·3	89·8	18 414	326	93·4	81·3
Pappers- o. grafisk industri	32 043	4 987	98·5	100·5	29 982	4 897	100·1	103·4
Livsmedelsindustri	16 133	3 934	123·2	101·2	15 228	8 659	109·7	100·3
Textil- o. beklädnadsindustri	18 483	37 793	104·9	100·6	16 973	36 982	102·7	100·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	9 781	7 623	106·0	103·4	9 452	7 643	110·7	106·3
Kemisk-teknisk industri	7 011	3 679	103·8	112·4	6 729	3 804	104·8	126·4
Samtliga industrigrupper	215 285	73 137	99·6	101·0	211 642	72 581	102·6	103·3
Byggnadsverksamhet	11 698	57	75·9	37·0	7 051	28	97·7	57·1
Statl. verk o. byggn.-arb.	8 406	1 376	106·8	115·8	7 239	1 401	117·5	119·2
Komm. verk o. byggn.-arb.	9 689	139	92·9	52·7	11 841	72	89·4	88·9
Handel o. varulager	2 284	503	89·7	90·0	751	134	90·0	63·2
Tvättinrättningar	27	122	90·0	95·8	40	219	95·2	97·8
Samtliga näringsgrenar	247 389	75 334	98·0	100·8	238 564	74 435	102·0	103·4

indextalen för oktober bör nämnas, att de mäta arbetarantalets förändringar från början av september till slutet av oktober. I stort sett sjönk arbetarantalet från början av september till slutet av oktober och förblev därefter ungefär oförändrat till slutet av november för att sedan åter sjunka under december. De säsongbetonade grupperna jord- och stenindustri, träindustri och byggnadsverksamhet visade genomgående sjunkande indextal. För närmare detaljer angående sysselsättningens förändringar under oktober, november och december hänvisas till de i denna tidskrift publicerade redogörelserna för sysselsättningen inom industri och handel m. m. under varje månad.[1]

Både indextalen över antalet sysselsatta arbetare och den utbetalade lönesumman mäta förändringarna i sysselsättningen. I fråga om indextalen över den utbetalade lönesumman bör framhållas, att lönebudgetens storlek icke endast är beroende av antalet sysselsatta arbetare och antalet utgjorda arbetstimmar utan även av lönesatsernas höjd, förekomsten av övertids- och ackordsarbete samt av arbetarnas fördelning efter kön, ålder och yrkesspecialitet. Endast beträffande en av de sistnämnda faktorerna, nämligen fördelningen efter kön, ger materialet möjlighet till kompletterande uppgifter, vilka sammanställts i tab. 4. Härav framgår, att det relativa antalet kvinnliga arbetare för samtliga näringsgrenar sammanslagna stigit något sedan september 1939. Inom enbart den egentliga industrin var dock proportionen mellan manliga och kvinnliga arbetare nästan oförändrad.

I det föregående har redogjorts dels för förändringarna i arbetarantal och utbetalad lönesumma mellan tredje och fjärde kvartalen 1939, varvid tredje

[1] Se Soc. Medd. årg. 1939, sid. 823 och 888 samt årg. 1940, sid. 42.

kvartalet representerades av uppgifter för september och fjärde kvartalet av uppgifter för november, och dels för förändringarna i antalet sysselsatta arbetare under själva redovisningskvartalet. Emellertid ha uppgifterna för november 1939 även jämförts med uppgifter för december 1938. Vid denna jämförelse representerar första veckan i december 1938 fjärde kvartalet 1938 och sista veckan i november 1939 fjärde kvartalet 1939.

Enligt tab. 1 var för samtliga näringsgrenar sammanslagna antalet sysselsatta arbetare i slutet av november 1939 2·3 % större än vid samma tid föregående år (början av december 1938). Den utbetalade lönesumman hade stigit med 8·2 %. Motsvarande procenttal för enbart den egentliga industrin voro resp. 2·8 och 8·4. Angående förändringar inom olika näringsgrenar hänvisas till tabellen. Här skall blott nämnas, att arbetarantalet sjunkit inom jord- och stenindustri, träindustri och byggnadsverksamhet men stigit inom malmbrytning och metallindustri, livsmedelsindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri samt kemisk-teknisk industri. Arbetarantalets förändringar sedan december 1938 inom olika län och näringsgrenar visas av indextalen i den senare avdelningen av tab. 2.

I jämförelse med fjärde kvartalet 1938 hade enligt tab. 4 i regel de kvinnliga arbetarna ökat något starkare än de manliga.

Hur förändringarna i lönesummans storlek gestaltat sig alltsedan första kvartalet 1935 framgår av nedanstående indextal, vilka beräknats med första kvartalet 1935 såsom fast basperiod (den första period, för vilken här ifrågavarande uppgifter finnas).[1] Indextalen ha uträknats på grundval av samma slags indextal, som i tab. 1 beräknats för lönesumman under november 1939 i jämförelse med lönesumman under september 1939.

År	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
1935	100·0	104·7	111·4	111·7
1936	107·6	114·3	120·3	121·6
1937	119·4	133·3	134·7	133·9
1938	129·4	131·4	137·7	138·3
1939	136·6	145·4	146·6	149·4

Den utbetalade lönesumman har således undergått en avsevärd ökning sedan första kvartalet 1935. Om man bortser från en regelbundet återkommande sänkning mellan sista kvartalet varje år och första kvartalet närmast påföljande år, visar sifferserien på ett undantag när en ständig tillväxt från kvartal till kvartal. Mellan tredje och fjärde kvartalen 1939 var ökningen starkare än mellan motsvarande kvartal något av åren 1935—1938.

De i det föregående beräknade indextalen mäta förändringarna i antalet sysselsatta arbetare och utbetalad lönesumma hos ett urval av i gång varande företag (varierande antal). Den ökning av det totala antalet sysselsatta

[1] Fr. o. m. första kvartalet 1939 har tills vidare icke beräknats någon sysselsättningsindex av samma slag som tidigare förekommit i kvartalsöversikterna över arbetstillgången. För fjärde kvartalet 1938 var ifrågavarande indextal 116·1 (jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 124). Verkställes emellertid, med användande av indextalen över antalet sysselsatta arbetare, en anknytning till den gamla serien enligt den s. k. kedjemetoden, får man för resp. första, andra, tredje och fjärde kvartalen 1939 indextalen 113·9, 120·1, 120·1 och 118·4. Reservation måste göras för den olika grad av representativitet, som utmärker indexseriens olika delar.

arbetare (eller av den utbetalade lönesumman), som blir följden av att ett nytt företag startas, eller den minskning, som blir följden av att ett företag upphör, inverkar således ej på indextalen. De kunna därför ej mäta de faktiska förändringarna i den totala sysselsättningsgraden inom de olika näringsgrenarna utan visa något för svag ökning i tider med stigande sysselsättning och för liten sänkning i tider med sjunkande sysselsättning. En jämförelse med annan statistik, som belyser sysselsättningens växlingar, ger emellertid vid handen, att dessa indextal i stort sett väl återge utvecklingstendensen vid varje tidpunkt.

Tillgången på arbete och arbetskraft. Frågorna angående tillgången på arbete och arbetskraft ha för november månad besvarats av 8 002 arbetsgivare, vilka sysselsatte 551 114 personer (arbetare och andra).

Av hela antalet arbetsgivare hade 43 % angivit mycket god eller god arbetstillgång, 37 % medelgod och 20 % mindre god eller dålig arbetstillgång.

Av den redovisade personalen sysselsattes 62 % hos arbetsgivare, vilka betecknat arbetstillgången under november såsom bättre än medelgod, medan 29 % arbetade hos arbetsgivare med medelgod och 9 % hos arbetsgivare med sämre än medelgod arbetstillgång. Beträffande arbetarpersonalen voro motsvarande siffror för tredje kvartalet 1939 resp. 78, 17 och 5 samt för fjärde kvartalet 1938 resp. 62, 25 och 13.

Arbetstillgångens växlingar under senare år framgå av de i efterföljande tablå sammanställda konjunktursiffrorna, som grunda sig på arbetsgivarnas uppskattning av arbetstillgången under kvartalet. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med arbetarantalet (fr. o. m. oktober 1939 antalet sysselsatta personer) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats. I tablån har för fjärde kvartalet 1939 november månads konjunktursiffra insatts.

Kvartal	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
I	3·25	3·26	2·51	2·46	2·80	3·24	3·51	3·71	4·01	3·45	3·66
II	3·47	3·22	2·66	2·89	2·69	3·55	3·71	3·82	4·10	3·51	3·92
III	3·51	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·73	3·91	4·06	3·58	3·96
IV	3·43	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76	3·97	3·80	3·63	3·78
Medeltal	3·42	3·05	2·61	2·41	2·75	3·50	3·68	3·85	3·99	3·53	3·83

Som tablån utvisar, är konjunktursiffran för november (fjärde kvartalet 1939) lägre än den för tredje kvartalet 1939. Detsamma gäller konjunktursiffrorna för oktober och december 1939, vilka enligt tab. 5 uppgå till 3·77 och 3·78. Den försämring av arbetstillgången, som enligt dessa konjunktursiffror ägt rum mellan tredje och fjärde kvartalen 1939, beror huvudsakligen på en säsongmässig minskning av arbetstillgången inom en del viktigare näringsgrenar. Emellertid bör det framhållas, att konjunktursiffrorna för oktober, november och december 1939 beräknats på ett material, som efter antalet företag räknat var mer än dubbelt så stort som tredje kvartalets ma-

	Näringsgrenar	Antal arbetsgivare (Nov. 1939)	Antal sysselsatta personer (Nov. 1939)	Tillgång å arbete (Nov.							
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
				Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.
1	*Malmbrytn. o. metallind.*	**1 400**	**158 152**	**291**	**59 175**	**438**	**51 437**	**441**	**36 168**	**164**	**10 050**
2	Gruvor o. anrikningsverk	37	8 682	5	795	18	3 255	13	2 617	1	2 015
3	Järn-, stål- o. kopparverk	36	15 539	11	6 839	14	6 224	9	2 068	2	408
4	Järn- o. stålmanufaktur .	320	24 304	92	9 780	94	8 279	86	5 514	34	592
5	Mekaniska verkstäder .	684	74 265	105	25 026	206	25 919	232	17 302	103	4 999
6	Skeppsvarv	47	3 322	6	668	5	422	17	428	12	1 757
7	Elektriska verkstäder . .	82	21 867	22	11 543	30	4 220	25	5 971	5	133
8	Annan metallindustri .	194	10 173	50	4 524	71	3 168	59	2 268	7	146
9	*Jord- och stenindustri* .	**488**	**24 603**	**40**	**2 294**	**100**	**7 064**	**186**	**10 033**	**109**	**3 382**
10	Kolgruvor	3	803	—	—	2	410	1	393	—	—
11	Torvindustri	56	640	5	109	12	111	21	250	11	115
12	Stenbrott o. stenhuggerier	112	4 741	8	368	15	549	37	1 760	31	671
13	Cementfabriker, kalkbruk	103	4 630	5	152	37	1 302	34	2 345	20	684
14	Tegelbruk	148	4 610	4	429	20	1 080	66	1 754	41	1 132
15	Porslins-, kakel- o. lergodsf.	20	5 016	2	184	4	2 601	12	2 204	1	7
16	Glasbruk	46	4 163	16	1 052	10	1 011	15	1 327	5	773
17	*Träindustri*	**684**	**31 447**	**65**	**3 215**	**162**	**8 882**	**267**	**12 533**	**145**	**5 585**
18	Sågverk o. hyvlerier . .	298	15 364	10	850	48	2 602	126	7 273	92	4 194
19	Snickeri- o. möbelfabr. .	339	13 682	49	2 271	99	5 254	119	4 077	51	1 337
20	Annan trävaruindustri .	47	2 401	6	94	15	1 026	22	1 183	2	54
21	*Pappers- o. grafisk ind.* .	**563**	**53 025**	**72**	**9 842**	**177**	**19 090**	**238**	**20 645**	**60**	**3 172**
22	Pappersmassefabriker . .	80	18 261	4	782	30	6 227	37	10 105	7	1 123
23	Pappersbruk o. pappfabr.	57	15 579	12	4 144	29	7 937	14	3 439	1	58
24	Annan pappersindustri .	113	6 144	26	2 916	40	1 698	39	1 284	6	229
25	Grafisk industri	313	13 041	30	2 000	78	3 228	148	5 817	46	1 762
26	*Livsmedelsindustri* . . .	**772**	**42 115**	**58**	**6 027**	**234**	**17 751**	**359**	**15 951**	**93**	**1 969**
27	Kvarnar	46	1 816	6	337	14	807	25	605	—	—
28	Bagerier	198	6 800	12	618	48	2 157	116	3 671	17	263
29	Råsockerbruk o. raffinad.	25	7 954	3	715	13	3 896	9	3 343	—	—
30	Choklad- o. karamellfabr.	63	6 192	17	3 155	28	2 426	15	573	2	32
31	Bryggerier o. läskedrycksf.	199	6 815	3	243	31	1 669	87	3 467	59	1 148
32	Tobaksfabriker	6	1 100	—	—	4	794	2	306	—	—
33	Slakterier o. konservfabr.	126	6 315	11	699	51	2 856	56	2 456	8	304
34	Annan livsmedelsindustri	109	5 123	6	210	45	3 146	49	1 530	7	222
35	*Textil- o. beklädnadsind.*	**585**	**74 246**	**189**	**35 106**	**215**	**28 528**	**141**	**8 400**	**29**	**1 417**
36	Bomullsindustri	57	16 773	28	9 354	22	7 081	7	338	—	—
37	Jute- och linneindustri .	19	4 922	8	2 565	7	1 517	2	781	2	59
38	Ylleindustri	61	10 768	23	7 386	25	2 171	12	941	—	—
39	Trikåfabriker	97	9 916	38	4 566	34	4 183	23	1 138	2	29
40	Skrädderier o. sömnadsfabr.	251	26 073	76	9 253	89	11 411	64	3 953	19	1 233
41	Annan hithör. industri .	100	5 794	16	1 982	38	2 165	33	1 249	6	96
42	*Läder-, hår- o. gummiv.-ind.*	**262**	**22 365**	**113**	**10 506**	**76**	**10 240**	**53**	**1 393**	**8**	**156**
43	Garverier	25	2 393	11	1 153	8	1 118	4	88	1	19
44	Skofabriker	103	9 612	55	5 360	32	3 499	14	739	1	4
45	Gummivarufabriker . .	28	6 435	2	1 818	6	4 434	9	71	3	79
46	Annan hithör. industri .	106	3 925	45	2 175	30	1 189	26	495	3	54
47	*Kemisk-teknisk industri* .	**181**	**15 700**	**51**	**7 199**	**62**	**4 115**	**54**	**3 749**	**13**	**630**
48	Färg-, olje- o. parfymfabr.	70	4 271	18	1 502	26	1 680	22	961	4	128
49	Sprängämnesfabriker . .	6	2 141	1	1 595	4	438	1	108	—	—
50	Tändsticksfabriker . . .	8	2 815	8	2 815	—	—	—	—	—	—
51	Annan kemisk-teknisk ind.	97	6 473	24	1 287	32	1 997	31	2 680	9	502
52	**Samtliga industrigrupper**	**4 935**	**421 653**	**879**	**133 364**	**1 464**	**147 157**	**1 739**	**108 872**	**621**	**26 361**
53	*Byggnadsverksamhet* . .	1 048	23 677	38	1 107	156	5 259	328	7 658	314	7 172
54	*Statl. verk o. byggn.-arb.*	184	31 949	71	9 379	55	9 883	44	9 688	12	2 770
55	*Komm. verk o. byggn.-arb.*	232	22 020	26	1 200	53	7 336	111	9 859	35	3 282
56	*Handel o. varulager* . .	1 276	33 837	145	4 822	396	10 908	598	15 299	115	2 302
57	*Samfärdsel*	185	9 892	19	1 662	30	3 465	72	3 325	47	1 160
58	*Banker*	91	4 066	26	1 982	37	1 081	28	1 003	—	—
59	*Försäkringsföretag* . . .	39	3 273	12	1 048	7	185	20	2 040	—	—
60	*Tvättinrättningar* . . .	12	747	—	—	2	41	4	279	6	427
61	**Samtliga näringsgrenar**	**8 002**	**551 114**	**1 216**	**154 564**	**2 200**	**185 315**	**2 944**	**158 023**	**1 150**	**43 474**

1939)		Tillgång på arbetskraft (Nov. 1939)						Konjunktursiffror (ang. beräkningen se texten)							
Dålig		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		Dec. 1939	Nov. 1939	Okt. 1939	3 kv. 1939	2 kv. 1939	4 kv. 1938	3 kv. 1938	
Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.								
66	**1 272**	**124**	**20 759**	**1 170**	**128 764**	**106**	**8 629**	4·05	3·99	3·99	4·11	4·15	3·80	3·71	1
—	—	4	802	33	7 880	—	—	4·11	3·33	2·99	3·62	3·74	3·13	3·77	2
—	—	1	61	31	13 312	4	2 166	4·71	4·25	4·36	4·14	4·11	3·70	3·59	3
14	139	25	2 514	270	19 084	25	2 706	3·94	4·11	4·28	4·15	4·05	3·50	3·38	4
38	1 019	53	14 191	567	57 422	64	2 652	3·96	3·93	3·86	4·09	4·22	3·83	3·60	5
7	47	5	600	39	2 692	3	30	3·94	2·97	2·90	3·72	3·71	3·99	4·08	6
—	—	11	495	68	20 497	3	875	3·94	4·24	4·24	4·46	4·43	4·45	4·45	7
7	67	25	2 096	162	7 877	7	200	4·07	4·17	4·32	4·40	4·27	3·72	3·54	8
53	**1 330**	**21**	**657**	**402**	**20 573**	**65**	**3 373**	3·06	3·19	3·24	3·76	3·78	3·44	3·43	9
—	—	—	—	3	803	—	—	3·52	3·51	3·00	4·00	3·90	3·90	3·90	10
7	55	7	77	48	557	1	6	2·69	3·16	3·46	3·90	3·96	3·47	3·85	11
21	1 393	4	364	84	3 206	24	1 171	2·57	2·54	2·76	3·29	3·08	2·74	2·60	12
7	147	3	41	88	3 894	12	695	3·08	3·14	3·59	4·17	4·15	3·76	3·76	13
17	215	2	*36*	120	3 803	26	771	3·10	3·08	2·87	3·78	4·04	3·46	3·89	14
1	20	1	11	19	5 005	—	—	3·32	3·58	3·51	3·45	3·47	3·64	3·07	15
—	—	4	128	40	3 305	2	730	3·07	3·56	3·44	3·93	3·70	3·60	3·43	16
45	**1 232**	**15**	**1 080**	**602**	**25 595**	**67**	**4 772**	3·80	3·23	3·24	3·74	3·92	3·44	3·43	17
22	445	5	689	246	10 854	47	3 821	3·32	2·95	2·89	3·59	3·91	3·11	3·09	18
21	743	10	391	309	12 340	20	951	3·29	3·51	3·61	3·94	3·99	3·86	3·96	19
2	44	—	—	47	2 401	—	—	3·18	3·45	3·12	3·77	3·67	3·50	3·51	20
16	**276**	**16**	**988**	**496**	**45 720**	**51**	**6 317**	3·66	3·66	3·47	3·69	3·54	3·14	3·04	21
2	24	—	—	64	15 197	16	3 064	3·57	3·86	3·28	3·44	3·06	2·58	2·55	22
1	1	—	—	51	13 439	6	2 140	4·28	4·04	3·80	3·80	3·63	2·63	2·54	23
2	17	10	740	100	5 296	3	108	3·83	4·18	3·75	4·32	4·80	4·48	4·25	24
11	234	6	248	281	11 788	26	1 005	3·12	3·38	3·24	3·78	4·04	4·33	4·31	25
28	**417**	**20**	**1 145**	**692**	**38 275**	**60**	**2 695**	3·61	3·64	3·62	3·86	3·78	3·80	3·92	26
1	17	—	—	42	1 471	4	345	3·65	3·85	3·64	4·06	3·54	3·40	3·74	27
5	91	5	108	185	6 465	8	227	3·49	3·43	3·30	3·94	3·66	3·73	3·78	28
—	—	—	—	23	7 031	2	923	3·14	3·67	3·69	4·04	3·57	3·68	3·85	29
1	6	5	683	56	5 398	2	111	4·43	4·40	4·59	3·84	3·74	4·30	4·15	30
19	288	—	—	164	6 091	35	724	3·26	3·06	2·87	3·75	3·90	3·69	3·84	31
—	—	—	—	6	1 100	—	—	4·23	3·72	4·22	3·89	3·90	3·88	3·79	32
—	—	9	346	113	5 815	4	154	3·60	3·63	} 3·48	3·71	3·92	3·70	4·08	33
2	15	1	8	103	4 904	5	211	3·77	3·65						34
11	**795**	**110**	**22 513**	**464**	**50 627**	**11**	**1 106**	4·24	4·29	4·28	4·10	3·98	3·73	3·84	35
—	—	14	7 344	43	9 429	—	—	4·56	4·54	4·30	3·99	3·86	3·62	3·02	36
—	—	3	1 906	16	3 016	—	—	4·29	4·34	4·45	4·35	4·20	3·66	2·19	37
1	270	16	3 746	44	6 960	1	62	4·53	4·52	4·46	4·00	4·00	3·74	2·97	38
—	—	*20*	*3 365*	75	*6 432*	2	*119*	*4·14*	*4·34*	*4·34*	*4·12*	*4·04*	*3·56*	*3·51*	*39*
3	223	44	5 316	202	19 918	5	839	4·04	4·08	4·23	4·19	4·06	3·88	3·90	40
7	302	13	836	84	4 872	3	86	3·79	3·94	3·87	4·22	3·78	3·88	3·70	41
12	**70**	**42**	**5 432**	**208**	**16 660**	**12**	**273**	4·23	4·38	4·18	3·96	3·53	3·43	3·61	42
1	15	—	—	24	2 187	1	206	4·62	4·41	4·63	4·11	4·03	3·83	3·06	43
1	10	18	1 763	85	7 849	—	—	4·45	4·48	4·37	4·27	3·79	3·59	4·20	44
8	33	1	2 544	17	3 831	10	60	3·96	4·23	3·76	3·54	2·88	2·83	2·93	45
2	12	23	1 125	82	2 793	1	7	3·92	4·39	4·09	3·84	3·95	3·83	3·67	46
1	7	4	85	161	14 024	16	1 591	4·17	4·14	4·08	3·92	3·61	3·51	3·43	47
—	—	2	55	64	3 761	4	455	4·30	4·07	3·63	3·97	3·73	3·79	3·73	48
—	—	1	16	5	2 125	—	—	3·88	4·69	4·93	.	.	.	.	49
—	—	—	—	8	2 815	—	—	5·00	5·00	5·00	4·00	3·00	2·00	2·00	50
1	7	1	14	84	5 323	12	1 136	3·48	3·63	3·87	3·93	3·91	3·93	3·80	51
332	**5 899**	**352**	**52 659**	**4 195**	**340 238**	**388**	**28 756**	3·90	3·89	3·86	3·97	3·92	3·63	3·52	52
212	2 481	13	347	736	17 360	299	5 970	2·60	2·80	3·17	3·93	3·97	3·66	4·07	53
2	229	6	3 219	166	24 869	12	3 861	3·75	3·80	3·73	—	—	—	—	54
7	343	3	54	183	15 979	46	5 987	3·15	3·26	3·57	3·50	3·61	3·37	3·36	55
22	506	29	472	1 188	31 134	59	2 231	3·49	3·51	3·64	3·86	3·92	3·91	3·82	56
17	280	5	574	144	8 083	36	1 235	3·81	3·51	2·99	4·03	4·27	3·63	3·50	57
—	—	—	—	91	4 066	—	—	4·46	4·24	4·23	—	—	—	—	58
—	—	—	—	39	3 273	—	—	3·70	3·70	3·49	—	—	—	—	59
—	—	—	—	9	484	3	263	2·23	2·48	2·49	3·25	4·17	—	—	60
492	**9 788**	**408**	**57 825**	**6 751**	**445 486**	**843**	**48 808**	3·78	3·78	3·77	3·96	3·92	3·63	3·53	61

terial. De slutsatser, som kunna dragas av en jämförelse mellan tredje kvartalets konjunktursiffror och konjunktursiffrorna för fjärde kvartalets tre månader bli redan härigenom starkt begränsade. Därtill kommer, att konjunktursiffrorna endast visa utvecklingens riktning och styrka mellan två närliggande kvartal (månader) men ej förändringarna i arbetstillgångens nivå på längre sikt. Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har under kvartalet i stort sett varit gynnsam, och näringslivet har förvånansvärt väl motstått de påfrestningar, som den internationella krisen medfört för vårt lands vidkommande. Särskilt för sjöfarten och därigenom även för våra exportnäringar ha dock de svårigheter, som yppade sig redan under den första krigsmånaden, ökat genom den skärpta sjökrigföringen. Industriförbundets generalindex över den industriella produktionen steg från oktober till november med en enhet till 127 och från november till december med ytterligare en enhet. Antalet till arbetslöshetskommissionen vid slutet av oktober, november och december rapporterade hjälpsökande arbetslösa var mindre än vid samma tidpunkter föregående år, och även fackföreningarnas arbetslöshetsprocenttal voro lägre än i fjol.

På 100 lediga platser kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal ansökningar om arbete:

	4:e kvartalet 1939			3:e kvartalet 1939			4:e kvartalet 1938		
	dec.	nov.	okt.	sept.	aug.	juli	dec.	nov.	okt.
Jordbruk	151	135	87	76	61	61	210	139	92
Övriga näringsgrenar (inkl. skogsbruk)	188	200	171	135	115	129	232	252	189
Samtliga	**186**	**193**	**154**	**124**	**106**	**119**	**231**	**236**	**167**

Enligt ovanstående siffror var förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft under fjärde kvartalet 1939 ur de arbetssökandes synpunkt bättre än under motsvarande period föregående år men sämre än under tredje kvartalet 1939. Under redovisningskvartalet framträdde i jämförelse med tredje kvartalet 1939 den för årstiden sedvanliga minskningen av platstillgången inom jordbruket. Behovet av arbetskraft synes för jordbrukets del ha varit lättare att tillgodose än tidigare, och det behov, som återstod att fylla, gällde huvudsakligen yngre drängar, villiga att mjölka. Inom den egentliga industrin rådde viss brist på olika kategorier av kvalificerade yrkesarbetare. Inom byggnadsindustrin framträdde under kvartalet ett tilltagande överflöd ej endast på grovarbetare utan även på yrkesarbetare av olika slag (t. ex. murare, byggnadssnickare, rörläggare, målare).

Hur tillgången på arbete och arbetskraft gestaltat sig enligt arbetsgivarnas omdömen för november månad framgår av tab. 5. I tabellen ha även konjunktursiffror uträknats för olika näringsgrupper under var och en av fjärde kvartalets tre månader.

Konjunktursiffrorna för gruvor och anrikningsverk, skeppsvarv och elektriska verkstäder tyda på sämre arbetstillgång under fjärde än under tredje kvartalet. Av siffrorna för mekaniska verkstäder samt järn- och stålmanufaktur torde man ej kunna utläsa någon tydlig förändring sedan tredje kvartalet. Järn-, stål- och kopparverk uppvisa höjda konjunktursiffror. Järnverken voro så-

lunda väl sysselsatta under kvartalet. Den minskning av järnkonsumtionen, som blivit följden av den sjunkande byggnadsverksamheten, kompenserades mer än väl av starkt ökade statliga behov. Även tillgången på exportorder var riklig, men exporten försvårades av de riskfyllda sjötransporterna.

Jord- och stenindustrins konjunktursiffror sjönko till följd av de säsongmässiga inskränkningar, som vid denna tid av året bruka förekomma inom torvindustri, stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk samt tegelbruk. Även vid glasbruken hade arbetstillgången minskat.

Träindustrins konjunktursiffror för oktober, november och december voro lägre än för tredje kvartalet. Arbetstillgången vid sågverken visade den för årstiden vanliga försämringen. Till följd av det skärpta ubåts- och minkriget hade trävaruskeppningarna till England och Frankrike så gott som inställts. Beträffande England torde de av den engelska regeringskontrollen över trävaruimporten fastställda maximipriserna för försäljning på den engelska marknaden lika mycket som sjökriget ha hindrat importen från Sverige. Emellertid har exportminskningen på England och Frankrike i viss utsträckning uppvägts därigenom att stora kvantiteter sålts till Tyskland och Holland.

Inom pappers- och grafisk industri synes arbetstillgången i stort sett ha varit oförändrad sedan tredje kvartalet. Både vid massafabriker och pappersbruk var arbetstillgången god. Skeppningssvårigheterna för massan voro mycket stora, men export har dock varit möjlig, i den mån tonnage stått att erhålla. Detsamma gäller papper, varå efterfrågan ökat alltsedan krigsutbrottet.

Arbetstillgången vid kvarnar, bagerier, bryggerier samt slakterier och konservfabriker har försämrats, medan utvecklingen för karamellfabriker och tobaksfabriker gått i motsatt riktning. Att fjärde kvartalets konjunktursiffror för råsockerbruk och raffinaderier äro lägre än tredje kvartalets beror på sättet för konjunktursiffrornas beräkning (poängsiffrorna för arbetstillgången vägas med antalet *sysselsatta* arbetare) och ej på mindre arbetstillgång under fjärde än under tredje kvartalet.

Av tabellens grupper inom textil- och beklädnadsindustri uppvisa bomullsindustri, ylleindustri och trikåfabriker höjda konjunktursiffror.

Konjunktursiffrorna för läder-, hår- och gummivaruindustrins branscher visa stigande arbetstillgång.

Vad den kemisk-tekniska industrin beträffar förbättrades arbetstillgången vid färg-, olje- och parfymfabriker och tändsticksfabriker.

Arbetsmarknaden under januari 1940.

1. Läget på arbetsmarknaden.

I sin rapport till Kungl. Maj:t angående utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden under januari månads första hälft framhöll socialstyrelsen, att inga särskilda förhållanden åstadkommit ändring i det arbetsmarknadsläge, som konstaterades för december månad. Dock observeras vissa av säsongvariationer betingade förskjutningar, främst berörande byggnadsverksamheten med dess allt knappare arbetstillfällen och skogsbruket, där svårigheterna att skaffa tillräckligt med arbetskraft för avverkningarna framträtt med ökad styrka. De nu senast inkomna rapporterna från arbetsförmedlingsanstalterna i landet ge vid handen, att den fortsatta krisen ute i världen alltjämt endast i ringa omfattning berört utvecklingen inom svenskt näringsliv, vilken i det stora hela nu liksom tidigare kan betecknas som gynnsam. De förändringar, som inträffat under månadens senare del, hänföra sig i det väsentliga till de ovannämnda grupperna skogshushållning och byggnadsverksamhet. Efterföljande redogörelse avser utvecklingen under hela januari månad.

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen har sjunkit från 186 i december till 165 i januari. Avsevärt stegrade siffror ha i jämförelse med föregående månad redovisats för såväl efterfrågan som tillgång på arbetskraft. Samtliga huvudgrupper förete förmånligare relationstal än för ett år sedan med undantag för gruppen husligt arbete, där läget varit oförändrat. Genomsnittssiffran för januari månad 1939 var 223. Enligt arbetslöshetskommissionens statistik är den nuvarande situationen också relativt god. Sålunda var antalet hos kommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa vid slutet av januari 1940 cirka 13 900 mot 27 547 för januari 1939, alltså knappast mer än hälften. För den på grundval av fackföreningsrapporterna beräknade arbetslösheten förelåg icke någon senare siffra än den för månadsskiftet december—januari, och denna utgjorde 15·2 % mot 10·4 % en månad tidigare och 17·8 % vid motsvarande tidpunkt ett år tidigare. Att märka är, att under årets sista vecka tillfälliga permitteringar pläga förekomma inom vissa fack, och härigenom blir arbetslöshetsprocenten vid årsskiftet relativt hög. Den nu beräknade siffran är emellertid den lägsta, som noterats sedan 1923. Beträffande arbetsmarknadsläget inom de särskilda yrkesområdena må följande antecknas.

Inom jordbruket har efter vanligheten vid denna tid på året arbetsmarknaden varit ganska tyst, om man undantar, att ersättare mest anskaffas

för de till beredskapstjänst inkallade. Härvidlag ha vissa svårigheter yppat sig, särskilt vid sådana gårdar som uteslutande pläga använda sig av ogift arbetskraft.

Behovet av arbetskraft för avverkningar i skogarna har varit betydande och har icke på långt när kunnat tillgodoses trots de bemödanden, som gjorts att överflytta arbetskraft från andra yrkesområden och från ett län till ett annat. Den konstaterade knappheten på skogsarbetare har till väsentlig del förorsakats av att drivningarna under innevarande säsong fått en omfattning, betydligt överstigande den normala, men också av de militära inkallelserna. En lättnad i sistnämnda avseende torde man ha att emotse, sedan möjligheter numera förefinnas för de inkallade att erhålla permittering för arbete i skogen. Helt naturligt har den rådande bristen varit mest framträdande i norra delarna av landet. I Norrbottens län ha cirka 2 000 platser lediganmälts, men till följd av brist på arbetssökande ha endast omkring 25 % under månaden kunnat tillsättas. Från Kopparbergs län meddelas, att under månadens förra hälft kunde man ännu erhålla arbetskraft från andra delar av landet, i all synnerhet som arbetsgivarna godtogo även mindre vana huggare, men efter hand som skogsavverkningarna togo fart jämväl i övriga delar av riket, blevo svårigheterna större. I gränsskogarna mot Norge ha med vederbörligt tillstånd norska timmerhuggare använts, sedan det visat sig omöjligt att anskaffa svensk arbetskraft. Bristen på körare med egna hästar har också varit kännbar. I Västernorrlands län har arbetsförmedlingen för att nyttiggöra all disponibel arbetskraft för skogsbrukets behov i samverkan med statliga och kommunala myndigheter samt olika skogsbolag i Ådals- och Sundsvallsdistrikten sökt organisera särskilda praktiska skogsarbetskurser. På så sätt beräknas under februari månad cirka 200 arbetare erhålla praktisk utbildning i skogsarbete. Ett kontinuerligt upprätthållande av dessa kurser torde med hänsyn till det stora antalet arbetslösa, vid skogsarbete ovana, enligt arbetsförmedlingens mening vara nödvändigt även under följande månader. Härigenom skulle en stor del av de tidigare mera varaktigt arbetslösa successivt kunna överföras till arbete i den öppna marknaden.

Inom gruppen industri och hantverk noterades för flertalet yrkesgrenar fortfarande god arbetstillgång. *Mekaniska verkstadsindustrin* led konstant brist på kvalificerade verktygs- och maskinarbetare, ytterligare markerad sedan årsskiftet. Överskott förefanns emellertid på vissa tempoarbetare och hantlangare. På sina håll har enligt uppgift frivillig kvinnlig beredskapsarbetskraft ställt sig till förfogande för visst arbete inom metallindustrin. Inom *trävaruindustrin* har arbetstillgången för sågverken i stort sett varit gynnsam, även om det förekommit, att mindre tjänliga väderleksförhållanden och även kolbrist nödvändiggjort driftens temporära avstannande. Från skilda håll rapporteras försämrade förhållanden för möbelindustrin. God ordertillgång har kännetecknat verksamheten vid företag, tillhörande *textil- och beklädnadsindustrierna*, och personal, som permitterats i samband med julledigheten, har i regel återgått i arbete. En del konfektionsfabriker ha erhållit stora beställningar för arméns behov. Liksom förut har brist på arbetskraft av skil-

da slag förelegat. Å andra sidan har materialbrist nödgat en del fabriker att inskränka driften till vissa dagar i veckan. Tack vare statsbeställningar kunde även *skofabrikerna* rapportera mycket god arbetstillgång. Åtstramningstendensen inom *byggnadsindustrin* har framträtt med ökad styrka, och arbetslöshetssiffrorna ha stigit sedan föregående månad. Den stränga vintern har åstadkommit, att arbetet vid en del byggen tills vidare måst nedläggas, rapporteras från vissa håll.

Arbetsmarknaden för sjöfolket har alltjämt kännetecknats av stor livaktighet med markerad brist på maskinister och styrmän samt yngre befaret däcksmanskap. Påmönstringarna ha emellertid avtagit något i slutet av månaden på grund av de rådande svåra isförhållandena. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 5 093 påmönstringar och 5 674 avmönstringar. Motsvarande siffror för januari 1939 voro 3 864 och 4 238.

Inom handelsyrkena ökades efter julsäsongens avslutning sökandefrekvensen, särskilt bland butiks- och magasinspersonal, men efterfrågan på kontorister och biträden har dock varit större än som brukar vara fallet vid denna årstid, beroende på militärinkallelser. Tillgången på yngre vana kontorister och stenografer har ej helt svarat mot behovet. För *hamn- och stuveriarbetare* har arbetstillgången ej varit fullt så god som under föregående månad på grund av den minskade sjöfarten. Ett undantag utgjorde emellertid Göteborg, där arbetstillgången fortfarande var rekordartad. Det må omnämnas, att överenskommelse träffats mellan arbetsgivar- och arbetarparterna, att övertidsarbete vid hamnen kan tillämpas och pågå till kl. 10 e. m. med utsträckning under vissa omständigheter av ytterligare en halv timme. *Lärarförmedlingen* har haft svårigheter att skaffa ersättare för lärarkrafter, som inkallats till militärtjänst. Såväl småskollärarinnor som pensionerade lärare ha måst anlitas för vikariat vid folkskolorna.

Tillgången på arbetskraft inom det husliga området synes nu ha blivit något större än tidigare och platserna alltså mera lättillsatta. Den rådande bristen på hembiträden har delvis kompenserats genom korttidshjälp.

Diversearbetargruppen har haft gott om tillfällighetsarbeten av skilda slag.

Samarbetet mellan olika arbetsförmedlingsorgan inom skilda delar av landet har visat stegrad effektivitet, och i samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under januari månad 2 187 platser, varav 1 756 manliga och 431 kvinnliga. Genom dessa interlokala förmedlingar erhöllo 1 313 personer arbetsanställningar i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits. Motsvarande siffra för december 1939 var 507.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under januari 1940 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	685
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	479
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	286	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	178
1940	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jordbruket:													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	94
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	100
1939	167	105	82	68	55	54	61	61	76	87	135	151	103
1940	137	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	206
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	214
1939	223	253	201	177	140	129	129	115	135	171	200	188	184
1940	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	29/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·8	21·1	20·8	19·4	19·6	19·2	20·2	22·8	27·2	23·8
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	18·0
1935	22·8	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·3	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·3	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 130.

2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under januari 1940.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per *100* led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	10 835	8 331	8 089	5 977	4 867	3 165	16 812	13 198	11 254	127
Stockholms län . .	2 367	1 585	1 051	1 074	1 436	808	3 441	3 021	1 859	114
Uppsala län . . .	1 028	797	335	621	465	267	1 649	1 262	602	131
Södermanlands län	1 165	602	337	573	384	227	1 738	986	564	176
Östergötlands län .	2 422	1 443	1 006	1 061	771	530	3 483	2 214	1 536	157
Norrköping	1 533	763	568	495	235	156	2 028	998	724	203
Jönköpings län . .	2 702	914	758	817	538	376	3 519	1 452	1 134	242
Kronobergs län . .	1 087	247	208	174	189	112	1 261	436	320	289
Norra Kalmar län .	1 449	601	496	135	121	89	1 584	722	585	219
Södra Kalmar län .	2 022	483	405	537	341	216	2 559	824	621	311
Gotlands län . . .	186	194	68	151	177	98	337	371	166	91
Blekinge län . . .	1 714	918	581	660	657	365	2 374	1 575	946	151
Kristianstads län .	1 782	657	566	644	647	331	2 426	1 304	897	186
Malmöh. l.: Malmö	5 493	1 096	1 009	2 427	1 332	1 006	7 920	2 428	2 015	326
Hälsingborg . .	1 564	610	568	556	247	175	2 120	857	743	247
Länet i övrigt .	3 547	1 409	1 207	992	681	410	4 539	2 090	1 617	217
Hallands län . . .	1 071	361	272	378	219	141	1 449	580	413	250
Göteborgs stad . .	7 921	6 033	5 635	3 057	1 944	1 590	10 978	7 977	7 225	138
Göteb. o. Boh. län	2 742	872	699	516	380	293	3 258	1 252	992	260
Älvsborgs län . .	2 188	769	493	950	893	508	3 138	1 662	1 001	189
Skaraborgs län . .	1 327	745	495	484	484	286	1 811	1 229	781	147
Värmlands län . .	2 147	1 429	954	764	734	432	2 911	2 163	1 386	135
Örebro län	2 001	873	511	1 513	913	620	3 514	1 786	1 131	197
Västmanlands län .	963	706	329	662	584	349	1 625	1 290	678	126
Kopparbergs län .	1 015	1 310	550	740	502	316	1 755	1 812	866	97
Gävleborgs län . .	2 076	876	610	614	350	213	2 690	1 226	823	219
Västernorrlands län	5 040	1 397	1 142	764	480	392	5 804	1 877	1 534	309
Jämtlands län . .	1 550	1 346	890	656	360	279	2 206	1 706	1 169	129
Västerbottens län .	1 567	1 234	761	493	370	258	2 060	1 604	1 019	128
Norrbottens län . .	2 206	2 508	952	361	298	200	2 567	2 806	1 152	91
Summa jan. 1940	74 710	41 109	31 545	28 846	21 599	14 208	103556	62 708	45 753	165
» dec. 1939	61 280	24 628	20 488	22 291	20 301	13 849	83 571	44 929	34 337	186
» jan. 1939	86 792	31 312	28 672	26 586	20 567	12 943	113378	51 879	41 615	219
» » 1938	69 784	25 866	22 617	25 372	17 700	10 681	95 156	43 566	33 298	218
» » 1937	75 496	20 738	17 776	21 518	15 837	9 658	97 014	36 575	27 434	265

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 187 platser, varav 1 756 manliga och 431 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 313 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 573	12 989	5 843	527	680	159	8 747	9 100	13 669	6 002
Jordbruk	4 630	3 094	1 484	517	672	151	4 833	5 147	3 766	1 635
Skogshushållning . .	3 943	9 895	4 359	10	8	8	3 914	3 953	9 903	4 367
Industri o. hantverk .	40 388	6 830	5 857	6 813	2 259	1 666	44 106	47 201	9 089	7 523
Malmbrytning . . .	203	37	27	—	—	—	202	203	37	27
Metall- o. maskinind.	4 820	1 930	1 285	113	109	100	4 628	4 933	2 039	1 385
Jord- och stenind. .	3 287	201	193	34	3	3	3 236	3 321	204	196
Trävaruindustri . .	9 583	1 598	1 540	71	15	14	9 220	9 654	1 613	1 554
Pappers- o. graf. ind.	623	34	27	130	33	63	705	758	117	90
Livsmedelsindustri .	2 204	348	325	2 282	581	520	4 150	4 486	929	845
Textil- o. bekl.-ind.	1 229	239	186	3 579	1 100	685	4 699	4 808	1 339	871
Läder- o. gummiind.	1 970	259	208	508	137	97	2 397	2 478	396	305
Kemisk-teknisk ind. .	298	206	189	94	230	184	369	392	436	373
Byggnadsverksamh. .	15 915	1 893	1 798	2	1	—	14 266	15 917	1 894	1 798
Kraft- o. värmeprod.	256	85	79	—	—	—	234	256	85	79
Sjöfart och fiske . .	5 898	4 349	3 869	178	105	80	5 906	6 076	4 454	3 949
Handel o. samfärdsel	10 076	5 401	4 493	7 861	5 450	3 911	15 967	17 937	10 851	8 404
Kontorsarbete . . .	813	280	198	920	344	281	1 685	1 733	624	479
Affärs- o. lagerarb. .	2 959	888	348	1 469	388	274	4 042	4 428	776	622
Landtransport . . .	4 327	3 753	3 085	236	417	227	3 807	4 563	4 170	3 312
Hotell- o. rest.-rör. .	675	204	179	2 944	2 700	2 041	3 016	3 619	2 904	2 220
Litter. o. konstn. arb.	278	35	31	58	8	7	326	336	43	38
Förvaltn. o. underv. .	779	624	556	1 015	446	409	1 740	1 794	1 070	965
Sjukvård o. hygien .	245	117	96	1 219	1 147	672	1 351	1 464	1 264	768
Husligt arbete . . .	126	49	36	12 345	13 098	8 385	9 321	12 471	13 147	8 421
Diversearbete	8 683	11 491	11 447	20	7	7	7 373	8 703	11 498	11 454
Ungdom ut. särsk. utb.	966	—	—	1 102	—	—	2 023	2 068	—	—
Summa	74 710	41 109	31 545	28 846	21 599	14 208	98 443	106556	62 708	45 753
Därav under 18 år	2 563	2 199	1 351	3 077	1 903	1 325	5 515	5 640	4 102	2 676

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Jan. 1940	Dec. 1939	Jan. 1939	Jan. 1940	Dec. 1939	Jan. 1939	Jan. 1940	Dec. 1939	Jan. 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	66	130	225	78	61	67	67	121	207	45	23	44
Jordbruk	150	184	194	77	61	67	137	151	167	48	22	43
Skogshushållning . .	40	96	253	-	-	-	40	96	253	44	-	44
Industri o. hantverk .	591	756	938	302	339	394	519	642	779	86	74	83
Sjöfart och fiske . .	136	117	308	170	-	-	136	118	310	89	76	89
Handel o. samfärdsel	187	119	288	144	110	121	165	115	191	83	72	77
Husligt arbete . . .	-	-	-	94	77	91	95	77	92	-	64	64
Diversearbete	76	206	92	-	-	-	76	206	92	100	-	100
Summa	182	249	277	134	110	129	165	186	219	77	66	73
Därav under 18 år	117	130	155	162	106	137	137	118	145	61	70	65

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 1 313 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under januari 1940 enligt uppgifter från arbetsgivare.

Undersökningens omfattning. Fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 utsändas socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden varje månad till ungefär 12 500 arbetsgivare inom industri och handel m. m. För januari 1940 ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 7 700 arbetsgivare. Då man emellertid i en jämförelse mellan december 1939 och januari 1940 ej kan medtaga andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna, ingå i den nu slutförda bearbetningen av januari månads material blott uppgifter från 7 241 företag med c:a 320 000 arbetare. Bearbetningen gäller uppgifterna om antalet sysselsatta personer (arbetare och andra) samt svaren på frågorna angående överflöd eller brist på arbetskraft inom olika yrkesspecialiteter.

Undersökningens resultat. Indextal för antalet sysselsatta arbetare, för övriga sysselsatta samt för arbetare och övriga sysselsatta tillsammans ha i tab. 1 uträknats för januari 1940 med december 1939 som bas. De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i december och januari samt övriga sysselsatta den 30 december 1939 och den 31 januari 1940.

Enligt vad som framgår av tab. 1 var inom samtliga näringsgrenar sammanslagna antalet sysselsatta arbetare obetydligt mindre (0·7 %) i slutet av januari 1940 än en månad tidigare. Minskningen gällde endast de manliga arbetarna. Antalet kvinnliga arbetare hade däremot stigit. Liksom för samtliga näringsgrenar sammanslagna uppvisades för enbart den egentliga industrin en viss minskning av antalet manliga arbetare och någon ökning av antalet kvinnliga arbetare. Hela arbetarantalet inom den egentliga industrin förblev oförändrat. Beträffande den övriga personalen (andra än arbetare) visar indextalet för samtliga näringsgrenar tillhopa en minskning av antalet sysselsatta personer med 2·4 % och för den egentliga industrin med 1·6 %.

Med undantag av gruvor och anrikningsverk, där arbetarantalet var så gott som oförändrat sedan december 1939, samt gruppen annan metallindustri, som visade minskning, redovisas för de till malmbrytning och metallindustri hörande grupperna någon ökning av antalet sysselsatta arbetare — för järn-, stål- och kopparverk 2·4 %, järn- och stålmanufaktur 1·3 % och mekaniska verkstäder 1·1 %. Störst var ökningen vid skeppsvarv (7·6 %). Inom jord- och stenindustri visar indextalet för kolgruvor förbättrad sysselsättning, medan indextalen för torvindustri, stenbrott och stenhuggerier samt byggnadsämnesindustri (cementfabriker, kalkbruk och tegelbruk) visa en tämligen stark minskning av arbetarantalet. Sysselsättningen vid sågverk och hyvlerier hade sedan slutet av december ej undergått någon förändring. Av indextalet för snickeri- och möbelfabriker kan utläsas en ej oväsentlig nedgång i sysselsättningen. Indextalen för pappersmassefabriker och grafisk industri sjönko med resp. 1·9 och 3·0 %, men indextalet för pappersbruk och pappfabriker steg med 3·5 %. Flertalet av livsmedelsindustrins grupper visa höjda indextal, dock ej choklad-

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl dec. 1939 som januari 1940									
	Antal företag	Januari 1940		Indextal för januari 1940 (december 1939=100)						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 150	88 345	16 866	100·8	106·0	101·1	99·1	100·5	104·1	100·8
Gruvor o. anrikningsverk	11	1 171	72	99·8	—	99·8	101·4	99·9	100·0	99·9
Järn-, stål- o. kopparverk	22	13 167	1 734	102·4	81·8	102·4	103·2	102·4	107·8	102·5
Järn- o. stålmanufaktur	269	12 856	1 475	100·6	111·4	101·3	99·9	100·5	108·0	101·1
Mekaniska verkstäder	567	45 629	9 817	100·7	107·8	101·1	98·4	100·2	105·0	100·6
Skeppsvarv	43	2 004	298	107·6	—	107·6	102·1	107·1	95·9	106·8
Elektriska verkstäder	67	7 275	2 461	101·5	101·3	101·5	98·5	100·7	100·7	100·7
Annan metallindustri	171	6 243	1 009	95·0	105·5	96·7	98·9	95·5	103·7	97·0
Jord- o. stenindustri	451	15 378	1 565	90·4	97·9	91·1	97·6	90·9	98·5	91·7
Kolgruvor	3	766	37	112·0	—	112·0	100·0	111·4	100·0	111·4
Torvindustri	51	311	29	84·6	150·0	85·0	87·9	84·8	133·3	85·2
Stenbrott o. stenhuggerier	113	2 858	244	84·5	100·0	84·6	96·1	85·2	96·2	85·4
Cementfabriker, kalkbruk	98	2 980	359	92·7	103·2	92·9	95·5	92·9	99·2	93·2
Tegelbruk	134	3 241	382	85·9	200·0	86·0	97·2	86·6	111·8	87·0
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	17	3 006	326	96·3	97·7	96·8	102·5	96·9	98·2	97·4
Glasbruk	35	2 216	188	93·2	95·8	93·4	97·4	93·5	95·7	93·7
Träindustri	515	17 187	1 869	96·5	99·3	96·6	98·7	96·8	98·4	96·8
Sågverk o. hyvlerier	197	7 000	642	99·4	50·0	99·4	102·6	99·6	110·4	99·7
Snickeri- o. möbelfabriker	280	8 637	993	93·2	95·8	93·2	97·2	93·7	92·6	93·6
Annan trävaruindustri	38	1 550	234	103·9	103·4	103·8	95·1	103·1	99·6	102·6
Pappers- o. grafisk ind.	496	28 667	5 226	98·8	99·7	99·0	98·3	98·7	99·4	98·9
Pappersmassefabriker	62	11 276	1 109	98·0	108·6	98·1	99·0	98·2	99·3	98·2
Pappersbruk o. pappfabr.	36	6 724	559	102·3	109·4	103·5	98·2	101·9	109·0	103·1
Annan pappersindustri	100	2 869	537	100·2	95·7	97·7	101·3	100·5	96·2	98·3
Grafisk industri	298	7 798	3 021	97·2	95·6	97·0	97·5	97·1	97·1	97·1
Livsmedelsindustri	695	22 143	6 288	97·8	103·5	99·6	97·7	97·5	103·2	99·2
Kvarnar	41	1 209	331	100·4	113·9	101·2	104·1	101·0	109·5	101·8
Bagerier	178	3 699	1 139	98·1	106·4	101·0	96·8	97·8	102·6	99·9
Råsockerbruk o. raffinad.	25	3 787	519	97·1	130·7	102·6	89·6	95·8	128·6	100·8
Choklad- o. karamellfabr.	50	2 104	533	86·1	88·1	87·5	98·9	89·9	89·4	89·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	188	4 479	965	98·4	101·0	98·9	97·4	98·2	100·9	98·7
Tobaksfabriker	8	1 812	168	101·2	110·6	103·8	101·8	101·0	109·9	107·4
Slakterier o. konservfabr.	106	2 843	1 513	99·4	107·6	102·0	97·8	99·0	103·1	100·5
Annan livsmedelsindustri	99	2 210	1 120	97·4	96·2	97·1	99·8	97·2	99·2	98·0
Textil- o. beklädnadsind.	483	55 690	6 519	102·4	103·8	102·7	97·5	101·3	103·5	102·1
Bomullsindustri	46	14 571	1 041	102·0	105·7	103·9	95·9	101·0	105·6	103·4
Jute- o. linneindustri	10	1 548	65	99·9	101·6	100·8	101·6	100·1	101·5	100·8
Ylleindustri	43	7 651	858	101·1	100·8	100·9	99·8	100·8	100·8	100·8
Trikåfabriker	83	8 301	874	102·2	102·8	102·7	98·9	101·4	102·6	102·3
Skrädderier o. sömnadsfabr.	205	19 060	2 866	109·5	102·1	103·2	96·8	105·0	101·7	102·3
Annan hithörande industri	96	4 559	815	97·3	102·5	100·1	97·8	96·8	102·3	99·8
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	243	13 850	1 903	101·7	99·0	100·6	97·5	101·3	98·6	100·3
Garverier	24	2 173	218	106·6	116·2	107·5	98·2	106·2	109·8	106·6
Skofabriker	104	7 913	974	101·7	99·5	100·7	98·1	101·1	99·5	100·4
Gummivarufabriker	23	1 424	236	99·6	95·8	97·6	100·0	99·5	96·4	97·9
Annan hithörande industri	92	2 340	475	97·0	96·0	96·6	95·0	97·1	95·2	96·3
Kemisk-teknisk industri	172	10 076	2 320	100·9	100·8	100·9	99·1	100·4	100·7	100·5
Färg-, olje- o. parfymfabr.	74	2 837	1 513	99·2	84·2	93·2	99·7	99·3	90·8	95·4
Sprängämnesfabriker	6	443	73	104·0	105·1	104·5	109·0	105·4	104·7	105·1
Tändsticksfabriker	8	3 126	214	110·4	116·4	113·2	100·0	109·0	116·3	113·2
Annan kemisk-tekn. ind.	84	3 670	1 020	97·1	99·7	97·6	97·4	96·9	100·1	97·6
Samtliga industrigrupper	**4 205**	**251 336**	**43 056**	**99·2**	**102·4**	**100·0**	**98·4**	**99·0**	**101·9**	**99·8**
Byggnadsverksamhet	963	12 757	1 930	95·4	131·0	95·5	98·2	95·6	106·1	95·8
Statliga verk o. byggn.-arb.	177	22 759	5 932	104·5	104·7	104·5	106·0	104·8	105·1	104·8
Komm. verk o. byggnadsarb.	193	15 601	3 604	95·3	105·8	95·4	96·2	95·3	101·0	95·5
Handel o. varulager	1 357	6 869	23 484	95·4	92·0	94·7	94·4	95·0	93·9	94·5
Samfärdsel	158	5 790	1 274	77·8	85·2	77·9	98·4	80·6	90·8	81·0
Banker	123	—	4 992	—	—	—	96·6	94·0	102·5	96·6
Försäkringsföretag	56	—	4 066	—	—	—	100·1	96·9	102·6	100·1
Tvättinrättningar	9	519	113	108·3	99·5	101·4	89·0	100·0	98·6	98·9
Samtliga näringsgrenar	**7 241**	**315 631**	**88 451**	**98·5**	**102·2**	**99·3**	**97·6**	**98·3**	**100·8**	**98·9**

och karamellfabriker och bryggerier. Den minskade sysselsättningen vid choklad- och karamellfabriker var enligt anteckningar på rapportkorten en följd av den nyinförda skatten på industrisocker. Inom textil- och beklädnadsindustrin märkes någon ökning av arbetarantalet. Vid skofabrikerna sysselsattes ungefär samma antal arbetare som i slutet av december, medan garverierna ökat sin arbetsstyrka med 7·5 %. Tändsticksfabrikernas sysselsättning hade förbättrats: arbetarantalet var 13·2 % större än för en månad sedan, och vid tiden för uppgifternas avlämnande förekom övertidsarbete vid flera fabriker. I redogörelsen för föregående månads undersökning konstaterades för antalet sysselsatta arbetare inom byggnadsindustrin en kraftig nedgång mellan slutet av november och slutet av december 1939. Denna nedgång har fortsatt även under januari 1940. Det låga indextalet för gruppen samfärdsel berodde på en kraftig nedgång av antalet sysselsatta stuveriarbetare. Härtill bör dock anmärkas, att i jämförelsen ingå ej uppgifter rörande stuveriarbetarna i Göteborg (uppgift för december saknas).

För att möjliggöra en jämförelse av arbetarantalets förändringar inom olika näringsgrenar mellan slutet av december 1939 och slutet av januari 1940 med motsvarande förändringar ett år tidigare ha, med användande av uppgifterna för första kvartalet 1939, indextal beräknats över antalet sysselsatta arbetare i början av februari 1939 med början av januari 1939 som bas. Att materialet för januari och februari 1939 använts beror på att före sysselsättningsstatistikens omläggning den 1 oktober 1939 avsågo de införskaffade uppgifterna den första i stället för den sista avlöningsperioden i varje månad. De för februari 1939 beräknade indextalen mäta således arbetarantalets förändringar under en tidsperiod, som nästan sammanfaller med januari månad 1939. Man torde därför av en jämförelse mellan indextalen för februari 1939 och januari 1940 kunna utläsa eventuella likheter eller olikheter i sysselsättningens förändringar under januari 1939 och under januari 1940. Vid en sådan jämförelse visar det sig, att utvecklingen inom de flesta näringsgrenar var gynnsammare år 1939 än år 1940. Särskilt för byggnadsämnesindustri (cementfabriker, kalkbruk och tegelbruk), träindustri och byggnadsverksamhet uppvisades för januari 1940 lägre indextal än för februari 1939. Den minskade byggnadsverksamheten torde sålunda medfört en nedgång i byggnadsämnesindustrins sysselsättning. Även för pappers- och grafisk industri, livsmedelsindustri, textil- och beklädnadsindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri samt kemisk-teknisk industri var utvecklingen under januari 1940 ofördelaktigare än ett år tidigare. För malmbrytning och metallindustri synes däremot utvecklingen i stort sett ha varit gynnsammare år 1940 än år 1939. I synnerhet gäller detta järn-, stål- och kopparverk samt skeppsvarv.

I tab. 2 ha för olika näringsgrenar och län indextal beräknats över antalet sysselsatta personer under januari 1940 med december 1939 som bas. Att indextalet för samtliga näringsgrenar och hela riket är 0·4 enheter högre enligt tab. 2 än enligt tab. 1 förklaras av att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab. 2. Det bör framhållas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Detta gäller

Tab. 2. Sysselsatta personer länsvis under januari 1940 i jämförelse med december 1939 inom vissa näringsgrenar.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i januari 1940 med december 1939 som bas													
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder, hår- o. gummiv.-ind.	Komisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	103·6	94·3	94·4	95·7	103·8	107·3	93·0	95·4	101·8	107·2	94·8	91·6	99·2	99·1
Stockholms län	102·5	80·2	119·3	103·0	100·1	105·1	130·3	97·3	102·7	97·7	101·7	85·2	109·1	102·2
Uppsala »	98·5	70·1	93·2	100·0	98·0	102·0	100·4	95·2	98·3	78·8	114·5	99·6	78·0	98·7
Södermanlands »	102·2	83·8	108·6	99·2	97·3	99·8	129·0	99·0	101·1	98·0	100·1	95·1	99·6	100·6
Östergötlands »	92·2	85·6	87·9	97·7	94·5	100·7	101·9	92·1	95·4	85·4	100·4	92·9	99·0	95·5
Jönköpings »	94·5	78·2	93·3	98·3	96·3	106·5	99·3	116·1	97·9	119·5	93·2	91·7	100·7	98·5
Kronobergs »	96·8	85·7	96·4	99·0	106·1	102·2	102·3	—	94·9	100·0	105·1	97·9	100·0	96·3
Kalmar »	99·9	93·1	87·6	99·2	89·5	95·9	95·7	114·4	97·1	80·1	97·9	94·1	100·0	96·4
Gotlands »	113·0	83·5	144·4	108·2	77·0	—	100·0	—	85·7	56·1	94·4	97·6	90·0	86·8
Blekinge »	103·5	95·5	114·8	139·4	115·2	96·9	105·2	109·0	107·4	83·8	114·5	95·1	80·8	109·7
Kristianstads »	104·5	96·3	105·7	103·1	92·9	104·5	107·7	96·6	101·1	37·6	93·6	95·0	83·7	99·7
Malmöhus »	102·8	95·7	100·2	101·1	99·2	102·8	96·9	94·9	100·0	85·8	100·5	97·7	93·2	99·1
Hallands »	99·0	63·6	83·2	113·5	103·2	103·9	96·1	—	99·8	83·6	81·0	97·4	107·5	98·2
Göteb. o. Bohus »	100·3	86·5	109·6	96·9	102·3	102·4	90·4	99·7	100·1	86·8	97·2	97·8	96·7	98·8
Älvsborgs »	100·8	95·1	91·6	100·4	89·5	100·9	100·6	96·6	100·3	85·1	121·1	92·6	100·9	100·9
Skaraborgs »	101·6	94·4	99·7	101·2	101·5	105·2	105·0	103·6	100·4	95·8	112·4	100·8	94·3	102·4
Värmlands »	99·3	80·2	93·3	97·4	98·5	100·4	100·0	—	97·7	83·2	91·7	97·6	101·0	96·9
Örebro »	102·9	98·9	108·1	99·8	95·8	94·8	101·1	101·8	101·8	90·9	99·4	88·2	86·4	100·6
Västmanlands »	98·8	86·4	135·6	98·3	98·9	—	89·2	—	100·7	101·2	102·6	87·6	92·1	100·1
Kopparbergs »	100·0	90·1	114·4	100·0	96·7	100·0	106·0	100·9	101·2	90·1	100·4	101·0	94·1	101·0
Gävleborgs »	102·9	98·2	96·5	100·6	91·4	97·9	110·5	132·7	100·8	102·3	101·5	98·2	100·0	100·8
Västernorrlands »	104·8	81·0	87·4	96·9	103·2	94·6	100·5	89·2	95·0	89·1	108·3	92·3	100·0	96·8
Jämtlands »	95·5	89·1	102·2	109·3	104·4	112·5	97·6	—	100·6	110·3	90·7	99·3	95·7	97·6
Västerbottens »	100·4	86·0	84·2	96·1	83·5	—	103·0	—	90·8	100·5	97·6	98·0	107·7	92·2
Norrbottens »	92·6	82·4	136·3	103·3	104·7	100·0	87·5	—	108·0	93·2	115·9	102·3	—	111·8
Hela riket	100·8	91·7	96·8	98·9	99·2	102·1	100·3	100·5	99·8	95·8	100·9	94·5	98·2	99·3

t. ex. indextalen för träindustri i Gotlands, Västmanlands och Norrbottens län. Uteslutet är ej heller, att en del arbetare, som under januari erhållit skogsarbete, redovisats såsom sysselsatta vid sågverken.

Svaren på frågorna, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter, visa, liksom under december 1939, att inom mekaniska verkstadsindustrin förelåg brist på olika slag av yrkesarbetare, såsom verktygsarbetare, maskinarbetare m. fl. Tillgången på bilmontörer och bilreparatörer var dock fortfarande större än vad som behövdes för att täcka behovet. Från stenhuggerierna rapporterades överflöd på stenhuggare. Inom träindustrin har för januari uppgivits överflöd på maskinsnickare (29 fall) samt möbel- och finsnickare (29 fall). För december hade däremot något överflöd på arbetskraft inom dessa yrken ej rapporterats. Förändringen sedan december torde stå i visst samband med stagnationen inom byggnadsindustrin. Textilindustrin hade brist på kvinnliga väveri- och trikåfabriksarbetare. Vid 15 skofabriker rådde brist på nätlerskor. Inom byggnadsindustrin anmäldes allmänt överskott på olika slag av yrkesarbetare (t. ex. murare, byggnadssnickare, målare). Fortfarande rapporterade en del arbetsgivare överflöd på chaufförer. Bristen på springpojkar synes ha varit lika stor som förut.

4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	84	26 170	21 888	3 895	14·9	3 543	26 019	1 106	4·3
Bleck- o. plåtslagareförb. .	57	2 874	—	428	14·9	—	2 918	340	11·7
Bokbindareförbundet . . .	51	7 944	5 196	225	2·8	162	7 878	145	1·8
Bryggeriindustriarb.-förb. .	113	7 292	1 608	403	5·5	193	6 999	430	6·1
Byggnadsträarbetareförb. .	325	36 112	—	13 913	38·5	—	35 647	10 667	29·9
De förenade förbunden . .	51	10 336	3 126	304	2·9	122	10 561	303	2·9
Elektriska arbetareförb. . .	70	8 051	—	557	6·9	—	8 242	285	3·5
Gjutareförbundet	102	7 841	—	628	8·0	—	8 074	175	2·2
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	577	67 265	8 181	20 771	30·9	1 464	67 134	12 887	19·2
Byggnadsind.-arb. . . .	198	25 814	591	11 191	43·4	171	26 148	7 625	29·2
Byggnadsämnesind.-arb.	196	13 232	436	4 890	37·0	62	13 024	2 897	22·2
Glasbruksarb.	41	3 623	83	545	15·0	22	3 816	208	5·5
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 751	835	1 338	28·2	225	4 767	363	7·6
Tändsticksarb.	4	1 895	618	38	2·7	—	1 397	45	3·2
Övriga arb.	119	18 450	5 618	2 769	15·0	984	17 982	1 749	9·7
Gruvindustriarbetareförb. .	50	9 147	54	322	3·5	1	9 227	305	3·3
Handelsarbetareförb. . . .	255	38 462	15 257	1 886	4·9	429	38 352	1 671	4·4
Kommunalarbetareförb. . .	285	40 313	8 688	3 020	7·5	917	44 537	2 236	5·0
Lantarbetareförbundet . .	665	36 747	569	2 442	6·6	343	37 268	2 343	6·3
Litografförbundet	18	2 740	167	51	1·9	3	2 751	39	1·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	127	26 033	7 884	2 742	10·5	1 198	25 953	1 637	6·3
Metallindustriarb.-förb. . .	302	162 637	9 259	8 884	5·5	540	163 091	7 651	4·7
Järnbruksarbetare . . .	59	84 754	865	570	1·6	4	84 683	509	1·5
Verkstadsarbetare . . .	243	127 883	8 894	8 314	6·5	536	128 408	7 142	5·6
Murareförbundet	118	10 532	—	5 200	49·4	—	10 005	2 734	27·3
Målareförbundet	195	15 551	2	4 850	31·2	—	15 472	3 821	24·7
Pappersindustriarb.-förb. .	140	32 483	1 570	2 230	6·9	187	32 528	2 420	7·4
Sadelm.- o. tapetseraref. .	52	3 458	762	682	19·7	156	3 458	91	2·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	49	10 839	4 546	1 071	9·9	427	10 792	240	2·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	326	16 110	3	7 323	45·5	2	15 914	7 366	46·3
Stenindustriarbetareförb. .	128	7 070	—	2 784	39·4	—	6 936	1 346	19·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	234	20 881	12	11 007	52·7	10	21 243	7 375	34·7
Textilarbetareförbundet . .	94	36 941	21 479	757	2·0	446	36 795	841	2·3
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 431	1 863	87	3·6	82	2 438	87	3·6
Transportarbetareförb. . .	152	21 362	354	2 201	10·3	84	21 102	2 398	11·4
Träindustriarbetareförb. . .	253	22 411	394	7 626	34·0	96	20 931	1 698	8·1
Typografförbundet	104	11 613	599	620	5·3	52	11 613	628	5·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	217	19 524	—	8 254	42·3	—	24 960	8 100	32·5
Summa	5 206	721 170	113 461	115 163	16·0	10 457	728 838	81 865	11·2
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 880	705 060	113 458	107 840	15·3	10 455	712 924	73 999	10·4

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under december uppgivits till inalles 387 668.

5. Statens arbetslöshetskommission.

December 1939 och januari 1940.

Arbetslösheten i januari 1940. Vid slutet av januari månad uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt av kommissionen meddelade uppgifter till c:a 13 900. Då antalet vid december månads utgång var 13 268, hade sålunda under januari 1940 antalet hjälpsökande ökats med c:a 4·8 %.

Kommissionens verksamhet under december 1939. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av december till 13 268. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Mars	25 290	Augusti	6 071
December	22 099	April	22 790	September	7 063
1939:		Maj	15 310	Oktober	9 846
Januari	27 547	Juni	9 917	November	13 495
Februari	27 087	Juli	6 634	December	13 268

Yrkesfördelningen i slutet av december 1939 och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis från november till december månad 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)		Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)
Jordbruk	295	— 4	Kraft- o. värmeproduktion	55	+ 1
Skogshushållning	607	— 459	Sjöfart o. fiske	154	— 21
Malmbrytning	49	— 24	Kontorsarbete	106	— 1
Metall- o. maskinindustri	591	— 58	Butiks- o. lagerarbete	439	— 28
Jord- och stenindustri	1 196	+ 154	Hotell- o. restaurangrörelse	106	— 12
Trävaruindustri	1 603	+ 7	Landtransport	612	— 47
Pappers- o. grafisk industri	222	— 31	Allmän tjänst o. fria yrken	126	— 5
Livsmedelsindustri	147	+ 15	Husligt arbete	25	— 9
Textil- o. beklädnadsindustri	113	+ 4	Tillfällighets- o. diversearbete	3 700	+ 53
Läder-, hår- o. gummivaruind.	104	+ 6	Ungdom utan särskild utbildn.	209	— 46
Kemisk-teknisk industri	100	+ 7			
Byggnadsverksamhet	2 711	+ 271	**Summa**	**13 268**	**— 227**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under december månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 090	0·2	944	86·6	Göteborgs stad	1 124	0·4	811	72·2
Stockholms län	219	0·1	137	62·6	Göteb. o. Boh. län	1 221	0·6	665	54·5
Uppsala »	179	0·1	101	56·4	Älvsborgs »	247	0·1	78	31·6
Södermanl. »	146	0·1	75	51·4	Skaraborgs »	54	0·0	18	33·3
Östergötlands »	444	0·1	347	78·2	Värmlands »	541	0·2	181	33·5
Jönköpings »	208	0·1	140	67·3	Örebro »	270	0·1	49	18·1
Kronobergs »	192	0·1	44	22·9	Västmanlands »	53	0·0	—	—
Kalmar »	405	0·2	147	36·3	Kopparbergs »	152	0·1	69	45·4
Gotlands »	18	0·0	9	50·0	Gävleborgs »	570	0·2	341	59·8
Blekinge »	595	0·4	258	43·4	Västernorrl. »	2 071	0·7	1 312	63·4
Kristianstads »	184	0·1	95	51·6	Jämtlands »	137	0·1	37	27·0
Malmö stad	815	0·5	690	84·7	Västerbottens »	327	0·2	88	26·9
Malmöhus län	626	0·2	383	61·2	Norrbottens »	1 177	0·6	400	34·0
Hallands »	203	0·1	130	64·0	**Summa**	**13 268**	**0·2**	**7 549**	**56·9**

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	1 135	Ungdomshjälp	reservarbete	21	Understöd	statligt 2 930
	statskommunalt	443		arbetsläger	24		kommunalt 1 688
	kommunalt	1 277		kurser	31		**Summa 7 549**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under december till c:a 0·8 milj. kr. och under hela år 1939 till omkring 13·1 milj. kr.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1939.

Preliminär översikt.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare.[1] Sedan år 1937 har kvartalsstatistiken utvidgats till att även omfatta vissa andra städer med över 10 000 invånare. För år 1939 ha uppgifter inkommit från tillhopa 28 städer.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för de olika kvartalen 1939, varjämte motsvarande uppgifter för 1938 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsverksamheten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på sex av de största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. A återges dels antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1938 och 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag, dels motsvarande uppgifter för fjärde kvartalet 1938 och för samtliga kvartal under år 1939. Denna sammanställning ger vid handen, att totala antalet lägenheter och rum i under år 1939 fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[2] — byggnadsföretag i förhållande till 1938 företedde en ökning med 24·8 resp. 20·6 %. Bostadsproduktionen företedde ökning i samtliga redovisade städer med undantag av Malmö och Västerås, där en nedgång kom till synes.

Under åren 1938 och 1939 fullbordade och beviljade bostadslägenheter och rum (eldstäder) i 12 städer med över 30 000 invånare.

		Bostadslägenheter					Rum (eldstäder)				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullb. byggnadsföretag	1938	3 833	2 091	8 396	6 670	20 990	10 482	6 657	23 759	18 081	58 979
	1939	5 180	2 514	10 300	8 210	26 204	13 979	7 323	27 478	22 373	71 153
Bevilj. byggnadsföretag	1938	7 690	5 460	4 682	7 353	25 185	20 307	14 783	13 864	19 575	68 529
	1939	10 210	5 617	5 263	3 512	24 602	26 726	16 596	14 292	9 552	67 166

[1] Av städer med över 30 000 invånare ha kvartalsuppgifter ej kunnat lämnas för Eskilstuna.
[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag.

Tab. A. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1938 och 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1938		1939					1938		1939				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Stockholm	8 275	4 308	11 173	2 463	1 852	1 922	4 936	23 129	11650	30 524	6 529	5 611	5 354	13 030
Göteborg .	4 469	567	5 035	812	88	2 994	1 141	13 297	1 608	14 527	2 379	275	8 373	3 500
Malmö . .	3 343	56	2 863	1 046	33	1 437	347	9 214	282	7 735	2 855	144	3 690	1 046
Norrköping	756	79	945	190	21	572	162	1 880	231	2 326	447	62	1 397	420
Hälsingborg	261	98	905	101	87	358	359	852	322	2 537	279	232	1 016	1 010
Örebro . .	856	675	1 101	101	10	952	38	2 051	1 663	2 623	217	32	2 217	157
Borås . . .	622	193	850	164	269	277	140	1 740	533	2 180	465	579	758	378
Gävle . . .	203	84	341	31	25	161	124	633	252	1 078	105	70	491	410
Uppsala .	425	18	756	83	3	645	25	1 306	51	2 000	206	8	1 695	91
Västerås .	861	399	820	5	20	191	604	2 329	946	1 972	16	69	430	1 457
Jönköping .	373	28	723	144	—	517	62	1 105	133	1 864	382	—	1 301	181
Linköping .	546	165	692	40	106	274	272	1 443	410	1 789	99	241	756	693
Tillhopa	20990	6 670	26 204	5 180	2 514	10300	8 210	58 979	18081	71 153	13979	7 323	27478	22 373
Beviljade byggnadsföretag.														
Stockholm [1]	11335	3 223	12 497	5 145	2 197	2 784	2 371	30 915	8 915	33 253	12976	6 341	7 742	6 194
Göteborg .	3 748	1 018	4 548	2 168	1 222	665	493	11 116	2 940	13 308	6 174	3 932	1 663	1 539
Malmö . .	3 365	924	1 572	643	393	522	14	9 477	2 500	4 227	1 612	1 188	1 356	71
Norrköping	1 197	314	840	237	257	309	37	2 641	715	2 156	560	647	841	108
Hälsingborg	568	198	795	443	124	174	54	1 602	543	2 250	1 188	387	480	195
Örebro . .	1 215	566	788	117	280	262	129	2 741	1 152	2 096	359	826	617	294
Borås . . .	915	242	760	259	310	110	81	2 424	611	2 125	771	856	333	165
Gävle . . .	319	96	310	178	67	48	17	962	273	1 070	592	272	154	52
Uppsala . .	606	277	554	240	165	42	107	1 612	586	1 554	632	472	119	331
Västerås .	777	204	631	267	260	79	25	1 956	540	1 611	615	675	240	81
Jönköping .	566	138	643	258	165	142	78	1 583	391	1 780	606	494	447	233
Linköping .	574	153	664	255	177	126	106	1 500	409	1 736	641	506	300	289
Tillhopa	25185	7 353	24 602	10210	5 617	5 263	3 512	68 529	19575	67 166	26726	16596	14292	9 552

I fråga om under år 1939 beviljade byggnadslov framträder gentemot år 1938 en minskning med 2·3 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 2·0 % efter antalet rum. I Stockholm, Göteborg, Hälsingborg, Jönköping och Linköping framträder ökning, i Malmö, Norrköping, Örebro, Borås, Uppsala och Västerås däremot minskning av antalet beviljade lägenheter och rum; i Gävle redovisas minskning beträffande antalet lägenheter, men ökning beträffande antalet rum.

Den i tablån å sid. 132 återgivna jämförelsen mellan de särskilda kvartalen 1938 och 1939 med avseende på fullbordade och beviljade byggnadsföretag ger vid handen, att under samtliga kvartal 1939 antalet fullbordade lägenheter och rum var större än under motsvarande kvartal 1938. Vid jämförelse mellan olika kvartal bör det beaktas, att de tidsperioder, som förflyta innan

[1] I siffrorna för 4:e kvartalet 1938 ingå 468 efterredovisade lägenheter och 1 157 rum, vilka ej ingå i Stockholms stads statistiska kontors löpande månadsstatistik (jfr tab. B).

Tab. B. Antal rum (eldstäder) i under oktober—december 1938, resp. 1939 beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 invånare.

	1938				1939				1939 i % av 1938			
	okt.	nov.	dec.	4:e kv.	okt.	nov.	dec.	4:e kv.	okt.	nov.	dec.	4:e kv.
Stockholm [1] . . .	2 090	2 748	2 920	[1] 7 758	2 584	2 934	676	[1] 6 194	123·6	106·8	23·2	79·8
Göteborg	716	1 666	558	2 940	1 236	194	109	1 539	172·6	11·6	19·5	52·3
Malmö	258	1 165	1 077	2 500	20	38	13	71	7·8	3·3	1·2	2·8
Norrköping	365	149	201	715	35	57	16	108	9·6	38·3	8·0	15·1
Hälsingborg . . .	228	188	127	543	17	123	55	195	7·5	65·4	43·3	35·9
Örebro	393	618	141	1 152	159	135	—	294	40·5	21·8	—	25·5
Borås	340	142	129	611	79	52	34	165	23·2	36·6	26·4	27·0
Gävle	45	184	44	273	8	42	2	52	17·8	22·8	4·5	19·0
Uppsala	13	113	460	586	184	147	—	331	1 415·4	130·1	—	56·5
Västerås	209	299	32	540	75	—	6	81	35·9	—	18·8	15·0
Jönköping	54	191	146	391	62	59	112	233	114·8	30·9	76·7	59·6
Linköping	191	199	19	409	212	61	16	289	111·0	30·7	84·2	70·7
Tillhopa	**4 902**	**7 662**	**5 854**	**18 418**	**4 671**	**3 842**	**1 039**	**9 552**	**95·3**	**50·1**	**17·7**	**51·9**

ett färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer. — Vad byggnadsloven beträffar, framträdde under de tre första kvartalen en ökning, men under fjärde kvartalet en kraftig minskning gentemot motsvarande kvartal 1938 i fråga om såväl antalet lägenheter som antalet rum.

Antalet lägenheter och rum i under fjärde kvartalet 1939 fullbordade byggnadsföretag företedde gentemot fjärde kvartalet 1938 en ökning med 23·1 resp. 23·7 %. Byggnadsloven hade minskats med 52·2 %, räknat efter antalet lägen-

Tab. C. Antal vid kvartalsskiftena 1 oktober 1938—1 januari 1940 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i städer med över 30 000 invånare.

Orter	Bostadslägenheter						Rum (eldstäder)					
	1/10 1938	1/1 1939	1/4 1939	1/7 1939	1/10 1939	1/1 1940	1/10 1938	1/1 1939	1/4 1939	1/7 1939	1/10 1939	1/1 1940
Stockholm .	3 416	6 075	7 579	8 938	4 211	4 394	9 204	16 484	19 514	23 766	11 805	11 839
Göteborg . .	1 794	2 525	3 604	4 772	2 634	2 225	4 748	6 921	10 168	13 746	6 494	6 109
Malmö . . .	1 221	1 833	1 396	1 948	726	728	3 370	5 094	3 549	5 138	2 113	2 076
Norrköping .	329	525	700	728	506	254	708	1 095	1 535	1 619	868	603
Hälsingborg	441	458	768	846	567	204	1 294	1 292	2 105	2 351	1 593	619
Örebro . . .	886	857	921	1 230	428	413	2 186	1 856	2 081	2 980	1 131	1 029
Borås . . .	482	410	463	553	438	396	1 388	1 121	1 217	1 640	1 294	1 197
Gävle . . .	429	440	585	645	503	395	1 322	1 348	1 827	1 985	1 648	1 278
Uppsala . .	61	453	608	707	91	191	152	1 135	1 555	1 829	181	491
Västerås . .	772	566	820	1 058	945	375	1 766	1 370	2 080	2 549	2 426	988
Jönköping .	213	327	450	172	246	112	623	906	1 168	663	800	262
Linköping .	134	272	414	561	296	151	316	694	1 103	1 477	771	409
Tillhopa	**10 178**	**14 741**	**18308**	**22 158**	**11 591**	**9 838**	**27 077**	**39 316**	**47 902**	**59 743**	**31 124**	**26 900**

[1] Enligt Stockholms stads statistiska kontors löpande månadsstatistik (jfr not sid. 133).

heter, och med 51·2 % efter antalet rum. Ökning av antalet fullbordade lägenheter och rum framträder i samtliga redovisade städer utom Örebro och Borås.

I fråga om beviljade lägenheter och rum framträder vid jämförelse mellan fjärde kvartalet 1938, resp. 1939 en mer eller mindre utpräglad minskning i samtliga städer. Då det synes vara av särskilt intresse att närmare belysa den av krisläget förorsakade inskränkningen i byggnadsföretagarnas planer under de sista månaderna 1939, lämnas i tab. B en översikt av antalet rum, som beviljats under vardera av månaderna oktober—december 1939. Till jämförelse anföras motsvarande siffror för oktober—december 1938; härvid är att märka, att man icke medtagit de efterredovisade rum, som i tab. A redovisats under fjärde kvartalet 1938 (jämför not sid. 133).

I jämförelse med tredje kvartalet 1939 företer antalet lägenheter och rum i under fjärde kvartalet fullbordade byggnadsföretag en säsongmässig nedgång, som är mindre utpräglad än minskningen från tredje till fjärde kvartalet 1938. Byggnadsloven minskades kraftigt från tredje till fjärde kvartalet, i motsats till förhållandet år 1938.

Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1 oktober 1938 t. o. m. 1 januari 1940 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. C. Vid årsskiftet 1939/40 var antalet under byggnad varande lägenheter 33·3 % lägre än ett år tidigare och antalet rum 31·6 % lägre. Minskningen är genomgående för samtliga städer med undantag av Borås, där antalet lägenheter företer minskning, men antalet rum en mindre ökning.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återger utvecklingen sedan början av år 1938.

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1938	11 266	15 061	18 400	10 178	30 099	39 440	49 977	27 077
1939	14 741	18 308	22 158	11 591	39 316	47 902	59 743	31 124
1940	9 838	—	—	—	26 900	—	—	—

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål har för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning företagits av arealen i sådana lokaler, vilka redovisats som fullbordade, resp. beviljade under åren 1938 och 1939. Resultaten härav meddelas i tab. D. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas för samtliga redovisade lokaler, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att siffrorna

Tab. D. Beräknad nettogolvyta (i kvm) i för kommersiella, industriella, administrativa o. dyl. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade och beviljade under år 1938 och 1939 i vissa städer med över 30 000 invånare.

	1938					1939				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullbordade byggnadsföretag.										
Stockholm	32 060	14 016	13 203	83 471	142 750	44 455	17 723	15 897	135869	213 944
Göteborg	31 710	2 990	45 875	13 360	93 935	34 195	4 610	40 994	22 392	102 191
Malmö	9 553	3 856	6 462	19 244	39 115	19 555	5 694	11 167	51 241	87 657
Norrköping	—	750	3 515	9 170	13 435	1 010	23 120	6 100	45 925	76 155
Hälsingborg	3 252	2 220	3 362	3 014	11 848	9 776	6 778	3 006	34 182	53 742
Borås	166	848	8 526	2 633	12 173	6 253	3 276	2 798	2 592	14 919
Samtliga 6 städer	76 741	24 680	80 943	130 892	313 256	115244	61 201	79 962	292201	548 608
därav:										
kontors- och butikslokaler	27 494	9 427	34 504	57 508	128 933	48 803	22 918	35 700	92 897	200 318
fabriks- o. verkstadslokaler	12 335	6 700	26 623	28 371	74 029	44 642	26 920	28 564	137185	237 311
övriga lokaler	36 912	8 553	19 816	45 013	110 294	21 799	11 363	15 698	62 119	110 979
Beviljade byggnadsföretag.	167807	114550	149431	138 113	563 901	146676	324440	189681	139235	799 732
Därav:										
kontors- och butikslokaler	51 539	42 992	54 262	62 504	211 297	70 106	66 423	63 434	67 161	267 124
fabriks- o. verkstadslokaler	85 233	46 960	66 858	61 060	260 111	56 730	152903	71 120	28 952	309 705
övriga lokaler	31 035	24 598	22 311	14 549	92 493	19 840	105114	54 827	43 122	222 903

med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal. Under år 1939 tillkommo i de sex redovisade städerna kontors- och butikslokaler med en areal av c:a 200 000 kvm, fabriks- och verkstadslokaler om c:a 237 000 kvm och övriga lokaler om c:a 111 000 kvm; motsvarande siffror för år 1938 voro resp. 129 000, 74 000 och 110 000 och för 1937 106 000, 42 000 och 55 000 kvm. Sammanlagt utvisade hithörande byggnadsverksamhet år 1939 i jämförelse med fjolåret en ökning med 75·1 %; för fjärde kvartalet 1939 redovisas en stegring gentemot fjärde kvartalet 1938 med 123·2 %. I fråga om beviljade byggnadsföretag äro motsvarande stegringstal 41·8 resp. 0·8 %.

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. E meddelas för 16 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1938 och 1939 fullbordade, resp. beviljade lägenheter och rum. År 1939 framträder i jämförelse med föregående år en ökning av antalet fullbordade lägenheter med 39·9 % och av antalet fullbordade rum med 38·0 %. Under fjärde kvartalet 1939 var antalet fullbordade lägenheter 7·2 % och antalet rum 6·6 % lägre än motsvarande kvartal 1938. I fråga om beviljade byggnadsföretag framkommer för hela år 1939 en minskning gentemot fjolåret med 4·9 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 4·0 % efter antalet rum. Enbart för fjärde kvartalet registreras i jämförelse med fjärde

Tab. E. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1938 och 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1938		1939					1938		1939				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Karlskrona .	228	128	315	71	18	21	205	656	320	944	193	51	99	601
Karlstad . .	293	39	528	77	18	423	10	856	134	1 610	216	46	1 314	34
Lund . . .	345	6	546	9	7	530	—	1 047	20	1 533	33	15	1 485	—
Kalmar . .	266	44	183	—	34	127	22	822	171	610	—	99	441	70
Landskrona .	323	285	481	88	—	392	1	799	698	1 241	231	—	1 007	3
Sundsvall .	148	86	187	9	2	79	97	473	266	519	29	5	263	222
Mölndal . .	152	57	181	27	28	82	44	461	205	531	80	94	223	134
Kristianstad	140	92	311	4	6	48	253	425	294	864	18	27	134	685
Södertälje .	80	24	63	8	2	42	11	258	78	209	28	3	122	56
Trelleborg .	106	11	185	40	—	116	29	333	24	587	142	—	366	79
Kristinehamn	145	62	87	8	31	32	16	460	179	313	26	107	111	69
Umeå . . .	82	18	200	—	40	130	30	295	69	662	—	123	432	107
Västervik .	94	52	173	15	54	53	51	324	173	490	53	105	187	145
Lidköping .	137	21	148	20	22	39	67	389	62	490	71	70	125	224
Ystad . . .	69	3	48	18	1	21	8	236	16	158	47	4	74	33
Söderhamn .	4	—	19	2	—	—	17	18	—	76	8	—	—	68
Tillhopa	2 612	928	3 655	396	263	2 135	861	7 852	2 709	10 837	1 175	749	6 883	2 530
Beviljade byggnadsföretag.														
Karlskrona .	307	23	340	129	121	71	19	888	67	963	372	324	201	66
Karlstad . .	697	227	363	122	104	75	62	2 104	719	1 090	364	320	202	204
Lund . . .	511	119	431	85	221	74	51	1 412	256	1 366	249	723	214	180
Kalmar . .	222	26	183	45	62	39	17	705	81	554	147	238	115	54
Landskrona .	445	121	277	148	67	60	2	1 144	318	785	420	193	166	6
Sundsvall .	169	25	304	115	58	88	43	585	79	895	271	203	308	113
Mölndal . .	175	42	211	68	54	45	44	532	117	590	176	170	132	112
Kristianstad	261	157	320	222	4	47	47	788	456	908	589	13	143	163
Södertälje .	227	37	279	96	95	74	14	735	135	772	232	291	187	62
Trelleborg .	157	58	226	40	74	43	69	467	175	690	120	249	133	188
Kristinehamn	137	20	114	26	57	21	10	452	65	364	95	165	67	37
Umeå . . .	122	49	170	56	67	35	12	457	186	551	175	207	132	37
Västervik .	112	22	202	55	41	84	22	384	65	686	189	160	278	59
Lidköping .	164	40	120	62	32	15	11	472	116	399	207	90	55	47
Ystad . . .	86	11	83	38	20	8	17	270	32	332	171	73	37	51
Söderhamn .	35	1	35	6	17	3	9	142	4	131	23	66	10	32
Tillhopa	3 827	978	3 638	1313	1 094	782	449	11537	2 871	11 076	3 800	3 485	2 380	1 411

kvartalet 1938 en minskning med 54·1 resp. 50·9 %. — Antalet omkring den 1 januari 1940 under byggnad varande bostadslägenheter och rum i 8 av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	läg.	rum		läg.	rum
Karlskrona	90	242	Kristinehamn	69	179
Kalmar	70	232	Ystad	26	123
Sundsvall	57	198	Söderhamn	7	24
Mölndal	102	310	Tillhopa	474	1 465
Trelleborg	53	157			

Samtliga städer. I samtliga ovan redovisade 28 städer med en sammanlagd folkmängd av 1·68 milj. invånare vid årsskiftet 1938/39 tillkommo under år 1939 29 859 lägenheter och 81 990 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en ökning med 26·5 resp. 22·7 %. Enbart under fjärde kvartalet voro motsvarande tal 9 071 och 24 903, d. v. s. 19·4 resp. 19·8 % mer än fjärde kvartalet 1938. Under hela år 1939 beviljades byggnadslov för 28 240 lägenheter och 78 242 rum, vilket innebär en minskning gentemot 1938 med 2·7 resp. 2·3 %. Under fjärde kvartalet 1939 beviljades 3 961 lägenheter och 10 963 rum, d. v. s. 52·5 resp. 51·2 % mindre än motsvarande kvartal 1938.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1939.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under fjärde kvartalet 1939, tillhopa 7 252, av vilka 7 156 begåtts av män och 96 av kvinnor. För hela året 1939 kan antalet fylleriförseelser beräknas till omkring 32 200 mot 31 129 för 1938 och 29 684 för 1937.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för fjärde kvartalet 1938 samt tredje och fjärde kvartalen 1939:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av:					
		män	kvinnor	personer med motbok	personer utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
4 kv. 1938	7 337	7 218	119	1 888	5 449	5 682	1 655
3 kv. 1939	9 616	9 501	115	3 074	6 542	7 445	2 171
4 kv. 1939	7 252	7 156	96	2 165	5 087	5 476	1 776

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under fjärde kvartalet 1939 tillhopa 108 beslag (därav 50 inom Stockholms tulldistrikt), som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 522 liter (i Stockholms tulldistrikt 388 liter). Under hela år 1939 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 627 om tillhopa 11 584 liter. För år 1938 voro motsvarande siffror 809 resp. 6 508. Enbart för Stockholms tulldistrikt uppgick under år 1939 antalet dylika beslag till 335 om 4 711 liter, medan för år 1938 talen voro 417 resp. 5 873.

Vistelsetillstånd för utlänningar den 1 januari 1940.

Liksom i den av socialstyrelsen senast publicerade sammanställningen rörande utlänningar med vistelsetillstånd (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 841) sammanföras även i föreliggande redogörelse utlänningar med uppehålls- och arbetstillstånd och utlänningar med uppehålls- och arbetsvisering till en gemensam grupp, kallad utlänningar med vistelsetillstånd.

I tab. 1 redovisas antalet utlänningar, som den 1 januari 1940 innehade av styrelsen beviljat vistelsetillstånd. Såsom av tabellen framgår, har antalet under sistförflutna kvartal nedgått från 18 437 till 16 441 eller med omkring 11 %.

Tab. 2 visar, att även antalet utlänningar med av styrelsen beviljat tillstånd till arbetsanställning ansenligt minskat sedan den 1 oktober 1939. Den 1 januari 1940 innehade sålunda 10 178 utlänningar dylikt tillstånd mot 11 987 den 1 oktober; nedgången utgör 15 %.

För första gången är styrelsen nu i tillfälle att lämna uppgift om antalet utlänningar, som av utrikesdepartementet eller vissa svenska utlandsmyndigheter beviljats inresevisering. Dylik visering med uppehållsrätt gällande vid årsskiftet 1939/40 innehades av 1 437 utlänningar, av vilka 443 voro tyskar, 150 engelsmän och 104 holländare. I 187 fall innefattade viseringen tillstånd till arbetsanställning. Tillstånden avsågo bland annat 57 montörer, 55 jordbruks- eller skogsarbetare och 36 hembiträden, barnsköterskor el. dyl.

Totala antalet utlänningar med vistelsetillstånd den 1 januari utgjorde sålunda 17 878 och av dessa innehade 10 365 tillstånd till arbetsanställning. I sammanhanget må erinras, att uppgifterna avse löpande tillstånd och att antalet utnyttjade tillstånd sålunda kan vara ej obetydligt mindre.

Av utlänningarna voro 958 (därav 658 kvinnor) födda i Sverige. Inom denna kategori återfinnas 209 tyskar, 157 statslösa — vanligen f. d. ryska undersåtar — och 317 medborgare i de nordiska grannländerna.

Tab. 1. Antalet utlänningar, som den 1 januari 1940 och den 1 oktober 1939 innehade vistelsetillstånd.

Nationalitet	1 januari 1940	1 oktober 1939	Nationalitet	1 januari 1940	1 oktober 1939
Norsk	2 349	2 384	F. d. rysk	323	327
Finsk	3 069	3 332	Fransk	129	160
Dansk	1 304	2 182	Schweizisk	219	233
Isländsk	59	62	Ungersk	122	132
Tysk	4 848	5 646	Polsk	234	158
Brittisk	605	720	Statslös	955	808
Amerikansk	433	628	Övriga	1 332	1 208
Italiensk	255	252			
Holländsk	205	205	Summa	**16 441**	**18 437**

Tab. 2. Antalet utlänningar, som den 1 januari 1940 och den 1 oktober 1939 innehade tillstånd till arbetsanställning.

Närings- och yrkesgrupper	1 januari 1940			1 oktober 1939		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	692	527	**1 219**	742	615	**1 357**
Industri och bergsbruk	1 957	453	**2 410**	3 105	448	**3 553**
därav						
personal i chefsställning	187	—	187	215	—	215
ingenjörer, ritare o. dyl.	309	—	309	371	—	371
verkmästare, förmän o. dyl.	237	—	237	268	—	268
föreståndarinnor o. dyl.	—	22	22	—	30	30
montörer	133	—	133	209	—	209
kontorister o. dyl.	66	42	108	64	47	111
arbetare, arbeterskor	1 025	389	1 414	1 978	371	2 349
Handel och samfärdsel	1 096	578	**1 674**	1 078	588	**1 666**
därav						
personal i chefsställning	163	—	163	155	—	155
handelsresande	146	—	146	163	—	163
affärs- och kontorspersonal	266	237	503	246	236	482
restaurangpersonal	111	341	452	143	352	495
lager-, transportarbetare o. dyl.	410	—	410	371	—	371
Husligt arbete	—	3 111	**3 111**	—	3 228	**3 228**
därav						
hembiträden, barnsköterskor o. dyl.	—	2 795	2 795	—	2 813	2 813
landsjungfrur	—	282	282	—	361	361
övriga sysslor	—	34	34	—	54	54
S. k. fria yrken	237	72	**309**	425	99	**524**
därav						
arkitekter, tecknare o. dyl.	91	—	91	125	—	125
musiker	41	6	47	49	9	58
gästuppträdande konstnärer	3	1	4	3	3	6
cirkusartister	16	1	17	94	29	123
varieté-, revy- o. dyl. artister	43	64	107	106	58	164
jockeyer, idrottstränare o. dyl.	43	—	43	48	—	48
Andra yrken	315	353	**668**	329	352	**681**
därav						
fotografer	12	—	12	13	—	13
frisörer	31	35	66	35	35	70
lärare, utövare av litterär verksamhet o. dyl.	209	112	321	214	107	321
sjuksköterskor o. dyl.	—	147	147	—	158	158
övriga sysslor	63	59	122	67	52	119
Volontärer o. dyl. inom skilda näringsgrenar och yrken	627	160	**787**	790	188	**978**
Samtliga utlänningar	**4 924**	**5 254**	**10 178**	**6 469**	**5 518**	**11 987**

Särskilda uppgifter angående antalet flyktingar den 1 januari 1940.

Såsom av nedanstående tabell framgår var antalet flyktingar, som den 1 januari 1940 innehade av socialstyrelsen beviljade vistelsetillstånd 3 716. Av dessa voro 2 831 judar och 885 politiska flyktingar. Sedan den 1 juli 1939, då antalet flyktingar med vistelsetillstånd var 3 581, har antalet judar minskat med 232, varemot antalet politiska flyktingar ökat med 367.

Tab. 3. Antalet flyktingar, som den 1 januari 1940 innehade vistelsetillstånd.

Nationalitet	Arbetstillstånd el. arbetsvisering		Uppehållstillstånd el. uppehållsvisering		Samtliga
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Tyskar	676	330	659	907	**2 572**
judar	600	282	635	872	2 389
politiska flyktingar	76	48	24	35	183
Tjecker	37	19	33	40	**129**
judar	13	4	2	5	24
politiska flyktingar	24	15	31	35	105
Polacker	17	8	15	11	**51**
judar	16	7	15	11	49
politiska flyktingar	1	1	—	—	2
Statslösa	290	99	114	127	**630**
judar	42	32	55	61	190
politiska flyktingar	248	67	59	66	440
Övriga	71	20	229	14	**334**
judar	60	14	97	8	179
politiska flyktingar	11	6	132	6	155
Samtliga	**1 091**	**476**	**1 050**	**1 099**	**3 716**
judar	731	339	804	957	2 831
politiska flyktingar	360	137	246	142	885

Tab. 4. Antalet flyktingar, som den 1 januari 1940 innehade tillstånd till arbetsanställning.

Närings- och yrkesgrupper	Judar	Polit. flykt.	Samtliga	Närings- och yrkesgrupper	Judar	Polit. flykt.	Samtliga
Jordbruk o. skogshushållning	23	27	**50**	Andra yrken	89	41	**130**
Industri o. bergsbruk	170	266	**436**	Volontärer inom skilda yrken	431	15	**446**
Handel o. samfärdsel	188	82	**270**	Samtliga	**1 070**	**497**	**1 567**
Husligt arbete	146	62	**208**				
Fria yrken	23	4	**27**				

Av utrikesdepartementet beviljad inresevisering med uppehållsrätt den 1 januari innehade 92 flyktingar, samtliga judar.

Av samtliga flyktingar innehade 1 567 tillstånd till arbetsanställning.

De angivna siffrorna avse endast flyktingar, för vilka erfordras tillstånd att vistas i landet. Sålunda innefatta siffrorna icke minderåriga, vilka äro införda i föräldrarnas pass och för vilka särskilda tillstånd därför icke erfordras. I det angivna antalet ingå icke heller sådana personer, som under uppehåll härstädes inlämnat ansökan om fortsatt vistelsetillstånd, och vilkas äldre tillstånd under handläggningstiden hunnit förfalla. Med hänsyn till nämnda förhållanden torde totala antalet härvarande flyktingar den 1 januari böra uppskattas till omkring 4 200.

Som jämförelse må nämnas, att styrelsen tidigare beräknat antalet flyktingar, som inkommit i landet före år 1933 till 900 — främst f. d. ryska medborgare. I november 1938 uppskattades antalet härvarande flyktingar till mellan 2 700 och 3 200, i januari 1939 till mellan 3 900 och 4 400 samt den 1 juli 1939 till mellan 4 300 och 4 800.

Utvandringen till främmande världsdelar under år 1939.

Uppgifter rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar ha nu inkommit även för fjärde kvartalet 1939, varigenom en överblick kan erhållas av den transoceana emigrationen i dess helhet under nämnda år. Emigrationen har, som siffrorna visa, företett c:a 10 % ökning i förhållande till närmast föregående år. Utvecklingen belyses av nedanstående tablå, som även visar emigranternas fördelning på olika månader och på de städer, där utvandringskontrakten uppvisats och godkänts av polismyndigheterna.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Stockholm .	4	5	9	8	—	3	6	16	16	4	10	3	84
Malmö . . .	—	—	1	1	—	3	—	3	—	—	2	—	10
Hälsingborg	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborg . .	8	9	21	52	9	35	16	24	20	28	10	4	236
Oslo	—	—	1	1	1	1	1	—	1	—	1	—	7
Summa 1939	**12**	**14**	**33**	**62**	**10**	**42**	**23**	**43**	**37**	**32**	**23**	**7**	**338**
1938	6	23	19	34	34	20	19	30	47	30	35	11	308
1937	22	19	29	92	62	31	33	49	117	44	34	17	549
1936	15	22	61	24	38	17	21	28	54	51	18	19	368
1935	10	14	25	25	31	17	21	29	57	27	20	17	293

Emigrationen fördelade sig på rikets olika delar sålunda:

	1939	1938	1937	1936		1939	1938	1937	1936
Stockholms stad. .	71	59	73	48	Älvsborgs län . .	13	21	43	27
» län . .	20	6	14	10	Skaraborgs län . .	9	6	11	7
Uppsala län . . .	2	4	1	2	Värmlands län . .	16	23	39	28
Södermanlands län	2	3	6	6	Örebro län	6	2	22	8
Östergötlands län .	17	7	19	5	Västmanlands län .	4	12	12	3
Jönköpings län . .	13	10	20	21	Kopparbergs län .	7	13	41	11
Kronobergs län . .	6	5	13	9	Gävleborgs län . .	7	5	11	16
Kalmar län	10	14	25	18	Västernorrlands län	5	10	19	23
Gotlands län . . .	—	9	3	2	Jämtlands län . .	5	4	15	5
Blekinge län . . .	16	8	13	15	Västerbottens län .	4	8	14	—
Kristianstads län .	10	8	29	11	Norrbottens län . .	4	3	12	7
Malmöhus län . .	9	4	17	23	Ej angivet län . .	—	—	1	—
Hallands län . . .	15	8	18	7	**Hela riket**	**338**	**308**	**549**	**368**
Göteb. o. Boh. län	67	57	58	56					

I denna statistik ingå endast sådana emigranter, vilka innehaft med vederbörande utvandraragenter upprättade utvandringskontrakt. Antalet på denna väg registrerade emigranter har i allmänhet hållit sig lägre än antalet personer, som enligt prästerskapets till statistiska centralbyrån ingivna uppgifter uttagit flyttningsbetyg för utvandring till främmande världsdelar. Under år 1938 — det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger — var skillnaden anmärkningsvärt stor, i det att antalet av prästerskapet redovisade utvandrare till främmande världsdelar uppgick till 853, medan länsstyrelsernas uppgifter, som ovan anförts, blott upptogo 308 personer.

Jämförelsen utvisar som vanligt ett väsentligt högre antal emigranter till länder utom Europa enligt prästerskapets uppgifter än enligt Kungl. Maj:ts

befallningshavandes och de norska myndigheternas. Som sannolika orsaker till överskottet ha bl. a. följande förhållanden plägat anföras. Det synes troligt, att en del personer, vilka uttagit flyttningsbetyg till utlandet och således i prästerskapets uppgifter blivit räknade som emigranter, sedermera av den ena eller andra anledningen inställt resan, utan att rättelse skett i nyssnämnda uppgifter. Vidare ha personer utvandrat utan att de uttagit flyttningsbetyg och fördenskull utan att vid avresan kunna erhålla utvandringskontrakt, men rest på vanlig passagerarbiljett, och sedermera längre eller kortare tid efter framkomsten fått sig betygen tillsända från hemorten samt därigenom kommit med i prästerskapets redovisning (ehuru måhända för ett senare år än det verkliga utvandringsåret).

Utvandrarnas åldersfördelning enligt länsstyrelsernas och de norska myndigheternas uppgifter år 1939 framgår av följande översikt:

Ålder	Män		Kvinnor		Tillsammans		1938
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Under 15 år	19	13·1	28	14·5	47	13·9	13·8
15—24 »	19	13·1	35	18·1	54	16·0	19·1
25—34 »	30	20·7	50	25·9	80	23·7	27·6
35—44 »	54	37·3	43	22·3	97	28·7	19·5
45—54 »	15	10·3	20	10·4	35	10·3	13·0
55 o. däröver	8	5·5	17	8·8	25	7·4	7·5
Summa	**145**	**100·0**	**193**	**100·0**	**338**	**100·0**	**100·0**

Av utvandrarna voro 57·1 % kvinnor mot 57·8 % under 1938 och 54·3 % under 1937.

Antalet transmigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige och från Göteborg befordrats till främmande världsdel, utgjorde under året 357. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Finland	Estland	Lettland	Litauen	Polen	Tyskland	Frankrike	England	Summa
Män	17	39	8	23	14	2	38	1	1	143
Kvinnor	22	63	22	19	27	2	57	1	1	214
Summa	**39**	**102**	**30**	**42**	**41**	**4**	**95**	**2**	**2**	**357**

I ovanstående siffror ingå icke sådana utlänningar, som passerat Sverige på väg till Oslo eller annan utländsk hamn för att därifrån avresa till främmande världsdel.

Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1940.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under januari månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under januari har prisnivån ytterligare stigit något. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit prisstegringar å bröd, kött och fisk, en del fruktsorter och samtliga bränsleartiklar.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 februari 1940, meddelas följande serier av vägda indextal. (Det bör observeras, att de indextal, som grunda sig på under december insamlade priser, redovisas såsom gällande den 1 januari, de som grunda sig på januaripriserna, såsom gällande den 1 februari o. s. v.)

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1939 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1940 1 dec.	1 jan.	1 febr.
år 1935 . .	·	·	·	·	100	104	108	111	115	113	114	115	118	118	120	122
juli 1914 . .	100	127	123	124	130	134	140	144	149	146	147	150	153	152	156	158

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit med två enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man likaledes, att indextalet utvisar uppgång med två enheter. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1940, 114, om år 1935 tages till basperiod, och 178, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för januari 1940 ävensom för närmast föregående månad och för januari åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Jan. 1937	Jan. 1938	Jan. 1939	Dec. 1939	Jan. 1940
100	102·0	105·9	106·2	113·4	115·4

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	Jan. 1939	Aug. 1939	Dec. 1939	Jan.[4] 1940	Januaripriserna procentuella förändringar sedan: år 1935	jan. 1939	aug. 1939
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	25	26	26	+ 23·8	+ 4·0	+ 4·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	317	341	342	342	+ 27·6	+ 7·9	+ 0·3
mat- (lands-)	»	218	253	302	322	328	329	+ 30·0	+ 8·9	+ 2·2
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	197	215	228	229	+ 29·4	+ 16·2	+ 6·5
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	160	170	171	171	+ 26·7	+ 6·9	+ 0·6
Ägg, svenska, färska	»	142	154	188	172	220	199	+ 29·2	+ 5·9	+ 15·7
Potatis: gammal	»	9	12	14	[2] 16	15	15	+ 25·0	+ 7·1	— 6·3
»	100 kg	·	896	1086	—	1201	1219	+ 36·0	+ 12·2	—
färsk, svensk	kg	23	26	—	17	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	41	[3] —	[3] —	—	—	—
Bruna bönor	»	49	62	92	113	118	117	+ 88·7	+ 27·2	+ 3·5
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	42	43	44	44	+ 15·8	+ 4·8	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	27	29	29	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	36	38	38	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	43	50	50	+ 42·9	+ 16·3	+ 16·3
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	45	60	61	+ 52·5	+ 35·6	+ 35·6
Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	43	59	65	66	69	70	+ 18·6	+ 7·7	+ 6·1
Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	·	82	84	85	87	88	+ 7·3	+ 4·8	+ 3·5
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	64	66	68	72	+ 24·1	+ 12·5	+ 9·1
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	50	51	52	55	+ 22·2	+ 10·0	+ 7·8
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	141	144	148	153	+ 15·9	+ 8·5	+ 6·3
mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	46	72	78	82	85	88	+ 22·2	+ 12·8	+ 7·3
billigaste sort { » » mjölk	»	61	85	93	96	99	103	+ 21·2	+ 10·8	+ 7·3
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	97	108	113	121	129	+ 33·0	+ 19·4	+ 14·2
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	205	218	219	220	+ 22·9	+ 7·3	+ 0·9
soppkött	»	95	143	162	169	175	177	+ 23·8	+ 9·8	+ 4·7
Kalvkött, stek: *gödkalv*	»	130	217	266	269	272	276	+ 27·2	+ 3·8	+ 2·6
spädkalv	»	70	129	166	163	172	171	+ 32·6	+ 3·0	+ 4·9
Fårkött, färskt, stek	»	130	205	242	260	256	258	+ 25·9	+ 6·6	— 0·8
Malet nötkött (*köttfärs*)	»	·	172	196	208	209	209	+ 21·5	+ 6·6	+ 0·5
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	237	226	228	228	+ 28·8	— 3·8	+ 0·9
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	242	230	233	234	+ 28·6	— 3·3	+ 1·7
Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	168	172	175	176	·	+ 4·8	+ 2·3
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	120	112	122	122	+ 10·9	+ 1·7	+ 8·9
gädda	»	110	153	166	168	168	170	+ 11·1	+ 2·4	+ 1·2
sill	»	35	62	61	74	75	72	+ 16·1	+ 18·0	— 2·7
strömming	»	39	57	60	64	66	71	+ 24·6	+ 18·3	+ 10·9
torsk	»	57	89	87	90	94	98	+ 10·1	+ 12·6	+ 8·9
rödspotta (spätta)	»	81	145	156	150	155	161	+ 11·0	+ 3·2	+ 7·3
kolja	»	·	116	123	116	125	127	+ 9·5	+ 3·3	+ 9·5
Salt sill, prima islands-	»	45	62	50	55	71	72	+ 16·1	+ 44·0	+ 30·9
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	291	287	288	368	369	+ 26·8	+ 28·6	+ 28·1
Socker, bit-	»	65	46	48	48	50	50	+ 8·7	+ 4·2	+ 4·2
Salt, matsalt	»	10	15	15	15	20	20	+ 33·3	+ 33·3	+ 33·3
Äpplen, ät-	»	·	101	108	94	74	89	— 11·9	— 17·6	— 5·3
Apelsiner, medelstora	dussin	·	115	119	123	146	133	+ 15·7	+ 11·8	+ 8·1
Bananer, *prima*	kg	·	160	164	164	208	209	+ 30·6	+ 27·4	+ 27·4
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	101	83	84	100	104	+ 3·0	+ 25·3	+ 23·8
Vitkål, svensk	»	·	24	24	29	26	32	+ 33·3	+ 33·3	+ 10·3
Pilsner, klass II, utan glas	1/2 l	·	24	24	24	24	26	+ 8·3	+ 8·3	+ 8·3
Svagdricka	l	6	15	16	16	16	16	+ 6·7	0·0	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	35	33	32	33	33	— 5·7	0·0	+ 3·1
Fotogen, Water White	l	21	20	21	21	25	26	+ 30·0	+ 23·8	+ 23·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	17	17	17	17	18	+ 5·9	+ 5·9	+ 5·9
Ved: *björk-, osågad, hemkörd*	»	740	945	1130	1125	1290	1355	+ 43·4	+ 19·9	+ 20·4
barr-, » »	»	595	730	890	885	1040	1105	+ 51·4	+ 24·2	+ 24·9
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	634	637	769	784	+ 27·7	+ 23·7	+ 23·1
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	324	326	416	423	+ 45·4	+ 30·6	+ 29·8
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	452	510	517	630	636	+ 40·7	+ 24·7	+ 23·0
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	436	500	506	623	630	+ 44·5	+ 26·0	+ 24·5

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] På grund av statsbeslag saknas noteringar. — [4] *Preliminära siffror.*

Litteraturöversikt.

(Januari 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

B[RUNIUS], TH. Produktionskontroll eller fri expansion? Industria 1940, nr 2.

FAUGERT, R. Socialpolitiken och kriget. Arbetarskyddet 1939, nr 12.

SKOGSBERG, S. Ändringar i den sociala lagstiftningen i de krigförande länderna. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 1.

The position of mobilised public servants. International labour review jan. 1940.

Sverige.

BONOW, M. Vår försörjning under krisen. (Radioföredrag.) Svensk export 1940, nr 1.

ENGBLOM, C. P. Direkta och indirekta krisskatter. En översikt över urtima riksdagens skattebeslut. Från departement och nämnder 1940, nr 1.

SCHWERIN, W. v. Krisförvaltningens organisation. Förvaltningsrättslig tidskrift 1939, nr 6.

Förslag till ny förordning om arvs- och gåvoskatt. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1939, nr 5.

Rationaliseringsutredningen. [Industriförbundets yttrande.] Industriförbundets meddelanden 1939, nr 8.

Skolöverstyrelsen om skolskjutskostnaderna. Folkskollärarnas tidning 1940, nr 2.

The social effects of rationalisation in Sweden. International labour review jan. 1940.

Sociala händelser 1939. Metallarbetaren 1940, nr 3.

Amerikas förenta stater.

HULL, R. L. Measuring employee attitudes. — A proving ground for personnel policy and practices. The conference board management record 1939, nr 11.

Belgien.

LEËN, W. La coordination et la simplification des lois sociales. Revue du travail 1939, nr 12.

Danmark.

EISING, E. Arbejdsfaglige Forhold i 1939. Arbejdsgiveren 1940, nr 1.

KLAUSEN, A. Socialpolitiken og den Enkeltes Levefod. Samfundets Krav 1939, nr 4.

Industrial relations in Denmark. Industrial and labour information 1/8 jan. 1940.

Love og Lovforslag af social Karakter i Rigsdagssamlingen 1939/40. Socialt Tidsskrift 1939, nr 11/12.

Soc. rådsrepublikernas union.

PETROV, I. Stakhanovkris inom rysk metallindustri. Metallarbetaren 1940, nr 4.

Storbritannien.

Trade union advisory committees in Great Britain. Industrial and labour information 15 jan. 1940.

Tyskland.

Den tyske detaljhandlaren under nationalsocialismen. Sv. livsmedelstidning 1940, nr 1.

Arbetarskydd.

Sverige.

DAHLBERG, G. 165 000 olycksfall i arbete. Tiden 1940, nr 1.

Sverige.

LJUNGGREN, G. Teknisk profylax mot silikos. Arbetarskyddet 1939, nr 12.

WALLNER, O. Olycksfallen vid skogsavverkningsarbete i statistisk belysning. Skogen 1940, nr 1.

Om sjukdomar och yrkeshygien bland lantarbetarna. Lantarbetaren 1940, nr 1.

Estland.

Accidents du travail des ouvriers en 1938. [Estnisk text.] Eesti statistika 1939, nr 12.

Tyskland.

SCHMIDT, F. H. Die neue Verordnung über den Arbeitsschutz. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 36.

Arbetslön och arbetstid.

LERNER, A. P. Ex-ante analysis and wage theory. Economica nov. 1939.

ROBINSON, E. A. G. The problems of wage policy in war-time. The economic journal dec. 1939.

Sverige.

BLOMQUIST, C. W. Mina första år som bonddräng. Notiser från arbetarnas kulturhistoriska sällskap 1939, nr 5.

DANIELSSON, Y. W. Lantarbetarnas kontantlöner. Jordbrukarnas föreningsblad 1939, nr 52.

Arbetstidslagen för detaljhandeln trädde i kraft den 1 januari. Handelsarbetaren 1940, nr 1.

Arbetstidslagens ikraftträdande. Köpmannen 1940, nr 1.

Bostadsförmån till utkallade arbetare. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 12.
Den nya arbetstidslagen för detaljhandeln. Tobakshandlaren 1940, nr 1.
En sammanfattning över lagstiftningen angående de affärsanställda. Handelsarbetaren 1940, nr 1.

Amerikas förenta stater.

The fair labor standards act in the United States. Industrial and labour information 25 dec. 1939.

Frankrike.

BACKLUND, S. E. Dekret om arbetsförhållanden i Frankrike. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 2.

Italien.

Family allowances in Italian industry and commerce. Industrial and labour information 1/8 jan. 1940.

Tyskland.

DEUTSCHBEIN. Neuregelung des Ladenschlusses. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 1.
SPRICK. Wiedereinführung des Urlaubs. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 1.
Hours of work in Germany. Industrial and labour information 25 dec. 1939.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

ROSING, C. Medelålderns arbetslöshetsproblem — icke minst en pensionskostnadsfråga. Affärsekonomi 1939, nr 19.
ÅKERMAN-JOHANSSON, BRITA. Kvinnorna och arbetsmarknadens beredskap. Hertha 1940, nr 1.
Ersättning till personal inkallad i militärtjänst. Affärsekonomi 1939, nr 19.
Lagen om tjänsteplikt. Från departement och nämnder 1940, nr 1.

Amerikas förenta stater.

KUZNETS, S. Railroad unemployment insurance. Social security bulletin 1939, nr 10.

Storbritannien.

BOWEN, I. The building industry in war-time. The economic journal dec. 1939.
MAKOWER, HELEN, & ROBINSON, H. W. Labour potential in war-time. The economic journal dec. 1939.

Befolkningsfrågan.

Sverige.

QUENSEL, C.-E. Omflyttningen mellan landsbygd och städer 1931—1935. Statsvetenskaplig tidskrift 1939, nr 5.
WIESENER, G. Barnevern og befolkningspolitikk i Sverige. Socialt arbeid 1940, nr 1.

Bostadsförhållanden.

WRIGHT, C. M. Housing policy in wartime. International labour review jan. 1940.

Sverige.

A[HLMAR]K, S. Varning för oriktig tolkning av hyreslagen. Sveriges fastighetsägaretidning 1940, nr 1.
SANDBERG, H. Byggnadssubventionen i Stockholm. (En intervju.) Hyresgästen 1940, nr 2.
Bostadsbyggandets kristidsfrågor. Byggnadsvärlden 1940, nr 2.
Bostadshyror i Stockholm, inre staden, vid årsskiftet 1939/40. Statistisk månadsskrift för Stockholms stad 1939, nr 11.
Särskilda bestämmelser till förebyggande av ohyra i bostäder. Hygienisk revy 1940, nr 1.

Norge.

Krisesituasjonen og bygningsindustrien. Norges industri 1940, nr 1.

Storbritannien.

ANDERSSON, MARTIN. ½ miljon medlemmar i Londons hyresgäströrelse. Vår bostad 1940, nr 3.

Tyskland.

BRECHT, J. Umstellung in der Wohnungswirtschaft. Der deutsche Volkswirt 26 jan 1940.
EBEL. Die Wohnwirtschaft im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 2.
SCHMIDT. Die deutsche Wohnungswirtschaft im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 2.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

MALMROTH, ELSA. Mödrahjälpen — en tillgång för svensk socialvård. Medborgaren 1940, nr 1.
Föreningen Sveriges socialvårdschefer. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 1.
Mödrahjälpen och moderskapspenningen. Sunt förnuft 1940, nr 1.

Amerikas förenta stater.

HENDRICKS, HAZEL A. Training for rural social work. Survey midmonthly 1939, nr 11.

Danmark.

BRUUN, ALICE, & SMITH, J. CHR. Om Sterilisation af aandssvage i Henhold til Lov Nr 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrörende aandssvage. Socialt Tidsskrift 1939, nr 11/12.

Norge.

CARLSEN, I. B. Grotid i den private filantropi. Socialt arbeid 1940, nr 1.

Tyskland.

RUPPERT. Vereinfachung des Fürsorgerechts. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege nov. 1939.
SCHMELING, v. Familienunterhalt für Einberufene. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege dec. 1939.

Föreningsväsen.

Transportarbetarnas international. I. T. F:s historia och dess dagsuppgifter. Signalen 1940, nr 2.

Sverige.

Aktuella fackliga uppgifter. Sv. typograftidning 1940, nr 3.

Den fackliga verksamheten under 1939. Medlemsblad for skandinavisk Sadelmager- og Tapetserer-Forbund 1940, nr 1.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

BJÖRCK, W. Ledningen av landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet. (Med diskussion.) Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 6.

DAHLGREN, I., BEIJBOM, G., & BRÄNNBERG, C. Legosängsavgifterna å allmän sal vid lasarett och sjukstugor. (Föredrag med diskussion.) Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 6.

En rundvandring inom ekonomins domäner på ett sinnessjukhus. Humanitet dec. 1939.

Island.

OSTERMAN, ANNA Z. Om folkhälsa och hälsovård på Island, förr och nu. Sv. läkartidningen 1939, nr 52.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

BONOW, M. Jordbruksregleringen efter urtiman. Kooperatören 1940, nr 1.

Jordbruksregleringen vid urtima riksdagen. Medborgaren 1940, nr 1.

Finland.

CABELL, BIRGIT. Tjänsteplikts- och jordbruksfrågor i Finland. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1940, nr 1.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

N[ET]z[é]N, G. De nya löneavtalen. Lantarberen 1940, nr 1.

WIZELIUS, I. Storstrejken och litteraturen. Tiden 1940, nr 1.

Avtalsrapsodi 1939. Sv. hotell-revy 1940, nr 1.

Ramavtalet. Lanternan 1940, nr 2.

Riksavtalet. Skoarbetaren 1940, nr 1.

Den svenska avtalsrörelsen. Industria 1940, nr 2.

Uppgörelse mellan arbetsgivareföreningen och L. O. Bestämmelser om indexreglering efter gällande avtals utgång. Industria 1940, nr 1.

Uppgörelse vid verkstäderna. Metallarbetaren 1940, nr 2.

Danmark.

Skal kun Arbejderne resignere? Nogle Bemærkninger til Kritiken af Dyrtidsordningen. Arbejderen 1940, nr 2.

Norge.

Meglingsforslaget. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1940, nr 1.

Norsk uppgörelse. Metallarbetaren 1940, nr 4.

Den preliminære voldgiftsdom. Arbeidsgiveren 1939, nr 6.

Riksmeglingsmannens forslag av 4. januar 1940 angående reguleringsordning i forbindelse med forlengelse av tariffavtalene. Arbeidsgiveren 1940, nr 1.

Kooperation.

GORNI, O. Les paysans. Leur rôle dans la coopération. Revue des études coopératives 3 kv. 1939.

Education and the success of the co-operative movement in Nova Scotia and the neighbouring regions. Co-operative information 1939, nr 13.

Sverige.

LASSERRE, G. La coopération suédoise contre les ententes capitalistes. Revue des études coopératives 3 kv. 1939.

LAVERGNE, B. Le triomphe de la coopération suédoise dans sa lutte contre trusts et cartels. Revue des études coopératives 3 kv. 1939.

THÖRNBERG, E. H. Handelsmän, folkrörelser och kooperation. Kooperatören 1939, nr 23/24.

Danmark.

JENSEN, HANS. Andelsbevægelsens tilblivelse i Danmark. *Nordisk tidskrift* 1939, nr 8.

Levnadskostnader.

Sverige.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Svensk levnadsstandard sedan sekelskiftet. Kooperatören 1939, nr 23/24.

VANNER, A. Rensade index. Signalen 1940, nr 2.

ÖSTLIND, A. *Den svenska kol- och koksförsörjningen.* Finanstidningen 1940, nr 4.

AEF:s specialrapport om »hamstringen». A. E. F. [Affärsekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm] 1939, nr S III.

Brödförsäljningen efter vikt. Köpmannen 1940, nr 4.

Jämför priserna! [Mellan konsum och den enskilda handeln.] Vi 1940, nr 2.

Prisövervakningen. Köpmannen 1940, nr 4.

Norge.

RUSTUNG, E. Vårt kosthold i fredstid og krisetid. Socialt arbeid 1940, nr 1.

Storbritannien.

The course of prices. The producer 1939, nr 12.

Food control muddle. The producer 1939, nr 12.

Tyskland.

Wie lebt die kinderreiche Familie? Soziale Praxis 1940, nr 2.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

JACOBSEN, W. Rationell yrkesvägledning — »fritt» yrkesval. Affärsekonomi 1939, nr 19.

Sverige.

Folkskollärares tillträde till universitet. Sv. lärartidning 1939, nr 51/52.

Tillträde till universitet. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 51/52.

Amerikas förenta stater.

BROWNE, H. F. Skilled labor shortage? The conference board management record 1939, nr 11.

Danmark.

BAHNSEN, P., & MADSEN, A. Psykoteknisk Undersögelse og erhvervsmæssig Oplæring vedrörende 200 invaliderede Personer. Socialt Tidsskrift 1939, nr 11/12.

Nykterhetsfrågan.

INGVAR, S. Är alkoholen ett medikament? Tirfing 1939, nr 6.

Sverige.

G[AH]N, H. Utvecklingen av nykterhetstillståndet de senaste åren enligt detaljsiffrorna till fylleristatistiken. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 1.

THULIN, E. Den svenska spritdrycksbeskattningen. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 1.

Länsnykterhetsnämnderna. Hur en stor anslagssumma rinner bort i små rännilar. Sunt förnuft 1940, nr 1.

Nykterhetsfrämjande åtgärder i Malmö år 1939. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 1.

Finland.

AXELMAN, A. Nykterhetsrörelsen i Finland. Reformatorn 1940, nr 4.

HYNNINEN, E. Alkoholpolitiken under krigstidsförhållanden. Tidskrift för alkoholpolitik 1939, nr 4.

TOIVOLA, O. Alkoholistvården i erfarenhetens ljus. Tidskrift för alkoholpolitik 1939, nr 4.

Socialförsäkring.

HAARBERG, Y. Invaliditetsbedömmelsen. Nordisk försäkringstidskrift 1940, nr 1.

VISLIE, J. Aktuelle krigsforsikringsspörsmål. Nordisk försäkringstidskrift 1940, nr 1.

Sverige.

LIEDSTRAND, E. Kring pensionsfrågan. Tjänstepensioneringens centralisering. Kontorsvärlden 1940, nr 1.

WIKLUND, E. O. Vårt lands största sociala tillgång. [Sjukkassorna.] Sv. sjukkasse-tidning 1940, nr 1.

Lagen om utbetalning av krigsriskersättning. Maskinbefälsförbundets tidskrift 1940, nr 1.

Tulltjänstemännens sjukkassa 40 år. Notiser från tullverket 1940, nr 2.

De äldre köpmännen och tilläggspensionerna. Köpmannen 1940, nr 2.

Amerikas förenta stater.

FITCH, E. M., & ELY, J. E. Survivor payments under the railroad retirement act. Social security bulletin 1939, nr 10.

Finland.

LEINBERG, Y. Försäkringsskyddet för liv och egendom under krig. Åtgärder i Finland. Nordisk försäkringstidskrift 1940, nr 1.

Kanada.

Old age and blind pensioners in Canada. The labour gazette 1939, nr 11.

Nederländerna.

Compensation for war injuries to Netherlands seamen. Industrial and labour information 1/8 jan. 1940.

Storbritannien.

War pensions and detention allowances for the British mercantile marine. Industrial and labour information 1/8 jan. 1940.

Tyskland.

GRÜNEWALD. Änderungen in der gesetzlichen Krankenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 2.

SELDTE, F. Den tyske arbetarens ålderdomsförsörjning. Industria 1940, nr 1.

The compensation of war victims: Germany. International labour review jan. 1940.

Verordnung über Änderungen in der gesetzlichen Krankenversicherung und in der Arbeitslosenhilfe. Vom 12. Dezember 1939. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 36.

Ut- och invandring.

Amerikas förenta stater.

CLOSE, KATHRYN. In a strange land. [Flyktingarna i Förenta staterna.] Survey midmonthly 1939, nr 12.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

JÖRGENSEN, ALFRED TH. Filantropi. Vejledning i offentlig Forsorg og privat Velgörenhed for Begyndere. Khvn 1939.

Författaren avser att ge en systematisk översikt av den privata, kommunala och statliga hjälpverksamheten med de nödvändigaste detaljupplysningarna för nybörjaren. Olika kategorier nödlidande (sjuka, blinda, föräldralösa m. fl.) och hjälpformer behandlas. Boken lägger särskild vikt vid danska förhållanden och beaktar alla viktigare danska lagar och institutioner.

[KINBERG, O.] Festskrift tillägnad Olof Kinberg på 65-årsdagen 23. 9. 1938 av vänner och lärjungar. Sthlm 1938.

Festskriften innehåller ett 40-tal populärvetenskapliga artiklar av in- och utländska specialister i rättspsykiatriska, kriminal- och socialpsykologiska, straffrättsliga m. fl. ämnen. Bland bidragsgivarna kunna nämnas: Petrén, A.: Om behandlingen av alkoholbrottslingar; Schlyter, K.: Utbyggnaden av den villkorliga frigivningen med belysning från U. S. A.; Thomas, W. I.: American experimentation with the problem of juvenile delinquency.

NORGE. Arbeidernes opplysningsforbund. Arbeideren og bedriften. En materialsamling til bruk i opplysningsarbeidet. Oslo 1939. Fagbevegelsens økonomiske problemer. En materialsamling til bruk i opplysningsarbeidet. Oslo 1939.

Sistnämnda bok söker att se fackföreningsrörelsen och dess verksamhet ur samhälleliga synpunkter och behandlar bl. a. fackföreningsrörelsens lönepolitik, dess inställning till rationaliseringen och socialpolitiken, frågan om ökad kontroll från arbetarnas sida m. m. I den förra boken behandlas vissa problem fackföreningsrörelsen möter i det enskilda företaget, såsom företagets ekonomi och organisation, yrkesrådgivning och -utbildning, arbetarskydd, arbetets ledning, förtroendemännen m. m. Båda böckerna innehålla vardera ett 10-tal artiklar av bl. a. ledande fackföreningsmän och äro avsedda att utgöra materialsamlingar vid studier och diskussioner.

SÄLLFORS, T. Arbetsstudier inom industrien. På uppdrag av Sveriges industriförbund och Ingeniörsvetenskapsakademiens kommitté för arbetsstudier. Sthlm 1939.

Sedan Taylors tid ha stora framsteg gjorts inom arbetsvetenskapen och dess olika områden (arbetsfysiologi, psykologi och psykoteknik). Arbetsstudier ha fått större spridning i Sverige först under 1930-talet och torde nu tillämpas vid bl. a. ett par hundra industriföretag. De ha icke endast betydelse vid bestämmandet av den tid, som bör gå åt för ett arbetes utförande (till vägledning vid ackordssättning, kostnadsberäkning och arbetsplanering), utan utgöra även ett medel att förbättra arbetsmetoderna (avlägsna spilltider och förlustkällor samt minska tiden för själva arbetets utförande). — Föreliggande bok är avsedd att skildra principerna för arbetsstudier och deras tillämpning inom olika typer av industrier med styckeprodukts- eller massgodstillverkning. Bilder, figurer och diagram åskådliggöra bl. a. energibehovet vid olika kroppsarbete, lämpliga och olämpliga arbetsmetoder och -redskap, ljusanordningar m. m.

VEJLEDNING i Alkoholspörgsmaalet. 1. Alkoholen og Mennesket. Khvn 1939.

Föreliggande skrift behandlar främst alkoholen i förbindelse med individen, medan en planerad senare del är avsedd att diskutera frågan om alkoholen och samhället. Tre vetenskapsmän ha bidragit med var sin artikel, nämligen: R. Ege: Alkoholens Indflydelse paa Menneskets normale Livsvirksomhet; P. Bahnsen: Alkoholen og den menneskelige Præstationsevne; och E. Jarlöv: Alkohol og Sygdom. Boken är avsedd att användas särskilt i skolundervisningen.

BELGIEN. Ministère de l'intérieur. Office central de statistique.
Annuaire statistique de la Belgique et du Congo Belge. Tome 61 (1939). Brux. 1939.

CARLSON, SUNE. A study on the pure theory of production. Lond. (tr. i Sthlm) 1939. (Stockholm economic studies. 9.)

DANMARK. Det statistiske Departement.
Statistisk Tabelværk. Række 5. Khvn 1939.
Litra B: Nr 9. Danmarks Retspleje. Den borgerlige Retspleje 1926—35 og Strafferetsplejen 1926—32.
— — Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1940.
Bd 109: H. 5. Færdselsuheld 1938.
» 110: » 3. Danmarks Handelsflaade og Skibsfart 1938.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Études et documents. Genève 1939—40.
Sér. M. (Assurances sociales.)
16. L'investissement des fonds des institutions d'assurances sociales. Exposé général du problème et résultats d'une consultation internationale.
17. *Féraud, L.* Technique actuarielle et organisation financière des assurances sociales. L'assurance-invalidité-vieillesse-décès obligatoire.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1940.
Ser. A: 5. Konjunkturläget hösten 1939.

LANTBRUKSSTYRELSEN, Kungl. 1890—1939. Sthlm 1939.

NATIONERNAS FÖRBUND. Service d'études économiques. — Economic intelligence service.
Denrées alimentaires et matières premières. Production par pays, 1935 et 1938. — Raw materials and foodstuffs... Genève 1939. (Publ. 1939: 2 A. 24.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Statistisch zakboek 1939. 's-Gravenh. 1939.

NERMAN, T. Stockholms rörarbetare 1889—1939. Historik på Stockholms rörarbetaresektions uppdrag utarb. Sthlm 1939.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1939—40.
182. Forsikringsselskaper 1938.
184. Syketrygden 1938.
— Kjelinspektören.
Årsberetning fra Arbeidstilsynets kjelkontroll 1938. Oslo 1939.
— Det statistiske sentralbyrå.
Statistisk-økonomisk oversikt over året 1939. Oslo 1940.

PALESTINA.
Blue book. 1938. Jerusalem [1939].

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN.
Yrkesinspektionens verksamhet år 1938. Sthlm 1939.

STATENS JÄRNVÄGARS PUBLIKATIONER. Sthlm 1939.
Drifttjänststatistik jämte redogörelser för person- och godstrafiken m. m. år 1938.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939—40. Sthlm 1939—40.
1939:
46. Betänkande med utredning angående behovet av legala kompetensföreskrifter för utövande av hantverksyrken. Avg. d. 15 aug. 1939 av 1936 års hantverkssakkunniga. (H.)
47. 1936 års skattekommitté. Betänkande med förslag rörande beskattning av stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer m. m. [Avg. d. 20 dec. 1939.] (Fi.)
48. Betänkande med förslag till organisation av försvarsväsendets läkemedelsförsörjning. [Avg. d. 29 dec. 1939.] (Fö.)
49. Betänkande med förslag till ändring i lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Avg. [d. 30 dec. 1939]. (S.)
50. Promemoria rörande bostadsbyggnadsverksamheten och bostadsförsörjningen. [Avg. d. 23 dec. 1939] av Bostadssociala utredningen. (S.)
51. Betänkande avg. [d. 29 sept. 1939] av sakkunniga för utredning rörande Västernorrlands läns försörjningsmöjligheter. (S.)
1940:
1. *Wohlin, T.* Betänkande och förslag angående reglering av församlingsindelningen i Stockholm och revision av den för huvudstaden gällande lagen om församlingsstyrelse. Avg. [d. 31 dec. 1939]. (E.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1939—40.
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Stockholms stads sjukvård. 6 (1938). Berättelse utarb. av Stockholms stads sjukhusdirektion och Stockholms stads statistiska kontor.
4. Fattigvård.
Stockholms stads fattigvård. 67 (1938). Berättelse utarb. av Stockholms stads fattigvårdsnämnd och Stockholms stads statistiska kontor.
8. Arbetslöshet.
Arbetslöshetshjälpen i Stockholm. 5 (1938). Redogörelse utarb. av Stockholms arbetslöshetskommitté i samverkan med Stockholms stads statistiska kontor.

STORBRITANNIEN. Board of trade.
Statistical abstract for the British empire. Nr 68 (1929—38). Lond. 1939.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939—40.
Finanser.
Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1938. Av K. kontrollstyrelsen.
Försäkringsväsen.
Folkpensioneringen år 1938. Av K. pensionsstyrelsen.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1937. Av K. medicinalstyrelsen.
Det civila veterinärväsendet år 1938. Av K. medicinalstyrelsen.

Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna år 1939. Av Statistiska centralbyrån.
Lantmäteri år 1938. Av K. lantmäteristyrelsen.
Socialstatistik.
Byggnadsverksamheten i Sverige år 1938. Av K. socialstyrelsen.
Kooperativ verksamhet i Sverige år 1938. Av K. socialstyrelsen.

UNGERN. Office central de statistique.
Commerce extérieur de la Hongrie en 1938. Budap. 1939. (Publications statistiques hongroises. Nouv. sér. Vol. 109.)
Recensement de la population, de la propriété foncière et du cheptel, en 1938, dans la zone nord recouvrée. Budap. 1939. (Publications statistiques hongroises. Nouv. sér. Vol. 108.)

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 20 januari—20 februari 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
10.	Transumt av k. brev till egnahemsstyrelsen ang. vissa bestämmelser om den statsunderstödda arbetarsmåbruksverksamheten	12 jan.
36.	K. instruktion för statens fritidsnämnd	19 »
38.	K. kung. ang. ikraftträdande av 11 § lagen den 9 april 1937 (nr 119) om verkställighet av bötesstraff samt av lagen samma dag (nr 128) ang. ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag)	19 »
44.	K. kung. om ändrad lydelse av 5 § kung. den 14 oktober 1939 (nr 717) ang. beslag å ärter	26 »
51.	K. kung. med särskilda bestämmelser ang. tillämpning av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) (jfr även 1940: 52)	19 »
57.	K. kung. ang. accis å margarin m. m. (jfr även 1940: 58)	2 febr.
59.	K. kung. med vissa föreskrifter ang. finsk medborgares inresa och vistelse i riket	6 »
63.	K. brev till statens vednämnd med ytterligare bestämmelser ang. statsgaranti för ved m. m.	2 »
65.	K. brev till medicinalstyrelsen ang. vård av statliga befattningshavare å folksanatorierna m. m.	2 »
78.	K. kung. med bestämmelser om avlöning till vissa lärare i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet för fullgörande av uppdrag såsom förläggningschef m. m. vid utrymning av skolor i anledning av krig eller krigsfara	16 »

INNEHÅLL

Bostadspolitik i krigstid 155

Arbetstidens reglering i krigförande och i neutrala länder 158

Familje-, hushålls- och bostadsförhållandena enligt partiella folkräkningen i mars 1936 161

Omorganisation av statens arbetsmarknadskommission 164

Kortare meddelanden 167

Bestämmelser om arbetsförhållanden i Finland 167

Arbetsförhållandena inom norska stenindustrin 168

Revision av hyreslagstiftningen i Frankrike 169

Periodiska översikter

Arbetslösheten under år 1939 170

Arbetsmarknaden under februari 1940 178

1. Läget på arbetsmarknaden 178
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling . . 181
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m. 183
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1940 187
5. Statens arbetslöshetskommission . . . 188

Kollektivavtal i Sverige år 1938 . . 189

Arbetsinställelser i Sverige år 1938 . 191

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1938 193

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1939 194

Fattigvården år 1937 195

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1939 197

Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1940 200

Litteraturöversikt 202

Författningar rörande sociala frågor . 206

INDEX

Politique des habitations pendant le temps de guerre.

Réglementation de la durée du travail dans les pays belligérants et dans les pays neutres.

Données fournies par le recensement partiel de 1936 sur les familles, les ménages et leurs conditions d'habitation.

Réorganisation de la Commission officielle du marché du travail.

Courtes notices.

Dispositions concernant les conditions du travail en Finlande.

Conditions du travail dans l'industrie de la pierre en Norvège.

Révision de la législation sur les locations en France.

Aperçus périodiques

Le chômage en 1939.

Marché du travail pendant février 1940.

1. Le marché du travail.
2. Activité des bureaux de placement publics.
3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1940.
5. La Commission du chômage.

Les conventions collectives en 1938.

Grèves et lockouts en Suède en 1938.

L'activité des conciliateurs officiels en 1938.

Les progrès de la législation internationale du travail en 1939.

Assistance publique en 1937.

Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1939.

Prix des denrées alimentaires le 1er mars 1940.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Données fournies par le recensement partiel de 1936 sur les familles, les ménages et leurs conditions d'habitation. D'après le recensement, 24 % des couples mariés n'avaient pas d'enfants demeurant chez leurs parents, tandis que 30 % en avaient 1. De toutes les familles, 46 % (à Stockholm 59 %) n'avaient pas d'enfants de moins de 15 ans. Le nombre des ménages où les repas se prenaient et de ceux où l'on ne faisait qu'habiter était respectivement de 1·8 et de 1·7 million. Sur le nombre total des premiers, 17 % comprenaient 1 personne seulement (32 % à Stockholm et 12 % à la campagne proprement dite). De grandes variations dans le nombre des membres de chaque famille s'observaient aussi selon les différentes catégories de métiers. Du nombre total des membres des familles, 5 % appartenaient à des ménages de 1 personne, et 42 % à des ménages de 5 personnes ou plus. Les ménages habitant des logements de 1 et de 2 pièces et cuisine étaient en majorité (dans l'un et l'autre de ces cas 29 % du nombre total), mais des variations sensibles existaient entre les différentes régions du pays. Elles étaient plus grandes entre les villes de différentes grandeurs et entre différentes régions rurales qu'entre les villes et la campagne. Le nombre de logements surpeuplés représentait 8 % du total des logements (10 % à la campagne) et 16 % des logements de 1 pièce et cuisine. P. 161.

Le chômage pendant l'année 1939. L'article se base principlament sur les données recueillies par les organisations ouvrières. Sur le nombre de membres affiliés aux syndicats, 4·8 % se trouvaient en chômage à la fin de juillet 1939 (minimum de l'année) et 15·2 % en décembre (maximum). Le chiffre moyen pour 1939 a été de 9·2 % (contre 10·9 en 1938). Le chômage le plus faible (moins de 3 %) était accusé par les syndicats des lithographes, des ouvriers de l'industrie du tabac, des relieurs et des ouvriers du textile et le plus élevé (plus de 20 %) par les syndicats des ouvriers des scieries, de la voirie, des charpentiers-menuisiers du bâtiment, des ouvriers forestiers et des flotteurs. Ont participé au rapport un total de 30 syndicats avec en tout 712 000 ouvriers (contre 631 000 en 1938). Le nombre de chômeurs ayant demandé un secours à la Commission officielle du chômage a été en moyenne de 15 360 (contre 14 930 en 1938). P. 170.

Le marché du travail en février 1940. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en février 162 (165 en janvier). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce etc. était tombé de la fin de janvier à la fin de février de 0·4 %. Dans l'industrie proprement dite l'occupation a été inchangée. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de janvier 14·0 % du nombre total des membres (15·2 % en décembre 1939). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de février 13 838 (13 945 en janvier). P. 178 à 188.

Contrats collectifs, suspensions du travail et activité des conciliateurs officiels en 1938. Le nombre des contrats collectifs a augmenté en 1938 de 2 007 (21 %) pour former un total d'environ 11 600; le nombre d'ouvriers et de patrons touchés par ces contrats s'est élevé de respectivement 12 360 (34 %) et 104 650 (11 %) à 48 663 et 1 015 486. Les suspensions du travail ont été de 85 (contre 67 en 1937), touchant 1 395 patrons et 28 951 ouvriers; les journées de travail perdues ont été de 1 284 000 (861 000 en 1937). Les conflits du travail qui ont fait l'objet durant l'année de mesures de conciliation de la part de conciliateurs spécialement désignés et de commissions de conciliation ont été de 370 (contre 301 en 1937); le nombre le plus élevé de conflits concerne le groupe des ouvriers des transports terrestres et maritimes. Pages 189 à 193.

Valeur nutritive et prix de certaines denrées alimentaires importantes. Des renseignements sont fournis sur la valeur en calories et le prix par 10 000 calories de 33 différentes denrées alimentaires pendant l'année 1939. On y a joint des données sur la teneur en calcium et en fer des mêmes denrées et leur prix par unité en 1938. P. 197.

Häftets huvudinnehåll.

Mars 1940.

Bostadspolitik i krigstid. Under och efter världskriget 1914—1918 bekämpades i allmänhet hyresstegringen genom offentlig hyresreglering. Då även det nya stormaktskriget väntas medföra ökad knapphet på bostäder, har internationella arbetsbyrån undersökt frågan om lämpligaste formen för ingripande. I byråns månadsskrift föreslås en progressiv skatt på lägenhetsinnehavare med en bostadsstandard överstigande vissa minimikrav, medan tanken på hyresreglering avvisas. Åtgärdernas ändamål bör under krigstid vara en omfördelning av det förefintliga lägenhetsbeståndet, så att detta blir så väl utnyttjat som möjligt, och under fredstid produktion av nya bostäder. Sid. 155.

Arbetstidens reglering i krigförande och i neutrala länder. Av internationella arbetsbyrån ha uppgifter sammanställts om särskilda åtgärder i olika länder med avseende på arbetstidens reglering. Genom ny lagstiftning, utfärdande av nya tillämpningsföreskrifter och beviljande av undantag från gällande bestämmelser har arbetstiden i allmänhet kommit att förlängas. I artikeln behandlas åtgärderna i Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Italien, Belgien m. fl. länder. Sid. 158.

Familje-, hushålls- och bostadsförhållandena. Enligt partiella folkräkningen i mars 1936 saknade 24 % av de bestående äktenskapen hemmavarande barn, medan 30 % hade 1 barn. Av samtliga familjer saknade 46 % (i Stockholm 59 %) barn under 15 år. — Antalet matlags- och bostadshushåll i hela riket var resp. 1·8 och 1·7 milj. Av samtliga matlagshushåll hade 17 % en medlem. Stora avvikelser beträffande storlek observerades mellan städer och landsbygd samt mellan olika yrkesgrupper. Av hela antalet familjemedlemmar tillhörde 5 % hushåll med 1 person och 42 % hushåll med 5 eller flera personer. — Hushåll boende i lägenheter om 1 och 2 rum och kök voro vanligast (vardera 29 % av hela antalet) men betydande regionala avvikelser förekommo. Dessa avvikelser voro större mellan städer av olika storlek och mellan olika delar av landsbygden än mellan städer och landsbygd. Antalet »trångbodda lägenheter» utgjorde 8 % av samtliga (10 % på landsbygden) och 16 % av lägenheter om 1 rum och kök. Sid. 161.

Omorganisation av statens arbetsmarknadskommission. I artikeln återgives socialstyrelsens utlåtande över den inom socialdepartementet utarbetade promemorian angående omorganisation av statens arbetsmarknadskommission. Förslaget att överflytta tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen från socialstyrelsen till arbetsmarknadskommissionen tillstyrker styrelsen med hänsyn till rådande exceptionella förhållanden. Styrelsen avstyrker den föreslagna lagen med särskilda bestämmelser om offentlig arbetsförmedling och föreslår i stället, att kap. 2 i tjänstepliktslagen sättes i kraft. Härigenom skulle ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen överföras till en riksarbetsstyrelse, vars uppgifter skulle handhas av kommissionen. Gentemot den föreslagna organisationen av kommissionen har styrelsen däremot intet att invända. Sid. 164.

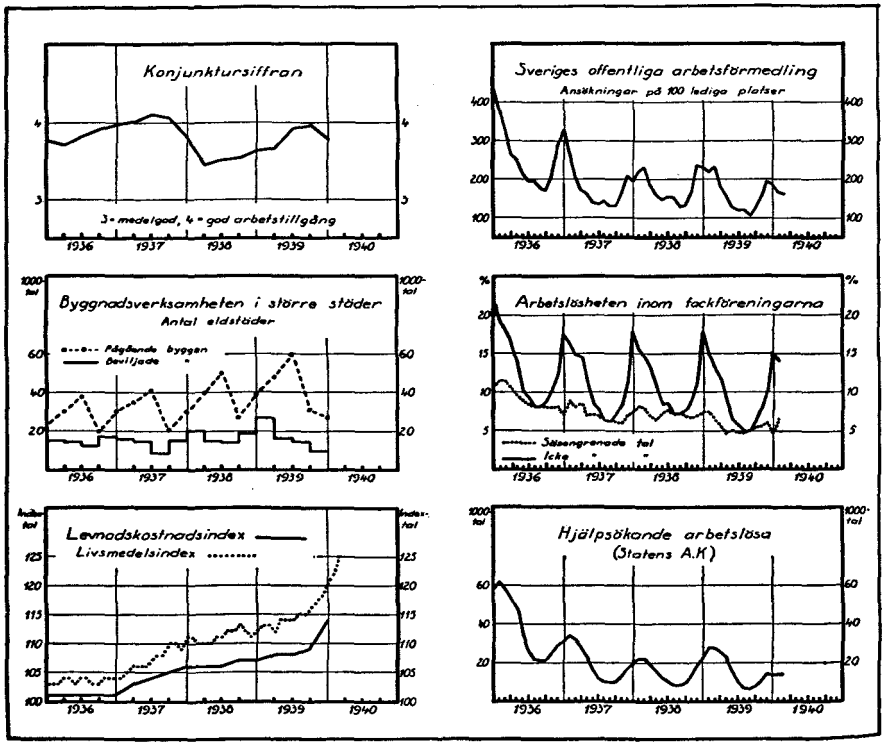
Arbetslösheten under år 1939. Artikeln grundar sig i huvudsak på uppgifter om arbetslösheten inom fackförbunden. Av det redovisade antalet fackföreningsmedlemmar voro vid slutet av juli 1939 4·8 % arbetslösa (minimum för året) och i december 15·2 % (maximum). Genomsnittssiffran för 1939 blev 9·2 % (mot 10·9 år 1938). Den lägsta arbetslösheten (under 3 %) uppvisade litografer-, tobaksindustriarbetare-, bokbindare- och textilarbetareförbunden och den högsta (över 20 %) sågverksindustriarbetare-, väg- och vattenbyggnadsarbetare-, byggnadsträarbetare- samt skogs- och flott-

ningsarbetareförbunden. I rapporteringen ingå sammanlagt 30 förbund med tillsammans 712 000 arbetare (mot 631 000 år 1938). — Antalet hos statens arbetslöshetskommission anmälda hjälpsökande arbetslösa utgjorde i genomsnitt 15 360 (mot 14 930 år 1938). Sid. 170.

Arbetsmarknaden februari 1940. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under februari 162 (165 i januari). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel, byggnadsverksamhet m. m. sjönk från slutet av januari till slutet av februari med 0·4 %; inom egentlig industri var sysselsättningen oförändrad. Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av januari 14·0 % av medlemsantalet (15·2 % i december 1939). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av februari till 13 838 (13 945 i januari). Sid. 178—188.

Kollektivavtal, arbetsinställelser och statens förlikningsmäns verksamhet år 1938. Kollektivavtalsbeståndet ökades under 1938 med 2 007 (21 %) till c:a 11 600 och antalet berörda arbetsgivare och arbetare steg med resp. 34 och 11 % till resp. 48 663 och 1 015 486. Antalet arbetsinställelser uppgick till 85 (mot 67 år 1937), av dessa berörda arbetsgivare till 1 395 och arbetare till 28 951; de förlorade arbetsdagarna uppgingo till 1 284 000 (861 000 år 1937). Antalet arbetstvister, som under året varit föremål för någon medlingsåtgärd från särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, uppgick till 370 (301); det högsta antalet ärenden uppvisar gruppen land- och sjötransport. Sid. 189—193.

Socialstatistiska diagram.

Bostadspolitik i krigstid.

Bostadsförsörjningen vid krigsutbrottet. I International Labour Review (vol. XLI, nr 1, sid. 3) behandlas i en artikel av C. M. Wright frågan om upprätthållandet av bostadsstandarden under krigstid. Författaren framhåller, att under den förflutna mellankrigsperioden uppfattningen om det allmännas åligganden i bostadsfrågan undergått en grundlig förändring. Det anses alltmer vara en skyldighet för varje regering att se till, att både nya och äldre bostäder fylla vissa minimikrav och att även de fattigaste uppnå en viss minimistandard.

I Storbritannien utgör »Housing act» av år 1930 vändpunkten. För första gången fastslogos här vissa minimifordringar, som ett hus eller en lägenhet måste uppfylla för att få bebos. Vidare ålades kommunerna att med statens hjälp vid sanering av slumdistrikt bereda bostäder åt familjer, som genom saneringen blivit utan lägenhet. År 1935 infördes normer för högsta tillåtna antalet boende i lägenheter med olika utrymme. För varje kommun eller liknande område angavs en tidpunkt, efter vilken trångboddhet betraktades som en straffbar förseelse. På liknande sätt har man understött produktion av tillfredsställande bostäder åt familjer med låga inkomster i de brittiska dominions, särskilt Kanada och Nya Zeeland. — I Förenta staterna anses numera produktion av billiga bostäder som en angelägenhet även för förbundsregeringen. I Belgien, Danmark, Sverige m. fl. länder har bostadspolitiken särskilt inriktats på att höja bostadsstandarden för vissa grupper, särskilt för de barnrika familjerna.

Redan före krigsutbrottet 1939 sjönk bostadsproduktionen, bl. a. i England och Tyskland, till följd av den ökade upprustningen och har sedermera ytterligare starkt reducerats. I England och Skottland har man tills vidare måst inställa slumsaneringen; hus få icke rivas i saneringssyfte, och endast nybyggen på ett långt framskridet stadium skola fullbordas. Då även en stor del reparationsarbeten bliva inställda, samtidigt som en del hus i de krigförande länderna förstöras, kommer det pågående kriget att medföra en minskning av antalet bostäder. Såsom tidigare erfarenheter visat, torde emellertid bristen på lägenheter bliva särskilt markerad först efter krigets slut, till följd av den då sannolikt ökade efterfrågan. En lämplig bostadspolitik under kriget kan dock, särskilt i de neutrala länderna, motverka uppkomsten av svår bostadsbrist.

Hyresreglering. Den vanliga formen för ingripande under 1914—1918 års krig var hyresreglering från det allmännas sida, och vid krigsutbrottet 1939 voro fortfarande i vissa länder arbetarlägenheter o. dyl. under offentlig kontroll. Hyresreglering medför, att hyresgäster, som redan ha lägenheter, kunna tillfredsställa sitt bostadsbehov till lägre hyror än annars skulle varit fallet.

En olägenhet blir, att man upprätthåller status quo, medan däremot i verkligheten familjernas bostadsbehov och inkomster växla, särskilt under och efter ett krig. Hyresregleringen i dess traditionella utformning hindrar en omfördelning av lägenhetsbeståndet efter familjernas skiftande utrymmesbehov. Systemets bristande elasticitet framgår kanske tydligast i hushåll med sjunkande antal familjemedlemmar, vilka, trots att lägenheten blivit för stor, ändå stanna kvar i sin gamla bostad, eftersom det ofta skulle medföra hyresökning att flytta in i en ny mindre lägenhet. Genom att hindra familjer med sjunkande antal familjemedlemmar från att flytta in i mindre lägenheter och växande familjer från att erhålla större lägenheter, tvingar hyresregleringen ett antal stora och växande familjer att bo i överbefolkade och undermåliga lägenheter. Unga människor, som vid krigsutbrottet voro i färd med att bilda familj, tvingas, om de skola bilda egna hushåll, antingen att leva som inneboende eller att flytta in i nya hus, där hyrorna äro mycket höga, sannolikt högre, än om det allmänna icke ingripit i prismekanismen.

Hyresregleringen är också ogynnsam för den offentliga byggnadsverksamheten. Vid bostadsproduktion åt mindre bemedlade måste det allmänna ofta bidraga med hela kapitalbeloppet och därtill kanske även en stor del av den årliga hyran. Byggdes husen för de mer välsituerade, äldre familjerna, kunde de blivande hyresgästerna bidraga med en del av kapitalet, och de tillgängliga medlen skulle räcka till produktion av många flera hus.

Omedelbart efter krigsutbrottet 1939 infördes i de krigförande länderna nya bostadslagar eller utvidgades de redan förefintliga. I England utsträcktes hyreskontrollen, som tidigare omfattat c:a $^1/_3$ av lägenheterna, till alla hus, med undantag av sådana, som ägdes av de lokala myndigheterna, samt ett litet antal stora bostadslägenheter. Hyran i de kontrollerade husen får endast höjas i proportion till vidtagna större förbättringar eller höjda tomthyror, skatter m. m. Så länge hyresgästen betalar sin hyra, kan han icke vräkas utan domstols tillstånd, och endast om han kan anvisas annan lägenhet. — I Tyskland infördes mera omfattande hyreskontroll redan år 1936. — I Frankrike voro vid krigsutbrottet omkring hälften av samtliga lägenheter föremål för hyreskontroll. Denna kontroll har visserligen icke utsträckts, men genom ny lagstiftning tillerkännas dem, som ekonomiskt drabbats av kriget, särskilda förmåner. Sålunda kan hyran minskas med upp till 75 % vid starkt reducerad inkomst och hyreskontraktet uppsägas, om en familjemedlem mobiliserats. — I vissa neutrala länder ha förslag om återinförande av hyresreglering mött opposition bland byggmästare och byggnadsarbetare på grund av dess ogynnsamma verkningar på bostadsproduktionen.

Hyreslagstiftning med bibehållen fri prisbildning. Upprätthålles den fria prisbildningen, heter det i artikeln i arbetsbyråns tidskrift, kunna ingripandena åsyfta *antingen* att sänka priset på standardbostäder genom ökad produktion av dylika (eller omvandling av större lägenheter till mindre) *eller* att skapa stegrad effektiv efterfrågan genom att tillföra ökad köpkraft till familjer, som annars måste bo under den normala standarden. Båda målen skulle

uppnås, om en särskild skatt pålägges familjer, som bo över den erforderliga standarden, och intäkterna användas till bostadsbidrag åt fattiga familjer. Skatten bör stiga progressivt, allteftersom bostädernas utrymme och kvalitet överstiger minimistandarden. En viss elasticitet ernås, om bostadshjälpen varierar med de mindre bemedlade familjernas inkomster och bostadsbehov.

Familjer i stora lägenheter, som anse skatten för hög, beräknas komma att flytta och därigenom öka efterfrågan och eventuellt produktionen av mindre lägenheter. Ägarna till hus med stora lägenheter skulle uppmuntras eller — om samtidigt skatt infördes å lediga lägenheter och rum — tvingas att bygga om stora våningar till smålägenheter. Föredraga däremot mera bemedlade familjer att stanna i sina bostäder, komma de stigande skatteintäkterna att möjliggöra ökad produktion av nya standardlägenheter åt familjer med låga inkomster.

På grund av kapitalbrist och starkt stegrade byggnadskostnader torde det föreslagna skattesystemet, särskilt i de krigförande länderna, huvudsakligen föranleda ombyggnad av äldre lägenheter. Skatten måste emellertid göras så hög, att flertalet familjer för att undvika den avstå från en övernormal bostadsstandard. En sådan omfördelning av bostadsutrymmet, heter det, skulle understödjas, om exempelvis bränsle ransonerades i proportion till antalet familjemedlemmar i stället för antalet rum. Både skatten och andra åtgärder i samma syfte skulle variera ortsvis alltefter antalet familjer med alltför låg bostadsstandard.

Redan under kriget 1914—1918 framfördes i Frankrike ett förslag om skatt på förefintliga hus och lägenheter för att användas till produktion av billiga bostäder. Sociologer och hygieniker hade då ännu icke fixerat de minimifordringar, som erfordrades för tillvaratagande av de boendes andliga och fysiska hälsa. Eftersom sådana normer nu finnas utarbetade, är det möjligt att avgränsa familjer, som bo över eller under en viss minimistandard. Numera finnas också administrativa organ, som kunna handha bostadspolitiken, och även annat förberedande arbete är undangjort (insamling av statistik m. m.). Administrationen av den föreslagna skatten underlättas dessutom i flera länder genom förefintligheten av en på ungefär samma principer baserad skatt på jordvärdestegring. En grundläggande förutsättning för systemets praktiska genomförbarhet är, som förut antytts, tillgång till en tillräcklig reserv av lägenheter, bebodda av familjer med en bostadsstandard, som överstiger minimifordringarna. Att en dylik reserv finnes, framgår av att medelantalet personer per rum utgjorde i Haag 0·7 (år 1930), i London 0·9 (1931), i Köpenhamn 1·0 (1935), i Paris, Stockholm och Oslo 1·1 (1926, 1935 och 1930). Större är trångboddheten i t. ex. Helsingfors 1·5 (1930), Riga 1·6 (1933) och Warszawa 2·1 (1931).

Den föreslagna skatten, som grundar sig på erkännandet av, att det är ett lands plikt att förse alla sina invånare med hygieniskt tillfredsställande bostäder, kan anpassas alltefter förekomsten av familjer med låg bostadsstandard och likviderar sig själv, när den fyllt sitt ändamål. Hyresregleringen kräver däremot ingrepp på ingrepp, allteftersom skillnaden ökas mellan de bundna hyrorna i de äldre lägenheterna och de nybyggda husens fria hyror, som följa

byggnadskostnadernas stegring. — Även den form av hyresreglering, som tillåter hyror att stiga i proportion till levnadskostnaderna samtidigt som husägarens profit beskäres, anses icke ha samma elasticitet som det föreslagna skattesystemet. Detta onödiggör också sådana åtgärder för bostadsransonering, som infördes i en del stater under och efter världskriget, men överallt väckte mycken ovilja.

Den nya form av bostadspolitik, som förordas i den här refererade uppsatsen, anses ha sin främsta fördel däri, att ju längre systemet tillämpas, desto större blir det antal familjer, som erhåller tillfredsställande bostäder, under krigstid särskilt genom en omfördelning av förefintliga bostäder, i fredstid genom produktion av nya bostäder.

Arbetstidens reglering i krigförande och i neutrala länder.

I åtskilliga länder, vilka direkt eller indirekt beröras av kriget, ha särskilda åtgärder vidtagits med avseende på arbetstidens reglering. En redogörelse för ifrågavarande förhållanden lämnas i det följande på grundval av uppgifter, som meddelas av internationella arbetsbyrån i Genève.[1]

De av kriget föranledda åtgärderna innebära på de flesta håll en ökning av arbetstidens längd. I vissa fall ha de dock avsett att genom begränsning av ordinarie arbetstid, förbud mot övertidsarbete eller införande av korttidsarbete fördela den minskade arbetstillgången inom verksamhetsområden, vars produktion eller tjänster röna mindre efterfrågan under nuvarande förhållanden. Ifrågavarande ingripanden i den ena eller andra riktningen ha därvid skett genom att förut gällande bestämmelser helt eller delvis suspenderats, genom att den gällande lagstiftningen anpassats efter kristidsförhållandena medelst nya tillämpningsföreskrifter, genom att undantag beviljats samt genom att lag- eller kollektivavtalsbestämmelser om uttagande av övertidsarbete modifierats. Oavsett vilket eller vilka av dessa tillvägagångssätt, som kommit till användning, ha vederbörande myndigheter oftast lämnats mycket omfattande befogenheter.

Av de krigförande staterna hade från början de mest ingripande åtgärderna vidtagits i Tyskland, där den före krigsutbrottet gällande arbetarskyddslagstiftningen modifierades genom tvenne förordningar av den 1 och 4 september 1939, enligt vilka såväl förutvarande bestämmelser angående ordinarie arbetstid som rätten till särskild ersättning för arbete å övertid, för arbete nattetid samt under sön- och helgdagar upphävdes. I en ny förordning den 12 december 1939 återinfördes emellertid den tidigare begränsningen av ordinarie arbetstid till högst 10 timmar per dag eller högst 12 timmar vid fortlöpande

[1] International Labour Review, Vol. XL, nr 5 (november 1939), sid. 665 och vol. XLI, nr 3 (mars 1940), sid. 291.

skiftarbete eller då arbetstiden i avsevärd utsträckning icke kunde effektivt utnyttjas. I undantagsfall kan efter särskilt medgivande alltjämt en längre dagarbetstid uttagas, och dylikt medgivande har den 17 januari 1940 lämnats av arbetsministern för samtliga grenar av transportväsendet. En förordning av den 16 november 1939 ger under vissa villkor ånyo möjlighet till särskild ersättning för övertids-, natt- samt sön- och helgdagsarbete. Angående korttidsarbete, vilket till följd av råvarubrist förekommer inom textilindustrin, medgavs genom förordning den 18 september 1939 (med vissa ändringar den 24 januari 1940) rätt till ersättning för minskad arbetsinkomst, då arbetstiden understiger 96 timmar under två veckor.

I Frankrike ha omfattande krisregleringar företagits i olika etapper för skilda sysselsättningsområden. Inom industri och handel gäller enligt en förordning av den 1 september 1939 som huvudregel, att ordinarie arbetstid kan utsträckas till högst 60 timmar per vecka och 11 timmar per dag eller vid fortlöpande arbetsprocesser uttagas med 56 timmar per vecka i medeltal för en period av 12 veckor. För vissa arbeten kunna dock upp till 72 arbetstimmar uttagas under en vecka efter medgivande av yrkesinspektionen. Övertidstillägg till arbetslönen skall utgå för arbete under längre tid än 45 timmar per vecka och skall enligt förordning av den 27 oktober 1939 utbetalas med 60 % av ordinarie timlön till arbetaren själv samt med 40 % till solidaritetsfonden för mobiliserades familjer. Inom gruvdrift, kalkbrott o. dyl. fastställdes i en förordning av den 10 september 1939 en maximiarbetstid om $52^1/_2$ timmar per vecka och $8^3/_4$ timmar per dag. Övertidsersättning utgår för arbete under mer än $43^1/_2$ timmar per vecka med 25 % avdrag till solidaritetsfonden. — Utökad arbetstid har vidare genomförts beträffande tjänstemän i den centrala förvaltningen (förordning den 8 september 1939), i annan offentlig administration (förordning den 20 september 1939) samt i järnvägstjänst (förordning den 6 oktober 1939).

I Storbritannien är beträffande vuxna manliga arbetare arbetstiden i allmänhet reglerad genom kollektivavtal, varför de nu erforderliga åtgärderna vanligen träffats antingen genom direkta förhandlingar mellan vederbörande organisationer av arbetsgivare och arbetare eller genom särskilda organ, i vilka de berörda parterna varit representerade. Inom vissa verksamhetsgrenar ha i denna ordning uppgörelser kommit till stånd, vilka bl. a. innehålla bestämmelser om ändrad förläggning av arbetstiden till följd av mörkläggningen samt om arbetslönens utgående vid avbrott i arbetet till följd av luftanfall. I fråga om arbetstidens längd har avtal träffats vid bomullsspinnerier, innebärande att veckoarbetstiden kan utsträckas till högst $55^1/_2$ timmar under minst $5^1/_2$ dagar, därest vid omröstning bland de berörda arbetarna trefjärdedels majoritet erhålles för arbetsgivarens begäran om övertidsarbete. För arbete utöver 48 timmar per vecka skall därvid övertidstillägg om 50 % av ordinarie timlön utgå. Inom väverier har en motsvarande förlängning av arbetstiden överenskommits för de fall, då trängande statsbeställningar påfordra detta, varvid dock överenskommelsen endast gäller arbetsplatser, där effektiva mörkläggningsanordningar vidtagits till arbetarnas skydd mot luft-

fara. Inom skeppsbyggeri och mekaniska verkstäder ha förhandlingar inletts om arbetstidens förlängning, varemot i fråga om kolgruvorna regeringen icke gjort bruk av sin lagliga befogenhet att föreskriva förlängd arbetstid. Butiksstängningen har däremot genom särskild förordning av den 19 oktober 1939 med hänsyn till mörkläggningen framflyttats med i allmänhet 2 timmar. I fråga om vägtransport för militära ändamål ha särskilda undantagsföreskrifter från lagstiftningen på området införts.

Vad beträffar dominions har i Nya Zeeland regeringen erhållit befogenhet att suspendera gällande bestämmelser om begränsning av övertidsarbete samt att medgiva skiftarbete, då trängande militära eller andra skäl föreligga härför. I Kanada har i delstaten Quebec arbetstidsbegränsningen suspenderats tills vidare.

I fråga om de icke krigförande staterna ha i Italien avsevärda förändringar vidtagits med avseende på arbetstidens reglering, ehuru syftet här uttryckligen framhållits delvis vara av konjunkturpolitisk art. Enligt ett den 15 november 1939 ingånget avtal mellan de fascistiska företagar- och arbetarkonfederationerna inom industrin har sålunda begränsningen av arbetstiden till 40 timmar per vecka tills vidare suspenderats. Övertidstillägg skall utgå med 10 % av ordinarie timlön för arbete mellan 40 och 48 timmar och med 15 % för arbete utöver 48 timmar i veckan (vilket även gäller, då hittillsvarande avtal föreskrivit högre ersättning). Under hänvisning till att 40-timmarsveckan inom handeln icke längre är motiverad ur arbetslöshetssynpunkt, har vidare korporationsministeriet i cirkulär av den 12 september 1939 föreskrivit 48-timmarsveckans återinförande inom denna näringsgren; enligt senare avtal mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarkonfederationer inom handeln har 15 % lönetillägg överenskommits för arbete utöver 40 timmar.

I Belgien befullmäktigades arbetsministern genom förordning den 26 augusti 1939 att medgiva undantag från lagen om åtta timmars arbetsdag och fyrtioåtta timmars arbetsvecka. Dylika undantag komma emellertid enligt av arbetsministern utsänd förklaring att göras beroende av följande villkor, nämligen att inhemsk arbetskraft användes, att arbetslösa platssökande icke äro tillgängliga för ifrågavarande arbete, att enligt gällande föreskrifter de fackliga organisationerna konsulteras i ärendet, att särskilt lönetillägg utgår för arbete under mer än 9 timmar per dag och att bestämd giltighetstid fastställes för ifrågavarande medgivanden. Under hänvisning till minskningen av tillgången på arbetskraft genom mobiliseringen utsträcktes vidare enligt förordning den 15 december 1939 arbetstiden under jord i kolgruvor till 2 312 timmar per år, vilka med tillämpning av åttatimmarslagen kunde uttagas under 289 arbetsdagar. I en ny förordning den 3 februari 1940 begränsas emellertid arbetet i kolgruvor till 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka.

Av övriga neutrala stater ha bl. a. Ungern, Rumänien och Bulgarien vidtagit åtgärder, som innebära en temporär förlängning av arbetstiden.

Familje-, hushålls- och bostadsförhållandena enligt partiella folkräkningen i mars 1936.

Av redogörelsen för den allmänna folkräkningen vid 1935 års slut och den i samband därmed stående partiella folkräkningen (omfattande omkring $^1/_5$ av rikets folkmängd) ha tidigare utkommit 6 delar. Sjätte delen[1] behandlade de efter år 1900 ingångna, bestående äktenskapen, d. v. s. sådana, i vilka makarna vid folkräkningen sammanlevde. Den är av väsentligen familjebiologisk natur och avser makarnas samtliga gemensamma levande födda barn.

Föreliggande del, den sjunde, innehåller bl. a. en undersökning av familjesociologisk art, d. v. s. av familjernas faktiska storlek. Med familjer menas här dels bestående äktenskap (även äktenskap ingångna före 1900), dels »andra familjer», varmed avses ogifta, hemskilda eller eljest ensamlevande gifta samt förut gifta personer med hemmavarande ogifta barn. Både varaktigt och tillfälligt frånvarande barn ha uteslutits. Undersökningen omfattar 246 000 äktenskap, därav 215 000 ingångna efter år 1900, och 56 000 »andra familjer». Av de bestående äktenskapen voro 24 % utan hemmavarande barn, medan 19 % hade blott 1 barn under 15 år, 11 % blott 1 barn över 15 år och 11 % blott 2 barn under 15 år. Av de bestående äktenskapen voro 46 % (i Stockholm 59 %) utan hemmavarande barn under 15 år. Antalet äktenskap med 1 barn under 15 år (men oavsett, om äldre barn funnos eller ej) utgjorde 27 % av samtliga, medan 15 % hade 2 och 12 % 3 eller flera barn. I gruppen »andra familjer» saknade 64 % minderåriga barn och endast 4 % hade 3 eller flera barn. — Medelantalet barn i de bestående äktenskapen utgjorde 1·7 (landsbygden 1·9 och städerna 1·4) samt 2·3 (2·4 och 2·0), om man begränsar sig till äktenskap med hemmavarande barn.

Antalet bestående äktenskap utan barn i hemmet var minst bland jordbrukarna (arrendatorer inräknade), nämligen 16 %, och — frånsett f. d. yrkesutövare m. fl. — störst bland funktionärer, eller 29 %. Jordbrukarnas särställning framträder även däri, att 51 % av familjerna hade barn över 15 år, som bodde kvar i hemmet (mot endast 29 % bland jordbruksarbetarna). Medelantalet hemmavarande barn över 15 år per familj, vilket huvudsakligen kan sägas vara ett uttryck för föräldrarnas möjligheter att bereda arbete åt barnen i den egna förvärvsverksamheten, varierade från över 1 hos jordbruksföretagarna till knappast 0·5 hos jordbruksarbetarna.

Vidare redogöres i publikationen för matlagshushållen, varmed avses hushåll av personer, som bo och åtnjuta sin dagliga kost — eller åtminstone huvudmålet — tillsammans. Inneboendehushållen (c:a 16 000, därav 90 % med endast en person) räknas alltså som egna matlagshushåll. Uteslutits ha

[1] Refererad i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 777.

Matlagshushållen och deras medlemmar procentuellt fördelade efter hushållens storlek.

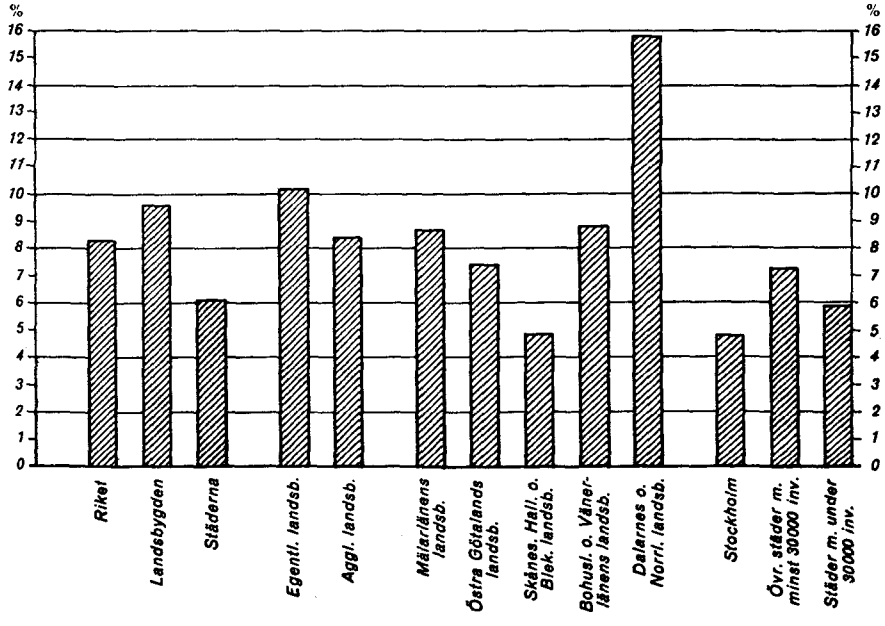
	Hushållens fördelning i % på sådana med ..... medlemmar			Hushållens medelstorlek	Medlemmarnas fördelning i % på hushåll med ..... medlemmar		
	1	2—4	5 el. fl.		1	2—4	5 el. fl.
Stockholm	31·5	58·9	9·6	2·5	12·7	65·5	21·8
Övr. städer med minst 30 000 inv.	21·2	62·8	16·0	3·0	7·2	61·1	31·7
Egentlig landsbygd	11·7	56·6	31·7	3·8	3·1	44·7	52·2
F. d. yrkesutövare, änkor m. fl.	35·6	56·0	8·4	2·3	15·4	63·1	21·5
Funktionärer	24·3	58·8	16·9	2·9	8·3	58·2	33·5
Industriarbetare	11·6	68·3	20·1	3·3	3·5	60·6	35·9
Jordbruksarbetare	10·6	62·5	26·9	3·7	2·9	51·9	45·2
Jordbrukare	3·8	52·1	44·1	4·5	0·9	36·6	62·5
Hela riket	17·1	60·1	22·8	3·3	5·2	52·9	41·9

däremot de egentliga anstaltshushållen (kaserner, sjukhus, ålderdomshem, fängelser m. m.). Hela antalet matlagshushåll utgjorde 378 000, motsvarande för hela landet c:a 1 825 000. Av matlagshushållen utgjordes 64 % (i städerna 58 och i Stockholm 51 %) av äkta makar med eller utan barn, omfattande 77 % av hela befolkningen i personhushållen. Matlagshushållen räknade i medeltal 3·3 personer mot 3·5 år 1930. Utöver uppgifterna i den här bifogade tabellen må framhållas, att på den egentliga landsbygden flera personer tillhörde hushåll om 10 eller flera personer än hushåll med en person.

Bostadshushållet inbegriper samtliga personer, som bo i en och samma lägenhet, oavsett om de ha gemensamt kosthåll eller ej. Bostadshushållet kan alltså omfatta mer än ett matlagshushåll. Antalet bostadshushåll (motsvarande antalet begagnade lägenheter) uppgick inom den undersökta befolkningsdelen till 361 000 med 1 257 000 hushållsmedlemmar, vilket för hela landet skulle motsvara 1·7 milj. hushåll med 6·1 milj. medlemmar. Medelantalet personer per bostadshushåll utgjorde 3·5 (varav 2·7 vuxna) och varierade mellan 3·9 på den egentliga landsbygden och 2·9 i Stockholm. De vanligaste lägenhetstyperna voro 2 rum och kök och 1 rum och kök, omfattande vardera 29 % av samtliga lägenheter. På landsbygden hade 29 % av lägenheterna 2 rum och kök och 27 % 1 rum och kök; i städer med mindre än 30 000 inv. bodde 32 resp. 25 % av samtliga hushåll i lägenheter av nämnda typer. Hushållens fördelning på lägenheter om 2 och 1 rum och kök var i städer med över 30 000 inv. (exkl. Stockholm) 27 resp. 39 % och i Stockholm 24 resp. 32 %. I Stockholm bodde dessutom 11 % av hushållen i lägenheter med 1 rum och kokvrå mot 3 % i övriga städer med mer än 30 000 inv. På landsbygden förekommo emellertid större regionala olikheter än mellan städer och landsbygd; i Kristianstads, Malmöhus och Gotlands län hade sålunda endast 5—7 % av lägenheterna 1 rum och kök mot 41—42 % i Norrbottens, Västmanlands och Södermanlands län. Dessutom hade 22 % av lägenheterna i Gotlands län 5 eller flera rum och kök, mot 9 % för hela riket och endast 3 % för Norrbottens län.

Hushåll i smålägenheter äro i betydligt större utsträckning trångbodda — d. v. s. ha mer än 2 personer per eldstad (rum eller kök) — än hushåll i större lägenheter; 16 % av hushållen i lägenheter om 1 rum och kök voro trångbodda mot endast 2 % av dem, som bodde i 3 rum och kök. Antalet trångbodda bostadshushåll i hela riket beräknades till 8 % av samtliga (nära 10 % på lands-

Antalet trångbodda bostadshushåll (i %).

bygden och 6 % i städerna). Att trångboddheten är större på landsbygden än i städerna, oaktat att motsatsen är fallet i fråga om bostadsutrymmet, beror på att bostadshushållen på landsbygden äro större. Trångboddheten var störst på landsbygden i Dalarna och Norrland (16 %). I övrigt hänvisas till ovanstående diagram. — Antalet bostadshushåll med inneboende utgjorde 4 % för landet i dess helhet. För landsbygden understeg inneboendeprocenten 2, medan den för städerna steg till 7 och för Stockholm till 12.

Omorganisation av statens arbetsmarknadskommission.

Socialstyrelsens utlåtande.

I sitt den 23 februari 1940 avgivna utlåtande över den inom socialdepartementet utarbetade promemorian angående omorganisation av statens arbetsmarknadskommission har socialstyrelsen anfört följande.

I den remitterade promemorian framlägges förslag till utbyggnad och omorganisation av statens arbetsmarknadskommission. I samband härmed föreslås, att tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen, vilken enligt 1934 års lag om offentlig arbetsförmedling handhaves av socialstyrelsen, tills vidare överflyttas till arbetsmarknadskommissionen. Erforderliga bestämmelser härom ha sammanförts i ett förslag till lag med särskilda bestämmelser angående den offentliga arbetsförmedlingen. Det statliga inflytandet å arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet föreslås väsentligt utvidgat.

Alltsedan socialstyrelsens tillkomst ha ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen tillhört styrelsens verksamhetsområde. Genom sin fortlöpande befattning med dylika ärenden uppehåller styrelsen den intima kontakt med arbetsmarknaden, som är av grundläggande betydelse för styrelsen i dess egenskap av centralt socialpolitiskt ämbetsverk. Tillräcklig kännedom om läget och utvecklingen på arbetsmarknaden kan enligt sakens natur icke förvärvas enbart genom ett studium av arbetsförmedlingsanstalternas statistiska redogörelser eller av deras rapporter.

Med hänsyn härtill är det en självklar och naturlig anordning, att tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen normalt tillhör socialstyrelsen såsom en av dess viktigaste arbetsuppgifter. Då exceptionella förhållanden kräva en ändring i nu gällande ordning, måste emellertid de betänkligheter vika, som sålunda uppkomma mot ett förslag att från socialstyrelsen överflytta ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen. Styrelsen vill också i detta sammanhang erinra, att styrelsen i utlåtanden över förslag till lag om tjänsteplikt tillstyrkt, att ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen skola kunna överflyttas till riksarbetsstyrelsen. Styrelsen har därvid givetvis förutsatt, att dessa ärenden återföras till styrelsen, så snart en krisorganisation ej längre är av behovet påkallad.

Den i nuvarande krisläge inträdda situationen ävensom den väntade utvecklingen på arbetsmarknaden påkallar utan tvivel utomordentliga åtgärder. Socialstyrelsen finner det naturligt, att staten i nu rådande läge ingriper för att erhålla ökat inflytande över den offentliga arbetsförmedlingen. Närmast till hands ligger då att omedelbart sätta i kraft andra kapitlet lagen om tjänsteplikt. I den remitterade promemorian uttalas, att tjänstepliktslagen torde bliva oundgänglig i ett läge, då allvarligare ingripanden äro nödvändiga, och samtidigt framhålles, att ikraftsättandet av någon del av denna lag icke för

närvarande ansetts böra föreslås. Med hänsyn härtill har det enligt promemorian varit föremål för överväganden, huruvida såsom ett förstadium till kapitel 2 tjänstepliktslagen en anordning skulle kunna utformas, som tillmötesginge i nuvarande läge uppkomna krav på koordinering och effektiv central ledning av arbetsförmedlingen utan användning av tjänstepliktslagen. Vilka skäl som sålunda på ett avgörande sätt skulle tala mot ikraftsättandet redan nu av kapitel 2 i tjänstepliktslagen och för införandet av den föreslagna särskilda lagstiftningen har emellertid i promemorian icke meddelats. Överhuvud taget har i detta avseende i promemorian icke anförts någon motivering för den ståndpunkt, som intagits.

Mot ikraftträdandet av andra kapitlet tjänstepliktslagen skulle måhända kunna anföras vissa skäl av ekonomisk och psykologisk natur. De ekonomiska skälen synas vara av följande innebörd. Därest nämnda kapitel i tjänstepliktslagen träder i kraft, skulle staten komma att övertaga hela kostnaden för den offentliga arbetsförmedlingen. För närvarande bestrida landsting och kommuner viss andel av dessa kostnader med ett sammanlagt belopp av något över 1 milj. kronor per år. Lagens ikraftträdande skulle alltså medföra en ökning av statens utgifter för ändamålet med omkring 1 milj. kronor utöver de särskilda merkostnader, som torde uppkomma i samband med en av krisförhållanden betingad utbyggnad av den offentliga arbetsförmedlingen. Socialstyrelsen finner emellertid, att detta skäl icke bör vara avgörande. Då det framlagda förslaget till lag med särskilda bestämmelser rörande den offentliga arbetsförmedlingen innebär, att det kommunala inflytandet å arbetsförmedlingen realiter högst väsentligt minskas, böra landstingen och kommunerna icke i samma utsträckning som nu är fallet åläggas att bidraga till den offentliga arbetsförmedlingens kostnader.

Även vissa psykologiska skäl torde, som nämnts, möjligen kunna anföras mot att nu sätta någon del av tjänstepliktslagen i kraft. Ikraftträdandet av en lagstiftning av så djupt ingripande natur kan — även om det endast gäller vissa organisatoriska bestämmelser — befaras vålla oro. När emellertid omständigheterna äro sådana, att staten måste göra så långt gående ingripanden som i den remitterade promemorian föreslås, är det enligt socialstyrelsens uppfattning just av psykologiska skäl angeläget, att vårt folk förlikes med tanken, att tjänstepliktslagen kanske inom kort tid kan behöva sättas i tillämpning. Ett ikraftträdande av ifrågavarande kapitel i tjänstepliktslagen synes vara ägnat att på ett lämpligt sätt understryka lägets allvar. Styrelsen vill därför förorda, att andra kapitlet i lagen sättes i kraft.

Styrelsen betvivlar, att man genom den föreslagna lagen med särskilda bestämmelser om offentlig arbetsförmedling verkligen skulle kunna uppnå de resultat, som i promemorian avsetts. Det synes nämligen icke sannolikt, att arbetsmarknadskommissionen skall äga möjlighet att på sätt under punkt 2, sid. 6 i promemorian föreslagits åstadkomma en jämnare fördelning av arbetskraften, utan att kommissionen till sitt förfogande har en helt förstatligad arbetsförmedling. Härtill kommer, att man i promemorian icke synes ha lyckats på ett tillfredsställande sätt lösa frågan om hur befogenheterna skulle

fördelas mellan de nuvarande anstaltsstyrelserna och länsarbetsnämnderna. Till denna fråga återkommer styrelsen i det följande.

Av det anförda framgår, att socialstyrelsen icke kan finna, att bärande skäl för de föreslagna särskilda bestämmelserna angående den offentliga arbetsförmedlingen anförts. I stället bör andra kapitlet tjänstepliktslagen sättas i kraft. I särskilda avseenden får styrelsen framhålla följande.

Det synes vara avsett, att socialstyrelsen även i fortsättningen i enlighet med sin instruktion skall handlägga ärenden rörande arbetsmarknadsfrågor i allmänhet. Socialstyrelsen utgår från att styrelsen under den tid den icke är tillsynsmyndighet skall erhålla del av arbetsförmedlingarnas rapporter och att styrelsen även fortsättningsvis skall utarbeta de nu förekommande halvmånadsrapporterna rörande läget på arbetsmarknaden. Med hänsyn härtill torde den löpande sammanställningen av uppgifterna rörande verksamheten inom de offentliga arbetsförmedlingarna fortfarande böra göras av styrelsen. Den omständigheten, att en av de befattningshavare, vilka tjänstgöra å arbetsmarknadsbyråns arbetsförmedlingsavdelning, är föreslagen att kvarstanna hos socialstyrelsen, torde innebära, att fördelningen av arbetsuppgifterna mellan arbetsmarknadskommissionen och socialstyrelsen tänkts sådan, ehuru det icke uttryckligen blivit sagt i promemorian. Styrelsen vill i detta sammanhang även framhålla, att ärenden rörande den enskilda arbetsförmedlingen givetvis böra behållas hos styrelsen liksom ock statistiken rörande arbetslösheten inom fackorganisationerna. Styrelsen förutsätter i detta sammanhang, att styrelsen i sin egenskap av tillsynsmyndighet över de erkända arbetslöshetskassorna skall beredas tillgång till de uppgifter och det biträde från de offentliga arbetsförmedlingarna, vilka äro erforderliga för att styrelsen skall kunna fylla denna funktion.

Gentemot den föreslagna organisationen av statens arbetsmarknadskommission finnes från styrelsens sida intet att erinra. Styrelsen vill endast framhålla angelägenheten av att ett intimt samarbete mellan den nya arbetsmarknadskommissionen och socialstyrelsen på olika sätt främjas.

De föreslagna länsarbetsnämnderna skulle tjänstgöra såsom verkställande organ åt arbetsmarknadskommissionen samt utföra undersökningar och utredningar för kommissionens räkning. Socialstyrelsen kan icke finna, att man med den i promemorian skisserade anordningen lyckats klart avgränsa de arbetsuppgifter, som skulle tillkomma länsarbetsnämnderna, från dem, vilka skulle åvila arbetsförmedlingsanstalterna och därmed de nuvarande anstaltsstyrelserna. Av promemorian framgår, att anstaltsstyrelserna skulle fortsätta att fungera på samma sätt som för närvarande. Detta innebär, att de alltjämt skulle äga att fatta beslut i ärenden angående nya avdelningskontor och ombud ävensom i personalfrågor. Samma befogenheter äro emellertid avsedda att tillkomma arbetsmarknadskommissionen, eventuellt länsarbetsnämnden. Här skulle alltså komma att föreligga en dualism med därav följande olägenheter. Det torde knappast vara möjligt att uppnå en tillfredsställande ordning enligt det framlagda förslaget, såvida icke anstaltsstyrelserna frivilligt avstå från att utöva de befogenheter, vilka lagligen tillkomma dem. I nuvarande

situation vore det givetvis lyckligare, om anstaltsstyrelsernas befogenheter helt överfördes till arbetsmarknadskommissionens lokala organ. En dylik ordning skulle också uppnås, därest tjänstepliktslagens andra kapitel, på sätt styrelsen i det föregående förordat, sattes i kraft.

En särskild bestämmelse torde erfordras om att arbetsmarknadskommissionen skall övertaga handläggning av frågor om statsbidrag till den offentliga arbetsförmedlingen enligt kungörelsen härom den 23 november 1934.

Kortare meddelanden.

Bestämmelser om arbetsförhållanden i Finland.[1] Med stöd av lagen om krigstillstånd (§ 33), har Finlands statsråd den 22 februari 1940 utfärdat vissa bestämmelser rörande tillämpningen av gällande regler om arbetstid och löner under luftlarm. Om arbetare under arbetstiden enligt föreskrifter av befolkningsskyddsmyndighet nödgas avbryta sitt arbete på grund av luftangrepp, må hans normala arbetsdag för dagen förlängas med den tid avbrottet varat, dock högst med två timmar. För den tid, under vilken arbetet varit avbrutet eller varmed den normala arbetsdagen förlängts, skall erläggas lön som för arbete på normal arbetstid. Förlängd arbetsdag må ej tillämpas för arbetare under 15 år eller för affärs- och kontorsanställda under 16 år.

Beträffande avlöningsförhållandena i hithörande fall har socialministeriet utfärdat följande kompletterande anvisningar: »Där arbetare vid färd till arbetsplatsen nödgats söka skydd och förty ej i tid kunnat inställa sig till arbete, behöver lön för denna tid, som är att anse såsom försening, ej erläggas. Likaså där alarm börjar under arbetstiden, men avblåses först efter arbetstiden. Härvid skall lön erläggas allenast för tiden till arbetstidens slut. Har avbrott inträffat, medan arbetare är stadd i honom tilldelat övertidsarbete, bör även då för avbrottstiden erläggas för normalt arbete överenskommen lön. Där beräkningen av timförtjänsten för den, som utför ackordsarbete, vållar svårigheter, må lön för avbrottstiden i så fall beräknas också efter överenskommen timlön, som dock bör stå i skäligt förhållande till ackordsförtjänsten.

Har normal arbetstid förlängts med det av alarm föranledda avbrottet motsvarande tid, dock med högst två timmar, och hålles arbetare ännu efter den sålunda förlängda tiden i arbete, är övertidsarbete i fråga. För detsamma skall utgå lagenlig förhöjning, utgörande i industrin 50 % för de två första och 100 % för de följande timmarna samt i affärsbranschen 50 %.»

Vidare har socialministeriet rekommenderat följande grunder för beräkning av ersättning åt de arbetare, som vid industriella företag anlitas utom arbetstiden till befolkningsskyddstjänst såsom vakter o. dyl.

»Från företags sida borde för skyddsgrupp iordningställas ett inlogeringsställe, där den kunde tillbringa beredskapstiden. Likaså borde genom företagets försorg för de i skyddstjänstgöring varande anordnas förplägning eller, därest detta ej låter sig göra, tilldelas däremot svarande ersättning, 10—15 mark i penningar per dygn. Därjämte borde åt det av företaget tillsatta brand- och annat vaktmanskap, såsom i vissa företag redan nu sker, utgivas en med lika belopp åt alla utgående gottgörelse, som kunde, alltefter turernas längd, lönenivån m. fl. omständigheter, variera mellan 10 och 30 mark. Hållas vakter i skyddstjänstgöring under sin normala arbetstid eller deltaga de under sina vaktturer i släckningsarbete eller avhjälpande av skador, borde till dem för den tiden erläggas normal lön.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 73.

Arbetare, som hör till förstahjälpsgrupp och har till uppgift att antingen lämna första hjälp eller ock enbart hålla sig beredd, borde för beredskapstiden tillkomma likaledes logi och förplägning.

Vad ovan sagts avser närmast de större företag, som ha eget fabriks- eller affärshus eller byggnad, som är huvudsakligen reserverad för företagets behov. I smärre företag, som äro inrymda i bostadsbyggnader, komma ovannämnda principer till tillämpning allenast där från företagets sida anordnats en särskild skyddsgrupp eller egna representanter i skyddsgruppen för byggnaden tillsatts.»

Regleringen av dessa ersättningsfrågor har skett efter överläggningar mellan representanter för arbetsgivarna och arbetarorganisationerna.

Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.

Arbetsförhållandena inom norska stenindustrin. I »Socialt Arbeid» (årg. 1940, nr 2) har sekretær Ottar Lund under rubriken »Når steinrike kommuner blir fattige» lämnat en översikt över stenindustrins utveckling och läge i Norge. Härav framgår, att den norska stenexporten steg snabbt från 1870-talet fram till år 1913. Sistnämnda år utfördes 235 000 ton granitprodukter till ett värde av 3·2 milj. kr. Sedermera har exporten sjunkit (jfr följande tablå) och upphörde för tillfället i och med krigsutbrottet hösten 1939.

Norges stenexport.

År	Huggen granit m. m. 1 000 ton	Huggen granit m. m. milj. kr.	Annan sten 1 000 ton	Annan sten milj. kr.
1915	51	0·7	24	0·8
1930	167	6·3	125	2·7
1938	60	2·6	133	4·3

Den betydande arbetslösheten bland stenarbetarna föranledde den norska regeringen att tillsätta en kommitté, vilken i augusti 1939 avgivit förslag till åtgärder[1].

Större delen av den norska gat- och kantstensindustrin är, framhålles det, koncentrerad till några kommuner i södra Østfold (mellan yttre Oslofjorden och gränsen mot Sverige), varest för en del år sedan funnos c:a 3 000 stenhuggare mot numera 2 200. Sedan år 1935 har tillgängligt arbete fördelats lika bland gat- och kantstenhuggarna, vilka under år 1938 — trots statsanslag — hade 100 arbetsdagar var och under första halvåret 1939 30 dagar. Den genomsnittliga daglönen utgjorde c:a 7 kr.

Arbetslösheten inom andra yrken uppges ha gjort det svårare i Norge än i Sverige att överflytta stenarbetare till andra yrken. Endast ett fåtal arbetare har man lyckats överföra till vägväsendet, telegrafverket och arbeten på Oslofjordens befästningar. Utflyttningen till andra kommuner försvåras av att stenarbetarna ofta äro familjeförsörjare med egnahem. Dessutom leva de ofta i förhoppningen att depressionen inom stenindustrin skall vara övergående.

Från början av år 1938 började man inskränka rekryteringen av unga stenarbetare, samtidigt som bl. a. yrkeskurser startades i stendistrikten. Över hälften av eleverna vid en av kurserna ha fått arbete inom de fack, vartill de utbildats. Erfarenheten har visat, att kurserna skulle få ännu större betydelse, om de utvidgades till att omfatta både en grundläggande undervisning (i t. ex. järn- och metallarbete eller träarbete) och en fortsatt specialundervisning (för elektriker, rörläggare, byggnadsarbetare, svetsare m. fl.). Den norska kommittén har — i likhet med den svenska — även diskuterat utvägen att förtidspensionera stenhuggare, som fyllt 60 år. En sådan anordning blir dyrbar, men anses böra övervägas.

Det anses emellertid komma att dröja, innan man med dessa åtgärder kan minska antalet stenarbetare tillräckligt i förhållande till arbetstillgången, och under tiden måste arbetslösheten avhjälpas på andra sätt. Kommittén framhåller, att dess undersökningar visat, att vägbeläggning med smågatsten måste anses tekniskt överlägsen annat material

[1] Rörande den svenska granitutredningens förslag, jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 179.

och att den på lång sikt även är ekonomiskt konkurrensduglig på vägar med högre trafikintensitet. Då 80—90 % av produktionskostnaderna utgöra arbetslön, anser kommittén en ökad stensättning av vägar vara den bästa åtgärden mot arbetslösheten både ur nationalekonomisk och social synpunkt.

Revision av hyreslagstiftningen i Frankrike. Redan före krigsutbrottet aktualiserades i Frankrike frågan om en revision av hyreslagstiftningen till följd av de stegrade levnadsomkostnaderna och det successivt ökade antalet franska medborgare, som inkallades under fanorna med därav följande svårigheter att fullgöra sina hyresbetalningsförpliktelser. Åtgärder började vidtagas för en efter de nya förhållandena anpassad hyreslagstiftning. Sålunda bereddes i en dekretlag av den 1 juli 1939 möjlighet till revision av hyresbelopp i sådana fall, där hyreskontrakt innehåller en s. k. clause d'échelle mobile och hyrans reella värde stigit eller nedgått med minst en fjärdedel. I en samtidigt utfärdad dekretlag föreskreve, att hyresgäst, som mobiliserats med tjänstgöring under minst 15 dagar, åtnjuter moratorium med hyrans betalande under 6 månader, räknat från dagen för frikallelsen från tjänstgöringen; mobiliserad, vars ekonomiska ställning icke försvagats genom militärinkallelsen, är emellertid undantagen från denna förmån.

En mera genomgripande nyreglering av hyreslagstiftningen blev i och med krigsutbrottet ofrånkomlig och kom till stånd genom en dekretlag den 26 september 1939 rörande förhållandet mellan hyresvärdar och hyresgäster under krigstid, i vilken nu gällande bestämmelser på ifrågavarande område äro tillfinnandes. Huvudbestämmelserna i dekretet, vilket är indelat i fyra avdelningar, äro följande:

Avd. 1. Uppsägning av hyreskontrakt kan erhållas utöver de enligt allmänna rättsregler gällande villkoren på begäran av hyresgäst, då denne är militär tillhörande armén eller vissa andra militära formationer. Även andra kategorier hyresgäster åtnjuta dylik uppsägningsrätt, bl. a. sådana som icke kunna nyttja förhyrda lokaler eller på grund av krigsförhållandena berövats en väsentlig del av sin inkomst. Därest hyresgästen avlidit, övergår uppsägningsrätten på hans arvingar eller rättsinnehavare. Slutligen stadgas särskilda regler vid uppsägning av hyreskontrakt beträffande intecknad fastighet, i vilket fall inteckningsinnehavare skola underrättas enligt ett speciellt delgivningsförfarande.

Avd. 2. innehåller bestämmelser rörande villkoren för nedsättning av hyresbelopp jämte uppskov och förlängningar av vissa frister. Sålunda kan nedsättning av hyresbelopp med högst tre fjärdedelar erhållas under vissa närmare i dekretet angivna betingelser. Mobiliserade äro berättigade till en reduktion med tre fjärdedelar av hyresbeloppet, såvida hyresvärden icke förmår bevisa, att vederbörande är i stånd att betala hela hyran eller mer än en fjärdedel därav.

Avd. 3. innehåller processuella föreskrifter och bl. a. märkes, att tvister rörande hyra handläggas av olika instanser, alltefter som det årliga hyresbeloppet under- eller överstiger 4 500 francs; i förra fallet hänskjutes tvisten till fredsdomaren, i senare fallet till ordföranden i civildomstolen (président du tribunal civil).

Avd. 4. innehåller slutligen diverse bestämmelser, särskilt i vad angår tillvaratagandet av hyresvärdens intressen.

Genom ett dekret den 14 oktober 1939 ha bestämmelserna i nyssberörda dekretlag utsträckts att omfatta även hyreskontrakt ingångna av innehavare av s. k. billiga bostäder (»habitations à bon marché»), vilka som bekant i hyresavseende äro föremål för en speciallagstiftning, och slutligen ha vissa modifikationer införts i dekretlagen av den 26 september. Sålunda ha i ett dekret av den 29 november 1939 bestämmelser genomförts i syfte att möjliggöra en nedsättning av vissa hyresbelopp, enligt kontrakt som ingåtts mellan den 1 juli och 1 oktober 1939 utanför vederbörandes huvudsakliga hemvist, varigenom man velat skydda personer, som till följd av evakuering eller andra orsaker tvingats söka nya bostäder. I ett dekret den 30 november 1939 ha bestämmelser meddelats till skydd för fastighetsägarens intressen, bl. a. genom nedsättning av grundskatt samt uppskov med betalning av vissa skatter.

Meddelande från svenska beskickningen i Paris.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetslösheten under år 1939.

Fackföreningsstatistiken. Den på fackföreningarnas uppgifter grundade fortlöpande statistiken över arbetslösheten inom olika fackförbund, vars preliminära resultat för varje månad publiceras i denna tidskrift, har under 1939 omfattat i genomsnitt 712 000 arbetare eller ungefär 88 % av hela medlemsantalet i de rapporterande 30 fackförbunden. Motsvarande siffror föregående år voro 631 100 arbetare och 86 % i 29 rapporterande förbund. I avrundade tal voro siffrorna för årets olika månader följande:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Redovisade arbetare, i tusental	693	702	704	703	706	707	710	713	725	727	729	725

Inom de olika facken har det material, varpå denna månadsstatistik grundar sig, icke varit alldeles fullständigt, då de till förbunden anslutna avdelningarna endast i viss utsträckning insänt månadsrapporter till socialstyrelsen. Genom medverkan av förbunden har det insända materialet innevarande år varit rikhaltigare än tidigare. Rapporteringens omfattning framgår av följande tablå, där för varje förbund angivits dess genomsnittliga totala medlemsantal under året (a) och i statistiken redovisade arbetare i genomsnitt (b) samt i procent den del av förbundets hela medlemsantal, som i medeltal redovisats i statistiken under 1939 (c).

	a. Hela medlemsant. (1 000)	b. Redovisade arb. (1 000)	c. b i % av a
Beklädnadsarb.-förb. . . .	26·2	25·7	98
Bleck- o. plåtslagareförb. .	2·9	2·8	97
Bokbindareförb.	7·8	7·8	100
Bryggeriindustriarb.-förb. .	7·2	7·0	97
Byggnadsträarb.-förb. . . .	38·1	34·5	91
De förenade förbunden . .	12·0	10·3	86
Elektriska arbetareförb. . .	10·3	7·8	76
Gjutareförbundet	8·8	7·7	88
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	88·9	65·8	74
Gruvindustriarb.-förb. . . .	9·4	9·1	97
Handelsarbetareförb. . . .	37·1	37·1	100
Kommunalarbetareförb. . .	43·1	43·1	100
Lantarbetareförb.[1]	38·6	38·6	100
Litografförbundet	2·8	2·7	96
Livsmedelsarbetareförb. . .	26·3	25·4	97
Metallindustriarb.-förb. . .	159·3	158·3	99
Murareförbundet	12·0	10·1	84
Målareförbundet	15·6	14·9	96
Pappersindustriarb.-förb. .	36·3	32·8	90
Sadelm.- o. tapetserareförb.	3·3	3·3	100
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	12·0	10·5	88
Skogs- o. flottn.-arb.-förb. .	42·3	17·5	41
Stenindustriarb.-förb. . . .	8·9	7·0	79
Sågverksind.-arb.-förb. . . .	25·4	21·6	85
Textilarbetareförb.	35·9	35·9	100
Tobaksindustriarb.-förb. . .	2·4	2·4	100
Transportarb.-förb.	35·1	21·6	62
Träindustriarb.-förb.	27·6	20·3	74
Typografförbundet	11·5	11·5	100
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	26·2	18·9	72
Samtliga förbund	813·3	712·0	88

[1] Börjat deltaga i rapporteringen jan. 1939.

Siffrorna växla, som synes, från 41 till 100 % av totala medlemsantalet, ett förhållande som givetvis måste beaktas, därest man på grundval av den publicerade månadsstatistiken vill söka bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning och fluktuationer dels inom varje fack för sig och dels inom samtliga förbund tillsammantagna.

Det absoluta antalet redovisade medlemmar och arbetslösa, varpå den sammanställda årsstatistiken grundar sig, framgår av tabellen å sid. 172—173. Den genomsnittliga arbetslöshetssiffran för samtliga förbund utgjorde i avrundat tal 71 500 och med borträknande av skogs- och flottningsarbetareförbundet 63 700. Som arbetslösa räknas sådana medlemmar, vilka på grund av arbetsbrist eller tillfällig orsak varit utan arbete och vilka enligt av förbunden tillämpade fristämplingsgrunder äro att betrakta såsom arbetslösa. Emellertid skola, i enlighet med socialstyrelsens särskilda anvisningar till uppgiftslämnarna, sådana medlemmar icke upptagas som arbetslösa, vilka på grund av förkortad arbetstid per dag eller per vecka av förbunden medgivits fristämpling en eller annan vecka i månaden. Däremot skola som arbetslösa räknas sådana medlemmar, som sysselsatts i statligt eller statskommunalt reservarbete, även om förbundet icke fristämplat dem såsom arbetslösa helt eller delvis för den tid dylikt reservarbete pågått.

Antalet arbetslösa i procent av det redovisade medlemsantalet i olika fackförbund framgår av tabellen å sid. 175. Årsmedeltalet för det relativa antalet arbetslösa inom de rapporterande fackförbunden har — med frånräknande av skogs- och flottningsarbetarna — beräknats till 9·2 %. Man får gå tillbaka ända till 1920 för att finna en så låg procentsiffra för arbetslösheten. Vid beräkningen av dessa slutsiffror för den totala arbetslösheten under året har man icke tagit hänsyn till att rapporteringen i vissa fackförbund varit ofullständig, utan genomsnittssiffran är grundad på det redovisade medlemsantalet och arbetslösheten i de rapporterande avdelningarna av ovannämnda fackförbund. För att eliminera denna felkälla har den totala arbetslösheten i de rapporterande fackförbunden även beräknats på så sätt, att årsmedeltalen för den procentuella arbetslösheten i de skilda förbunden multiplicerats med deras genomsnittliga totala medlemsnumerär under 1939. Det på detta sätt erhållna genomsnittliga antalet arbetslösa i samtliga förbund — utom skogs- och flottningsarbetareförbundet — uppgår till 75 600, vilket ger en arbetslöshetsprocent för året på 9·8 % i stället för den ovanstående, som var 9·2. Härvid har man utgått från antagandet, att arbetslösheten bland de icke rapporterande avdelningarna av fackförbunden överensstämmer med arbetslösheten bland de rapporterande. Förskjutningarna under åren 1931—39 framgå av följande sammanställning:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Genomsnittl. antal medl., 1 000-tal .	518·5	531·0	529·9	533·4	551·1	589·8	638·6	688·1	771·0
Beräknat genomsnittl. antal arbetslösa, 1 000-tal	90·7	123·7	139·9	105·1	88·7	80·2	74·7	79·1	75·6
Beräknad arbetslöshetsprocent . . .	17·5	23·3	26·4	19·7	16·1	13·6	11·7	11·5	9·8

Antal redovisade medlemmar och arbetslösa

	Fackförbund	Antal redovisade medlem-								
		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.
1	Beklädnadsarbetareförb.	24 495	25 384	25 715	25 591	26 066	25 562	25 734	25 510	26 248
2	Bleck- o. plåtslagareförb.	2 785	2 788	2 726	2 777	2 729	2 785	2 906	2 926	2 885
3	Bokbindareförbundet	7 573	7 619	7 709	7 727	7 774	7 808	7 800	7 790	7 788
4	Bryggeriindustriarb.-förb.	6 759	7 005	6 970	6 958	6 966	6 641	7 023	7 164	7 139
5	Byggnadsträarbetareförb.	32 874	32 910	33 083	33 381	33 479	34 538	35 089	35 307	35 790
6	De förenade förbunden	9 609	10 100	10 299	10 433	10 531	10 226	10 441	10 374	10 274
7	Elektriska arbetareförb.	7 598	7 744	7 573	7 500	7 580	7 536	7 716	7 556	7 966
8	Gjutareförbundet	7 640	7 750	7 789	7 458	7 735	7 684	7 411	7 917	7 864
9	Grov- o. fabriksarb.-förb.	64 401	64 613	64 706	63 463	65 453	65 728	66 288	66 496	66 995
10	Byggnadsind.-arb.	24 121	24 253	24 592	24 466	25 171	25 478	26 423	26 607	26 601
11	Byggnadsämnesind.-arb.	12 603	13 351	13 292	12 577	12 821	12 859	12 760	12 799	13 024
12	Glasbruksarb.	3 996	4 068	4 118	4 008	4 063	4 046	3 907	3 867	3 913
13	Sockerfabriksarb.	4 457	4 194	4 132	4 119	3 947	3 910	3 910	3 948	4 030
14	Tändsticksarb.	1 327	1 339	1 349	1 360	1 378	1 377	1 392	1 394	1 396
15	Övriga arb.	17 897	17 408	17 223	16 933	18 073	18 058	17 896	17 881	18 031
16	Gruvindustriarbetareförb.	8 724	9 116	9 033	8 950	9 099	9 126	9 165	9 170	9 130
17	Handelsarbetareförb.	35 668	36 087	36 495	36 780	37 047	37 028	37 070	37 308	37 467
18	Kommunalarbetareförb.	41 901	41 121	42 401	42 672	42 730	43 012	43 097	43 336	43 808
19	Lantarbetareförbundet	38 543	38 974	38 921	38 944	39 019	39 285	39 180	38 945	38 702
20	Litografförbundet	2 710	2 724	2 660	2 763	2 763	2 771	2 720	2 764	2 739
21	Livsmedelsarbetareförb.	24 853	24 718	25 074	24 987	25 308	25 327	25 372	25 234	25 891
22	Metallindustriarb.-förb.	151 224	154 968	154 514	155 400	156 531	157 433	158 920	160 658	162 137
23	Järnbruksarbetare	31 361	33 503	33 323	33 457	33 741	33 825	33 881	34 142	34 228
24	Verkstadsarbetare	119 863	121 465	121 191	121 943	122 790	123 608	125 039	126 516	127 909
25	Murareförbundet	9 553	9 613	9 478	9 867	10 091	10 511	10 319	10 492	10 155
26	Målareförbundet	15 075	14 608	14 681	14 352	14 108	13 900	14 691	15 202	15 602
27	Pappersindustriarb.-förb.	33 042	33 313	33 196	33 284	33 097	32 538	32 480	32 774	32 451
28	Sadelm.- o. tapetseraref.	3 125	3 168	3 237	3 114	3 204	3 221	3 265	3 334	3 349
29	Sko- o. läderindustriarb.-förb.	10 180	10 325	10 379	10 323	10 383	10 340	10 362	10 453	10 539
30	Skogs- o. flottningsarb.-förb.	18 641	19 108	18 816	18 698	18 210	17 911	17 161	16 392	16 506
31	Stenindustriarbetareförb.	7 545	7 328	7 454	7 028	6 591	7 125	6 991	6 923	6 946
32	Sågverksindustriarb.-förb.	21 717	22 609	22 530	22 029	21 743	21 495	21 393	21 394	20 917
33	Textilarbetareförbundet	35 117	35 556	35 831	35 830	35 906	35 650	35 617	35 788	35 960
34	Tobaksindustriarb.-förb.	2 412	2 482	2 479	2 473	2 470	2 460	2 454	2 450	2 437
35	Transportarbetareförb.	21 257	21 212	21 591	21 746	21 803	21 645	21 784	21 816	21 320
36	Träindustriarbetareförb.	19 494	20 169	20 172	20 072	19 838	19 908	19 721	20 252	20 507
37	Typografförbundet	11 101	11 399	11 399	11 399	11 494	11 494	11 494	11 494	11 588
38	Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	17 159	17 594	16 658	17 063	16 217	16 398	16 289	16 146	24 272
39	Summa	**692 775**	**702 105**	**703 569**	**703 062**	**705 765**	**707 086**	**709 953**	**718 365**	**725 372**
40	Utom skogs- o. flottn.-arb.	**674 134**	**682 997**	**684 753**	**684 364**	**687 555**	**689 175**	**692 792**	**696 973**	**708 866**

månadsvis i olika fackförbund år 1939.

mar			Därav arbetslösa												
Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
25 301	26 019	26 170	1 853	1 482	984	783	460	1 027	770	937	585	587	1 106	3 895	1
2 950	2 918	2 874	435	565	569	358	159	74	57	55	71	193	340	428	2
7 820	7 878	7 944	352	253	217	212	214	176	165	201	190	207	145	225	3
7 349	6 999	7 292	390	435	361	289	201	145	171	158	244	430	430	403	4
35 346	35 647	36 112	11 910	10 482	9 085	6 581	4 304	4 280	2 765	2 802	3 919	7 412	10 667	13 913	5
10 351	10 561	10 336	472	463	448	439	352	335	457	301	415	442	303	304	6
8 166	8 242	8 051	615	683	575	444	298	203	131	98	84	127	285	557	7
7 816	8 074	7 841	387	317	320	282	226	196	185	151	136	134	175	628	8
66 902	67 134	67 265	18 232	16 215	13 531	10 194	7 830	7 267	6 364	6 448	7 812	9 986	12 887	20 771	9
26 527	26 148	25 814	9 405	7 992	7 066	5 004	3 759	3 872	3 152	3 215	4 174	5 902	7 625	11 191	10
12 536	13 024	13 232	4 270	4 144	3 145	1 929	1 089	834	678	854	1 440	1 922	2 897	4 890	11
3 869	3 816	3 623	537	427	212	293	273	259	223	208	142	155	208	545	12
4 658	4 767	4 751	1 182	910	828	1 084	1 040	666	496	313	336	306	363	1 388	13
1 396	1 397	1 395	74	68	71	55	30	35	47	30	44	50	45	38	14
17 916	17 982	18 450	2 764	2 674	2 209	1 829	1 639	1 601	1 768	1 828	1 676	1 651	1 749	2 769	15
9 263	9 227	9 147	887	898	729	647	397	232	284	310	291	321	305	322	16
37 905	38 352	38 462	1 695	1 703	1 444	1 360	1 314	1 453	1 409	1 364	1 316	1 464	1 671	1 886	17
43 973	44 537	44 221	3 209	3 098	2 786	1 744	611	652	834	877	860	1 498	2 236	3 070	18
38 727	37 268	36 747	3 620	3 600	3 577	2 631	1 976	1 774	1 740	1 678	1 460	1 681	2 343	2 442	19
2 755	2 751	2 740	47	37	38	35	35	33	24	24	33	43	39	51	20
25 827	25 953	26 033	2 708	2 388	2 359	1 923	1 454	1 069	930	1 033	1 311	1 533	1 637	2 742	21
162 651	163 091	162 637	10 348	10 517	8 994	7 434	5 416	4 674	4 469	4 173	5 717	7 008	7 651	8 884	22
34 166	34 683	34 754	1 317	1 522	1 250	969	571	510	395	392	428	516	509	570	23
128 485	128 408	127 883	9 031	8 995	7 744	6 465	4 845	4 164	4 074	3 781	5 294	6 492	7 142	8 314	24
10 125	10 005	10 532	2 662	2 134	1 725	701	277	199	161	451	1 136	1 876	2 734	5 200	25
15 736	15 472	15 551	7 370	5 415	4 085	2 975	1 285	1 026	321	184	223	1 621	3 821	4 850	26
32 570	32 528	32 483	5 588	4 116	5 493	4 355	3 376	3 203	2 143	2 035	3 164	2 399	2 420	2 230	27
3 441	3 458	3 458	279	261	198	143	174	155	140	146	82	68	91	682	28
10 682	10 792	10 839	1 043	540	480	500	461	606	412	316	250	235	240	1 071	29
16 595	15 914	16 110	5 173	5 474	9 178	10 977	8 803	7 897	8 020	7 838	7 551	7 344	7 366	7 323	30
6 538	6 936	7 070	2 023	1 216	1 013	796	682	608	510	621	1 227	1 144	1 346	2 784	31
20 873	21 243	20 881	10 709	9 233	9 426	7 469	4 698	2 743	2 709	4 140	5 159	6 040	7 375	11 007	32
36 335	36 795	36 941	1 482	1 218	1 258	1 022	1 044	1 033	1 011	955	851	792	841	757	33
2 461	2 438	2 431	54	55	62	60	61	52	56	49	61	88	87	87	34
21 865	21 248	21 362	3 482	3 593	3 096	2 202	1 600	1 421	1 490	1 541	2 221	2 347	2 407	2 201	35
20 472	20 931	22 411	2 238	2 081	1 677	1 255	1 007	945	792	872	937	1 146	1 698	7 626	36
11 588	11 613	11 613	360	357	329	301	208	156	169	300	516	602	628	620	37
24 674	24 960	19 524	6 110	5 624	5 002	4 430	3 400	2 882	2 504	2 471	4 358	5 789	8 100	8 254	38
727 057	**728 984**	**725 078**	**105 783**	**94 453**	**89 039**	**72 542**	**52 823**	**46 516**	**41 198**	**42 529**	**52 180**	**64 507**	**81 374**	**115 218**	39
710 462	**713 070**	**708 968**	**100 560**	**88 979**	**79 861**	**61 565**	**43 520**	**38 619**	**33 173**	**34 691**	**44 629**	**57 163**	**74 008**	**107 890**	40

De sålunda framräknade årsmedeltalen för arbetslöshetsprocenten ligga, som synes, högre än de å sid. 175 publicerade, beroende på att de fackförbund, vilkas avdelningar ofullständigt fullgjort sin rapportering, utan undantag ha en rätt hög arbetslöshet. Arbetslöshetsprocenten nådde sitt maximum år 1933 och har sedan sjunkit år från år.

Utvecklingen på arbetsmarknaden månad för månad, sådan denna återspeglar sig i fackföreningsstatistiken, åskådliggöres i nedanstående tablå, i vilken den av det rådande läget på arbetsmarknaden betingade arbetslösheten beräknats på så sätt, att de för varje månad redovisade arbetslöshetssiffrorna (jfr sid. 175) minskats med de reduktionstal, som motsvara den för varje månad genomsnittliga absoluta säsongavvikelsen åren 1924—28.[1]

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Säsongarbetslöshet		7·5	6·7	6·1	4·3	1·3	0·9	0·1	—	0·7	2·1	4·3	10·5
Annan arbetslöshet	1934	16·9	17·7	17·7	15·3	14·1	13·1	12·8	13·3	12·3	12·4	12·8	13·2
	1935	14·8	13·4	12·4	11·7	10·7	10·4	9·8	10·2	10·2	10·3	10·6	10·8
	1936	11·5	11·4	10·4	9·5	8·9	8·4	8·0	8·1	8·0	7·9	8·0	7·0
	1937	8·8	8·1	8·4	6·9	7·0	6·8	6·3	6·2	6·1	5·9	6·8	7·3
	1938	8·1	7·8	6·9	6·4	7·1	7·6	7·1	7·2	6·8	6·6	6·9	7·3
	1939	7·4	6·3	5·6	4·7	5·0	4·7	4·7	5·0	5·6	5·6	6·1	4·7

Ovanstående procentsiffror ge vid handen, att arbetsmarknadsläget under år 1939 varit särdeles gynnsamt. Arbetslöshetssiffrorna för de olika månaderna lågo genomgående under de föregående årens, något som är ägnat att markera redovisningsårets osedvanligt goda konjunkturförhållanden.

Av de 30 fackförbund, för vilka uppgifter föreligga, hade det övervägande flertalet lägre arbetslöshetssiffror än föregående år. Endast 9 förbund redovisade försämring, i de flesta fall helt obetydlig; bland dessa må nämnas stenindustriarbetareförbundet samt väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet. Inom övriga fack var tillbakagången i arbetslösheten mer eller mindre utpräglad. Gjutareförbundet, som i fjol redovisade mindre gynnsamma förhållanden än de för denna kategori vanliga, reducerade sin arbetslöshetssiffra till ungefär hälften mot förut, och även textil- och beklädnadsindustriarbetare, sko- och läderindustriarbetare samt tändsticksarbetare företedde jämte andra minskad arbetslöshet. Trots en viss förbättring uppvisade skogs- och flottningsarbetareförbundet som vanligt den högsta arbetslöshetsprocenten, närmast följt av sågverksindustriarbetareförbundet.

[1] En redogörelse för den metod, enligt vilken dessa reduktionstal beräknats, har lämnats i Soc. Medd. årg. 1929, sid. 192.

Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet.[1]

Fackförbund	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Årsmedeltal 1939	Årsmedeltal 1938
Beklädnadsarbetareförb.	7·6	5·8	3·8	3·1	1·8	4·0	3·0	3·7	2·2	2·3	4·3	14·9	4·7	7·0
Bleck- o. plåtslagareförb.	15·6	20·3	20·9	12·9	5·8	2·7	2·0	1·9	2·5	6·5	11·7	14·9	9·7	9·6
Bokbindareförbundet	4·6	3·3	2·8	2·7	2·8	2·3	2·1	2·6	2·4	2·6	1·8	2·8	2·7	2·9
Bryggeriindustriarbetareförb.	5·8	6·2	5·2	4·2	2·9	2·2	2·4	2·2	3·4	5·9	6·1	5·5	4·3	4·5
Byggnadsträarbetareförb.	36·2	31·9	27·5	19·7	12·9	12·4	7·9	7·9	10·9	21·0	29·9	38·5	21·3	23·4
De förenade förbunden	4·9	4·6	4·3	4·2	3·4	3·3	4·4	2·9	4·0	4·3	2·9	2·9	3·8	6·7
Elektriska arbetareförb.	8·1	8·8	7·6	5·9	3·9	2·7	1·7	1·3	1·1	1·6	3·5	6·9	4·4	5·3
Gjutareförbundet	5·1	4·1	4·1	3·8	2·9	2·6	2·5	1·9	1·7	1·7	2·2	8·0	3·4	7·0
Grov- o. fabriksarbetareförb.	28·3	25·1	20·9	16·1	12·0	11·1	9·6	9·7	11·7	14·9	19·2	30·9	17·4	19·9
Byggnadsind.-arb.	39·0	33·0	28·7	20·5	14·9	15·2	11·9	12·1	15·7	22·2	29·2	43·4	23·6	28·3
Byggnadsämnesind.-arb.	33·9	31·0	23·7	15·3	8·5	6·5	5·3	6·7	11·1	15·3	22·2	37·0	18·1	20·4
Glasbruksarb.	13·4	10·5	5·1	7·3	6·7	6·4	5·7	5·4	3·6	4·0	5·5	15·0	7·4	9·5
Sockerfabriksarb.	26·5	21·7	20·0	26·3	26·3	17·0	12·7	7·9	8·3	6·6	7·6	28·2	17·4	18·8
Tändsticksarb.	5·6	5·1	5·3	4·0	2·2	2·5	3·4	2·2	3·2	3·6	3·2	2·7	3·6	6·4
Övriga arb.	15·4	15·4	12·8	10·8	9·1	8·9	9·9	10·2	9·3	9·2	9·7	15·0	11·3	12·4
Gruvindustriarbetareförb.	10·2	9·9	8·1	7·2	4·4	2·5	3·1	3·4	3·2	3·5	3·3	3·5	5·2	4·7
Handelsarbetareförb.	4·8	4·7	4·0	3·7	3·5	3·9	3·8	3·7	3·5	3·9	4·4	4·9	4·1	5·4
Kommunalarbetareförb.	7·7	7·5	6·6	4·1	1·4	1·5	1·9	2·0	2·0	3·4	5·0	6·9	4·2	4·1
Lantarbetareförbundet	9·4	9·2	9·2	6·8	5·1	4·5	4·4	4·3	3·8	4·3	6·3	6·6	6·2	(6·9)
Litografförbundet	1·7	1·4	1·4	1·3	1·3	1·2	0·9	0·9	1·2	1·6	1·4	1·9	1·3	1·2
Livsmedelsarbetareförb.	10·9	9·7	9·4	7·7	5·7	4·2	3·7	4·1	5·1	5·9	6·8	10·5	6·9	8·7
Metallindustriarbetareförb.	6·8	6·8	5·8	4·8	3·5	3·0	2·8	2·6	3·5	4·3	4·7	5·5	4·5	6·1
Järnbruksarbetare	4·2	4·5	3·8	2·9	1·7	1·5	1·2	1·1	1·2	1·5	1·5	1·6	2·2	4·4
Verkstadsarbetare	7·5	7·4	6·4	5·3	3·9	3·4	3·3	3·0	4·1	5·1	5·6	6·5	5·1	6·6
Murareförbundet	27·9	22·2	18·2	7·1	2·7	1·9	1·6	4·3	11·2	18·5	27·3	49·4	15·9	16·9
Målareförbundet	48·9	37·1	27·8	20·7	9·1	7·4	2·2	1·2	1·4	10·3	24·7	31·2	18·5	19·2
Pappersindustriarbetareförb.	16·9	12·4	16·5	13·1	10·2	9·8	6·6	6·2	9·8	7·4	7·4	6·9	10·3	14·2
Sadelm.- o. tapetserareförb.	8·9	8·2	6·1	4·6	5·4	4·8	4·3	4·4	2·4	2·0	2·6	19·7	6·1	7·4
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	10·2	5·2	4·6	4·8	4·4	5·9	4·0	3·0	2·4	2·2	2·2	9·9	4·9	8·4
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	27·8	28·6	48·8	58·7	48·3	44·1	46·7	47·8	45·7	44·3	46·3	45·5	44·2	46·0
Stenindustriarbetareförb.	26·8	16·6	13·6	11·3	10·3	8·5	7·3	9·0	17·7	17·5	19·4	39·4	16·5	12·9
Sågverksindustriarbetareförb.	49·3	40·8	41·8	33·9	21·6	12·8	12·7	19·4	24·7	28·9	34·7	52·7	31·2	34·5
Textilarbetareförbundet	4·2	3·4	3·5	2·9	2·9	2·9	2·8	2·7	2·4	2·2	2·3	2·0	2·8	5·1
Tobaksindustriarbetareförb.	2·2	2·2	2·5	2·4	2·5	2·1	2·3	2·0	2·5	3·6	3·6	3·6	2·6	2·4
Transportarbetareförb.	16·4	16·9	14·3	10·1	7·3	6·6	6·8	7·1	10·4	10·7	11·3	10·3	10·7	12·7
Träindustriarbetareförb.	11·5	10·3	8·3	6·3	5·1	4·7	4·0	4·3	4·6	5·6	8·1	34·0	9·1	8·8
Typografförbundet	3·2	3·1	2·9	2·6	1·8	1·4	1·5	2·6	4·5	5·2	5·4	5·3	3·3	3·0
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	35·6	32·0	30·0	26·0	21·0	17·6	15·4	15·3	18·0	23·3	32·5	42·3	25·9	24·0
Summa	15·3	13·5	12·7	10·3	7·4	6·6	5·8	6·0	7·2	8·9	11·2	15·9	10·0	11·8
Utom skogs- o. flottn.-arb.	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2	10·9

[1] De skiljaktigheter, som föreligga mellan dessa procenttal och de förut publicerade preliminära månadssiffrorna, bero på att primärmaterialet för samtliga månader kompletteras och revideras i samband med sammanställandet av årsstatistiken.

Ordnas förbunden i arbetslöshetshänseende efter årsmedeltalens storlek, får man följande bild av situationen inom de olika facken.

	%		%		%
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	44·2	Bleck- o. plåtslagareförb.	9·7	Bryggeriindustriarb.-förb.	4·3
Sågverksind.-arb.-förb. . .	31·2	Träindustriarbetareförb. .	9·1	Kommunalarbetareförb. .	4·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	25·9	Livsmedelsarbetareförb. .	6·9	Handelsarbetareförb. . .	4·1
Byggnadsträarbetareförb.	21·3	Lantarbetareförbundet . .	6·2	De förenade förbunden .	3·8
Målareförbundet	18·5	Sadelm.- o. tapetseraref. .	6·1	Gjutareförbundet	3·4
Grov- o. fabriksarb.-förb.	17·4	Gruvindustriarbetareförb.	5·2	Typografförbundet . . .	3·3
Stenindustriarbetareförb. .	16·5	Sko- o. läderindustriarb.-f.	4·9	Textilarbetareförbundet .	2·8
Murareförbundet	15·9	Beklädnadsarbetareförb. .	4·7	Bokbindareförbundet . .	2·7
Transportarbetareförb. . .	10·7	Metallindustriarb.-förb. .	4·5	Tobaksindustriarb.-förb. .	2·6
Pappersindustriarb.-förb. .	10·3	Elektriska arbetareförb. .	4·4	Litografförbundet	1·3

Omkastningar i ordningsföljden mellan de olika förbunden i förhållande till föregående år ha visserligen förekommit, men i regel är det inga stora hopp, som skett. Förbättrad placering är att anteckna för bl. a. nyss nämnda textilarbetare och gjutare samt för medlemmar av de förenade förbunden, under det att gruvarbetare stodo en aning sämre än i fjol. Litograferna intogo även i år den sista och alltså förnämligaste platsen i förteckningen.

Arbetslöshetskommissionens statistik. De uppgifter om arbetslöshetens omfattning, som ingå i arbetslöshetskommissionens månadsrapporter, äro lika väl som den på fackorganisationernas uppgifter grundade statistiken ett uttryck för att arbetslösheten även under 1939 hållit sig på en relativt låg nivå, även om medeltalet hjälpsökande per månad under redovisningsåret, 15 360, översteg 1938 års siffra med i runt tal 400. Under senare halvåret 1939 var antalet hjälpsökande arbetslösa avsevärt lägre än motsvarande period året förut. Arbetslösheten har, i likhet med vad tidigare varit fallet, väsentligen varit lokaliserad till de norra delarna av landet samt till stendistrikten. Den största relativa arbetslösheten under år 1939 var tillfinnandes i Västernorrlands län, närmast följt av Norrbottens län. På tredje plats kom Göteborgs och Bohus län.

Av tabellen framgår, att under år 1939 i genomsnitt 57 % av samtliga hjälpsökande arbetslösa blivit på ett eller annat sätt hjälpta. I enlighet med av statsmakterna fastställda regler skall den av arbetslöshetskommissionen bedrivna hjälpverksamheten vara inriktad på att i första hand bereda arbete åt de arbetslösa. Att kontantunderstödet emellertid under de båda senaste åren kommit att tillämpas i procentuellt större omfattning än under de föregående åren beror på att reservarbetena av olika anledningar denna tid förhållandevis starkt begränsats. Efterföljande tablå utvisar de genomsnittliga förskjut-

Anmälda och hjälpta arbetslösa 1939 enligt arbetslöshetskommissionens statistik.

Månad år	Hela antalet anmälda hjälpsökande	Därav personer, som erhållit arbetslöshetshjälp										Statens bruttoutgifter, 1 000-tal kr.
		Reservarbete			Ungdomshjälp			Kontantunderstöd		Tillsammans		
		statligt	statskommunalt	kommunalt	kurser	frivill. arbetstjänst	ungd.-res.-arb.	statligt	kommunalt	Antal	%	
1939												
Jan. . .	27 547	1 881	996	2 992	84	175	60	6 206	3 053	15 447	56·1	841
Febr. .	27 087	2 027	1 229	3 488	166	196	62	6 985	2 958	17 111	63·2	814
Mars . .	25 290	1 790	1 405	3 139	249	191	62	7 028	2 505	16 369	64·7	1 209
April .	22 790	1 241	1 229	2 360	150	195	24	5 847	2 023	13 069	57·3	1 013
Maj . .	15 310	1 490	1 087	1 489	79	205	36	2 441	1 127	7 954	52·0	1 054
Juni . .	9 917	1 763	904	1 347	46	137	31	529	839	5 596	56·4	1 313
Juli . .	6 634	1 533	674	1 015	35	87	31	—	776	4 151	62·6	1 434
Aug. .	6 071	1 364	624	896	33	81	32	—	596	3 626	59·7	1 409
Sept. .	7 063	1 246	544	844	27	83	33	—	783	3 560	50·4	1 144
Okt. . .	9 846	1 294	454	964	42	97	39	842	834	4 566	46·4	1 227
Nov. . .	13 495	1 363	492	1 192	32	104	40	1 811	1 366	6 400	47·4	971
Dec. . .	13 268	1 135	443	1 277	31	24	21	2 930	1 688	7 549	56·9	838
Medeltal pr månad												
1939 . .	15 360	1 511	840	1 750	81	131	39	2 885	1 546	8 783	57·2	1 106
1938 . .	14 927	1 951	1 308	1 517	59	170	35	2 370	2 252	9 662	64·7	1 312
1937 . .	18 213	4 212	2 090	1 527	33	210	75	2 271	2 382	12 800	70·3	2 135
1936 . .	35 601	9 068	4 590	2 407	348	364	250	4 710	3 169	24 906	69·9	3 596
1935 . .	61 581	16 765	9 574	3 442	879	769	92	6 589	3 523	41 633	67·6	5 732
1934 . .	114 802	22 684	15 723	5 801	2 040	781	32	26 485	6 088	79 634	69·4	7 415

ningarna mellan de olika hjälpformernas relativa betydelse under senaste femårsperiod:

	Av 100 hjälpsökande					Av 100 hjälpta				
	1935	1936	1937	1938	1939	1935	1936	1937	1938	1939
Sysselsatta i reservarbete	48·4	45·1	43·0	32·0	26·7	71·5	64·5	61·2	49·4	46·7
Kontantunderstödda[1]	19·2	24·8	27·3	32·7	30·5	28·5	35·5	38·8	50·6	53·3
Samtliga	67·6	69·9	70·3	64·7	57·2	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
Härav hjälpta:										
med bidrag av statsmedel	56·3	54·3	48·8	39·5	35·7	83·3	77·6	69·5	61·0	62·5
med enbart kommunala medel . . .	11·8	15·6	21·5	25·2	21·5	16·7	22·4	30·5	39·0	37·5

Den statsunderstödda hjälpverksamheten, som år 1934 nådde toppen i förhållande till den enbart kommunala, har därefter successivt kunnat inskränkas, men visade emellertid någon stegring under år 1939. Inemot två tredjedelar av de arbetslösa blevo hjälpta med bidrag av statsmedel, alltså ungefär dubbelt så många som med enbart kommunala medel.

[1] Häri ingår även »ungdomshjälpen», d. v. s. sådana unga arbetslösa, som varit sysselsatta vid kurser, arbetsläger (frivillig arbetstjänst) och ungdomsreservarbeten.

Arbetsmarknaden under februari 1940.

1. Läget på arbetsmarknaden.

Läget på arbetsmarknaden, sådant det framträder i de offentliga arbetsförmedlingarnas rapporter rörande efterfrågan och utbud å arbetskraft, är alltjämt gynnsamt. Februari månad uppvisade inga större förskjutningar i jämförelse med närmast föregående månad, vilket också framhölls i socialstyrelsens till socialdepartementet överlämnade redogörelse för situationen under februari månads första hälft. Vad som nu liksom under föregående månad trätt i förgrunden i förmedlingsverksamheten har varit åtgärderna för anskaffande av ersättare inom skilda yrken för de till militärtjänst inkallade samt för skogsbrukets tillgodoseende med arbetskraft. I sistnämnda avseende har den på sina håll synnerligen bekymmersamma situationen lättats genom de permitteringar från militärtjänstgöring, som beviljats för skogsarbetare i norra delarna av landet.

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser har visat en obetydlig nedgång från 165 i januari till 162 i februari. Flertalet huvudgrupper förete gynnsammare relationstal än för ett år sedan, då genomsnittssiffran för februari månad var 230. Arbetslöshetskommissionens statistik redovisar jämväl relativt goda siffror. Sålunda var antalet hos kommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa vid slutet av februari i år 13 838 mot 27 087 för februari 1939, alltså ungefär hälften. För den på grundval av fackföreningsrapporterna beräknade arbetslösheten utgjorde den senast tillgängliga siffran, avseende månadsskiftet januari/februari, 14·0 % mot 15·2 % en månad tidigare och 14·9 % vid motsvarande tidpunkt i fjol. Arbetsmarknadsläget inom de särskilda yrkesområdena liksom ock verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna belyses av efterföljande tabeller.

Även om det aktuella behovet av arbetskraft inom jordbruket ej var nämnvärt större än under januari, hade efterfrågan avsevärt ökats. Lantbrukarna syntes nämligen angelägna om att i så god tid som möjligt se sig om efter personal för sommarhalvåret. Mångenstädes anser man, att det kommande behovet torde bli svårare att täcka än vanligt, enär med sannolikhet skogsavverkningstiden kommer att utsträckas och alltså en del arbetskraft bindas med dylikt arbete under en tid, då den annars plägar vara sysselsatt i jordbruksarbete. Liksom förut har i stor utsträckning erfordrats ersättningspersonal för de värnpliktiga. Flertalet lediganmälda platser stodo vid månadens slut ännu obesatta, men då omflyttningen till det väsentliga kommer att försiggå först i slutet av april, föreligger möjlighet till utjämning.

Skogsavverkningarna försvårades på många håll under månadens första hälft på grund av den alltför rikliga snötillgången och den rådande kölden. Det senare inträffade tövädret underlättade i någon mån utnyttjandet av den till buds stående arbetskraften, varjämte arbetslösa från andra

yrkesområden på grund av den blidare väderleken visade större villighet än förut att antaga skogsarbete. Trots intensiva ansträngningar att anskaffa arbetskraft genom samarbete mellan arbetsförmedlingsorgan i skilda landsändar och trots de lättnader, som permitteringar från militärtjänst beredde, var bristen på skogsarbetare av olika kategorier under större delen av månaden mycket kännbar. Bostadsfrågans ordnande samt förekommande brist på verktyg och annan utrustning förorsakade alltjämt svårigheter. I gränstrakterna mot Norge har man nu liksom tidigare i viss utsträckning fått tillstånd att begagna sig av norska skogsarbetare. Trots de rådande besvärligheterna tedde sig situationen vid månadens utgång betydligt gynnsammare än vid dess början, och ytterligare lättnader emotses, i samma mån som ökad permittering från krigstjänst beviljas.

Inom industri och hantverk har arbetstillgången i genomsnitt haft ungefär samma omfattning som förut, även om beträffande vissa yrkesspecialiteter efterfrågan visat ökning. Detta gäller främst *metall- och maskinindustrins* yrkesmän, exempelvis kunniga verktygs- och maskinarbetare. I fabriksföretag, som bedriva tillverkning för försvarsändamål, har på en del håll med framgång placerats kvinnlig arbetskraft. Då dylika anställningar varit mycket begärliga, har behovet lätt kunnat tillgodoses. Ökad arbetstillgång har kännetecknat sysselsättningen vid bilverkstäderna, under det att en del tempoarbetare vid järnbruk och mekaniska verkstäder mer eller mindre tillfälligt saknat arbete. *Stenindustrins* läge är som förut tryckt. Driften i Bohuslän uppehålles enligt uppgift i huvudsak genom statsbeställningar, vilka dock inom den närmaste tiden komma att rätt avsevärt reduceras. Exportsvårigheter för sten liksom också minskade avsättningsmöjligheter för glas ha här och var föranlett driftinskränkningar. Inom *trävaruindustrin* kan man konstatera minskad sysselsättning med därav framkallat korttidsarbete inom möbel- och finsnickeribranschen. Från Värmland meddelas, att driften återupptagits i viss utsträckning vid sådana sågverk, som icke äro beroende av timrets framforslande genom flottning, och i Västerbotten har det låga vattenståndet i älvarna förorsakat inställelse av resp. inskränkning i driften vid vissa *träsliperier*. *Textilindustrin* arbetar under mycket goda förhållanden, något som också torde kunna sägas om flertalet konfektionsfabriker. Beklädnadsbranschen i övrigt har haft något reducerad arbetstillgång. *Skofabrikerna* ha gynnats av statsbeställningar, men materialbrist har förorsakat svårigheter i en del fabriker. *Byggnadsindustrin* har visserligen i en del fall haft ökat behov av arbetskraft för byggande av offentliga och enskilda skyddsrum samt för vissa försvarsanläggningar, men i stort sett ha arbetstillfällena inom byggnadsfacket liksom förut varit starkt begränsade och arbetslösheten på grund härav omfattande.

Sjöfarten, som under de föregående månaderna trots den pågående vintern visat större livaktighet än förut om åren, har på grund av rådande isförhållanden på sina håll legat så gott som fullständigt nere. Härom vittnar också den starka nedgången i förmedlingsfrekvensen. Sjömanshusen redovisade nu endast 1 173 påmönstringar och 3 466 avmönstringar mot 5 093 påmönst-

ringar och 5 674 avmönstringar föregående månad. Motsvarande siffror för februari 1939 voro 2 741 och 3 026.

Inom handel och samfärdsel voro endast obetydliga förändringar att anteckna. Kontorspersonal hade knappare anställningsmöjligheter än i januari, medan affärsanställda efterfrågades i ökad omfattning. För båda kategorierna var läget något svagare än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Alltjämt rådde brist på yngre arbetskraft till budsysslor och liknande sysselsättning.

Diversearbetargruppen har på grund av de rika snöfallen haft gott om tillfällighetsarbete i de större städerna.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorgan inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under februari månad tillsatts 1 904 platser, varav 1 451 manliga och 453 kvinnliga. Genom dessa interlokala förmedlingar erhöllo 1 010 personer arbetsanställningar i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under februari 1940 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	685
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	479
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	94
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	100
1939	167	105	82	68	55	54	61	61	76	87	135	151	103
1940	137	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	206
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	214
1939	223	253	201	177	140	129	129	115	135	171	200	188	184
1940	167	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·8	21·1	20·8	19·4	19·6	19·2	20·2	22·8	27·2	23·3
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	18·0
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·3	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	*14·0*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 187.

2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under februari 1940.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	9 138	6 374	6 096	5 410	4 341	2 957	14 548	10 715	9 053	136
Stockholms län . .	2 078	1 593	1 013	932	1 256	672	3 010	2 849	1 685	106
Uppsala län . . .	1 000	671	342	524	422	246	1 524	1 093	588	139
Södermanlands län	1 015	575	341	472	337	184	1 487	912	525	163
Östergötlands län .	1 853	1 561	927	874	723	475	2 727	2 284	1 402	119
Norrköping	1 383	743	570	321	184	77	1 704	927	647	184
Jönköpings län . .	2 069	802	589	661	553	333	2 730	1 355	922	201
Kronobergs län . .	999	287	177	157	193	98	1 156	480	275	241
Norra Kalmar län .	1 017	560	447	114	102	66	1 131	662	513	171
Södra Kalmar län .	1 754	334	230	371	284	179	2 125	618	409	344
Gotlands län . . .	206	242	87	125	133	81	331	375	168	88
Blekinge län . . .	1 700	871	611	622	699	420	2 322	1 570	1 031	148
Kristianstads län .	1 508	675	506	626	591	341	2 134	1 266	847	169
Malmöh. l.: Malmö	6 006	993	945	1 891	1 137	907	7 897	2 130	1 852	371
Hälsingborg . .	1 392	146	122	338	231	171	1 730	377	293	459
Länet i övrigt .	3 299	1 193	994	811	710	444	4 110	1 903	1 438	216
Hallands län . . .	972	229	144	378	238	132	1 350	467	276	289
Göteborgs stad . .	7 386	4 230	3 912	2 678	1 848	1 414	10 064	6 078	5 326	166
Göteb. o. Boh. län	2 488	578	470	397	297	215	2 885	875	685	330
Älvsborgs län . .	1 980	869	553	661	837	405	2 641	1 706	958	155
Skaraborgs län . .	1 357	1 045	623	493	602	353	1 850	1 647	976	112
Värmlands län . .	1 708	1 103	647	583	664	368	2 291	1 767	1 015	130
Örebro län	1 796	1 154	664	1 215	878	574	3 011	2 032	1 238	148
Västmanlands län .	854	784	338	580	581	313	1 434	1 365	651	105
Kopparbergs län .	741	776	396	624	500	315	1 365	1 276	711	107
Gävleborgs län . .	1 606	833	561	592	364	222	2 198	1 197	783	184
Västernorrlands län	3 937	997	851	664	463	363	4 601	1 460	1 214	315
Jämtlands län . .	1 045	1 294	562	508	419	290	1 553	1 713	852	91
Västerbottens län .	1 124	843	401	380	316	195	1 504	1 159	596	130
Norrbottens län . .	1 804	2 538	1 255	317	309	192	2 121	2 847	1 447	74
Summa febr. 1940	**65 215**	**34 893**	**25 374**	**24 319**	**20 212**	**13 002**	**89 534**	**55 105**	**38 376**	**162**
» jan. 1940	74 710	41 109	31 545	28 846	21 599	14 208	103556	62 708	45 753	165
» febr. 1939	71 969	20 014	15 805	22 441	21 067	12 671	94 410	41 081	28 476	230
» » 1938	60 579	17 687	13 137	20 910	17 759	10 421	81 489	35 446	23 558	230
» » 1937	71 215	26 180	21 759	18 413	16 941	9 875	89 628	43 121	31 634	208

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 904 platser, varav 1 451 manliga och 453 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 010 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	6 973	13 832	6 034	588	936	179	7 275	7 561	14 768	6 213
Jordbruk	4 259	4 236	1 496	576	926	171	4 589	4 835	5 162	1 667
Skogshushållning	2 714	9 596	4 538	12	10	8	2 686	2 726	9 606	4 546
Industri o. hantverk	35 959	5 522	4 647	4 210	1 884	1 319	37 368	40 169	7 406	5 966
Malmbrytning	100	48	36	—	—	—	100	100	48	36
Metall- o. maskinind.	4 496	1 730	1 089	118	148	138	4 339	4 614	1 878	1 227
Jord- och stenind.	3 088	252	241	38	2	2	3 075	3 126	254	243
Trävaruindustri	7 886	920	891	79	16	15	7 499	7 965	936	906
Pappers- o. graf. ind.	606	73	68	127	109	83	665	733	182	151
Livsmedelsindustri	1 892	384	357	1 103	250	189	2 719	2 995	634	546
Textil- o. bekl.-ind.	869	184	147	2 075	844	451	2 843	2 944	1 028	598
Läder- o. gummiind.	1 732	181	142	498	221	197	2 129	2 230	402	339
Kemisk-teknisk ind.	316	125	116	171	294	244	462	487	419	360
Byggnadsverksamh.	14 738	1 512	1 462	1	—	—	13 327	14 739	1 512	1 462
Kraft- o. värmeprod.	236	113	98	—	—	—	210	236	113	98
Sjöfart och fiske	4 475	1 433	1 390	164	34	32	4 456	4 639	1 467	1 422
Handel o. samfärdsel	9 306	4 304	3 584	6 902	4 991	3 506	14 298	16 208	9 295	7 090
Kontorsarbete	639	177	95	750	280	220	1 337	1 389	457	315
Affärs- o. lagerarb.	2 719	336	309	1 318	394	274	3 682	4 037	730	583
Landtransport	4 315	3 145	2 609	249	397	210	3 763	4 564	3 542	2 819
Hotell- o. rest.-rör.	579	182	158	2 847	2 647	1 969	2 861	3 426	2 829	2 127
Litter. o. konstn. arb.	290	31	28	41	6	6	321	331	37	34
Förvaltn. o. underv.	552	307	280	636	214	201	1 143	1 188	521	481
Sjukvård o. hygien	212	126	105	1 061	1 053	626	1 191	1 273	1 179	731
Husligt arbete	111	62	51	11 393	12 366	7 965	8 537	11 504	12 428	8 016
Diversearbete	7 549	9 740	9 668	9	1	1	6 401	7 558	9 741	9 669
Ungdom ut. särsk. utb.	842	—	—	1 053	—	—	1 855	1 895	—	—
Summa	**65 215**	**34 893**	**25 374**	**24 319**	**20 212**	**13 002**	**80 190**	**89 534**	**55 105**	**38 376**
Därav under 18 år	2 182	1 900	1 097	2 865	1 998	1 329	4 913	5 047	3 898	2 426

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Febr. 1940	Jan. 1940	Febr. 1939	Febr. 1940	Jan. 1940	Febr. 1939	Febr. 1940	Jan. 1940	Febr. 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	50	56	146	63	78	61	51	67	135	44	19	42
Jordbruk	101	150	115	62	77	61	94	137	105	35	18	32
Skogshushållning	28	40	214	·	·	·	28	40	214	47	·	47
Industri o. hantverk	651	591	842	223	302	239	542	519	678	84	70	81
Sjöfart och fiske	312	136	413	·	170	·	316	136	414	97	·	97
Handel o. samfärdsel	216	187	251	138	144	112	174	165	170	83	70	76
Husligt arbete	·	·	·	92	94	86	93	95	86	·	64	64
Diversearbete	78	76	361	·	·	·	78	76	361	99	·	99
Summa	**187**	**182**	**360**	**120**	**134**	**107**	**162**	**165**	**230**	**73**	**64**	**70**
Därav under 18 år	115	117	143	143	162	118	129	137	129	58	67	62

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 800 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under februari 1940 enligt uppgifter från arbetsgivare.

Undersökningens omfattning. Fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 utsändas socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden varje månad till ungefär 12 500 arbetsgivare inom industri och handel m. m. För februari 1940 ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 8 000 arbetsgivare. Då man emellertid i en jämförelse mellan januari och februari 1940 ej kan medtaga andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna, ingå i den nu slutförda bearbetningen av februarimaterialet blott uppgifter från 7 506 företag med c:a 360 000 arbetare. Bearbetningen gäller uppgifterna om antalet sysselsatta personer (arbetare och andra) samt svaren på frågorna angående överflöd eller brist på arbetskraft inom olika yrkesspecialiteter. Uppgifterna om de utbetalade lönesummorna och arbetsgivarnas omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft komma sedermera att användas i socialstyrelsens översikt över sysselsättning och arbetstillgång under första kvartalet 1940.

Undersökningens resultat. Indextal för antalet sysselsatta arbetare, för övriga sysselsatta samt för arbetare och övriga sysselsatta tillsammans ha i tab. 1 uträknats för februari 1940 med januari 1940 som bas. De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i januari och februari samt övriga sysselsatta den 31 januari och 29 februari 1940.

Enligt vad som framgår av tab. 1 var inom samtliga näringsgrenar sammanslagna antalet sysselsatta arbetare obetydligt mindre (0·4 %) i slutet av februari 1940 än en månad tidigare. Minskningen gällde endast de manliga arbetarna. Antalet kvinnliga arbetare hade däremot stigit. Liksom för samtliga näringsgrenar sammanslagna uppvisades för enbart den egentliga industrin en viss minskning av antalet manliga arbetare och någon ökning av antalet kvinnliga arbetare. Hela arbetarantalet inom den egentliga industrin förblev oförändrat. Beträffande den övriga personalen visar såväl indextalet för samtliga näringsgrenar sammanslagna som indextalet för enbart den egentliga industrin oförändrat antal sysselsatta personer.

Med undantag av skeppsvarv, där arbetarantalet stigit något sedan januari 1940 samt gruppen järn- och stålmanufaktur, som visade minskning, redovisas för de till malmbrytning och metallindustri hörande grupperna ungefär oförändrat antal sysselsatta arbetare. Inom jord- och stenindustri visa indextalen för kolgruvor och torvindustri förbättrad sysselsättning. Enligt anteckningar på rapportkorten hade torvfabrikerna haft känning av ökad efterfrågan på bränntorv. Arbetet vid stenbrott och stenhuggerier hade mångenstädes måst inställas till följd av stark kyla och mycket snö. Likaså hade tegelbrukens sysselsättning ofördelaktigt påverkats av den stränga vintern. Indextalen för stenbrott och stenhuggerier samt tegelbruk visa sålunda en minskning av arbetarantalet med resp. 13·6 och 12·1 %. Även cementfabriker och kalkbruk,

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl januari 1940 som februari 1940									
	Antal företag	Februari 1940		Indextal för februari 1940 (januari 1940 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 283	107 230	21 868	100·0	101·4	100·1	99·8	99·9	100·9	100·0
Gruvor o. anrikningsverk	16	2 459	140	100·2	97·1	100·2	96·6	100·1	95·1	100·0
Järn-, stål- o. kopparverk	31	10 813	1 251	101·0	81·3	101·0	103·4	101·1	112·7	101·2
Järn- o. stålmanufaktur .	293	14 215	1 872	97·0	92·0	96·7	101·0	97·4	94·9	97·2
Mekaniska verkstäder . .	625	53 870	11 667	100·4	107·2	100 7	101·1	100·5	104·0	100 8
Skeppsvarv	44	2 358	320	103·3	—	103·3	97·9	102·5	107·8	102·6
Elektriska verkstäder . .	82	15 636	5 414	100·0	98·8	99·7	96·1	98·8	98·5	98·8
Annan metallindustri . .	192	7 879	1 204	100·3	103·3	100·8	100 0	100·1	103·0	100·7
Jord- o. stenindustri . . .	444	13 390	1 542	94·0	93·9	93·7	102·2	94·7	95·6	94·7
Kolgruvor	3	795	37	103·8	—	103·8	100·0	103·6	·	103·6
Torvindustri	49	415	27	128·0	·	127·7	100·0	125·9	·	125·6
Stenbrott o. stenhuggerier	114	2 226	245	86·4	—	86·4	100·4	87·5	96·2	87·6
Cementfabriker, kalkbruk	93	2 341	301	97·7	94·4	97·6	102·0	97·9	101·0	98·0
Tegelbruk	137	2 923	433	88·0	·	87·9	108·0	89·8	101·2	90·0
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	3 031	342	97·0	93·4	95·6	97·4	96·9	93·8	95·8
Glasbruk	30	1 659	157	98·2	98·8	95·9	101 9	98·4	100·0	98·6
Träindustri	632	21 519	2 271	98·0	93·6	98·0	98·9	98·0	100·0	98·0
Sågverk o. hyvlerier . .	252	9 673	808	97·0	·	97·0	9 ·7	96·9	113·0	97·0
Snickeri- o. möbelfabriker	337	10 405	1 230	98·7	96·3	98·6	100·8	98·8	101·5	98·8
Annan trävaruindustri .	43	1 441	233	10··7	91·3	99·3	99·1	100·2	94·7	99·3
Pappers- o. grafisk ind. .	535	37 022	6 511	99·3	100·2	99·5	102·1	99·5	101·4	99·9
Pappersmassefabriker . .	60	11 193	1 085	98·4	96·5	98·4	99 5	98·5	99·3	98·5
Pappersbruk o. pappfabr. .	51	12 026	1 107	100·5	100·5	100·5	102·0	100·6	100·7	100·6
Annan pappersindustri .	114	4 377	543	97·8	101·0	99·8	96·8	96·9	101·2	99 4
Grafisk industri	310	9 426	3 776	99·6	98·7	99·4	103·8	100·2	102·1	100 6
Livsmedelsindustri	768	24 268	7 635	98·7	100·4	99·3	100·8	98·9	100·9	99·6
Kvarnar	43	1 298	351	98·2	97·6	98·2	96·7	98·2	94·0	97·9
Bagerier	186	3 720	1 273	101·9	109·7	104·4	106·1	101·7	108·8	104·8
Råsockerbruk o. raffinad. .	27	3 759	548	96·6	100·9	97·5	103 2	97·6	100·6	98·2
Choklad- o. karamellfabr.	63	2 949	690	102·7	110·2	108·1	106·6	104·4	109·5	107·9
Bryggerier o. läskedrycksf.	207	5 018	1 049	99·8	95·8	98·6	101·0	99·3	97·8	99·0
Tobaksfabriker	9	1 988	203	103·7	93·4	99·6	100·5	103·3	98·5	99·7
Slakterier o. konservfabr.	116	3 019	1 593	100·0	77·6	92·5	97·2	98·2	87·3	94·0
Annan livsmedelsindustri	117	2 517	1 928	93·0	104·5	95·7	98·6	94·6	99·9	97·0
Textil- o. beklädnadsind. .	548	62 069	7 303	100·3	102·9	102·1	100·7	100·4	102·8	102·0
Bomullsindustri	43	14 105	1 045	100 9	101·6	101·3	101·8	101·0	101·6	101·3
Jute- o. linneindustri . .	11	1 830	77	104·0	102·8	103·4	96·3	103·4	102·8	103·1
Ylleindustri	56	10 780	1 074	103·8	103·5	103·7	99·6	103·2	103·3	103·3
Trikåfabriker	100	9 111	978	101·0	102·5	102·2	103 8	101·5	102·6	102·3
Skrädderier o. sömnadsfabr.	224	20 481	3 094	92·4	103·7	101·9	100·6	95·1	103·4	101·7
Annan hithörande industri	114	5 762	1 035	100·7	102·3	101·6	98·6	100·1	102·0	101·1
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	280	21 598	3 088	101·0	103·3	102·0	103·6	101·3	103·2	102·0
Garverier	28	2 496	271	101·5	100 5	101·4	108·8	102·1	101·8	102·1
Skofabriker	111	8 965	1 088	101·5	104·1	102·7	101·2	101·4	103·9	102·5
Gummivarufabriker . . .	34	6 742	1 090	99·5	103·4	101·4	104·2	100·3	103·4	101·8
Annan hithörande industri	107	3 395	639	102·0	100·9	101·6	100·0	101·6	101·0	101·4
Kemisk-teknisk industri .	192	11 658	2 920	97·3	105·9	100·2	100·0	97·7	104·7	100·2
Färg-, olje- o. parfymfabr.	80	2 920	1 478	96·1	109·7	101·0	98·1	96·1	105·6	100·0
Sprängämnesfabriker . .	7	2 089	228	95·4	122·7	103·3	101·6	96·4	122·2	103·4
Tändsticksfabriker . . .	8	3 241	219	105·7	101·5	103·7	102·3	105·4	101·4	103·6
Annan kemisk-tekn. ind. .	97	3 408	995	94·0	97·5	94·8	101·4	95·6	98·3	96·2
Samtliga industrigrupper	**4 682**	**298 754**	**53 138**	**99·2**	**102·3**	**100·0**	**100·6**	**99·4**	**102·2**	**100·1**
Byggnadsverksamhet . .	846	12 795	1 914	98·5	125·4	98·6	97·7	98·2	105·6	98·5
Statliga verk o. byggn.-arb.	177	22 474	5 992	103·0	105·0	103·1	102·1	102·8	103·9	102·9
Komm. verk o. byggnadsarb.	214	13 480	3 723	96·5	98·0	96·6	102·4	97·6	103·0	97·8
Handel o. varulager . . .	1 244	5 919	21 013	99·0	91·2	97·3	97·6	98·4	96·7	97·5
Samfärdsel	174	5 354	1 439	77·1	123·7	77·7	99 0	80·4	108·5	81·4
Banker	117	—	4 895	—	—	—	98·2	97·8	98·9	98·2
Försäkringsföretag . . .	52	—	3 721	—	—	—	100·2	98·8	101·2	100·2
Samtliga näringsgrenar	**7 506**	**358 776**	**95 835**	**98·8**	**102·2**	**99·6**	**99·8**	**99·0**	**101·5**	**99·6**

[1] Indextal för mindre än 10 personer (under februari) ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 10 men ej över 50 personer, äro tryckta med medievalstil.

porslins-, kakel- och lergodsfabriker samt glasbruk uppvisade sänkta indextal. Antalet sysselsatta arbetare vid sågverk och hyvlerier samt snickeri- och möbelfabriker hade sjunkit något sedan slutet av januari. För pappersmassefabriker noteras en viss tillbakagång av arbetarantalet, medan indextalen för pappersbruk och pappfabriker, annan pappersindustri och grafisk industri tyda på oförändrad sysselsättning. Inom livsmedelsindustrin observeras en ökning av arbetarantalet vid choklad- och karamellfabriker samt vid bagerier. Kvarnar, sockerbruk, bryggerier samt särskilt slakterier och konservfabriker uppvisade däremot sänkta indextal. Nedgången inom den sistnämnda gruppen berodde huvudsakligen på en för årstiden normal minskning av konservfabrikernas arbetarantal (dålig tillförsel av fisk). För samtliga till textil- och beklädnadsindustri och till läder-, hår- och gummivaruindustri hörande grupper uppvisades något höjda indextal. Inom den förstnämnda huvudgruppen utgjorde, såsom tabellen visar, höjningen i genomsnitt 2·1 % och inom den senare 2·0 %. Även för kemisk-teknisk industri märkes något förbättrad sysselsättning, dock ej för gruppen annan kemisk-teknisk industri. Indextalet för byggnadsverksamhet visar en obetydlig minskning av arbetarantalet. Det låga indextalet för gruppen samfärdsel berodde på en kraftig nedgång av antalet sysselsatta stuveriarbetare.

För att möjliggöra en jämförelse av arbetarantalets förändringar inom olika näringsgrenar mellan slutet av januari och slutet av februari 1940 med motsvarande förändringar ett år tidigare ha, med användande av uppgifterna för första kvartalet 1939, indextal (här ej återgivna) beräknats över antalet sysselsatta arbetare i början av mars 1939 med början av februari 1939 som bas. Att materialet för februari och mars 1939 använts beror på att före statistikens omläggning den 1 oktober 1939 avsågo de införskaffade uppgifterna den första i stället för den sista avlöningsperioden i månaden. De för mars 1939 beräknade indextalen mäta således arbetarantalets förändringar under en tidsperiod, som nästan sammanfaller med februari 1939. Man torde därför av en jämförelse mellan indextalen för mars 1939 och februari 1940 kunna utläsa eventuella likheter eller olikheter i sysselsättningens förändringar under februari 1939 och under februari 1940. Vid en sådan jämförelse visar det sig, att utvecklingen för jord- och stenindustri, träindustri, byggnadsverksamhet, handel och varulager samt samfärdsel (stuverier) var gynnsammare år 1939 än år 1940. För övriga huvudgrupper synes däremot utvecklingen i stort sett ha varit likartad båda åren.

I tab. 2 ha för olika näringsgrenar och län indextal beräknats över antalet sysselsatta personer under februari 1940 med januari 1940 som bas. Att indextalet för samtliga näringsgrenar och hela riket är 0·4 enheter högre enligt tab. 2 än enligt tab. 1 förklaras av att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab. 2. Det bör framhållas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Indextalet för samtliga näringsgrenar tillhopa i Gotlands län visar en nedgång av antalet sysselsatta personer med 13·4 % och indextalet för Norrbottens län en ökning med 19·4 %. I förra fallet berodde förändringen på en kraftig minskning av

Tab. 2. Sysselsatta personer under februari 1940 i jämförelse med januari 1940 inom vissa näringsgrenar och olika län.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i februari 1940 med januari 1940 som bas[1]															
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	98·2	104·3	95·7	102·5	100·3	101·5	110·0	100·6	100·0	98·2	99·8	96·2	99·3	99·3
Stockholms län	102·0	80·3	79·0	99·5	104·2	103·9	122·8	97·2	100·4	90·9	101·4	104·7	100·0	100·5
Uppsala »	99·2	84·8	107·3	99·0	93·7	103·3	101·5	102·1	99·7	99·0	101·4	96·8	102·6	99·7
Södermanlands »	97·5	96·1	90·7	99·8	98·8	101·2	92·5	99·7	97·7	92·8	104·1	96·2	99·2	98·1
Östergötlands »	104·4	93·0	99·9	97·2	101·3	102·1	103·9	92·3	102·1	100·0	102·4	98·4	90·0	101·8
Jönköpings »	100·9	97·5	94·6	100·1	102·1	103·6	102·4	104·7	100·5	108·0	95·8	95·0	95·0	100·6
Kronobergs »	97·4	103·6	104·8	100·6	106·0	97·3	104·0	—	101·3	125·4	157·6	101·5	·	102·7
Kalmar »	98·9	95·3	100·2	99·9	101·5	114·1	111·4	105·0	100·6	105·1	94·6	101·2	70·0	100·4
Gotlands »	106·6	32·2	123·1	97·0	99·2	—	·	—	74·6	94·6	108·8	107·7	94·4	86·6
Blekinge »	100·4	85·9	99·3	99·0	89·4	98·3	101·1	81·9	96·0	100·0	100·7	96·0	95·2	97·9
Kristianstads »	97·6	99·3	96·0	100·3	96·5	100·7	102·6	99·7	99·3	105·0	106·6	94·7	91·4	99·4
Malmöhus »	100·1	96·8	100·5	98·2	99·9	101·9	101·4	96·3	100·1	103·1	98·5	98·6	100·9	99·9
Hallands »	95·6	64·4	91·2	92·2	101·1	100·1	103·0	—	97·3	84·2	105·5	97·9	95·3	97·1
Göteb. o. Bohus »	100·3	95·0	100·9	98·6	96·5	101·8	102·5	100·6	99·9	96·0	96·7	98·7	99·8	99·3
Älvsborgs »	101·7	95·2	101·5	96·5	98·3	101·4	99·2	98·5	100·6	87·6	97·8	98·6	99·1	100·3
Skaraborgs »	99·7	98·7	108·7	110·2	102·4	105·3	104·2	102·8	102·2	92·9	103·4	98·2	101·4	102·1
Värmlands »	100·4	93·1	99·7	102·9	98·0	104·6	98·4	·	101·3	107·5	105·1	96·1	98·2	101·3
Örebro »	98·7	90·3	95·8	99·6	103·8	98·7	101·1	103·0	99·7	100·7	100·1	96·9	100·0	99·6
Västmanlands »	100·1	93·4	83·4	103·4	94·8	112·1	99·1	—	98·8	93·4	99·7	97·2	90·9	98·7
Kopparbergs »	102·9	113·5	81·1	107·5	114·8	105·1	103·2	107·6	100·1	79·2	118·0	100·6	87·5	100·3
Gävleborgs »	100·8	97·8	91·7	100·8	104·6	106·1	102·0	98·3	99·5	97·3	104·8	98·5	97·1	100·1
Västernorrlands »	102·8	·	89·5	95·1	95·4	114·0	109·3	83·8	94·5	99·4	102·7	93·6	87·3	95·7
Jämtlands »	97·3	100·5	117·9	97·6	102·6	—	91·7	—	102·9	98·6	99·0	94·4	95·5	101·0
Västerbottens »	99·7	118·2	125·4	96·8	105·9	—	101·0	—	106·9	92·2	110·7	100·3	92·9	106·1
Norrbottens »	102·0	69·2	258·9	101·4	112·1	·	104·8	—	141·5	102·6	109·1	98·1	—	119·4
Hela riket	100·0	94·7	98·0	99·9	99·6	102·0	102·0	100·2	100·1	98·5	100·9	97·5	99·0	100·0

arbetarantalet vid de gotländska kalkbruken och i senare fallet på driftens igångsättande vid två större sågverk.

Svaren på frågorna, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter, visa, liksom under januari 1940, att inom mekaniska verkstadsindustrin förelåg brist på olika slag av yrkesarbetare såsom verktygsarbetare, filare, maskinarbetare m. fl. Något överflöd på bilmontörer och bilreparatörer synes ej längre vara för handen. En del (dock mindre antal än under januari) stenhuggerier rapporterade överflöd på stenhuggare. Inom träindustrin uppgavs för februari liksom för januari överflöd på maskinsnickare samt möbel- och finsnickare. Textilindustrin hade som förut brist på kvinnliga väveri- och trikåfabriksarbetare. Vid några skofabriker rådde fortfarande brist på nätlerskor. Inom byggnadsindustrin anmäldes allmänt överflöd på olika slag av yrkesarbetare (t. ex. murare, byggnadssnickare, målare, rörläggare). Fortfarande rapporterade en del arbetsgivare överflöd på chaufförer. Bristen på springpojkar kvarstod alltjämt.

[1] Se not å sid. 184.

4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	86	26 475	22 073	1 502	5·7	1 158	26 170	3 895	14·9
Bleck- o. plåtslagareförb. .	54	2 802	—	547	19·5	—	2 874	428	14·9
Bokbindareförbundet . . .	51	8 008	5 239	316	3·9	226	7 944	225	2·8
Bryggeriindustriarb.-förb. .	107	6 913	1 568	367	5·3	207	7 292	403	5·5
Byggnadsträarbetareförb. .	330	35 662	—	15 933	44·7	—	36 112	13 913	38·5
De förenade förbunden . .	52	10 533	3 105	369	3·5	191	10 336	304	2·9
Elektriska arbetareförb. . .	65	7 164	—	673	9·4	—	8 051	557	6·9
Gjutareförbundet	103	7 964	—	173	2·2	—	7 841	628	8·0
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	558	66 485	7 982	19 505	29·3	1 442	67 265	20 771	30·9
Byggnadsind.-arb. . . .	192	25 900	608	10 596	40·9	169	25 814	11 191	43·4
Byggnadsämnesind.-arb.	192	13 708	466	4 870	35·5	81	13 232	4 890	37·0
Glasbruksarb.	43	3 722	87	442	11·9	18	3 623	545	15·0
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 427	808	1 163	26·3	201	4 751	1 338	28·2
Tändsticksarb.	4	1 443	637	6	0·4	—	1 395	38	2·7
Övriga arb.	108	17 285	5 376	2 428	14·0	973	18 450	2 769	15·0
Gruvindustriarbetareförb. .	49	7 969	56	214	2·7	1	9 147	322	3·5
Handelsarbetareförb. . . .	255	38 815	15 512	1 595	4·1	402	38 462	1 886	4·9
Kommunalarbetareförb. . .	281	43 566	11 346	3 016	6·9	873	44 221	3 070	6·9
Lantarbetareförbundet . .	653	36 500	581	2 755	7·5	337	36 747	2 442	6·6
Litografförbundet	19	2 806	170	57	2·0	2	2 740	51	1·9
Livsmedelsarbetareförb. . .	125	25 723	7 796	2 268	8·8	879	26 033	2 742	10·5
Metallindustriarb.-förb. . .	302	162 559	9 454	8 484	5·2	482	162 637	8 884	5·5
Järnbruksarbetare . . .	57	34 683	389	571	1·6	2	34 754	570	1·6
Verkstadsarbetare . . .	245	127 876	9 065	7 913	6·2	480	127 883	8 314	6·5
Murareförbundet	120	10 695	—	5 815	54·4	—	10 532	5 200	49·4
Målareförbundet	196	15 499	2	7 487	48·3	—	15 551	4 850	31·2
Pappersindustriarb.-förb. .	134	31 142	1 495	2 006	6·4	180	32 483	2 230	6·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	55	3 670	793	774	21·1	188	3 458	682	19·7
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	52	11 057	4 619	472	4·3	152	10 839	1 071	9·9
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	308	15 439	3	2 659	17·2	2	16 110	7 323	45·5
Stenindustriarbetareförb. .	136	7 743	—	2 233	28·8	—	7 070	2 784	39·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	227	19 676	12	7 070	35·9	11	20 881	11 007	52·7
Textilarbetareförbundet . .	93	37 334	21 715	820	2·2	488	36 941	757	2·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 440	1 871	77	3·2	74	2 431	87	3·6
Transportarbetareförb. . .	128	19 321	190	2 997	15·5	74	21 362	2 201	10·3
Träindustriarbetareförb. . .	251	22 177	382	3 432	15·5	92	22 411	7 626	34·0
Typografförbundet	104	11 613	599	646	5·6	53	11 613	620	5·3
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	239	21 255	—	6 588	31·0	—	19 524	8 254	42·3
Summa	5 145	719 005	116 563	100 850	14·0	7 514	725 078	115 213	15·9
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 837	703 566	116 560	98 191	14·0	7 512	708 968	107 890	15·2

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under januari uppgivits till inalles 457 336.

5. Statens arbetslöshetskommission

januari och februari 1940.

Kommissionens verksamhet under januari 1940. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av januari till 13 945. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1939:		Maj	15 310	Oktober	9 846
Januari	27 547	Juni	9 917	November	13 495
Februari	27 087	Juli	6 634	December	13 268
Mars	25 290	Augusti	6 071	1940:	
April	22 790	September	7 063	Januari	13 945

Yrkesfördelningen i slutet av januari 1939 och ökningen (resp. minskningen) yrkesvis från december månad 1939 till januari månad 1940 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsök.	Ökning (minskn.)		Antal hjälpsök.	Ökning (minskn.)
Jordbruk	282	— 13	Kraft- o. värmeproduktion	59	+ 4
Skogshushållning	258	— 349	Sjöfart o. fiske	183	+ 29
Malmbrytning	27	— 22	Kontorsarbete	108	+ 2
Metall- o. maskinindustri	590	— 1	Butiks- o. lagerarbete	467	+ 28
Jord- och stenindustri	1 381	+ 185	Hotell- o. restaurangrörelse	112	+ 6
Trävaruindustri	1 622	+ 19	Landtransport	679	+ 67
Pappers- o. grafisk industri	*290*	+ 68	*Allmän tjänst o. fria yrken*	129	+ 3
Livsmedelsindustri	167	+ 20	Husligt arbete	27	+ 4
Textil- o. beklädnadsindustri	118	+ 5	Tillfällighets- o. diversearbete	3 620	— 80
Läder-, hår- o. gummivaruind.	137	+ 33	Ungdom utan särskild utbildn.	140	— 69
Kemisk-teknisk industri	86	— 14			
Byggnadsverksamhet	3 463	+ 752	Summa	13 945	+ 677

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under januari månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv. ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv. ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	1 383	0·2	1 084	78·4	Göteborgs stad	1 286	0·5	910	70·8
Stockholms län	252	0·1	174	69·0	Göteb. o. Boh. län	1 445	0·7	802	55·5
Uppsala »	185	0·1	88	47·6	Älvsborgs »	313	0·1	170	54·3
Södermanl. »	190	0·1	130	68·4	Skaraborgs »	48	0·0	27	56·3
Östergötlands »	387	0·1	317	81·9	Värmlands »	449	0·2	165	36·7
Jönköpings »	175	0·1	99	56·6	Örebro »	289	0·1	71	24·6
Kronobergs »	227	0·1	145	63·9	Västmanlands »	91	0·1	29	31·9
Kalmar »	486	0·2	207	42·6	Kopparbergs »	131	0·1	53	40·5
Gotlands »	36	0·1	23	63·9	Gävleborgs »	567	0·2	342	60·3
Blekinge »	595	0·4	264	44·4	Västernorrl. »	2 160	0·8	1 443	66·8
Kristianstads »	196	0·1	103	52·6	Jämtlands »	71	0·1	52	73·2
Malmö stad	997	0·7	815	81·7	Västerbottens »	358	0·2	147	41·1
Malmöhus län	794	0·2	480	60·5	Norrbottens »	623	0·3	259	41·6
Hallands »	211	0·1	129	61·1	Summa	13 945	0·2	8 528	61·2

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	1 314	Ungdomshjälp	reservarbete	15	Understöd statligt 3 273
	statskommunalt	411		arbetsläger	62	kommunalt 2 085
	kommunalt	1 335		kurser	33	Summa 8 528

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under januari till c:a 0·6 milj. kr.

Arbetslösheten i februari 1940. Vid slutet av februari månad uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt av kommissionen meddelade uppgifter till c:a 13 838. Då antalet vid januari månads utgång var 13 945, hade sålunda under februari 1940 antalet hjälpsökande minskats med c:a 0·8 %.

Kollektivavtal i Sverige år 1938.[1]

Kollektivavtalens utbredning. Efterföljande tabell utvisar antalet och fördelningen på olika näringsgrupper av de i socialstyrelsens statistik redovisade kollektivavtal — med därav berörda arbetsgivare och arbetare — som voro upprättade vid 1937 års utgång, de som träffades under 1938 års lopp samt de som voro gällande vid samma års slut.

På sätt som i de statistiska redogörelserna för tidigare år skett ha ej heller i efterföljande redogörelse medtagits andra kollektivavtal än sådana, som reglera arbets- och lönevillkoren. Här ha således icke medtagits kollektiva uppgörelser enbart om allmänna bestämmelser, om semester, om förhandlingsordning eller om förmåner vid sjukdom o. s. v.

Kollektivavtalens utbredning inom olika näringsgrupper.

Näringsgrupper	Antal den 31 dec. 1937			Antal under år 1938			Antal den 31 dec. 1938		
	gällande kollektivavtal	därav berörda		ingångna kollektivavtal	därav berörda		gällande kollektivavtal	därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Malmbrytning och metallindustri	376	2 101	139 702	381	1 257	110 263	727	2 982	162 703
Jord- och stenindustri	445	902	38 587	383	823	26 962	624	1 135	41 238
Trävaruindustri och skogshantering	1 118	1 683	119 786	703	720	82 514	1 451	2 111	126 129
Pappers- och grafisk industri	241	899	55 556	166	1 050	56 805	203	1 127	59 955
Livsmedelsindustri	951	3 339	42 589	307	1 041	18 113	953	3 555	46 871
Textil- och beklädnadsindustri	188	1 098	69 008	75	655	21 138	191	978	72 592
Läder-, hår- och gummivaruindustri	280	2 140	24 470	91	526	7 533	303	2 196	27 688
Kemisk-teknisk industri	127	142	10 803	42	48	4 388	127	145	11 449
Byggnadsverksamhet	2 187	9 157	138 516	754	3 582	32 744	2 741	13 001	161 979
Allmänna verk och arbeten m. m.	471	303	65 611	279	188	24 985	586	365	71 392
Handel och varulager	1 581	2 473	25 894	686	1 162	17 349	1 778	2 848	29 046
Land- och sjötransport	911	5 516	63 599	455	3 879	28 993	1 101	6 233	74 162
Jordbruk och fiske	127	2 415	71 670	71	4 047	77 083	86	4 081	77 549
Annan yrkesrörelse	582	4 132	45 045	301	2 395	33 473	721	7 906	52 733
Summa	**9 585**	**36 300**	**910 836**	**4 694**	**21 373**	**542 348**	**11 592**	**48 663**	**1 015 486**

Till belysande av kollektivavtalens relativa utbredning inom olika näringsgrupper meddelas nedanstående sammanställning av antalet av kollektivavtal berörda arbetare vid slutet av åren 1937 och 1938 samt antalet inom

[1] Ur publikationen Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet under år 1938. Sveriges off. stat. Stockholm 1940.

respektive näringsgrupper sysselsatta arbetare under det senaste år, för vilket dylik statistik föreligger (1937).

Näringsgrupper	Hela antalet sysselsatta arbetare (1937)	Därav berörda av kollektivavtal 31 december 1937 Antal	%	31 december 1938 Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	200 311	139 702	69·6	162 703	81·1
Jord- och stenindustri	41 908	38 587	92·1	41 238	98·4
Trävaruindustri (utom skogshantering)	71 896	45 616	63·4	48 763	67·8
Pappers- och grafisk industri	59 968	55 556	92·6	59 955	99·9
Livsmedelsindustri	58 104	42 589	73·3	46 871	80·7
Textil- och beklädnadsindustri	88 146	69 008	78·3	72 592	82·4
Läder-, hår- och gummivaruindustri	28 307	24 470	86·4	27 688	97·8
Kemisk-teknisk industri	14 839	10 803	72·8	11 449	77·2

Avtalens parter. Kollektivavtalet förutsätter ovillkorligen, att de avtalsslutande arbetarna äro organiserade i en fackförening eller liknande, tillfällig eller permanent, sammanslutning. Vad beträffar arbetsgivarnas organisation, belyses denna av nedanstående sammanställning, som avser de vid slutet av år 1938 gällande avtalen:

	Antal avtal	Antal berörda arbetare
Organiserade arbetsgivare	2 876	733 814
Icke organiserade arbetsgivare	8 716	281 672
Summa	**11 592**	**1 015 486**

Avtalens giltighetsområde och giltighetstid. Med hänsyn till giltighetsområde fördela sig avtalen sålunda:

	Under år 1938 ingångna avtal: Antal avtal	Antal arbetare	Vid 1938 års utgång gällande avtal: Antal avtal	Antal arbetare
Riksavtal	33	197 263	79	351 356
Distriktsavtal	56	90 357	91	110 761
Ortsavtal	717	39 052	2 463	156 658
Avtal för enskilda arbetsplatser	3 888	215 671	8 959	396 711
Summa	**4 694**	**542 343**	**11 592**	**1 015 486**

Riksavtal ha under året ingåtts för den mekaniska verkstadsindustrin, gravvårdsindustrin, byggnadsämnesindustrin, pappersbruk, bokbinderier, grafiska anstalter, tidningspressens grafiska anstalter, civiltryckerier, tidningstryckerier, sockerindustrin, export- och andelsslakterier, beställningsskrädderier, konfektionsindustrin, detaljisternas sömnadsindustriförbund, elektriska installationsfacket, vattenfallsstyrelsens kraftverksanläggningar, statsbanornas ban- och byggnadsarbeten, statsbanornas omlastarpersonal, lotsverkets byggnads- och förrådsarbeten, butikspersonal vid kooperativa förbundet, Tempo, Epa och Turitz, lagerarbetare hos kooperativa förbundet, lager- och transportarbetare inom petroleumbranschen, bensinstationspersonal, bokbinderiernas expeditions- och distributionspersonal, segelfartygens ombordanställda, motorfartygens ombordanställda, lastning och lossning av segel- och motorfartyg, handelsträdgårdar, hotell och restauranger, apotekens farmacevter samt apotekens tekniska personal.

Av under året träffade distriktsavtal — sådana avtal, som vartdera omfatta ett större antal arbetsställen inom en näringsgren och ett större område — må särskilt nämnas jordbrukets länsavtal.

Ortsavtal, varmed förstås sådana avtal, som omfatta hela eller större delen av en näringsgren på en ort, återfinnas mest inom livsmedelsindustrin, byggnadsverksamheten och åkerirörelsen.

Det stora flertalet avtal avse enskilda arbetsplatser; dessa avtal omfatta dock tillsammans ej mer än en dryg tredjedel av totalantalet arbetare.

Avtalens giltighetstid fastställdes i de under år 1938 ingångna avtalen i flertalet fall (52·3 %) till högst ett år. Dessa avtal omfattade 216 355 arbetare. En avtalstid på två år förekom dock i nära nog lika många avtalsuppgörelser (44·8 %), och efter antalet berörda arbetare räknat var denna avtalstid den vanligast förekommande (58·9 %). Bland avtalen med två års giltighetstid befinna sig nämligen flera av de mera omfattande riksavtalen. En längre giltighetstid än två år har endast undantagsvis förekommit.

I fråga om vad som kan vara för året anmärkningsvärt beträffande avtalens lönebestämmelser m. m. må hänvisas till vad därom sagts i de i denna tidskrift tidigare publicerade kvartalsöversikterna. (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 214 och 595, årg. 1939, sid. 301.)

Arbetsinställelser i Sverige år 1938.[1]

Enligt redogörelsen för arbetsinställelser i Sverige år 1938 inträffade detta år 85 arbetsinställelser. Antalet arbetsinställelser av olika karaktär ävensom antalet därav direkt berörda arbetsgivare och arbetare samt antalet genom arbetsinställelserna förlorade arbetsdagar framgår av nedanstående tabell.

År	Strejker			Lockouter			Arbetsinställelser av bland. karaktär			Hela antalet			
	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	arb.-inst.	arbetsgivare	arbetare	förlorade arbetsdagar (tusental)
1928	173	18 055	1 006	12	48 748	3 558	16	4 658	271	**201**	**776**	**71 461**	**4 835**
1929	155	12 176	635	9	138	5	16	362	27	**180**	**489**	**12 676**	**667**
1930	238	19 675	976	10	262	29	13	814	16	**261**	**803**	**20 751**	**1 021**
1931	179	40 300	2 613	6	346	7	8	253	7	**193**	**528**	**40 899**	**2 627**
1932	166	47 797	2 931	12	107	1	4	2 243	163	**182**	**1 219**	**50 147**	**3 095**
1933	135	27 583	3 219	1	60	2	4	4 337	213	**140**	**1 940**	**31 980**	**3 434**
1934	103	13 588	760	—	—	—	—	—	—	**103**	**427**	**13 588**	**760**
1935	92	11 896	336	4	41	2	2	5 252	450	**98**	**189**	**17 189**	**788**
1936	55	3 395	435	3	49	1	2	30	2	**60**	**148**	**3 474**	**438**
1937	64	6 743	256	—	—	—	3	24 161	605	**67**	**1 260**	**30 904**	**861**
1938	*83*	*5 814*	*228*	*1*	*12 900*	*635*	*1*	*10 237*	*421*	**85**	**1 395**	**28 951**	**1 284**

I jämförelse med närmast föregående redogörelseår uppvisar antalet av konflikter berörda arbetare samt genom konflikterna förlorade arbetsdagar icke oväsentliga stegringar. Högsta förlustsiffran, omkring 635 000 arbetsdagar, finner man inom hotell- och restaurangnäringen, där lockout trädde i verkställighet den 17 januari hos organiserade företagare. Konflikten, i vilken så små-

[1] Se noten sid. 189.

ningom även vissa utanför arbetsgivarföreningarna stående företagare deltogo genom sympatiaktioner, löstes först den 12 mars. För gruppen pappers- och grafisk industri redovisas cirka 421 000 arbetsdagar, vilka hänföra sig till strejker och lockouter inom de grafiska facken. Denna riksomfattande konflikt utbröt den 11 juli och pågick till och med den 31 augusti. Från år 1937 kvarstod konflikten vid skinn- och pälsvarufabriker i Malung, vilken löstes först den 4 april 1938 och föranledde 55 000 förlorade arbetsdagar under år 1938. Övriga redovisade konflikter ha i allmänhet varit av mindre omfattning.

Om man för de till industrin hörande näringsgrupperna sammanställer antalet förlorade arbetsdagar med de på dessa områden sysselsatta arbetarnas antal, finner man, att genom arbetsinställelser förlorats i genomsnitt 0·9 arbetsdagar per anställd arbetare under redogörelseåret. Motsvarande siffra var år 1937 0·2 samt i medeltal för åren 1928—1937 2·4 och för åren 1910—1927 4·1, år 1909 (storstrejksåret) 29·3 och för perioden 1903—1908 i medeltal 2·6.

Fördelningen på olika *näringsgrupper* framgår av följande tabell.

Näringsgrupper	Arbetsinställelser	Arbetsgivare	Arbetare	Förlorade arbetsdagar
Malmbrytning och metallindustri . .	11	14	750	40 900
Jord- och stenindustri	4	25	283	18 100
Trävaruindustri och skogshantering .	10	31	2 144	32 800
Pappers- och grafisk industri	1	426	10 237	421 200
Livsmedelsindustri	2	2	30	2 000
Textil- och beklädnadsindustri . . .	2	2	450	1 400
Läder-, hår- och gummivaruindustri .	2	2	167	60 000
Kemisk-teknisk industri	—	—	—	—
Byggnadsverksamhet	34	284	1 579	62 800
Allmänna verk och arbeten m. m. . .	7	8	272	4 700
Handel och varulager	3	3	20	700
Land- och sjötransport	5	103	93	4 500
Jordbruk och fiske	—	—	—	—
Annan yrkesrörelse	4	495	12 926	635 100
Summa	**85**	**1 395**	**28 951**	**1 284 200**

Bland arbetsinställelsernas *orsaker* ha efter vanligheten lönefrågorna varit de mest framträdande.

Arbetsinställelsernas och de därav berörda arbetarnas fördelning med hänsyn till konflikternas *resultat* framställes i efterföljande tablå.

	Arbetsinställelser				Av arbetsinställelser berörda arbetare			
	1928—1937		1938		1928—1937		1938	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsgivarnas villkor . .	251	16·9	6	7·1	46 358	15·8	830	2·9
Arbetarnas fordringar . .	378	25·5	3	3·5	12 477	4·3	154	0·5
Kompromiss	722	48·6	67	78·8	231 527	79·0	27 413	94·7
Okänt eller oavgjort . .	134	9·0	9	10·6	2 707	0·9	554	1·9
Summa	**1 485**	**100**	**85**	**100**	**293 069**	**100**	**28 951**	**100**

Av de 85 arbetsinställelserna ha enligt föreliggande uppgifter 70 föregåtts av förhandlingar parterna emellan, under det att i 15 fall dylika icke ägt rum eller uppgift i detta hänseende saknats. Vid 46 arbetsinställelser ha förhandlingar ägt rum inför *statens medlingsorgan*. Av ifrågavarande konflikter ha 40 fått sin slutliga lösning genom förlikningsmans eller

förlikningskommissions medverkan. Övriga konflikter ha i regel bilagts genom underhandling mellan parterna, direkt eller genom delegerade, eventuellt med biträde av representanter för vederbörande organisationer.

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1938.[1]

Enligt statens förlikningsmäns jämlikt 13 § lagen om medling i arbetstvister avgivna berättelser ävensom de berättelser, som avgivits av under året särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, har antalet arbetstvister, vilka varit föremål för någon medlingsåtgärd, under år 1938 utgjort 370. Motsvarande antal för närmast föregående år var 301 och medeltalet under åren 1915—1937 var 208.

I en av de tvister, som redovisats för år 1938, har någon förhandling inför vederbörande medlare icke ägt rum, vilket däremot varit fallet beträffande övriga arbetstvister. 369 tvister äro sålunda *förhandlingsärenden*. Av dem utgöra emellertid 8 endast fortsättning av ärenden, som redovisats i föregående års statistik. Den efterföljande framställningen avser de under år 1938 tillkomna förhandlingsärendena, till antalet 361.

Av ifrågavarande 361 förhandlingsärenden kommo 51 på första distriktet, 56 på andra, 53 på tredje, 60 på fjärde, 62 på femte, 36 på sjätte och 26 på sjunde distriktet samt 17 på särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner. Arbetsinställelse förelåg i 39 eller 11 % av samtliga under år 1938 tillkomna förhandlingsärenden. Antalet av ärendena berörda arbetsgivare utgjorde inalles 6 899 och antalet arbetare 156 643. Av ärenden med arbetsinställelse berördes i allt 667 arbetsgivare och 14 902 arbetare. 37 av de ifrågavarande arbetsinställelserna voro strejker, en lockout och en blandad konflikt. I 19 fall (49 %) hade arbetsinställelsen utbrutit, innan ännu någon medling kommit till stånd, under det att 20 (51 %) arbetsinställelser föregingos av förhandlingar inför vederbörande medlare.

En jämförelse med de inhämtade uppgifterna om arbetsinställelser under redogörelseåret ger vid handen, att medlingsverksamheten under år 1938 omfattat sammanlagt 48 % av de arbetsinställelser, som inträffat i riket under nämnda år, och 90 % av de av dessa arbetsinställelser berörda arbetarna. Vid denna jämförelse ha även några från föregående år kvarstående medlingsärenden rörande tvister, vilka först 1938 övergingo i arbetsinställelse, medräknats.

Vad beträffar medlingens resultat finner man, att 329 eller 91 % av samtliga 361 konflikter lett till resultat, antingen inför förlikningsman eller inför förlikningskommission. I 32 fall (9 %) är medlingen att betrakta såsom väsentligen resultatlös, i det ärendets slutbehandling övertagits av parterna själva eller att tvisten förblivit olöst.

Vid fördelning med hänsyn till resultatets innebörd av de tvister, som bilagts inför förlikningsman eller förlikningskommission, framgår, att 316 eller 88 % av hela antalet år 1938 tillkomna förhandlingsärenden avgjorts genom kompromiss, medan 1 (0·3 %) utfallit i enlighet med arbetsgivarens och 12 (3 %) i enlighet med arbetarnas fordringar.

[1] Se noten sid. 189.

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1939.

Av de t. o. m. år 1938 antagna 63 internationella konventionerna hade vid årsskiftet 1939/40 inregistrerats sammanlagt 865 ratifikationer (jfr tabellen). De länder, som ratificerat det största antalet konventioner voro Spanien med 34, Chile med 33, Belgien med 32, Frankrike med 31, Storbritannien med 31,

Antal ratifikationer vid 1940 års början.

(R betyder, att ratifikation verkställts. — V = villkorlig ratifikation.)

Konventioner	Sverige	Antal ratifikationer (R + V)	Konventioner	Sverige	Antal ratifikationer (R + V)
1) Arbetstidens begränsning	—	23	36) Ålderdomsförsäkring för industriarb.	—	3
2) Arbetslösheten	R	31	37) » » jordb.-arb.	—	3
3) Kvinnors arb. före o. efter barnsbörd	—	16	38) Invaliditetsförsäkring för industriarb.	—	3
4) Kvinnors nattarbete	—	31	39) » » jordb.-arb.	—	3
5) Minimiålder för minderåriga	—	29	40) Dödsfallsförsäkring för industriarb.	—	1
6) Minderårigas nattarbete	—	31	41) » » jordbruksarb.	—	1
7) Vit fosfor (Bernkonventionen)	R	(35)	42) Kvinnors nattarbete (*rev.*)	—	15
8) Minimiålder för arbete å fartyg	R	32	43) Ersättning vid yrkessjukdomar (*rev.*)	R	13
9) Arbetslöshetsersättning	R	28	44) Arbetstiden i automat. fönsterglasb.	—	7
10) Arbetsförmedling för sjömän	R	27	45) Ersättn. el. underst. åt ofriv. arbetsl.	—	4
11) Minderårigas användande i jordbruket	R	20	46) Kvinnors arb. i underjordiska gruvor	R	21
12) Jordbruksarbetarnas föreningsrätt	R	31	47) Arbetstiden i kolgruvor (*rev.*)	—	2
13) Socialförsäkring inom jordbruket	R	23	48) 40-timmarsvecka	—	1
14) Användandet av blyvitt vid målning	R	26	49) Bevarande av pensionsrätt för arb. vid flyttningar mellan olika länder	—	4
15) Veckovila i industriella företag	R	32	50) Arbetstiden vid buteljglasbruk	—	6
16) Minimiålder för eldare o. kollämpare	R	32	51) Rekrytering av arb.-kraft i kolonierna	—	3
17) Läkarbesiktn. av unga pers. å fartyg	R	33	52) Förkortning av arbetstiden	—	1
18) Ersättning för olycksfall i arbete	R	19	53) Arbetarnas semester	—	4
19) » vid yrkessjukdomar	[1] R	30	54) Minimifordringar för befälhavare i handelsflottan	—	9
20) Lika behandl. av in- o. utländska arb.	R	35	55) Semester för sjömän	—	2
21) Nattarbete i bagerier	—	11	56) Redares förpliktelser i avseende å sjuka eller skadade sjömän	—	3
22) Inspektionen av emigranter	V	21	57) Sjukförsäkring för sjömän	—	—
23) Sjömäns anställningsavtal	—	24	58) Arbetstiden ombord	V	4
24) Hemförskaffning av sjömän	—	17	59) Minimiålder för arbete å fartyg (*rev.*)	R	5
25) Sjukförsäkring för industriarbetare	—	16	60) Minimiålder för minderåriga (*rev.*)	—	1
26) » » jordbruksarbetare	—	11	61) Minimiålder i icke-industriellt arb. (*rev.*)	—	—
27) Metoder för fastst. av minimilöner	—	22	62) Reduktion av arbetstiden inom textilindustrin	—	1
28) Vikten å tyngre kollin vid sjötransp.	R	35	63) Säkerhetsföreskrifter inom byggnadsindustrin	—	—
29) Skydd mot olycksfall v. lastn. el. lossn.	—	4	64) Arbetstids- och lönestatistik	R	4
30) Tvångs- eller obligatoriskt arbete	R	19	65) Antal ratifikationer (utom nr 7)	24	865
31) Arbetstiden för affärsanställda	—	10			
32) » i kolgruvor	—	1			
33) Skydd mot olycksfall vid lastn. (*rev.*)	R	9			
34) Minimiålder i icke-industriellt arb.	—	7			
35) Avgiftskrävande arbetsförmedling	R	5			

[1] Upphävd på grund av ratifikation av annan konvention.

Nicaragua med 30 och Uruguay med 30 ratifikationer. (Häri är icke inräknat den s. k. Bernkonventionen angående vit fosfor, vilken hittills ratificerats av 35 stater.) Antalet ratifikationer ökades under det gångna året med 30 jämfört med 68 under år 1938 och 35 år 1937. Sverige hade ratificerat 24 konventioner; de under året tillkomna tre ratifikationerna äro nr 58 (arbetstid för sjömän), nr 59 (minimiålder för arbete å fartyg, reviderad) samt nr 64 (arbetstids- och lönestatistik). I Danmark ratificerades under året nr 64 samt nr 44 och 53, i Frankrike nr 53, i Holland nr 43 och i Storbritannien nr 51. Antalet verkställda, beslutade och föreslagna ratifikationer vid slutet av de tolv senaste åren, framgår av följande tablå:

Vid slutet av år	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Verkställda ratifikationer	333	384	415	449	490	578	636	679	732	767	835	865
Beslutade »	26	21	23	56	51	32	27	50	36	40	48	56
Föreslagna »	148	143	165	121	115	97	91	82	113	135	135	131

Fattigvården år 1937.

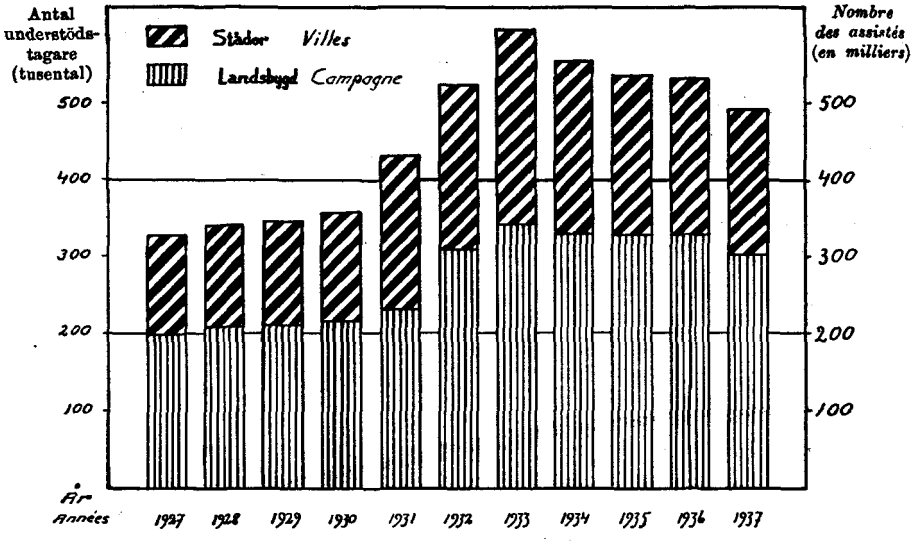
Under titeln »Fattigvården år 1937» har socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik nyligen utgivit den årliga redogörelsen för fattigvården i Sverige, innehållande sedvanliga uppgifter om antalet understödstagare av olika kategorier, understödets beskaffenhet och värde samt orsakerna till understödsbehovet. Ur publikationen återgivas här några huvuddata.

Antalet fattigvårdsanstalter i landets städer och landskommuner uppgick år 1937 till 2 965 med ett sammanlagt antal vårdplatser av 50 893. Antalet personer, som genom fattigvårdsstyrelsernas bemedling erhållit vård eller annat understöd, uppgick till 491 907, häri inbegripet barn, som bott hos föräldrarna och erhållit understöd samman med dessa. Övervägande antalet av nyssnämnda personer, eller 481 711, hade erhållit egentligt fattigvårdsunderstöd, medan 10 196 åtnjutit kommunalt pensionstillskott o. dyl. Av hela antalet understödda kommo 302 969 på landskommunerna och 188 938 på städerna. Antalet vuxna understödstagare (om minst 16 år) var 337 817. Av de 154 090 barnen hade 13 155 understötts direkt och 140 935 indirekt genom sina föräldrar.

Av hela antalet understödda hade 290 436 erhållit varaktigt och 201 471 tillfälligt understöd.

Antal understödstagare i Sverige åren 1927—1937.

Nombre des assistés en Suède.

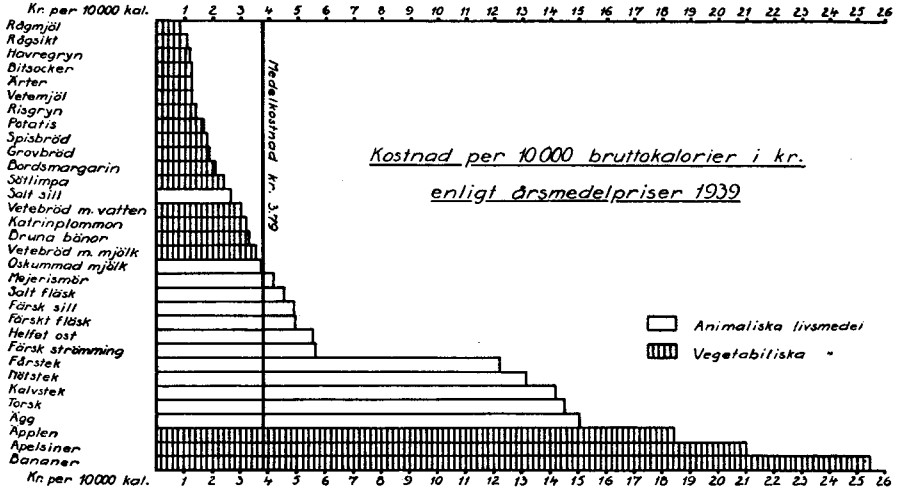
I följande sammanställning redovisas understödstagarnas fördelning på olika hjälpformer. Totalantalet understödstagare överstiger här det förut angivna (491 907) beroende på att personer, som understötts på mer än ett sätt, återkomma under flera rubriker.

Intagna på fattigvårdsanstalt (eller arbetshem)	42 646
» » anstalt för sinnessjuka	25 904
» » » » kroniskt sjuka	5 006
» » annan sjukvårdsanstalt	51 364
Utackorderade	3 589
Understödda i hemmet (eller i fattighus och fattigstugor)	372 178
På annat sätt understödda	22 706
Summa	523 393

Det sammanlagda värdet av de under år 1937 utgående fattigvårdsunderstöden uppgick till 92·7 milj. kr. De varaktigt understödda beräknas ha erhållit hjälp till ett värde av 36·36 kr. i genomsnitt per månad och person. Vad beträffar de olika hjälpformerna kan nämnas, att det månatliga värdet per varaktigt understödd person utgjorde: för vård på fattigvårdsanstalt 64·15 kr., vård på sjukvårdsanstalt 48·00 kr., utackordering 28·03 kr. och understöd i hemmet 27·06 kr.

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1939.

I enlighet med den resolution angående verkställande av levnadskostnadsundersökningar, som antogs vid den tredje internationella socialstatistiska konferensen i Genève i oktober 1926 och som bl. a. innehöll, att de olika länderna skulle publicera beräkningar över födoämnenas pris och näringsvärde, framläggas resultaten av vissa sådana beräkningar för Sveriges vidkommande i följande redogörelse, som hänför sig till den genomsnittliga prisnivån år 1939 och utarbetats i nära anslutning till den föregående år i denna tidskrift meddelade sammanställningen (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 232).

Såsom utgångspunkt för bedömandet av frågan, om ett varuslag är dyrt eller billigt i förhållande till sin energialstrande förmåga, kan användas medeldyrheten per 10 000 bruttokalorier i en vanlig arbetarkost. Kostens sammansättning under senare år bland arbetare och tjänstemän av lägre grad i större och mindre stadssamhällen samt industriorter är utrönt genom socialstyrelsens hushållskostnadsundersökningar år 1932/33, för vilka en redogörelse under titeln »Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933» publicerades år 1938. Vid den år 1933 rådande prisnivån belöpte sig genomsnittliga kostnaden per 10 000 bruttokalorier till 3·10 kr. Härvid har man tagit med i beräkningen samtliga födo- och njutningsämnen utom tobak, alltså ej blott de i tab. 1 redovisade varuslagen utan även en del artiklar utan kalorivärde (exempelvis kaffe, te och kryddor) eller med ett relativt lågt sådant i förhållande till sitt pris (exempelvis vissa grönsaker och konserver). Det kan nämnas, att om man endast räknar med hushållens utgifter för matvaror (i

Tab. 1. Kalorivärde, årsmedelpris och kostnad per 10 000 bruttokalorier för viktigare livsmedel (medeltal för 49 ombudsorter).

Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Antal bruttokalorier per enhet	1914		1935		1938		1939	
		Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.
Sammalet rågmjöl	3 530	23	65	24	68	28	79	28	79
Rågsiktmjöl	3 530	29	82	33	93	37	105	37	105
Havregryn	3 840	42	109	35	91	43	112	44	115
Bitsocker	4 090	65	159	46	112	48	117	49	120
Gula ärter	3 380	35	104	48	142	42	124	41	121
Vetemjöl	3 530	33	93	38	108	43	122	43	122
Risgryn	3 500	41	117	40	114	44	126	48	137
Potatis	900	9	100	12	133	14	156	15	167
Hårt, grovt spisbröd	3 660	43	117	59	161	65	178	66	180
Mjukt rågbröd, grovbröd	2 720	31	114	45	165	50	184	51	188
Bordsmargarin	7 940	144	181	135	170	160	202	165	208
Sötlimpa	2 720	40	147	58	213	64	235	65	239
Salt sill	2 120	45	212	62	292	50	236	56	264
Vetebröd, bakat med vatten	2 650	46	174	72	272	78	294	80	302
Katrinplommon	2 720	·	·	101	371	81	298	87	320
Bruna bönor	3 380	49	145	62	183	58	172	112	331
Vetebröd, bakat med mjölk	2 700	61	226	85	315	92	341	95	352
Oskummad mjölk (l)	670	15	224	21	313	24	358	25	373
Mejerismör	7 870	239	304	268	341	311	395	328	417
Salt fläsk	5 100	137	269	182	357	223	437	232	455
Färsk sill	1 450	35	241	62	428	65	448	71	490
Färskt fläsk	4 600	129	280	177	385	220	478	228	496
Helfet ost	3 810	162	425	177	465	186	488	212	556
Färsk strömming	1 120	39	348	57	509	61	545	63	563
Fårkött, stek	2 090	130	622	205	981	237	1 134	255	1 220
Nötkött, stek	1 630	116	712	179	1 098	197	1 209	214	1 313
Gödkalvstek	1 900	130	684	217	1 142	251	1 321	270	1 421
Torsk	620	57	919	89	1 435	90	1 452	90	1 452
Ägg	1 217	142	1 167	154	1 265	179	1 471	183	1 504
Äpplen	510	·	·	101	1 980	105	2 059	94	1 843
Apelsiner (duss.)	600	·	·	115	1 917	131	2 183	126	2 100
Bananer	680	·	·	160	2 353	160	2 353	173	2 544
Gädda	450	110	2 444	153	3 400	159	3 533	161	3 578

vilka sålunda utgifter för dryckesvaror och förtäring utom hemmet icke ingå) erhålles ett lägre genomsnittspris för 10 000 kalorier eller 2·87 kr. Utgår man emellertid från nyssnämnda genomsnittskostnad år 1933 av 3·10 kr. för 10 000 kalorier, och omräknar man densamma med hjälp av socialstyrelsens indextal för livsmedel, erhåller man för åren 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 och 1939 en stigande kostnad, eller resp. 3·15, 3·30, 3·41, 3·54, 3·66 och 3·79 kr.

I tab. 1 ha varuslagen ordnats efter priset år 1939 per 10 000 kalorier, sådant detta tedde sig i genomsnitt för socialstyrelsens 49 ombudsorter. (Jfr även diagrammet.) Man finner, att de livsmedel, vilkas pris varit lägre än det ovan angivna genomsnittet, 3·79 kr., till övervägande delen tillhörde den vegetabiliska varugruppen, medan animalierna som regel voro att finna bland de dyrare varuslagen. Av de vegetabiliska voro äpplen, apelsiner och bananer, vilka här jämte katrinplommon representera frukt och bär, dyrare än genomsnittskostnaden, varemot av de animaliska endast mjölk och salt sill voro bil-

Tab. 2. Halten av kalcium och järn i vissa varuslag samt kostnaden per enhet av dessa näringsämnen enligt 1939 års medelpriser för 49 orter.

Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Kalcium		Järn		Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Kalcium		Järn	
	gram per enhet	pris per gram (i öre)	milligram per enhet	pris per milligram (i öre)		gram per enhet	pris per gram (i öre)	milligram per enhet	pris per milligram (i öre)
Sammalet rågmjöl	0·18	156	15·0	2	Oskummad mjölk (l)	1·20	21	2·0	13
Rågsiktmjöl	0·11	336	8·0	5	Mejerismör	0·15	2 187	2·0	164
Havregryn	0·65	68	48·0	1	Salt fläsk	0·06	3 867	17·0	14
Bitsocker	—	—	—	—	Färsk sill	0·16	444	8·0	9
Gula ärter	0·33	124	54·0	1	Färskt fläsk	0·07	3 257	15·0	15
Vetemjöl	0·16	269	10·0	4	Helfet ost	9·30	23	13·0	16
Risgryn	0·09	533	11·0	4	Färsk strömming	0·16	394	8·0	8
Potatis	0·14	107	9·0	2	Fårkött, stek	0·11	2 318	17·0	15
Hårt, grovt spisbröd	0·65	102	48·0	1	Nötkött, stek	0·13	1 646	41·0	5
Mjukt rågbröd, grovbröd	0·24	213	16·0	3	Gödkalvstek	0·13	2 077	25·0	11
Bordsmargarin	—	—	—	—	Torsk	0·18	500	3·0	30
Sötlimpa	0·24	271	16·0	4	Ägg	0·62	295	29·0	6
Salt sill	0·24	233	12·0	5	Äpplen	0·07	1 343	4·0	24
Vetebröd, bakat m. vatten	0·27	296	9·0	9	Apelsiner (duss.)	0·26	485	5·0	25
Katrinplommon	0·58	150	29·0	3	Bananer	0·09	1 922	6·0	29
Bruna bönor	1·58	71	100·0	1	Gädda	0·19	847	9·0	18
Vetebröd, bakat m. mjölk	0·63	151	8·0	12					

ligare. De i förhållande till kalorivärdet allra billigaste livsmedlen voro mjöl, gryn, socker, ärter och potatis. Ihågkommas bör likväl, att mjöl och gryn kräva beredning, innan de kunna tillgodogöras; deras prisbillighet i förhållande till övriga billiga varuslag, exempelvis mjukt och hårt rågbröd och margarin, är följaktligen till en del skenbar. Näst efter margarin i billighet komma sötlimpa, salt sill, vetebröd bakat med vatten, katrinplommon, bruna bönor, vetebröd bakat med mjölk och oskummad mjölk. I förhållande till kalorivärdet hör kött till de dyra varuslagen, torsk är ännu dyrare och ägg, äpplen, apelsiner, bananer och gädda allra dyrast av de i tabellen medtagna varuslagen.

Ett livsmedels värde för konsumenten bestämmes dock icke enbart av kalorivärdet, utan också av andra egenskaper, t. ex. halten av för kroppen viktiga näringsämnen, såsom äggvita, mineralämnen och vitaminer. Bedömda efter dylika egenskaper komma varuslagen i tab. 1 att intaga en helt annan rangordning.

Om det sålunda antages, att man önskar inköpa de i tab. 1 upptagna matvarorna endast med tanke på deras halt av kalcium, finner man av tab. 2, att mjölk och ost äro de billigaste varuslagen följda av havregryn, bruna bönor, hårt, grovt spisbröd och potatis, medan socker och margarin äro värdelösa ur denna synpunkt och fläsk, fårkött och smör dyrast bland de övriga varuslagen. Av tab. 2 framgår också, att sedda ur synpunkten av järnhalten framstå havregryn, gula ärter, hårt, grovt spisbröd och bruna bönor som de billigaste, medan socker och margarin även här sakna värde och smör, torsk, äpplen, apelsiner och bananer äro dyrast av återstående varuslag. Några detaljerade uppgifter

angående vitaminer skola här icke meddelas, men det kan beträffande de ur kalorisynpunkt billigaste varuslagen nämnas, att socker helt saknar vitaminer samt att mjöl och gryn endast innehålla vitamin B_1 och B_2. De som kalorialstrare mindre betydelsefulla apelsinerna höra återigen jämte potatis och vissa i tabellerna ej upptagna varuslag (morötter, nypon) till de billigaste bärarna av C-vitaminet.

Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1940.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under februari månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under februari har prisnivån ytterligare stigit. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit prisförhöjningar å ägg och potatis samt fortsatta prissteg-ringar å bröd, kött och fisk samt bränsle.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 mars 1940, meddelas följande serier av vägda indextal. (Det bör observeras, att de indextal, som grunda sig på under januari insamlade priser, redovisas såsom gällande den 1 februari, de som grunda sig på februaripriserna, såsom gällande den 1 mars o. s. v.)

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1939 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1940 1 jan.	1 febr.	1 mars
år 1935 . .	.	.	.	.	100	104	108	111	115	113	114	115	118	120	122	125
juli 1914 . .	100	127	123	124	130	134	140	144	149	146	147	150	153	156	158	162

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit med tre enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet utvisar uppgång med fyra enheter. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1940, 114, om år 1935 tages till basperiod, och 178, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för februari 1940 ävensom för närmast föregående månad och för februari åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Febr. 1937	Febr. 1938	Febr. 1939	Jan. 1940	Febr. 1940
100	102·7	105·7	106·2	115·4	116·8

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	Febr. 1939	Aug. 1939	Jan.[4] 1940	Febr.[4] 1940	Februaripriserna procentuella förändringar sedan: år 1935	febr. 1939	aug. 1939
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	25	26	26	+ 23·8	+ 4·0	+ 4·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	317	341	342	342	+ 27·6	+ 7·9	+ 0·3
mat- (lands-)	»	218	253	301	322	329	329	+ 30·0	+ 9·3	+ 2·2
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	200	215	229	230	+ 29·9	+ 15·0	+ 7·0
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	160	170	171	171	+ 26·7	+ 6·9	+ 0·6
Ägg, svenska, färska	»	142	154	167	172	199	203	+ 31·8	+ 21·6	+ 18·0
Potatis: gammal	»	9	12	14	[3] 16	15	18	+ 50·0	+ 28·6	+ 12·5
»	100 kg	·	896	1099	—	1219	1368	+ 51·0	+ 23·1	—
färsk, svensk	kg	23	26	—	17	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	41	[3] —	[3] —	—	—	—
Bruna bönor	»	49	62	106	113	117	115	+ 85·5	+ 8·5	+ 1·8
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	42	43	44	44	+ 15·8	+ 4·8	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	27	29	29	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	36	38	38	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	43	50	50	+ 42·9	+ 16·3	+ 16·3
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	45	61	62	+ 55·0	+ 37·8	+ 37·8
Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	43	59	65	66	70	70	+ 18·6	+ 7·7	+ 6·1
hårt { knäckebröd	»	·	82	85	85	88	88	+ 7·3	+ 3·5	+ 3·5
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	64	66	72	73	+ 25·9	+ 14·1	+ 10·6
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	50	51	55	56	+ 24·4	+ 12·0	+ 9·8
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	142	144	153	156	+ 18·2	+ 9·9	+ 8·3
mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	46	72	78	82	88	89	+ 23·6	+ 14·1	+ 8·5
billigaste sort { » » mjölk	»	61	85	93	96	103	104	+ 22·4	+ 11·8	+ 8·3
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	97	108	113	129	133	+ 37·1	+ 23·1	+ 17·7
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	205	218	220	223	+ 24·6	+ 8·8	+ 2·3
soppkött	»	95	143	164	169	177	180	+ 25·9	+ 9·8	+ 6·5
Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	217	269	269	276	280	+ 29·0	+ 4·1	+ 4·1
spädkalv	»	70	129	165	163	171	172	+ 33·3	+ 4·2	+ 5·5
Fårkött, färskt, stek	»	130	205	246	260	258	263	+ 28·3	+ 6·9	+ 1·2
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	172	197	208	209	212	+ 23·3	+ 7·6	+ 1·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	233	226	228	230	+ 29·9	— 1·3	+ 1·8
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	235	230	234	236	+ 29·7	+ 0·4	+ 2·6
Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	168	172	176	177	·	+ 5·4	+ 2·9
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	122	112	122	126	+ 14·5	+ 3·3	+ 12·5
gädda	»	110	158	161	168	170	182	+ 19·0	+ 13·0	+ 8·3
sill	»	35	62	61	74	72	71	+ 14·5	+ 16·4	— 4·1
strömming	»	39	57	59	64	71	77	+ 35·1	+ 30·5	+ 20·3
torsk	»	57	89	87	90	98	111	+ 24·7	+ 27·6	+ 23·3
rödspotta (spätta)	»	81	145	155	150	161	174	+ 20·0	+ 12·3	+ 16·0
kolja	»	·	116	131	116	127	136	+ 17·2	+ 12·4	+ 17·2
Salt sill, prima islands-	»	45	62	50	55	72	72	+ 16·1	+ 44·0	+ 30·9
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	291	287	288	368	369	+ 26·8	+ 28·6	+ 28·1
Socker, bit-	»	65	46	48	48	50	50	+ 8·7	+ 4·2	+ 4·2
Salt, matsalt	»	10	15	15	15	20	20	+ 33·3	+ 33·3	+ 33·3
Äpplen, ät-	»	·	101	108	94	89	96	— 5·0	— 11·1	+ 2·1
Apelsiner, medelstora	dussin	·	115	112	123	133	131	+ 13·9	+ 17·0	+ 6·5
Bananer, prima	kg	·	160	164	164	209	209	+ 30·6	+ 27·4	+ 27·4
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	101	82	84	104	108	+ 6·9	+ 31·7	+ 28·6
Vitkål, svensk	»	·	24	25	29	32	44	+ 83·3	+ 76·0	+ 51·7
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	24	24	24	26	26	+ 8·3	+ 8·3	+ 8·3
Svagdricka	l	6	15	16	16	16	17	+ 13·3	+ 6·3	+ 6·3
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	35	33	32	33	33	— 5·7	0·0	+ 3·1
Fotogen, Water White	l	21	20	21	21	26	26	+ 30·0	+ 23·8	+ 23·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	17	17	17	18	19	+ 11·8	+ 11·8	+ 11·8
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	740	945	1125	1125	1355	1455	+ 54·0	+ 29·3	+ 29·3
barr-, » »	»	595	730	895	885	1105	1195	+ 63·7	+ 33·5	+ 35·0
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	634	637	784	848	+ 38·1	+ 33·8	+ 33·1
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	324	336	423	508	+ 74·6	+ 56·8	+ 55·8
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	452	510	517	636	795	+ 75·9	+ 55·9	+ 53·8
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	436	500	506	630	776	+ 78·0	+ 55·2	+ 53·4

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] På grund av statsbeslag saknas noteringar. — [4] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(Februari 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

MEIDNER, R. Krispolitiken i de nordiska länderna. S. A. P. information 1940, nr 2.
Konjunkturudligning gennem offentlige Arbejder. IBTU-Rundskue 1939, nr 5.
The policy of the International labour organisation in the present international situation. Official bulletin of the international labour office 1939, nr 4.
Den ökonomiske Udvikling i de nordiske Lande. Ökonomi og Politik 1939, nr 4.
Den ökonomiske Udvikling i de viktigste Lande. Ökonomi og Politik 1939, nr 4.

Sverige.

SJÖQUIST, D. G. Aktuella tjänstemannafrågor. Sv. trafiktidning 1940, nr 6.
SKOGLUND, E. Socialärenden, avgjorda av Kungl. Maj:t i statsrådet under tiden okt.—dec. 1939. Sv. stadsförbundets tidskrift 1940, nr 1.
STOCKBY, C. Företagsledare på skolbänken? Metallarbetaren 1940, nr 8.
VANNER, A. Budgetförslaget. S. A. P. information 1940, nr 1.
— Värnskatten. S. A. P. information 1940, nr 1.
Kristidsförvaltningen. Från departement och nämnder 1939, nr 3.
Den sociala huvudtiteln i kristid. Arbetarskyddet 1940, nr 1.

Amerikas förenta stater.

SANDERS, B. S. Children and income in urban single-family households. Social security bulletin 1939, nr 11.
Wartime service and personnel policy. The conference board management record 1939, nr 12.

Finland.

MANNIO, N. A. Krigstidens inflytande på den sociala lagstiftningen i landet. Social tidskrift 1939, nr 12.
PIPPING, H. E. Landsbygdens sociala problem i Finland kring mitten av 1800-talet. Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie nr 47.

Storbritannien.

Emergency legislation. Labour febr. 1940.

Tyskland.

FLOTTMANN. Preisbildung und Sozialpolitik. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 3.

Arbetarskydd.

Sverige.

Yrkesinspektionens erfarenheter. Byggnadsvärlden 1940, nr 8.
Yrkesinspektionens verksamhet 1938. Arbetarskyddet 1940, nr 1.

Belgien.

UYTDENHOEF, A. Contribution à l'étude de la silicose des dessableurs. Revue du travail 1940, nr 1.

Arbetslön och arbetstid.

GREWIN, J. Byggnadsarbetarnas semesterbestämmelser i Norge och Danmark. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 1.
Tysk och engelsk lönepolitik i krigstid. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 5.

Sverige.

KARLSSON, ANDREAS. Målarförbundets lösning av semesterfrågan. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 5.
NORDIN, J. Arbetstidslagen för detaljhandeln. Arbetarskyddet 1940, nr 1.
OLSSON, IVAR. Byggnadsindustrins semesterbestämmelser. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 5.
ZWEIGBERGK, Å. v. Arbetstidslagen för detaljhandeln och butiksstängningslagen. S. A. P. information 1940, nr 2.
Byggnadsindustrins semesteravtal. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 2.
Ersättning vid beredskapstjänstgöring och mobilisering. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1940, nr 1.
Familjelönen åter på tapeten. Sv. järnvägstidningen 1940, nr 4.
Lön vid militärtjänstgöring. Vår stad 1940, nr 1.
Växande missnöje med butiksstängningslagen. Sv. specerihandelstidning 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

SANDERS, B. S. Gainful workers and income in urban single-family households. Social security bulletin 1939. nr 12.

Belgien.

DUBAR, G. Une nouvelle loi sur les allocations familiales en Belgique. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1939, nr 5.

Danmark.

Danska indexregleringar med inflationstendens. Industria 1940, nr 4.

Norge.

PETERSEN, KAARE. Lönnsregulering og levekomkostninger. Sosialt arbeid 1940, nr 2.

Tyskland.

De tyska arbetarnas löneläge. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 7.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

FLEMING, J. M. Secular unemployment. The quarterly journal of economics nov. 1939.

SKADEGAARD, P. Den nordiske Arbejder-Studieudveksling i 1939. Socialt Tidsskrift 1940, nr 1.

Military service and contracts of employment. International labour review febr. 1940.

Sverige.

BOHLINDER, E. De arbetslösas fysiska och sociala belastning enligt 1937 års arbetslöshetsräkning. Tidskrift för fattigvård 1940, nr 1.

CARELL, BIRGIT. Kvinnorna och den civila försvarsberedskapen. Vår bostad 1940, nr 4.

SKOGH, S. Krisens arbetsmarknad och dess anpassning. Från departement och nämnder 1940, nr 2.

Deltidsarbetet. Morgonbris 1940, nr 2.

Belgien.

Les travailleurs agés et le marché du travail. Revue du travail 1940, nr 1.

Finland.

Civil Arbejdskraft til Finland. Arbejderen 1940, nr 4.

Japan.

OGISHIMA, T. The organisation of employment in Japan. International labour review febr. 1940.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

DAHLBERG, A. Tjänstemännens bostadsfråga. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1940, nr 1.

ERLANDER, T. Om bostadsförbättringslån, barnrikehus och pensionärshem. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1940, nr 1.

JÄRTELIUS, G. Den nya hyreslagen. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 1.

Byggnadskrisen. Finanstidningen 1940, nr 5.

Hyresstegringslag kräves. Vår bostad 1940, nr 4.

Krigsskadeförsäkring även i Sverige. Sveriges fastighetsägaretidning 1940, nr 4.

Danmark.

KORSGAARD, K. Boligloven i Praksis. Socialt Tidsskrift 1940, nr 1.

Tyskland.

BRECHT, J. Wohnungsbeschaffung im Kriege. Der deutsche Volkswirt 2 febr. 1940.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

HAARLÖV, T. Svenske og danske Lösdriverforanstaltninger. Socialt Tidsskrift 1940, nr 1.

Sverige.

BENTZEL, MAGGIE. Mödrahjälp och barnavårdscentraler. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 1.

BJELFVENSTAM, KARIN. Om kommunaliseringen av den halvöppna barnavården i Uppsala. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 1.

ERIKSSON, BERNHARD. Grunderna för statsbidrag till kommunernas socialvårdskostnader. Tidskrift för fattigvård 1940, nr 1.

LÖFVING, B., & CARLSSON, V. Ett nytt slag av barnavårdsmän. Den nya lagstiftningen om barnavårdsman för barn i äktenskap och adoptivbarn. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 1.

Finland.

KYTÖMAA, E. Om folkförsörjningsnämnderna och deras uppgifter. Finsk kommunaltidskrift 1939, nr 7/8.

LINDSTRÖM, F. Finlands fattigvårds- och barnskyddslagstiftning. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 2.

Föreningsväsen.

Sverige.

ANDERSSON, AXEL. Det oroliga 1939 ett fackligt fredsår. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 1.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

Svenska röda korsets snabba utveckling. Svenska röda korset 1940, nr 1.

Danmark.

FRANDSEN, J. Sygehusvæsenets Udvikling i de senere Aar og de fremtidige Krav til vore Sygehuse. (Föredrag med diskussion.) Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1940, nr 1.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

SOOP, E. Ramavtalet och levnadskostnadsindex. S. A. P. information 1940, nr 3.

Avtalsuppgörelsen. Gjutaren 1940, nr 1.

Finland.

Ny facklig epok i Finland. Industria 1940, nr 4.

Norge.

TORSVIK, Hj. Den store freden i Norge. Industria 1940, nr 3.

Kooperation.

FAUQUET, G. Technique capitaliste et technique coopérative. Revue des études coopératives 4 kv. 1939.

Sverige.

SVERIGES KÖPMANNAFÖRBUND. Kooperativa föreningarnas skattefråga. (Yttrande.) Köpmannen 1940, nr 5.

Kooperationsstatistik och krisproblem. Kooperatören 1940, nr 2.

Danmark.

LAVRSEN, J. Brugsforeningsbeskatningen. Andelsbladet 1940, nr 8.

Levnadskostnader.

Sverige.

BONOW, M. Prisutvecklingen. Kooperatören 1940, nr 2.

STENSGÅRD, A. H. Jordbrukets organisationer och livsmedelsförsörjningen. Landtmannen 1940, nr 5.

ÅKERMAN, Å. Några synpunkter beträffande våra försörjningsmöjligheter vid avspärrning. Kungl. lantbruksakademiens tidskrift 1939, nr 6.

Finland.

Prisens utveckling och prispolitiken. Industritidningen 1939, nr 12.

Norge.

Prisreguleringen. Handelsstandens maanedsskrift 1940, nr 1.

Storbritannien.

KÄLLSTRÖM, V. Om folkhushållningen i krigets England. Kooperatören 1940, nr 2.

WALWORTH, G. Plans in pickle. [Statens stödåtgärder på livsmedelsmarknaden.] Co-operative review 1939, nr 12.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

ÅKESSON, F. Fostran till respekt för arbetet. Ett besök på Viggbyholmskolan. Sv. lärartidning 1940, nr 8.

Hantverkssakkunniges betänkande om legala mästarebrev. Sv. skrädderitidning 1940, nr 3.

Ungdomens yrkesorientering. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1940, nr 1.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

ÅMAN, A. Statsverkspropositionen och nykterhetsvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 1.

Norge.

ERICI, B. Nyare norsk alkoholistlagstiftning. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 1.

Socialförsäkring.

Sverige.

Gjuteriarbetarna och folkpensionerna. Gjutaren 1940, nr 1.

Krigsriskersättning. Sjömannen 1940, nr 1.

Skattefrihet för krigsriskersättning. Maskinbefälsförbundets tidskrift 1940, nr 2.

Amerikas förenta stater.

LYNCH, J. M., & SCHUMACHER, ELIZABETH S. Recipients accepted for aid to the blind in 1937—38. Social security bulletin 1939, nr 11.

Finland.

SAHLAN, I. Krigsinvalidpensionerna. Social tidskrift 1939, nr 12.

Frankrike.

The compensation of war victims: France. International labour review febr. 1940.

Ut- och invandring.

GRANATH, A. Landsflyktiga. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 6.

Palestina.

Erets Israel — den enda lösningen av flyktingsfrågan. Judisk krönika 1940, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

FOLKUPPLYSNING i *krisfrågor*. Krisstudiekommitténs skriftserie. Sthlm 1940.

1. *Bonow, M.* Sveriges försörjning under kris.
2. *Ohlin, B.* Kunna vi hejda varuförstyringen? En diskussion om orsaker och åtgärder.
3. *Gjöres, A.* Hur övervakas priserna?
4. *Bonow, M.* Sveriges livsmedelsförsörjning.

Krisstudiekommittén har blivit tillsatt i samarbete mellan Statens informationsstyrelse och folkbildningsorganisationerna. Dess uppgift är att organisera och skaffa material till ett studium av olika krisproblem bl. a. genom att utge en populär skriftserie. Häftena nr 1—4 i denna serie ha hittills utkommit.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN. Studies and reports. Geneva 1940.

Ser. B. (*Economic conditions.*)

32. Employment, wages and international trade.

Boken utgör första resultatet av en större undersökning rörande utrikeshandelns förändringar i olika länder. Avsikten är att utröna dels hur sysselsättningen varierat i länder, där större förändringar ägt rum i export eller import, dels hur arbetarnas löner förändrats i dessa länder. Den behandlar åren 1929—36 och avser Förenta staterna, Italien, Japan, Storbritannien och Tyskland.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1939.
664. Changes in retail prices of electricity 1923—38.
— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1939.
172. *Benham, Elisabeth D.* The woman wage earner. Her situation today.
— — Division of labor standards.
Bulletin. Wash. 1939.
24. Discussion of industrial accidents and diseases. 1938 convention of the International association of industrial accident boards and commissions...
25. Proceedings of the 5th national conference on labor legislation... 1938.
26. Industrial home-work legislation and its administration.
27. The apprentice and the school.
— National resources committee.
Consumer expenditures in the United States. Estimates for 1935/36. Wash. 1939.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1939.
26 A. Olycksfallsstatistik.
Olycksfallen i arbetet. N. S. 10 (1936).

GEBHARD, H., & RAHOLA, I. Huvuddragen av andelsrörelsen i Finland. Övers. [fr. finskan] av A. Lagus. Hfors 1939.

GÖRANSSON, E. Husqvarna vapenfabrik 1689—1939. En historik över dess utveckling under 250 år. Sthlm 1939.

INTERNATIONELL POLITIK. Skrifter utg. av Utrikespolitiska institutet. Sthlm 1940.
11. Blå-vit bok om utvecklingen av relationerna mellan Finland och Rådsunionen hösten 1939 i belysning av officiella dokument.

LOUHIKKO, E. K. Den finska fackföreningsrörelsen. Sthlm 1939. (Landsorganisationens skriftserie. 55.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1940.
185. Skolestatistikk. 1936/37.
186. Norges jernbaner 1938/39.
— Sociallovkomitéen av 1935.
Innstilling. Oslo 1937—39.
5. Lov om pensjon til uføre, blinde og vanføre.
6. Lov om syketrygd.
7. Lov om arbeidsformidling.

OLSON, GÖSTA. Svenskt bankväsen efter 1932. Ett komplement till »Svenskt bankväsen i våra dagar» av Karin Kock. Sthlm 1939.

OSLO. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbok for Oslo by. Årg. 51 (1939). Oslo 1940.

SCHNELL, I. Eskilstuna. En svensk industristad med anor. Utg. av Eskilstuna fabriksförening. Eskilstuna 1939.

SCHWEIZ. Eidg. Volkswirtschaftsdepartement.
Die Volkswirtschaft. Sonderheft. Bern 1937—39.
28. Die Verhältnisse im schweizerischen Lebensmittelkleinhandel. H. 4. (Veröffentlichung d. Preisbildungskommission. 17.)
29. Die schweizerische Gesetzgebung auf dem Gebiete des Arbeitsrechts und der Sozialversicherung im Jahre 1936.
30. *Materialiensammlung* zur Bau- und Wohnungskostenfrage. (Veröffentlichung d. *Preisbildungskommission*. 18.)
31, 35, 36. Kartelle und kartellartige Abmachungen in der schweizerischen Wirtschaft. H. 2—4. (Veröffentlichung d. Preisbildungskommission. 19, 21, 22.)
32. Über die Lage des schweizerischen Coiffeurgewerbes. (Veröffentlichung d. Preisbildungskommission. 20.)
33. Die schweizerische Sozialgesetzgebung 1937.
34. Gutachten über die Auswirkungen der EPA Einheitspreis-Aktiengesellschaft in Vevey auf den übrigen Detailhandel.
37. Die schweizerische Sozialgesetzgebung 1938.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940. Sthlm 1940.
2. Betänkande angående omorganisation av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse m. m. Avg. d. 20 jan. 1940. (Fö.)
3. Betänkande med förslag till åtgärder för befordrande av produktionen å enskilda skogar i vissa delar av Norrland. Avg. [d. 5 dec. 1939] av Norrländska skogsproduktionsutredningen. (Jo.)
4. Betänkande med förslag till lag om krigsskadeersättning. Avg. d. 7 febr. 1940 av Krigsskadeutredningen. (H.)

STJERNQVIST, H. Tallene taler. Haandbog i Alkoholspörgsmaal. Udg. af Landsforeningen Den personlige Friheds Værn. Khvn 1939.

STORBRITANNIEN. Board of education. Chief medical officer.
The health of the *school child*. Annual report. 1938. Lond. 1940.

SVERIGES *OFFICIELLA STATISTIK*. Sthlm 1940.
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1938. Av Försäkringsinspektionen.
Riksförsäkringsanstalten år 1938.
Jordbruk med binäringar.
Årsväxten år 1939. Preliminär redogörelse av Statistiska centralbyrån.
Rättsväsen.
Olyckor vid trafik med *motorfordon* år 1938. Av Statistiska centralbyrån.
Socialstatistik.
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1938. Utg. av K. socialstyrelsen.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk *författningssamling* ha under tiden 21 februari—20 mars 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
79.	Lag om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig eller krigsfara	16 febr.
81.	Lag om ändring i vissa delar av luftskyddslagen den 11 juni 1937 (nr 504)	23 »
82.	Lag angående ändrad lydelse av 48 och 149 §§ lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse	23 »
92.	K. kung. med tillägg till kung. den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar	16 »
93.	K. kung. med vissa *föreskrifter ang. omhändertagande av utlänning i förläggning*	16 »
94.	K. kung. med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar vid krig eller krigsfara (särskild utlänningskung.)	16 »
105.	K. kung. med bestämmelser i fråga om tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid *privatläroverk under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring* i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering	9 »
106.	K. kung. med bestämmelser i fråga om avlöning till vissa övningslärare vid folkskolor m. m. under tjänstledighet på grund av inkallelse till värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering m. m.	9 »
107.	K. kung. ang. specialinspektörer inom yrkesinspektionen för tillsyn å vissa arbeten vid statens järnvägar (jfr även 108 och 109)	26 jan.
110.	K. kung. om ändrad lydelse av 3 § kung. den 15 juni 1934 (nr 281) ang. anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare	23 febr.
134.	K. förordn. ang. ändrad lydelse av § 3 mom. 1 förordn. den 31 december 1914 (nr 491) med närmare föreskrifter ang. tillsyn å fartyg	15 mars

INNEHÅLL

Undersökning rörande byggnads- och tomtkostnaderna på landsbygden . . 209
Livsmedelskonsumtionen i februari 1940 228

Kortare meddelanden 238
Lantarbetstidslagen ur kraft i södra och mellersta Sverige 238
Förhandlingsberättigade föreningar av statstjänstemän 238
Varsel i arbetstvister år 1938 241
Familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring 242
Socialförsäkringen i Storbritannien . . . 243
Statens priskontrollnämnd 244
Utlänningarna i Belgien 245

Periodiska översikter

Arbetsmarknaden under mars 1940 . 248
1. Läget på arbetsmarknaden 248
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling . . 252
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m. 254
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 29 februari 1940 258
5. Statens arbetslöshetskommission . . . 259
Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1939 260
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1939/1940 269
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 . . 273
Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1939 280
Levnadskostnaderna den 1 april 1940 281
Litteraturöversikt 295
Författningar rörande sociala frågor . 300

INDEX

Enquête sur le prix des constructions et des terrains à la campagne.
Consommation des produits alimentaires en février 1940.
Courtes notices.
La loi sur la durée du travail agricole est suspendue dans la Suède du Sud et du Centre.
Organisations de fonctionnaires ayant le droit de négociation.
Avertissements de grèves ou de lock-outs en 1938.
Subventions aux familles des mobilisés en temps de guerre.
Les assurances sociales en Grande-Bretagne.
La Commission officielle de contrôle des prix.
Les étrangers en Belgique.

Aperçus périodiques

Marché du travail pendant mars 1940.
1. Le marché du travail.
2. Activité des bureaux de placement publics.
3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 29 février 1940.
5. La Commission du chômage.
L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1939.
Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1939/1940.
Les contrats collectifs pendant le 4e trimestre 1939 et le 1er trimestre 1940.
Mouvement de la population pendant le 4e trimestre 1939.
Coût de la vie le 1er avril 1940.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Prix de la construction d'habitations et des terrains à bâtir à la campagne. L'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a effectué une enquête touchant le coût de la construction de petites maisons familiales et le prix des terrains les contenant dans certaines localités de la campagne, les unes situées dans des régions d'habitation dense et ayant participé à la statistique générale des loyers de 1939, d'autres dans des communes de caractère purement rural. Le but de l'enquête était de permettre des comparaisons entre le prix de la construction dans différentes localités et différentes régions en vue du nouveau groupement des localités d'après le coût de la vie que l'on projette et dont la réalisation a été remise à une date ultérieure. En se basant sur les renseignements fournis par des entrepreneurs et des fournisseurs de matériaux, l'enquête met en lumière les variations locales dans les prix des bois et autres matériaux de construction, dans les prix de la main d'œuvre et le coût total de l'édification d'une petite maison familiale dans certaines localités et d'après un plan donné. Des renseignements émanant d'autorités communales de ces mêmes localités sur le prix des terrains destinés à des maisons familiales ont fait l'objet d'une étude préliminaire. P. 209.

Consommation des produits alimentaires en février 1940. Un compte-rendu préliminaire est donné de certains résultats principaux de la première des enquêtes courantes sur la consommation qui seront effectuées, jusqu'à nouvel ordre, pour chaque trimestre pendant le temps de crise régnant actuellement. La documentation provient de 418 ménages dans des villes et des agglomérations urbaines. Des renseignements sont fournis touchant les prix et les quantités consommées d'une soixantaine de denrées alimentaires dans des ménages de Stockholm, Göteborg, Malmö, dans certains groupes de localités et dans certaines régions de la Suède. Une étude des matériaux de l'enquête au point de vue physiologique montre que la valeur nutritive des quantités consommées est, dans l'ensemble, satisfaisante. P. 228.

Le marché du travail en mars 1940. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en mars 144 (162 en février). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce etc. avait augmenté de la fin de février à la fin de mars de 1·2 %. Dans l'industrie proprement dite l'augmentation était de 0·9 %. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de février 14·4 % du nombre total des membres (14·1 % en janvier). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de mars 13 250 (13 838 en février). P. 248—259.

L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1939. La difficulté d'obtenir une main-d'œuvre suffisante continue à se faire sentir sur le marché du travail de l'agriculture. Des 3 800 propriétés rurales ayant fourni des renseignements pour la statistique agricole annuelle de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale, plus de la moitié ont rapporté une pénurie de main-d'œuvre. — Le gain journalier moyen en espèces et en nature était pour les ouvriers agricoles adultes de 5·30 cour. et pour les ouvrières de 2·39 cour. Les revenus annuels, calculés sur la base des données émanant des ouvriers agricoles ayant travaillé un minimum de 250 jours dans l'année s'élevaient en moyenne pour les ouvriers adultes à 1 603 cour. et pour les femmes à 784 cour. En comparaison de l'année dernière, les gains journaliers ont augmenté de 6·0 % pour les hommes. — On constate que les salaires moyens ont varié sensiblement selon la nature de l'emploi et les qualifications professionnelles des ouvriers. De plus, apparaissent de grands écarts entre les salaires payés dans différents districts en même temps qu'un niveau supérieur des salaires dans les propriétés qui pratiquent les contrats collectifs. — Le mouvement des salaires dans l'agriculture pour la présente année est illustré par les chiffres sur les salaires minima en espèces convenus par contrats pour 1940 pour les ouvriers engagés cette année dans la même exploitation qu'en 1939. P. 260.

Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1939/1940. Les inspecteurs des forêts ont fourni pour l'hiver 1939/1940, de même que pour les années précédentes, des renseignements préliminaires touchant les gains journaliers normaux des bûcherons et des charretiers (rémunération pour un cheval et son conducteur). Ces renseignements concernent plus spécialement les conditions du travail dans les forêts domaniales ou de type similaire. Pour l'ensemble du pays, le gain journalier normal a été en moyenne de 7·31 cour. pour les bûcherons et de 13·77 cour. pour les charretiers. Le niveau des salaires est le plus élevé dans la Suède du Nord. Par rapport à l'année précédente, la dernière saison d'hiver a impliqué une hausse des salaires pour l'ensemble du pays de 5·6 % pour les bûcherons et de 6·3 % pour les charretiers. P. 269.

Les contrats collectifs au début de 1940. Pendant l'automne 1939 et le début de 1940, un grand nombre de contrats collectifs, touchant un total d'environ un demi million de travailleurs, devaient être renouvelés ou conclus. Les organisations ouvrières s'efforcèrent, dans l'élaboration de ces contrats, de maintenir les salaires réels de leurs membres. En raison de l'incertitude où l'on était du développement ultérieur de la situation et devant la difficulté de trouver une forme appropriée pour l'ajustement des salaires à la hausse du coût de la vie, les parties ont gardé longtemps une attitude expectante. Le 16 décembre, un accord a été passé entre l'Union patronale et la Confédération générale du travail suédoises conseillant aux organisations affiliées d'introduire dans les contrats projetés un système de suppléments mobiles des salaires, basés sur l'indice trimestriel du coût de la vie et comportant, en gros, une compensation pour les $^3/_4$ de l'enchérissement du coût de la vie qui pourrait survenir. Ce conseil a été adopté unanimement et les contrats en suspens ont été conclus sur toute la ligne au début et pendant les premiers mois de l'année. Les contrats ont généralement été signés pour une durée d'un an. Ils stipulent d'ordinaire, outre les dispositions concernant les suppléments mobiles des salaires recommandés par l'accord, certaines majorations des salaires, à titre de compensation pour la hausse du coût de la vie survenue depuis la dernière révision des contrats. Ces majorations varient dans les différentes branches d'industrie et s'élèvent, par exemple, pour l'industrie des constructions mécaniques et celle des forges à 3 et 4 öre par heure de travail et à 3 % des salaires à forfait. Les négociations ont été empreintes, devant la gravité de la situation, du désir des parties d'aboutir pacifiquement à un arrangement. Aucun conflit de vraie importance n'est survenu. P. 273.

L'indice du coût de la vie était 119 au 1er avril 1940 contre 114 au 1er janvier (1935 = 100). En prenant pour base l'ancien indice (juillet 1914 = 100), on obtient le nombre-indice 186 contre 178 pour le trimestre précédent. P. 281.

Häftets huvudinnehåll.

April 1940.

Byggnads- och tomtkostnaderna på landsbygden. Socialstyrelsen har utfört en undersökning rörande byggnadskostnaderna för en egnahemsbostad samt tomtpriserna i vissa orter på landsbygden, nämligen dels vissa tätorter, som deltogo i 1939 års allmänna hyresräkning, dels ett antal rena jordbrukskommuner. Undersökningens syfte har varit att möjliggöra jämförelser mellan bostadskostnaderna i olika orter och landsdelar i och för den planerade nya dyrortsgrupperingen, vilken tills vidare uppskjutits. På grundval av uppgifter från byggmästare och materialförsäljare belysas de lokala variationerna i priserna på virke och vissa andra byggnadsmaterial, arbetskostnaderna och de totala byggnadskostnaderna för en egnahemsbyggnad, uppförd på orten enligt särskild ritning. Vidare har en preliminär bearbetning företagits av de uppgifter, som erhållits från de kommunala myndigheterna i samma orter beträffande priserna på tomtplatser för egna hem. Sid. 209.

Livsmedelskonsumtionen i februari 1940. Preliminär redogörelse lämnas för vissa huvudresultat av den första av de fortlöpande konsumtionsundersökningar, som anordnas tillsvidare kvartalsvis under innevarande kristid. Materialet omfattar 418 hushåll i städer och stadssamhällen. Uppgifter lämnas angående utgifter för livsmedel och konsumerade kvantiteter av ett sextiotal matvaruslag inom hushåll i Stockholm, Göteborg, Malmö samt vissa ortsgrupper och landsdelar. En bearbetning ur näringsfysiologisk synpunkt visar, att näringsstandarden i genomsnitt är tillfredsställande men att tillförseln av näringsämnen företer betydande olikheter i de enskilda fallen. Sid. 228.

Arbetsmarknaden mars 1940. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under mars 144 (162 i februari). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel, byggnadsverksamhet m. m. steg från slutet av februari till slutet av mars med 1·2 %; inom egentlig industri var stegringen 0·9 %. Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av februari 14·4 % av medlemsantalet (14·1 % i januari). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av mars till 13 250 (13 838 i februari). Sid. 248—259.

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1939. Svårigheter att erhålla arbetskraft göra sig fortfarande gällande inom jordbruket. Av de 3 800 egendomar, som lämnat uppgifter, ha drygt hälften rapporterat brist på arbetskraft. Den genomsnittliga dagsförtjänsten kontant och in natura var för vuxna manliga lantarbetare 5·30 kr. och för kvinnliga 2·39 kr. (5·00 resp. 2·54 år 1938). Årsinkomsterna, som grunda sig på uppgifter från lantarbetare med minst 250 arbetsdagar under året, uppgingo för vuxna manliga arbetare till 1 603 kr. och för kvinnor till 784. I förhållande till 1938 ha de vuxna männens dagsförtjänst ökats med 6·0 %. Lönerna ha växlat efter arbetarnas anställningsformer och yrkeskvalifikationer samt mellan olika områden. I regel är lönenivån högre vid gårdar med kollektivavtal. — Även uppgifter om hur lönerna enligt träffade avtal gestaltat sig 1940 lämnas. Sid. 260.

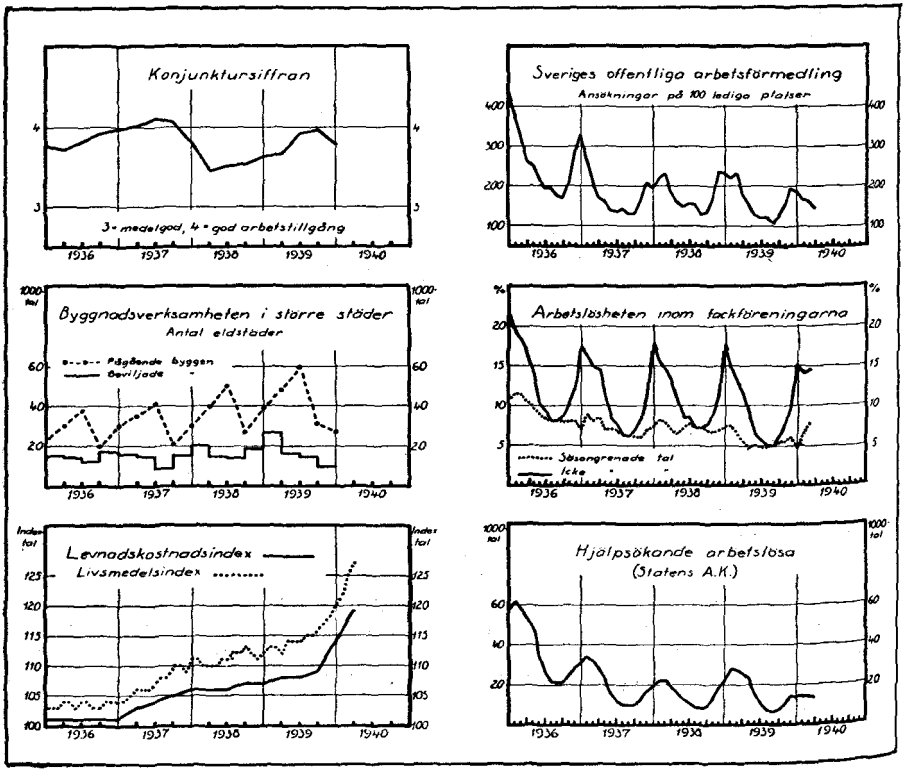
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1939/1940. Från jägmästarna i reviren ha för vintern 1939/1940 liksom för föregående år inkommit preliminära uppgifter om normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare. Uppgifterna avse närmast förhållandena å kronoparker o. dyl. För hela riket beräknades medelförtjänsten till 7·31 kr. per dag för huggare och 13·77 kr. för körare. Lönenivån var högst i norra Sverige, där medelförtjänsten för huggare och körare utgjorde 8·18 resp. 16·12

kr. I jämförelse med föregående år ha dagsförtjänsterna innevarande säsong inneburit en ökning med 5·6 % för huggare och 6·3 % för körare. Sid. 269.

Kollektivavtalen. Under hösten 1939 och början av 1940 voro ett stort antal avtal aktuella, berörande tillsammans omkring $^1/_2$ milj. arbetare. När dessa stora avtalsrörelser skulle förberedas, inriktade arbetarsidans organisationer sina strävanden på bevarandet av arbetarnas reallön. Den 16 december träffades mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen en överenskommelse, varigenom de anslutna organisationerna tillråddes att vid sina förestående avtalsuppgörelser införa ett system med rörliga lönetillägg, baserade på levnadskostnadsindex. Denna rekommendation vann allmän efterföljd, i det att vid årsskiftet och under det nya årets första månader avtalsuppgörelser träffats över hela linjen. Avtalen ha i regel slutits för ett år. Förutom bestämmelser om rörliga lönetillägg enligt rekommendationen innefatta avtalen i allmänhet vissa löneökningar såsom kompensation för den stegring i levnadskostnaderna, som redan inträtt sedan tiden då avtalen senast reviderats. Dessa löneförhöjningar variera inom olika industrier och utgöra exempelvis för den mekaniska verkstadsindustrin och järnbruken en ökning av timlönerna med 3 à 4 öre och av ackorden med 3 %. Någon arbetskonflikt av nämnvärd omfattning har icke förekommit. Sid. 273.

Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas uppgick den 1 april 1940 till 119 (mot 114 den 1 januari). Anknytas dessa tal till den äldre serien med juli 1914 som bas, erhålles indextalet 186 den 1 april (och 178 den 1 januari). Sid. 281.

Socialstatistiska diagram.

Undersökning rörande byggnads- och tomtkostnaderna på landsbygden.

Preliminär redogörelse.

Undersökningens tillkomst och planläggning. Genom kungl. brev den 3 mars 1939 erhöll socialstyrelsen uppdrag att verkställa en statistisk undersökning av byggnadskostnaderna i vissa orter på landsbygden, avsedd att tjäna som underlag för beräkningen av bostadskostnaderna vid den nya dyrortsgruppering, som avsågs att träda i kraft år 1941, men som sedermera framskjutits.

Vid de tidigare dyrortsgrupperingarna har man icke kunnat låta jämförelsen mellan bostadskostnaderna i olika orter avse samma eller likvärdig bostadsstandard, utan i princip jämfört kostnaderna för efter varje orts förhållanden medelgoda lägenheter. I fråga om de hyresräknade orterna ha vissa korrektioner verkställts med hänsyn till bostadsbeståndets kvalitativa olikheter å olika orter. Bostadskostnaderna i de icke hyresräknade orterna på landsbygden ha uppskattats med hjälp av vissa generella och summariska beräkningar.

1936 års lönekommitté har i Betänkande med utredning och förslag angående dyrortsgrupperingen (S. O. U. 1937: 32, sid. 92 o. f.) kritiserat de hittills tillämpade metoderna för beräkning av bostadskostnaderna och bl. a. framhållit, att beräkningssättet för landsbygden som helhet betraktad torde ha medfört en undervärdering av bostadskostnaderna på landet i jämförelse med de hyresräknade orternas bostadskostnader samt att de regionala olikheterna i bostadskostnaderna icke beaktats vid fastställandet av generella hyrestal för hela riket.

Lönekommittén har rekommenderat en omläggning av beräkningsmetoderna beträffande såväl hyresräknade som icke hyresräknade orter. I fråga om de hyresräknade orterna borde medeltalen för hyran per eldstad i princip avse en likvärdig standard. Vad beträffar de icke hyresräknade orterna, borde i första hand relationerna mellan bostadskostnaderna i dessa orter och i de hyresräknade orterna fastställas genom beräkningar, avseende den totala byggnads- och tomtkostnaden för en viss typ av egna hem i resp. ortstyper. Med utgångspunkt från de sålunda erhållna relationstalen skulle det årliga bostadsvärdet i de icke hyresräknade orterna fastställas i en viss relation till de beräknade medelhyrorna i de mindre hyresräknade orterna.

I anslutning till lönekommitténs förslag uppgjordes inom socialstyrelsen, i samråd med särskilt tillkallade sakkunniga, en undersökningsplan, enligt vilken man skulle införskaffa uppgifter rörande byggnads- och tomtkostnaderna för en egnahemsbostad av viss typ inom ett antal utvalda orter på landsbygden, nämligen dels orter med en mera utpräglad hyresmarknad, dels orter med övervägande egnahemsbebyggelse. För detta ändamål utarbetades dels ritning och tre arbetsbeskrivningar för en egnahemsbostad om 3 rum och kök, dels tre frågeformulär. Vissa delar av ritningen återgivas å sid. 212.

Arbetsbeskrivningarna avsågo två olika alternativ, nämligen dels ett hus, uppfört på platsen av löst virke, dels ett monteringsfärdigt trähus; båda hustyperna tänktes uppförda enligt samma ritning. Den första arbetsbeskrivningen omfattade de grundläggnings-, murnings-, målnings- m. fl. arbeten, som voro gemensamma för båda byggnadssätten. De båda övriga avsågo träöverbyggnad, inredning etc. för ett på platsen av löst virke uppfört hus, resp. ett monteringsfärdigt trähus.

Ett frågeformulär (form. 1) innehöll frågor beträffande priserna för olika tomter inom resp. samhällen samt kostnaderna för vatten- och avloppsledningar, elektriska ledningar m. m. Två andra formulär (form. 2 och 3) avsågo dels priser på vissa byggnadsmaterial, dels lönesatser för byggnadsarbetare och lönekostnader för en egnahemsbostad, uppförd enligt nyss nämnda ritning och arbetsbeskrivningar. I efterföljande redogörelse återgivas de resultat, som erhållits genom bearbetning av form. 2 och 3. Dessutom lämnas en summarisk översikt av de uppgifter om tomtpriserna, som erhållits i form. 1.

Byggnadskostnadernas lokala variationer.

Materialets insamling. I juli 1939 utsändes form. 1, 2 och 3 jämte ritningar och arbetsbeskrivningar (bil. I—IV) till kommunalnämnderna, resp. municipal- och köpingsnämnderna i 250 orter, nämligen dels 150 orter, som sedermera deltogo i 1939 års allmänna hyresräkning (nedan kallade hyresräknade orter), dels de 100 landskommuner, vilkas bostadsförhållanden gjorts till föremål för en specialundersökning i samband med 1935/36 års särskilda folkräkning. Nämnderna anmodades att dels själva besvara form. 1, dels överlämna form. 2 och 3 jämte bilagor (ritning och arbetsbeskrivningar) till minst två byggmästare (byggnadsfirmor), som hade erfarenhet av egnahemsbyggande inom orten, ävensom till minst två firmor, som brukade leverera byggnadsmaterial till orten (brädgårdar, järnhandlare e. d.); de sistnämnda uppgiftslämnarna borde såvitt möjligt väljas på sådant sätt, att uppgifter kunde erhållas beträffande samtliga de material, som angåvos i form. 3. De besvarade formulären skulle insändas direkt till socialstyrelsen.

Form. 2 har besvarats av 203 byggmästare i 136 orter, varav 86 hyresräknade och 50 icke hyresräknade orter. Form. 3 har besvarats av 282 firmor i 171 orter, varav 118 hyresräknade och 53 icke hyresräknade orter. Svar på form. 2 och/eller form. 3 ha inkommit från 189 orter, varav 124 hyresräknade och 65 icke hyresräknade orter. I tablån å sid. 211 lämnas en översikt av antalet inkomna svar med fördelning på landsdelar[1] samt på hyresräknade och icke hyresräknade orter.

Materialets beskaffenhet. I form. 2 skulle byggmästarna meddela de priser, som i juli 1939 debiterades för vissa byggnadsmaterial vid leverans fritt bygg-

[1] Härvid ha Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län sammanförts till *östra Sverige*, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till *Småland och öarna*, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till *södra Sverige*, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till *västra Sverige* samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till *norra Sverige*.

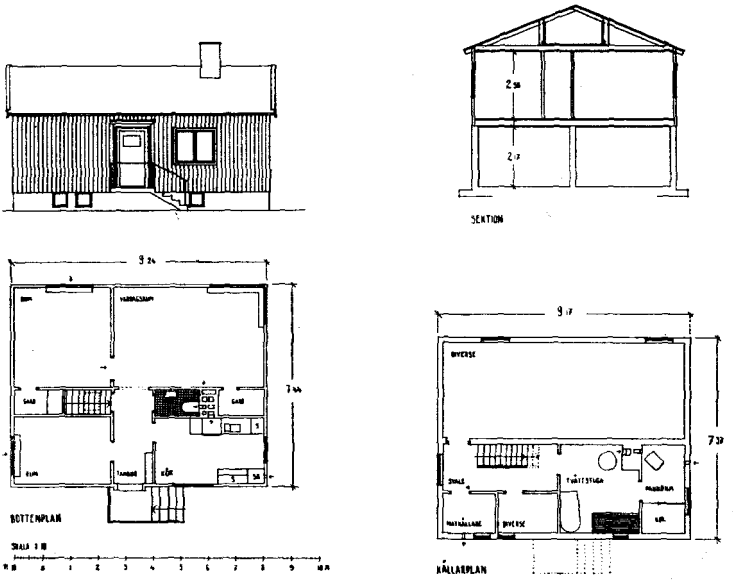
Undersökningens omfattning.

	Antal orter, från vilka									
	form. 2 besvarats av .... byggmästare (byggnadsfirmor)					form. 3 besvarats av .... materialfirmor.				
	1	2	3	4	Summa	1	2	3	4	Summa
Östra Sverige.										
Hyresräknade orter	8	10	—	—	18	12	13	3	—	28
Icke hyresräkn. »	5	4	1	—	10	4	6	3	1	14
Småland och öarna.										
Hyresräknade orter	6	5	—	1	12	9	6	3	1	19
Icke hyresräkn. »	8	3	—	—	11	2	3	—	—	5
Södra Sverige.										
Hyresräknade orter	6	3	2	—	11	6	6	1	—	13
Icke hyresräkn. »	7	2	—	—	9	6	5	—	—	11
Västra Sverige.										
Hyresräknade orter	14	10	1	—	25	12	21	1	—	34
Icke hyresräkn. »	7	6	—	—	13	7	6	—	—	13
Norra Sverige.										
Hyresräknade orter	13	6	1	—	20	14	8	2	—	24
Icke hyresräkn. »	2	5	—	—	7	5	5	—	—	10
Samtliga landsdelar.										
Hyresräknade orter	47	34	4	1	86	53	54	10	1	118
Icke hyresräkn. »	29	20	1	—	50	24	25	3	1	53
Tillhopa	76	54	5	1	136	77	79	13	2	171

nadsplatsen under förutsättning, att framkomlig väg funnes. Om något eller några material måste fraktas längre sträcka på byggmästarens bekostnad, skulle transportkostnaderna särskilt angivas. Beträffande trävaror (plank och bräder m. m.) skulle förutsättas, »att en och samma firma levererar samtliga de mängder av resp. sorter, som erfordras vid uppförande av hus på platsen av löst virke enligt bifogade ritning och arbetsbeskrivningar». I fråga om övriga material skulle förutsättas, »att resp. leveranser ha den storlek, som erfordras enligt bifogade arbetsbeskrivningar». Beträffande varje materialsort skulle meddelas »de à-priser, som vid leveranser av nyss nämnd storlek debiteras i resp. firmors fakturor, utan tillägg av räntekostnader eller avdrag av kassarabatt».

Motsvarande prisuppgifter skulle lämnas i form. 3 av resp. materialfirmor. Härvid skulle förutsättas, att firman till en solvent byggmästare levererade de mängder av resp. materialsorter, som erfordrades vid uppförande av ett hus på platsen av löst virke enligt ritningen och arbetsbeskrivningarna.

Prisuppgifter begärdes för följande byggnadsmaterial: betonggrus; sand till murbruk, slipning och putsning; A-cement; osläckt kalk; cementhålsten till grundmurning; mellanväggsplattor 7 × 25 × 50 cm; murbruk; murtegel 3″ × 5″ × 10″; taktegel (14 pannor per kvm); asfalterad takpapp för tegeltäckning; 3″, 4″, 5″ och 6″ trådspik; 2 och $2^1/_2$″ råspåntad plank (väggplank),

Detaljer i byggnadsritning till egnahemsbostad.

kvinta; 3″ ×8″ och 3″ × 9″ bjälkar, kvinta; 2″ × 6″, 2″ × 8″ och 3″ × 6″ takstolsvirke, kvinta; $1^1/_4$″ × $4^1/_2$″ hyvlat och spåntat golvträ, halvrent; 1″ × 6″ hyvlad och spåntad panel, halvrent; 1″ × 6″ råspåntad panel, halvrent; $^3/_4$″ × 4 à 5″ råspåntad panel, bättre utskott; $^3/_4$″ × 4 à 5″ kantskurna bräder, bättre utskott; 1″ × 6″ kantskurna bräder, halvrent; 1″ × 4 à 5″ kantskurna bräder, utskott; $^3/_4$ ″ × 2″ kantskurna läkt, halvrent; $^3/_4$″ × 3″ hyvlad sockellist, halvrent; torr sågspån till bjälklagsfyllning; torr torvmull (bal om 1·0 × 0·7 × 0·5 m).

Förutom priserna på nyss nämnda material skulle byggmästarna i form. 2 redovisa lönesatser och arbetsförtjänster vid egnahemsbyggnader, uppförda på entreprenad i juli 1939, för byggnadsgrovarbetare, timmermän, byggnadssnickare, murare, målare, plåtslagare, rörledningsmontörer och elektriska montörer. För varje arbetarkategori skulle angivas a) lönesatsen vid tidlönsarbete, b) den genomsnittliga timförtjänsten vid ackordsarbete, c) den sedvanliga proportionen mellan tidlöns- och ackordsarbete.

Slutligen skulle byggmästarna i form. 2 meddela en uppskattning av den totala kostnaden för arbetslöner (inberäknat byggmästarens eget arbete å bygget, men oberäknat arbetsledning, administration och arbetsredskap) enligt ritning och arbetsbeskrivningar dels för ett på platsen av löst virke uppfört hus, dels för ett där uppfört monteringsfärdigt hus.

Vid granskningen av de inkomna svaren visade det sig, att såväl uppgifterna om timförtjänsterna vid ackordsarbete och proportionen mellan tidlöns- och ackordsarbete som uppskattningarna av de totala lönekostnaderna voro så starkt varierande och behäftade med så många felkällor, att de ej kunde läg-

gas till grund för några hållbara beräkningar. För de kalkyler, som utförts beträffande lönekostnaderna i olika orter och som närmare beskrivas nedan, har man sålunda endast utnyttjat uppgifterna om lönesatserna vid tidlönsarbete.

Beträffande vissa orter saknades prisuppgifter för vissa av de i form. 2 och 3 upptagna materialen. I dylika fall ha uppgifterna kompletterats med ledning av uppgifterna för övriga orter. Vidare saknades helt löneuppgifter enligt form. 2 för 47 orter (jfr ovan), medan för vissa andra orter byggmästarna icke uppgivit lönesatserna för en eller flera arbetargrupper. I dessa fall ha löneuppgifterna kompletterats med hjälp av kollektivavtalens bestämmelser eller i enstaka fall genom uppskattningar på basis av uppgifter från närliggande orter. De inkomna uppgifterna om lönerna för rörledningsmontörer och elektriska montörer ha icke utnyttjats vid materialets bearbetning (jämför nedan).

Byggnadskostnaderna i olika orter. På grundval av de inkomna pris- och löneuppgifterna jämte nyss nämnda kompletteringar ha i samråd med byggnadstekniska sakkunniga beräkningar verkställts rörande kostnaderna för uppförande av en egnahemsbyggnad på platsen av löst virke i enlighet med den ritning och de arbetsbeskrivningar, som utsändes som bilagor till frågeformulären. Däremot ha ännu icke några motvarande beräkningar utförts i fråga om kostnaderna för montering av ett fabrikstillverkat hus av samma typ. Dylika beräkningar skola verkställas vid utarbetandet av den slutliga undersökningsberättelsen. Det säger sig självt, att de lokala variationerna i byggnadskostnaderna för ett dylikt hus måste bli mindre än kostnadsvariationerna för ett hus av löst virke, eftersom i kostnaderna för ett monteringsfärdigt hus ingår ett större antal element, som äro lika för hela riket.

För varje ort ha kalkyler utförts beträffande: 1) de sammanlagda kostnaderna för virke och övriga byggnadsmaterial, för vilka prisuppgifter lämnats i form. 2 och/eller form. 3; 2) de sammanlagda lönekostnaderna för byggnadsgrovarbetare, byggnadsträarbetare, murare, målare och plåtslagare; 3) övriga kostnader. Sedermera ha de totala byggnadskostnaderna för ett hus av löst virke beräknats genom addition av dessa poster.

Vid redovisningen av undersökningsresultaten har det ansetts vara av särskild vikt att erhålla en klar bild av spridningen i byggnadskostnaderna inom olika ortstyper och landsdelar. I detta syfte har man i sådana fall, då skiljaktiga uppgifter om materialpriserna erhållits från samma ort, beräknat ett minimi- och ett maximivärde för virke och övriga redovisade material samt ett medeltal av de båda värdena; härvid har man utgått från de lägsta och högsta å-priser för varje särskilt material, vilka redovisats av byggmästare eller materialfirmor å resp. orter. Vad beträffar lönesatserna, föreligga blott i ett ringa antal fall olika uppgifter från samma ort; för dylika orter har man vid beräkningen av de totala lönekostnaderna utgått från ett medeltal av de redovisade lönesatserna. Genom form. 2 och 3 ha lokala uppgifter erhållits om sådana material- och arbetskostnader, som äro underkastade avsevärda lokala

Tab. 1. Totalkostnader i juli 1939 för viss egnahemsbyggnad beträffande virke

			Antalet orter	Antal orter, där totalkostnaden för virke beräknas uppgå till ..... kr.								
				under 1 600	1 600–1 699	1 700–1 799	1 800–1 899	1 900–1 999	2 000–2 099	2 100–2 199	2 200–2 299	2 300 och däröver
	Östra Sverige.											
1	Hyresräknade orter:	minima[1]	29	—	4	5	8	6	—	2	3	1
2		maxima[1]	29	—	1	2	5	7	6	2	3	3
3		medelvärden[1]	29	—	1	2	10	8	2	2	1	3
4	Icke hyresräkn. orter:	minima	14	1	2	5	—	5	—	—	1	—
5		maxima	14	—	—	2	2	1	3	1	2	3
6		medelvärden	14	—	1	2	3	3	2	1	2	—
	Småland o. öarna.											
7	Hyresräknade orter:	minima	20	4	5	7	1	3	—	—	—	—
8		maxima	20	1	1	11	3	4	—	—	—	—
9		medelvärden	20	1	6	9	1	3	—	—	—	—
10	Icke hyresräkn. orter:	minima	12	6	1	2	—	3	—	—	—	—
11		maxima	12	2	4	3	—	3	—	—	—	—
12		medelvärden	12	5	1	3	—	3	—	—	—	—
	Södra Sverige.											
13	Hyresräknade orter:	minima	16	2	3	—	—	2	2	3	1	3
14		maxima	16	1	—	2	2	1	1	2	2	5
15		medelvärden	16	1	2	2	—	1	1	3	2	4
16	Icke hyresräkn. orter:	minima	13	2	—	—	2	4	2	2	1	—
17		maxima	13	—	—	1	—	2	2	3	3	2
18		medelvärden	13	—	1	—	1	3	3	3	1	1
	Västra Sverige.											
19	Hyresräknade orter:	minima	34	—	1	8	8	7	5	2	2	1
20		maxima	34	—	—	3	4	7	7	4	4	5
21		medelvärden	34	—	—	3	9	7	5	5	2	3
22	Icke hyresräkn. orter:	minima	16	—	4	3	1	4	1	3	—	—
23		maxima	16	—	1	—	4	3	—	6	1	1
24		medelvärden	16	—	1	2	4	3	1	5	—	—
	Norra Sverige.											
25	Hyresräknade orter:	minima	25	1	6	3	8	5	1	1	—	—
26		maxima	25	—	2	3	8	7	3	1	1	—
27		medelvärden	25	—	3	3	9	7	2	1	—	—
28	Icke hyresräkn. orter:	minima	10	1	2	3	1	3	—	—	—	—
29		maxima	10	—	—	5	2	2	—	1	—	—
30		medelvärden	10	—	2	4	1	2	1	—	—	—
	Samtliga landsdelar.											
31	Hyresräknade orter:	minima	**124**	**7**	**19**	**23**	**25**	**23**	**8**	**8**	**6**	**5**
32		maxima	**124**	**2**	**4**	**21**	**22**	**26**	**17**	**9**	**10**	**13**
33		medelvärden	**124**	**2**	**12**	**19**	**29**	**26**	**10**	**11**	**5**	**10**
34	Icke hyresräkn. orter:	minima	**65**	**10**	**9**	**13**	**4**	**19**	**3**	**5**	**2**	—
35		maxima	**65**	**2**	**5**	**11**	**8**	**11**	**5**	**11**	**6**	**6**
36		medelvärden	**65**	**5**	**6**	**11**	**9**	**14**	**7**	**9**	**3**	**1**

[1] För varje ort har beräknats ett minimi- och ett maximivärde för virke, resp. andra material, samt ett

och andra material enligt uppgifter från byggmästare och materialleverantörer.

Antal orter, där totalkostn. för andra redov. material än virke beräknas uppgå till ..... kr.							Antal orter, där totalkostnaden för samtliga redovisade material beräknas uppgå till ..... kr.								
under 1 300	1 300–1 399	1 400–1 499	1 500–1 599	1 600–1 699	1 700–1 799	1 800 och däröver	under 2 800	2 800–2 999	3 000–3 199	3 200–3 399	3 400–3 599	3 600–3 799	3 800–3 999	4 000–4 199	4 200 och däröver	
1	2	14	9	2	—	1	—	1	4	13	4	3	4	—	—	1
—	1	8	12	3	3	2	—	—	1	7	9	6	3	2	1	2
—	1	12	11	3	1	1	—	—	1	13	7	3	3	1	1	3
2	—	6	5	1	—	—	—	1	4	3	5	1	—	—	—	4
—	1	2	6	1	3	1	—	—	1	1	5	3	2	2	—	5
—	1	4	5	3	1	—	—	—	1	4	5	3	1	—	—	6
2	7	5	5	1	—	—	—	5	9	6	—	—	—	—	—	7
1	5	7	3	2	1	1	—	3	5	8	3	1	—	—	—	8
1	6	6	4	2	1	—	—	3	8	8	1	—	—	—	—	9
1	2	7	1	—	1	—	—	5	2	4	—	1	—	—	—	10
1	1	5	3	1	1	—	—	2	3	5	1	1	—	—	—	11
1	1	6	3	—	1	—	—	3	3	5	—	1	—	—	—	12
6	4	5	1	—	—	—	2	3	—	4	1	4	2	—	—	13
1	4	7	3	1	—	—	—	—	2	5	—	4	3	—	2	14
3	4	7	2	—	—	—	—	1	4	2	2	3	3	—	1	15
2	5	5	1	—	—	—	1	1	2	3	4	2	—	—	—	16
—	2	9	2	—	—	—	—	—	1	2	3	5	1	—	1	17
—	5	7	1	—	—	—	—	1	1	3	6	1	1	—	—	18
2	9	12	7	3	—	1	—	—	9	11	8	3	2	1	—	19
—	4	13	8	5	1	3	—	—	2	6	13	5	5	1	2	20
1	7	13	7	4	—	2	—	—	2	14	7	7	2	—	2	21
1	3	7	4	—	1	—	—	—	6	3	3	3	1	—	—	22
—	1	3	9	1	1	1	—	—	1	2	5	5	3	—	—	23
—	2	6	6	2	—	—	—	—	2	4	5	4	1	—	—	24
—	3	8	6	6	2	—	—	2	3	8	12	—	—	—	—	25
—	1	2	9	7	5	1	—	—	—	7	11	6	1	—	—	26
—	2	4	11	4	4	—	—	—	4	5	14	2	—	—	—	27
—	—	4	3	1	2	—	1	—	2	5	—	2	—	—	—	28
—	—	4	1	1	3	1	—	—	1	5	1	2	1	—	—	29
—	—	4	2	1	3	—	—	—	2	5	1	2	—	—	—	30
11	**25**	**44**	**28**	**12**	**2**	**2**	**2**	**11**	**25**	**42**	**25**	**10**	**8**	**1**	—	31
2	**15**	**37**	**35**	**18**	**10**	**7**	—	**3**	**10**	**33**	**36**	**22**	**12**	**3**	**5**	32
5	**20**	**42**	**35**	**13**	**6**	**3**	—	**4**	**19**	**42**	**31**	**15**	**8**	**1**	**4**	33
6	**10**	**29**	**14**	**2**	**4**	—	**2**	**7**	**16**	**18**	**12**	**9**	**1**	—	—	34
1	**5**	**23**	**21**	**4**	**8**	**3**	—	**2**	**7**	**15**	**15**	**16**	**7**	**2**	**1**	35
1	**9**	**27**	**17**	**6**	**5**	—	—	**4**	**9**	**21**	**17**	**11**	**3**	—	—	36

medeltal mellan dessa värden. Vardera av dessa tre serier redovisas särskilt i tabellen (jfr sid. 213).

Tab. 2. Totala lönekostnader i juli 1939 för viss egnahemsbyggnad beträffande olika arbetarkategorier i hyresräknade (a) och icke hyresräknade orter (b).

	Östra Sverige		Småland o. öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Samtliga landsdelar	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Antal orter med en total lönekostnad (kr.) för												
Byggnadsgrovarbetare:												
under 700	—	—	—	5	—	2	—	3	—	—	—	10
700— 799	—	1	1	3	—	—	1	5	—	1	2	10
800— 899	—	—	1	3	1	—	2	2	1	2	5	7
900— 999	1	3	5	—	—	—	3	2	1	2	10	7
1 000—1 099	20	8	13	1	15	11	27	4	6	3	81	27
1 100—1 199	2	—	—	—	—	—	1	—	14	2	17	2
1 200 o. däröver	6	2	—	—	—	—	—	—	3	—	9	2
Byggnadsträarbetare:												
under 1 200	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
1 200—1 299	—	—	—	2	—	—	—	7	—	2	—	11
1 300—1 399	—	1	—	1	—	—	2	2	—	—	2	4
1 400—1 499	—	1	1	—	—	—	1	2	—	1	2	4
1 500—1 599	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	1
1 600—1 699	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	2	1
1 700—1 799	22	9	19	4	16	13	28	5	7	3	92	34
1 800—1 899	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	9	4
1 900—1 999	1	—	—	—	—	—	1	—	5	—	7	—
2 000 o. däröver	5	2	—	—	—	—	—	—	3	—	8	2
Murare:												
under 400	—	—	—	3	—	—	2	3	—	2	2	8
400—449	—	1	—	—	—	—	2	2	—	—	2	3
450—499	21	10	19	9	16	13	28	11	14	7	98	50
500 o. däröver	8	3	1	—	—	—	2	—	11	1	22	4
Målare:												
under 300	—	—	—	4	—	1	—	2	—	—	—	7
300—399	1	—	9	3	2	3	2	7	1	2	15	15
400—499	20	12	11	5	14	8	27	7	15	5	87	37
500—599	5	2	—	—	—	1	5	—	9	3	19	6
600 o. däröver	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Plåtslagare:												
under 100	1	—	8	8	5	4	10	7	1	4	25	23
100—124	20	12	12	4	11	9	23	9	23	6	89	40
125 o. däröver	8	2	—	—	—	—	1	—	1	—	10	2
Samtliga arbetargrupper:												
under 2 600	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
2 600—2 799	—	—	—	1	—	—	—	4	—	1	—	6
2 800—2 999	—	—	—	4	—	—	1	3	—	1	1	8
3 000—3 199	—	1	—	—	—	1	1	2	—	—	1	4
3 200—3 399	—	1	1	3	—	1	2	1	—	1	3	7
3 400—3 599	1	—	4	1	1	—	1	1	2	—	9	2
3 600—3 799	5	4	14	1	10	6	16	5	2	2	47	18
3 800—3 999	14	6	1	—	5	5	12	—	4	2	36	13
4 000—4 199	3	—	—	—	—	—	—	—	11	3	14	3
4 200—4 399	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—	5	—
4 400—4 599	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2
4 600 o. däröver	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—

Tab. 3. Total byggnadskostnad i juli 1939 för viss egnahemsbyggnad inom olika ortsgrupper.

		Antal orter	Därav med en beräknad total byggnadskostnad av .... kr.										Nedre kvartil kr.	Median kr.	Övre kvartil kr.
			12 400— 12 799	12 800— 13 199	13 200— 13 599	13 600— 13 999	14 000— 14 399	14 400— 14 799	14 800— 15 199	15 200— 15 599	15 600 o. däröver				
Östra Sverige.															
Hyres-	minima[1]	29	—	—	—	4	11	7	3	1	3		14 226	14 537	14 913
räknade	maxima[1]	29	—	—	—	—	8	12	5	1	3				
orter	medelvärden[1]	29	—	—	—	—	12	8	5	1	3		14 288	14 486	15 033
Icke hy-	minima	14	—	—	2	2	5	2	3	—	—		14 071	14 486	14 917
resräkn.	maxima	14	—	—	—	2	2	5	3	1	1				
orter	medelvärden	14	—	—	1	1	5	3	3	1	—		14 238	14 450	14 883
Småland o. öarna.															
Hyres-	minima	20	—	—	2	7	11	—	—	—	—		13 864	14 104	14 268
räknade	maxima	20	—	—	1	4	14	1	—	—	—				
orter	medelvärden	20	—	—	1	6	13	—	—	—	—		13 930	14 100	14 258
Icke hy-	minima	12	4	2	1	3	2	—	—	—	—		12 820	13 400	13 917
resräkn.	maxima	12	2	3	2	3	2	—	—	—	—				
orter	medelvärden	12	3	3	1	3	2	—	—	—	—		12 825	13 500	13 783
Södra Sverige.															
Hyres-	minima	16	—	—	1	4	4	5	2	—	—		14 013	14 420	14 750
räknade	maxima	16	—	—	—	3	4	5	2	1	1				
orter	medelvärden	16	—	—	—	4	4	4	3	1	—		14 050	14 425	14 850
Icke hy-	minima	13	—	1	1	—	6	5	—	—	—		14 138	14 450	14 675
resräkn.	maxima	13	—	—	1	1	2	7	2	—	—				
orter	medelvärden	13	—	—	1	1	2	9	—	—	—		14 300	14 486	14 586
Västra Sverige.															
Hyres-	minima	34	—	—	1	2	21	8	2	—	—		14 156	14 359	14 675
räknade	maxima	34	—	—	—	1	13	12	6	2	—				
orter	medelvärden	34	—	—	—	1	18	13	1	1	—		14 194	14 370	14 672
Icke hy-	minima	16	—	4	4	3	2	3	—	—	—		13 363	13 775	14 375
resräkn.	maxima	16	—	1	4	5	2	4	—	—	—				
orter	medelvärden	16	—	2	4	4	2	4	—	—	—		13 350	13 850	14 450
Norra Sverige.															
Hyres-	minima	25	—	—	—	—	4	8	8	3	2		14 593	14 938	15 313
räknade	maxima	25	—	—	—	—	2	6	8	5	4				
orter	medelvärden	25	—	—	—	—	4	5	7	6	3		14 675	15 000	15 340
Icke hy-	minima	10	—	—	—	3	1	2	3	1	—		14 033	14 650	15 100
resräkn.	maxima	10	—	—	—	2	2	2	2	1	1				
orter	medelvärden	10	—	—	—	3	1	2	2	2	—		13 975	14 700	15 250
Samtl. landsdelar.															
Hyres-	minima	**124**	—	—	**4**	**17**	**51**	**28**	**15**	**4**	**5**		**14 140**	**14 416**	**14 808**
räknade	maxima	**124**	—	—	**1**	**8**	**41**	**36**	**21**	**9**	**8**				
orter	medelvärden	**124**	—	—	**1**	**11**	**51**	**30**	**16**	**9**	**6**		**14 188**	**14 397**	**14 817**
Icke hy-	minima	**65**	**4**	**7**	**8**	**11**	**16**	**12**	**6**	**1**	—		**13 613**	**14 146**	**14 617**
resräkn.	maxima	**65**	**2**	**4**	**7**	**13**	**10**	**18**	**7**	**2**	**2**				
orter	medelvärden	**65**	**3**	**5**	**7**	**12**	**12**	**18**	**5**	**3**	—		**13 638**	**14 250**	**14 562**
Samtl.	minima	**189**	**4**	**7**	**12**	**28**	**67**	**40**	**21**	**5**	**5**		**14 030**	**14 351**	**14 741**
orter	maxima	**189**	**2**	**4**	**8**	**21**	**51**	**54**	**28**	**11**	**10**				
	medelvärden	**189**	**3**	**5**	**8**	**23**	**63**	**48**	**21**	**12**	**6**		**14 054**	**14 356**	**14 738**

[1] Jfr not sid. 214. Medianer och kvartiler ha beräknats dels efter serien av minimi- och maximivärden, dels efter serien av medelvärden.

Tab. 4. Medeltal av materialkostnader, lönekostnader och total byggnads-
a: hyresräknade orter, b: i cke hyres-

		Östra Sverige			Småland och öarna		
		a	b	c	a	b	c
	Kostnader för virke:						
1	minima[1]	1 913	1 828	1 885	1 709	1 668	1 693
2	maxima[1]	2 037	2 067	2 046	1 784	1 732	1 765
3	medelvärden[1]	1 975	1 947	1 966	1 747	1 700	1 729
	Kostnader för andra redovisade material:						
4	minima	1 502	1 467	1 491	1 431	1 458	1 441
5	maxima	1 577	1 590	1 581	1 489	1 497	1 492
6	medelvärden	1 540	1 529	1 536	1 460	1 477	1 467
	Kostnader för samtliga redovisade material:						
7	minima	3 415	3 295	3 376	3 140	3 126	3 134
8	maxima	3 614	3 657	3 627	3 273	3 229	3 257
9	medelvärden	3 515	3 476	3 502	3 207	3 177	3 196
	Lönekostnader för						
10	byggnadsgrovarbetare	1 099	1 032	1 077	996	748	903
11	byggnadsträarbetare	1 815	1 746	1 793	1 728	1 403	1 606
12	murare	482	475	480	459	430	448
13	målare	485	461	477	403	357	386
14	plåtslagare	117	114	116	103	93	99
15	samtliga redovisade arbetarkategorier	3 998	3 828	3 943	3 689	3 031	3 442
	Total byggnadskostnad (inkl. ej redovisade poster):						
16	minima	**14 554**	**14 264**	**14 460**	**13 970**	**13 298**	**13 717**
17	maxima	**14 758**	**14 626**	**14 711**	**14 103**	**13 401**	**13 840**
18	medelvärden	**14 654**	**14 445**	**14 586**	**14 037**	**13 349**	**13 779**

variationer. De kostnadselement, som ej kunnat beräknas med ledning av byggmästarnas och materialfirmornas uppgifter, äro till stor del av sådan art, att man kan räkna med enhetliga kostnader i samtliga orter. Dylika uppskattningar ha verkställts i samråd med byggnadstekniska sakkunniga. Med hänsyn till kravet, att kostnadsjämförelsen så vitt möjligt skall avse en för alla orter enhetlig standard, har man i fråga om värmeledning och värmeisolering räknat med olika kostnader i olika klimatiska zoner.

I tab. 1—4 återgivas fördelningstal och medeltal för de i form. 2 och 3 redovisade posterna i byggnadskostnaderna samt de totala byggnadskostnaderna. De redovisade orterna ha grupperats efter landsdelar (jfr not sid. 210) samt uppdelats i hyresräknade och icke hyresräknade orter. De hyresräknade orterna äro »tätorter» på landsbygden, under det de icke hyresräknade orterna äro utpräglade jordbrukskommuner. De kalkyler, som ligga till grund för tabellerna, ha utförts på följande sätt.

1) Beräkningen av den *totala kostnaden för virke* grundar sig på en massberäkning, i vilken ingå ett flertal dimensioner, som ej upptagits i form. 2 och 3. I fråga om dessa dimensioner har man räknat med samma pris per kubikfot som för de närmast liknande dimensioner och sorter, vilkas priser

[1] Jfr not. sid. 214.

kostnad (kr.) för viss egnahemsbyggnad i juli 1939 inom olika ortsgrupper.
räknade orter, c: samtliga orter

Södra Sverige			Västra Sverige			Norra Sverige			Samtliga landsdelar			
a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	
1 983	1 940	1 964	1 926	1 879	1 911	1 810	1 759	1 795	**1 872**	**1 822**	**1 855**	1
2 217	2 162	2 192	2 080	2 029	2 064	1 904	1 850	1 889	**2 004**	**1 981**	**1 996**	2
2 100	2 051	2 078	2 003	1 954	1 987	1 857	1 805	1 842	**1 938**	**1 902**	**1 926**	3
1 357	1 387	1 370	1 457	1 466	1 460	1 542	1 541	1 542	**1 467**	**1 461**	**1 465**	4
1 451	1 455	1 453	1 552	1 544	1 549	1 615	1 606	1 612	**1 548**	**1 537**	**1 544**	5
1 404	1 421	1 411	1 505	1 505	1 505	1 579	1 573	1 577	**1 508**	**1 499**	**1 504**	6
3 340	3 327	3 334	3 383	3 345	3 371	3 352	3 300	3 337	**3 339**	**3 283**	**3 320**	7
3 668	3 617	3 645	3 632	3 573	3 613	3 519	3 456	3 501	**3 552**	**3 518**	**3 540**	8
3 504	3 472	3 489	3 508	3 459	3 492	3 436	3 378	3 419	**3 446**	**3 401**	**3 430**	9
1 040	991	1 018	1 024	839	965	1 116	974	1 075	**1 058**	**915**	**1 008**	10
1 742	1 746	1 744	1 713	1 445	1 627	1 868	1 675	1 813	**1 774**	**1 598**	**1 714**	11
457	459	458	452	436	447	505	454	490	**471**	**451**	**464**	12
428	408	419	442	365	417	477	444	468	**451**	**405**	**435**	13
105	103	104	105	96	102	113	100	109	**109**	**101**	**107**	14
3 772	3 707	3 743	3 736	3 181	3 558	4 079	3 647	3 955	**3 863**	**3 470**	**3 728**	15
14 253	**14 175**	**14 218**	**14 285**	**13 703**	**14 099**	**14 886**	**14 498**	**14 775**	**14 413**	**13 966**	**14 260**	16
14 581	**14 465**	**14 529**	**14 534**	**13 931**	**14 341**	**15 053**	**14 654**	**14 939**	**14 626**	**14 201**	**14 480**	17
14 417	**14 320**	**14 373**	**14 410**	**13 817**	**14 220**	**14 970**	**14 576**	**14 857**	**14 520**	**14 084**	**14 370**	18

redovisats i form. 2 och 3. Kalkylerna över virkeskostnaden avse i enlighet härmed nedanstående (fingerade) kvantiteter:

236 kbf $2^1/_2$″ råspåntad plank (väggplank), kvinta
81 » 3″ × 8″ bjälkar, kvinta
53 » 3″ × 6″ takstolsvirke, kvinta
56·1 » 2″ × 8″ » »
47·5 » 2″ × 6″ » »
91 » $1^1/_4$″ × 4″ hyvlat och spåntat golvträ, halvrent
23 » 1″ × 6″ hyvlad och spåntad panel, halvrent
299 kbf 1″ × 6″ råspåntad panel, halvrent
169 » $^3/_4$″ × 4 à 5″ råspåntad panel, bättre utskott
43 » $^3/_4$″ × 4 à 5″ kantskurna bräder, bättre utskott
9·5 » 1″ × 6″ kantskurna bräder, halvrent
88 » 1″ × 4 à 5″ » » , utskott
32·2 » $^3/_4$″ × $1^1/_2$″ » läkt, halvrent
17·3 » $^3/_4$″ × 4″ hyvlad sockellist, halvrent.

I beräkningarna över de *totala kostnaderna för andra material än virke* ingå nedanstående kvantiteter av de i form. 2 och 3 redovisade varuslagen:

17 m³ betonggrus
8 » sand till murbruk, slipning och putsning
81 säckar A-cement
6 hl osläckt kalk
19·6 m³ cementhålsten
20 m² mellanväggsplattor
36 hl murbruk
1 500 st. murtegel 3″ × 5″ × 10″
1 315 st. taktegel (14 pannor per kvm)
9 rullar asfalterad takpapp
26 m³ sågspån *eller*
74 balar torvmull.

2) Lönekostnaderna för *byggnadsgrovarbetare, byggnadsträarbetare* och *murare* ha för orter med kollektivavtal eller eljest avtalsenliga löner beräknats på grundval av gällande ackordsprislistor.

För *byggnadsgrovarbetare* är timlönen i avtalens ortsgrupper V—VIII lägst 1·08 kr. och högst 1·23 kr., under det samma ackordsprislista tillämpas för samtliga dessa ortsgrupper inom resp. distrikt. I enlighet härmed har den totala lönekostnaden för hithörande orter beräknats till 1 054 kr. För orter med högre timlön än 1·23 kr. har detta belopp, i enlighet med prislistornas bestämmelser, höjts med samma procent som timlönen överstiger 1·23 kr. Beträffande orter med lägre timlön än 1·08 kr. har man förutsatt, att den totala lönekostnaden förhåller sig till 1 054 kr. som timlönen på orten till 1·155 kr. (d. v. s. medeltalet mellan 1·08 och 1·23 kr.).

Lönekostnaderna för *byggnadsträarbetare* (timmermän och byggnadssnickare) ha för ortsgrupperna V—VIII med en timlön av 1·20—1·36 kr. i enlighet med den för dessa ortsgrupper gemensamma ackordsprislistan beräknats till 1 742 kr. För orter med högre timlön än 1·36 kr. har detta belopp höjts med samma procent som timlönen överstiger 1·36 kr. För orter med lägre timlön än 1·20 kr. har man förutsatt, att lönekostnaden förhåller sig till 1 742 kr. som timlönen på orten till 1·28 kr. (medeltalet mellan 1·20 och 1·36 kr.).

För *murare* ha lönekostnaderna i ortsgrupperna V—VIII (timlön 1·20—1·36 kr.) enligt ackordsprislistan för dessa ortsgrupper beräknats till 457 kr. För orter med högre timlön än 1·36 kr. har detta belopp höjts med samma procent som timlönen överstiger 1·36 kr. För orter med lägre timlön än 1·20 kr. har man förutsatt, att lönekostnaden förhåller sig till 457 kr. som timlönen på orten till 1·28 kr.

Beträffande *målare* ha lönekostnaderna beräknats genom att timlönen i samtliga orter multiplicerats med 325. Denna siffra har erhållits genom division av lönekostnaden enligt ackordsprislistan för ortsgrupp III med timlönen för samma ortsgrupp.

Lönekostnaderna för *plåtslagare* ha i enlighet med en approximativ uppskattning av arbetsåtgången beräknats genom att timlönen multiplicerats med 77.

3) De »övriga kostnader», som ej kunnat framräknas ur de insamlade pris- och löneuppgifterna, innefatta följande poster: a) diverse material, som ej upptagits i form. 2 och 3, såsom träfiberplattor, armeringsjärn, oljefärg, linolja, snickerier, beslag, fönsterglas, badkar, kokspis, bykpanna m. m. jämte spik (prisuppgifterna i form. 2 och 3 ha ej använts); b) slitage för arbetsredskap, arbetsledning och oförutsedda kostnader; c) entreprenadarbeten för vatten- och avloppsledningar, värmeledning, varmvatteninstallation, elektrisk installation med servis; d) administrativa kostnader, såsom ritningar, kostnad för inteckningar, tomtkarta, byggnadslov, utstakning etc., brandförsäkring och räntor under byggnadstiden.

Flertalet av dessa kostnader ha uppskattats till ett och samma belopp för samtliga orter. Kostnaderna för värmeledning och värmeisolering ha dock graderats efter det geografiska läget. De redovisade orterna kunna uppdelas på tre grupper: 1) orter söder om linjen Gävle—Filipstad, 2) orter mellan denna linje och linjen Örnsköldsvik—Mora, 3) orter norr om linjen Örnsköldsvik—Mora. I tablån å följande sida meddelas de uppskattade värdena för de ovan nämnda kostnadsposterna inom vardera av dessa ortsgrupper.

Kostnader i kr.	Ortsgrupp		
	1	2	3
a) Material, ej redov. i form. 2 och 3 + spik	2 381	2 381	2 541
b) Slitage, arbetsledning m. m.	1 100	1 100	1 100
c) Entreprenadarbeten	2 760	2 900	3 040
d) Administrativa kostnader m. m.	900	900	900
Summa	7 141	7 281	7 581

Kostnaderna för redovisade material. Tab. 1 utvisar, hur de 189 i undersökningen ingående orterna fördelade sig efter 1) den totala kostnaden för virke, 2) den totala kostnaden för övriga i form. 2 och 3 redovisade material (utom spik), 3) den totala kostnaden för samtliga i form. 2 och 3 redovisade material (utom spik). Orterna inom varje grupp ha fördelats med hänsyn till minimi-, maximi- och medelvärdet för vardera av dessa poster. I tab. 4 återgivas för de olika ortsgrupperna medeltal för resp. poster, beräknade på minimi-, maximi- och medelvärdena för varje ort.

Kostnaderna för virke varierade mellan lägst 1 313 kr. och högst 3 766 kr. Genomsnittskostnaden för samtliga orter var 1 926 kr. För övriga material var det lägsta värdet 1 099 kr., det högsta värdet 2 173 kr. och medelvärdet 1 504 kr. För samtliga redovisade material var det lägsta värdet 2 723 kr., det högsta värdet 5 363 kr. och medelvärdet 3 430 kr.

Ett mått på den maximala spridningen i prismaterialet erhålles, om man ordnar samtliga i tab. 1 redovisade minimi- och maximivärden i en serie och för denna serie beräknar medianen och de båda kvartilerna. Motsvarande beräkning på basis av medelvärdena för resp. orter ger som resultat en mindre utpräglad spridning.

I nedanstående tablå återges de median- och kvartilvärden, som beräknats enligt dessa alternativa metoder, samt motsvarande relationer mellan den övre och nedre kvartilen.

	Nedre kvartil	Median	Övre kvartil	Övre kv. i % av nedre
Virke: minimi- och maximivärden	1 764	1 905	2 054	116·4
medelvärden	1 778	1 904	2 053	115·5
Andra redov. material: minimi- och maximivärden	1 419	1 489	1 571	110·7
medelvärden	1 424	1 490	1 568	110·1
Samtliga redov. material: minimi- och maximivärden	3 221	3 394	3 611	112·1
medelvärden	3 250	3 390	3 581	110·2

Även då materialet grupperas efter landsdelar och ortstyper (hyresräknade och icke hyresräknade orter), framträder en betydande spridning i fråga om kostnaderna för såväl virke som andra redovisade material.

En jämförelse av medeltalen för olika ortsgrupper visar, att kostnaderna för virke lågo något högre i de hyresräknade orterna än i de icke hyresräknade orterna; detta gäller både för de särskilda landsdelarna och för samtliga landsdelar sammantagna. I fråga om andra material än virke var genomsnittskostnaden i samtliga hyresräknade orter obetydligt högre än motsvarande genomsnitt för de icke hyresräknade orterna; tagas de enskilda landsdelarna var för

sig, blir tendensen skiftande. I fråga om samtliga redovisade material framträda genomgående högre medeltal för de hyresräknade orterna.

Om man jämför de olika landsdelarna inbördes, finner man den lägsta genomsnittskostnaden för virke i Småland och öarna (1 729 kr.). Därnäst följa norra Sverige (1 842 kr.), östra Sverige (1 966 kr.), västra Sverige (1 987 kr.) och södra Sverige (2 078 kr.). Ordningsföljden mellan landsdelarna blir densamma, om man låter jämförelsen avse medeltalen av minimivärdena eller maximivärdena, resp. i hyresräknade eller icke hyresräknade orter.

I fråga om andra material än virke är genomsnittskostnaden lägst i södra Sverige (1 411 kr.); därefter följa Småland och öarna (1 467 kr.), västra Sverige (1 505 kr.), östra Sverige (1 536 kr.) och norra Sverige (1 577 kr.). Även för denna post gäller vad ovan sagts om virkeskostnaderna.

Den sammanlagda kostnaden för samtliga redovisade material är i medeltal lägst i Småland och öarna (3 196 kr.), varpå följa norra Sverige (3 419 kr.), södra Sverige (3 489 kr.), västra Sverige (3 492 kr.) och östra Sverige (3 502 kr.). Genomsnittskostnaderna i hyresräknade, resp. icke hyresräknade orter inom olika landsdelar återges i nedanstående tablå:

Genomsnittskostnad för samtl. redov. material (kr.) i	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Hyresräknade orter . . .	3 515	3 207	3 504	3 508	3 436
Icke hyresräknade orter .	3 476	3 177	3 472	3 459	3 378
Samtliga orter	**3 502**	**3 196**	**3 489**	**3 492**	**3 419**

Priserna för vart och ett av de redovisade materialen, andra än virke, förete större eller mindre lokala variationer. Dessa belysas av nedanstående tablå, som är baserad på samtliga inkomna prisuppgifter för varje varuslag.

	Nedre kvartil	Median	Övre kvartil	Övre kvartil i % av nedre
Betonggrus . . . . . kr. per m^3	3·75	4·34	5·26	140·3
Sand till murbruk . . » » »	3·66	4·35	5·37	146·7
A-cement . . . . . » » säck	2·63	2·82	3·01	114·4
Osläckt kalk . . . . » » hl	5·52	6·67	8·00	144·9
Cementhålsten . . . . » » m^2	22·81	25·91	30·27	132·7
Mellanväggsplattor . . » » m^2	2·89	3·34	3·89	134·6
Murbruk . . . . . » » hl	2·18	2·68	3·08	144·6
Murtegel(3″ × 5″ × 10″) » » 1 000 st.	69·90	82·30	95·10	136·1
Taktegel (14 pannor per m^2) . . . . . » » » »	142·50	157·70	171·60	120·4
Asfalterad takpapp . . » » rulle	4·72	5·20	5·88	124·6
Sågspån . . . . . » » m^3	3·21	5·29	6·74	210·0
Torvmull . . . . . » » bal	1·74	2·06	2·72	156·3

Lönekostnader. I tab. 2 meddelas, hur de redovisade orterna fördelade sig med hänsyn till den beräknade totala lönekostnaden för byggnadsgrovarbetare, byggnadsträarbetare, murare, målare och plåtslagare samt för de fem kategorierna sammantagna. I tab. 4 återges medeltal för lönekostnaderna inom olika ortsgrupper.

Som ovan framhållits, uppgick den för här ifrågavarande hustyp på grundval av ackordsprislistorna beräknade totala lönekostnaden för byggnadsgrovarbetare i de lägsta lönegrupperna till 1 054 kr. För byggnadsträarbetare var motsvarande belopp 1 742 kr. och för murare 457 kr. Flertalet av de redovisade orterna tillhöra dessa lönegrupper.

För *byggnadsgrovarbetare* utgjorde den totala lönekostnaden i 73 hyresräknade och 24 icke hyresräknade orter 1 054 kr. Lägre belopp ha beräknats för 18 hyresräknade och 35 icke hyresräknade orter, där lönerna icke regleras genom kollektivavtal. Högre belopp än 1 054 kr. ha beräknats för 33 hyresräknade och 6 icke hyresräknade orter.

För *byggnadsträarbetare* har lönekostnaden i 80 hyresräknade och 31 icke hyresräknade orter beräknats till 1 742 kr. Lägre belopp ha beräknats för 11, resp. 25 orter och högre för 33, resp. 9 orter.

För *murare* uppgick den totala lönekostnaden i 78 hyresräknade och 39 icke hyresräknade orter till 457 kr., i 4 resp. 11 orter till lägre och i 42, resp. 15 orter till högre belopp.

I fråga om *målare* och *plåtslagare* utvisa lönekostnaderna något större variationer än för de tre nyss nämnda kategorierna.

Den sammanlagda lönekostnaden för de fem arbetarkategorierna låg för 83 hyresräknade och 31 icke hyresräknade orter mellan gränserna 3 600—3999 kr. I 14 resp. 29 orter var lönekostnaden lägre än 3 600 kr. och i 27 resp. 5 orter minst 4 000 kr.

De lägsta avtalslönerna eller icke avtalsreglerade löner förekommo betydligt oftare i icke hyresräknade än i hyresräknade orter. Vid jämförelse mellan de båda ortstyperna inom en och samma landsdel framträda *genomgående* (med undantag för byggnadsträarbetare och murare i södra Sverige) lägre genomsnittliga lönekostnader i de icke hyresräknade orterna. För samtliga redovisade orter uppgick lönekostnaden i *genomsnitt* till 3 728 kr.; motsvarande medeltal för hyresräknade orter var 3 863 kr. och för icke hyresräknade orter 3 470 kr.

Vad beträffar de olika landsdelarna, var den genomsnittliga lönekostnaden lägst i Småland och öarna (3 442 kr.); därnäst följa västra Sverige (3558 kr.), södra Sverige (3 743 kr.), östra Sverige (3 943 kr.) och norra Sverige (3 955 kr.). Ordningsföljden mellan landsdelarna blir densamma, om jämförelsen inskränkes till enbart hyresräknade orter. I fråga om icke hyresräknade orter blir ordningsföljden: Småland och öarna, västra Sverige, norra Sverige, södra Sverige, östra Sverige.

Samtliga byggnadskostnader. Tab. 3 visar hur de redovisade orterna fördela sig efter den totala byggnadskostnaden (inberäknat »övriga kostnader») för här ifrågavarande hustyper. Dessutom meddelas median- och kvartilvärden, beräknade dels efter serien av minimi- och maximivärdena (jfr ovan), dels efter medelvärdena för resp. orter. I tab. 4 återges medeltal för den totala byggnadskostnaden inom de olika ortsgrupperna, beräknade efter resp. minimi-, maximi- och medelvärden.

Den lägsta beräknade totalkostnaden uppgick till 12 527 kr. och den högsta till 16 297 kr. För samtliga redovisade orter var genomsnittet för totalkostnaden 14 370 kr. och medianen (räknad efter serien av medelvärden) 14 356 kr. Motsvarande tal voro för hyresräknade orter 14 520, resp. 14 397 kr. och för icke hyresräknade orter 14 084, resp. 14 250 kr. Vad beträffar de olika landsdelarna, var genomsnittskostnaden lägst i Småland och öarna (13 779 kr.); därefter följa västra Sverige (14 220 kr.), södra Sverige (14 373 kr.), östra Sverige (14 586 kr.) och norra Sverige (14 857 kr.). Ordningsföljden mellan landsdelarna är densamma beträffande enbart hyresräknade, resp. icke hyresräknade orter. Att den genomsnittliga totalkostnaden är högst i norra Sverige, förklaras väsentligen av att man för flertalet hithörande orter räknat med högre kostnader för värmeledning och värmeisolering än beträffande övriga landsdelar.

Spridningen i fråga om den totala byggnadskostnaden i olika ortsgrupper belyses av de i tab. 3 meddelade medianerna och kvartilerna, vilka beräknats på grundval av dels minimi- och maximivärdena, dels medelvärdena för resp. orter. En sammanfattande bild av spridningen lämnas i nedanstående tablå, vilken grundar sig på serien av minimi- och maximivärden.

	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga landsdelar
Median:						
Hyresräknade orter	14 537	14 104	14 420	14 359	14 938	14 416
Icke hyresräknade orter . . .	14 486	13 400	14 450	13 775	14 650	14 146
Samtliga orter	14 515	13 965	14 427	14 268	14 867	14 351
Övre kvartilen i % av nedre:						
Hyresräknade orter	104·8	102·9	105·3	103·7	104·9	104·7
Icke hyresräknade orter . . .	106·0	103·6	103·8	107·6	107·6	107·4
Samtliga orter	105·0	104·8	104·4	104·2	105·0	105·1

Sammanfattning. De i tab. 1—4 meddelade talen utvisa dels en betydande spridning med avseende på materialpriser och lönekostnader i skilda orter, dels vissa karakteristiska olikheter mellan olika landsdelar och ortstyper.

Virkespriserna förete en avsevärd spridning och påfallande regionala variationer; i de hyresräknade orterna ligger prisnivån för virke genomgående något högre än i de icke hyresräknade orterna.

I fråga om kostnaderna för andra material än virke är spridningen mellan olika orter mindre utpräglad, liksom även skillnaden mellan olika landsdelar; skillnaden mellan hyresräknade och icke hyresräknade orter är obetydlig.

Kostnaderna för samtliga redovisade material visa mindre variationer mellan landsdelarna än enbart virkeskostnaderna, enär de senares avvikelser från genomsnittet till stor del motvägas av att kostnaderna för övriga material avvika från de genomsnittliga i annan riktning än virkespriserna.

Lönekostnaderna förete betydande lokala variationer; i samtliga landsdelar är lönenivån avsevärt lägre i de icke hyresräknade än i de hyresräknade orter-

na. Det må framhållas, att de totala lönekostnaderna beräknats med utgångspunkt från erhållna uppgifter om timlönesatserna enligt en metod, som beträffande orter utan kollektivavtal innebär vissa, icke verifierbara antaganden om sambandet mellan lönesatser och arbetspriser.

De kostnadselement, som kunnat uppskattas med hjälp av de inkomna uppgifterna om priser och löner, utgjorde tillhopa i medeltal för samtliga orter 7 158 kr. eller c:a hälften av den genomsnittliga totalkostnaden för uppförande av huset. Övriga kostnader ha satts lika för samtliga orter, med undantag av kostnaderna för värmeledning och värmeisolering, vilka graderats efter det geografiska läget.

De totala byggnadskostnaderna äro genomgående lägre i de icke hyresräknade än i de hyresräknade orterna. Skillnaden betingas till största delen av den lägre lönenivån i de icke hyresräknade orterna.

Variationerna i olika kostnadselement och de totala byggnadskostnaderna inom olika landsdelar och ortstyper belysas av nedanstående indextal; dessa grunda sig på medeltalen för resp. ortsgrupper, vilka uttryckts i procent av motsvarande medeltal för samtliga redovisade orter.

	Kostnad för				Total byggnadskostnad
	virke	andra redovisade material	samtl. redovisade material	löner	
Östra Sverige	102	102	102	106	102
Småland o. öarna	90	98	93	92	96
Södra Sverige	108	94	102	100	100
Västra Sverige	103	100	102	95	99
Norra Sverige	96	105	100	106	103
Samtliga landsdelar	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Hyresräknade orter	101	100	100	104	101
Icke hyresräknade orter	99	100	99	93	98

Framhållas må, att de ovan redovisade undersökningsresultaten ej äro avsedda att direkt läggas till grund för den kommande dyrortsgrupperingen. Enligt den av 1936 års lönekommitté rekommenderade metoden skulle nämligen vissa relationstal för de årliga bostadskostnaderna i olika ortsgrupper framräknas med utgångspunkt från beräkningar rörande byggnadskostnaderna och tomtkostnaderna i resp. ortsgrupper; dessa relationstal skulle därefter sammanställas med de vid hyresräkningen framkomna hyresmedeltalen.

Tomtprisernas lokala variationer.

Bearbetningen av det inkomna materialet rörande tomtpriser m. m. (form. 1) har ännu icke slutförts. Nedan lämnas en kortfattad översikt av vissa preliminära huvudresultat, som vunnits av detta material.

Som tidigare omtalats, utsändes till kommunalnämnderna, resp. municipal- och köpingsnämnderna i samtliga av undersökningen berörda orter ett särskilt

frågeformulär (form. 1), avseende tomtpriser m. m. Svar på formuläret ha inkommit från 158 orter, fördelade på följande sätt:

	Östra Sverige	Smål. o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga landsdelar
Hyresräknade orter	23	17	13	32	19	104
Icke hyresräknade orter	13	10	11	12	8	54
Tillhopa	36	27	24	44	27	158

Vederbörande nämnd skulle å form. 1 meddela ungefärliga antalet bostadshus om 1 eller 2 lägenheter, som under de senaste 5 åren årligen uppförts inom kommunen, resp. samhället. I de orter, där egnahemsbyggande förekom i större utsträckning, skulle nämnden meddela vissa uppgifter med avseende på (om möjligt) fyra olika områden, där tomtplatser under de senaste åren av enskild person eller firma upplåtits för uppförande av bostadsegnahem; härvid skulle

Tab. 5. Tomtpriser i juli 1939 (kr. per m²) enligt uppgifter från kommunala myndigheter.

Områden med större egnahemsbebyggelse (A-områden).	Antal redovisade tomtområden	Därav områden med ett pris för egnahemstomter av ..... kr. per m²								Medelpris per m², kr.
		under 0·50	0·50–0·99	1·00–1·49	1·50–1·99	2·00–2·49	2·50–2·99	3·00–3·49	3·50 o. däröver	
Hyresräknade orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	61	7	19	8	12	11	2	1	1	1·35
» med » el. » .	78	6	23	22	11	6	5	1	4	1·35
» » » o. » .	100	8	13	27	23	14	11	3	1	1·49
Icke hyresräknade orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	21	11	9	—	1	—	—	—	—	0·52
» med » el. » .	5	—	1	3	—	1	—	—	—	1·17
» » » o. » .	3	1	—	2	—	—	—	—	—	0·80
Samtliga orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	82	18	28	8	13	11	2	1	1	1·14
» med » el. » .	83	6	24	25	11	7	5	1	4	1·34
» » » o. » .	103	9	13	29	23	14	11	3	1	1·47
Samtliga tomtområden	268	33	65	62	47	32	18	5	6	1·33
Områden med tillfällig egnahemsbebyggelse (B-områden).										
Hyresräknade orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	12	1	3	6	2	—	—	—	—	0·95
» med » el. » .	11	—	1	3	3	1	2	1	—	1·69
» » » o. » .	19	—	2	3	4	4	2	—	4	2·50
Icke hyresräknade orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	49	23	13	9	3	1	—	—	—	0·66
» med » el. » .	10	2	4	—	2	2	—	—	—	1·07
» » » o. » .	2	—	1	1	—	—	—	—	—	0·75
Samtliga orter										
Tomter utan vatten o. avlopp .	61	24	16	15	5	1	—	—	—	0·71
» med » el. » .	21	2	5	3	5	3	2	1	—	1·89
» » » o. » .	21	—	3	4	4	4	2	—	4	2·34
Samtliga tomtområden	103	26	24	22	14	8	4	1	4	1·18

i första hand sådana områden utväljas, som mera planmässigt ordnats för bebyggelse. I orter, där egnahemsbyggande endast förekom tillfälligt, skulle motsvarande frågor besvaras med avseende på en eller flera jordägare, som tillhandahållit tomtplatser för egna hem.

Beträffande varje markområde skulle uppgift lämnas om bl. a. priset per kvadratmeter för en tomtplats för egna hem ävensom angivas förekomsten av färdigställda vägar och av avlopps- och vattenledning eller alternativt kostnaderna för anläggning av enskild avlopps- och vattenledning. Vidare skulle uppgift lämnas om kostnaderna för framdragande av elektrisk ledning till byggnad på tomten.

De erhållna uppgifterna bekräfta den allmänna uppfattningen, att priserna per kvadratmeter tomtmark förete en stark spridning samt att tomtpriserna i genomsnitt ligga väsentligt lägre i de icke hyresräknade orterna än i de hyresräknade. Tomtpriserna inom olika områden påverkas av en mångfald omständigheter, såsom förekomsten av ledningsnät, kommunikationernas art, terrängens beskaffenhet o. s. v.

Enligt instruktionerna i form. 1 skulle en del av formuläret besvaras för sådana orter, där egnahemsbyggande var vanligt, och en annan del för orter, där sådan bebyggelse förekom mera tillfälligt. Det befinnes, att 9 orter, varav 7 hyresräknade, lämnat svar i båda delarna av formuläret, under det 101 orter (varav 85 hyresräknade) endast besvarat den förra och 48 orter (varav 12 hyresräknade) endast den senare delen av formuläret. De markområden, som redovisats i resp. förra och senare delen av formuläret, betecknas i det följande som A-områden, resp. B-områden. A-områdena äro sålunda till stor del sådana områden, som planmässigt ordnats för bebyggelse.

I de hyresräknade orterna redovisades tillhopa 239 A-områden och 42 B-områden; för de icke hyresräknade orterna voro motsvarande tal 29 och 61.

I vilken utsträckning de redovisade A-områdena varit föremål för exploatering, belyses av nedanstående tablå, vari de redovisade områdena fördelats efter antalet under år 1938 försålda tomtplatser för bostadsegnahem:

	Antal redov. områden	Därav områden, där .... tomtplatser sålts år 1938									
		0	1	2	3	4	5	6—10	11—20	21—30	över 30
Hyresräknade orter . .	239	31	45	37	30	24	20	32	16	3	1
Icke hyresräknade orter	29	6	8	5	2	2	2	2	1	1	—

I tab. 5 återges de redovisade tomtområdenas fördelning efter priset per kvadratmeter samt medelpriser för tomter, fördelade efter ortsgrupper och efter förekomsten av allmän vatten- och avloppsledning.

Tabellen belyser den starka spridningen i kvadratmeterpriserna för de redovisade tomterna. En kalkyl rörande tomtpriserna inom olika ortsgrupper, som skulle kunna läggas till grund för en dyrortsgruppering i enlighet med den tidigare refererade planen, borde i princip avse tomter av likartad beskaffenhet och med ungefär samma utrustning i fråga om vägar och ledningar. För en dylik kalkyl erfordras dock en mera ingående analys av det inkomna materialet, än hittills varit möjligt, och eventuellt ytterligare specialundersökningar.

Livsmedelskonsumtionen i februari 1940. 1.

Preliminär redogörelse.

I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag[1] ha socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission utfört en på hushållsräkenskaper grundad undersökning av konsumtionen av livsmedel inom familjehushåll i städer och stadsliknande samhällen under första kvartalet 1940. Undersökningsperioden, som omfattade 14 dagar, var i de flesta fall förlagd till tiden mellan den 15 februari och början av mars månad.

Den sålunda utförda undersökningen ingår som första led i en serie av dylika undersökningar, som enligt planen skola anordnas tills vidare en gång varje kvartal och ha till ändamål att lämna upplysningar till ledning för de statliga myndigheter, som äga att handlägga folkförsörjningsfrågor, samt utgöra grundval för en systematisk, av statens institut för folkhälsan ledd upplysningsverksamhet angående det lämpligaste sättet att anpassa matvaruförbrukningen efter det växlande försörjningsläget.

Primärmaterial. Hushållsräkenskaperna ha inskaffats under medverkan av kooperativa förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Socialstyrelsen utsände med början den 10 februari särskilda räkenskapsformulär till genom nyssnämnda organisationer utsedda ombud, vilka i sin tur anskaffade räkenskapsförare, instruerade dessa och besörjde formulärens utdelning och insamling.

Vid planerandet av undersökningen utvaldes orterna och beräknades antalet ombud på varje ort så, att skilda ortstyper och landsdelar blevo representerade ungefär efter sin folkmängd. Man åsyftade att erhålla bearbetningsbara räkenskaper till ett antal av c:a 500. Med tanke på att svårigheter kunde uppstå att anskaffa ombud och hushåll samt att en del hushåll sannolikt icke skulle komma att fullfölja räkenskapsföringen och att delar av materialet kunde komma att kasseras, eftersträvades till en början uppgifter från 750 hushåll. Då antalet hushåll, som varje ombud skulle ha om hand, hade satts till ungefär 7, beräknades antalet ombud till 107, fördelade på 69 orter. På 58 orter erhöllos 92 ombud och sammanlagt c:a 600 hushåll. Av de hushåll, som sålunda påbörjat undersökningen, inlämnades 554 slutförda räkenskaper, av vilka dock ett trettiotal kommo socialstyrelsen så sent tillhanda, att de icke kunde medtagas i förevarande undersökning. Sedan ytterligare ett hundratal räkenskaper av olika anledningar frånsorterats, återstodo för den slutliga bearbetningen 418 räkenskaper fördelade på 53 orter (tab. 1).

Den vanligaste orsaken till att räkenskaper måst kasseras har varit, att hushållsmedlemmar i större omfattning intagit måltider utanför hushållet eller att ett flertal gäster deltagit i måltiderna. Så måste t. ex. ett avsevärt antal familjer med barn, som erhållit frukost i skola eller skolhushåll, samt

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 82.

Tab. 1. I undersökningen deltagande orter och dessas fördelning på dyrortsgrupper.

Östra Sverige.

Stockholm (I)

Eskilstuna (E)
Norrköping (F)
Uppsala (F)
Västerås (F)

Nyköping (E)

Finspång (C)
Motala (D)
Norrtälje (C)
Nynäshamn (F)
Strängnäs (D)
Åtvidaberg (C)
Österbybruk (A)

Småland och öarna.

Jönköping (E)

Kalmar (E)
Visby (D)

Gislaved (B)
Nässjö (D)
Oskarshamn (D)
Vetlanda (B)
Värnamo (B)
Växjö (C)

Södra Sverige.

Malmö (F)

Hälsingborg (E)
Karlskrona (E)
Kristianstad (C)
Ystad (C)

Hässleholm (C)
Höganäs (C)
Höör (B)
Klippan (B)
Kävlinge (B)

Västra Sverige.

Göteborg (G)

Borås (F)
Halmstad (D)
Lidköping (C)
Uddevalla (D)
Arvika (D)
Falköping (D)
Hunnebostrand (C)
Karlskoga (D)
Kinna (B)
Lysekil (D)
Mariestad (C)
Munkfors (B)
Vänersborg (D)

Norra Sverige.

Gävle (F)

Falun (E)
Kiruna (H)

Borlänge (D)
Hedemora (C)
Hudiksvall (F)
Ludvika (E)

familjer, där mannen ätit lunch på fabriksmarketenteri, kafé o. dyl., uteslutas. Såsom framhållits bl. a. i instruktionerna till ombuden, måste nämligen dylika förhållanden innebära stora olägenheter för undersökningen, eftersom ett av dess huvudresultat skulle vara en analys av förbrukningen inom varje individuellt hushåll. I enstaka fall ha räkenskaper ej använts, emedan familjens inkomst legat för högt i förhållande till genomsnittet eller därför att familjens typ (jfr härom nedan) med avseende på medlemmarnas antal och ålder i alltför hög grad avvikit från de normaltyper, som enligt planen skulle deltaga i undersökningen, nämligen familjer om man och hustru med minst ett och högst fyra barn under 16 år.

Materialets kvalitet synes genomgående god vad beträffar uppgifter om inköp av matvaror under räkenskapsperioden och om maträtter vid de olika måltiderna. Däremot har ett antal hushåll — även bland dem som ingå i den slutliga bearbetningen — icke redovisat sin förrådshushållning så noggrant som varit önskvärt. I vissa fall har man icke uppgivit några som helst förråd vare sig vid räkenskapsperiodens början och slut eller ens de viktigare tillskott till förbrukningen, som kommit från sådana förråd. Med hjälp av uppgifterna om måltidernas beskaffenhet ha många fel av detta slag upptäckts. Särskilt ofta har man utelämnat uppgifter om förbrukningen av sylt, saft och andra inläggningar, men i de fall då uppgifter om dessa matvaror förekommit på matsedeln, ha kvantiteter och utgifter ändock beräknats och införts i hushållets räkenskaper. Vid studiet av följande tabeller över förbrukning och utgifter av skilda varuslag bör sålunda observeras, att ett icke oväsentligt inslag av sådan beräknad konsumtion ingår speciellt i posten »konserverad frukt och bär».

Undersökningens representativitet. De i bearbetningen medtagna 418 hushållens fördelning på landsdelar och ortsgrupper framgår av tab. 2. Med bokstaven a ha här betecknats verkliga antalet från vederbörande ortsgrupp och landsdel deltagande hushåll, medan de med bokstaven b markerade talen ange, hur de 418 hushållen skulle fördela sig, om ortsgrupper och landsdelar vore representerade ungefär i proportion till sin folkmängd. Vid fastställandet av

Tab. 2. Hushållens fördelning på ortsgrupper och landsdelar.

a. Faktisk fördelning. b. 418 hushåll fördelade i proportion till folkmängden i städer och stadssamhällen.

Landsdel	Ortsgrupper				
	Storstäderna	70 000—25 000 inv.	25 000—10 000 inv.	Under 10 000 inv.	Summa
Östra Sverige	a 66 b 74	a 35 b 28	a 5 b 5	a 40 b 36	a 146 b 143
Småland och öarna	— —	a 3 b 5	a 8 b 6	a 29 b 24	a 40 b 35
Södra Sverige	a 28 b 20	a 16 b 15	a 13 b 8	a 28 b 23	a 85 b 66
Västra Sverige	a 41 b 36	a 17 b 19	a 11 b 11	a 44 b 47	a 113 b 113
Norra Sverige	— —	a 5 b 5	a 11 b 17	a 18 b 39	a 34 b 61
Summa	a **135** b **130**	a **76** b **72**	a **48** b **47**	a **159** b **169**	a 418 b 418

sistnämnda tal har hänsyn tagits till såväl administrativa tätorter (städer, köpingar och municipalsamhällen) som vissa andra tätorter, varvid dock av tekniska skäl förortsbebyggelse icke medräknats. Sistnämnda förhållande medför, att de större städernas andel av hela den i tätorter boende befolkningen enligt tab. 2 ter sig några procent lägre än i verkligheten. Man finner likväl av tabellen, att av ortsgrupperna Stockholm (östra Sverige) och av landsdelarna Norrland äro relativt svagt företrädda men att representativiteten i övrigt och på det hela taget kan anses tillfredsställande för en undersökning av här ifrågavarande slag.

Hushållens sammansättning m. m. Fördelningen på familjetyper framgår av tab. 3. Enligt planen skulle hushållen bestå av man, hustru och 1—4 barn un-

Tab. 3. Antalet hushåll fördelade på familjetyper.

Familjetyper	Samtliga hushåll	Därav hushåll i										
		Stockholm	Göteborg	Malmö	orter med .... inv. 70 000–25 000	25 000–10 000	under 10 000	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Familj bestående av man, hustru och												
1 barn 0— 6 år	63	12	4	6	12	5	24	23	9	13	14	4
2 » » » »	43	3	6	6	11	4	13	9	2	15	15	2
3 » » » »	6	1	2	—	1	1	1	2	—	2	2	—
4 » 0—15 »	22	6	—	—	4	3	9	9	5	3	4	1
5 o. fl. barn » » »	9	6	—	—	1	1	1	8	—	—	1	—
1 barn 7—15 »	62	6	5	5	14	10	22	19	3	19	14	7
2 » » » »	102	10	13	6	17	12	44	32	9	19	33	9
3 » » » »	65	17	9	4	7	4	24	28	6	9	19	3
Övriga familjetyper	46	5	2	1	9	8	21	16	6	5	11	8
Summa	418	66	41	28	76	48	159	146	40	85	113	34

der 16 år. Man finner, att det övervägande antalet av de i redovisningen deltagande hushållen fylla nyssnämnda krav med avseende på sammansättningen, i det endast ett mindre antal (46 hushåll) behövt placeras i gruppen »övriga familjetyper». Bland de sistnämnda befinna sig dels vissa hushåll med vuxna barn, dels familjer, som omfattat även en äldre person, vanligen någon av bokförarnas föräldrar.

Inkomsten per år för de 418 deltagande hushållen var i medeltal 3 525 kr. och växlade i stort sett enligt de lokala dyrhetsförhållandena, vilket var en naturlig följd av insamlingsmetoden. Vid utväljandet av hushåll hade nämligen för varje ort angivits vissa gränser, inom vilka huvudinkomsten för mannen i de deltagande hushållen borde ligga, varvid dessa gränser varierats efter ortemas placering vid senaste dyrortsgruppering. Den sålunda satta lägsta gränsen var 2 000 kr. och den högsta 4 000 kr. På vissa orter visade det sig svårt att erhålla hushåll, där mannens inkomst låg mellan de bestämda gränserna och även andra inkomstlägen ha därför blivit företrädda. Det bör nämnas, att i det ovan uppgivna genomsnittliga inkomstbeloppet skola i princip ingå icke blott mannens huvudinkomst utan familjens samlade inkomst. I verkligheten torde dock uppgifter om andra slag av inkomster än mannens huvudinkomst i ett antal fall ha utelämnats, varför inkomstnivån måste betraktas som något för låg.

Vad beträffar materialets fördelning på socialgrupper kan nämnas, att 318 av fäderna i de deltagande familjerna voro arbetare, medan 100 kunna hänföras till gruppen lägre tjänstemän.

I tab. 4 meddelas vissa uppgifter, som äro av betydelse för analysen av de undersökningsresultat, som redovisas i därefter följande tabeller, nämligen antalet medlemmar i genomsnitt för vissa grupper av hushåll, medlemmarnas åldersfördelning m. m. Vid jämförelse av förbrukningen inom skilda ortsgrupper och landsdelar bör observeras, att hushållen i Malmö, liksom i gruppen samtliga orter i södra Sverige, genomsnittligt äro icke obetydligt mindre än inom gruppen samtliga hushåll, medan hushållen i Stockholm samt Småland och öarna i stort sett äro något större än dessa. Även den något avvikande åldersfördelningen bland hushållen i norra Sverige torde observeras. Som sammanfattande uttryck för hushållens storlek kunna de i tabellens sista rader meddelade konsumtionsenhetstalen betraktas. De vid dessas framräkning nyttjade konsumtionsenhetsskalorna ha följande utseende.

Konsumtionsenhetsskalor.

Skala för:	Ålder, år																
Kalorier m. m.:	under 2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16—19	vuxen person
män . .	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·80	0·80	0·83	0·83	1·0	1·0	1·0	1·20	1·0
kvinnor .	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·70	0·80	0·80	0·80	0·83	0·83	0·83	0·83
Äggvita m. m.:																	
män . .	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0
kvinnor .	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0

Tab. 4. Hushållsmedlemmarnas antal, åldersfördelning m. m.

	Samtliga hushåll	Därav hushåll i										
		Stockholm	Göteborg	Malmö	orter med ... inv.			Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
					70000–25000	25000–10000	under 10000					
Antal hushåll	*418*	*66*	*44*	*28*	*76*	*48*	*159*	*146*	*40*	*85*	*113*	*34*
Antal hushållsmedlemmar												
Absoluta tal												
0— 6 år . .	249	53	22	18	45	26	85	89	27	58	64	11
7—15 » . .	594	106	61	29	99	68	231	226	59	94	165	50
vuxna . . .	883	136	84	56	163	105	339	308	86	173	239	77
Summa	**1 726**	**295**	**167**	**103**	**307**	**199**	**655**	**623**	**172**	**325**	**468**	**138**
Relativa tal												
0— 6 år . .	14·4	18·0	13·2	17·5	14·7	13·1	13·0	14·3	15·7	17·9	13·7	8·0
7—15 » . .	34·4	35·9	36·5	28·1	32·2	34·2	35·3	36·3	34·3	28·9	35·2	36·2
vuxna . . .	51·2	46·1	50·3	54·4	53·1	52·7	51·7	49·4	50·0	53·2	51·1	55·8
Summa	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Antal medlemmar per hushåll . .	4·1	4·5	4·1	3·7	4·0	4·1	4·1	4·3	4·3	3·8	4·1	4·1
Antal konsumtionsenheter per hush. enligt skalan för:												
Kalorier m. m.	3·16	3·29	3·10	2·76	3·12	3·25	3·17	3·24	3·31	2·86	3·18	3·29
Äggvita m. m.	3·84	4·06	3·77	3·34	3·75	3·93	3·86	3·96	4·02	3·46	3·88	3·94

Skalan för kalorier har vid de näringsfysiologiska beräkningarna använts även vid undersökningar av konsumtionen av fett och kolhydrat, medan äggviteskalan tillämpats även för salter och vitaminer.

En viss korrigering av de i följande tabeller lämnade uppgifterna för skilda ortsgrupper och landsdelar kan företagas på så sätt, att man ökar eller minskar för grupperna meddelade data i samma proportion som hushållens storlek (mätt i konsumtionsenheter) genomsnittligt under- resp. överstiger genomsnittet för samtliga 418 hushåll. Sådana korrigeringstal beräknade som genomsnitt för de bägge konsumtionsenhetsskalorna meddelas här nedan.

Korrigeringstal (%).

Stockholm	95·3	Östra Sverige	97·3
Göteborg	101·9	Småland o. öarna	95·5
Malmö	114·7	Södra Sverige	110·7
Orter m. 70 000—25 000 inv.	101·9	Västra Sverige	99·2
» » 25 000—10 000 »	97·4	Norra Sverige	96·8
» » under 10 000 »	99·6		

Tab. 5. Utgifter (i kr.) för livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar i februari 1940.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Varuslag	Samtliga hushåll	Därav hushåll i										
		Stockholm	Göteborg	Malmö	orter med ... inv.			Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
					70000–25000	25000–10000	under 10000					
Antal hushåll	*418*	*66*	*41*	*28*	*76*	*48*	*159*	*146*	*40*	*85*	*113*	*34*
Mjölk	7·6	8·3	8·3	6·1	7·2	8·4	7·4	7·9	7·2	5·8	8·0	10·0
Grädde	1·9	2·4	1·4	2·5	2·2	1·7	1·6	2·1	1·6	2·3	1·5	1·8
Smör	4·5	4·0	4·5	5·5	4·1	4·8	4·6	3·9	5·2	4·7	4·8	4·6
Ost	2·1	1·8	2·6	1·7	2·0	2·0	2·2	1·9	2·2	1·9	2·5	2·0
Margarin och annat fett	2·9	3·3	2·8	2·3	3·0	2·8	2·8	3·2	2·4	2·6	2·7	3·2
Ägg	2·7	3·0	3·6	2·5	2·5	2·3	2·6	2·8	2·8	2·4	3·0	2·3
Kött (inkl. inälvor)	5·5	6·3	6·6	6·2	5·2	5·4	5·1	5·5	5·4	5·3	5·9	5·3
Fläsk	3·9	3·8	3·9	4·3	3·7	4·7	3·7	3·6	4·5	4·8	3·7	3·1
Korv (o. sylta)	2·5	2·8	2·7	2·8	2·2	2·7	2·3	2·5	2·7	2·2	2·5	2·9
Köttkonserv., smörgåsmat	1·0	0·8	1·4	1·2	1·3	1·0	0·8	0·8	1·0	1·2	1·2	0·7
Fisk (inkl. konserv.)	2·4	2·6	3·1	2·7	2·4	2·0	2·3	2·5	2·0	2·4	2·7	2·0
Mjöl	3·2	2·9	3·8	1·3	3·0	3·3	3·6	3·2	3·7	1·7	4·1	3·4
Gryn och flingor	0·9	1·0	0·8	0·8	0·8	0·8	1·0	0·9	0·8	0·8	0·9	1·1
Bröd	6·0	6·2	5·3	7·5	6·9	5·5	5·5	6·0	5·1	7·0	5·2	6·8
Potatis	2·4	3·1	3·5	2·1	1·9	2·2	2·1	2·4	1·9	1·9	3·0	2·0
Rotfrukter	0·5	0·7	0·6	0·6	0·5	0·5	0·5	0·6	0·4	0·4	0·6	0·5
Färska grönsaker	0·5	0·7	0·4	0·6	0·5	0·6	0·4	0·6	0·4	0·4	0·5	0·5
Tork. o. kons. grönsaker	0·5	0·7	0·5	0·4	0·4	0·5	0·5	0·6	0·4	0·4	0·5	0·8
Färsk frukt o. bär	2·6	3·2	2·7	2·5	2·6	2·4	2·5	2·8	2·5	2·3	2·6	3·3
Tork. o. kons. frukt o. bär	2·9	2·5	2·9	2·4	2·7	3·0	3·1	2·6	3·1	2·5	3·3	3·1
Socker	1·9	2·0	2·1	1·7	1·9	2·0	1·9	1·9	1·9	1·7	2·0	2·2
Sirap o. honung	0·4	0·2	0·5	0·3	0·2	0·3	0·4	0·3	0·7	0·3	0·4	0·2
Karameller	0·4	0·4	0·3	0·3	0·5	0·6	0·4	0·5	0·4	0·3	0·5	0·5
Kaffe	2·9	2·8	2·5	3·4	2·9	2·9	2·9	2·8	2·5	3·3	2·7	3·3
Te o. kakao	0·7	0·9	0·9	1·0	0·7	0·6	0·6	0·7	0·6	0·8	0·7	0·6
Salt, kryddor	0·5	0·6	0·5	0·4	0·4	0·5	0·4	0·5	0·5	0·4	0·4	0·4
Färdiglagad mat	0·4	0·5	0·4	0·2	0·4	0·4	0·4	0·5	0·4	0·2	0·3	0·6
Summa	63·7	67·5	68·6	63·3	62·1	63·9	61·6	63·6	62·3	60·0	66·2	67·2

För att erhålla den korrigerade kvantiteten av ett visst varuslag för t. ex. hushållsgruppen Malmö, skulle sålunda den i tab. 7 meddelade kvantiteten ökas med 14·7 %. Det bör anmärkas, att dylika korrigeringar uppenbarligen grunda sig på förutsättningen, att förhållandet mellan ett hushålls storlek — mätt genom antalet konsumtionsenheter på sätt som här skett — och hushållets konsumtion skulle var konstant, något som endast approximativt är riktigt.[1]

Utgifterna för livsmedel. De genomsnittliga utgifterna för livsmedel återfinnas i tab. 5. Endast i hushållet förbrukade matvaror redovisas här liksom i det följande. Utelämnade äro däremot uppgifter om förtäring utom hemmet och om förbrukning av dryckesvaror, vilka bägge utgiftsposter — ehuru efterfrågade på räkenskapsformuläret — synas ha varit alltför ojämnt redovisade

[1] Jfr publikationen Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933, bilaga 7. Stockholm 1938.

Tab. 6. Födans sammansättning efter kostnad (i %).

Varuslag	Samtliga hushåll	Varuslag	Samtliga hushåll
Mjölk	11·9	Potatis	3·8
Grädde	3·0	Rotfrukter	0·8
Smör	7·1	Färska grönsaker	0·8
Ost	3·3	Tork. o. kons. grönsaker	0·8
Margarin o. annat fett	4·5	Färsk frukt o. bär	4·1
Ägg	4·2	Torkad o. kons. frukt o. bär	4·6
Kött	8·6	Socker	3·0
Fläsk	6·1	Sirap och honung	0·6
Korv (och sylta)	3·9	Karameller	0·6
Köttkonserver, smörgåsmat	1·6	Kaffe	4·6
Fisk	3·8	Te och kakao	1·1
Mjöl	5·0	Salt, kryddor m. m.	0·8
Gryn o. flingor	1·4	Färdiglagad mat	0·6
Bröd	9·4	Samtliga varuslag	100·0

av hushållen för att uppgifter härom anses böra publiceras. Totalutgiften var för samtliga hushåll (kol. 2) 63·7 kr. för tvåveckorsperioden, vilket gör 1·11 kr. per dag och hushållsmedlem. Utgiftsbeloppen variera något mellan ortsgrupperna och landsdelarna och äro som väntat något högre på större orter och i nordligare landsdelar än på mindre orter resp. i sydligare trakter.

Den procentuella sammansättningen av livsmedelsbudgeten framgår av tab. 6. Av de där redovisade posterna upptar mjölk det största rummet med 11·9 % av hela livsmedelsutgiften, närmast följd av bröd med 9·4 % och kött med 8·6 %. Hela varugruppen mjölk och mjölkprodukter upptog 25·3 % av livsmedelsutgiften, köttvarugruppen 20·2 % och cerealierna (bröd, mjöl och gryn) 15·8 %.

De konsumerade kvantiteterna redovisas i tab. 7. Samtliga här angivna tal äro liksom motsvarande utgiftsbelopp i tab. 5 medeltal för ett antal hushåll, vilka var för sig kunna uppvisa betydande olikheter.

Uppenbarligen är konsumtionen av vissa varuslag påverkad av säsongförhållanden. Så är framför allt fallet med de flesta färska grönsaker, frukt och bär, av vilka konsumtionen under februari är relativt låg, medan konserver därav denna tid har högsäsong. Apelsiner är dock ett varuslag, varav konsumtionen per dag under februari och mars enligt en år 1933 utförd specialundersökning skulle ligga inemot 140 % högre än årsgenomsnittet. Detta gör, att man icke utan vidare bör anställa jämförelser mellan föreliggande material och tidigare på årsräkenskaper grundade konsumtionundersökningar, jämförelser som för övrigt icke böra ske annat än efter ett ingående studium av de deltagande hushållens sammansättning och inkomstförhållanden.

Jämföras därefter förbrukningstalen för skilda ortsgrupper och landsdelar, befinnes, att de flesta lokala särdrag, som konstaterats vid tidigare undersökningar, framträda även i föreliggande material. Exempelvis skilja sig orter av olika storlek genom skiljaktig förbrukning av mjöl (och gryn) å ena sidan och bröd å den andra. Under i övrigt lika förhållanden, finner man sålunda större mjöl- och grynförbrukning på mindre orter än på större och omvänt

Tab. 7. Konsumerade kvantiteter av livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar i februari 1940.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Varuslag	Samtliga hushåll	Därav hushåll i										
		Stockholm	Göteborg	Malmö	orter med ... inv. 70 000–25 000	25 000–10 000	under 10 000	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Antal hushåll	*418*	*66*	*41*	*28*	*76*	*48*	*159*	*146*	*40*	*85*	*113*	*34*
Mjölk, oskummad l	28·4	28·3	28·0	23·7	26·1	31·2	29·6	28·7	29·0	23·3	29·3	35·8
» skum- o. kärn- »	1·6	0·0	0·0	0·6	2·4	2·3	2·2	2·1	1·7	1·1	1·2	1·6
Grädde dl	9·0	13·6	6·3	13·4	10·2	8·4	6·6	11·1	6·7	10·7	6·2	7·2
Smör hg	13·4	11·8	13·1	16·2	12·0	14·2	14·0	11·6	15·9	13·9	14·3	13·5
Ost »	9·5	8·0	12·0	7·3	9·2	9·1	10·1	8·6	9·8	7·9	11·5	9·9
Margarin »	14·5	16·1	14·2	9·8	16·0	14·0	14·3	16·1	12·3	13·0	13·9	16·6
Annat fett »	2·0	2·5	1·6	3·5	1·6	2·3	1·8	2·3	2·0	1·9	1·8	2·0
Ägg »	13·7	14·2	18·1	12·5	12·7	11·9	13·4	13·5	14·7	12·3	15·1	11·6
Kött och fläsk »	61·7	66·8	65·1	64·0	59·3	66·5	58·0	60·1	67·3	62·3	62·8	56·6
nötkött med ben »	8·4	11·8	9·7	7·0	6·6	9·9	7·2	8·9	7·4	7·0	9·1	8·0
» utan » »	2·0	2·3	2·3	1·9	2·1	1·7	1·9	2·0	2·8	2·0	1·9	1·3
kalvkött med ben »	3·6	1·8	5·1	3·0	4·1	3·2	3·9	3·1	4·1	2·4	4·9	3·8
» utan » »	0·5	0·2	0·8	—	0·3	0·4	0·8	0·1	1·2	0·2	0·7	1·3
malet kött »	6·7	6·9	7·9	7·1	6·6	7·4	6·2	6·2	6·9	6·9	7·5	6·1
annat färskt kött »	2·0	2·9	2·0	5·6	2·1	1·6	1·1	1·9	0·7	3·7	1·3	2·2
rimmat kött »	0·3	0·8	0·1	0·1	0·1	0·1	0·4	0·6	0·3	0·2	0·1	—
annat salt o. rökt kött »	0·7	0·9	0·5	0·7	1·0	0·4	0·6	1·0	0·3	0·6	0·6	0·7
färskt fläsk »	11·6	10·2	10·6	14·8	11·1	14·4	11·4	10·0	14·6	14·0	11·4	9·6
färsk skinka »	2·2	2·2	4·0	3·2	1·9	2·2	1·7	1·8	1·4	3·4	2·3	1·6
salt o. rökt fläsk »	4·7	6·3	3·1	2·9	4·9	4·9	4·7	5·7	6·7	5·0	3·3	2·2
korv o. sylta »	13·1	16·1	13·3	11·7	12·5	13·9	12·2	14·0	14·3	9·9	13·5	15·2
blod »	0·6	0·0	0·6	0·4	0·1	0·9	1·0	0·3	0·9	0·6	0·7	0·9
lever »	1·7	1·4	1·5	2·7	1·4	1·8	1·8	1·3	2·0	2·3	1·8	1·1
andra inälvor »	0·6	0·9	0·4	0·4	0·8	0·6	0·3	0·8	0·6	0·4	0·4	0·6
konserver av kött o. fläsk »	0·5	0·4	0·0	0·1	0·4	0·3	0·7	0·5	0·1	1·2	0·2	0·0
smörgåsmat »	2·5	1·7	3·2	2·4	3·3	2·8	2·1	1·9	3·0	2·5	3·1	2·0
Fisk »	23·6	25·3	28·3	22·2	22·7	20·1	23·4	23·9	19·7	22·6	26·3	20·1
färsk sill o. strömming »	6·6	10·0	5·9	3·7	6·8	4·4	6·5	8·8	7·4	4·6	5·7	4·4
annan fet färsk fisk »	0·5	0·5	0·7	1·2	0·6	0·3	0·4	0·5	0·1	0·5	0·7	0·7
annan färsk fisk o. skaldjur »	6·6	5·6	10·6	9·0	5·4	4·2	6·8	5·2	4·8	7·4	8·8	5·1
salt o. rökt sill o. strömming »	6·6	7·0	5·7	6·4	6·5	6·2	6·8	7·0	4·2	7·2	5·8	8·3
salt o. torkad fisk »	1·6	1·1	2·4	0·9	1·6	3·6	1·2	1·2	1·7	1·3	2·8	0·4
konserverad fisk o. skaldjur »	1·7	1·1	3·0	1·0	1·8	1·4	1·7	1·2	1·5	1·6	2·5	1·2
Mjöl o. gryn »	88·4	78·2	97·2	37·4	80·3	94·8	101·5	87·4	107·5	49·5	110·6	94·5
vetemjöl »	46·0	46·3	50·6	19·6	44·9	50·6	48·4	49·1	50·1	26·4	53·5	51·5
grahamsmjöl »	1·7	1·1	0·9	0·2	0·6	2·5	2·8	1·2	1·3	0·2	4·0	0·8
rågsiktmjöl »	14·3	7·0	19·4	0·0	12·3	17·2	18·8	11·6	20·9	6·0	22·3	13·0
sammalet rågmjöl »	6·6	2·3	8·3	1·6	4·0	6·5	10·1	4·9	15·1	1·6	10·4	3·7
annat mjöl o. makaroner »	5·1	5·6	5·2	4·5	4·7	4·4	5·4	4·9	6·7	3·5	5·6	6·6
havregryn »	9·2	10·5	8·3	7·6	9·0	8·2	9·5	9·6	8·3	7·7	9·7	10·5
andra gryn o. flingor »	5·5	5·4	4·5	3·9	4·8	5·4	6·5	6·1	5·1	4·1	5·1	8·4
Bröd »	60·3	64·6	46·9	84·7	70·4	58·1	53·5	62·2	49·5	76·9	47·6	65·8
hårt matbröd »	12·3	18·0	8·4	3·2	14·5	11·5	11·6	17·7	6·6	3·0	8·9	29·8
grovt, mjukt matbröd »	15·4	14·3	11·1	31·0	18·5	17·1	12·3	14·8	10·9	26·6	12·2	6·0
sötlimpa, siktbröd o. dyl. »	9·7	11·6	7·3	9·0	10·3	11·7	8·7	8·6	14·0	12·2	7·9	9·0
vitt mjukt matbröd »	8·4	8·4	4·7	25·8	10·2	5·7	6·2	5·7	5·3	21·7	4·2	4·0
mjukt kaffebröd (enkelt) »	7·6	6·3	7·3	9·0	8·4	6·4	8·0	8·4	6·7	7·0	6·8	9·8
käx o. skorpor »	2·8	3·1	4·2	3·3	2·7	1·9	2·6	2·9	2·3	2·9	3·0	2·5
wienerbröd, bakelser, småbröd o. dyl. »	4·1	2·9	3·9	3·4	5·8	3·8	4·1	4·1	3·7	3·5	4·6	4·7

Tab. 7 (forts.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Varuslag	Samtliga hushåll	Därav hushåll i										
		Stockholm	Göteborg	Malmö	orter med ... inv. 70 000–25 000	25 000–10 000	under 10 000	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Potatis . . . . . kg	14·7	15·1	16·9	13·8	12·4	15·8	14·9	13·3	14·4	15·5	16·5	13·2
Morötter . . . . . hg	9·5	11·0	11·4	11·6	7·7	8·9	9·0	9·6	7·0	8·9	10·6	9·6
Andra rotfrukter . . . . . »	7·5	7·5	7·3	10·0	7·7	7·3	6·9	7·6	7·5	5·6	8·5	7·7
Tomater, färska . . . . . »	0·0	0·1	—	0·0	0·0	0·0	0·1	0·1	0·0	0·0	0·0	0·0
Färska bladgrönsaker . . . . »	5·2	5·3	4·0	6·7	6·4	4·8	4·6	5·3	4·9	5·4	4·5	6·3
Andra färska grönsaker o. lök »	2·5	4·3	3·0	2·6	1·9	2·1	2·0	3·1	1·7	2·1	2·3	2·2
Torkade ärter o. bönor . . . . »	2·4	2·8	1·6	1·1	2·1	3·3	2·6	2·7	1·9	2·0	2·0	3·7
Andra torkade o. kons. grönsaker »	2·9	3·5	3·3	2·9	2·3	2·0	3·0	3·1	2·1	2·5	2·8	4·2
Färska äpplen o. päron . . . . »	17·8	18·8	19·7	12·2	18·0	17·5	17·8	20·3	14·6	11·7	18·8	22·5
Apelsiner, citroner, grapefrukt . »	18·7	22·5	19·4	21·5	20·3	14·1	17·2	19·2	18·9	18·1	18·7	18·4
Andra färska bär o. frukter . »	1·0	1·4	1·1	1·5	0·8	0·8	0·9	1·1	1·1	1·0	0·6	1·6
Torkade nypon (äv. nyp.-mjöl) »	0·6	0·7	0·6	0·3	0·6	0·4	0·6	0·7	0·4	0·4	0·6	0·5
Annan torkad frukt och bär . »	4·2	4·2	4·8	3·9	4·9	3·6	4·0	4·2	4·2	3·8	4·8	3·9
Kons. och inkokt frukt o. bär . »	20·7	16·7	19·1	17·4	19·3	23·2	23·2	18·1	24·2	18·2	23·8	23·8
Socker . . . . . »	42·0	46·2	45·0	37·6	40·2	42·3	40·9	43·1	41·4	37·4	42·7	47·0
Sirap o. honung . . . . . »	2·9	1·9	4·0	1·5	2·0	2·7	3·9	2·4	4·8	2·0	3·9	2·1
Karameller, chokl. o. a. sötsaker »	1·6	1·7	1·1	1·1	1·5	2·2	1·7	1·7	1·5	1·2	1·8	1·9
Kaffe . . . . . »	7·5	7·8	6·5	8·3	7·4	7·5	7·5	7·4	6·3	8·1	7·1	8·7
Kakao . . . . . »	1·3	1·6	1·6	1·7	1·3	1·0	1·2	1·4	1·2	1·5	1·2	1·1

beträffande bröd. Vidare finner man, att brödbakning i hemmen liksom tidigare förekommer i mindre utsträckning i södra Sverige än i övriga landsdelar och att förbrukningen av mjölk, fläsk, fisk och hårt matbröd företer sina karakteristiska lokala variationer. Till följd av det relativt ringa antalet hushåll i vissa av de redovisade grupperna bör man dock försiktigtvis icke draga slutsatser om lokala särdrag av smärre olikheter mellan de angivna medelkvantiteterna eller beträffande varuslag med stark säsongvariation.

Kostens näringsvärde. De preliminära resultaten beträffande kostens halt av olika näringsämnen äro följande, varvid inom parentes angivas de värden, som anses genomsnittligt önskvärda: kalorier 3 800 (3 000), äggvita 90·5 (70) g, fett 148 g, kolhydrat 480 g, kalcium 1·07 (0·75) g, fosfor 1·55 (1·32) g, järn 14·8 (15) mg, vitamin A 3 500 (4 000) internationella enheter, vitamin B_1 1 500 (1 500) γ, vitamin C 73 (50) mg — allt per konsumtionsenhet och dag.

Som synes faller endast A-vitamintillförseln under normen. Detta är emellertid icke något förvånande med hänsyn till att undersökningen företagits i februari—mars, då halten av vitamin A i vissa viktiga födoämnen, särskilt mjölkprodukterna, är lägre än under sommaren och hösten. Detta sammanhänger i sin tur med kornas vinterutfodring. Tillförseln av C-vitamin är anmärkningsvärt stor.

Att ett icke obetydligt och för de olika näringsämnena växlande antal familjer trots genomsnittets tämligen höga nivå kommer att erhålla en tillförsel, som är mindre än den genomsnittligt önskvärda är också att vänta. Denna sak belyses närmare av tab. 8. Man ser, att 66 familjer (15·8 %) erhålla en

Tab. 8. Antal hushåll med mindre än önskvärd tillförsel av en eller flera näringsfaktorer.

Antal näringsfaktorer under normen	Kalorier	Äggvita	Kalcium	Fosfor	Järn	Vitamin			Antal hushåll (absoluta tal)	Antal hushåll (%)
						A	B_1	C		
0	0	0	0	0	0	0	0	0	66	15·8
1	0	0	1	0	7	68	7	4	87	20·8
2	0	0	1	0	42	52	19	10	62	14·8
3	0	1	1	5	85	86	73	13	88	21·1
4	3	1	2	14	44	45	42	29	45	10·8
5	7	7	7	29	31	31	27	16	31	7·4
6	9	12	6	19	19	19	19	11	19	4·5
7	11	12	6	12	12	12	12	7	12	2·9
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	1·9
Summa	**38**	**41**	**32**	**87**	**248**	**321**	**207**	**98**	**418**	**100·0**
Procent av samtl. hush.	9·1	9·8	7·7	20·8	59·3	76·8	49·5	23·4	100·0	

kost, som i alla avseenden fylla de uppställda normerna. I 87 fall (20·8 %) understiger tillförseln beträffande en näringsfaktor den önskvärda, i 62 fall (14·8 %) beträffande två o. s. v. Åtta familjer erhålla enligt dessa bedömningsgrunder icke fullt tillfredsställande kost med avseende på åtta av de undersökta näringsfaktorerna. Av tabellen framgår vidare, att 38 familjer (9·1 %) erhålla mindre än 3 000 kalorier per person och dag, 41 familjer (9·8 %) mindre än 70 g äggvita o. s. v. Beträffande vitamin A få ej mindre än 321 familjer (76·8 %) mindre än 4 000 internationella enheter. Vid bedömandet av denna siffra måste man dock erinra sig att minimibehovet ligger avsevärt lägre. I 98 familjer (23·4 %) understiger tillförseln av C-vitamin den genomsnittligt önskvärda. Detta relativt stora tal kan synas stå i motsättning till att C-vitamintillförseln, som nämnts, i genomsnitt ligger mycket högt. Förhållandet beror emellertid på att C-vitamintillförselns storlek i avsevärd utsträckning beror på konsumtionen av frukt, särskilt apelsiner, vilken varit synnerligen växlande.

Av tabellen framgår vidare, att en tillförsel av kalorier understigande normen icke förekommer isolerad i någon enda familj. Detsamma är fallet även med äggvita och fosfor. Underskott av vitamin A förekommer däremot ensamt i 68

Tab. 9. Kombinationer av underskott beträffande olika näringsfaktorer.

Antal hushåll, som samtidigt haft underskott av här invid och här nedan angivna näringsfaktorer	Kalorier	Äggvita	Kalcium	Fosfor	Järn	Vitamin		
						A	B_1	C
Kalorier	**38**	25	15	34	37	38	36	20
Äggvita	25	**41**	17	39	41	41	36	23
Kalcium	15	17	**32**	28	30	31	26	12
Fosfor	34	39	28	**87**	86	86	80	40
Järn	37	41	30	86	**248**	230	187	81
Vitamin A	38	41	31	86	230	**321**	189	92
» B_1	36	36	26	80	187	189	**207**	73
» C	20	23	12	40	81	92	73	**98**

fall, av vitamin B_1 och av järn i 7, av vitamin C i 4 och av kalcium i 1 fall. Kaloriunderskott i förhållande till normen förekommer alltid kombinerat med underskott i minst 3 olika näringsämnen, äggviteunderskott med underskott i minst 2 andra näringsämnen o. s. v.

Av tab. 9 framgår närmare, hur bristande tillförsel av olika näringsfaktorer kombineras med varandra. I de 38 fallen av kaloriunderskott förekommer sålunda samtidigt äggviteunderskott i 25 fall, kalciumunderskott i 15 fall o. s. v.

Ytterligare och mera detaljerade uppgifter rörande undersökningens resultat komma att publiceras i ett följande nummer av denna tidskrift.

Kortare meddelanden.

Lantarbetstidslagen ur kraft i södra och mellersta Sverige. Enligt 10 § mom. 2 i lantarbetstidslagen (Sv. förf.-saml. 1939, nr 255) äger regeringen medgiva undantag från lagen, bl. a. om dess tillämpning skulle medföra särskilda svårigheter inom viss del av riket.

Sådant undantag har nu meddelats genom regeringsbeslut den 17 april 1940 och avser tiden från nämnda dag t. o. m. den 17 juli 1940 samt följande län, nämligen: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Västmanlands.

Dessutom har inom socialdepartementet för remiss till lagrådet upprättats förslag till en fullmaktslag, som giver regeringen rätt att vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, i den omfattning det prövats nödigt meddela förordnande, att lantarbetstidslagen icke skall äga tillämpning. Den föreslagna fullmaktslagen är avsedd att träda i kraft omedelbart och skall gälla över sommaren och hösten till utgången av oktober 1940. — I statsrådsprotokollet erinrar socialministern om det ovan nämnda regeringsbeslutet, innebärande att lagen under tre månader icke skall äga tillämpning inom södra eller mellersta delarna av riket. Situationen är emellertid med avseende på tillgången på arbetskraft för jordbruket sådan, att risk föreligger, att behovet av suspendering av lantarbetstidslagen i än större utsträckning, möjligen för riket i dess helhet, inom kort kan uppstå. Då gällande lag icke innefattar möjlighet för regeringen att fatta beslut i sådant hänseende, bör regeringen genom särskild lag bemyndigas därtill.

Förhandlingsberättigade föreningar av statstjänstemän. Enligt kungörelsen den 4 juni 1937 angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän[1] skall i författningen avsedd förhandlingsrätt tillkomma endast förening, vilken Kungl. Maj:t tillerkänt sådan rätt i förhållande till viss statlig myndighet. Intill den 1 april 1940 ha sammanlagt 87 föreningar, på därom gjord ansökan, medgivits förhandlingsrätt.

I det följande uppräknas de föreningar, som erhållit förhandlingsrätt (tryckt med kursiv stil), samt de myndigheter, gentemot vilka förhandlingsrätt föreligger.

Akademiska sjukhusets underläkareförening i Uppsala gentemot direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala. *Arkivstatens tjänstemannaförening* gentemot riksarkivet. *Armé-*

[1] Se Soc. Medd. årg. 1937, sid. 568.

förvaltningens personalförening gentemot arméförvaltningen. *Arméns fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening* gentemot arméförvaltningen. *Automobilbesiktningsmännens förening* gentemot väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. *Byggnadsstyrelsens personalförening* gentemot byggnadsstyrelsen. *Centrala statsförvaltningens tjänstemannaförening* gentemot arméförvaltningen, byggnadsstyrelsen, försäkringsinspektionen, försäkringsrådet, kommerskollegium (betr. personal hos kommerskoll. o. statens elektriska inspektion), kammarkollegiet, kontrollstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lotsstyrelsen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, mynt- och justeringsverket, nedre justitierevisionen, patent- och registreringsverket, pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, statens egnahemsstyrelse, statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, statens pensionsanstalt, styr. för statens provningsanstalt, statistiska centralbyrån, statskontoret, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademin samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Civilförvaltningens personalförbund gentemot akademin för de fria konsterna, styr. för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, arméförvaltningen, arméstaben, artilleri- och ingenjörhögskolan, bank- och fondinspektionen, byggnadsstyrelsen, styr. för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, styr. för Chalmers tekniska högskola, domkapitlet i Göteborg, Härnösand, Karlstad, Visby, domänstyrelsen, ecklesiastikdepartementet, styr. för farmaceutiska institutet, finansdepartementet, flygförvaltningen, flygstaben, fångvårdsstyrelsen, försvarsdepartementet, försvarsstaben, försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, försäkringsinspektionen, försäkringsrådet, dir. för gymnastiska centralinstitutet, Göta hovrätt, handelsdepartementet, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norrland, jordbruksdepartementet, justitiedepartementet (betr. viss personal hos justitiedep., statsrådsberedningen och regeringsrätten), justitiekanslersämbetet, kammarkollegiet, kammarrätten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, kommerskollegium, kommunikationsdepartementet, kontrollstyrelsen, krigshögskolan, kungl. biblioteket, lantbruksakademin, styr. för lantbrukshögskolan, lantbruksstyrelsen (betr. viss personal hos lantbruksstyrelsen samt vid undersöknings- o. försöksanstalten för sötvattensfisket), lantmäteristyrelsen (betr. viss personal hos lantmäteristyrelsen o. vid lantmäterikont. i länen), lotsstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs o. Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Jämtlands och Västerbottens län, marinförvaltningen, marinstaben, medicinalstyrelsen (betr. viss personal hos medicinalstyrelsen, statens bakteriologiska laboratorium, statens rättskemiska laboratorium, statens veterinärbakteriologiska anstalt o. statens farmaceutiska laboratorium), musikaliska akademin, mynt- och justeringsverket, nationalmuseum, dir. för navigationsskolan i Göteborg, dir. för navigationsskolan i Stockholm, nedre justitierevisionen (betr. viss personal hos högsta domstolen o. nedre justitierevisionen), nordiska museets nämnd (betr. viss personal vid livrustkammaren), patent- och registreringsverket, pensionsstyrelsen, rikets allmänna kartverk, riksarkivet (betr. viss personal hos riksarkivet o. vid landsarkiven i Vadstena, Lund, Göteborg o. Härnösand), riksförsäkringsanstalten, riksräkenskapsverket, sjöhistoriska museets nämnd, sjökarteverket, sjökrigshögskolan, styr. för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, skolöverstyrelsen, skolöverstyrelsen (betr. viss personal vid folkskoleseminarierna i Växjö, Lund, Göteborg, Karlstad och Umeå, vid småskoleseminarierna i Skara och Landskrona, vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män, vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, vid tekniska elementarskolan i Norrköping, vid tekniska läroverket i Malmö samt vid tekniska gymnasiet i Örebro), skolöverstyrelsen (betr. viss personal vid statens småskoleseminarium i Lycksele), skolöverstyrelsen (betr. viss personal vid statliga läroanstalter), socialdepartementet, socialstyrelsen, sparbanksinspektionen, statens arbetslöshetskommission, statens biografbyrå, styr. för statens centrala frökontrollanstalt, statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, statens pensionsanstalt, styr. för statens provningsanstalt, statens skogsförsöksanstalt, dir. för statens väginstitut, styr. för statens växtskyddsanstalt, statistiska centralbyrån, statskontoret, Svea hovrätt, Sveriges geologiska undersökning, tandläkarinstitutet, styr. för tekniska högskolan, universitetet i Lund, universitetet i Uppsala, utrikesdepartementet, ve-

tenskapsakademin (betr. viss personal vid naturhistoriska riksmuseet), styr. för veterinärhögskolan, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademin, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt överståthållarämbetet.

Civilmilitära tjänstemannaföreningen gentemot chefen för armén och chefen för flygvapnet. *De extra jägmästarnas förbund* gentemot domänstyrelsen. *Fyrpersonalens förening* gentemot lotsstyrelsen. *Fångvårdsstyrelsens personalförening* gentemot fångvårdsstyrelsen. *Föreningen kvinnliga befattningshavare inom lantmäteristaten* gentemot lantmäteristyrelsen. *Föreningen kvinnor i statens tjänst* gentemot domänstyrelsen, generaltullstyrelsen, Göta hovrätt, kammarrätten, kommerskollegium (betr. viss personal vid statens fartygsinspektion), kontrollstyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Malmöhus, Älvsborgs, Västmanlands, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, medicinalstyrelsen (betr. viss personal vid statens veterinärbakteriologiska anstalt), nedre justitierevisionen, pensionsstyrelsen, styr. för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt (betr. viss personal vid statens skogsförsöksanstalt), styr. för statens centrala frökontrollanstalt, statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, styr. för statens skogsförsöksanstalt, Svea hovrätt samt Sveriges geologiska undersökning.

Föreningen läkare i underordnad ställning, förordnade av karolinska sjukhusets direktion gentemot dir. för karolinska sjukhuset. *Föreningen Sveriges landsfiskaler* gentemot länsstyrelserna i samtliga län. *Föreningen Sveriges ordinarie jägmästare* gentemot domänstyrelsen. *Föreningen tjänstemän vid statens sjukhusförvaltning* gentemot medicinalstyrelsen. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* gentemot arméförvaltningen, flygförvaltningen, marinförvaltningen, samt rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. *Försvarsverkens civila personals förbund* gentemot arméförvaltningen, flygförvaltningen, lantbruksstyrelsen och marinförvaltningen. *Försvarsväsendets underbefälsförbund* gentemot arméförvaltningen, chefen för armén, chefen för flygvapnet, chefen för marinen, flygförvaltningen samt marinförvaltningen.

Kammarkollegii personalförening gentemot kammarkollegiet. *Kommerskollegii personalförening* gentemot kommerskollegium. *Kungl. bibliotekets och universitetsbibliotekens tjänstemannaförening* gentemot kanslern för rikets universitet samt riksbibliotekarien. *Kungl. vitterhets-, historie- och antikvitetsakademins personalförening* gentemot vitterhets-, historie- och antikvitetsakademin. *Kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening* gentemot telegrafstyrelsen. *Kvinnliga telegrafpersonalens förening* gentemot telegrafstyrelsen. *Lantförsvarets maskinistförening* gentemot armé- och flygförvaltningarna. *Lotsförbundet* gentemot lotsstyrelsen. *Lotsverkets distriktsbefäls förening* gentemot lotsstyrelsen. *Läroverkslärarnas riksförbund* gentemot skolöverstyrelsen. *Marinens intendenturofficersförbund* gentemot marinförvaltningen. *Maskinbefälsföreningen vid statens sinnessjukhus* gentemot medicinalstyrelsen. *Medicinalstyrelsens personalförening* gentemot medicinalstyrelsen. *Nationalmusei personalförening* gentemot överintendenten och chefen för nationalmuseum. *Patent- och registreringsverkets personalförening* gentemot patent- och registreringsverket. *Pensionsstyrelsens kvinnliga tjänstemäns förening* gentemot pensionsstyrelsen. *Personalföreningen vid statens vattenfallsverk* gentemot vattenfallsstyrelsen. *Posttjänstemännens förening* gentemot generalpoststyrelsen. *Postverkets kansli- och kontorsbiträdeskårers centralorganisation* gentemot generalpoststyrelsen. *Rikets allmänna kartverks tjänstemannaförening* gentemot rikets allmänna kartverk. *Riksförsäkringsanstaltens personalförening* gentemot riksförsäkringsanstalten. *Riksräkenskapsverkets personalförening* gentemot riksräkenskapsverket. *Sjökarteverkets civila personalförening* gentemot sjökarteverket. *Skolöverstyrelsens personalförening* gentemot skolöverstyrelsen. *Socialstyrelsens personalförening* gentemot socialstyrelsen.

Statens centrala frökontrollanstalts kvinnliga tjänstemäns förening gentemot styr. för statens centrala frökontrollanstalt. *Statens järnvägars befälsförbund* gentemot järnvägsstyrelsen. *Statens provningsanstalts tjänstemannaförening* gentemot styr. för statens provningsanstalt. *Statens sinnessjukhus ekonomipersonals förbund* gentemot medicinalstyrelsen. *Statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund* gentemot vattenfallsstyrelsen. *Statistiska centralbyråns personalförening* gentemot statistiska centralbyrån. *Statsanställd ma-*

skinpersonals förening gentemot arméförvaltningen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen (betr. viss personal vid statens bakteriologiska laboratorium), byggnadsstyrelsen, kungl. biblioteket, nationalmuseum, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademin (betr. viss personal vid statens historiska museum), akademin för de fria konsterna, karolinska institutet, skolöverstyrelsen (betr. viss personal vid folkskoleseminariet i Stockholm), dir. för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, veterinärhögskolan samt patent- och registreringsverket. *Statsjägmästarnas förening* gentemot domänstyrelsen. *Statskontorets personalförening* gentemot statskontoret.

Svensk sjuksköterskeförening gentemot dir. för akademiska sjukhuset i Uppsala (betr. viss personal vid nämnda sjukhus), arméförvaltningen, dir. för karolinska sjukhuset (betr. viss personal vid nämnda sjukhus och vid serafimerlasarettet) samt medicinalstyrelsen (betr. till föreningen anslutna översköterskor och föreståndersko r vid statens sinnessjukhus). *Svenska arméns reservofficersförbund* gentemot arméförvaltningen samt chefen för armén. *Svenska distriktsveterinärföreningen* gentemot medicinalstyrelsen. *Svenska flottans reservofficersförbund* gentemot chefen för marinen samt marinförvaltningen. *Svenska flygvapnets reservofficersförbund* gentemot flygförvaltningen samt chefen för flygvapnet. *Svenska gymnastiklärarsällskapet* gentemot skolöverstyrelsen. *Svenska handelsarbetareförbundet* gentemot clearingnämnden. *Svenska järnvägsmannaförbundet* gentemot järnvägsstyrelsen. *Svenska järnvägarnas kontorspersonalförbund* gentemot järnvägsstyrelsen. *Svenska militärveterinärsällskapet* gentemot chefen för armén. *Svenska officersförbundet* gentemot arméförvaltningen, chefen för armén, chefen för flygvapnet, chefen för marinen, flygförvaltningen samt marinförvaltningen. *Svenska postmannaförbundet* gentemot generalpoststyrelsen. *Svenska psykiatriska föreningen* gentemot medicinalstyrelsen. *Svenska reservunderofficersförbundet* gentemot arméförvaltningen och chefen för armén. *Svenska seminarielärarföreningen* gentemot skolöverstyrelsen. *Svenska sinnessjukvårdspersonalens förbund* gentemot medicinalstyrelsen. *Svenska telegraftjänstemännens förening* gentemot telegrafstyrelsen. *Svenska tullmannaförbundet* gentemot generaltullstyrelsen. *Svenska underofficersförbundet* gentemot arméförvaltningen, chefen för armén, chefen för flygvapnet, chefen för marinen, flygförvaltningen och marinförvaltningen.

Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening gentemot generaltullstyrelsen. *Sveriges arbetsledareförbund* gentemot statens arbetslöshetskommission, fångvårdsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, armé-, marin- och flygförvaltningarna. *Sveriges extralärarförening* gentemot skolöverstyrelsen. *Sveriges fångvårdsmannaförbund* gentemot fångvårdsstyrelsen, styr. för statens alkoholistanstalt å Venngarn, styr. för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona, styr. för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, styr. för statens uppfostringsanstalt å Bona samt styr. för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed. *Sveriges kronojägareförbund* gentemot domänstyrelsen. *Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening* gentemot generaltullstyrelsen. *Sveriges lantmätareförening* gentemot lantmäteristyrelsen. *Sveriges lokomotivmannaförbund* gentemot järnvägsstyrelsen. *Sveriges poststationsföreståndareförening* gentemot generalpoststyrelsen. *Telegraf- och telefonmannaförbundet* gentemot telegrafstyrelsen. *Telegrafverkets personalförbund* gentemot telegrafstyrelsen. *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademins personalförening* se Kungl. vitterhets-, o. s. v. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemannaförening* gentemot väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. *Växelstationsföreståndarnas riksförbund* gentemot telegrafstyrelsen.

Varsel i arbetstvister år 1938. I den av socialstyrelsen utgivna redogörelsen för arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet m. m. år 1938 har intagits resultatet av en undersökning av de varselskrivelser, som jämlikt lag den 28 juni 1935 (3 a § lagen om medling i arbetstvister) inkommit till statens förlikningsmän under år 1938. I undersökningen ha medtagits endast varselskrivelser i tvister av lokal karaktär, således icke varselskrivelser i samband med exempelvis de riksomfattande konflikterna inom hotell- och restaurangnäringen samt inom de grafiska facken.

Endast ett lockoutvarsel ingår i materialet. Antalet strejkvarsel uppgår till 745, berörande tillsammans 1 789 arbetsgivare. Strejkvarselns fördelning på olika förlikningsmannadistrikt och näringsgrenar framgår av följande tabell:

Näringsgrupper	Förlikningsmannadistrikt							Summa
	1:a	2:a	3:e	4:e	5:e	6:e	7:e	
Malmbrytning och metallindustri	11	5	7	6	8	1	1	39
Jord- och stenindustri	2	4	1	3	5	2	—	17
Trävaruindustri och skogshantering	4	16	6	7	19	13	16	81
Pappers- och grafisk industri	14	1	5	3	2	—	1	26
Livsmedelsindustri	10	3	7	6	4	1	3	34
Textil- och beklädnadsindustri	—	1	1	2	—	—	—	4
Läder-, hår- och gummivaruindustri	2	1	2	3	—	—	—	8
Kemisk-teknisk industri	—	1	—	—	—	—	—	1
Byggnadsverksamhet	36	49	47	34	43	35	13	257
Allmänna verk och arbeten m. m.	3	1	1	1	4	—	3	13
Handel och varulager	6	9	8	6	3	5	—	37
Land- och sjötransport	13	11	6	10	10	3	—	53
Jordbruk och fiske	16	23	15	2	19	—	—	75
Annan yrkesrörelse	39	12	20	11	9	9	—	100
Summa	156	137	126	94	126	69	37	745

Beträffande distriktens omfattning hänvisas till förteckningen på omslagets tredje sida.

Familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring. Regeringens förslag om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (prop. *93*) har godkänts av riksdagen med några smärre ändringar, varefter förordning i ämnet (krigsfamiljebidragsförordning) utfärdats (Sv. förf.-saml. nr 223).[1]

Familjebidrag utgår om ej annat föreskrives kontant i form av familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och sjukbidrag. Såsom medlem av den värnpliktiges familj räknas:

a) den värnpliktiges hustru, med vilken han sammanlever, samt hans barn och adoptivbarn under 16 år, som äro under hans vårdnad;

b) den värnpliktiges hustru, barn och adoptivbarn i annat fall än under a), hans föräldrar och adoptant, hans hustrus barn och adoptivbarn samt hans fråneskilda hustru, en var under förutsättning, att den värnpliktige är underhållsskyldig gentemot vederbörande och vid tiden för inkallelsen i väsentlig mån bidrog till dennes underhåll; samt

c) den värnpliktiges husföreståndarinna under förutsättning, att den värnpliktige sammanbor med egna eller hustrus barn eller adoptivbarn under 16 år samt, därest han sammanbor jämväl med hustru, att hustrun är oförmögen till arbete.

Familjepenningen utgår med högst följande belopp (i kr.) per dag och växlar för olika orter, varvid samma dyrortsgruppering tillämpas, som verkställts enligt lagen om folkpensionering:

	I ortsgrupp		
	I	II	III
Till hustru eller, där bidrag ej utgår för hustru, annan familjemedlem, som förestår den värnpliktiges hem	1: 75	2: —	2: 25
Till annan familjemedlem över 16 år	1: —	1: 25	1: 50
Till annan familjemedlem under 16 år	0: 70	0: 80	0: 90

Av familjepenningen utgår för de ovan under a) avsedda familjemedlemmarna (d. v. s. hustru och minderåriga barn) ett visst grundbelopp utan behovsprövning, nämligen för

[1] Beträffande Sociala försvarsberedskapskommitténs förslag och de sedan okt. 1939 gällande provisoriska bestämmelserna jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 793.

hustrun 1 kr. och för varje barn under 16 år 40 öre. I övrigt bestämmes bidragets storlek med hänsyn till det föreliggande behovet. Andra lagutskottet hade i sitt utlåtande över propositionen på denna punkt föreslagit, att till nämnda familjemedlemmar hela de i tablån angivna beloppen skulle utgå utan behovsprövning.

Utöver familjepenningen kan bostadsbidrag utgå för bestridande av utgifter för bostad (eller kostnader, som äro förenade med ombyte av bostad) åt familjemedlemmar, med vilka den värnpliktige sammanbodde vid inkallelsen. Bostadsbidrag, som ej avser kostnad för ombyte av bostad, får icke överstiga hyresvärdet för den bostad, som den värnpliktige innehade å inställelsedagen. Vid behovsprövningen skall hänsyn tagas till bl. a. familjens inkomster, skäliga behov av bostad och gällande hyresavtal. Är värnpliktig i behov av bidrag för att kunna behålla sin bostad under värnpliktstjänstgöringen och skulle det vålla honom synnerlig olägenhet att avstå från densamma, kan bostadsbidrag lämnas, även om det ej avser att bereda bostad åt familjemedlemmar.

Kungl. Maj:t kan dessutom förordna, att till värnpliktiga, som driva näring eller rörelse, utbetalas näringsbidrag till avlönande av arbetskraft, som anställts för verksamhetens upprätthållande. Näringsbidrag må i allmänhet utbetalas, endast om den värnpliktige har familj och familjen har sitt uppehälle av näringen eller rörelsen samt om det finnes förutsättningar för näringens eller rörelsens fortsatta drivande. Näringsbidrag utgår med högst så stort belopp som är oundgängligt för att verksamheten skall kunna upprätthållas och får ej överstiga 200 kr. (i vissa fall 300 kr.) i månaden.

Vid familjemedlems sjukdom kan sjukbidrag utgå till bestridande av kostnader för läkare- och sjukhusvård samt för läkemedel och transport till eller från läkare eller vårdanstalt.

Kungl. Maj:t kan som förutsättning för erhållande av familjebidrag utöver familjepenningens grundbelopp stadga skyldighet för familjemedlemmar att anmäla sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande och mottaga erbjudet lämpligt arbete.

Skyldigheten att utbetala familjebidrag åligger kommun, varest den värnpliktige å inställelsedagen var bosatt under sådana förhållanden, att han, om mantalsskrivning då skulle förrättats, ägt där mantalsskrivas. Kommun, som utgivit familjebidrag, äger av staten helt återfå den del av familjepenningen, som kommunen utgivit utan behovsprövning, och av näringsbidraget, vad kommunen skulle ha utgivit utan behovsprövning, om bidraget utgjorts av familjepenning. Därjämte äger kommunen av staten erhålla gottgörelse för nio tiondelar av den del av familjebidraget, som icke i sin helhet ersättes av statsmedel. För Stockholm gälla vissa särskilda bestämmelser.

I förordningen avsedda ärenden skola å kommuns vägnar handläggas av en familjebidragsnämnd. Kommun må antingen inrätta särskild dylik nämnd eller ock uppdraga åt annan kommunal myndighet att vara familjebidragsnämnd. Tillsyn över förordningens tillämpning skall utövas av statens arbetsmarknadskommission.

Krigsfamiljebidragsförordningen träder i kraft vid tidpunkt och i utsträckning, som senare förordnas. I avbidan härpå ha provisoriska tillämpningsföreskrifter utfärdats (Sv. förf.-saml. nr 224).

Socialförsäkringen i Storbritannien. Den brittiska sjukförsäkringen omfattar hela den anställda arbetande befolkningen i åldern 16—65 år med undantag för icke kroppsarbetare med en årsinkomst överstigande 250 pund.

Försäkringspremierna erläggas av arbetsgivaren med 9 pence per vecka för manlig arbetare och $8^1/_2$ pence per vecka för kvinnlig arbetare. Genom avdrag å lönen uttages sedan en del av dessa belopp från de försäkrade, nämligen $4^1/_2$ pence från manlig och 4 pence från kvinnlig arbetare. Statskassan ersätter de kostnader för sjukvårdsförsäkringen, som icke täckas av inbetalade premier.

De försäkrade äro sammanslutna i erkända sjukkassor. Så länge en försäkrad person är medlem i en dylik erkänd sjukkassa är han berättigad att erhålla sjukvårdsersättning oberoende av antalet inbetalda försäkringspremier. Dylik ersättning omfattar den försäkrades utgifter för läkarvård och medicin men ej för vård å sjukhus eller specialvård.

En person, som varit försäkrad under ett halvt år, kan erhålla kontantunderstöd, vilket uppgår till 15 shillings per vecka för män, 12 shillings per vecka för ogifta kvinnor och änkor samt 10 shillings per vecka för gifta kvinnor. Dylikt understöd utgår under högst 26 veckor. Därest vederbörande varit försäkrad under två år, kan han efter förloppet av dessa 26 veckor påräkna ett vanförhetsbidrag om 7 shillings 6 pence per vecka för män, 6 shillings för ogifta kvinnor och 5 shillings för gifta kvinnor. Moderskapsbidrag utgår vid förlossning med 40 shillings till försäkrad kvinna eller hustrun till försäkrad man. Vederbörande måste emellertid ha varit försäkrad under de närmast föregående 42 veckorna.

Genom den brittiska pensionsförsäkringen kan pension erhållas dels som ålderspension av försäkrade män och kvinnor och dels som understöd åt försäkrade personers änkor och efterlämnade oförsörjda barn. Pensionerna äro icke avsedda att helt underhålla pensionären utan endast att lämna hjälp till självhjälp.

Pensionsförsäkringen är obligatorisk för alla anställda personer, som fyllt 16 år och som äro sjukförsäkrade. Försäkringspremierna belöpa sig till 11 pence per vecka för män, varav arbetsgivaren och arbetaren betalar hälften vardera, samt $5^1/_2$ pence för kvinnor, varav arbetsgivaren betalar $2^1/_2$ pence och den försäkrade 3 pence. Änkan efter försäkrad man erhåller en pension om 10 shillings per vecka med tillägg av 5 shillings för det äldsta eller enda barnet och 3 shillings för vart och ett av de övriga. Barn under 14 år, vars båda föräldrar äro döda, erhåller, om fadern eller modern varit pensionsförsäkrade, 7 shillings 6 pence per vecka.

Ålderdomspension utgår till försäkrade män och kvinnor vid uppnådda 65 års ålder med 10 shillings per vecka. Jämväl en försäkrad mans hustru erhåller ålderdomspension, då hon fyllt 65 år, under förutsättning dock att jämväl mannen uppnått denna ålder.

De ovan refererade bestämmelserna angående ålderdoms- och änkepensioneringen torde komma att underkastas vissa modifikationer inom den närmaste tiden. Ett inför parlamentet framlagt lagförslag avser nämligen att sänka pensionsåldern för kvinnor till 60 år, samtidigt som man avser att höja premierna med 2 pence per vecka för män och 3 pence per vecka för kvinnor; i båda fallen skall arbetsgivaren därav betala 1 pence. Det beräknas att sänkningen av pensionsåldern skall komma mer än 300 000 kvinnor mellan 60 och 65 år till godo.

Förslaget innehåller jämväl bestämmelser om tilläggspensioner åt behövande, genom vilka den kommunala fattigvårdens utgifter beräknas komma att minskas med omkring 5 milj. pund årligen.

Vid krigsutbrottet utfärdades en särskild undantagsförordning, som bl. a. stadgar, att personer tillhörande krigsmakten eller sysselsatta med arbete för krigsväsendets räkning under vissa förutsättningar befrias från erläggande av premier i såväl sjuk- som pensionsförsäkringen. Andra bestämmelser i lagen äro avsedda att tillämpas, då en person uppbär ersättning eller pension från den allmänna sjukvårds- och pensionsförsäkringen samtidigt som dylik utgår enligt de militära författningarna.

En kortfattad redogörelse för sjuk- och pensionsförsäkringens organisation har nyligen utgivits av det brittiska hälsovårdsministeriet under titeln »National Health Insurance and Contributory Pensions Insurance».

Meddelande från svenska beskickningen i London.

Statens priskontrollnämnd. Den i prisregleringslagen av den 8 december 1939 förutsedda myndighet, som har att övervaka prissättningen vid krig, krigsfara o. dyl. (jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 876) har nu blivit tillsatt, i det regeringen utsett ledamöter i en statens priskontrollnämnd och den 12 april 1940 utfärdat instruktion för densamma (Sv. förf.-saml. nr 206).

Nämnden, som skall bestå av minst tre ledamöter, åligger särskilt:

1) att med uppmärksamhet följa prisutvecklingen inom landet samt föranstalta om härför erforderliga anmälningar från näringsorganisationer och företag angående planerade och vidtagna prishöjningar;

2) att, i den mån så finnes erforderligt, verkställa utredning rörande anledningarna till planerade eller vidtagna prishöjningar;

3) att, i den mån så finnes lämpligt, förhandla och träffa överenskommelser med näringsorganisationer och företag angående prissättningen å av dem salufördа förnödenheter;

4) att, då fråga är om prishöjning av betydelse för den allmänna prisutvecklingen eller eljest för folkhushållningen, anmäla ärendet till Kungl. Maj:t (folkhushållningsdepartementet);

5) att till Kungl. Maj:t anmäla, om enligt nämndens mening anledning förefinnes att beträffande viss förnödenhet vidtaga åtgärd, som avses i 2 § 1), 2) eller 3) prisregleringslagen den 8 december 1939;

6) att, sedan föreskrift meddelats jämlikt 2 § 1) prisregleringslagen, i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade anvisningar fastställa eller godkänna prisföreskrifter för medlemmarna av sådan sammanslutning, som i sistnämnda lagrum avses;

7) att, där föreskrift meddelats jämlikt 2 § 2) prisregleringslagen, infordra de uppgifter från vederbörande näringsidkare, som må erfordras för prövning av tillämpad prissättnings skälighet eller för bedömning av den allmänna prisutvecklingen, ävensom att, när anledning därtill förefinnes, för kontroll av lämnade uppgifter infordra handelsböcker och affärshandlingar;

8) att, sedan jämlikt 2 § 3) prisregleringslagen normalpris beträffande viss förnödenhet blivit fastställt, på begäran av näringsorganisation eller företag avge utlåtande huruvida giltig anledning må för vederbörande föreligga att överskrida normalpriset ävensom att, där sådant överskridande eljest förekommer, infordra förklaring om skälen för den tillämpade prissättningen;

9) att, där någon gjort sig skyldig till brott varom i 4 § prisregleringslagen förmäles, pröva huruvida med hänsyn till omständigheterna åtal därför bör ske samt, i förekommande fall, angiva den felande till åtal;

10) att, där överskridande av normalpris förekommit utan att giltig anledning därtill finnes hava förelegat, anmoda vederbörande åklagare att mot den felande väcka talan jämlikt 7 § prisregleringslagen ävensom att meddela åklagaren erforderliga anvisningar för talans utförande;

11) att i enlighet med givna bestämmelser förvalta och redovisa medel, som ställts till nämndens *förfogande; samt*

12) att hos Kungl. Maj:t göra de framställningar, vilka finnas av förhållandena påkallade.

Vid nämndens sida är såsom rådgivande organ ställt priskontrollnämndens råd.

Priskontrollnämndens ledamöter äro: Generaldirektören A. Gjöres (ordf.), revisionssekreteraren J. O. Hagander, docenten E. F. Lundberg, direktören C. Hj. Carlborn och direktören R. Rausing. Till kanslichef hos nämnden har utsetts bankdirektören J. H. V. Axén, Örebro.

Till medlemmar i priskontrollnämndens råd ha utsetts: Lantbrukaren D. Andersson, Vi, fru Elsa Andersson, Enskede, andre ordföranden i landsorganisationen A. G. Andersson, Stockholm, direktören G. Browall, Stockholm, fröken Karin Collin, Njutånger, direktören Hj. Degerstedt, Stockholm, disponenten G. A. G. Engel, Stockholm, fru Nancy Eriksson, Stockholm, redaktören A. Lindberger, Stockholm, handlanden J. L. Lindqvist, Uppsala, byggnadsingenjören A. Nordström, Stockholm, direktören E. Söderberg, Uppsala och disponenten H. Throne-Holst, Stockholm.

Utlänningarna i Belgien. Office central de statistique i Bryssel har framlagt en redogörelse för utlänningarna i Belgien den 30 juni 1938, som bygger på uppgifter, hämtade ur registren över utlänningar med vistelsetillstånd.[1]

[1] »Statistique des étrangers au 30 juin 1938», Brux. 1939. Angående belgiska författningar och föreskrifter rörande utlänningar hänvisas till Herman Bekaert: »Le Statut des étrangers en Belgique», Brux. 1940.

Då en utlänning kommit till Belgien och där önskar kvarstanna längre än 8 dagar, måste han inom 48 timmar anmäla sig hos de lokala myndigheterna. Om hans vistelse skall överstiga 15 dagar, är han skyldig att låta inskriva sig i registret över utlänningar och anhålla om ett anmälningsbevis (certificat d'inscription). Nämnda bevis är giltigt under sex månader och förlänges att gälla ytterligare sex månader, om frågan, huruvida utlänningen skall erhålla tillståndsbevis (carte d'identité) under mellantiden icke blivit avgjord. Undantagna från skyldigheten att inneha »certificat d'inscription» äro bl. a. affärsresande, som icke uppehålla sig i landet mer än 30 dagar, och turister, vilkas vistelse icke överskrider två månader.

Om en utlänning med anmälningsbevis ämnar vistas i landet längre än 6 månader, skall han inom 3 månader efter ankomsten begära att bli inskriven i folkregistret och att bli *tilldelad ett tillståndsbevis (carte d'identité). Detta ger honom rätt att uppehålla sig i* landet under två år, och dess giltighet kan förlängas varje gång att gälla ytterligare två år. Det är justitieministern, som beslutar, huruvida ett tillståndsbevis skall utfärdas resp. förlängas.

De formulär, som skola ifyllas för erhållande av anmälningsbevis resp. tillståndsbevis, äro sammansatta av fyra blad, av vilka det ena är avsett för statistiskt ändamål och insändes av lokalmyndigheterna till Office central de statistique. Formulären innehålla uppgifter bl. a. om utlänningens namn, kön, nationalitet, födelsedatum, födelseort, civilstånd, yrke, hemmavarande barn under 15 år, nuvarande uppehållsort och tidigare adresser.

Den framlagda statistiken rörande utlänningarna i Belgien den 30 juni 1938 omfattar endast de utlänningar, som då innehade anmälningsbevis eller tillståndsbevis. Medräknade äro sålunda icke sådana utlänningar, som mera tillfälligt vistats i landet, t. ex. turister och affärsresande.

Antalet utlänningar vid nämnda tidpunkt beräknades till 339 799, varav 179 621 män och 160 178 kvinnor. Det kan nämnas, att landets totala befolkning då uppgick till omkring 8·4 milj. invånare; utlänningsklientelet utgjorde alltså därav c:a 4 %. Av utlänningarna voro 83 % inskrivna i folkregistret, medan 17 % voro inskrivna i utlänningsregistret och sålunda ännu icke definitivt hade erhållit uppehållstillstånd. Totalantalet utlänningar har sedan 1890, då 171 438 utlänningar beräknades uppehålla sig i landet, nästan fördubblats. Sedan år 1930 har antalet ökat med omkring 20 500. Med hänsyn till den *ekonomiska kris, som varit rådande senare år, betecknas den sistnämnda ökningen* som anmärkningsvärt stor. Den förklaras därigenom att av myndigheterna vidtagna åtgärder för att begränsa ökningen av utlänningsstocken motverkats genom ankomsten av ett relativt betydande antal politiska flyktingar och vidare genom den pågående värvningen av utländska arbetare för stenkolsindustrin. Vidare ha de restriktiva bestämmelser, som utfärdats angående utlännings rätt till arbete, endast berört en del av utlänningarna, huvudsakligen dem som ännu icke erhållit tillståndsbevis, varför de icke fått så stor betydelse, som man kunnat vänta.

Av de olika nationaliteterna voro fransmän och holländare talrikast representerade, nämligen med resp. 71 322 och 68 014 personer. Vidare märktes 61 809 polacker, 37 134 italienare, 16 230 tjeckoslovaker, 14 472 tyskar och 9 161 engelsmän. Antalet svenskar var endast 542.

Under årens lopp har Belgien mottagit ett icke ringa antal flyktingar, främst från Ryssland, Ukraina och Armenien. Vid räkningstillfället uppskattades ifrågavarande antal till 8 647. Totala antalet statslösa beräknades till 12 515 eller nära 4 % av hela utlänningsklientelet.

Undersökningen av yrkesutövande utlänningar har endast omfattat personer äldre än 15 år. Av männen i denna grupp voro 120 431 eller 90 % och av kvinnorna 38 219 eller 32 % yrkesutövare. Övervägande delen av männen, eller 65 %, voro sysselsatta inom industrin (därav ungefär en tredjedel inom gruvindustrin) och 23 % inom handeln. De yrkesutövande *kvinnorna fördelade sig mera jämnt på grupperna industri, fria yrken* och hushållsarbete m. m. Det kan konstateras, att det främst varit inom mera tunga och svåra sysslor, från vilka belgarna själva avstått, som utländsk arbetskraft kommit till använd-

ning. Gruvindustrin rekryterades sålunda i stor utsträckning av immigranter från Italien, Polen, Tjeckoslovakien och Jugoslavien.

Av siffror, hämtade från andra länders officiella statistik, framgår, att Belgien även proportionellt sett hade ett stort antal utlänningar. Endast Frankrike, Schweiz och Österrike hade ett utlänningsklientel av jämförlig storlek. I sammanhanget kan nämnas, att å andra sidan även antalet belgare i utlandet är relativt stort; enbart i Frankrike bosatta belgare beräknas sålunda vara större än sammanlagda antalet utlänningar i Belgien. Det kan vidare nämnas, att mer än 15 % av samtliga utlänningar voro födda i Belgien, de flesta fransmän eller holländare.

Några med nu lämnade uppgifter fullt jämförbara siffror för Sveriges del finnas icke, men den i februari 1939 företagna särskilda utlänningsräkningen har dock givit vissa resultat, som i detta sammanhang kunna anföras. Totala antalet härvarande utlänningar beräknades då till omkring 24 000, varav c:a 10 400 voro medborgare i de nordiska grannländerna 6 000 tyskar, 2 200 medborgare i Förenta staterna och 1 000 engelsmän. Det bör observeras, att dessa siffror — i motsats till motsvarande uppgifter för Belgien — avse samtliga utlänningar, alltså icke endast dem som beviljats särskilt vistelsetillstånd, utan även sådana som mera tillfälligt vistats i landet, såsom turister, affärsresande o. dyl. Av Sveriges hela folkmängd, som den 1 januari 1939 uppgick till 6·3 milj. invånare, utgjorde utlänningarna 0·4 %. Antalet svenskfödda personer, som voro bosatta i utlandet, uppskattades år 1930 till c:a 730 000.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetsmarknaden under mars 1940.

1. Läget på arbetsmarknaden.

I sin rapport till socialdepartementet angående utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden under mars månads första hälft framhöll socialstyrelsen, att endast obetydliga förändringar ägt rum sedan närmast föregående månad. Den stränga vintern rådde alltjämt, och av de för mars månad karakteristiska säsongmässiga förbättringarna på skilda områden hade man dittills endast kunnat skönja obetydliga spår. De nu senast inkomna rapporterna från arbetsförmedlingarna, vilka avse månaden i dess helhet, ådagalägga, att den blidare väderlek, som inträdde mot slutet av månaden, fört med sig vissa lättnader, så att sådan verksamhet, som under vintern legat nere eller varit dämpad, åter visat ökad livaktighet. Det allmänna läget kan i stort sett fortfarande trots krisens verkningar betecknas som gott.

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser har gått ned från 162 i februari till 144 i mars. Samtliga huvudgrupper förete gynnsammare relationstal än en månad tidigare. Fjolårets marssiffra var 179 och alltså ogynnsammare än innevarande års. Denna omständighet får dock ej tagas till intäkt för att läget nu skulle vara nämnvärt bättre än för ett år sedan utan beror i huvudsak på de osedvanligt rika arbetstillfällen, som i år kunde erbjudas skogs- och diversearbetargrupperna men som mera sparsamt stodo till buds år 1939. Inkallelserna till militärtjänst ha också, såsom vid tidigare tillfällen påpekats, avsevärt bidragit till att hålla antalet ansökningar om arbete nere. Tillgängliga siffror ur annat statistiskt material ge jämväl vid handen, att den nuvarande situationen, trots pågående störningar, är relativt god. Sålunda var antalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa vid slutet av mars i år 13 250 mot 25 290 för mars 1939, alltså blott något över hälften. För den på grundval av fackföreningsrapporterna beräknade arbetslösheten utgjorde den senast tillgängliga siffran, avseende månadsskiftet februari/mars, 14·4 % mot 14·1 % en månad tidigare och 13·0 % vid motsvarande tidpunkt i fjol. Om man bortser från denna fjolårssiffra, är det nu erhållna procenttalet för arbetslösheten det lägsta för februari månad sedan år 1930. Arbetsmarknadsläget inom de särskilda yrkesområdena liksom ock verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna belyses av efterföljande tabeller.

Inom jordbruket har antalet såväl ansökningar om arbete som lediganmälda platser stigit från föregående månad, men förmedlingsfrekvensen har ej

på långt när haft samma omfattning som i fjol med hänsyn till att den kalla vintern försenat påbörjandet med vårarbetet. Efterfrågan på arbetskraft har främst avsett kördrängar och ladugårdskarlar. Liksom förut har det på många håll varit svårt att skaffa ersättare för de till militärtjänst inkallade. När det gäller lantarbetare med stat, råder ibland hos de arbetssökande en viss tvekan att träffa uppgörelser om anställning. Härtill medverkar bl. a., att arbetsgivarna ofta fordra, att de anställdas hustrur skola deltaga i mjölkning, något som de sökande helst vilja vara befriade från. Redan nu ha i viss utsträckning förberedelser träffats för anställning av betskötare till den stundande säsongen.

Särskilt under första hälften av månaden förelågo svårigheter att anskaffa vana skogshuggare, något som även, ehuru ej i samma grad, utmärkte månadens senare del. I de norra delarna av landet torde timmeravverkningarna i det närmaste ha avslutats, varigenom successiv överföring av arbetskraft kunnat ske till vedhuggningarna. På flera ställen ha dessa knappast påbörjats på grund av den djupa snön i skogarna. Behovet av skogsarbetare synes ha varit svårast att tillgodose i mellersta och södra Sverige. Hemförlovning från militärtjänst har dock i viss mån lättat situationen.

Inom industrigruppen är läget i stort sett oförändrat, även om på vissa punkter de förekommande säsongvariationerna skapat ökade arbetstillfällen, under det att i en del fall tillfälliga inskränkningar nödvändiggjorts. Den specialutbildade arbetskraften är liksom förut livligt efterfrågad men otillräckligt företrädd inom så gott som samtliga yrkesområden, icke minst inom *metall- och maskinindustrin*, där brist nu liksom tidigare rådde i fråga om vana verktygs- och maskinarbetare. På de mindre yrkeskunniga arbetarna har här och var efterfrågan ej varit så stor som förut, beroende på förekommande materialbrist. Järnverk och mekaniska verkstäder ha haft synnerligen god sysselsättning, om man bortser från företag, som arbetat för byggnadsindustrin. *Stenindustrins* läge har icke undergått någon förbättring, snarare ha ytterligare försämringar och entlediganden förekommit. Trots den motverkan, man sökt åstadkomma genom att överflytta arbetskraft till andra yrkesområden, har arbetslösheten inom ifrågavarande fack icke reducerats. Inom *trävaruindustrin* har sågverksdriften på sina håll återupptagits och arbetstillfällena sålunda ökats. Möbelindustrin har i likhet med förut haft mindre tillfredsställande arbetstillgång, men på senaste tiden har en del fabriker utvidgat driften, ehuru här och var förkortad arbetsvecka förekommit. *Textilindustrin* kan notera samma högkonjunktur som tidigare, och bristen på kvinnlig arbetskraft är mycket kännbar. Konfektionsbranschen har ej fullt samma goda sysselsättning som i fjol. Relationen mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft inom *byggnadsfacken* är något gynnsammare än föregående månad, bl. a. till följd av ökade arbetstillfällen i samband med skyddsrumsanläggningar. Arbetslösheten är emellertid stor, och arbetsförmedlingarnas siffror äro icke fullt adekvata uttryck för arbetslöshetens omfattning, enär en stor del av byggnadsarbetarna ej vänder sig till arbetsförmedlingskontoren vid arbetslöshet. Å andra sidan torde fackföreningarnas

siffror ej fullt riktigt återgiva den faktiska arbetslösheten, enär inom vissa yrkesområden de, som ej ha sysselsättning inom det egna facket, men funnit andra arbetstillfällen, i viss utsträckning räknas som arbetslösa. Den oerhörda utvidgning, som kännetecknat utvecklingen på bostadsmarknaden under de senaste åren, har tillfört det egentliga byggnadsarbetarbeståndet förstärkning från andra yrkesområden, bland annat jordbruket. Sådana arbetarkategorier ställa sig nu, trots det försämrade läget på byggnadsmarknaden, avvaktande och vilja ej gärna återgå till sin tidigare sysselsättning, något som torde vara till stort men icke minst för jordbruket.

Sjöfarten har, åtminstone under förra hälften av månaden, i flertalet hamnar varit så gott som lamslagen av de rådande isförhållandena, men sedan blidare väderlek inträtt, har läget avsevärt förbättrats och förmedlingsfrekvensen ökat. Den senaste tidens politiska händelser och därmed sammanhängande avspärrningsåtgärder ha dock i hög grad försvårat sjöfartens läge. — Brist har rått på maskinister och styrmän, delvis till följd av värnpliktsinkallelser. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 414 påmönstringar och 2 996 avmönstringar mot 1 173 påmönstringar och 3 466 avmönstringar föregående månad. Motsvarande siffror för mars 1939 voro 4 220 och 3 249.

Samtliga till handel och samfärdsel hänförliga yrkesgrupper med undantag för kontorsarbete hade gynnsammare relationstal i mars än i februari. Kvinnliga *affärsbiträden* voro livligt efterfrågade, särskilt inom livsmedelsbranschen, och extra arbetskraft behövdes till påskhelgen, dock i mindre omfattning än normalt. *Hotell- och restaurangrörelse* gav, särskilt mot slutet av månaden, ökad sysselsättning åt kokerskor, diskerskor och köksor samt i mindre utsträckning även åt serveringspersonal, ehuru efterfrågan var väsentligt mindre än i fjol vid samma tid.

På det husliga arbetsområdet ha inga förändringar inträffat, vadan bristen på personal av skilda slag alltjämt är starkt framträdande.

»Kokslovet» i samband med påskferierna har haft visst inflytande på verksamheten vid ungdomsförmedlingarna, och såväl gossar som flickor ha talrikt anmält sig villiga att taga anställning. Trots den goda platstillgången har endast en del kunnat placeras, alldenstund arbetsgivarna varit obenägna att anställa arbetskraft för endast kortare tid.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorgan inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under mars månad tillsatts 1 729 platser, varav 1 296 manliga och 433 kvinnliga. Genom dessa interlokala förmedlingar erhöllo 856 personer (661 män och 195 kvinnor) arbetsanställningar i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under mars 1940 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	**178**
1940	165	162	144	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	82	68	55	54	61	61	76	87	135	151	**106**
1940	137	94	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	201	177	140	129	129	115	135	171	200	188	**184**
1940	167	170	153	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·8	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·3	8·3	11·1	17·3	**10·3**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·3	**10·9**
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	**9·2**
1940	*14·1*	*14·4*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 258.

2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under mars 1940.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	8 853	7 439	7 133	5 591	5 102	3 394	14 444	12 541	10 527	115
Stockholms län . .	2 112	1 676	1 044	1 070	1 619	876	3 182	3 295	1 920	97
Uppsala län . . .	1 348	1 038	585	596	479	261	1 944	1 517	846	128
Södermanlands län	1 038	731	384	439	375	197	1 477	1 106	581	134
Östergötlands län .	1 693	1 638	763	804	834	496	2 497	2 472	1 259	101
Norrköping	1 541	765	615	371	205	95	1 912	970	710	197
Jönköpings län . .	1 868	836	568	570	558	308	2 438	1 394	876	175
Kronobergs län . .	852	304	178	186	282	137	1 038	586	315	177
Norra Kalmar län .	1 044	607	491	109	106	63	1 153	713	554	162
Södra Kalmar län .	1 537	406	260	388	395	227	1 925	801	487	240
Gotlands län . . .	219	199	128	129	181	89	348	380	217	92
Blekinge län . . .	1 701	750	508	578	692	371	2 279	1 442	879	158
Kristianstads län .	1 460	776	505	713	775	413	2 173	1 551	918	140
Malmöh. l.: Malmö	5 818	900	873	1 880	1 241	1 032	7 698	2 141	1 905	360
Hälsingborg . .	1 686	466	431	354	222	157	2 040	688	588	297
Länet i övrigt .	3 354	1 194	901	867	844	457	4 221	2 038	1 358	207
Hallands län . . .	1 056	453	332	346	297	152	1 402	750	484	187
Göteborgs stad . .	7 779	6 005	5 788	2 793	2 166	1 552	10 572	8 171	7 340	129
Göteb. o. Boh. län	2 768	1 067	941	384	307	203	3 152	1 374	1 144	229
Älvsborgs län . .	1 932	915	633	666	784	426	2 598	1 699	1 059	153
Skaraborgs län . .	1 316	1 212	626	437	568	302	1 753	1 780	928	98
Värmlands län . .	1 668	1 255	663	562	763	357	2 230	2 018	1 020	111
Örebro län	1 853	1 086	576	1 121	872	442	2 974	1 958	1 018	152
Västmanlands län .	882	891	388	570	636	330	1 452	1 527	718	95
Kopparbergs län .	720	732	325	556	617	327	1 276	1 349	652	95
Gävleborgs län . .	1 521	915	729	573	425	239	2 094	1 340	968	156
Västernorrlands län	3 307	650	548	731	559	358	4 038	1 209	906	334
Jämtlands län . .	1 993	1 298	688	514	572	349	1 807	1 870	1 037	97
Västerbottens län .	1 081	756	521	380	399	204	1 461	1 155	725	126
Norrbottens län . .	2 177	2 437	1 540	286	312	186	2 463	2 749	1 726	90
Summa mars 1940	**65 477**	**39 397**	**29 665**	**24 564**	**23 187**	**14 000**	**90 041**	**62 584**	**43 665**	**144**
» febr. 1940	65 215	34 893	25 374	24 319	20 212	13 002	89 534	55 105	38 376	162
» mars 1939	68 770	23 586	17 535	23 825	28 282	15 920	92 595	51 868	33 455	179
» » 1938	60 462	21 271	14 308	22 854	24 548	13 002	83 316	45 819	27 310	182
» » 1937	66 271	29 182	22 986	18 754	20 587	11 098	85 025	49 769	34 084	171

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 729 platser, varav 1 296 manliga och 433 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 856 (661 manliga och 195 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 221	14 374	6 141	850	1 387	268	8 671	9 071	15 761	6 409
Jordbruk	5 123	6 372	2 282	848	1 385	266	5 635	5 971	7 757	2 548
Skogshushållning	3 098	8 002	3 859	2	2	2	3 036	3 100	8 004	3 861
Industri o. hantverk	34 338	5 685	4 962	3 983	1 466	961	35 423	38 321	7 151	5 923
Malmbrytning	131	53	53	—	—	—	131	131	53	53
Metall- o. maskinind.	4 197	1 514	959	97	106	77	4 082	4 294	1 620	1 036
Jord- och stenind.	3 081	324	313	30	6	1	3 012	3 111	330	314
Trävaruindustri	7 292	997	975	71	30	29	6 892	7 363	1 027	1 004
Pappers- o. graf. ind.	500	25	18	110	116	96	549	610	141	114
Livsmedelsindustri	1 873	413	400	1 196	256	172	2 750	3 069	649	572
Textil- o. bekl.-ind.	882	123	96	1 945	771	415	2 711	2 827	894	511
Läder- o. gummiind.	1 686	189	160	427	73	61	1 989	2 113	262	221
Kemisk-teknisk ind.	323	80	64	101	128	110	387	424	208	174
Byggnadsverksamh.	14 164	1 905	1 867	6	—	—	12 777	14 170	1 905	1 867
Kraft- o. värmeprod.	209	62	57	—	—	—	193	209	62	57
Sjöfart och fiske	5 387	2 560	2 457	174	46	38	5 384	5 561	2 606	2 495
Handel o. samfärdsel	9 448	4 567	3 936	6 716	5 403	3 607	14 113	16 164	9 970	7 543
Kontorsarbete	684	162	105	726	218	179	1 358	1 410	380	284
Affärs- o. lagerarb.	2 692	352	317	1 260	428	285	3 582	3 952	780	602
Landtransport	4 229	3 302	2 893	207	445	231	3 544	4 436	3 747	3 124
Hotell- o. rest.-tör.	680	246	213	2 810	2 954	2 071	2 940	3 490	3 200	2 284
Litter. o. konstn. arb.	313	48	37	55	15	12	349	368	63	49
Förvaltn. o. underv.	618	299	272	620	216	196	1 180	1 238	515	468
Sjukvård o. hygien	232	158	99	1 038	1 127	633	1 160	1 270	1 285	732
Husligt arbete	108	46	31	11 720	14 885	9 126	8 241	11 828	14 931	9 157
Diversearbete	6 761	12 165	12 138	14	—	—	5 749	6 775	12 165	12 138
Ungdom ut. särsk. utb.	1 214	—	—	1 107	—	—	2 262	2 321	—	—
Summa	**65 477**	**39 397**	**29 665**	**24 564**	**23 187**	**14 000**	**79 843**	**90 041**	**62 584**	**43 665**
Därav under 18 år	2 520	1 992	1 236	2 880	2 144	1 379	5 254	5 400	4 136	2 615

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Mars 1940	Febr. 1940	Mars 1939	Mars 1940	Febr. 1940	Mars 1939	Mars 1940	Febr. 1940	Mars 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	57	50	120	61	63	59	58	51	111	43	19	41
Jordbruk	80	101	87	61	62	59	77	94	82	36	19	33
Skogshushållning	39	28	332	·	·	·	39	28	331	48	·	48
Industri o. hantverk	604	651	611	272	223	163	536	542	491	87	66	83
Sjöfart och fiske	210	312	253	·	·	295	213	316	255	96	·	96
Handel o. samfärdsel	207	216	193	124	138	84	162	174	127	86	67	76
Husligt arbete	·	·	·	79	92	73	79	93	74	·	61	61
Diversearbete	56	78	580	·	·	·	56	78	578	100	·	100
Summa	**166**	**187**	**292**	**106**	**120**	**84**	**144**	**162**	**179**	**75**	**60**	**70**
Därav under 18 år	127	115	107	134	143	81	131	129	98	62	64	63

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 412 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under mars 1940 enligt uppgifter från arbetsgivare.

Undersökningens omfattning. Fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 utsändas socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden varje månad till ungefär 13 000 arbetsgivare inom industri och handel m. m. För mars 1940 ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 7 500 arbetsgivare. Då man emellertid i en jämförelse mellan februari och mars 1940 ej kan medtaga andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna, ingå i den nu slutförda bearbetningen av materialet för mars månad blott uppgifter från 7 166 företag med c:a 325 000 arbetare. Bearbetningen gäller uppgifterna om antalet sysselsatta personer (arbetare och andra) samt svaren på frågorna angående tillgång på arbetskraft inom olika yrkesspecialiteter.

Undersökningens resultat. Indextal för antalet sysselsatta arbetare, för övriga sysselsatta samt för arbetare och övriga sysselsatta tillsammans ha i tab. 1 uträknats för mars 1940 med februari 1940 som bas. De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i februari och mars samt övriga sysselsatta den 29 februari och 30 mars 1940.

Inom samtliga näringsgrenar sammanslagna var enligt tab. 1 antalet sysselsatta arbetare 1·2 % större i slutet av mars än en månad tidigare. Ökningen gällde endast de manliga arbetarna. Antalet kvinnliga arbetare hade däremot sjunkit något. Liksom för samtliga näringsgrenar sammanslagna uppvisades för enbart den egentliga industrin någon ökning av antalet manliga arbetare och en obetydlig minskning av antalet kvinnliga arbetare. Hela arbetarantalet inom den egentliga industrin steg endast med 0·9 %. Beträffande den övriga personalen visar såväl indextalet för samtliga näringsgrenar sammanslagna som indextalet för enbart den egentliga industrin nästan oförändrat antal sysselsatta personer.

Med undantag av skeppsvarv och elektriska verkstäder, där arbetarantalet stigit med resp. 4·5 och 2·1 % sedan februari 1940, redovisas för de till malmbrytning och metallindustri hörande grupperna ungefär oförändrat antal sysselsatta arbetare. Inom jord- och stenindustri visa indextalen för torvindustri, stenbrott och stenhuggerier, tegelbruk samt cementfabriker och kalkbruk något förbättrad sysselsättning. Då sysselsättningen inom de tre sistnämnda grupperna alltsedan krigsutbrottet i september förra året oavbrutet sjunkit och den säsongförbättring, som brukar sätta in under årets första månader, hittills uteblivit, är dock sysselsättningen mars 1940 inom dessa grupper fortfarande att beteckna som dålig. En större porslinsfabrik hade till följd av kolbrist nästan helt inställt driften i slutet av mars. Av denna anledning har antalet sysselsatta arbetare inom gruppen porslins-, kakel- och lergodsfabriker enligt det beräknade indextalet sjunkit med 8·9 %. Vid sågverken märkes

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl februari 1940 som mars 1940									
	Antal företag	Mars 1940		Indextal för mars 1940 (februari 1940=100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 202	91 891	17 837	101·2	103·0	101·3	100·3	101·0	101·9	101·1
Gruvor o. anrikningsverk	14	2 866	240	100·1	—	100·1	106·2	100·6	100·0	100·6
Järn-, stål- o. kopparverk	26	10 174	1 226	100·3	·	100·3	99·4	100·3	97·5	100·2
Järn- o. stålmanufaktur	270	10 519	1 309	99·4	101·7	99·6	100·2	99·5	101·5	99·7
Mekaniska verkstäder	604	45 287	9 818	101·4	102·9	101·5	100·2	101·2	102·0	101·2
Skeppsvarv	43	8 586	1 130	104·5	·	104·5	101·4	104·1	103·0	104·1
Elektriska verkstäder	72	8 293	3 032	101·5	104·3	102·1	99·5	101·1	102·3	101·4
Annan metallindustri	173	6 166	1 082	99·2	102·0	99·6	101·5	99·5	101·5	99·9
Jord- o. stenindustri	403	13 999	1 546	101·3	88·3	100·0	100·4	101·1	91·1	100·1
Kolgruvor	3	813	37	102·3	—	102·3	100·0	101·4	·	102·2
Torvindustri	42	397	31	106·3	·	107·9	114·3	106·9	·	108·4
Stenbrott o. stenhuggerier	87	1 899	197	103·6	·	103·7	100·0	103·3	100·0	103·3
Cementfabriker, kalkbruk	94	3 161	368	103·4	93·5	103·2	100·5	103·1	97·5	102·9
Tegelbruk	126	3 000	449	101·5	·	101·6	104·4	101·5	121·3	101·9
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	15	2 363	277	95·1	84·8	91·1	96·9	95·3	85·6	91·6
Glasbruk	36	2 366	187	99·5	95·8	99·0	94·9	99·2	95·4	98·7
Träindustri	555	17 709	1 922	102·4	101·2	102·4	100·1	102·2	99·4	102·1
Sågverk o. hyvlerier	200	7 374	631	109·6	·	109·6	104·3	109·3	96·3	109·1
Snickeri- o. möbelfabriker	310	8 533	1 054	96·9	101·3	96·9	98·1	97·0	100·0	97·1
Annan trävaruindustri	45	1 802	237	101·9	101·1	101·8	97·9	101·6	99·6	101·3
Pappers- o. grafisk ind.	484	32 010	5 717	101·6	98·8	101·1	99·9	101·4	98·9	100·9
Pappersmassefabriker	45	7 452	766	102·4	89·3	102·3	100·3	102·2	93·1	102·1
Pappersbruk o. pappfabr.	47	11 313	938	100·9	101·7	101·0	99·6	100·8	101·3	100·9
Annan pappersindustri	111	4 558	763	100·3	97·4	98·6	100·4	100·3	97·7	98·8
Grafisk industri	281	8 687	3 250	102·1	98·7	101·6	99·8	101·7	98·9	101·1
Livsmedelsindustri	676	22 402	6 316	100·5	93·8	98·3	99·4	100·2	95·5	98·5
Kvarnar	47	1 423	386	103·5	95·0	102·9	101·8	103·2	97·7	102·7
Bagerier	161	3 910	995	101·2	98·9	100·3	97·9	100·7	98·8	99·8
Råsockerbruk o. raffinad.	25	3 361	515	96·1	79·4	92·5	98·1	96·3	80·7	93·2
Choklad- o. karamellfabr.	55	2 398	602	98·3	86·9	89·8	98·2	98·3	88·2	91·4
Bryggerier o. läskedrycksf.	186	4 941	1 073	101·9	102·3	102·0	97·2	101·5	99·6	101·1
Tobaksfabriker	5	1 459	134	98·1	100·4	99·8	100·8	98·4	100·4	99·9
Slakterier o. konservfabr.	110	2 962	1 591	101·7	95·3	99·8	100·6	100·9	98·6	100·1
Annan livsmedelsindustri	87	1 948	1 020	101·5	97·4	100·4	101·4	100·6	101·0	100·7
Textil- o. beklädnadsind.	502	57 367	6 669	101·3	99·8	100·3	101·3	101·5	99·9	100·4
Bomullsindustri	43	14 248	1 095	102·2	101·0	101·5	99·5	101·9	100·9	101·4
Jute- o. linneindustri	11	2 461	128	100·2	101·2	100·7	101·6	100·4	101·2	100·8
Ylleindustri	51	8 756	879	102·2	100·2	101·2	102·4	102·2	100·4	101·3
Trikåfabriker	89	7 375	788	102·2	100·9	101·2	101·2	102·0	100·9	101·2
Skrädderier o. sömnadsfabr.	197	18 851	2 731	101·4	99·0	99·4	101·4	101·9	99·1	99·6
Annan hithörande industri	111	5 676	1 048	97·5	98·2	97·9	102·0	98·5	98·6	98·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	258	18 947	2 611	101·7	101·5	101·6	98·5	101·4	101·0	101·2
Garverier	28	2 214	233	104·1	108·7	104·6	99·1	103·6	107·1	104·0
Skofabriker	103	7 649	899	100·3	99·6	100·0	96·6	99·8	99·4	99·6
Gummivarufabriker	28	6 268	952	102·9	103·5	103·2	100·5	102·6	103·1	102·9
Annan hithörande industri	99	2 816	527	100·4	100·0	100·2	97·8	100·4	99·2	99·9
Kemisk-teknisk industri	170	11 486	2 785	105·0	99·9	103·3	99·5	104·0	99·7	102·5
Färg-, olje- o. parfymfabr.	72	2 835	1 432	107·7	97·4	103·8	99·4	105·3	98·3	102·3
Sprängämnesfabriker	5	2 174	218	108·4	109·2	108·6	99·5	107·2	109·0	107·7
Tändsticksfabriker	8	3 227	217	100·6	98·4	99·6	99·1	100·5	98·4	99·5
Annan kemisk-tekn. ind.	85	3 250	918	104·5	97·9	103·2	99·8	103·7	97·8	102·4
Samtliga industrigrupper	4 250	265 811	45 403	101·5	99·3	100·9	100·1	101·3	99·4	100·8
Byggnadsverksamhet	938	11 149	1 888	93·0	62·5	92·9	100·7	94·0	93·0	94·0
Statliga verk o. byggn.-arb.	182	24 828	6 112	102·9	110·8	103·6	99·9	102·3	108·8	102·9
Komm. verk o. byggnadsarb.	192	12 496	3 202	102·9	106·8	102·9	99·3	102·3	98·3	102·1
Handel o. varulager	1 273	6 970	22 622	102·5	101·1	102·2	101·1	101·1	101·6	101·3
Samfärdsel	166	5 876	1 337	118·0	93·5	117·5	97·8	114·1	96·3	113·3
Banker	111	—	4 665	—	—	—	101·7	102·7	99·8	101·7
Försäkringsföretag	54	—	3 740	—	—	—	101·1	103·4	99·4	101·1
Samtliga näringsgrenar	7 166	327 130	88 969	101·6	99·6	101·2	100·4	101·4	99·9	101·0

[1] Indextal för mindre än 10 personer (under mars) ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 10 men ej över 50 personer, äro tryckta med medievalstil.

en viss säsongmässig ökning av arbetarantalet, vilket dock efter den starka nedgången föregående höst och vinter är lägre än motsvarande tid föregående år. Indextalet för snickeri- och möbelfabriker visar lägre arbetarantal än i slutet av februari. Åtskilliga företagare inom branschen ha dessutom meddelat, att arbetstiden måst inskränkas. För pappersmassefabriker, pappersbruk och pappfabriker samt grafisk industri noteras en svag ökning av arbetarantalet. Livsmedelsindustrins arbetsstyrka var något mindre än vid föregående undersökningstillfälle. Minskningen berörde dock endast sockerbruk samt choklad- och karamellfabriker. För textil- och beklädnadsindustrins grupper voro förändringarna små. Av läder-, hår- och gummivaruindustrins branscher uppvisade garverier och gummivarufabriker något stigande sysselsättning. Inom kemisk-tekniska industrin steg arbetarantalet i genomsnitt med 3·3 %. Byggnadsindustrins läge hade enligt det beräknade indextalet ytterligare försämrats — minskningen utgjorde hela 7·1 %. Det höjda indextalet för gruppen samfärdsel berodde på en kraftig ökning av antalet sysselsatta stuveriarbetare.

För att möjliggöra en jämförelse av arbetarantalets förändringar inom olika näringsgrenar mellan slutet av februari och slutet av mars 1940 med motsvarande förändringar ett år tidigare ha, med användande av uppgifterna för första och andra kvartalen 1939, indextal (här ej återgivna) beräknats för antalet sysselsatta arbetare i början av april 1939 med början av mars 1939 som bas. De för april 1939 beräknade indextalen mäta arbetarantalets förändringar under en tidsperiod, som nästan sammanfaller med mars 1939. Man torde därför av en jämförelse mellan indextalen för april 1939 och mars 1940 kunna utläsa eventuella likheter eller olikheter i sysselsättningens förändringar under mars 1939 och mars 1940. Vid en sådan jämförelse visar det sig, att utvecklingen för jord- och stenindustri, träindustri och särskilt byggnadsverksamhet var gynnsammare under mars 1939 än under mars 1940. Det bör i detta sammanhang framhållas, att byggnadsindustrins sysselsättning utan avbrott sjunkit sedan september 1939, att denna sänkning under hösten 1939 var starkare än normalt samt att tillbakagången fortsatt även under senvintern och våren 1940. Den för årets första månader normala säsongåterhämtningen har sålunda hittills uteblivit. Byggnadsindustrins sysselsättning var därför mycket sämre i slutet av mars 1940 än vid motsvarande tidpunkt förra året. Beträffande övriga huvudgrupper synes utvecklingen i stort sett ha varit densamma under mars 1940 och mars 1939.

I tab. 2 ha för olika näringsgrenar och län indextal beräknats över antalet sysselsatta personer i slutet av mars 1940 med slutet av februari 1940 som bas. Att indextalet för samtliga näringsgrenar och hela riket är 0·2 enheter lägre enligt tab. 2 än enligt tab. 1 förklaras av att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab. 2. Det bör anmärkas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Som följd av att driften återupptagits vid en större sulfatfabrik samt vid några sågverk steg indextalet för Västernorrlands län med 12·2 %.

Svaren på frågorna, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter, ge i stort sett samma bild av situatio-

Tab. 2. Sysselsatta personer under mars 1940 i jämförelse med februari 1940 inom vissa näringsgrenar och i olika län.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i mars 1940 med februari 1940 som bas[1]													
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	102·4	94·3	92·1	101·0	99·3	100·9	100·2	101·3	101·0	88·5	98·5	100·9	101·4	99·7
Stockholms län	100·3	74·1	98·2	96·1	97·0	96·3	106·3	106·4	98·8	86·1	98·5	97·3	91·7	98·5
Uppsala »	98·9	96·0	102·4	102·8	99·8	99·9	100·7	93·2	99·8	95·9	125·4	96·3	97·5	101·6
Södermanlands »	100·9	101·2	112·8	99·0	98·6	99·9	92·9	104·4	101·5	75·1	105·1	99·7	99·6	101·1
Östergötlands »	98·4	97·0	102·1	100·5	95·6	101·4	103·7	96·5	99·9	88·6	104·3	100·8	104·4	100·1
Jönköpings »	99·3	101·8	94·8	100·7	107·8	98·7	101·9	99·7	99·3	102·3	100·1	101·7	103·0	99·6
Kronobergs »	87·7	94·9	95·7	100·7	101·7	102·2	100·6	—	96·9	111·9	80·0	98·9	·	96·8
Kalmar »	102·9	95·8	100·2	97·6	103·0	92·2	98·1	108·2	100·4	95·0	104·2	100·3	118·3	100·4
Gotlands »	98·5	91·9	100·0	110·9	95·9	—	·	—	96·0	120·7	97·7	99·0	100·0	97·4
Blekinge »	95·9	101·1	108·5	94·7	103·2	100·3	98·4	122·4	101·0	100·0	104·9	104·1	105·0	102·7
Kristianstads »	99·0	104·8	98·1	98·3	101·9	99·2	103·5	99·1	101·1	113·5	100·9	106·0	103·3	101·4
Malmöhus »	100·4	103·8	98·1	99·8	97·3	98·9	102·1	101·7	100·2	98·2	100·1	99·7	102·2	100·2
Hallands »	99·2	111·6	93·0	102·3	100·3	102·1	100·7	—	101·2	113·8	87·6	101·6	100·0	101·0
Göteb. o. Bohus »	104·6	80·0	103·1	100·8	96·0	102·5	97·4	105·8	101·6	92·4	103·8	100·5	103·5	101·4
Älvsborgs »	102·2	117·2	95·9	100·6	103·8	99·8	98·8	104·5	100·8	100·9	100·6	103·7	97·2	100·8
Skaraborgs »	101·8	98·7	100·1	114·8	85·3	100·6	100·0	108·7	100·5	85·9	107·7	100·4	101·3	101·7
Värmlands »	102·0	95·7	100·1	99·2	110·1	97·7	103·3	·	101·2	87·9	99·1	104·6	91·0	100·8
Örebro »	100·3	99·6	99·5	100·7	99·0	96·9	100·0	107·1	100·8	101·6	99·8	112·6	100·0	101·3
Västmanlands »	101·4	107·1	110·5	98·7	101·6	102·0	98·3	—	102·7	102·4	98·9	103·8	·	102·2
Kopparbergs »	100·2	102·5	127·2	98·3	98·9	96·6	104·6	102·1	103·3	91·1	100·6	100·6	92·9	103·0
Gävleborgs »	96·3	106·9	83·2	101·1	95·3	99·6	107·1	77·9	96·9	73·9	101·5	102·6	94·7	98·2
Västernorrlands »	103·4	·	129·0	115·8	100·6	101·4	99·1	—	113·5	92·8	114·7	98·8	85·7	112·2
Jämtlands »	109·8	109·1	99·3	99·1	100·8	—	109·1	—	102·2	95·2	117·8	100·8	·	107·2
Västerbottens »	97·0	100·0	101·1	102·6	102·5	—	102·9	—	101·3	92·5	104·1	100·5	100·0	101·2
Norrbottens »	103·6	·	96·4	91·9	97·1	·	104·5	—	100·1	·	105·5	105·4	—	105·6
Hela riket	101·1	100·1	102·1	100·9	98·5	100·4	101·2	102·5	100·8	94·0	102·6	101·3	101·5	100·8

nen på arbetsmarknaden som föregående månad. Inom mekaniska verkstadsindustrin förelåg sålunda brist på olika slag av yrkesarbetare speciellt verktygsarbetare och maskinarbetare. En del stenhuggerier rapporterade överflöd på stenhuggare. Inom träindustrin uppgavs för mars liksom för februari överflöd på maskinsnickare samt möbel- och finsnickare. Textilindustrin hade som förut brist på kvinnliga väveri- och trikåfabriksarbetare. Den sedan flera månader tillbaka anmälda bristen på nåtlerskor vid skofabrikerna synes nu ej vara så allmän som tidigare. Inom byggnadsindustrin rapporterades överflöd på nästan alla slag av yrkesarbetare (särskilt murare, byggnadssnickare och målare). På sina håll rådde fortfarande överflöd på chaufförer. Bristen på springpojkar var lika stor som förut.

[1] Se not å sid. 255.

4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 29 februari 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	90	27 297	22 785	1 458	5·3	976	26 475	1 502	5·7
Bleck- o. plåtslagareförb. .	53	2 825	—	733	25·9	—	2 809	551	19·6
Bokbindareförbundet . . .	51	8 044	5 224	316	3·9	233	8 008	316	3·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	112	7 317	1 600	484	6·6	265	6 913	367	5·3
Byggnadsträarbetareförb. .	335	36 629	—	16 931	46·2	—	36 690	16 319	44·5
De förenade förbunden . .	*53*	*10 966*	*3 361*	416	3·8	178	11 045	382	3·5
Elektriska arbetareförb. . .	73	7 716	—	1 018	13·2	—	7 673	710	9·3
Gjutareförbundet	109	8 119	—	251	3·1	—	8 038	174	2·2
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	573	66 929	8 359	20 771	31·0	1 438	68 006	19 975	29·4
Byggnadsind.-arb. . . .	*193*	*25 023*	*502*	11 081	44·3	91	25 992	10 718	41·2
Byggnadsämnesind.-arb.	*195*	*13 876*	*453*	5 339	38·5	88	14 008	4 984	35·6
Glasbruksarb.	44	3 811	92	518	13·6	18	3 948	515	13·0
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 285	804	876	20·4	85	4 427	1 163	26·3
Tändsticksarb.	4	1 478	652	8	0·5	—	1 443	6	0·4
Övriga arb.	118	18 456	5 856	2 949	16·0	1 156	18 188	2 589	14·2
Gruvindustriarbetareförb. .	50	9 018	55	260	2·9	1	8 094	222	2·7
Handelsarbetareförb. . . .	255	39 302	15 806	1 776	4·5	426	38 815	1 595	4·1
Kommunalarbetareförb. . .	278	42 946	10 762	2 973	6·9	866	44 670	3 030	6·8
Lantarbetareförbundet . .	625	35 475	557	2 829	8·0	336	36 500	2 755	7·5
Litografförbundet	19	2 799	169	77	2·8	2	2 806	57	2·0
Livsmedelsarbetareförb. . .	128	26 603	7 981	1 971	7·4	616	25 873	2 280	8·8
Metallindustriarb.-förb. . .	305	165 580	9 825	9 288	5·6	547	164 592	8 493	5·2
Järnbruksarbetare . . .	*57*	*34 622*	*455*	641	1·9	2	34 683	571	1·6
Verkstadsarbetare . . .	*248*	*130 958*	*9 370*	8 647	6·6	545	129 909	7 922	6·1
Murareförbundet	122	9 856	—	5 647	57·3	—	10 876	5 950	54·7
Målareförbundet	201	15 562	2	7 638	49·1	1	15 970	7 744	48·5
Pappersindustriarb.-förb. .	*132*	*30 755*	*1 505*	2 428	7·9	203	33 129	2 270	6·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	52	3 574	743	757	21·2	103	3 670	774	21·1
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	50	11 137	4 716	487	4·4	139	11 057	472	4·3
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	305	15 565	3	3 000	19·3	2	16 152	2 795	17·3
Stenindustriarbetareförb. .	*127*	*7 022*	*1*	2 092	29·8	—	7 836	2 293	29·3
Sågverksindustriarb.-förb. .	222	19 657	10	6 168	31·4	1	20 341	7 218	35·5
Textilarbetareförbundet . .	96	38 184	22 254	750	2·0	454	37 334	820	2·2
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 433	1 867	74	3·0	70	2 440	77	3·2
Transportarbetareförb. . .	*141*	*20 554*	*343*	3 594	17·5	36	21 554	3 272	15·2
Träindustriarbetareförb. . .	251	21 992	384	3 445	15·7	70	22 828	3 537	15·5
Typografförbundet	104	11 644	592	697	6·0	61	11 613	646	5·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	250	21 886	—	7 247	33·1	—	23 193	7 448	32·1
Summa	5 174	727 876	118 904	105 576	14·5	7 024	735 000	104 044	14·2
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 869	711 811	118 901	102 576	14·4	7 022	718 848	101 249	14·1

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under februari uppgivits till inalles 484 474.

5. Statens arbetslöshetskommission februari och mars 1940.

Kommissionens verksamhet under februari 1940. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av februari till 13 838. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1939:		Juni	9 917	November	13 495
Februari	27 087	Juli	6 634	December	13 268
Mars	25 290	Augusti	6 071	1940:	
April	22 790	September	7 063	Januari	13 945
Maj	15 310	Oktober	9 846	Februari	13 838

Yrkesfördelningen i slutet av februari 1940 och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis från januari till februari månad 1940 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)		Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)
Jordbruk	249	— 33	Kraft- o. värmeproduktion	55	— 4
Skogshushållning	210	— 48	Sjöfart o. fiske	213	+ 30
Malmbrytning	25	— 2	Kontorsarbete	107	— 1
Metall- o. maskinindustri	639	+ 49	Butiks- o. lagerarbete	528	+ 61
Jord- och stenindustri	1 393	+ 12	Hotell- o. restaurangrörelse	113	+ 1
Trävaruindustri	1 420	— 202	Landtransport	669	— 10
Pappers- o. grafisk industri	272	— 18	Allmän tjänst o. fria yrken	127	— 2
Livsmedelsindustri	194	+ 27	Husligt arbete	25	— 2
Textil- o. beklädnadsindustri	120	+ 2	Tillfällighets- o. diversearbete	3 150	— 470
Läder-, hår- o. gummivaruind.	135	— 2	Ungdom utan särskild utbildn.	135	— 5
Kemisk-teknisk industri	106	+ 20			
Byggnadsverksamhet	3 953	+ 490	Summa	13 838	— 107

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under februari månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 467	0·3	1 207	82·3	Göteborgs stad	1 727	0·6	1 178	68·2
Stockholms län	266	0·1	186	69·9	Göteb. o. Boh. län	1 537	0·7	895	58·2
Uppsala »	205	0·1	137	66·8	Älvsborgs »	301	0·1	199	66·1
Södermanl. »	153	0·1	125	81·7	Skaraborgs »	42	0·0	19	45·2
Östergötlands »	349	0·1	284	81·4	Värmlands »	384	0·1	146	38·0
Jönköpings »	177	0·1	97	54·8	Örebro »	263	0·1	139	52·9
Kronobergs »	148	0·1	93	62·8	Västmanlands »	76	0·0	34	44·7
Kalmar »	341	0·1	138	40·5	Kopparbergs »	109	0·0	49	45·0
Gotlands »	51	0·1	26	51·0	Gävleborgs »	485	0·2	285	58·8
Blekinge »	520	0·4	213	41·0	Västernorrl. »	1 990	0·7	1 517	76·2
Kristianstads »	125	0·1	78	62·4	Jämtlands »	62	0·0	55	88·7
Malmö stad	1 273	0·8	1 035	81·3	Västerbottens »	310	0·1	168	54·2
Malmöhus län	1 004	0·3	677	67·4	Norrbottens »	232	0·1	106	45·7
Hallands »	241	0·2	124	51·5	Summa	13 838	0·2	9 210	66·6

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	1 197	Ungdomshjälp	reservarbete	14	Understöd statligt 3 423
	statskommunalt	298		arbetsläger	74	kommunalt 2 582
	kommunalt	1 404		kurser	218	Summa 9 210

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under februari till c:a 0·8 milj. kr. och under årets två första månader till 1·4 milj. kr.

Arbetslösheten i mars 1940. Vid slutet av mars månad uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt av kommissionen meddelade uppgifter till 13 250. Då antalet vid februari månads utgång var 13 838, hade sålunda under mars 1940 antalet hjälpsökande minskats med 4·2 %.

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1939.

Preliminär redogörelse.

Primärmaterial. Uppgifterna till den årliga lantarbetarstatistiken införskaffades t. o. m. år 1936 genom hushållningssällskapens häradsombud m. fl. och avsågo gängse löner inom härad och liknande områden. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 skola hushållningssällskapen numera anskaffa uppgifter från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mera än 10 ha åker angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Sedan socialstyrelsen i oktober 1939 till hushållningssällskapen utsänt ett inom styrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen utarbetat frågeformulär angående vissa lantarbetarförhållanden under år 1939 (i regel tiden 1 nov. 1938—31 okt. 1939), ha dylika uppgifter erhållits från 3 818 egendomar med inalles 20 083 arbetare.

På grundval av de intill början av januari 1940 inkomna primäruppgifterna har utarbetats efterföljande preliminära redogörelse, avseende dels läget på jordbrukets arbetsmarknad i slutet av år 1939, dels arbetslönerna inom jordbruket under år 1939. En utförligare redogörelse för löneförhållandena kommer sedermera att lämnas i Lönestatistisk årsbok för år 1939.

1. Tillgången på arbetskraft inom jordbruket.

Under åren 1931—1933 förelåg en rätt omfattande arbetslöshet inom jordbruket. Denna gick dock successivt tillbaka och under senare delen av 1930-talet har jordbruket i stället haft svårigheter att erhålla arbetskraft i erforderlig omfattning. För att belysa härmed sammanhängande förhållanden har insamlats uppgifter från samtliga i undersökningen ingående egendomar angående tillgången på lantarbetare å resp. orter i slutet av år 1939. En sammanställning av de erhållna svaren med motsvarande för år 1938 lämnas i tab. 1 för olika landsdelar, kommuntyper och egendomskategorier.

Av 3 818 egendomar ha drygt hälften rapporterat brist på arbetskraft, medan en tredjedel förklarat tillgången på arbetskraft tillräcklig. 2·5 % av egendomarna ha uppgivit tillgången på lantarbetare som mer än tillräcklig och 12·0 % har lämnat frågan obedömd. Bristen på arbetskraft gör sig sålunda fortfarande gällande på jordbrukets arbetsmarknad, men siffrorna antyda en viss förbättring i läget sedan föregående år. Om gårdar, som lämnat frågan obedömd, fördela sig på samma sätt som uppgiftslämnande egendomar, har sålunda antalet brukningsdelar med brist på arbetskraft nedgått från 62·0 till 59·3 %. Gynnsammast synas förhållandena ha utvecklats i södra och östra Sverige, där antalet gårdar med otillräcklig arbetskraft minskat med 5·7 resp.

Tab. 1. Tillgången på lantarbetare inom olika områden och egendomsgrupper.

	Antal egendomar 1938	Därav (i %) egendomar, från vilka tillgången på lantarbetare angivits som				Antal egendomar 1939	Därav (i %) egendomar, från vilka tillgången på lantarbetare angivits som			
		god	tillräcklig	otillräcklig	obedömd		god	tillräcklig	otillräcklig	obedömd
Östra Sverige[1]	934	2·7	34·5	49·7	13·1	892	2·0	38·8	45·3	13·9
Småland o. öarna	538	4·1	31·6	54·4	9·9	521	2·1	32·5	56·2	9·2
Södra Sverige	696	3·1	34·8	54·6	7·5	709	3·5	39·2	48·8	8·5
Västra Sverige	1 335	1·7	28·9	61·4	8·0	1 292	2·1	28·6	57·4	11·9
Norra Sverige	404	2·5	30·2	57·4	9·9	404	3·5	27·2	51·2	18·1
Hela riket	**3 907**	**2·6**	**31·8**	**56·0**	**9·6**	**3 818**	**2·5**	**33·3**	**52·2**	**12·0**
Egendomar belägna i jordbrukskommuner[2]	1 632	2·3	31·2	56·6	9·9	1 623	2·3	31·9	53·5	12·3
blandade kommuner	1 589	3·4	31·5	56·0	9·1	1 537	2·7	34·4	50·8	12·1
industrikommuner	686	1·6	33·7	54·8	9·9	658	2·3	34·2	52·1	11·4
Egendomar med en åkerareal av intill 20 ha	745	1·8	21·7	67·0	9·5	721	1·4	23·6	60·5	14·5
20—49 »	1 687	2·1	27·1	60·5	10·3	1 586	1·9	28·9	56·6	12·6
50—99 »	841	2·7	38·8	48·9	9·6	865	2·0	37·9	48·2	11·9
100 ha och däröver	634	4·9	46·7	40·7	7·7	646	5·9	48·8	37·3	8·0
Egendomar med kollektivavtal	1 034	4·4	46·3	40·9	8·4	1 089	4·8	46·3	40·7	8·2
» utan »	2 873	2·0	26·5	61·5	10·0	2 729	1·6	28·1	56·7	13·6

4·6 % sedan föregående år. Småland och öarna visa däremot en fortsatt mindre försämring i förhållande till 1938. Det är vidare framför allt mindre gårdar utan kollektivavtal — vilka hittills haft svårast att erhålla arbetskraft — som rapportera minskning av arbetarbristen för 1939.

Tab. 1 utvisar, att även under år 1939 svårigheter att erhålla arbetskraft i tillräcklig omfattning förelegat inom samtliga områden och egendomsgrupper och att det fortfarande är inom det mindre jordbruket (under 50 ha åker), som dessa starkast framträda. Av tabellen framgår dessutom, att arbetsmarknadsförhållandena äro tämligen likartade inom olika landskommuner, vare sig endast jordbruket eller även andra näringar sätta sin ekonomiska och sociala prägel på området i fråga. Däremot synas gårdar, där arbetsvillkoren regleras av kollektivavtal, ha lättare att få folk än de övervägande mindre egendomarna utan kollektivavtal.

Utgår man från, att gårdar, som lämnat frågan om arbetartillgång obedömd, fördela sig på samma sätt som uppgiftslämnande egendomar, har inom

[1] Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands hushållningssällskap till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar norra, Kalmar södra och Gotlands hushållningssällskap till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus hushållningssällskap till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs norra, Älvsborgs södra, Skaraborgs, Värmlands och Örebro hushållningssällskap till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens hushållningssällskap till norra Sverige.

[2] Såsom jordbruksocknar ha betecknats landskommuner, där minst 75 % av befolkningen ha sitt uppehälle av jordbruk med binäringar, som blandade och industrikommuner ha betecknats kommuner, där motsvarande befolkningsandel utgör 50—75 % resp. mindre än 50 %.

de olika landsdelarna mer eller mindre utpräglad brist på arbetskraft förelegat i följande utsträckning.

Antal egendomar (i % av samtliga redovisande), vilka uppgivit tillgången på lantarbetare som otillräcklig:	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Egend. med under 50 ha åker . . .	62·3	67·9	56·7	74·4	66·0	66·6
» » över » » » . . .	46·7	48·1	47·4	52·4	26·2	48·5
Egend. utan koll.-avtal	60·6	64·3	57·9	71·8	65·7	65·7
» med » »	44·9	48·0	46·8	42·2	12·0	44·3
Samtliga egendomar	52·6	62·0	53·3	65·2	62·6	59·3

I östra och södra Sverige äro förhållandena som synes betydligt mindre ogynnsamma än i övriga landsdelar. Minst är arbetartillgången i västra Sverige, där det mindre ej avtalsbundna jordbruket synes haft särskilt stora svårigheter att anskaffa arbetskraft. Inom de olika hushållningssällskapen synas förhållandena vara minst ogynnsamma inom Stockholms län, där endast 49 av 120 egendomar eller 40·8 % uppgivit brist på arbetskraft. Störst har bristen på lantarbetare synbarligen varit i Älvsborgs södra hushållningssällskaps område, där 91 av 132 gårdar eller 68·9 % meddelat, att de ej helt kunnat fylla sitt behov av arbetskraft.

2. Lantarbetarnas löneinkomster 1939 (40).

Kollektivavtalens lönesatser. Inemot hälften av det större jordbrukets c:a 100 000 arbetare torde numera ha sina arbetsförhållanden reglerade genom kollektivavtal och särskilt i östra och södra Sverige utöva avtalen ett dominerande inflytande på lönebestämningen. Med hänsyn härtill ha kollektivavtalens lönesatser åren 1939 och 1940 sammanställts i tab. 2 för dels årsanställda arbetare med stat och fri kost och dels timavlönade arbetare av olika slag (dagsverkare).

Genom de nya löneavtalen för år 1940 ha lantarbetarna erhållit något förbättrade villkor. Årslönerna för samtliga grupper av statavlönade arbetare ha höjts med 50 kr. och för arbetare i arbetsgivarens kost (tjänare) med 40 kr. Beträffande timlönerna ha dessa höjts med 5 öre per timme för arbetare utan några som helst naturaförmåner, med 3 öre per timme för arbetare med bostad m. m. och slutligen med 4 öre per timme för arbetare med kost, logi och tvätt. Likaså ha de särskilda ersättningarna för rykt o. dyl., ersättartjänstgöring samt övertid blivit något höjda.

Vad kördrängsgruppen beträffar innebära de nya lönebestämmelserna en procentuell stegring i förhållande till 1939 med 6·2 % för statavlönad arbetare och 5·4 % för arbetare i kost samt med 7·7 % för timavlönade dagsverkare utan naturaförmåner. För årsanställda arbetare med stat och fri kost, vilkas lön till stor del utgår in natura, beror i hög grad totalavlöningens storlek och stegring även på naturaförmånernas värde. De i avtalen ingående kvantiteterna av mjölk och spannmål ha emellertid ändrats endast i några enstaka, mindre

Tab. 2. Minimilöner enligt kollektivavtal för manliga lantarbetare, fyllda 18 år.[1]

Yrkesspecialiteter	Vid årsanställning med stat eller fri kost				Vid anställning mot timlön							
	Statavlönad		Arbetare i kost		Utan förmåner		Bostad, bränsle, potatisland		Bostad och bränsle		Kost, logi och tvätt	
	[2] 1939 kr.	[2] 1940 kr.	1939 kr.	1940 kr.	1939 öre	1940 öre	1939 öre	1940 öre	1939 öre	1940 öre	1939 öre	1940 öre
Rättare	1 100	1 150	1 000	1 040	74	79	64	67	66	69	44	48
Fördräng	[3] 880	[3] 930	[3] 820	[3] 860	67	72	57	60	59	62	38	42
Kördräng	[3] 810	[3] 860	[3] 740	[3] 780	65	70	55	58	57	60	36	40
Arb. med s. k. bland. arbete	[3] 895	[3] 945	[3] 845	[3] 885	66	71	56	59	58	61	37	41
Ladugårdsförman	1 100	1150	1 000	1 040	71	76	61	64	63	66	43	47
Kreatursskötare	975	1 025	925	965	66	71	56	59	58	61	38	42
Fodermarsk (m. skoning)	1 070	1 120	970	1 010	69	74	59	62	61	64	41	45
Slöjdare o. smeder	1 070	1 120	970	1 010	73	78	63	66	65	68	43	47
Lastbilsförare	1 000	1 050	925	965	71	76	61	64	63	66	41	45

betydelsefulla punkter, varför totallönens stegring säkerligen blir något lägre än den ovan angivna för enbart kontantinkomsten.

Faktiska löneinkomster 1939. Av de 20 083 lantarbetare, som undersökningen omfattar, voro 82·9 % vuxna män, 5·2 minderåriga manliga arbetare och 10·9 % vuxna samt 1·0 % minderåriga kvinnliga arbetare. I tab. 3 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per dag och per år under 1938 och 1939, varvid åtskillnad gjorts mellan kontant och total (kontant och naturaförmåner) lön. För vuxna män lämnas vidare en redogörelse för löneinkomsterna inom olika löneformer och yrkesgrupper samt för arbetare vid egendomar med och utan kollektivavtal. Härvidlag har liksom i tab. 4 endast medtagits medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 arbetare.

Den genomsnittliga dagsförtjänsten (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga manliga arbetare har uppgått till 5·21 kr. under år 1939, vilket innebär en ökning med 6·8 % i förhållande till år 1938. För enbart vuxna manliga arbetare har motsvarande dagsinkomst utgjort 5·30 kr. och för minderåriga 3·38 kr. De vuxna männens genomsnittliga dagsförtjänst har ökat med 6·0 % och de minderårigas med 7·6 % sedan 1938. Beträffande kvinnor, vilka till stor del bestå av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor med blott halv arbetsdag, har dagsinkomsten legat betydligt lägre eller vid i medeltal 2·41 kr. Löneminskningen i förhållande till föregående år är endast skenbar och sammanhänger med olikheter i den kvinnliga arbetskraftens fördelning på olika löneformer under de bägge jämförda åren. Lands-

[1] Ifrågavarande lönesatser gälla för alla icke industribetonade avtalsområden, d. v. s. Uppland, Södermanland, Östergötland, Gotland, Kalmar län, Skåne, Halland, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län, Skaraborgs län, Värmland, Örebro län och Västmanlands län. I bergslagsdistrikten och Norrland (Gävle-Dala och Bergslagen) ligga timlönerna minst 2 öre högre än i övriga avtalsområden.

[2] 1939 avser tiden 1 nov. 1938—31 okt. 1939; 1940 avser tiden 1 nov. 1939—31 okt. 1940.

[3] Inberäknat garanterad inkomst av minst 60 kr. för rykt.

Tab. 3. Löneinkomster för lantarbetare åren 1938 och 1939 enligt individuella uppgifter.

	Redovisade arbetare		Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1938–1939 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1938–1939 %	Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1938–1939 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1938–1939 %
	1938	1939	1938	1939		1938	1939		1938	1939		1938	1939	
Manliga arbetare fyllda 18 år	17 061	16 654	3·55	3·73	5·1	5·00	5·30	6·0	1 033	1 097	6·2	1 540	1 603	4·1
därav:														
tjänare	4 057	3 868	2·45	2·63	7·3	4·12	4·32	4·9	740	798	7·8	1 259	1 319	4·8
statare	7 127	6 785	3·19	3·42	7·2	5·36	5·67	5·8	987	1 040	5·4	1 653	1 725	4·4
dagsv. u. nat.-förm.	3 264	3 393	5·06	5·32	5·1	5·06	5·32	5·1	1 466	1 510	3·0	1 466	1 510	3·0
dagsv. m. nat.-förm.	2 613	2 608	4·32	4·82	11·6	5·32	5·68	6·8	1 399	1 465	4·7	1 637	1 697	3·7
jordbruksarb.	11 256	10 535	3·58	3·74	4·5	4·89	5·18	5·9	997	1 061	6·4	1 458	1 523	4·5
stall.- o. ladug.-pers.	4 625	4 466	3·30	3·53	7·0	5·13	5·42	5·7	1 066	1 122	5·3	1 660	1 729	4·2
blandade arb.	—	456	—	4·00	—	—	5·01	—	—	1 106	—	—	1 462	—
yrkesmän	892	877	4·24	4·45	5·0	5·78	6·07	5·0	1 199	1 293	7·8	1 703	1 794	5·3
övriga arb.	288	320	4·12	4·19	1·7	5·14	5·04	− 1·9	1 049	1 172	11·7	1 475	1 466	− 0·6
med koll.-avtal	9 592	9 593	3·90	4·08	4·6	5·34	5·66	6·0	1 123	1 188	5·8	1 629	1 692	3·9
utan » »	7 469	7 061	3·12	3·18	1·9	4·56	4·77	4·6	892	950	6·5	1 401	1 461	4·3
Manliga minderåriga arbetare	1 193	1 042	2·32	2·48	6·9	3·14	3·38	7·6	656	687	4·7	931	1 003	7·7
Samtliga manliga arbetare	18 254	17 696	3·47	3·67	5·8	4·88	5·21	6·8	1 017	1 083	6·5	1 515	1 583	4·5
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år	2 606	2 194	1·90	1·72	− 9·5	2·54	2·39	− 5·9	536	557	3·9	780	784	0·5
därav:														
stall- o. ladug.-pers.	1 491	1 452	1·81	1·74	− 3·9	2·09	2·09	± 0	574	578	0·7	673	692	2·8
landsjungfrur	846	606	1·45	1·56	7·6	2·84	2·96	4·2	471	500	6·2	924	964	4·3
Kvinnliga minderåriga arbetare	202	193	1·38	1·33	− 3·6	2·59	2·67	3·1	392	412	5·1	818	842	2·9
Samtliga kvinnliga arbetare	2 808	2 387	1·86	1·69	− 9·1	2·54	2·41	− 5·1	527	548	4·0	783	788	0·6

jungfrurna, vilka helt äro anställda i arbetsgivarens kost, uppvisa sålunda en höjning med 4·2 %.

Beträffande enbart den kontanta dagsinkomsten har denna i regel visat en något högre höjning än den totala, särskilt vad beträffar tjänare och dagsverkare med naturaförmåner.

Vid beräkning av årsinkomsten har liksom föregående år förutsatts

[1] Inkl. uppburen ersättning för övertid, ackord, rykt, ersättartjänstgöring o. d.
[2] Kontant och naturaförmåner.
[3] Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under året.

Tab. 4. Genomsnittliga arbetsförtjänster för vissa yrkesgrupper av vuxna lantarbetare inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. åren 1938 och 1939.

Län, hushållningssällskapsområden och landsdelar	Genomsnittlig total årslön[1] för årsanställda arbetare								Genomsnittlig total daglön för dagsverkare (övr. jordbr.-arb.)			
	Kördrängar i arbetsgiv. kost, kr.		Kördrängar med stat, kr.		Kreatursskötare med stat, kr.		Landsjungfrur, kr.		utan nat.-förm., kr.		med nat.-förm., kr.	
	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939
Stockholms	1 166	1 255	1 540	1 590	1 692	1 799	951	1 044	4·90	5·42	5·03	5·03
Uppsala	1 183	1 295	1 563	1 726	1 722	1 814	984	1 037	5·09	5·64	4·74	4·91
Södermanlands	1 217	1 223	1 536	1 574	1 644	1 683	·	·	4·92	5·18	4·93	5·36
Östergötlands	1 291	1 324	1 496	1 561	1 632	1 734	908	941	4·91	5·27	4·86	4·90
Jönköpings	1 337	1 424	1 489	1 499	1 633	1 703	1 059	1 108	4·58	5·08	5·05	5·28
Kronobergs	1 243	1 284	1 427	1 492	1 525	1 621	902	·	4·85	·	·	4·32
Kalmar norra	1 223	1 276	1 469	1 545	1 572	1 676	859	·	5·02	·	4·04	4·44
» södra	1 157	1 230	1 483	1 556	1 652	1 757	867	900	4·93	5·17	4·30	5·15
Gotlands	1 125	1 211	1 560	1 547	1 641	1 653	878	934	5·11	5·30	4·88	·
Blekinge	1 064	1 132	1 446	1 519	1 640	1 745	877	·	4·50	5·22	4·67	·
Kristianstads	1 249	1 306	1 588	1 622	1 759	1 809	975	945	5·30	5·72	5·65	5·68
Malmöhus	1 218	1 275	1 574	1 651	1 830	1 839	945	1 010	5·51	5·79	5·58	5·72
Hallands	1 248	1 300	1 558	1 593	1 702	1 779	957	1 007	4·93	5·48	5·64	5·36
Göteborgs o. Bohus	1 100	·	1 558	1 609	1 654	1 736	·	·	4·81	4·42	3·83	4·22
Älvsborgs norra	·	·	1 577	1 592	1 724	1 859	·	·	4·67	4·83	4·79	5·26
Älvsborgs södra	1 276	1 373	1 444	1 586	1 623	1 793	928	955	4·62	5·10	4·82	5·06
Skaraborgs	1 263	1 361	1 481	1 557	1 612	1 698	874	933	4·52	4·77	4·83	5·16
Värmlands	1 162	1 231	1 556	1 578	1 800	1 829	863	928	4·92	5·26	5·07	5·61
Örebro	1 291	1 403	1 535	1 592	1 718	1 749	926	1 071	5·09	4·77	5·20	5·23
Västmanlands	1 234	1 306	1 540	1 629	1 742	1 799	952	930	4·98	5·48	5·32	5·71
Kopparbergs	1 386	·	1 737	·	1 882	·	917	·	5·89	5·50	5·51	5·88
Gävleborgs	1 163	1 188	—	·	—	·	834	858	5·73	6·10	5·72	6·21
Västernorrlands	983	1 002	—	—	—	·	797	·	5·59	5·66	4·83	6·19
Jämtlands	·	·	—	·	—	·	838	·	·	·	5·65	·
Västerbottens	·	·	—	—	—	—	863	991	—	·	5·29	5·63
Norrbottens	·	·	—	—	—	—	·	·	·	5·64	6·41	6·02
Hela riket	**1 221**	**1 286**	**1 526**	**1 586**	**1 679**	**1 753**	**912**	**964**	5·03	5·29	5·08	5·30
därav med koll.-avtal	1 333	1 352	1 543	1 605	1 694	1 762	932	1 033	5·15	5·47	5·22	5·59
utan » »	1 199	1 273	1 481	1 527	1 657	1 738	910	956	4·71	4·78	4·97	4·87
Östra Sverige	1 235	1 295	1 530	1 597	1 669	1 745	948	989	4·94	5·35	5·02	5·18
Småland o. öarna	1 218	1 296	1 483	1 530	1 602	1 691	924	987	4·89	5·34	4·54	4·55
Södra Sverige	1 199	1 265	1 569	1 629	1 792	1 820	949	962	5·37	5·75	5·51	5·57
Västra Sverige	1 245	1 319	1 512	1 574	1 666	1 743	914	981	4·75	4·89	4·91	5·22
Norra Sverige	1 184	1 179	1 737	·	1 882	2 211	839	895	5·67	5·78	5·53	6·10

viss minimiarbetstid, nämligen lägst 250 arbetsdagar under året. Antalet arbetare med detta minimiantal dagsverken har uppgått till 13 697, därav 11 695 vuxna och 408 minderåriga manliga arbetare samt 1 495 vuxna och 99 minderåriga kvinnor. Den genomsnittliga årsförtjänsten för samtliga manliga arbetare uppgick år 1939 till kontant 1 083 kr., och inberäknat naturaförmåner till 1 583 kr., vilket betecknar en ökning med 6·5 resp. 4·5 % i förhållande till föregående år. Begränsar man undersökningen till endast vuxna manliga arbetare, blir stegringen något lägre eller resp. 6·2 och 4·1 %, medan

[1] Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken.

de minderårigas kontanta och totala årsförtjänst samtidigt stigit med 4·7 resp. 7·7 %. Beträffande kvinnorna uppgick den kontanta årslönen till 557 kr. för vuxna och 412 kr. för minderåriga arbetare samt totallönen till 784 resp. 842 kr.

Av tab. 3 framgår vidare, att årsinkomstens procentuella stegring varit större för årsanställda arbetare (tjänare och statare) än för tim- eller dagavlönade dagsverkare. Den relativa ökningen av årslönerna inom de olika yrkesgrupperna har varit mest framträdande för yrkesmän, liksom den också har varit något högre för arbetare utan kollektivavtal än för sådana med dylikt avtal. Härvidlag inverkar dock, att antalet dagsverkare med åtminstone 250 dagsverken under året är relativt litet, samt att de i regel helårsanställda tjänarna, som visat den relativt starkaste ökningen, till största delen utgöras av arbetare vid gårdar utan kollektivavtal.

För att belysa de regionala förändringarna i löneinkomsterna under 1939 har i tab. 4 det lönestatistiska materialet för vissa betydelsefulla arbetarkategorier även fördelats på län och hushållningssällskapsområden. Härvid har för årsanställda arbetare med stat eller fri kost redovisats årslöner, medan för dag- eller timavlönade arbetare angivits daglöner.

Det framgår av tabellen, att den faktiska lönesättningen är skäligen oenhetlig. Även om man bortser från de avvikande löneförhållandena i norra Sverige, där uppgifterna beträffande årsanställda arbetare i regel äro fåtaliga, uppgick sålunda skillnaden mellan högsta och lägsta inkomsten för kördrängar i arbetsgivarens kost (resp. Jönköpings och Blekinge län) till 292 kr. och för samma arbetargrupp med stat till 234 kr. (1 726 kr. i Uppsala och 1 492 kr. i Kronobergs län). Motsvarande skillnad i daglön för jordbruksarbetare utan naturaförmåner utgjorde 1·37 kr. (5·79 kr. i Malmöhus och 4·22 kr. i Göteborgs och Bohus län) och för dylika arbetare med naturaförmåner översteg den högsta genomsnittliga dagsinkomsten i Gävleborgs län (6·21 kr.) den lägsta i Göteborgs och Bohus län (4·22 kr.) med 47·2 %.

Av tab. 4 belyses också, att löneförändringarna i förhållande till 1938 ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. För kördrängar såväl med stat som i arbetsgivarens kost har ökningen varit störst i Uppsala län, för kreatursskötare i Älvsborgs län och för jordbruksarbetare utan naturaförmåner i Blekinge län. Beträffande länssiffrorna må framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på rätt fåtaliga primäruppgifter.

Kontanta årslöner 1940. I mellersta och södra Sverige är det fortfarande vanligt med hel- eller halvårsanställning inom det större jordbruket. Med hänsyn härtill har det även varit möjligt att erhålla individuella uppgifter om avtalade lönesatser för år 1940 för sådana årsanställda arbetare, som träffat överenskommelse om fortsatt anställning vid samma gård. De genomsnittliga kontanta årslönerna (exkl. extra förtjänster) år 1940 samt de procentuella förändringarna i förhållande till 1939 enligt dessa avtalsuppgörelser framgå av efterföljande tablå:

Kontant årsavlöning i kr. 1940 för arbetare fyllda 18 år, vilka träffat avtal om årsanställning även för år 1940	Rättare	Fördrängar	Kördrängar	Övr. jordbruksarbetare	Ladugårdsförmän	Kreatursskötare	Fodermarskar	Övr. stallpersonal	Samtliga
Tjänare	.	903	822	747	.	898	.	877	852
Statare	1 249	907	830	823	1 195	1 082	994	948	1 017
Samtliga	**1 255**	**905**	**825**	**769**	**1 182**	**1 032**	**972**	**915**	**943**
därav med koll.-avtal	1 370	871	808	765	1 214	1 042	975	914	969
utan » »	1 124	917	833	770	1 141	1 028	969	916	930
Löneökning i % 1939—1940 för									
tjänare	.	8·3	6·2	5·5	.	6·5	.	5·2	6·6
statare	6·0	3·9	2·5	1·4	7·2	6·4	4·0	2·5	5·1
samtliga	7·8	5·6	5·0	4·2	7·1	6·4	3·5	3·6	5·7
därav med koll.-avtal	10·0	3·8	2·1	0·5	4·1	4·4	1·7	0·7	3·7
utan » »	4·9	6·3	6·4	5·5	11·4	7·2	6·7	4·9	6·7

Med hänsyn till att frågeformulären insamlades, innan kollektivavtalet för år 1940 mellan lantarbetsgivareföreningen och lantarbetareförbundet ingåtts, beröra uppgifterna blott 926 årsarbetare,[1] därav 316 med och 610 utan kollektivavtal. För 51·5 % av dessa arbetare ha avtalen medfört löneökning, medan resten erhållit samma lön som föregående år. Löneminskning har i intet fall förekommit. De anförda siffrorna synas utvisa en kontant löneökning för år 1940 med drygt 5 %. I regel utvisas en starkare procentuell lönestegring för tjänare än för statare, och likaså är den relativa ökningen större vid gårdar utan kollektivavtal än vid gårdar med dylikt avtal.

Såsom förut framhållits, grunda sig ifrågavarande lönesatser på ett relativt litet material och vidare beröras ej alls sådana arbetare, som för tjänsteåret 1940 tagit anställning å ny gård eller då ännu ej träffat uppgörelse om lönevillkoren. De angivna stegringstalen för år 1940 kunna därför ej göra anspråk på att ge en fullt säker bild av lönenivåns fluktuationer i allmänhet (jfr kollektivavtalens lönesatser sid. 262).

Lönenivåns förändringar sedan 1913. I samband med omläggningen av lantarbetarstatistiken år 1937 från summariska ortsuppgifter till individualuppgifter för samtliga anställda å vissa representativa gårdar försvårades jämförbarheten med löneserierna från föregående år. Vid en av socialstyrelsen verkställd specialundersökning av löneläget inom jordbruket 1935—36,[2] vilken nära anslöt sig till den nuvarande på individuella uppgifter omlagda statistiken, överensstämde emellertid de båda slagen av uppgifter för år 1936 relativt väl för vissa lantarbetargrupper. En översikt av löneutvecklingen för ifrågavarande arbetare sedan år 1913 lämnas i efterföljande tablå, varvid de gamla och nya serierna sammanknutits med användande av de gemensamma uppgifterna för år 1936 efter sedvanliga metoder för kedjeindexberäkning.

[1] D. v. s. arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under år 1939.

[2] Publicerad 1938 under titeln »Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936».

Lantarbetar-grupper	Genomsnittlig löneinkomst per år (kontant o. naturaförmåner), kr.[1]									Löneökning (+) eller löneminskning (−) i %		
	1913	1921	1925	1930	1934	1936		1938	1939	1913–1921	1921–1939	1913–1939
						a[2]	b[2]					
Tjänstefolk												
Manliga tjänare (kördrängar) .	667	2 105	1 164	1 123	971	1 010	1 020	1 221	1 286	+216	−40	+ 91
Kvinnliga tjänare (landsjungfrur)	470	1 495	933	893	798	826	805	912	964	+218	−34	+110
Statare												
Körkarlar . . .	710	2 352	1 371	1 308	1 208	1 263	1 286	1 526	1 586	+231	−34	+119
Tillfälliga daglönare[3] i egen kost (sommardaglön)	2·97	6·74	4·74	4·69	4·36	4·50	4·27	6·28	5·98	+127	− 6	+112

En jämförelse med 1921 års löner, som för lantarbetare i regel ange det hittillsvarande toppläget, visar, att den totala medelinkomsten per år då synes ha legat i genomsnitt 216—231 % över 1913 års nivå.[4] De tre följande åren medförde en lönereduktion av 40—50 % från nämnda topplöner. Därefter skedde en stabilisering under åren 1925—1930, under vilken tid lönenivån förblev i huvudsak orubbad. Under åren 1932—1934, då verkningarna av den ekonomiska depressionen allt starkare gjorde sig gällande, inträdde en ganska allmän lönesänkning. Fr. o. m. år 1935 har lönenivån åter visat en stigande tendens.

Beträffande utvecklingen fr. o. m. 1936, då betydande löneförhöjningar genomfördes, belyses denna av följande på individualuppgifter grundade sammanställning:

Löneökning per år (kontant o. nat.-förm.) i % under perioden 1936—1939	Tjänare	Statare	Dagsverkare med nat.-förm.	Dagsverkare utan nat.-förm.	Samtliga
Manliga vuxna arbetare	26·0	22·3	16·3	32·6	24·2
därav: jordbruksarbetare	26·7	23·0	18·7	33·9	26·2
stall- o. ladugårdspersonal	25·3	23·3	9·9	16·2	21·6
yrkesmän	22·4	13·4	11·5	40·3	16·9
övriga arbetare	·	16·4	12·7	25·6	19·5
Kvinnliga vuxna arbetare	18·4	11·0	10·6	14·1	10·0

Sedan år 1936 ha de manliga lantarbetarnas årsförtjänster i genomsnitt stigit med nära en fjärdedel, medan motsvarande ökning för den kvinnliga arbetskraften uppgått till en tiondel. Störst har ökningen varit för dagsverkare utan naturaförmåner och tjänare, vilket dock till en del måste ses mot bakgrunden av de såväl absolut som relativt låga begynnelselönerna inom dessa löneformer. Beträffande dagsverkarna har löneutvecklingen dessutom påverkats av minskningen i antalet arbetstimmar per år genom lantarbetstidslagen, som trätt i kraft under denna tid. — Av de olika yrkesgrupperna ha jordbruksarbetarna erhållit en relativt sett större löneförhöjning än stall- och ladugårdspersonalen, vilken grupp i sin tur företer starkare ökning än yrkesmännen.

[1] Då tjänsteåret i regel omfattar tiden $^{1}/_{11}$—$^{31}/_{10}$, ha vid omläggningen av lantarbetarstatistiken år 1937 löneuppgifterna hänförts till det senare av tjänsteårets bägge kalenderår. Detta förfaringssätt har medfört, att samtliga föregående års löneuppgifter för årsanställda arbetare (tjänare och statare) blivit framflyttade ett år.

[2] a = ortsuppgifter, b = individualuppgifter; för daglönare avse de gemensamma uppgifterna år 1935.

[3] De tillfälliga daglönarna i egen kost motsvaras i den nya serien av sådan tillfällig arbetskraft, som under året utfört mindre än 50 dagsverken å resp. egendom.

[4] Siffror rörande den motsvarande utvecklingen av reallönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden. — Vid jämförelser med nominallöneuppgifterna för år 1921 bör beaktas det dåvarande låga penningvärdet.

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1939/1940.

Alltsedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under respektive vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Även innevarande vinter har styrelsen hänvänt sig till revirförvaltarna med begäran om dylika löneuppgifter samt om det å resp. orter vanliga priset för huggning av en m^3 brännved. Svar ha erhållits från samtliga tillskrivna 102 revir o. dyl. förvaltningsenheter. Uppgifterna, som avse förhållandena omkring 1 mars, äro att anse som preliminära uppskattningar av normalförtjänsterna under löpande säsong, beräknade med utgångspunkt från gällande ackordsuppgörelser. Avsikten är att i likhet med föregående år sedermera inskaffa kompletterande löneuppgifter grundade på efter drivningarnas slutlikvidering vunnen kännedom om dagsförtjänsternas genomsnittliga storlek, vilka uppgifter komma att publiceras i Lönestatistisk årsbok för 1939. Samtliga löneuppgifter gälla närmast vid arbete å kronoparker o. dyl. men äro även någorlunda representativa för förhållandena å enskilda skogar.

Förändringarna i skogsarbetarnas dagsförtjänster från och med vintern 1918/19 åskådliggöras i följande tablå:

Vintern	Huggare			Körare			Vintern	Huggare			Körare		
	Kr. per dag	Indextal 1929/30 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1929/30 = 100	Indextal Föreg. år = 100		Kr. per dag	Indextal 1929/30 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1929/30 = 100	Indextal Föreg. år = 100
1918/19 .	11·68	212	143	29·00	282	155	1929/30 .	[1]5·51	100	107	[1]10·28	100	103
1919/20 .	9·99	181	86	23·73	231	82	1930/31 .	5·19	94	94	9·78	95	95
1920/21 .	10·67	194	107	23·44	228	99	1931/32 .	4·66	85	90	8·72	85	89
1921/22 .	5·00	91	47	10·17	99	43	1932/33 .	[1]4·40	80	94	[1]8·21	80	94
1922/23 .	5·22	95	104	10·41	101	102	1933/34 .	4·68	85	106	8·73	85	106
1923/24 .	5·47	99	105	10·80	105	104	1934/35 .	[1]4·89	89	104	[1]8·95	87	103
1924/25 .	5·27	96	96	10·13	99	94	1935/36 .	[1]4·97	90	102	[1]9·03	88	101
1925/26 .	5·37	97	102	10·39	101	103	1936/37 .	[1]6·25	113	126	[1]11·70	114	130
1926/27 .	5·28	96	98	10·08	98	97	1937/38 .	[1]7·51	136	120	[1]13·93	136	119
1927/28 .	5·28	96	100	10·12	98	100	1938/39 .	[1]6·92	126	92	[1]12·96	126	93
1928/29 .	5·16	94	98	9·96	97	98	1939/40 .	7·31	133	106	13·77	134	106

Såsom härav framgår, nådde arbetsförtjänsterna inom skogsbruket sin höjdpunkt under åren 1918/20, varefter löneinkomsterna fram till början av 1930-talet i stort sett hållit sig på en nivå, utgörande en tredjedel till hälften av toppårens. Från och med vintern 1933/34 ha sedermera arbetsförtjänsterna företett en successiv ökning till och med år 1937/38. Föregående år sjönko däremot lönerna med c:a 8 %, vilken reducering emellertid i det närmaste kompenserats av löneförbättringen under innevarande drivningssäsong.

[1] De ursprungliga data kompletterade medelst uppgifter inskaffade efter slutlikvideringen i juni månad.

Tab. A. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30—1939/40.

Län	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1929/30[1]	1935/36[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39[1]	1939/40	1929/30[1]	1935/36[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39[1]	1939/40
	Huggare						*Körare*					
Stockholms	5·50	4·63	4·75	5·63	5·80	7·25	9·00	7·45	8·30	8·50	10·00	12·75
Uppsala	4·83	4·50	4·75	6·25	6·00	7·75	8·83	7·50	7·80	9·00	10·00	13·00
Södermanlands	4·75	4·13	4·75	5·65	5·63	6·83	7·88	6·75	7·50	9·10	8·88	10·00
Östergötlands	4·23	3·84	4·24	5·65	5·34	6·19	7·00	6·63	6·81	8·75	8·20	9·88
Jönköpings	4·44	3·92	4·75	5·33	6·19	6·25	7·69	6·58	8·33	9·17	10·75	10·25
Kronobergs	4·17	4·33	4·50	5·05	5·08	5·33	7·33	7·17	8·00	8·00	9·00	9·50
Kalmar	4·10	3·82	4·51	5·67	5·44	5·48	7·13	6·20	7·56	9·33	8·98	9·27
Gotlands	4·00	4·20	4·50	5·50	5·00	5·00	7·50	6·20	6·50	9·00	12·00	10·00
Blekinge	4·50	3·50	4·75	5·75	5·50	6·00	7·00	5·50	8·00	9·75	10·00	10·00
Kristianstads	4·25	3·75	4·63	5·50	5·25	5·75	8·25	5·75	7·50	9·00	9·50	9·75
Malmöhus	4·50	4·25	5·25	6·00	6·00	6·50	9·00	7·00	8·50	10·00	10·00	12·00
Hallands	4·50	4·00	4·50	6·00	6·00	6·33	7·50	8·00	8·50	12·00	10·50	11·00
Göteborgs o. Bohus	4·07	3·75	3·70	4·50	4·40	5·50	7·63	6·00	7·04	7·70	7·40	10·00
Älvsborgs	4·06	4·00	4·25	5·00	5·13	5·75	8·13	7·50	8·25	8·53	9·00	10·25
Skaraborgs	3·86	3·93	4·13	5·43	5·47	5·93	6·77	6·50	7·17	8·60	8·75	10·33
Värmlands	5·13	4·01	5·19	6·38	6·00	6·63	8·79	6·63	8·63	10·98	9·25	11·10
Örebro	4·80	3·99	5·10	6·48	6·31	6·17	7·15	7·04	8·28	9·99	10·08	10·41
Västmanlands	4·00	4·33	4·75	5·95	5·78	6·19	7·96	7·75	9·18	10·64	10·00	11·38
Kopparbergs	6·67	5·76	7·01	8·17	7·79	7·75	12·39	11·21	13·78	14·99	13·96	14·81
Gävleborgs	5·90	5·67	6·83	8·60	7·50	8·67	11·83	11·00	14·67	15·53	14·33	16·67
Västernorrlands	6·04	5·70	7·15	8·65	7·77	7·55	11·71	9·83	14·40	17·30	15·81	15·65
Jämtlands	6·47	4·48	7·00	8·50	7·36	7·25	12·77	8·62	13·36	16·50	14·50	15·39
Västerbottens	6·46	6·14	8·09	9·16	8·32	8·88	12·26	11·27	15·48	17·93	16·96	17·89
Norrbottens	6·07	5·40	7·01	8·74	7·70	8·23	11·66	10·20	13·44	17·30	15·36	15·85
Hela riket	**5·51**	**4·97**	**6·25**	**7·51**	**6·92**	**7·31**	**10·28**	**9·03**	**11·70**	**13·93**	**12·96**	**13·77**
Indextal: basår 1929/30	100	90	113	136	126	133	100	88	114	136	126	134
Därav *Norra Sverige*[2]	6·22	5·56	7·27	8·67	7·80	8·18	11·87	10·40	14·02	16·81	15·31	16·12
Indextal: basår 1929/30	100	89	117	139	125	132	100	88	118	142	129	136

Löneförändringarna ha emellertid ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. A, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster inom olika län under åren 1929/30 samt 1935/36—1939/40. Beträffande de i tabellen beräknade länssiffrorna må framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter.

Sin största betydelse har skogsbruket i Värmland, Dalarna och Norrland, där under normala förhållanden omkring 150 000 personer vintertid torde sysselsättas med skogsarbete. I slutraderna av tab. A ha därför även uträknats indextal belysande löneförhållandenas utveckling inom detta område sedan år 1929/30. Av dessa framgår bl. a., att inom de nordliga distrikten de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna innebära en ökning med 32 % för huggare och 36 % för körare i förhållande till lönenivån 1929/30.

I tab. B lämnas en sammanfattning av de för innevarande vintersäsong inkomna löneuppgifterna, vilka närmast avse normala förtjänster vid arbete å

[1] Se noten å föregående sida. — [2] Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. B. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintersäsongerna 1938/39 och 1939/40 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där 1939/40 normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor					Medelförtjänst för huggare, kr. per dag		Antal revir, där 1939/40 normala dagsförtjänsten för *körare* (häst och karl) utgjorde i kronor				Medelförtjänst för körare, kr. per dag	
		4·00–5·99	6·00–6·99	7·00–7·99	8·00–8·99	9·00 o. däröver	1939/40	1938/39[1]	6·00–7·99	8·00–11·99	12·00–15·99	16·00 o. däröver	1939/40	1938/39[1]
Södra . .	11	7	4	—	—	—	5·43	5·29	1	9	1	—	9·45	9·05
Västra . .	9	4	4	1	—	—	5·87	5·48	—	8	1	—	9·94	8·85
Östra . .	12	2	5	5	—	—	6·49	5·66	—	7	5	—	10·86	9·86
Bergslags .	12	2	9	1	—	—	6·24	6·14	—	10	2	—	10·90	9·97
Gävle-Dala	11	1	1	3	1	5	8·14	7·75	—	1	4	6	15·73	14·38
Mell. Norrl.	13	1	1	4	3	4	7·87	7·70	—	—	6	7	15·87	15·23
Umeå . .	10	—	—	—	4	6	8·98	8·63	—	—	—	10	19·00	17·93
Skellefteå	8	—	—	—	4	4	8·50	7·97	—	—	4	4	16·06	15·47
Nedre Norrb. .	8	—	—	—	5	3	8·56	7·91	—	—	3	5	16·13	15·46
Övre Norrb.	8	—	—	4	4	—	7·75	7·29	—	—	5	3	15·44	15·21
Samtliga	102	17	24	18	21	22	7·31	6·92	1	35	31	35	13·77	12·96

ackord. På grundval av dessa uppgifter ha genomsnittliga dagsförtjänster uträknats för huggare och körare dels för vart och ett av de överjägmästardistrikt, på vilka reviren äro fördelade, och dels för samtliga revir, varjämte de för de särskilda reviren uppgivna normala arbetsförtjänsterna fördelats å vissa lönegrupper. Till jämförelse meddelas motsvarande medelförtjänster föregående år.

Som av tabellen framgår, har den normala dagsförtjänsten omkring 1 mars 1940 för riket i dess helhet beräknats i medeltal till 7·31 kr. för huggare och till 13·77 kr. för körare (häst och karl). Olika landsdelar uppvisa emellertid ganska växlande lönesiffror. Huggarlönerna variera sålunda inom de olika reviren mellan 4·00 och 10·00 kr., men hålla sig vanligen vid 5—6 kr. i södra och 8—9 kr. i norra Sverige. Körarlönerna synas i regel belöpa sig till 8—10 kr. i södra och 10—16 kr. i norra Sverige.

I jämförelse med förhållandena för ett år sedan har innevarande vintersäsong medfört en höjning av arbetsförtjänsterna. För huggarna har sålunda medelförtjänsten per dag stigit till 7·31 kr. från 6·92 kr. vintern 1938/39 eller med 5·6 % och för körarna till 13·77 kr. från 12·96 kr. eller med 6·3 %.

Arbetsförtjänsternas förändringar sedan ett år tillbaka inom olika revir belysas av nedanstående sammanställning:

	Antal revir med uppgifter för både 1938/39 och 1939/40	Därav revir, där medelförtjänsterna 1939/40 i jämförelse med 1938/39 uppgivits vara		
		högre	lägre	oförändrade
Huggare	102	60	20	22
Körare	102	65	20	17

[1] Se noten å sid. 269.

Tab. C. Ackordssatser för vedhuggning vintern 1939/40.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 1·75	1·76–2·00	2·01–2·25	2·26 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.	Revir, där normala dagsförtjänsten för huggare var	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 1·75	1·76–2·00	2·01–2·25	2·26 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.
Södra . . .	11	1	7	3	—	1·92	Under 5·00 kr.	1	—	1	—	—	2·00
Västra . .	9	1	6	2	—	1·98	5·00—5·49 »	6	—	5	1	—	1·93
Östra . . .	11	—	9	2	—	1·99	5·50—5·99 »	10	2	5	1	2	1·99
Bergslags .	12	—	10	1	1	2·03	6·00—6·49 »	15	—	10	4	1	2·04
Gävle-Dala	8	—	1	3	4	2·29	6·50—6·99 »	8	—	5	2	1	2·12
Mell. Norrl.	12	—	—	2	10	2·48	7·00—7·49 »	10	—	5	3	2	2·13
Umeå . . .	10	—	5	4	1	2·18	7·50—7·99 »	8	—	3	3	2	2·16
Skellefteå .	8	—	2	1	5	2·41	8·00—8·49 »	12	—	3	4	5	2·29
Nedre Norrb.	7	—	2	4	1	2·20	8·50—8·99 »	7	—	—	3	4	2·45
Övre Norrb.	7	—	2	3	2	2·22	9·00 o. däröver	18	—	7	4	7	2·28
Samtliga	95	2	44	25	24	2·16	Samtliga	95	2	44	25	24	2·16

Nu anförda löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan härav finnas emellertid på en del håll, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra fasta skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal. I äldre arrendekontrakt voro såväl avgäld som arbetspriser bestämda till belopp, som ofta understego den allmänna marknadens. Numera beräknas däremot såväl arrendebelopp som ersättningar för åtagna arbeten i regel efter ortens gängse priser.

Såsom förut nämnts, arbeta skogsarbetarna nästan uteslutande på a c k o r d. En karakteristisk mätare av lönenivån inom skogsbruket utgöra därför i olika delar av landet de vanligen tillämpade ackordssatserna för vedhuggning, låt vara att dessa givetvis röna inverkan av lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet, slag av ved m. m. Liksom tidigare år ha för vintern 1939/40, förutom uppgifterna rörande dagsförtjänsterna vid skogsdrivning, från reviren insamlats uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av en m³ brännved. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. C.

Priset för vedhuggning i södra Sverige växlade vanligen mellan 1·75 kr. och 2·00 kr. och i norra Sverige mellan 2·00 kr. och 2·50 kr. per m³. I senare delen av tab. C belyses sambandet mellan de uppgivna normala dagsförtjänsternas storlek för huggare och de vid vedhuggning tillämpade ackordssatsernas höjd.

Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940.

Under hösten 1939 pågingo eller förbereddes avtalsrevisioner inom en mycket stor del av arbetsmarknaden, och antalet av dessa revisioner berörda arbetare kan beräknas till omkring 500 000. För att förbereda dessa avtalsrörelser hade landssekretariatet kallat representanter för de anslutna förbunden till en avtalskonferens i Stockholm den 6 september 1939, varvid den ledande synpunkten var att söka ernå skydd för arbetarnas reallön. De särskilda förhållanden, som krigsutbrottet förorsakade, ledde emellertid till att parterna, som i det längsta ville undvika en skärpning av läget på arbetsmarknaden, föredrogo att förhålla sig avvaktande till dess läget skulle stabilisera sig. I stor utsträckning begagnade man sig härvid av utvägen att framflytta avtalens uppsägningstider. Ej heller i de fall, då avtalsuppsägningar förekommo, drevos förhandlingarna fram till ett avgörande skede.

Till följd härav äro från hösten 1939 att anteckna endast några få avtalsuppgörelser av större räckvidd. Bland dessa må nämnas vissa avtalsuppgörelser inom *skogsbruket*. För Värmland, Dalarna och västra Bergslagen träffades i november nytt avtal, gällande till den 1 oktober 1940, genom vilket ackordslönerna höjdes upp till 1937 års nivå. För de till svenska lantarbetsgivareföreningen hörande skogsägarna träffades samtidigt nya ettåriga gruppavtal för Uppland—Västmanland, Närke—Södermanland och Östergötland, innebärande i stort sett att man även här återgick till 1937 års nivå, även om vissa sortiment, särskilt brännved, höjdes kraftigare. Timlönerna för fullgoda arbetare, fyllda 18 år, höjdes med 2 öre. För *mjölkcentralens landsortsmejerier och butiker* träffades nytt avtal, gällande till den 1 november 1940 och medförande bland annat en löneförhöjning på cirka 8 % samt en reglering av arbetstiden. På *handelns* område ha träffats nya ramavtal mellan köpmännens garantiförening och svenska handelsarbetareförbundet om allmänna bestämmelser för kontors- och butikspersonal samt för lager- och utkörarepersonal. I dessa nya normer för lokala löneavtal har beaktats den nya butikstängningslagen samt semesterlagen.

På de största och betydelsefullaste avtalsområdena hade man ännu i medio av december icke kommit längre i förhandlingsarbetet än till förberedande överläggningar. Den 16 december träffades mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen en överenskommelse, enligt vilken de båda huvudorganisationerna förbundo sig att verka för att anslutna organisationer skulle vid sina avtalsrevisioner träffa uppgörelse om viss automatisk anpassning av lönerna efter levnadskostnaderna i enlighet med närmare angivna grunder. Beträffande denna överenskommelse och de i densamma angivna grunderna för utgående av rörliga dyrtidstillägg hänvisas här till den redogörelse, som lämnats i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 857.

Denna uppgörelse satte fart på förhandlingsarbetet, och för näringsgren efter näringsgren — först för jordbruket och den mekaniska verkstadsindustrin — åvägabragtes avtalsuppgörelser, vilka förutom justeringar i avtalen och viss löneökning såsom kompensation för redan inträdd dyrtid inneburo ett accepterande av den centrala principuppgörelsen om rörliga lönetillägg, baserade på levnadskostnadsindex. Bland mängden av dylika avtalsuppgörelser, vilka i regel träffades för ett år, kunna här endast omnämnas de betydelsefullaste.

Inom gruppen malmbrytning och metallindustri träffades i mitten av januari nya avtal för *de till järnbruksförbundet och mellansvenska gruvförbundet hörande gruvorna*. Vid det förstnämnda förbundets gruvor ökades ackorden med 3 %, medan timlönerna höjdes med 4 öre för arbetare, fyllda 20 år, och med 3 öre för yngre arbetare. Vid mellansvenska gruvförbundets gruvor höjdes ackorden med 2 % och samtliga timlöner med 3 öre. För *järnbruken* träffades nytt riksavtal i början av det nya året, varvid bestämdes 4 öres tillägg å utgående timlöner för vissa arbetargrupper och 3 öres tillägg för andra grupper. Ackorden höjdes med 3 %. I slutet på december nåddes uppgörelse för *den mekaniska verkstadsindustrin*, innebärande en timlöneökning av 4 öre för manliga arbetare, som fyllt 20 år, samt 3 öre för kvinnliga och yngre manliga arbetare. Ackorden höjdes med 3 %. Efter samma grunder förnyades avtalen vid *metallverken* i Västerås, Granefors, Skultuna och Finspong. För *bilreparationsfacket* ha minimilönerna höjts med 4 à 3 öre, varjämte bestämts, att de individuella lönerna, där de legat högre än minimilönen, skola höjas med 3 öre. Vidare har ortsgrupperingen reviderats. Det nya avtalet, som träffades i januari, gäller till 1 oktober 1940.

Vad angår jord- och stenindustri träffades i februari nytt riksavtal för *byggnadsämnesindustrin*, genom vilket timlönerna höjdes med 4 öre för manliga och med 3 öre för kvinnliga arbetare och ackordspriserna ökades med 2 %, dock ej vid vissa cementvaru- och murbruksfabriker. Därefter nåddes överenskommelse för *kalkbruken i Västergötland*, där timlönerna höjdes med 5 öre till 81 öre samt ackorden ökades med 5 %. Även för *Höganäs-Billesholmsverken* träffades uppgörelse i februari. Denna innebar, att den allmänna timlönen för fullgod arbetare höjdes med 5 öre. Samma förhöjning tillkom jämväl å yrkesarbetarnas löner. Ackorden justerades uppåt efter vissa normer. *Småglasbrukens* avtalsfråga löstes efter långvariga förhandlingar i mars genom upprättandet av ett nytt riksavtal. Uppgörelsen innebar varierande höjningar av timlönerna med omkring 4 öre samt en del justeringar i de olika brukens lokala prislistor och bestämmelser. Också beträffande *fönsterglasbruket i Oxelösund* fördes segslitna förhandlingar, vilka i mars resulterade i nytt avtal. Enligt detta höjdes timlöner och vissa ackord med varierande belopp, medan de huvudsakliga ackorden och premierna för maskinpersonalen och i sliperiet reducerades. Inom *porslinsindustrin* träffades i februari nytt avtal, varigenom grundtimpenningen höjdes med 4 öre för vuxna manliga och med 3 öre för vuxna kvinnliga arbetare. Jämkningar uppåt efter vissa normer skedde vidare i de lägst liggande ackorden.

Inom *sågverksindustrin* träffades i januari central uppgörelse, innebärande att principöverenskommelsen om rörliga dyrtidstillägg skulle från och med den 1 maj äga tillämpning. För redan inträdd stegring i levnadskostnaderna tillerkändes arbetarna en viss kompensation, motsvarande fyra enheters stegring av levnadskostnadsindex enligt de i principöverenskommelsen angivna grunderna. Timlönen för specialarbetare ökades dessutom med 4 öre, dock högst till 105 öre i Norrland och 100 öre i Syd- och Mellansverige samt Dalarna. Vid *sorteringsställen i flottleder* höjdes den allmänna timlönen till 85 öre, medan för specialarbetare timlönerna höjdes efter samma grunder som vid sågverken. Föreningen Skogsarbeten träffade i mars uppgörelse för *flottleder i Norrland och Dalarna* efter i stort sett samma grunder, som gällde för sågverken. Månaden förut hade föreningen träffat avtal för *skiljeställena*, innebärande en del justeringar beträffande timlönerna för yrkeskunniga arbetare.

Inom gruppen pappers- och grafisk industri ha avtalen för *pappersbruk* och *pappersmassefabriker* i januari reviderats. De gamla avtalens löner ha höjts genom ett dyrtidstillägg, som beräknats på basis av fyra enheters höjning av indextalet, vilket motsvarar omkring 2 öre per timme för vuxna manliga arbetare. Härutöver gäller liksom vid samtliga här behandlade avtalsuppgörelser, den centralt träffade principuppgörelsen om rörliga dyrtidstillägg. Inom *de grafiska facken*, där avtalen gälla till den 1 juli 1940, har avtalens uppsägningstid framflyttats till den 30 april.

Beträffande livsmedelsindustrin må antecknas, att nytt riksavtal träffats i mars för *sockerindustrin*. Timlönerna för manliga arbetare höjdes med 6 öre inom ortsgrupperna 1—3 (huvudsakligen stadsfabriker) och med 5 öre inom ortsgrupperna 4—5, som väsentligen innefatta fabriker på landsbygden. Kvinnliga arbetare erhöllo över lag 4 öres förhöjning per timme. Ackorden höjdes med 4 %, dock högst till en förtjänst liggande 40 % över den nya timlönen. Även timlönerna för minderåriga arbetare justerades. För *chokladindustrin* träffades i januari nytt riksavtal, innebärande en timlöneökning av 5 öre för vuxna manliga arbetare, av 4 öre för vuxna kvinnliga arbetare och av 3 öre för minderåriga. Samtliga ackord höjdes med 2 %. Även för *andels- och exportslakterier* nåddes i januari uppgörelse om nytt avtal. Detta medförde, att veckolönerna för yrkeskunniga manliga charkuteri- och slakteriarbetare höjdes med 2 kr., för motsvarande kvinnliga arbetare med 1·50 kr. samt för lärlingar med 1 kr.

Textilindustrins riksavtal prolongerades i januari med timlöneförhöjningar å 4 öre för manliga arbetare, fyllda 20 år, och å 2—3 öre för de lägre åldersgrupperna. För kvinnor över 18 år utgjorde löneökningen likaledes 4 öre i timmen, medan flickor under 18 år erhöllo 3 öre, 14-åringarna dock endast 2 öre. Även ackordslönerna justerades uppåt. För *beställningsskrädderierna*, där riksavtalet löper per den 1 mars, träffades redan i januari uppgörelse om avtalsprolongation, enligt vilken ett dyrtidstillägg på 2 % utgår på alla löner från och med den 1 mars 1940. Detta tillägg upphör, därest levnadskostnadsindex nedgår till 173. Dessutom tillämpas också här den centralt träffade principuppgörelsen om rörliga dyrtidstillägg.

Inom gruppen läder-, hår- och gummivaruindustri prolongerades i slutet av december riksavtalet för *skofabriker.* Minimitimlönerna höjdes med 4 öre för manliga arbetare, fyllda 19 år, och för kvinnliga arbetare, fyllda 18 år, varjämte minderåriga fingo en löneförhöjning med 1—2 öre. En del ackordspriser ha också reviderats. För *garverier* träffades i januari uppgörelse efter likartade grunder som för skoindustrin. Inom *skinnvaruindustrin i Malung* enades man i januari om höjning av ackorden med 3 % samt ökning av timlönerna med 3—5 öre. Vissa viktiga avtalsuppgörelser äro vidare att anteckna inom *gummiindustrin.* Vid Viskaforsfabriken, där uppgörelse träffades redan i slutet av december, höjdes timlönerna för vuxna manliga arbetare med 3 öre, medan timlönerna för kvinnliga och minderåriga arbetare ävensom ackorden lämnades oförändrade. I Hälsingborg samt Malmö höjdes den allmänna timlönen för vuxna manliga och kvinnliga arbetare med 5, respektive 4 öre, medan minderåriga arbetare fingo timlöneförhöjningar, varierande mellan 1—4 öre för pojkar och 3—5 öre för flickor. För yrkesarbetare höjdes timlönerna med 6 öre. Ackorden höjdes efter vissa normer.

Vad den kemisk-tekniska industrin beträffar nåddes i januari uppgörelse om nytt avtal för *kemisk-tekniska fabriker i Stockholm.* Timlönerna höjdes med 6 öre för manliga arbetare, fyllda 19 år, och med 4 öre för kvinnliga arbetare, fyllda 18 år, samt för minderåriga i proportion härtill. Vid vissa av fabrikerna justerades därjämte ackordssatserna uppåt. Inom *tändsticksindustrin,* där uppgörelse träffades i februari, höjdes minimitimlönerna med 4 öre för manliga och med 3 öre för kvinnliga arbetare; även minderåriga arbetare fingo i regel någon förhöjning. Ackorden höjdes med 5 % för kvinnliga arbetare och för manliga arbetare med 4 % vid tre av fabrikerna samt med 3 % vid övriga fem fabriker. Vid *Bofors Nobelkrut* träffades nytt avtal i januari, genom vilket samtliga timlöner höjdes med 4 öre för manliga fullgoda arbetare och med 3 öre för kvinnor och minderåriga. Ackordssatserna ökades med 3 %.

Husbyggnadsfackens avtal, vilka löpa per den 1 april, reviderades vid förhandsförhandlingar genom en i slutet av januari träffad överenskommelse, till vilken anslöt sig ett kollektivavtal rörande semester inom byggnadsindustrin och ett kollektivavtal rörande lärlingsutbildning. Timlönerna ökades från den 1 april med varierande belopp inom olika ortsgrupper, nämligen med 6 öre i Stockholm och ned till 2 öre i de båda lägsta ortsgrupperna. De nya timlönerna, å vilka rörligt tillägg skall utgå om levnadskostnadsindex stiger med minst 6 enheter från den 1 april 1940, äro följande:

	Murare och träarbetare	Grovarbetare
Stockholm	1·71 kr.	1·56 kr.
Ortsgrupp I	1·66 »	1·51 »
» II	1·55 »	1·41 »
» III	1·52 »	1·38 »
» IV	1·44 »	1·31 »
» V	1·40 »	1·27 »
» VI	1·34 »	1·21 »
» VII	1·27 »	1·14 »
» VIII	1·22 »	1·10 »

Inom *målarfacket*, där avtalen i regel löpa per den 1 april, ha kollektivavtalen för ett 30-tal städer varit föremål för revision. I flera fall ha ännu icke förhandlingarna slutförts. Inom *glasmästeribranschen* pågå likaledes vid kvartalsskiftet förhandlingar för ett antal orter.

För *vägstyrelsernas arbeten* ha avtalen varit aktuella i ett 80-tal vägdistrikt. I januari och februari träffades uppgörelser för samtliga 31 vägdistrikt i Södermanlands, Östergötlands, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län. De nya avtalen inneburo, förutom bestämmelser om rörliga lönetillägg, en timlöneökning av i regel 5 öre. Inför förlikningskommission träffades i mars uppgörelser för de 34 vägdistrikten i Kronobergs, Kristianstads, Hallands, Skaraborgs och Älvsborgs län, varvid timlöneökningen i regel utgjorde 4—6 öre. De nya avtalens timlöner för grov- och diversearbetare — häri ej medtagna från den 1 maj utgående rörliga lönetillägg — utgöra:

i Södermanlands län	94 öre	
» Östergötlands »	92 »	
» Kronobergs »	90 »	
» Kristianstads »	89 »	, dock för tre distrikt respektive 87, 90 och 92 öre.
» Hallands »	89 »	
» Skaraborgs »	89 »	
» Älvsborgs »	89 »	, dock för ett, två och två distrikt respektive 90, 94 och 104 öre
» Västmanlands »	95 »	
» Kopparbergs »	95 »	, dock för två distrikt respektive 100 och 105 öre.
» Gävleborgs »	100 »	

För *väg- och broentreprenörer* pågå vid kvartalsskiftet inför särskild förlikningsman förhandlingar om upprättande av nya länsavtal för 11 län.

Inom gruppen allmänna verk och arbeten är att anteckna, att för *kommunalarbetarfacket* uppgörelse träffats i januari om nya allmänna bestämmelser för kommunala kollektivavtal. Uppgörelsen, som gäller för tre år, medförde vissa förbättringar för arbetarparten. Vid sidan härav har arbetarparten i ett flertal städer vidtagit avtalsrörelser. På många håll ha uppgörelser träffats, medan å andra platser förhandlingarna ej slutförts. I mars träffades nytt avtal för *Stockholms spårvägar*, genom vilket stipulerades ett fast dyrtidstillägg för år 1940, utgående per månad med 24 kr. till manliga arbetare, fyllda 21 år, med 12 kr. till manliga arbetare under 21 år och till kontorsstäderskor samt med 18 kr. till vagnsstäderskor, toalettvakter och mössömmerskor. Även pensionsbestämmelserna förbättrades. För *statens järnvägars ban- och byggnadsarbeten* träffades i slutet av december 1939 uppgörelse. Enligt denna har en särskild skala för dyrtidstillägg uppgjorts i anslutning till de för statsanställda eljest gällande reglerna. Dyrtidstillägg utgår sålunda vid ett indextal (1935 som basår) av 112—115 med 3 öre, 116—119 med 6 öre och 120 eller däröver med 9 öre. Det nya avtalets timlöner äro å respektive dyrorter följande:

Ortsgrupp A	90 öre	Ortsgrupp F	125 öre
» B	96 »	» G	136 »
» C	102 »	» H	139 »
» D	108 »	» I	141 »
» E	115 »		

Samtidigt träffades nytt riksavtal, gällande i 2 år, för *statens järnvägars omlastningsarbetare*, innebärande förutom löneförhöjningar bestämmelser om dyrtidstillägg av enahanda innehåll som för banarbetarna. Nya avtal ha vidare träffats för *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anläggningsarbeten* ävensom för *vattenfallsstyrelsens kraftverksbyggnader* i Indalsälven och vid Älvkarleby.

Vad angår gruppen land- och sjötransport må nämnas, att de lokala löneavtalen för *de enskilda järnvägarnas linje- och lokpersonal* efter förhandsförhandlingar prolongerats genom uppgörelse i februari. På detta område, där sedan gammalt dyrtidstillägg efter levnadskostnadsindex utgår, prolongerades flertalet avtal för mindre järnvägar utan ändring. För 21 järnvägar förbättrades personalens lönevillkor genom uppflyttning i bangrupp eller på annat sätt. Vid 7 större järnvägar höjdes tidigare utgående konjunkturtillägg med 85 kr. per befattningshavare och år. Vid de 5 största järnvägarna graderades det belopp, lägst 60 kr. per år och befattningshavare, varmed konjunkturtillägget ökades, efter olika dyrorter och personalgrupper. Även det centrala löneavtalet för *de enskilda järnvägarnas kontorspersonal* prolongerades vid förhandsförhandlingar. För de till svenska arbetsgivareföreningen anslutna *bussföretagen* i landet ha nya avtal upprättats vid förhandlingar under januari —april. Löneökningarna variera mellan 2 och 5 kr. i veckan. Inom *stuverifacket i södra och mellersta Sverige* träffades uppgörelser i mars för samtliga hamnar utom de i Stockholm och Harg, där de år 1939 träffade avtalen gällde även för 1940. De nu upprättade avtalen medförde en ökning av timlönerna med 5 öre. Ackordssatserna reviderades, varvid de i de flesta hamnar ökades med någon eller några procent, i Göteborg med inemot 5 % och i Malmö med 3 %. För *stuverifacket i Norrland* hade förhandlingarna icke avslutats vid kvartalsskiftet mars—april. För *sjöfolket* träffades i januari och februari med de olika kategorierna ombordanställda nya riksavtal, vilka inneburo bland annat, att månadslönerna höjdes med belopp varierande mellan 5 och 20 kr. På detta område är även att anteckna, att avtalen om krigsriskersättning, vilka löpa på en veckas uppsägningstid, förnyades först i november och därefter i januari, båda gångerna under medverkan av statliga medlingsorgan.

Nya länsavtal för *jordbruket* ha träffats i slutet av år 1939. Kontantlönerna för statavlönade arbetare och arbetare i husbondens kost höjdes med 50 respektive 40 kr. per år. Månadsanställda arbetare erhöllo en löneförhöjning av 4 kr. per månad och timavlönade av 4—5 öre per timme. Lantarbetaravtalens byggnadsarbetartimlöner höjdes från 85 till 100 öre för yrkesarbete och från 70 till 75 öre för grovarbete. Nytt riksavtal för *handelsträdgårdarna* har i februari kommit till stånd, medförande en timlöneökning av i regel 3—5 öre. Det nya avtalets timlöner utgöra:

	Stockholms- och Göteborgstrakten	Norrland	Landet i övrigt
Yrkesarbetare	102 öre	95 öre	92 öre
Grovarbetare, fyllda 18 år	84 »	76 »	74 »
Kvinnliga arbetare	60 »	52 »	50 »

För handelsträdgårdsfacket i Skåne, inom vilket arbetsgivarna företrädas av allmänna arbetsgivareföreningen, hade förhandlingarna icke slutförts vid utgången av första kvartalet. För *trädgårdsanläggningsbranschen* ha i mars upprättats dels ett tvåårigt riksavtal om allmänna bestämmelser och dels ett för ett år gällande löneavtal. I februari träffades vidare uppgörelse om avtal för *sockerbets- och foderrotfruktsodlingen*, gällande Östergötland, Blekinge, Skåne, Halland och Skaraborgs län. Ackordspriserna höjdes för sommararbetet (gallring och hackning) med 13·5 % och för höstarbetet (upptagning) med 5 %. Några rörliga lönetillägg ha icke stipulerats i denna avtalsuppgörelse.

För *hotell och restauranger* nåddes i mars uppgörelse, innebärande bland annat att månadslöner och garantibelopp höjdes med 5 kr. i ortsgrupp I (Stockholm) och med 4 kr. i övriga ortsgrupper. Inom *fastighetsarbetarefacket* upprättades hösten 1939 ett centralt avtal, innefattande allmänna bestämmelser. Efter långvariga förhandlingar år 1940 ha därefter lokalavtal, innefattande ackordsprislistor, upprättats för ett antal städer, bland andra Stockholm, Eskilstuna, Kristianstad, Linköping, Västerås och Örebro.

De ovan redovisade avtalsuppgörelser, som träffats under tiden från och med mitten av december 1939, ha — i den mån ej annat ovan särskilt antecknats — samtliga innefattat bestämmelser om rörliga lönetillägg, utgående i enlighet med eller i nära anslutning till den mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen den 16 december träffade principuppgörelsen. Också för *tjänstemannaorganisationers* vidkommande har frågan om löneanpassning efter dyrtidsläget aktualiserats. Nämnas må, att svenska arbetsgivareföreningen efter centrala överläggningar med Sveriges arbetsledareförbund, svenska industritjänstemannaförbundet och svenska brukstjänstemannaföreningen i mars beslutat tillråda sina delägare att bevilja tjänstemännen rörliga dyrtidstillägg efter i stort sett enahanda grunder som de med landsorganisationen överenskomna. Även för försäkringsbolagens och bankernas personal liksom för vissa grupper av handelns anställda har samma spörsmål rests.

Såsom framgår av ovanstående redogörelse har förhandlingsverksamheten omkring årsskiftet 1939/40 varit synnerligen livlig och mätt efter antalet berörda arbetare osedvanligt omfattande. Avtalsrörelserna ha genomgående karakteriserats av parternas vilja att komma till uppgörelser genom fredlig förhandling, och endast några få lokala konflikter ha förekommit, bland vilka må nämnas strejker vid tre handelsfirmor i Stockholm.

Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1939.

I statistiska centralbyråns kvartalsstatistik ha följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under fjärde kvartalet ävensom under hela året 1939.

Preliminära uppgifter angående antalet vigda, födda och döda oktober—december 1939.

Period	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda
1939												
Oktober . .	3 474	5 399	3 756	1 643	5 752	2 821	1 924	897	9 226	8 220	5 680	2 540
November .	2 903	4 857	3 643	1 214	2 630	2 564	1 848	716	5 533	7 421	5 491	1 930
December .	5 252	4 910	4 032	878	3 457	2 597	2 131	466	8 709	7 507	6 163	1 344
Okt.—Dec.	11 629	15 166	11 431	3 735	11 839	7 982	5 903	2 079	23 468	23 148	17 334	5 814
Okt.—Dec. 1938	10 910	14 815	11 406	3 409	11 100	7 458	5 662	1 796	22 010	22 273	17 068	5 205
Jan.—Dec. 1939	31 525	64 021	48 550	15 471	28 622	32 845	24 203	8 642	60 147	96 866	72 753	24 113
1938	30 618	62 408	48 815	13 593	26 107	31 091	23 762	7 329	56 725	93 499	72 577	20 922
1937	30 803	61 632	51 085	10 547	24 803	28 741	24 307	4 434	55 606	90 373	75 392	14 981

Antalet vigda par under fjärde kvartalet 1939 var omkring dubbelt så stort som under det närmast föregående kvartalet och översteg avsevärt även motsvarande tal för de båda närmast föregående åren, säkerligen delvis beroende på att den förstärkta försvarsberedskapen påskyndat ingåendet av äktenskap inom de yngre åldersgrupperna under årets sista månader. I ovan angivna siffror för december ingå sålunda s. k. krigsvigslar, varmed förstås äktenskap, som ingåtts utan att lysning föregått, till ett antal av över 400 och till övervägande delen tillkommande landsbygden i de norrländska länen. — För året 1939 i dess helhet utvisar antalet ingångna äktenskap en ökning med närmare 3 500 i jämförelse med det närmast föregående året.

Även antalet levande födda utvisar för fjärde kvartalet 1939 liksom tidigare under året ökning i jämförelse med föregående år, en ökning som alltjämt torde få huvudsakligen sättas i samband med ökningen under senare tid av de ingångna äktenskapen. Då antalet dödsfall under det senast gångna kvartalet hållit sig ganska lågt, företer också överskottet av födda ökning i jämförelse med föregående år. För året 1939 i dess helhet utvisar överskottet av födda en ökning av inemot 3 200 i jämförelse med år 1938.

Rikets hela folkmängd utgjorde vid årsskiftet 1939/1940 6 341 303 personer.

Levnadskostnaderna den 1 april 1940.

Socialstyrelsens vid början av varje kvartal verkställda indexberäkningar rörande levnadskostnaderna ha nu slutförts med avseende å kvartalsskiftet mars/april 1940. Såsom var att vänta utvisa levnadskostnaderna sedan näst föregående kvartalsskifte en fortsatt, avsevärd stegring.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga mars månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras endast en gång under senare delen av månaden. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 288—289) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har kvarstått på samma nivå som vid förra kvartalsskiftet, 26 öre per liter för oskummad vara. En stark stegringstendens har emellertid konstaterats, fastän densamma ej varit tillräcklig för att åstadkomma någon förändring av medelpriset. På icke mindre än 32 ombudsorter har prisförhöjning sålunda skett sedan föregående kvartal. På 25 av dessa orter utgör höjningen 1 öre per liter, på 6 orter 2 öre och på 1 ort 3 öre. De högsta priserna uppvisa för närvarande Luleå samt Gällivare och Malmberget med vardera 31 öre och Kiruna med 30 öre, de lägsta priserna Växjö, Ystad, Lidköping och Tidaholm, samtliga med 24 öre per liter. *Smör-* och *ostpriserna* utvisa i stort sett inga nämnvärda förändringar sedan december.

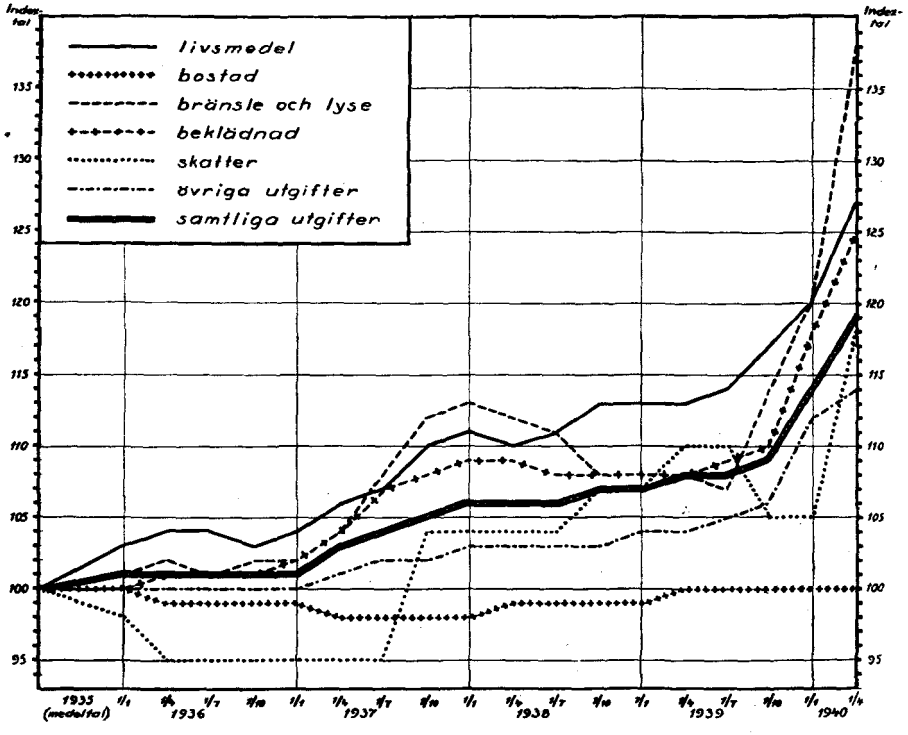
Äggnoteringarna förete en för årstiden ovanlig prisutveckling, i det att prisfallet å färska ägg, vilket som vanligt började redan i december, avbröts i februari av prisstegring på grund av den starka kölden och därav uppkommen varuknapphet. Medelpriset i mars, 2·21 kr. per kg, låg på ungefär samma nivå som i december och var 65 öre högre per kg än vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Den genomgående och på åtskilliga orter synnerligen kraftiga höjningen av *potatispriserna* torde också ha rönt inverkan av den kalla väderleken och därav framkallade transportsvårigheter. Uppgången för kvartalet utgör 6 öre per kg i genomsnitt för samtliga ombudsorter. Medelnoteringen för mars utgjorde 21 öre per kg mot 14 öre ett år tidigare.

Bruna bönor ha blivit något billigare, under det att priserna på *risgryn* visa stigande tendens.

Mjölnoteringarna utvisa i genomsnitt inga förändringar under kvartalet, varemot *brödpriserna* undergått ytterligare höjningar, vilket delvis torde bero på

Levnadskostnadernas förändringar enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex (år 1935 = 100).

fördyring av vissa ingredienser (industrisockerskatt m. m.). Grovt spisbröd och knäckebröd ha sålunda stigit i pris med i genomsnitt 2 öre per kg, sötlimpa med 6 öre, grovbröd (grov hålkaka, ankarstock) och mjukt vetebröd (matbröd), bakat med mjölk, med 5 öre, mjukt vetebröd, bakat med vatten, med 4 öre samt skorpor och mjukt kaffebröd med resp. 10 och 13 öre per kg. Marsnoteringarna å bröd ligga i genomsnitt c:a 13 % över prisnivån för ett år sedan och c:a 10 % över prisläget månaden före det europeiska krigets utbrott (augusti 1939).

De under den gångna kvartalsperioden ävensom under året i sin helhet inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* (enligt uppgifter från de offentliga slakthusen) samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	December 1939—mars 1940				Mars 1939—mars 1940			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	+ 2·5	−1·1	+34·2	− 1·0	+ 8·8	+ 4·5	+30·7	+ 2·0
Kött: partihandelspris	+ 3·3	−1·8	+25·7	+ 1·7	+ 8·7	+ 7·2	+14·8	+ 3·4
detaljhandelspris	+ 2·6	+1·7	+ 7·4	+ 0·9	+ 9·6	+ 4·9	+10·4	+ 0·4

Tab. 1. Indextal för livsmedel, bränsle och lyse (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 apr. 1939	1 dec. 1939	1 jan. 1940	1 febr. 1940	1 mars 1940	1 apr. 1940
Mejeriprod. o. ägg (5 varuslag)	100	104	109	113	119	115	120	122	124	125	129
Mjöl (2 varuslag)	100	103	111	115	114	112	117	117	117	117	117
Bröd (8 varuslag)	100	101	107	109	112	110	116	117	122	125	126
Kött (8 varuslag)	100	111	111	118	125	123	127	126	127	128	128
Fisk (6 varuslag)	100	105	93	96	101	95	112	112	115	121	123
Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	100	102	104	110	108	109	107	111	117	130	143
Specerier (5 varuslag)	100	98	105	105	109	106	110	121	121	121	121
Maltdrycker (2 varuslag)	100	100	103	103	103	103	103	103	107	110	110
Samtliga livsmedel	**100**	**104**	**108**	**112**	**116**	**113**	**117**	**120**	**122**	**125**	**127**
Elektrisk ström	100	98	95	93	93	94	94	94	94	94	94
Fotogen	100	99	101	104	110	104	124	124	129	129	129
Kokgas	100	100	100	100	100	100	100	100	106	112	112
Ved (2 varuslag)	100	105	116	122	126	121	140	140	147	159	171
Kol och koks (3 varuslag)	100	101	124	124	118	112	138	139	141	171	171
S:a bränsle och lyse	**100**	**102**	**108**	**110**	**111**	**108**	**119**	**120**	**124**	**134**	**138**
Livsmedel, bränsle o. lyse[1]	**100**	**104**	**108**	**111**	**115**	**112**	**118**	**120**	**122**	**125**	**128**

Av de sedan december inträffade förändringarna är prisstegringen å får och fårkött som vanligt vid denna tid på året mest framträdande, under det att övriga prisfluktuationer på det hela taget varit av mindre betydelse. Vid en jämförelse med motsvarande tidpunkt 1939 kan konstateras, att prisnivån på kött och fläsk genomgående stigit, och även under denna tid har stegringen varit störst för fårkött.

Beträffande *färsk fisk* har prisförhöjning ägt rum under kvartalet för nästan alla noterade sorter. En jämförelse med prisnivån ett år tidigare ger vid handen, att priserna på strömming och torsk stigit kraftigast, i medeltal c:a 30 %, därnäst gädda c:a 20 % och övriga fisksorter med i genomsnitt c:a 11 %.

Kaffepriserna ha icke undergått några nämnvärda förändringar sedan förra kvartalsskiftet. Medelpriset å rostad santosblandning utgjorde i mars 3·70 kr. per kg mot 3·68 kr. i december.

Noteringarna å *frukt och grönsaker* förete vissa, delvis säsongmässiga förskjutningar i övervägande uppåtgående riktning. Äpplen ha sålunda stigit i pris med i medeltal 35 öre per kg, vitkål med 26 och katrinplommon med 10 öre, varemot apelsiner undergått en mindre prissänkning, i genomsnitt 4 öre per dussin. En jämförelse med prisnivån i mars 1939 visar, att apelsiner för närvarande äro c:a 21 % dyrare än i fjol, bananer och katrinplommon resp. c:a 27 och 33 % samt vitkål mer än dubbelt så dyr. Marsnoteringarna å äpplen äro i genomsnitt blott obetydligt högre än i fjol.

Noteringarna å *pilsner* (klass II) ha stigit med i medeltal 2 öre per flaska till följd av den av fjolårets urtima riksdag beslutade höjningen av maltskatten.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar ha på grund av de genom kriget

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 51. Livsmedelsposten har kompletterats på sätt som angivits i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 648.

försvårade transportförhållandena, ökade fraktkostnader samt den långvariga köldperioden flertalet artiklar ytterligare undergått högst betydande stegringar, vilket medfört, att indextalet för denna post höjts från 120 till 138 mot 108 för ett år sedan (1935 = 100). Vid en jämförelse med prisnivån vid tiden före krigsutbrottet (augusti 1939) visar det sig, att björkved stigit i pris med i genomsnitt c:a 38 %, barrved med c:a 47 %, antracitkol med 33 % samt hushållskol och koks med vardera 54 %. Fotogenpriset har under samma tid fördyrats med i genomsnitt c:a 24 % och kokgas med c:a 12 %, under det att priset på elektrisk ström för belysningsändamål endast stigit med c:a 3 %.

Sammanfattning av prisförändringarna beträffande livsmedel, bränsle och lyse. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedels-, bränsle- och lysepriserna ägt rum i detaljhandeln från och med 1935 till 1 april 1940, meddelas i tab. 1 en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. De för den 1 januari, 1 april o. s. v. angivna indextalen grunda sig på prisnoteringar, som insamlats närmast föregående månad (december, mars o. s. v.). Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1935 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72, och årg. 1939, sid. 308.

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna den 1 april 1940 med 1935 års prisnivå, befinnes det, att rotsaker och frukt stigit med 43 %, mejeriprodukter och kött med resp. 29 och 28 %, bröd och fisk med resp. 26 och 23 %, specerier med 21 %, mjöl med 17 samt maltdrycker med 10 %. Inom bränsle- och lysegruppen ha ved samt kol och koks stigit med vardera 71 %, fotogen med 29 och kokgas med 12 %. Elektrisk ström (för belysningsändamål) har däremot sjunkit i pris med 6 %.

Bostad. Vad hyresposten beträffar, har densamma bibehållits oförändrad i avvaktan på resultatet av den allmänna hyresräkning, som ägde rum hösten 1939. Ifrågavarande resultat beräknas komma att föreligga i så god tid, att en omräkning av hyresposten kan ske vid nästa kvartalsskifte.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde under senare delen av kvartalets sista månad. Den nu slutförda undersökningen visar, att priserna å samtliga hithörande varuslag undergått ytterligare höjningar sedan föregående kvartal. Det särskilda indextalet för beklädnadsposten steg sålunda från 118 till 125; motsvarande tal för ett år sedan var 108 (1935 = 100). Tab. 2 ger en bild av prisnivåns förändringar för de olika varuslagen sedan år 1935. Den största stegringen visar fortfarande ullgarn med icke mindre än 87 %, under det att uppgången för övriga inom gruppen kläder noterade varor varierar mellan 6 % för damstrumpor av konstsilke och 44 % för skjortor. Skor ha fördyrats med i genomsnitt 28 %.

Skatter. Skatteberäkningarna verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd. årg. 1939, sid. 646). Vid den

Tab. 2. Indextal för beklädnad (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 apr. 1939	1 juli 1939	1 okt. 1939	1 jan. 1940	1 apr. 1940
Herrkostym, beställd o. konfektion	100	100	105	107	110	108	108	109	116	122
Vinteröverrock, konfektion	100	101	105	108	110	108	108	110	118	124
Arbetsblus	100	99	105	107	108	105	106	107	115	123
Skjorta	100	105	112	117	122	119	119	122	133	144
Kalsonger	100	100	107	110	113	110	110	112	122	133
Strumpor: herr-, ylle	100	103	110	113	117	114	114	116	128	139
dam-, konstsilke	100	96	97	96	96	94	94	96	101	106
barn-, bomull	100	99	104	106	107	105	105	107	114	121
Hatt, herr-	100	99	101	101	102	101	101	101	105	109
Ylletyg (t. damklänning) pr m	100	100	106	108	111	108	108	110	120	130
Bomullstyg (till dito) » »	100	100	105	107	109	106	107	109	116	124
Ullgarn » kg	100	104	127	119	123	112	112	128	152	187
S:a kläder[1]	**100**	**100**	**105**	**108**	**110**	**107**	**108**	**110**	**118**	**126**
Kängor av sportläder: herr-	100	103	108	111	113	110	110	112	122	131
barn-	100	103	109	113	116	113	114	115	124	130
» » boxkalv, herr-	100	102	106	110	111	109	109	110	118	125
Lågskor, dam-	100	102	106	110	111	109	109	111	119	126
Halvsulning o. klackning	100	100	106	110	111	110	111	111	115	119
Galoscher, herr-	100	99	107	105	99	102	102	95	95	109
S:a skodon	**100**	**102**	**107**	**111**	**112**	**111**	**111**	**111**	**118**	**124**
Kläder och skodon	**100**	**101**	**106**	**108**	**111**	**108**	**109**	**110**	**118**	**125**

omräkning, som nu verkställts, har hänsyn även tagits till den av urtima riksdagen 1939 beslutade värnskatten. Resultatet av omräkningen har blivit en höjning av skatteindex från 105 till 118, beroende dels på en genomsnittlig höjning av kommunalskattesatserna, dels på ovannämnda värnskatt. Den sistnämnda betyder dock för indexberäkningens normalfamilj ej mer än c:a 10 kr. eller c:a $^1/_3$ enhet å indextalet för samtliga levnadskostnader.

Tab. 3. Indextal för »övriga utgifter» (1935 = 100).

	1935	1936	1937	1938	1939	1 apr. 1939	1 juli 1939	1 okt. 1939	1 jan. 1940	1 apr. 1940
Möbler	100	100	105	108	114	115	114	116	118	118
Mattor, sängkläder, hushållslinne	100	100	104	104	105	102	102	104	115	120
Husgeråd, verktyg m. m.	100	100	108	110	112	109	109	111	121	126
Tvål och såpa	100	100	107	106	113	105	105	113	136	139
Tvätt	100	99	101	101	103	102	102	103	107	113
Kroppsvård	100	101	103	104	105	105	105	105	105	109
Sjukvård	100	100	99	97	95	94	94	94	97	97
Intellektuella ändamål	100	100	102	102	103	103	103	103	104	108
Förenings- o. försäkringsavg.	100	100	103	106	112	113	113	113	113	113
Nöjen och förströelser	100	100	101	104	105	103	104	106	106	109
Resor	100	99	98	98	98	98	98	98	98	100
Ränta å lån	100	91	91	91	91	91	91	91	91	91
Telefon, postporto, skrivmateriel	100	100	100	100	100	100	100	100	101	101
Arbetshjälp i hemmet	100	100	102	103	106	105	106	106	110	113
Tobak	100	99	98	98	100	98	98	98	110	110
Spritdrycker	100	100	100	102	121	104	112	112	174	174
»Övriga utgifter»[2]	**100**	**100**	**102**	**103**	**106**	**104**	**105**	**106**	**112**	**114**

[1] Utgiftssumman för kläder har kompletterats på sätt som angivits i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 650.
[2] Denna post omfattar även en mindre del ej specificerade utgifter. Beträffande grupperingen av de olika varuslagen och tjänsterna hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 53.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	100
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	139
1917	maj	174	108	190	170	109	130	152
	sept.	180	112	240	210	109	150	166
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	192
	1 april	229	112	280	270	114	185	206
	1 juli	258	112	286	285	114	195	219
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	242
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	267
	1 april	327	120	367	330	160	215	265
	1 juli	318	120	326	310	160	210	257
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	257
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	259
	1 april	287	130	333	370	290	230	265
	1 juli	287	130	372	390	290	235	270
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	281
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	271
	1 april	247	155	316	295	372	235	249
	1 juli	231	155	264	270	372	225	236
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	231
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	216
	1 april	184	163	196	225	264	200	195
	1 juli	178	163	188	210	264	195	190
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	190
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	182
	1 april	164	163	188	199	211	188	177
	1 juli	158	163	185	196	211	188	174
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	177
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	176
	1 april	160	178	183	192	173	185	173
	1 juli	155	178	182	192	173	183	171
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	174
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	178
	1 april	171	186	179	192	162	182	177
	1 juli	168	186	177	191	162	181	176
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	175
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	174
	1 april	158	188	170	188	185	179	173
	1 juli	156	188	168	187	185	180	172
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	171
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	171
	1 april	149	198	180	181	184	179	170
	1 juli	148	198	176	180	184	179	169
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	172
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	171
	1 april	152	199	166	184	183	179	171
	1 juli	156	199	164	185	183	179	173
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	172
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	170
	1 april	151	200	165	185	187	178	171
	1 juli	148	200	161	184	187	178	169
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	170
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	167
	1 april	140	205	160	181	176	178	165
	1 juli	138	205	159	180	176	178	164
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	163
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	161
	1 april	130	206	155	175	173	177	160
	1 juli	127	206	153	173	173	176	158
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	158
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	157
	1 april	125	206	149	168	172	177	157
	1 juli	124	206	146	168	172	177	156
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	156
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	154
	1 april	119	202	139	163	187	175	153
	1 juli	120	202	138	163	187	175	153
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	154
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	153
	1 april	120	202	136	165	191	174	153
	1 juli	123	201	136	166	191	174	155
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	155
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	155
	1 april	126	198	137	167	178	174	155
	1 juli	129	198	137	167	178	174	156
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	157
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	158
	1 april	134	196	140	169	170	172	158
	1 juli	134	196	139	169	170	173	158
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	157
1937	1 jan.	133	196	141	170	170	174	158
	1 april	137	195	143	174	166	176	161
	1 juli	138	195	148	179	166	177	162
	1 okt.	140	195	153	182	177	177	165
1938	1 jan.	142	195	154	183	177	177	165
	1 april	141	196	154	182	176	178	165
	1 juli	143	196	152	182	176	178	166
	1 okt.	145	196	150	181	181	178	167
1939	1 jan.	145	196	149	181	181	180	167
	1 april	145	198	149	181	188	180	168
	1 juli	147	198	147	182	198	182	169
	1 okt.	150	198	156	184	190	183	171
1940	1 jan.	154	198	164	197	190	195	178
	1 april	163	198	189	210	214	198	186

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig i huvudsak på priser under senare delen av kvartalets sista månad. Den nu avslutade undersökningen visar, att prisnivån stigit något sedan förra kvartalet till följd av prisförhöjningar å bland annat diverse inventarier, rengöringsmedel och tvätt, skolböcker och skönlitteratur samt biograf- och teaterbiljetter. Indextalet för posten »övriga utgifter» visade sålunda uppgång från 112 till 114 (1935 = 100). I tab. 3 meddelas indextal för de olika grupperna inom ovannämnda post.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Beträffande tillvägagångssättet vid indexberäkningarna hänvisas till den redogörelse härför, som återfinnes i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 643 o. f.

Resultatet av den nu senast utförda beräkningen, avseende prisläget omkring den 1 april 1940, redovisas i tab. 4 och 5.

Betraktar man förändringarna av samtliga levnadskostnader under det nu gångna kvartalet, finner man enligt tab. 5, att levnadskostnadsindex med år 1935 som basår stigit med fem enheter, från 114 till 119. Anknytes denna serie till den äldre med juli 1914 som bas (tab. 4) befinnes, att indextalet sedan förra beräkningstillfället stigit med åtta enheter, från 178 till 186.

Tab. 5. Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas.

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1935	100	100	100	100	100	100	**100**	1938 1 juli	111	99	111	108	104	103	**106**
1936 1 jan.	103	100	101	100	98	100	**101**	1 okt.	113	99	108	108	107	103	**107**
1 april	104	99	102	101	95	100	**101**	1939 1 jan.	113	99	108	108	107	104	**107**
1 juli	104	99	101	101	95	100	**101**	1 april	113	100	108	108	110	104	**108**
1 okt.	103	99	102	101	95	100	**101**	1 juli	114	100	107	109	110	105	**108**
1937 1 jan.	104	99	102	102	95	100	**101**	1 okt.	117	100	114	110	105	106	**109**
1 april	106	98	104	104	95	101	**103**	1940 1 jan.	120	100	120	118	105	112	**114**
1 juli	107	98	108	107	95	102	**104**	1 april	127	100	138	125	118	114	**119**
1 okt.	110	98	112	108	104	102	**105**								
1938 1 jan.	111	98	113	109	104	103	**106**								
1 april	110	99	112	109	104	103	**106**								

Ser man vidare på de i beräkningarna ingående huvudposterna, framgår av tab. 5, som delvis tidigare nämnts, att livsmedels- och beklädnadsposterna stigit med vardera sju enheter, posterna bränsle och lyse samt skatter med resp. aderton och tretton enheter samt posten »övriga utgifter» med två enheter.

Diagrammet å sid. 282 belyser ytterligare prisnivåns förändringar sedan 1935.

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den

(Forts. å sid. 294.)

	Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1919[1]	1920	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
1	Mjölk, oskummad	l	15	47	44	21	20	20	21	21	22	23	24	25
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	289	729	657	255	235	244	276	268	263	297	311	328
3	mat- (lands-)	»	218	727	651	240	220	224	253	253	250	281	294	312
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	624	524	190	175	147	170	177	189	183	186	212
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	433	376	129	125	127	141	135	133	148	160	165
6	Ägg, svenska, färska	»	142	568	482	161	142	135	140	154	170	180	179	183
7	Potatis: gammal	»	9	20	17	13	13	10	10	12	13	14	14	15
8	»	100 kg	.	1779	1348	950	948	727	726	896	975	1032	1066	1130
9	färsk, svensk	kg	23	29	55	36	22	22	18	26	25	22	23	24
10	Gula ärter, svenska	»	35	78	69	32	31	33	42	48	42	42	42	41
11	Bruna bönor	»	49	214	130	43	47	48	53	62	62	54	58	112
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	75	91	39	36	36	35	38	39	41	43	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	56	56	24	24	24	23	24	25	27	28	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	73	73	35	33	32	31	33	34	36	37	37
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	99	101	36	39	32	34	35	37	41	43	44
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	111	176	46	43	42	41	40	41	43	44	48
17	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	43	96	111	64	62	61	59	59	60	65	65	66
18	hårt knäckebröd	»	.	.	139	88	87	85	84	82	83	85	85	85
19	sötlimpa eller siktbröd	»	40	96	105	61	60	58	58	58	59	62	64	65
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	64	71	46	47	46	45	45	45	48	50	51
21	Vetebröd: *skorpor, ordinära*	»	78	230	254	141	138	136	134	132	132	137	141	144
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	116	128	75	74	72	71	72	73	76	78	80
23	billigaste sort » » mjölk	»	61	167	145	89	88	86	84	85	86	90	92	95
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	.	.	.	101	100	98	97	98	104	107	112
25	Nötkött, färskt: stek	»	116	563	398	181	163	148	156	179	193	191	197	214
26	soppkött	»	95	490	333	150	131	114	121	143	156	154	156	170
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	512	493	225	206	188	198	217	232	242	251	270
28	spädkalv	»	70	312	274	138	126	114	117	129	142	145	151	166
29	Fårkött, färskt, stek	»	130	600	431	218	201	187	192	205	217	226	237	255
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	.	159	142	147	172	189	184	190	205
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	605	449	147	141	142	136	177	196	198	220	228
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	619	470	153	147	148	141	182	200	202	223	232
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	172
34	Fisk, färsk: abborre	»	76	202	191	121	115	109	107	110	111	110	112	116
35	gädda	»	110	333	312	182	171	157	152	153	159	158	159	161
36	sill	»	35	110	102	68	63	61	62	62	61	61	65	71
37	strömming	»	89	114	106	68	62	59	57	57	57	58	61	63
38	torsk	»	57	160	139	97	92	89	87	89	89	88	90	90
39	rödspotta (spätta)	»	81	244	219	154	150	148	143	145	149	148	149	154
40	kolja	»	.	.	152	124	122	116	118	116	118	118	119	122
41	Salt sill, prima islands-	»	45	148	120	56	38	40	49	62	71	49	50	56
42	Kaffe, rostat, *santosblandning*	»	.	.	.	.	322	313	301	291	284	298	281	295
43	Socker, bit-	»	65	133	168	42	47	47	46	46	47	48	48	49
44	Salt, matsalt	»	10	32	31	16	16	16	16	15	15	15	15	16
45	Äpplen, ät-	»	.	.	.	.	127	105	97	101	94	94	105	94
46	Apelsiner, medelstora	dussin	.	.	.	.	138	115	111	115	115	125	131	126
47	Bananer, prima	kg	.	.	.	.	164	166	161	160	146	139	160	173
48	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	.	108	107	106	101	85	90	81	87
49	Vitkål, svensk	»	.	.	.	.	30	23	24	24	33	30	28	28
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	.	.	.	22	24	24	24	24	24	24	24
51	Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	15	15	16	16	16
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	.	36	35	35	35	34	33	33	33
53	Fotogen, Water White	l	21	71	60	24	23	24	22	20	20	20	21	22
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	.	17	17	17	17	17	17	17	17
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	740	2310	2395	1165	1070	945	920	945	995	1085	1145	1175
56	barr-, » »	»	595	1895	2310	890	820	725	715	730	765	845	900	930
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	—	2069	651	633	620	618	614	607	644	647	666
58	hushålls-(fyrkol), prima,	»	242	—	1664	300	292	288	287	291	294	344	347	348
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	.	445	434	437	452	459	577	577	588
60	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	.	.	.	.	427	419	421	436	446	565	569	580

[1] 44 orter.

Mars 1939	Juli 1939	Aug. 1939	Sept. 1939	Okt. 1939	Nov. 1939	Dec. 1939	Jan. 1940	Febr. 1940	Mars 1940	Marsprisernas procentuella förändringar sedan juli 1914	år 1935	mars 1939	aug. 1939	
25	25	25	25	25	25	26	26	26	26	+ 73·3	+ 23·8	+ 4·0	+ 4·0	1
316	335	341	341	341	342	342	342	342	342	+ 46·8	+ 27·6	+ 8·2	+ 0·3	2
301	315	322	323	325	327	328	329	329	330	+ 57·1	+ 30·4	+ 9·6	+ 2·5	3
203	212	215	219	224	226	228	229	230	230	+ 42·9	+ 29·9	+ 13·3	+ 7·0	4
160	170	170	170	170	171	171	171	171	170	+ 23·2	+ 25·9	+ 6·3	0·0	5
156	160	172	193	231	250	220	199	203	221	+ 93·9	+ 43·5	+ 41·7	+ 28·5	6
14	14	[1] 16	15	15	15	15	15	18	21	+ 133·3	+ 75·0	+ 50·0	+ 31·3	7
1095	1170	—	1121	1156	1178	1201	1219	1368	1710	·	+ 90·8	+ 56·2	—	8
—	31	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	41	41	44	[2] —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
111	115	113	110	122	121	118	117	115	113	+ 145·7	+ 82·3	+ 1·8	0·0	11
42	43	43	43	43	44	44	44	44	44	+ 41·9	+ 15·3	+ 4·8	+ 2·3	12
27	28	27	27	28	29	29	29	29	29	+ 38·1	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4	13
36	37	36	36	37	38	38	38	38	38	+ 40·7	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6	14
43	43	43	44	46	49	50	50	50	50	+ 38·9	+ 42·9	+ 16·3	+ 16·3	15
45	45	45	45	51	56	60	61	62	63	+ 61·5	+ 57·5	+ 40·0	+ 40·0	16
65	65	66	66	66	67	69	70	70	71	+ 73·2	+ 20·3	+ 9·2	+ 7·6	17
84	85	85	85	85	86	87	88	88	89	·	+ 8·5	+ 6·0	+ 4·7	18
64	65	66	67	67	67	68	72	73	74	+ 94·7	+ 27·6	+ 15·6	+ 12·1	19
50	50	51	51	52	52	52	55	56	57	+ 83·9	+ 26·7	+ 14·0	+ 11·8	20
142	143	144	145	147	147	148	153	156	158	+ 110·7	+ 19·7	+ 11·3	+ 9·7	21
78	79	82	82	84	84	85	88	89	89	+ 102·3	+ 23·6	+ 14·1	+ 8·5	22
93	94	96	97	98	99	99	103	104	104	+ 76·3	+ 22·4	+ 11·8	+ 8·3	23
108	110	113	115	118	120	121	129	133	134	·	+ 38·1	+ 24·1	+ 18·6	24
205	215	218	228	227	222	219	220	223	223	+ 89·0	+ 24·6	+ 8·8	+ 2·3	25
164	169	169	177	179	177	175	177	180	181	+ 86·6	+ 26·6	+ 10·4	+ 7·1	26
268	269	269	273	270	269	272	276	280	281	+ 114·5	+ 29·5	+ 4·9	+ 4·5	27
164	163	163	167	169	170	172	171	172	172	+ 149·3	+ 33·3	+ 4·9	+ 5·5	28
249	261	260	263	257	255	256	258	263	275	+ 102·2	+ 34·1	+ 10·4	+ 5·8	29
197	205	208	216	217	213	209	209	212	213	·	+ 23·8	+ 8·1	+ 2·4	30
229	223	226	229	229	228	228	228	230	230	+ 79·7	+ 29·9	+ 0·4	+ 1·8	31
231	228	230	234	234	233	233	234	236	235	+ 74·1	+ 29·1	+ 1·7	+ 2·2	32
169	171	172	174	175	176	175	176	177	178	·	·	+ 5·3	+ 3·5	33
123	111	112	116	114	117	122	122	126	130	+ 73·3	+ 18·2	+ 5·7	+ 16·1	34
164	168	168	166	164	164	168	170	182	196	+ 73·5	+ 28·1	+ 19·5	+ 16·7	35
63	76	74	84	73	75	75	72	71	73	+ 92·1	+ 17·7	+ 15·9	— 1·4	36
59	66	64	66	67	66	66	71	77	76	+ 105·4	+ 33·3	+ 28·3	+ 18·3	37
86	90	90	96	97	95	94	98	111	112	+ 103·6	+ 25·8	+ 30·2	+ 24·4	38
159	154	150	156	155	155	155	161	174	177	+ 121·3	+ 22·1	+ 11·3	+ 18·0	39
123	118	116	125	125	126	125	127	136	138	·	+ 19·0	+ 13·2	+ 19·0	40
50	50	55	60	69	71	71	72	72	72	+ 67·4	+ 16·1	+ 44·0	+ 30·9	41
287	288	288	289	290	291	368	368	369	370	·	+ 27·1	+ 28·9	+ 28·5	42
48	50	48	48	48	48	50	50	50	50	— 21·9	+ 8·7	+ 4·2	+ 4·2	43
15	15	15	16	19	19	20	20	20	20	·	+ 33·3	+ 33·3	+ 33·3	44
107	113	94	57	61	65	74	89	96	109	·	+ 7·9	+ 1·9	+ 16·0	45
117	123	123	126	140	140	146	133	131	142	·	+ 23·5	+ 21·4	+ 15·4	46
164	164	164	164	208	184	208	209	209	209	·	+ 30·6	+ 27·4	+ 27·4	47
83	84	84	85	91	97	100	104	108	110	·	+ 8·9	+ 32·5	+ 31·0	48
25	36	29	24	24	24	26	32	44	52	·	+ 116·7	+ 108·0	+ 79·3	49
24	24	24	24	24	24	24	26	26	26	·	+ 8·3	+ 8·3	+ 8·3	50
16	16	16	16	16	16	16	16	17	17	+ 183·3	+ 13·3	+ 6·3	+ 6·3	51
33	32	32	33	33	33	33	33	33	33	·	— 5·7	0·0	+ 3·1	52
21	21	21	24	24	25	25	26	26	26	+ 30·0	+ 30·0	+ 23·8	+ 23·8	53
17	17	17	17	17	17	17	18	19	19	·	+ 11·8	+ 11·8	+ 11·8	54
1125	1130	1125	1220	1265	1285	1290	1355	1455	1550	+ 112·3	+ 64·0	+ 37·8	+ 37·8	55
895	890	885	975	1005	1030	1040	1105	1195	1300	+ 122·2	+ 78·1	+ 45·3	+ 46·9	56
634	636	637	679	693	766	769	784	848	847	+ 116·1	+ 37·9	+ 33·6	+ 33·0	57
324	325	326	365	380	415	416	423	508	502	+ 119·2	+ 72·5	+ 54·9	+ 54·0	58
510	513	517	548	561	624	630	636	795	796	·	+ 76·1	+ 56·1	+ 54·0	59
500	503	506	545	561	618	623	630	776	780	·	+ 78·9	+ 56·0	+ 54·2	60

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [2] Fr. o. m. oktober 1939 saknas noteringar på grund av statsbeslag.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	1	29	28	26	25	26	26	27	25	26
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	344	340	340	340	340	340	340	340	335
3	mat- (lands-)	»	326	326	335	335	338	331	324	326	326
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	246	239	236	240	243	240	243	215	220
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	170	170	170	170	170	170	170	170	170
6	Ägg, svenska, färska	»	220	231	237	236	229	230	235	214	224
7	Potatis: gammal	»	26	24	21	22	24	25	23	18	20
8	»	100 kg	—	2000	1660	1667	2250	2000	2075	1650	1600
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Bruna bönor	»	117	103	117	110	100	123	111	110	104
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	44	43	44	43	45	44	43	43	42
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	29	28	27	31	27	31	30	30	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	39	37	37	38	37	38	36	38	36
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	53	48	48	50	46	50	48	50	50
16	ris-, burma-, moulmein el. sv., prima	»	71	64	55	65	63	70	74	61	62
17	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	73	73	66	71	65	76	70	76	74
18	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	101	100	83	90	84	91	89	93	89
19	sötlimpa eller siktbröd	»	79	83	85	80	69	82	81	77	74
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	63	52	50	53	46	69	63	60	60
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	165	110	153	156	158	166	169	146	150
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	89	84	115	79	74	95	96	92	86
23	billigaste sort » » mjölk	»	129	96	120	97	100	107	112	107	98
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	151	156	127	122	100	137	152	142	135
25	Nötkött, färskt: stek	»	238	229	235	220	219	215	225	209	229
26	soppkött	»	180	168	160	173	182	184	207	187	189
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	308	298	310	265	298	284	293	280	278
28	spädkalv	»	—	155	175	—	—	—	—	180	186
29	Fårkött, färskt, stek	»	339	305	320	290	288	309	348	284	265
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	240	210	221	205	184	202	210	204	217
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	245	240	238	220	219	239	248	216	240
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	243	235	238	220	218	244	248	217	239
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	196	173	190	181	170	199	189	189	191
34	Fisk, färsk: abborre	»	164	—	155	120	138	—	119	96	—
35	gädda	»	243	210	200	191	190	198	199	200	210
36	sill	»	70	73	69	66	74	73	76	69	80
37	strömming	»	80	72	69	64	72	72	66	74	90
38	torsk	»	135	129	135	139	100	132	127	125	100
39	rödspotta (spätta)	»	182	180	179	190	185	197	187	172	163
40	kolja	»	140	146	145	144	139	154	169	142	137
41	Salt sill, prima islands-	»	77	70	64	69	69	70	75	69	70
42	Kaffe, rostat, santosblandning	»	399	393	373	369	357	387	393	372	370
43	Socker, bit-	»	47	48	50	50	49	49	49	48	50
44	Salt, matsalt	»	22	20	20	20	19	24	18	19	20
45	Äpplen, ät-	»	109	106	131	123	97	128	121	68	88
46	Apelsiner, medelstora	dussin	188	136	181	148	120	145	196	119	128
47	Bananer, prima	kg	200	200	205	210	210	210	200	210	210
48	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	122	108	107	104	97	120	110	103	104
49	Vitkål, svensk	»	64	57	50	68	25	66	67	50	66
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	25	26	28	25	24	28	28	25	25
51	Svagdricka	l	25	18	18	16	16	20	25	15	15
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	28	30	23	38	30	32	35	33	38
53	Fotogen, Water White	l	27	27	28	26	25	27	26	25	25
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	12	25	17	25	[1] 15	13	17	—	23
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1950	1950	1620	1525	1825	1820	1740	1590	1575
56	barr-, » »	»	1700	1435	1365	1405	1525	1565	1540	1285	1350
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	785	780	808	828	845	937	860	930	975
58	hushålls- (fyrkol), prima,	»	495	500	548	530	—	553	490	590	550
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	790	709	823	783	797	904	799	900	904
60	c:a 40—60 el. 60—80 mm,	»	743	736	790	750	783	835	739	899	851

[1] Priset för december 1939, som uppgavs till 20 öre, skall vara 15 öre. — [2] Det lägre medelpriset

Vänersborg	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Halmstad	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
25	24	26	25	26	26	25	25	25	25	25	24	25	25	28	25	1
335	330	340	338	335	340	335	335	335	335	335	335	340	340	345	348	2
303	325	329	328	325	323	325	—	—	—	—	—	315	325	335	340	3
245	220	234	233	248	244	232	236	221	235	233	234	208	235	244	235	4
170	170	170	169	170	170	175	170	170	170	170	170	170	174	170	170	5
199	207	207	220	185	233	206	208	206	205	203	195	213	202	231	214	6
18	17	20	18	—	19	15	19	20	19	18	15	17	19	23	23	7
1700	950	1680	1700	—	1083	1150	—	1359	1372	1432	986	1054	1833	1859	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
104	120	169	105	97	115	145	110	132	100	118	142	118	116	121	100	11
43	45	42	43	45	45	43	44	43	45	44	43	43	44	45	45	12
27	32	27	27	29	30	29	29	32	30	28	29	29	26	29	30	13
37	40	36	37	37	39	37	38	38	39	38	37	36	36	37	37	14
50	50	49	47	51	50	50	51	49	50	51	50	50	48	51	50	15
68	70	71	60	74	72	70	83	67	63	67	69	59	57	79	55	16
72	70	72	69	75	72	71	78	73	71	73	74	73	74	78	73	17
86	100	91	91	96	89	95	102	94	95	88	83	88	92	95	87	18
56	55	59	60	72	70	50	55	57	61	58	55	55	62	81	70	19
44	43	47	50	63	60	40	41	43	47	47	43	45	58	68	65	20
144	175	135	165	156	174	178	140	153	133	115	167	140	125	148	148	21
69	67	92	100	97	116	—	86	—	—	—	64	—	82	105	98	22
77	85	102	88	120	135	152	89	94	92	78	83	94	107	127	100	23
127	125	119	150	142	133	150	99	117	119	118	105	109	113	140	138	24
210	220	208	208	225	222	192	242	240	243	249	233	217	203	238	230	25
176	161	179	175	177	195	166	215	195	202	219	187	193	168	186	187	26
250	252	254	293	265	276	265	[1]290	290	289	299	283	262	217	285	283	27
—	160	177	163	—	—	170	180	182	175	183	171	165	—	179	—	28
242	287	273	273	257	256	265	280	251	274	303	—	273	251	305	320	29
198	202	198	200	205	208	200	220	200	225	242	208	213	199	216	218	30
218	220	204	235	234	220	205	220	223	230	220	210	223	217	246	230	31
223	225	214	235	234	220	220	250	253	243	239	230	248	221	243	230	32
193	174	178	170	201	180	166	153	155	174	168	133	192	181	179	170	33
121	—	—	78	—	—	—	—	123	—	—	—	—	—	175	—	34
189	200	229	180	—	190	226	220	213	213	198	—	200	192	215	—	35
82	74	—	60	100	—	97	76	84	72	79	—	95	73	58	59	36
85	73	80	70	90	60	80	72	—	—	81	70	100	85	87	77	37
113	114	130	100	148	97	100	91	87	69	80	110	89	72	73	78	38
178	144	—	—	—	—	200	182	187	167	166	—	174	151	173	148	39
125	134	140	—	—	—	188	167	155	—	—	—	150	124	108	121	40
73	80	68	68	70	69	73	79	81	68	76	79	70	66	78	67	41
368	350	347	371	377	398	350	360	369	369	357	369	367	347	378	393	42
50	50	50	49	54	50	49	48	47	49	49	48	51	50	49	49	43
20	20	21	19	20	20	21	20	20	19	20	20	19	20	20	18	44
105	120	113	70	105	109	87	117	94	83	84	67	125	116	117	131	45
105	140	146	160	237	133	130	120	126	135	119	104	116	110	148	162	46
210	210	210	210	—	210	205	200	200	205	205	205	205	210	200	200	47
110	120	110	103	114	112	103	109	94	97	112	110	101	108	119	110	48
60	25	53	—	—	50	28	48	46	47	54	40	53	55	55	48	49
25	25	28	25	29	27	28	26	27	28	27	27	29	25	27	25	50
15	20	17	15	18	15	14	15	14	14	15	12	16	12	17	20	51
31	39	37	39	39	37	22	36	30	35	30	32	40	37	25	34	52
25	25	25	25	25	26	25	25	25	25	25	25	24	26	25	25	53
—	—	20	20	27	19	20	18	15	20	18	20	—	—	16	—	54
1500	1400	1270	1500	—	1550	1800	1915	1600	1800	2100	1900	1600	1725	2400	1550	55
1050	1200	1015	1300	1500	—	1600	1815	1400	1750	2000	1700	1400	1475	2000	1325	56
—	900	780	790	—	800	—	790	835	—	825	853	775	825	825	830	57
—	500	460	470	—	400	425	455	460	480	470	431	445	480	480	493	58
925	—	760	760	—	753	750	767	820	833	770	713	750	770	722	822	59
925	—	745	740	—	797	750	692	770	833	720	713	690	720	674	781	60

[1] för mars 1940 beror på ändrad noteringsbestämmelse.

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	25	27	24	24	27	27	27	27	26
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	343	350	345	340	340	340	340	335	340
3	mat- (lands-)	»	323	337	325	317	327	330	302	319	330
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	247	234	234	228	228	238	240	220	232
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	170	170	176	170	170	170	170	170	177
6	Ägg, svenska, färska	»	215	219	229	209	231	232	201	218	241
7	Potatis: gammal	»	27	20	21	20	24	18	25	20	24
8	»	100 kg	2345	—	1920	—	2100	1600	1800	1763	2240
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Bruna bönor	»	119	117	116	115	102	108	118	100	105
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	44	43	44	44	44	45	44	43	44
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	29	29	27	29	28	28	30	28	29
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	37	37	37	37	38	38	38	36	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	48	46	51	49	50	50	50	50	48
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	66	60	72	58	60	60	65	56	62
17	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	74	78	73	69	74	67	75	66	65
18	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	94	98	89	84	94	89	95	82	87
19	sötlimpa eller siktbröd	»	75	98	92	77	76	75	78	74	74
20	*grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)*	»	66	65	70	47	63	55	66	60	53
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	157	180	121	140	202	160	170	154	153
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	95	105	83	77	93	100	73	86	78
23	billigaste sort » » mjölk	»	109	118	79	91	103	95	95	107	90
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	122	151	150	108	133	140	118	133	132
25	Nötkött, färskt: stek	»	233	231	243	220	230	220	220	216	218
26	soppkött	»	193	195	175	179	182	187	176	174	165
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	270	265	263	252	282	263	277	282	290
28	spädkalv	»	150	150	162	180	152	—	177	157	—
29	Fårkött, färskt, stek	»	242	269	245	257	276	—	248	275	298
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	229	202	220	219	230	199	206	217	220
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	243	238	230	220	234	227	240	226	240
32	salt, *svenskt (sidfläsk)*	»	250	239	238	220	230	—	240	226	240
33	Fläskkorv, ej delikatess-	»	200	170	200	152	170	160	200	180	196
34	Fisk, färsk: abborre	»	150	142	98	—	138	—	149	80	138
35	gädda	»	150	205	153	204	158	170	194	189	203
36	sill	»	78	84	76	78	62	64	80	80	74
37	strömming	»	93	84	84	82	75	74	78	75	73
38	torsk	»	150	106	92	122	101	120	110	96	106
39	rödspotta (spätta)	»	181	178	150	—	171	170	—	181	192
40	kolja	»	145	141	128	137	121	122	143	136	136
41	Salt sill, prima islands-	»	74	70	70	70	75	71	80	65	68
42	Kaffe, rostat, santosblandning	»	385	367	368	363	373	352	370	363	360
43	Socker, bit-	»	49	50	49	50	51	51	51	48	50
44	Salt, matsalt	»	20	20	20	20	20	20	20	19	20
45	Äpplen, ät-	»	113	97	123	103	108	108	92	96	116
46	Apelsiner, medelstora	dussin	111	141	119	106	147	144	140	112	152
47	Bananer, prima	kg	205	205	210	210	210	210	210	210	210
48	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	103	109	110	101	113	94	110	104	112
49	Vitkål, svensk	»	60	57	18	—	40	50	40	52	60
50	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	31	28	25	25	30	25	25	25	25
51	Svagdricka	l	20	20	14	14	16	15	20	15	15
52	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	[1] 30	25	35	34	37	27	30	26
53	Fotogen, Water White	l	25	23	25	25	25	26	27	26	26
54	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	19	—	24	—	18	—	—	14	22
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1800	1800	1600	1400	1500	1400	1350	1685	1680
56	barr-, » »	»	1400	1375	1250	950	1250	900	1150	1485	1330
57	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	888	900	850	950	790	850	850	925	800
58	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	525	558	550	—	495	595	525	543	500
59	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	792	746	903	880	798	820	880	822	770
60	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	837	776	874	811	773	820	880	816	745

[1] Priset för december 1939, som uppgavs till 33 öre, skall vara 30 öre.

Falun	Avesta	Ludvika	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Gällivare o. Malmberget	Kiruna	Samtliga orter	
26	27	27	27	27	27	27	27	28	28	28	28	31	31	30	**26**	1
345	344	345	345	344	345	354	350	340	345	340	340	360	350	360	**342**	2
344	340	322	342	338	345	241	337	338	345	340	306	358	336	340	**330**	3
222	228	228	238	202	222	230	224	234	218	214	213	208	220	225	**230**	4
170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	173	**170**	5
233	229	220	223	219	232	235	230	226	229	224	224	230	238	240	**221**	6
22	20	22	18	19	20	21	19	21	19	19	—	20	25	20	**21**	7
1975	1900	1875	1675	1762	1867	1900	1660	—	1800	1700	1120	1800	2240	—	**1710**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
115	106	91	115	118	106	114	103	—	118	117	100	110	100	107	**113**	11
46	44	44	44	46	45	46	47	47	46	46	44	46	46	48	**44**	12
30	29	27	29	29	29	30	29	30	30	29	29	32	31	30	**29**	13
38	38	37	38	37	38	39	39	41	39	40	38	41	40	40	**38**	14
48	56	47	48	45	53	50	52	53	49	50	51	51	50	52	**50**	15
59	68	50	65	57	59	51	51	58	64	41	53	60	60	58	**63**	16
72	67	60	65	60	67	72	66	72	73	69	71	69	63	70	**71**	17
84	80	77	77	77	85	83	78	86	86	89	80	85	83	90	**89**	18
89	79	75	79	67	77	81	74	80	76	76	85	88	91	92	**74**	19
60	—	69	—	62	74	68	66	—	66	61	—	75	—	—	**57**	20
141	151	153	177	172	186	186	169	173	150	170	130	180	218	—	**158**	21
110	87	77	92	89	93	96	86	86	76	100	75	80	90	96	**89**	22
126	—	92	—	99	120	109	99	121	128	—	—	—	—	—	**104**	23
136	160	152	143	137	149	165	148	149	128	150	120	145	130	156	**134**	24
241	226	250	222	203	240	212	207	205	186	196	185	238	231	270	**223**	25
178	180	163	200	166	173	167	163	173	169	166	160	198	176	200	**181**	26
289	263	305	314	283	298	274	247	300	294	—	—	330	288	320	**281**	27
180	158	—	180	163	187	176	154	168	170	184	180	191	175	180	**172**	28
258	259	—	313	306	301	262	221	280	238	300	215	—	235	238	**275**	29
220	210	220	224	202	220	210	205	205	216	225	190	239	215	245	**213**	30
256	232	234	237	213	240	236	224	230	222	226	225	252	240	238	**230**	31
254	233	230	240	215	240	236	220	234	230	230	220	270	240	265	**235**	32
180	174	180	179	150	185	178	175	174	173	180	155	180	180	200	**178**	33
149	151	175	155	100	—	—	—	129	—	—	—	—	—	75	**130**	34
175	217	245	190	200	—	226	188	199	181	175	—	160	—	133	**196**	35
60	60	70	60	—	60	75	63	67	80	75	—	53	—	—	**73**	36
70	66	81	70	83	65	75	68	71	83	75	—	74	65	72	**76**	37
140	146	150	120	125	125	150	130	116	125	100	—	80	—	60	**112**	38
200	182	220	173	180	—	200	—	178	180	—	—	160	—	160	**177**	39
150	146	170	120	150	150	125	—	127	125	—	—	90	—	80	**138**	40
69	69	64	71	58	69	88	88	76	70	70	83	77	66	88	**72**	41
370	375	363	365	367	375	369	364	387	369	360	368	373	360	385	**370**	42
48	49	49	50	50	54	55	55	55	52	53	52	52	52	56	**50**	43
18	18	20	20	18	18	20	20	20	18	20	23	21	20	20	**20**	44
60	139	113	125	113	103	142	107	128	116	138	110	120	114	133	**109**	45
—	136	110	152	141	178	161	140	130	159	175	145	150	131	175	**142**	46
210	210	210	210	210	210	210	210	215	220	215	220	215	225	225	**209**	47
121	113	103	115	96	125	132	108	136	110	128	108	115	110	110	**110**	48
25	50	53	60	57	58	62	54	65	60	70	65	—	60	60	**52**	49
25	25	25	26	24	26	25	26	28	25	27	30	27	29	28	**26**	50
12	15	15	15	15	15	20	19	20	18	18	20	23	23	25	**17**	51
27	33	34	34	39	35	36	36	37	25	33	54	35	28	28	**33**	52
28	27	27	27	24	27	28	27	29	29	29	28	29	27	30	**26**	53
21	—	—	—	18	—	20	—	—	18	—	—	—	—	—	**19**	54
1600	1425	1300	1150	1525	1200	1400	1215	1100	1280	1000	800	—	1200	1300	**1550**	55
1400	1175	1000	850	1300	925	1200	1015	800	990	900	650	—	1000	1000	**1300**	56
890	825	850	1000	775	815	795	850	—	910	—	—	750	—	900	**847**	57
—	540	520	650	455	495	500	490	—	565	—	—	350	—	525	**502**	58
736	780	774	938	778	795	745	730	—	902	643	—	682	—	—	**796**	59
724	740	820	865	832	789	770	740	—	863	686	—	682	802	—	**780**	60

15:e ingår. Generalindextalen för mars 1940 ävensom för närmast föregående månad och för mars åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept.	Mars	Mars	Mars	Febr.	Mars
1931	1937	1938	1939	1940	1940
100	102·9	105·6	106·2	116·8	117·7

Jämföres denna konsumtionsprisindex, omräknad med år 1935 som basår, med socialstyrelsens levnadskostnadsindex, befinnes trots vissa avvikelser i beräkningsgrunderna god överensstämmelse råda mellan båda indexserierna, vilket framgår av nedanstående tablå.

	1936				1937				1938				1939				1940	
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4
Soc:s index	101	101	101	101	101	103	104	105	106	106	106	107	107	108	108	109	114	119
Riksb:s index	101	101	100	101	101	102	103	105	105	105	105	105	106	106	106	108	113	117

Parti- och minutpriser. En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tab. 6. De här meddelade månadsindextalen i kommerskollegii och finanstidningens serier ha daterats i överensstämmelse med socialstyrelsens indextal, varför alltså de som t. ex. 1 januari, 1 april o. s. v. rubricerade indextalen grunda sig på prismaterial från föregående december resp. mars månader o. s. v. Siffrorna visa, huru mycket snabbare den av krigsförhållandena orsakade prisstegringen påverkat partipriserna än detaljpriserna.

Tab. 6. Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige (år 1935 = 100).

	Socialstyrelsens index		Kommerskollegii partiprisindex												Finanstidningens partiprisindex (1914 = 100)
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle o. lyse	Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Ej el. oväsentl. bearb. varor	Väsentligt bearb. varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Metaller o. met.ind.varor	Hudar och läderv aror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror	
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111
1936 . . .	101	104	102	101	104	101	104	101	104	101	106	101	102	116
1937 . . .	104	108	114	106	120	108	108	107	129	127	118	107	109	139
1938 . . .	106	111	111	106	114	107	114	104	119	118	108	88	102	128
1939 . . .	109	115	115	109	121	108	120	105	138	124	114	79	104	133
1 april 1939	108	112	109	106	113	105	118	102	116	115	108	77	99	121
1 dec. »	·	118	128	116	137	118	127	111	176	144	127	85	117	152
1 jan. 1940	114	120	132	118	143	120	128	115	199	146	129	86	120	157
1 febr. »	·	122	136	123	146	124	130	120	217	148	134	86	126	163
1 mars »	·	125	138	125	149	125	130	122	231	147	134	86	130	169
1 april »	119	128	140	126	153	127	130	123	256	149	136	85	133	176

Litteraturöversikt.

(Mars 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

Sverige.

EKELÖF, G. Arbetsledareinstitutets verksamhet 1939. Industriförbundets meddelanden 1940, nr 1.

HOLMSTRÖM, H. Rekryterings- och befordringsförhållanden, m. m. vid svenska privatbanor under femtio år. Sv. järnvägstidningen 1940, nr 5.

RAHM, H. Kommunala kristidsförbund. Förvaltningsrättslig tidskrift 1940, nr 1.

SJÖGREN, G. W. Om statens allmänna fastighetsfond. Förvaltningsrättslig tidskrift 1940, nr 1.

»Konstig samhällsanda». [Militär tjänst och civil anställning.] Sv. underbefälstidning 1940, nr 9.

Rationaliseringsutredningen under diskussion. Affärsekonomi 1940, nr 3.

Återblick. [Kvinnorna i förvärvsarbetet och samhällslivet.] K. K. F:s meddelande 1940, nr 3.

Amerikas förenta stater.

BROWNE, H. F. Labor relations in 1939 in retrospect. The conference board management record 1940, nr 1.

Production, employment, and pay rolls in 1939. Labor information bulletin 1939, nr 9.

Second labour conference of American states. Industrial and labour information 26 febr. 1940.

Finland.

Finland kämpar för sin frihet. [Kollektivavtal, arbetsförhållanden.] Byggnadsträarbetaren 1940, nr 3.

Pris, löner och konsumtion i krigstid. Industritidningen 1940, nr 1/2.

Nederländerna.

MILL, A. N. VAN. De beteekenis der prijsstijging voor de economische bedrijvigheid en voor het werkloosheidsvraagstuk. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1940, nr 2.

Storbritannien.

Emergency legislation. Labour mars 1940.

Report of the royal commission on the distribution of the industrial population. The Ministry of labour gazette 1940, nr 2.

Tyskland.

BURGSCHMIDT, P. Erfahrungen mit der Volks-, Berufs- und Betriebszählung 1939. Allg. statistisches Archiv B. 29, s. 165.

GUTH. Statistik der deutschen Industrieorganisation. Sachliche und organisatorische Probleme. Allg. statistisches Archiv B. 29, s. 140.

Sechs Monate Kriegssozialpolitik. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 7.

Arbetarskydd.

Sverige.

OLJELUND, S. Socialt vid Götaverken. Metallarbetaren 1940, nr 12/13.

STARLAND, H. Arbetsplatsens skyddsfrågor. Arbetarskyddet 1940, nr 2.

Storbritannien.

FRISTEDT, A. E. Det engelska arbetarskyddets utveckling och nuvarande läge. Metallarbetaren 1940, nr 12/13.

Arbetslön och arbetstid.

SKARPHAGEN. Sonetariffers betydning for næringslivet. Arbeidsgiveren(Norge) 1940, nr 6.

The influence of the war and mobilisation on hours of work and rest periods. International labour review mars 1940.

Sverige.

MEHR, HJ. Olika faller ödets lotter... Stats- och kommunalanställdas avlöning under beredskapstjänst. Metallarbetaren 1940, nr 10.

Dyrtidstillägg och beredskapslöner dryftas av Stockholmskretsen. Journalisten 1940, nr 3.

Familjetillägg i lönesystemet. Folkskollärarnas tidning 1940, nr 9.

Reservunderbefälets avlöningsförhållanden. Sv. underbefälstidning 1940, nr 10.

Springbudens arbetsförhållanden. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 11.

Frankrike.

Overtime pay in France. Industrial and labour information 12 febr. 1940.

Soc. rådsrepublikernas union.

[LINDE, E.] Löner och priser i Sovjet. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 12/13.

Tyskland.

KNOLLE. Der Frauenlohn im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 8/9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Diskriminering av äldre arbetare. Industriförbundets meddelanden 1940, nr 1.

Sverige.

LANDELIUS, C. Ryska metoder mot svensk arbetskraft för 100 år sedan. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 12/13.

Svensk arbetsmarknad under devalveringsperioden. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 12/13.

Nederländerna.

VASTBINDER, W. A. Psychotechnisch onderzoek van werkloozen. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1940, nr 2.

VERHEUL, W. Voorkoming van ontslag van gemobiliseerden. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1940, nr 3.

Norge.

Den norske arbeiderrörsla under krisa. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1940, nr 3.

Storbritannien.

LAMMING, G. N. Arbetskraftens organisation i krigets England. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 10.

Persons unemployed for a year or more at 1st January, 1940. Analysis by age, duration of unemployment and occupation. The Ministry of labour gazette 1940, nr 2.

Tyskland.

MENNE, O. Die jugendlichen Ungelernten und ihr Arbeitseinsatz. Soziale Praxis 1940, nr 4.

SELDTE, F. Arbeitskraft und Wehrkraft sind eins. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 6.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

KASTMAN, GRETA. Gemensamma tvättinrättningar på landsbygden. Sunt förnuft 1940, nr 2.

MEHR, HJ. Social bostadspolitik för de gamla. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1940, nr 3.

SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. Byggnadssubvention? (Yttrande.) Industria 1940, nr 6.

WANHEIM, G. Bostadsförhållandena i Trelleborg. Sv. stadsförbundets tidskrift 1940, nr 2.

YVE, H. Kooperativ bostadsförsörjning. S. A. P. information 1940, nr 4.

Bostadsförsörjningens nutidsläge. Byggnadsvärlden 1940, nr 9.

Danmark.

Maanedligt Byggeomkostningsindeks. Statistiske Efterretninger 1940, nr 10.

Tyskland.

DURST. Die neue Reichsstelle für Wohnungs- und Siedlungswesen. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 7.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

MEIDNER, R. Familjeunderstöd åt de inkallade. Tiden 1940, nr 3.

Sverige.

HÖJER, K. J. Användning av begreppen »obemedlad» och »mindre bemedlad» inom olika delar av socialvården. Tidskrift för fattigvård 1940, nr 2.

[KNÖÖS, H.] Modersömhet i stället för fängelse skall bota ungdomsbrottslighet. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 3.

RINGENSON, S. Spörsmål för kronans karl. Inkallades penningbidrag och familjeunderstöd. Metallarbetaren 1940, nr 7.

Förslag till omläggning av fattigvårdsstatistiken. Tidskrift för fattigvård 1940, nr 2.

Ett uppslag rörande mödrahjälpens organisation. Sunt förnuft 1940, nr 2.

Amerikas förenta stater.

KEMP, MAUDE v. The rural child-welfare worker and her job. The child sept. 1939.

Norge.

GARBOE, A. En norsk Læges Studier paa Börne- og Ungdomsforsorgens Omraade. Börnesagens Tidende 1940, nr 6.

Tyskland.

ZSCHUCKE. Die praktische Durchführung der Unterstützung für Dienstverpflichtete. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 8/9.

Föreningsväsen.

Fagorganisasjonens stilling i de krigförende land. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1940, nr 2.

Danmark.

I Fremgangens Tegn. En halv Million Medlemmer i De samvirkende Fagforbund. Arbejderen 1940, nr 6.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

MAUNSBACH, A. B. Om folktandvårdsförfattningarnas tillämpning under år 1939 och därmed sammanhängande spörsmål. Tidskrift för fattigvård 1940, nr 2.

TEGENDAHL, E. Förmåner under sjukdom, som utgå från statsverket vid militärtjänstgöring. Sv. sjukkasse-tidning 1940, nr 3.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

Glimtar från arbetets Sverige. [Från kolonat i Norrland.] Sunt förnuft 1940, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

LALOIRE, M. Du contrat de travail au statut de l'entreprise. Revue du travail 1940, nr 2.

Sverige.

AHLÉN, A. Avtalsuppgörelsen. Byggnadsindustrin 1940, nr 3.

B[RUNIUS], A. Indexavtalet en modus operandi. Industria 1940, nr 5.

CHRISTENSEN, CHR. Krisavtalens bedrägeri. Syndikalismen 1940, nr 1.

WALLIN, H. Kommunalarbetaravtal i kristider. Sv. stadsförbundets tidskrift 1940, nr 2.

Förhandlingsrätten berövas lärarna. Sv. lärartidning 1940, nr 10.

Det nya avtalet. Textilarbetaren 1940, nr 1.

Finland.

Kommunikén från arbetarnas och arbetsgivarnas centralorganisationer. Industritidningen 1940, nr 1/2.

Frankrike.

Influence de la guerre sur les contrats de travail préexistants d'après la jurisprudence de 1914–1918. Bulletin du ministère du travail 3 kv. 1939.

Norge.

Dyrtidsordninga vedtatt etter Riksmeglingsmannens forslag. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1940, nr 2.

Kooperation.

POISSON, E. The fundamental principles of co-operation. Review of international co-operation 1940, nr 1.

SHENKMAN, I. M. War-time taxation and co-operative economy. Review of international co-operation 1940, nr 2.

Sverige.

ELLDIN, H. Funderingar över medlemsråd. Kooperatören 1940, nr 3.

Danmark.

NIELSEN, K. Kooperationen og den danske Arbejderbefolkning. Kooperatören 1940, nr 3.

Schweiz.

HANDSCHIN, H. Femtio år av schweizisk kooperation. Kooperatören 1940, nr 5.

Levnadskostnader.

SHENKMAN, I. M. Price regulation in war-time. Review of international co-operation 1940, nr 1.

Sverige.

BJÖRK, L. Socialstyrelsens levnadskostnadsindex. Vår stad 1940, nr 2.

HÖJER, E. W. Hushållsbränslet. Från departement och nämnder 1940, nr 4.

OLSSON, HELMER. Priser i kristid. Vi 1940, nr 10.

SCHAGER, N. Vår bränsleförsörjning. Sunt förnuft 1940, nr 2.

Brödtillverkning efter vikt. Sv. bageritidskrift 1940, nr 3.

Den rätta kursen. [Prisstegringen.] Sv. bageritidskrift 1940, nr 3.

Amerikas förenta stater.

The cost of living in the United States in 1939. The conference board economic record 1940, nr 3.

Norge.

REUTZ, JOHANNE. Indeks og indeksregulering. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1940, nr 2.

Schweiz.

Erhebung über Haushaltungsrechnungen 1936/37. Die Volkswirtschaft 1940, nr 2.

Überprüfung der gewichtung im Landesindex der Kosten der Lebenshaltung. Die Volkswirtschaft 1940, nr 2.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

BARCK-LAGERGREN, KAJSA. Yrkesrådgivning. Morgonbris 1940, nr 3.

Amerikas förenta stater.

THORELLI, H. Yrkesskolan vid ett amerikanskt verkstadsföretag. Affärsekonomi 1940, nr 3.

Nykterhetsfrågan.

Alkoholpolitik under krigstid. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 2.

Sverige.

ENGLUND, E. Om lagstiftning till nykterhetens främjande, dess verkan och arter. Tirfing 1940, nr 1.

F[URUSKOG], J. Vårt verkliga program. 4:e och sista artikeln om Godtemplarordens ideologi. Reformatorn 1940, nr 12/13.

JOHANSSON, ELIN. Hur en nykterhetsnämnd arbetar. Morgonbris 1940, nr 3.

PERS, A. Nykterheten i min levnad. Reformatorn 1940, nr 10.

ÅMAN, A. Ha vi råd att slopa länsnykterhetsnämnderna? Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 2.

Italien.

SOLBRIG. Von Stand und Entwicklung der Alkoholfrage und Alkoholbekämpfung in Italien. Forschungen zur Alkoholfrage 1939, nr 4.

Socialförsäkring.

SCHUCHARDT, H. E. Der Kampf gegen die Tuberkulose in der Sozialversicherung der Kulturstaaten. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1939, nr 6.

Sverige.

JERNEMAN, T. Vem får folkpension? Arbetarskyddet 1940, nr 2.

LIEDSTRAND, E. Den svenska liv- och pensionsförsäkringen och Finlandsfararna. Arbetsledaren 1940, nr 5.

Amerikas förenta stater.

ALTMEYER, A. J. The new social security program in the United States. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1939, nr 6.

Finland.

FAUGERT, R. Hur Finland ordnat sin socialförsäkring. Arbetarskyddet 1940, nr 2.

MICKWITZ, R. Ersättning för arbetarolycksfall förorsakade av krig. Industritidningen 1940, nr 1/2.

Nya förordningar angående tillämpningen av lagen om folkpensionering. Industritidningen 1940, nr 1/2.

Storbritannien.

The compensation of war victims: Great Britain. International labour review mars 1940.

Tyskland.

STORCK, G. FR. 50 Jahre Landesversicherungsanstalten. Soziale Praxis 1940, nr 6.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda anmälningar.)

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Works progress administration. Division of research. Rural migration in the United States. Wash. 1939. (Research monograph. 19.)
Migratory cotton pickers in Arizona. Wash. 1939. (Special report. 16.)

I inledningen till »Rural migration» framhålles, att olika sidor av omflyttningsproblemet i tur och ordning ha uppmärksammats i Förenta staterna. Före 1900 diskuterades immigrationen och befolkningsrörelsen västerut, under världskriget omflyttningen av negrer norrut, under 1920-talet den ökade förortsbebyggelsen och under depressionen utflyttningen från städerna. För närvarande har intresset utvidgats till att omfatta hela frågan om befolkningens lokalisering i förhållande till de ekonomiska förutsättningarna. »Rural migration» behandlar bl. a. lantbefolkningens omflyttning under perioderna före och efter 1930, omflyttningen i förhållande till befolkningens reproduktivitet och till vissa socialekonomiska m. fl. faktorer (jordbrukets mekanisering, avstånd till städer, inkomst, understöd, subjektiva faktorer m. m.) samt slutligen klientelets sammansättning (ålder, yrke, familjetyp, understöd o. s. v.). Till grund för undersökningen ha legat uppgifter ur folkräkningen och en intensivundersökning omfattande 22 000 familjer i 7 delstater. — I »Migratory cotton pickers in Arizona» skildras de osäkra arbetsförhållanden och den ekonomiska nöd, som råder bland bomullsplockare på de »industrialiserade» jordegendomarna i de sydvästra staterna, samt omflyttningen, som blivit en följd därav.

BERGHOLTZ, O., & BYLANDER, Å., [utg.]. Barnbidrag och bidragsförskott. Kommentar till lagarna om barnbidrag och om förskottering av underhållsbidrag till barn jämte tabeller, vissa författningar samt formulär. Sthlm 1940.

Boken avser att för myndigheter och enskilda underlätta tillämpningen av 1937 års lagar om barnbidrag och förskottering av underhållsbidrag till barn. Förklaringarna till de särskilda lagrummen grunda sig i huvudsak på de officiella förarbetena till lagstiftningen och på Kungl. Maj:ts avgöranden av prejudicerande betydelse. Tabeller, vissa författningar och formulär äro bifogade.

ERIKSSON, TORSTEN. Brott och samhälle. Sthlm 1939. (Orientering i aktuella ämnen.)

Författaren söker ge en för allmänheten lämpad framställning om brottslighetens orsaker, yttringar och bekämpande. Redogörelse lämnas sålunda för brottslighetens omfattning i olika länder, om brottslingens anlag, miljö o. s. v. Vidare behandlas frågan om brottet och samhället, enkannerligen hur den svenska staten reagerar mot lagbrytare, ävensom den kriminalpolitiska situationen i vår tid (brottets förebyggande m. m.). Litteraturförteckning är bifogad.

FAKTA för socialdemokratiska talare och debattörer. Sthlm 1940.
1940: 1. Kristidsförfattningar och kristidsorgan.

Häftet, som särskilt är avsett för medlemmar i krisorganen, behandlar (delvis med kommentar) lagtexter, kungörelser och instruktioner av betydelse för krishushållningen och omfattar tiden t. o. m. urtima riksdagen 1939. Författningar, som gälla luftskydd och familjebidrag åt inkallade samt (med några undantag) militär beredskap, äro icke medtagna.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. Geneva 1940.
Ser. M. (Social insurance.)
17. *Féraud, L.* Actuarial technique and financial organisation of social insurance. Compulsory pension insurance.

I undersökningen redogöres för den tekniska sidan av de viktigaste obligatoriska invaliditets-, ålders-, samt änke- och barnpensioneringssystemen, främst för dem som tillämpas i Tyskland och Frankrike, men även för de i Storbritannien, Tjeckoslovakien, Italien och Belgien förekommande. Varje land behandlas för sig med materialet sammanställt efter följande plan: befolkningsförhållanden, finansiella faktorer (premier, statsbidrag, förmåner, omkostnader m. m.), finansieringssystem och finansiell administration (fonder, statistiska metoder m. m.). I en inledning anges de viktigaste kännetecknen på de i boken skildrade försäkringssystemen.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1939.
639. *Williams, Faith M., & Hanson, Alice C.* Money disbursements of wage earners and clerical workers in 5 cities in the Pacific region 1934—36.
642. Family income and expenditure in Chicago, 1935—36. Vol. 2.
643. — in New York City, 1935—36. Vol. 2.
645. — in 5 New England cities, 1935—36. Vol. 1.
647. — in the Southeastern region, 1935—36. Vol. 1.
666. Labor laws and their administration 1938.
671. Earnings and hours in the hat industries, 1939.

— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1939.
168. *Pidgeon, Mary E., & Mettert, Margaret Th.* Employed women and family support.
171. *Sutherland, A. T.* Wages and hours in drugs and medicines and in certain toilet preparations.
173. Standards for employment of women in industry.
174. *Snyder, Eleanor M.* Job histories of women workers at the summer schools 1931—34 and 1938.

— Social security board.
Annual report. 4 (1938/39). Wash. 1940.

BASEL. Allgemeiner Consumverein beider Basel.
Jahresbericht. 74 (1939). Basel 1940.

CANADA. Department of labour.
Report. 1938/39. Ottawa 1940.

DANMARK. *Direktören for Sygekassevæsenet.*
Beretning. 1938. Khvn 1940.

— Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1940.
Bd 108: H. 4. Ejendomssalg 1932—36.

FRANKRIKE. Ministère du travail.
Conseil supérieur du travail. Session 42 (nov. 1938). [Compte rendu.] Paris 1939.

FRANKRIKE. Présidence du conseil. Direction de la statistique générale et de la documentation.
Annuaire statistique. Vol. 54 (1938). Paris 1939.

LEIPZIG. Institut für Arbeitsrecht an der Universität.
Schriften. Weimar 1939.
42. Spaniens nationalsyndikalistischer Verfassungs- und Sozialbau. El fuero del trabajo und das Programm der nationalsyndikalistischen Bewegung. Übers. u. erl. von *H. Erbler* unter Mitwirkung von *L. Richter*.

LETTLAND. Bureau de statistique.
Budgets familiaux 1936/37. Riga 1940.
Statistique de l'hygiène publique. Année 11 (1938). Riga 1940.
Statistique de l'industrie. Année 3 (1938). Riga 1940.

NANNESON, L. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 24 (bokföringsåret 1937/38). Norrtälje 1940. (Meddelande från K. lantbruksstyrelsen. 1940: 1.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1940.
187. Kriminalstatistikk 1937—38.

— Landbrukets priscentral.
Landbrukets priser i 1939. Årsmelding. Oslo 1940.

PEOPLE'S YEAR BOOK, The, 1940. Prep. by the publicity department, Co-operative wholesale society. Manch. 1940.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1940.
66. Styrelseberättelse för år 1939.
67. Praktiska sparsamhetsråd.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940. Sthlm 1940.
5. Promemoria med förslag till vissa åtgärder mot missbruk av tryckfriheten. [Avg. d. 21 febr. 1940.] (Ju.).
6. Betänkande angående uppgörelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms

stad rörande vissa markfrågor m. m. i Stockholm. Avg. [d. 16 mars 1940] av 1939 års markkommission. (K.)

STORBRITANNIEN. R. economic society. Memorandum. Lond. 1940.

81. London and Cambridge economic service's report on current economic conditions, Febr., 1940.

— Industrial health research board. Report. Lond. 1939.

84. *Farmer, E., & Chambers, E. G.* A study of accident proneness among motor drivers.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1940.

Fattigvården år 1937. Av K. socialstyrelsen.

Handel. Berättelse för år 1938 av Kommerskollegium.

Rättsväsen.

Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet åren 1937 och 1938. Av Statistiska centralbyrån.

UTRIKESDEPARTEMENTET, K.

Aktstycken. Sthlm 1940.

Nationernas förbunds församlings 20:e ordinarie möte i Genève 1939 m. m.

WIEN. Statistisches Amt.

Statistisches Taschenbuch der Stadt Wien. 1938. Wien 1939.

VÄRMLANDS LÄNS KALENDER 1939—40. Sthlm 1940.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 21 mars—20 april 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
137.	Lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)	15 mars
138.	K. förordn. ang. ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordn. den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt (jfr även 1940: 139)	15 »
149.	K. kung. om upphävande av 6 § kung. den 15 december 1939 (nr 857) ang. tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän	15 »
151.	Lag ang. ändrad lydelse av 7 § lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag)	21 »
155.	Lag ang. ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling	21 »
156.	Lag ang. ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering (jfr även 1940: 157 och 158)	21 »
170.	Lag om fortsatt giltighet av maximiprislagen den 22 juni 1939 (nr 349)	30 »
185.	K. kung. ang. statsbidrag till anordnande av skolbarnsbespisning	15 »
191.	K. kung. ang. reglering av handeln med socker	9 april
202.	K. kung. ang. ändring av 2 och 3 §§ kung. den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlåningar (jfr även 1940: 221, 230 och 231)	12 »
206.	K. instruktion för statens priskontrollnämnd	12 »
207.	K. cirkulär till länsstyrelserna och kommunerna ang. förberedande åtgärder för tillämpning av nya bestämmelser om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m.	13 »
213.	K. förordn. om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd.	13 »
215.	K. förordn. om utrymningshjälp (jfr även 1940: 220 och 238)	13 »
223.	K. förordn. om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordning) (jfr även 1940: 224)	17 »
233.	Lag om anstånd för vissa värnpliktiga med betalning av hyra m. m.	19 »

INNEHÅLL

Arbetsmarknadens reglering under kristiden 303
Mödrahjälpen. Socialstyrelsens utredning med förslag 305
Kortare meddelanden 318
Dispenser från allmänna arbetstidslagen . 318
Ransonering av matfett och tvättmedel . 318
Mödrahjälpen år 1939 319
Socialstyrelsens bränsleklausul 319
Omflyttning av karelska jordbrukare . . 320

Periodiska översikter

Arbetsmarknaden under april 1940 . 322
1. Läget på arbetsmarknaden 322
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling . . 325
3. Sysselsättning inom industri, handel m. m. 327
4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1940 331
5. Statens arbetslöshetskommission . . . 332
Sysselsättning och arbetstillgång under första kvartalet 1940 333
Den privata arbetsförmedlingen under år 1939 346
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1939 347
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1940 348
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1940 . 349
Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1940 354
Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1940 356
Litteraturöversikt 358
Författningar rörande sociala frågor . 362

INDEX

Réglementation du marché du travail pendant le temps de crise.
L'assistance aux mères. Rapport et projet de l'A.T.P.S.
Courtes notices.
Dispenses à la loi sur la durée du travail.
Rationnement des graisses alimentaires et des savons et poudres pour la lessive.
L'assistance aux mères en 1939.
Clauses fixées par l'A.T.P.S. touchant le coût du chauffage dans les contrats de location.
Transfert des cultivateurs de la Carélie.

Aperçus périodiques

Marché du travail pendant avril 1940.
1. Le marché du travail.
2. Activité des bureaux de placement publics.
3. L'emploi dans l'industrie, le commerce etc.
4. Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1940.
5. La Commission du chômage.
Emploi et offre et demande de travail pendant le 1er trimestre 1940.
Les bureaux de placement privés en 1939.
Les bureaux d'infirmières en 1939.
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1940.
Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1940.
Etrangers ayant un permis de séjour au 1er avril 1940.
Prix des denrées alimentaires le 1er mai 1940.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Réglementation du marché du travail pendant le temps de crise. La loi sur le service civil est entrée en vigueur en ce qui concerne le placement et la conséquence immédiate a été que l'organisation du marché du travail prévue par la loi a été appliquée. Comme Administration centrale du Travail national fonctionnera la Commission officielle du marché du travail après une réorganisation impliquant, entre autre, que la Commission officielle du chômage et ses activités lui seront incorporées ainsi que la section de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale chargée du contrôle du placement public. Comme organes locaux ressortiront à la Commission du marché du travail des comités départementaux du travail. P. 303.

L'assistance aux mères a été fournie par l'Etat, en 1939, pour une somme totale de 8·9 millions de cour. et à environ 48 % des mères d'enfants nés pendant l'année. Après avoir effectué une enquête statistique sur cette assistance, l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a déposé un rapport concluant à son maintien. Elle a souligné la nécessité de créer un organe central de contrôle et suggéré que celui-ci pourrait lui être confié. L'Administration propose que dans les Commissions de protection de l'enfance (qui ont à juger du bien-fondé des demandes d'assistance aux mères) le rapporteur soit toujours une femme et qu'un même rapporteur puisse être désigné par l'autorité préfectorale pour plusieurs communes à la fois lorsque celles-ci auront moins de 2 000 habitants. Le contrôle de l'assistance aux mères est rendu plus facile dans la mesure où les secours accordés sont délivrés en nature. Des directives plus détaillées sur la manière dont doit être rendu compte des crédits octroyés, une loi stipulant le droit de l'Etat de réclamer aux communes les fonds destinés à l'assistance aux mères et qui auraient été improprement employés et une révision des comptes par l'organe central de contrôle contribueraient aussi à une surveillance effective. L'A. T. P. S. fait observer de plus que l'assistance doit être généralement réservée aux mères qui ont déjà un ou plusieurs enfants et qu'elle ne doit être qu'exceptionnellement accordée — par ex. aux mères non mariées — pour le premier enfant. Sont aussi traités les rapports de l'assistance aux mères avec les autres formes de secours (allocations de maternité, contribution aux soins dentaires, etc.). P. 305.

Le marché du travail en avril 1940. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en avril 132 (144 en mars). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce etc. était tombé de la fin de mars à la fin d'avril de 2·6 %. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de mars 15·6 % du nombre total des membres (14·5 % en février). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin d'avril 8 832 (13 250 en mars). P. 322—332.

Emploi et offre de travail pendant le 1er trimestre 1940. Dans les entreprises ayant fourni des renseignements pour le 4e trimestre 1939 et le 1er trimestre 1940, le nombre d'ouvriers occupés était tombé de la fin de novembre à la fin de février de 7·5 % et la somme des salaires versés de 6·9 %. P. 333.

Activité de l'industrie du bâtiment. Dans 12 villes de plus de 30 000 habitants ont été construits, pendant le 1er trimestre 1940, 4 319 logements et 11 375 pièces, contre 5 180 logements et 13 979 pièces pendant le 1er trimestre 1939. Des autorisations de construire ont été accordées pour 1 087 logements et 3 178 pièces, contre 10 210 logements et 26 726 pièces le 1er trimestre 1939. 5 833 logements et 16 222 pièces étaient en voie de construction le 1er avril 1940 contre 18 308 logements et 47 902 pièces le 1er avril 1939.

Dans six des plus grandes villes de la Suède, la surface des locaux destinés à des usages autres que l'habitation et construits pendant le 1er trimestre 1940 s'élevait à 129 000 m², contre 115 000 m² le 1er trimestre 1939. Des autorisations de construire de ce genre de locaux ont été accordées pour 83 000 m², contre 147 000 le 1er trimestre 1939. P. 349.

Permis de séjour des étrangers. Le 1er avril 1940, 18 452 étrangers possédaient un permis de séjour; parmi eux 10 837 avaient un permis de travail. P. 354.

Häftets huvudinnehåll.

Maj 1940.

Arbetsmarknadens reglering under kristiden. Att lagen om tjänsteplikt nu trätt i kraft i de delar, som beröra arbetsförmedlingen, har föranlett upprättandet av den organisation på arbetsmarknaden, som planerades i lagen. Såsom central riksarbetsstyrelse skall fungera statens arbetsmarknadskommission efter en omorganisation, innebärande bl. a., att till kommissionen överföras statens arbetslöshetskommission med dess uppgifter och den avdelning av socialstyrelsens första byrå, som handhar tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen. Som lokala organ under arbetsmarknadskommissionen skola länsarbetsnämnder sortera. Sid. 303.

Mödrahjälpen. Efter statistisk undersökning av mödrahjälpen har socialstyrelsen framlagt en utredning med förslag till verksamhetens fortsatta bedrivande. Behovet av en central tillsynsmyndighet — förslagsvis socialstyrelsen — understrykes. Det föreslås, att den som i barnavårdsnämnderna är föredragande i mödrahjälpsfrågor alltid skall vara kvinna och att gemensam föredragande av länsstyrelsen skall kunna utses för flera kommuner, om dessa ha färre än 2 000 invånare. Det framhålles, att kontrollen över hjälpverksamheten underlättas, ju vidsträcktare användning naturaunderstöden erhålla. Utförligare direktiv angående medelsredovisningen, lagstadgad rätt för staten att av kommunerna återkräva felaktigt disponerade mödrahjälpsmedel samt central siffergranskning genom tillsynsmyndigheten skulle även bidraga att göra övervakningen effektiv. Styrelsen framhåller vidare, att mödrahjälp i huvudsak bör begränsas till mödrar, som tidigare ha ett eller flera barn, och endast undantagsvis — t. ex. då modern är ogift — givas åt förstföderskor. Styrelsen behandlar även frågorna om mödrahjälpens förhållande till andra understödsformer (moderskapspenningen, folktandvården m. m.). Sid. 305.

Arbetsmarknaden i april 1940. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under april 132 (144 i mars). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel, byggnadsverksamhet m. m. sjönk från slutet av mars till slutet av april med 2·6 %; inom egentlig industri var minskningen 3·9 %. Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av mars 15·6 % av medlemsantalet (14·5 % i februari). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av april till 8 832 (13 250 i mars). Sid. 322—332.

Sysselsättning och arbetstillgång under första kvartalet 1940. Inom företag, som lämnat uppgifter för både fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940, var antalet sysselsatta arbetare i slutet av februari 7·5 % och den utbetalade lönesumman 6·9 % lägre än tre månader tidigare. Vid företag, som lämnat uppgifter för första kvartalet både 1940 och 1939, var arbetarantalet i slutet av februari 1940 0·9 % mindre än vid motsvarande tid föregående år. Den utbetalade lönesumman var däremot 3·9 % större. Sid. 333.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1939. Antalet privata, i förvärvssyfte drivna platsbyråer var under året 117. Antalet tillsatta platser uppgick till c:a 3 600 manliga och 30 400 kvinnliga. Sid. 346.

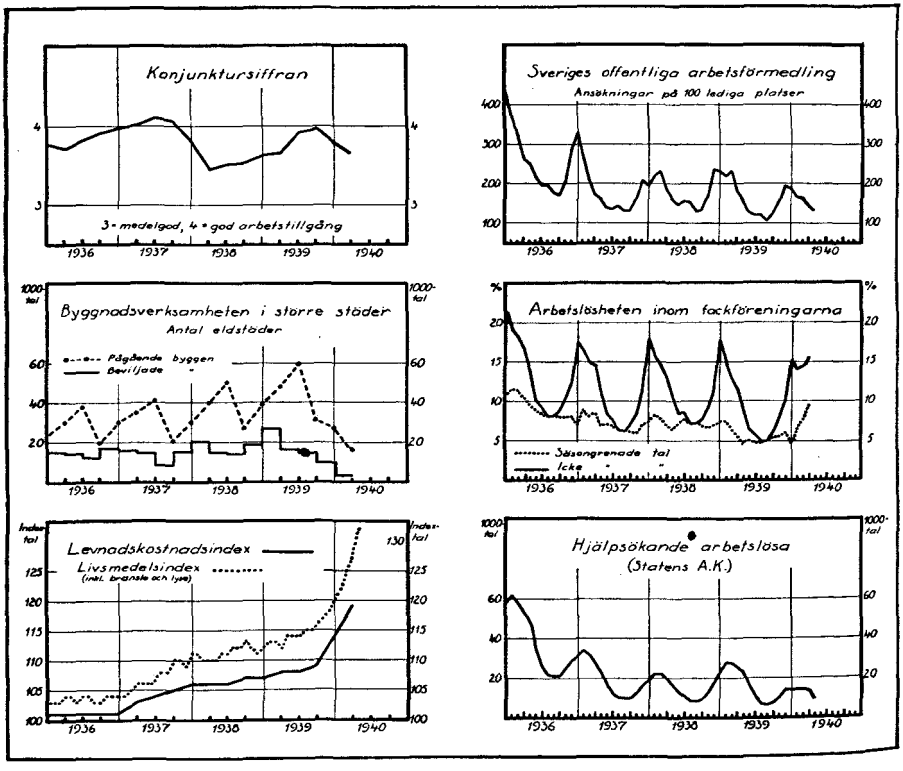
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1939. Antalet godkända byråer utgjorde 17, vid dessa inskrivna sköterskor c:a 7 700 och antalet förmedlingar c:a 80 500. Sid. 347.

Byggnadsverksamheten under första kvartalet 1940. I 12 städer med över 30 000 invånare fullbordades under första kvartalet 1940 4 319 bostadslägenheter och 11 375 rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) mot 5 180 lägenheter och 13 979 rum under första kvartalet 1939. Byggnadslov beviljades för 1 087 lägenheter och 3 178 rum mot 10 210 lägenheter och 26 726 rum första kvartalet 1939. Den 1 april 1940 befunno sig 5 833 lägenheter och 16 222 rum under byggnad mot 18 308 lägenheter och 47 902 rum vid motsvarande tidpunkt förra året.

I sex av rikets största städer fullbordades under första kvartalet lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål med en sammanlagd golvyta av c:a 129 000 m² mot 115 000 m² första kvartalet 1939. Samtidigt utfärdades byggnadslov för dylika lokaler med en golvyta av tillhopa 83 000 m² mot 147 000 m² första kvartalet 1939. Sid. 349.

Vistelsetillstånd. Den 1 april 1940 hade 18 452 utlänningar vistelsetillstånd i Sverige mot 17 878 den 1 januari. Antalet utlänningar med arbetstillstånd var den 1 april 10 837. Sid. 354.

Socialstatistiska diagram.

Arbetsmarknadens reglering under kristiden.

Lagen om tjänsteplikt, som tillhör de beredskapslagar, vilka antogos av den urtima riksdagen hösten 1939[1] och tillämpas helt eller delvis efter särskilda förordnanden av Kungl. Maj:t, har genom kungörelse den 26 april 1940 (SFS: 269) trätt i kraft vad beträffar de delar, som beröra arbetsförmedlingen (lagens 2 kap.). Detta innebär närmast, att den organisation, som i tjänstepliktslagen förutsetts såsom nödvändig för lagens praktiska tillämpning, har börjat upprättas, vilket skett genom tillsättandet av en riksarbetsstyrelse samt länsarbetsstyrelser.

Arbetsmarknadskommissionen som riksarbetsstyrelse. Den centrala chefsmyndighet, som erfordras för handhavandet av de frågor, som beröras av tjänstepliktslagen, har i lagen benämnts riksarbetsstyrelsen. Hur den skall organiseras, har däremot icke angivits; det har endast stadgats, att styrelsen skall, närmast under Konungen, för riket i dess helhet handha tillämpningen av lagen och de föreskrifter, som meddelas med stöd av densamma.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj omorganiserades statens arbetsmarknadskommission och utrustades med de befogenheter, som i tjänstepliktslagen tillagts riksarbetsstyrelsen. Till kommissionens ordförande utsågs landshövdingen A. N. Thomson och till ledamöter byråchefen E. O. Hagman, hemmansägaren G. Strindlund, direktören i arbetsgivareföreningen E. H. Brodén, direktören i lantarbetsgivareföreningarnas centralförening E. A. H. Carell, andre sekreteraren hos landsorganisationen G. E. Vahlberg, ordföranden i grov- och fabriksarbetareförbundet E. Falk, fru Disa Västberg och sekreteraren hos De anställdas centralorganisation C. G. Malmström. Byråchefen Hagman skall därjämte vara kommissionens vice ordförande och ordförandens ställföreträdare. Till ersättare för ledamöterna ha förordnats byråchefen A. H. Johansson, lantbrukaren K. O. H. Andersson i Dunker, verkst. direktören i verkstadsföreningen G. A. Styrman, verkst. direktören i sågverksförbundet T. V. Thornander, ordföranden i beklädnadsarbetareförbundet I. Larsson, redaktören A. Lind, advokaten Ruth Stjernstedt och ingenjören Harald Adamsson.

Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit, att kommissionen skall ha ett kansli organiserat på fem byråer, nämligen en teknisk byrå, en socialhjälpsbyrå, en arbetsförmedlingsbyrå, en byrå för planläggning, registrering m. m. samt en kanslibyrå. Samtidigt ha förordnats till chef för tekniska byrån överstelöjtnanten i väg- och vattenbyggnadskåren G. Johnsson, till chef för socialhjälpsbyrån fil. dr G. Nordström, till chef för arbetsförmedlingsbyrån byråinspektören S. Skogh, till chef för byrån för planläggning, registrering m. m. majoren A. G. Nordin samt till chef för kanslibyrån jägmästaren B. Arvas.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 3.

Bland kommissionens nio ledamöter ingå, som man av ovanstående finner, representanter för såväl arbetarnas som arbetsgivarnas huvudorganisationer. Enligt vad departementschefen framhållit i propositionen i frågan, böra dessa ledamöter dock ej framstå som partrepresentanter — i sådan bemärkelse som arbetsgivar- och arbetarrepresentanterna i exempelvis arbetsdomstolen — utan liksom de övriga ledamöterna främst betraktas såsom sakkunniga i arbetsmarknadsfrågor. För att bereda kommissionen tillgång till speciell sakkunskap från olika arbetsområden skall dessutom vid kommissionens sida inrättas ett särskilt råd med ett större, på förhand ej begränsat, antal ledamöter.

De förvaltningsuppgifter, som beröra arbetsmarknadens reglering, ha hittills varit uppdelade på två olika myndigheter, socialstyrelsen och arbetslöshetskommissionen. Socialstyrelsen har utövat tillsyn över den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen, medan den allmänna hjälpverksamheten för arbetslösa handhafts av statens arbetslöshetskommission. Såsom ett nytt organ med huvudsaklig uppgift att tillhandagå statsmyndigheterna med utredningar och förslag till åtgärder i arbetsmarknadsfrågor tillkom hösten 1939 statens arbetsmarknadskommission.

Denna organisation skall alltså nu omläggas på så sätt, att arbetslöshetskommissionen uppgår i arbetsmarknadskommissionen, varjämte till den på detta sätt ombildade kommissionen samtidigt överföres den avdelning av socialstyrelsen, som handhar tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen. Denna avdelning har hittills utgjort en sektion av styrelsens arbetsmarknadsbyrå, vilken dessutom har till uppgift att utöva tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna.

Förutom de ovan angivna arbetsuppgifterna i samband med arbetsförmedlingen, arbetslöshetshjälpen och tjänstepliktslagen har arbetsmarknadskommissionen även fått i uppdrag att fungera som tillsynsmyndighet enligt krigsfamiljebidragsförordningen.[1]

Instruktion för den nya arbetsmarknadskommissionen har utfärdats den 17 maj 1940 (SFS: 326).

Länsarbetsnämnderna. I samband med att arbetsmarknadskommissionen sålunda omorganiserats att fungera som riksarbetsstyrelse, har beslut också fattats om inrättande av de länsorgan, som under kommissionens ledning skola handha tillämpningen av tjänstepliktslagen. Dessa organ skola benämnas länsarbetsnämnder och bestå av ordförande jämte två andra ledamöter, vilka skola utses efter samråd med arbetsgivarnas resp. arbetarnas organisationer. Dessutom skola till länsarbetsnämnderna anknytas lokala råd av liknande sammansättning som kommissionens råd.

Bland länsarbetsnämndernas uppgifter skall även ingå att tjänstgöra som styrelse för den offentliga arbetsförmedlingen inom länet. De av landstingen valda arbetsförmedlingsstyrelserna upphöra sålunda att fungera, sedan länsarbetsnämnderna trätt i verksamhet. I gengäld övertager staten från samma

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 242.

tidpunkt hela kostnaden för arbetsförmedlingsverksamheten. Arbetsförmedlingen blir sålunda under den tid denna ordning äger bestånd i realiteten förstatligad, ehuru dess befattningshavare formellt sett kvarstå som landstingets tjänstemän och uppbära löner enligt av landstingen fastställda grunder.

Länsarbetsnämndernas expeditioner komma att förläggas till arbetsförmedlingsanstalternas huvudkontor, och som chefstjänsteman skall tjänstgöra en av arbetsmarknadskommissionen förordnad funktionär.

För lokala arbetsuppgifter få länsarbetsnämnderna till sitt förfogande arbetsförmedlingens avdelningskontor och ombud och ha dessutom att samarbeta med kommunernas arbetslöshetskommittéer och kristidsnämnder. Till de senares arbetsuppgifter hör som bekant bl. a. att söka tillgodose jordbrukets behov av arbetskraft, och här måste givetvis i många fall länsarbetsnämndens och arbetsförmedlingens medverkan anlitas. Vid handläggningen av dessa frågor förutsättes också samverkan mellan länsarbetsnämnden och kristidsstyrelsen i resp. län.

Mödrahjälpen.

Socialstyrelsens utredning med förslag.

Socialstyrelsen har till Kungl. Maj:t avlämnat ett den 1 april 1940 dagtecknat utlåtande angående mödrahjälpsverksamheten, vilket i sammandrag återgives här nedan.

Mödrahjälpsverksamheten har otvivelaktigt i fråga om sin omfattning men även i viss mån i fråga om sin art utvecklats på ett helt annat sätt än från början beräknats. Socialstyrelsen, som med uppmärksamhet följt utvecklingen på detta område, har därför funnit angeläget att, sedan verksamheten fortgått så länge, att densamma hunnit antaga fastare arbetsformer och tillräckliga erfarenheter i skilda hänseenden vunnits, göra densamma till föremål för en översyn. Under sommaren och hösten 1939 uppgjordes sålunda inom styrelsen plan till en djupgående statistisk undersökning av mödrahjälpen. Den 10 november 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen, på av densamma gjord framställning, att verkställa ifrågavarande undersökning.

Undersökningen, som nu slutförts, har omfattat dels en enquête hos samtliga mödrahjälpsnämnder angående vilka principer de tillämpat i sin verksamhet och vilka erfarenheter de ha av densamma dels en på individuella uppgifter grundad representativ undersökning rörande ekonomiska och andra villkor bland de hjälpsökande, såväl dem vilkas ansökningar avslagits som dem vilka erhållit understöd. Även understödens belopp och form ha varit föremål för undersökning. Den representativa undersökningen har omfattat var tredje ansökning av de av mödrahjälpsnämnderna under första halvåret 1939

avgjorda ansökningarna. Undersökningsmaterialet har omfattat cirka 8 000 ansökningar.

Styrelsen har vidare inskaffat vissa uppgifter om handläggningen av ärenden om mödrahjälp, i den mån dessa ärenden falla inom statskontorets och länsstyrelsernas verksamhetsområde.

Än vidare har styrelsen jämlikt av Kungl. Maj:t den 19 januari 1940 lämnat uppdrag låtit verkställa granskning beträffande barnavårdsnämndernas redovisningar i ärenden, i vilka hjälpverksamheten avslutats.

Syftet med de av styrelsen nu verkställda undersökningarna har varit att erhålla en bild av det faktiska läget för att därigenom skapa möjlighet att bedöma i vad mån den hittillsvarande utvecklingen av mödrahjälpsverksamheten kan anses vara av önskvärd art eller ej. Styrelsen har sålunda sett frågan företrädesvis såsom ett rent socialvårdsproblem, icke såsom ett problem angående åstadkommande av besparingar med hänsyn till rådande statsfinansiella läge.

När styrelsen sålunda icke tagit det statsfinansiella läget till utgångspunkt för sina förslag, har detta berott på att styrelsen ansett, att en verksamhet av mödrahjälpens art icke bör göras till föremål för beskärning uteslutande av statsfinansiella skäl. Som ett led i det system av barnavårdande och familjevärnande åtgärder, vilka särskilt under de senare åren genomförts i vårt land, har mödrahjälpen otvivelaktigt sin betydelse ur befolkningspolitisk synpunkt. Inskränkning av en verksamhet, som kan ha väsentlig betydelse i dylikt sammanhang, i syfte att för de närmaste åren minska statens utgifter, måste anses som dålig ekonomi. Man kan även befara, att befolkningskrisen, som ingalunda är övervunnen hos oss, tvärtom kan komma att skärpas genom den starka politiska oron i världen. — En helt annan sak är, att det i fråga om mödrahjälpen liksom i fråga om andra grenar av socialvården finnes gränser, vilka icke kunna överskridas utan ett åsidosättande av vad som ur socialekonomisk och socialvårdssynpunkt är sunt.

Avgränsningen av klientelet och bestämmandet av hjälpens omfattning och art skifta avsevärt inom de olika mödrahjälpsområdena, något som beträffande en decentraliserad hjälpverksamhet är mycket förklarligt. Variationerna i fråga om hjälpfrekvensen mellan de olika mödrahjälpsområdena äro starka; högsta frekvensen visar Västerbottens län med 84·4 procent och lägsta Örebro län med 21·8 procent. Nu har visserligen denna betydande ojämnhet delvis sin förklaring i omständigheter, som icke ha någonting att göra med olika principer för verksamhetens bedrivande. Ojämnheterna i hjälpfrekvensen kunna till icke oväsentlig del återföras på vissa av demografiska förhållanden betingade olikheter i omfattningen av själva hjälpbehovet. Olikheter i befolkningens levnadsbetingelser i skilda landsändar torde även bidraga till ojämnheter i hjälpbehovet. Även om man tager hänsyn härtill, kvarstå dock betydande variationer i hjälpfrekvensen, vilka icke låta sig förklara på annat sätt än att olika principer för beviljandet av hjälp måste ha tillämpats. Att så varit fallet har bekräftats genom inskaffade uppgifter om mannens årsinkomst samt genom mödrahjälpsnämndernas svar på enquêten. Dessa svar visa, att

många nämnder var för sig uppställt vissa normer att ligga till grund för prövningen i det enskilda fallet, och att dessa normer variera från den ena nämnden till den andra i så hög grad, att variationerna måste innebära betydande ojämnheter i bedömningen av hjälpbehovet.

På samma gång som undersökningen sålunda bestyrkt bristen på enhetlighet, har den även visat, att på sina håll mödrahjälpsnämnderna vid avgränsningen av klientelet i här ifrågavarande avseende, d. v. s. vid tolkningen av begreppet uppenbart behov, gått betydligt längre än vad socialstyrelsen för sin del kan finna motiverat av syftet med denna hjälpverksamhet.

Av enquêten till mödrahjälpsnämnderna liksom i yttrandena över riksdagens revisorers år 1939 avlämnade berättelse framträder starkt, att mödrahjälpsnämnderna liksom även länsstyrelserna i stor utsträckning anse den nuvarande organisationen vara behäftad med betydande svagheter. Den kritik, som sålunda utövas, tager framför allt sikte på nödvändigheten av organisatoriska åtgärder, ägnade att främja en enhetlig tillämpning av förordningen. På flera håll framträder en stark osäkerhet och man understryker behovet av råd och anvisningar från en central myndighet. Vidare understrykes behovet av klara föreskrifter i fråga om kontrollens utförande.

Organisationen. Såsom styrelsen redan antytt, bottnar bristen på enhetlighet ytterst i verksamhetens decentraliserade karaktär och är sålunda av närmast organisatorisk art.

Det är givetvis ett starkt och befogat önskemål, att en av staten ledd och helt bekostad hjälpverksamhet bedrives efter likartade principer, och att särskilt behovsprövningen äger rum efter en möjligast enhetlig måttstock. Att brister i detta avseende förefinnas liksom även att på en del håll behovsprövningen skett efter alltför generösa principer är såsom av det tidigare anförda framgår numera uppenbart. Någon fullständig enhetlighet i bedömningen av hjälpbehovet lärer emellertid icke, såsom styrelsen redan i sitt tidigare yttrande anmärkt, stå att vinna, därest man icke vill släppa kravet på en individuell behovsprövning. En övergång från behovsprövning till inkomstprövning, något som åtminstone såtillvida ifrågasatts av riksdagens revisorer, att ett fixerat beskattningsbart belopp skulle utesluta hjälp annat än i undantagsfall, kan styrelsen fortfarande icke förorda. Denna tanke har även enstämmigt avvisats av mödrahjälpsnämnderna, vilka framhålla den individuella behovsprövningen som en av mödrahjälpens värdefullaste tillgångar.

Behovet av en tillsynsmyndighet. Mycket vore vunnet med en central ledning av mödrahjälpsverksamheten, som ägde befogenhet att giva råd och anvisningar åt mödrahjälpsnämnderna. De nu avslutade utredningarna ha på ett påtagligt sätt bekräftat behovet av en dylik tillsynsmyndighet. Någon annan lämplig myndighet än socialstyrelsen synes icke finnas för detta ändamål.

Mödrahjälpsnämnderna. Beträffande mödrahjälpsnämnderna har icke någon mera väsentlig ändring av dessas organisation ifrågasatts. Vid styrelsens

övervägande, huruvida organisationen skulle kunna förenklas, har styrelsen beaktat det av statskontoret väckta förslaget om indragning av de särskilda mödrahjälpsnämnderna i Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Gävle samt överflyttning av de på dessa nämnder för närvarande ankommande ärendena på nämnderna i vederbörande landstingsområden. Styrelsen medgiver, att beaktansvärda skäl kunna anföras såväl för som emot detta förslag, men har ej funnit anledning ansluta sig till förslaget. Styrelsen har i detta sammanhang även behandlat det förslag, som av Stockholms stads barnavårdsnämnd bragts under Kungl. Maj:ts prövning, nämligen att barnavårdsnämnden i Stockholm och eventuellt även i vissa andra städer skulle bemyndigas att fungera såsom mödrahjälpsnämnd. Av principiella skäl avstyrkes detta förslag. Likaså avstyrkes ett från skilda håll framkommet förslag i besparingssyfte om färre antal sammanträden med mödrahjälpsnämnderna. Styrelsen finner det för hela mödrahjälpsverksamhetens effektivitet av stor betydelse, att mödrahjälpsnämnderna kunna hålla sammanträden så ofta, att hjälpen utan tidsutdräkt kommer den behövande tillhanda. Däremot rekommenderar styrelsen till övervägande frågan om sänkning av arvoden och traktamentsersättningar till ordförande och ledamöter i mödrahjälpsnämnd.

För att tillmötesgå ett från flera mödrahjälpsnämnder framkommet önskemål, att nämndens ordförande eller någon dess ledamot eller tjänsteman skulle kunna beredas tillfälle att i vissa fall närvara vid ärendenas behandling i barnavårdsnämnderna för att därvid personligen lämna råd och anvisningar, får styrelsen tillstyrka, att ett anslag förslagsvis å 8 000 kronor ställes till socialstyrelsens förfogande att för nu sagda ändamål av styrelsen fördelas mellan mödrahjälpsnämnderna.

Barnavårdsnämnderna. På barnavårdsnämnderna ha under de senaste åren lagts en rad nya arbetskrävande uppgifter utöver de ursprungliga barnavårdande, varför frågan om en förstärkning av det samhälleliga barnavårdsorganets kompetens, särskilt i många av småkommunerna, över huvud starkt tränger till en lösning. Icke minst enligt mödrahjälpsförordningen ha åt barnavårdsnämnderna anförtrotts utomordentligt betydelsefulla uppgifter av för hela verksamhetens utformning och effekt grundläggande och avgörande art. Till förstärkande av barnavårdsnämndernas funktionsduglighet i fråga om mödrahjälpen får styrelsen föreslå en föreskrift i mödrahjälpsförordningen om att för mödrahjälpsärenden inom varje barnavårdsnämnd skall finnas en särskild föredragande, vilken skall vara kvinna. För att för dem, som inom de minsta kommunerna närmast omhänderha mödrahjälpen, skapa möjlighet till större erfarenhet och vana har styrelsen tänkt sig en utvidgning av detta speciella verksamhetsområde på så sätt, att gemensam föredragande skulle utses för flera intill varandra liggande kommuner. Utseendet av dylik gemensam föredragande bör överlämnas åt länsstyrelsen. Denna befogenhet borde dock begränsas att gälla barnavårdsnämnd i kommun med mindre än 2 000 invånare. Då en för flera barnavårdsnämnder gemensam föredragande, som utses av länsstyrelse, kan anses ha berättigade anspråk på viss ersätt-

ning av statsmedel, föreslås, att sådan ersättning skall utgå med 5 kronor för varje ansökan, närmast såsom bidrag till de med uppdraget förenade direkta kostnaderna för resor m. m. Sistnämnda förslag har beräknats draga en kostnad av mellan 50 000 och 60 000 kronor om året, vilken kostnad styrelsen dock icke anser bör verka avskräckande, enär den föreslagna anordningen kan förväntas bidraga till förbättrade utredningar och en bättre kontroll, varigenom betydande besparingar torde kunna vinnas.

Ett realiserande av förslaget skulle även kunna innebära vissa möjligheter för skapandet av en bättre ordning på ett annat socialvårdsområde, nämligen i fråga om barnavårdsmannainstitutionen. Därest kommunerna nu på föreslaget sätt vande sig vid att beträffande mödrahjälpen ha en gemensam föredragande, torde det finnas möjligheter att förmå dem att utse samma person att samtidigt vara barnavårdsman, mot ett mindre, av kommunen bestritt arvode. Av samma skäl, som anförts beträffande mödrahjälpen, fungerar nämligen denna institution inom småkommunerna på ett synnerligen otillfredsställande sätt.

Kontrollen. I sin år 1939 avlämnade berättelse ha riksdagens revisorer uttalat, att allvarliga brister vidlåda framför allt övervakningen från barnavårdsnämndernas sida av medlens användning ävensom dessa nämnders redovisningar. Revisorerna betona nödvändigheten att ofördröjligen utfärda föreskrifter, vilka reglera barnavårdsnämndernas skyldigheter i fråga om mödrahjälp. Därvid borde tydligt klarläggas, att barnavårdsnämnderna — i likhet med andra kommunala myndigheter med likartade uppgifter — vore ansvariga för sådana oriktiga och uppenbart olämpliga åtgärder, som innefattade ekonomiska förfoganden utanför ramen för bestämmelserna på området och i strid med mödrahjälpsnämndens beslut i ärendet.

De brister i övervakningen från barnavårdsnämndernas sida av medlens användning, varpå revisorerna i sin berättelse gåvo en del drastiska exempel, torde ha härrört sig från verksamhetens första år. Vid den av socialstyrelsen enligt särskilt uppdrag verkställda granskningen beträffande barnavårdsnämndernas redovisningar i ärenden, som avslutats under förra halvåret 1939 och som redan ovan i korthet berörts, ha i allmänhet icke observerats några inköp av den karaktär riksdagens revisorer i sin berättelse relaterat, utan ha inköpen i stort sett hållit sig inom fastställd ram. Emellertid är härmed icke sagt, att allt numera är väl beställt i fråga om kontrollen av mödrahjälpens användning. Resultatet av en undersökning av denna art har i själva verket ett ytterst begränsat bevisvärde, beroende framför allt på att redovisningarna från barnavårdsnämnderna äro av så olika beskaffenhet. Den omständigheten, att någon felaktig användning av mödrahjälpsmedel icke vid granskningen konstaterats, behöver endast innebära, att redovisningshandlingarna formellt äro i sin ordning men i övrigt så ofullständiga att någon materiell prövning icke kan äga rum. Såsom i den sammanfattande redogörelsen framhållits, visar undersökningen, att stora brister i fråga om fullständigheten föreligga. Styrelsen framlägger därför i det följande förslag till sådan reglering av

barnavårdsnämnds redovisningsskyldighet, att en effektiv efterkontroll möjliggöres.

I detta sammanhang är frågan om hjälpen bör lämnas kontant eller in natura av avgörande betydelse.

Från mödrahjälpsnämndernas sida har man nästan från verksamhetens början haft sin uppmärksamhet riktad på kontrollproblemet och sökt finna en sådan form för hjälpmeddelandet, att missbruk i görligaste mån förebyggdes. Härvid har man i allmänhet prövat sig fram till kontrollsystem, vilka i huvudsak bygga på en mer eller mindre modifierad naturaunderstödsprincip. Om hit hänföres även det starkt dirigerade kontantunderstödet — barnaföderskan får t. ex. självständigt handla och betala viss vara eller visst varuslag mot redovisning till barnavårdsnämnd med kvitterad och specificerad räkning — torde man numera inom de olika mödrahjälpsområdena nästan undantagslöst praktisera ett dylikt naturaunderstödssystem. Mödrahjälpsnämnderna vitsorda allmänt de fördelar ur kontroll- och vårdsynpunkt, som härigenom vinnas. Det framhålles även av en mödrahjälpsnämnd (i Jämtlands län), att såvitt nämnden kunnat bedöma, har förfarandet att konsekvent — d. v. s. utan något försök att sortera de hjälpsökande och indela dem i »värdiga» och »ovärdiga» — tillämpa in natura-principen icke av de hjälpsökande missuppfattats eller tagits såsom någon form av »förmynderskap».

Socialstyrelsen delar helt denna uppfattning om naturaunderstödets företräden. Endast naturaformen — i ovan angivna bemärkelse — kan lämna garanti för att hjälpen kommer till en riktig och ändamålsenlig användning. I varje fall förenklas övervakningen. Bemärkas bör nämligen, att mödrahjälpen utgör ett specialunderstöd uteslutande inriktat på att tillgodose moderns och det väntade eller nyfödda barnets behov. I en fattig familj, där de otillfredsställda behoven äro av mångahanda slag, måste det för en hustru och moder ligga så nära till att använda understödet även till täckande av andra i och för sig fullt legitima behov — t. ex. övriga familjemedlemmars — att samhället i hennes eget intresse måste sörja för att den för henne avsedda hjälpen verkligen kommer henne till godo. Detta lärer i allmänhet icke kunna ske med ett kontantbidrag, som lätt suges upp i den allmänna familjebudgeten. Vidare kan — såsom befolkningskommissionen i sitt betänkande om barnbeklädnadsbidrag m. m. framhöll — en socialpolitisk naturahjälp, om den anordnas rationellt, innebära ett synnerligen viktigt moment till en hälsogagnande konsumtion, varjämte behoven kunna tillgodoses mera ekonomiskt och ändamålsenligt medelst anskaffande eller tillhandahållande genom samhällets försorg eller under dess kontroll av de erforderliga nyttigheterna. Från mödrahjälpsnämnderna har också som en särskild förtjänst hos denna hjälpform framhållits just att barnavårdsnämnderna därigenom komma i bättre kontakt med hemmen och många gånger kunna hjälpa sökandena till en mera ändamålsenlig användning av understöden, än som eljest blivit fallet. Denna kontakt bör bli ännu större och allmännare, om styrelsens förslag om tillsättande av en särskild kvinnlig föredragande för mödrahjälpsärenden inom barnavårdsnämnd vinner bifall.

Det synes styrelsen uppenbart, att kontroll över barnavårdsnämndernas mödrahjälpsverksamhet måste finnas, om man över huvud önskar någon garanti för en riktig användning av mödrahjälpsmedlen. Denna kontroll kan lämpligen knytas till granskningen av redovisningarna. För att granskningen skall kunna bli ur kontrollsynpunkt effektiv, måste emellertid verifikationerna vara så specificerade, att av desamma framgår, när och till vem hjälpen utbetalats, samt att hjälpen använts till av mödrahjälpsnämnden anvisat ändamål. Ett tillägg av denna klargörande innebörd till 2 punkten, 1 stycket i 6 § kungörelsen med tillämplighetsföreskrifter till mödrahjälpsförordningen synes därför erforderligt.

Även en på detta sätt anordnad kontroll över barnavårdsnämnderna blir emellertid föga effektiv, om icke därmed förbindes en ekonomisk ansvarighet från kommunens sida för verksamheten. I 7 § mödrahjälpsförordningen finnes för närvarande stadgad skyldighet för barnavårdsnämnd att övervaka, att hjälpen kommer till användning i enlighet med givna föreskrifter. Innebörden i detta stadgande synes oklar och har i praktiken varit föremål för olika tolkningar. Medan flera länsstyrelser hävdat, att de icke utan särskilda föreskrifter torde kunna hos barnavårdsnämnd utkräva belopp, som av nämnden felaktigt disponerats, ha andra länsstyrelser, vilka ingått i saklig granskning av de inkomna redovisningarna, i fall, där barnavårdsnämnd vid sådan granskning funnits ha utbetalat mödrahjälpsmedel i strid mot gällande bestämmelser eller mot mödrahjälpsnämndens beslut, ålagt barnavårdsnämnden att till länsstyrelsen återbetala oriktigt utbetalat belopp. I tre av sådana fall har barnavårdsnämnd, enligt vad som kommit till socialstyrelsens kännedom, klagat till Kungl. Maj:t, som emellertid ogillat besvären. Ehuru barnavårdsnämnds ansvarighet för oriktiga utbetalningar härigenom väl får anses fastslagen, synes med hänsyn till den tvekan, som kan råda rörande möjligheten att utkräva fullgörandet av ett dylikt åläggande, lämpligt att uttryckligen lagfästa denna ansvarighet. I detta hänseende ha riksdagens revisorer också förordat sådant klarläggande, att barnavårdsnämnderna — i likhet med andra kommunala myndigheter med likartade uppgifter — borde vara ansvariga för sådana oriktiga och uppenbart olämpliga åtgärder som innefattade ekonomiska förfoganden utanför ramen för bestämmelserna på området och i strid mot mödrahjälpsnämndens beslut i ärendet. Enligt socialstyrelsens mening bör emellertid ansvarigheten icke åvila barnavårdsnämnden som sådan utan vederbörande kommun. Socialstyrelsen får sålunda föreslå ett tillägg till 7 § mödrahjälpsförordningen av innehåll, att kommun skall vara skyldig att till statsverket återbetala utanordnade medel, som använts i strid mot mödrahjälpsförordningens föreskrifter eller mödrahjälpsnämndens beslut.

Återstår i detta sammanhang frågan om åt vilken myndighet skyldigheten att granska barnavårdsnämndernas redovisningar lämpligen bör anförtros. Frågan är viktig, om man, som här föreslagits, med en sådan granskning åsyftar att erhålla en kontinuerlig kontroll över hela mödrahjälpsverksamhetens praktiska bedrivande uti kommunerna.

Socialstyrelsen finner vissa anförda skäl för att länsstyrelserna befrias från den dem nu åliggande granskningsskyldigheten övertygande. För att den materiella prövningen om mödrahjälpen skall anses ha kommit till rätt användning i enlighet med förordningen och mödrahjälpsnämndens beslut synas mödrahjälpsnämnderna äga den största sakliga kompetensen. Även av övriga åberopade skäl böra mödrahjälpsnämnderna otvivelaktigt medverka i kontrollen över barnavårdsnämndernas verksamhet.

Emellertid synes även tillsynsmyndigheten behöva inkopplas i kontrollsystemet. Den rent siffermässiga kontrollen torde knappast kunna på ett betryggande sätt fullgöras av mödrahjälpsnämnderna utan en förstärkning av deras nuvarande administrationsapparat. Detta bör om möjligt undvikas. Den siffermässiga kontrollen bör för övrigt helst skötas centralt. Styrelsen vill därför föreslå, att den rent siffermässiga kontrollen av verksamheten förlägges till socialstyrelsen. Denna har dessutom behov av att kunna kontinuerligt följa mödrahjälpsverksamheten och bilda sig en uppfattning om såväl mödrahjälpsnämndernas som barnavårdsnämndernas sätt att handha verksamheten. En dylik intim och fortlöpande kontakt med arbetet på fältet synes rent av utgöra en nödvändig förutsättning för fullgörande av en ledande och direktivgivande funktion på området.

Med upphörande av länsstyrelses granskningsskyldighet beträffande mödrahjälpsärenden torde följa, att ej heller prövningen om kommun skall åläggas återbetalningsskyldighet för felaktigt utgiven mödrahjälp längre bör åvila länsstyrelse. Uppenbart är, att en dylik befogenhet ej kan tillerkännas de olika mödrahjälpsnämnderna. Med hittillsvarande administrativ praxis har emellertid ej heller ansetts förenligt, att ett centralt ämbetsverk av socialstyrelsens typ skulle äga ålägga kommun att återbetala felaktigt använda statsmedel. Frågan härom torde därför i varje särskilt fall få hänskjutas till Kungl. Maj:t. Man lärer emellertid kunna förutsätta, att fråga om dylik återbetalningsskyldighet kan komma att uppstå i ett stort antal fall, samtidigt som det i dessa torde komma att röra sig om ett i det särskilda fallet tämligen obetydligt belopp. Med hänsyn härtill vill styrelsen ifrågasätta, om man ej skulle kunna göra det avsteg från hittillsvarande praxis, att socialstyrelsen tilldelades ifrågavarande befogenhet, med rätt i så fall för kommun, vilken ålagts återbetalningsskyldighet, att hos Kungl. Maj:t föra klagan över beslutet.

I detta sammanhang vill styrelsen även erinra om vad styrelsen i sitt yttrande i anledning av riksdagens revisorers berättelse anfört om önskvärdheten av kontroll å och inspektion av barnavårdsnämndernas befattning med mödrahjälpen genom statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. För socialstyrelsen som tillsynsmyndighet skulle det vara av stor betydelse att härvid få påräkna konsulenternas medverkan. Detta bör komma till uttryck i mödrahjälpsförordningen i samband med eventuellt stadgande om socialstyrelsen som tillsynsmyndighet för mödrahjälpsverksamheten genom en bestämmelse, att socialstyrelsen därvid biträdes av statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. 1 § i instruktionen den 8 maj 1925 för statens fattigvårds-

och barnavårdskonsulenter, vilken paragraf reglerar konsulenternas inspektionsrätt, synes på samma gång böra kompletteras med föreskrift om att konsulent har att å socialstyrelsens vägnar utöva uppsikt över kommunernas mödrahjälpsverksamhet, i vilket avseende konsulenterna givetvis böra vara underställda socialstyrelsen. I 2 § 2 stycket instruktionen för mödrahjälpsnämnderna bör vidare stadgas åläggande för mödrahjälpsnämnd att underrätta, förutom barnavårdsnämnderna, socialstyrelsen och vederbörande statens konsulent för fattigvård och barnavård om den bestämda sammanträdesordningen.

Verksamheten i övrigt. Med de nu framlagda förslagen rörande organisationen och kontrollen torde några av de allvarligaste bristerna i den hittillsvarande mödrahjälpsverksamheten komma att avhjälpas. Socialstyrelsen har emellertid vid sin allmänna översyn av verksamheten givetvis också ägnat sin uppmärksamhet åt andra praktiska och principiella problem, av vilka flera berörts av riksdagens revisorer i deras berättelse eller av de däröver hörda myndigheterna.

I syfte att begränsa de med mödrahjälpsverksamheten förenade kostnaderna har från några håll ifrågasatts en generell skärpning av behovsprövningen. Sålunda har statskontoret förordat, att uttrycket »uppenbart behov» i 1 § mödrahjälpsförordningen såsom allmän förutsättning för erhållande av hjälp ersättes med det av befolkningskommissionen ursprungligen föreslagna »trängande behov». Socialstyrelsen får avstyrka detta förslag. Själva ordvalet vid definitionen på den behovsprövning, som skall äga rum, torde i och för sig icke vara av någon avgörande betydelse, även om en viss psykologisk inverkan kan förekomma och otvivelaktigt har förekommit. En övergång till termen »trängande behov» kan befaras få verkningar på mödrahjälpsnämndernas prövning, som kan bli ödesdiger för verksamhetens syften. De inskränkningar, som styrelsen enligt vad ovan anförts åsyftar, böra kunna smidigare och riskfriare vinnas utan förändring av terminologin, nämligen om statsmakterna godkänna den inställning till detta problem, som socialstyrelsen i det föregående givit uttryck åt och som styrelsen här ytterligare vill understryka.

De verkställda undersökningarna ha visat, att mödrahjälp på sina håll regelmässigt lämnats till mödrar i befolkningskretsar som knappast böra anses vara i uppenbart behov av understöd från samhällets sida. I dylika fall är en skärpning av behovsprövningen otvivelaktigt på sin plats och torde kunna genomföras genom den direktivgivning, som kan förväntas från styrelsens sida, därest styrelsen blir tillsynsmyndighet.

Styrelsen har emellertid även vid granskning av det genom den statistiska undersökningen erhållna materialet uppmärksammat, att mödrahjälp i en utsträckning, som knappast kan ur befolkningssynpunkt anses vara motiverad eller i nuvarande statsfinansiella läge försvarlig, beviljats till barnfattiga familjer, till stor del förstföderskor.

Att hjälp utgått till ogifta mödrar, som ej tidigare haft barn — förstföderskorna utgöra 75 procent inom gruppen ogifta och förut gifta mödrar —

torde ej vara något att säga om utan är sannolikt endast i sin ordning, enär mödrahjälpens tillkomst över huvud i hög grad motiverades med hänsyn till hjälpbehovet hos detta klientel. Anmärkningsvärt är däremot, att bland samtliga gifta hjälpmottagare i riket förstföderskorna utgöra nära 30 procent (29·9). Ur befolkningspolitisk synpunkt torde, såsom redan antytts, mödrahjälp till förstföderskor över huvud icke ha någon egentlig effekt. Man torde också i dessa fall kunna räkna med som regel, att familjens ekonomi är mindre ansträngd än där barn förut finnas. Socialstyrelsen anser därför, att mödrahjälpen bör begränsas till i huvudsak mödrar, som tidigare ha ett eller flera barn. Mödrahjälp till förstföderskor skulle i så fall få utgå allenast, där synnerligt skäl därtill förelåge — som synnerligt skäl finge bland annat anses, att barnaföderskan vore ogift eller eljest ensamstående. — Det förtjänar anmärkas, att den nuvarande hjälpen till de gifta förstföderskorna är av en icke föraktlig storleksklass; den utgör omkring 18 procent av hela mödrahjälpen och torde draga en kostnad av betydligt mer än en och en halv miljon kronor om året.

Riksdagens revisorer säga sig vid sin granskning ha iakttagit, att mödrahjälp i åtskilliga fall utgått till uppenbart asociala personer och förklara med anledning härav, att det med hänsyn till syftet med mödrahjälpen synes självfallet, att omhändertagandet av dylika fall borde tillgodoses i annan ordning än med mödrahjälpsmedel. Uttalandet har vunnit instämmande från många av de över revisorernas berättelse hörda myndigheterna.

Socialstyrelsen finner det, i likhet med befolkningskommissionen, ej erforderligt och icke ens lämpligt med några särskilda stadganden i detta sammanhang. Mödrahjälpsnämnderna böra i detta som i andra avseenden äga företaga en fri prövning av de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna samt, om de därvid finna, att visserligen uppenbart behov av understöd föreligger men att detta behov lämpligen bör tillgodoses i annan ordning än genom mödrahjälpsmedel, i överensstämmelse med denna sin uppfattning kunna avslå ansökningen, med rätt för sökanden att få sin sak överprövad genom besvär hos socialstyrelsen. Socialstyrelsen har för avsikt att, därest styrelsen göres till tillsynsmyndighet för mödrahjälpsverksamheten, söka tillmötesgå de önskemål, som av flera mödrahjälpsnämnder uttalats om att nämnderna måtte erhålla viss vägledning för prövning av hithörande ärenden.

Socialstyrelsen har härefter övervägt huruvida det skulle vara möjligt att begränsa de ändamål, till vilka mödrahjälp må utgå. Riksdagens revisorer anmärkte i sin berättelse på den högst betydande omfattning i vilken mödrahjälp använts till förlossningskostnader och barnets första utrustning samt funno detta berättiga till antagandet, att moderskapspenningen ofta icke använts för dessa ändamål, vilka den likväl vore avsedd att i första hand tillgodose. Revisorerna ifrågasatte, om man icke, för att vinna kontroll över moderskapspenningens användning och därjämte uppnå att densamma närmare anpassades efter behovsprincipen, borde inarbeta denna hjälpform i mödrahjälpen.

Mödrahjälpsnämnderna vitsorda allmänt det av revisorerna anmärkta förhållandet, att moderskapspenningen av de mödrar, som sökt hjälp hos nämnderna, i största utsträckning förbrukas till andra ändamål än sådana för vilka den avsetts, varför dessa behov, om de ej skola lämnas ohjälpta, måste täckas av mödrahjälp.

Styrelsen är icke beredd att förorda någon sådan ändring, som skulle rubba själva grunderna för det nuvarande hjälpsystemet vid havandeskap och barnsbörd. Mot själva principen, att samhället vid behov bidrager till täckande av de med barnsbörden förenade normala extrakostnaderna, synes icke kunna vara något att invända. Ej heller däremot, att detta bidrag åtminstone regelmässigt utgår som kontantbelopp. Socialstyrelsen får därför i avbidan på socialvårdskommitténs arbete avstyrka förslaget om moderskapspenningens inarbetande i mödrahjälpen. Emellertid kan det ej anses tillfredsställande att, såsom upplysts, de behov moderskapspenningen avser att täcka i stor utsträckning icke bli tillgodosedda eller måste avhjälpas med mödrahjälp. Att helt enkelt stadga förbud mot att bevilja mödrahjälp för ändamål, som borde ha tillgodosetts med moderskapspenningen, kan icke gärna komma i fråga. Styrelsen har i stället sökt finna en lösning, som om möjligt förebygger faran för missbruk. Därvid har styrelsen utgått från att det av naturliga skäl torde vara framför allt i de minst bemedlade hemmen, som det ligger nära till hands att förbruka moderskapspenningens kontantbelopp till bestridande av löpande utgifter för hushållsändamål. Dessa mödrar äro i de flesta fall i uppenbart behov av samhällshjälp utöver moderskapspenningen. En tänkbar lösning vore därför, att vid ansökan om moderskapspenning vederbörande sökande finge avgiva en förklaring, huruvida hon ansåge sig i behov av ytterligare hjälp och på grund härav hade för avsikt att jämväl ansöka om mödrahjälp. I händelse så vore fallet borde moderskapspenningens belopp, om ansökningen beviljades, av den erkända sjukkassan tillställas barnavårdsnämnden i sökandens vistelsekommun och sökanden hänvisas dit för utbekommande av den beviljade hjälpen, vilken av barnavårdsnämnden skulle lämnas under samma betryggande kontroll som bör gälla för mödrahjälpsverksamheten. Socialstyrelsen får för sin del tillstyrka en sådan ordning.

Beträffande den av mödrahjälpsnämnderna beviljade hjälpen till tandvård ha riksdagens revisorer uppmärksammat, att sådan hjälp beviljats i högst skiftande omfattning, ävensom, utan att närmare ingå på ämnet, uttalat, att tydliga och klara bestämmelser beträffande bland annat bidrag till tandvård syntes erforderliga för att förebygga missbruk och åstadkomma försiktighet och enhetlighet vid beviljandet.

I yttrande i anledning av revisorernas uttalande om mödrahjälpen har statskontoret anfört, att ämbetsverket vid den granskning, som inom statskontoret verkställts av barnavårdsnämndens i Stockholm redovisningar, hade funnit, att i en del fall praktiskt taget hela mödrahjälpen tagits i anspråk för gäldande av tandvårdskostnader. Statskontoret sade sig för sin del ha mycket svårt att föreställa sig, att avsikten med mödrahjälpen varit att täcka dylika kostnader i sådan omfattning, som här skett. Därtill komme, att

statsmakterna efter mödrahjälpsförordningens tillkomst anvisat särskilda vägar för att tillgodose de obemedlades och mindre bemedlades tandvård och med allmänna medel bidraga till bestridande av kostnaderna för densamma. Det syntes ämbetsverket för den skull vara förtjänt att tagas under övervägande, huruvida icke stadgande borde meddelas av den innebörd, att mödrahjälp i form av tandvård icke finge utgå till kvinna i kommun, där bidrag till tandvård lämnades i enlighet med föreskrifterna i förordningen den 3 juni 1938 (nr 360) om lindring i obemedlades och mindre bemedlades tandvårdskostnader. Beträffande kvinnor i andra kommuner borde hjälpen under alla omständigheter begränsas till att avse allenast vårdbehov, som täcktes av berörda förordning.

Socialstyrelsen, som är av den uppfattningen, att hjälpen till tandvård fyllt ett stort och mycket viktigt socialhygieniskt behov samt otvivelaktigt varit till gagn för folkhälsan, ämnar, därest styrelsen blir tillsynsmyndighet för mödrahjälpsverksamheten, med det snaraste upptaga spörsmålet om en reglering av hjälpbeviljandet på detta område i det syfte, riksdagens revisorer angivit, och efter de linjer, som av statskontoret rekommenderats till övervägande.

Styrelsen får i detta sammanhang även erinra om sin underdåniga skrivelse den 30 november 1939 med förslag till sådan ändring i förordningen om mödrahjälp, att styrelsen skulle erhålla befogenhet att, när särskilda skäl därtill funnes, på ansökning av kvinna, som beviljats mödrahjälp, medgiva att den tid, hjälpen får avse efter nedkomsten (nu högst sex månader), skulle kunna få utsträckas. Styrelsen avsåg med detta sitt förslag att möjliggöra för mödrar, som beviljats mödrahjälp till tandvård, att få denna tandvård utförd även i sådana fall där detta på grund av omständigheter, varöver de ej själva kunnat råda, icke låtit sig göra inom nu föreskriven tid. Framställningen är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Mödrahjälp till kostförbättring har enligt den statistiska utredningen, som avser första halvåret 1939, utgått med ett belopp motsvarande något mer än 25 % av hela utgiften för mödrahjälp.

Riksdagens revisorer ha anmärkt, att mödrahjälp i form av kostförbättring i stor omfattning använts för tillgodoseende av behov, vilka rätteligen bort ankomma på fattigvården att avhjälpa. Socialstyrelsen är väl av den uppfattningen, att behovet av kostförbättring för havande och ammande kvinnor, i likhet med dessas tandvårdsbehov, principiellt bör tillgodoses i annan ordning än genom mödrahjälp. Det nuvarande systemet är ej heller ur praktisk synpunkt alldeles tillfredsställande. Mödrahjälpen för kostförbättring kan enligt sakens natur icke bli stort annat än ett understöd för att förbättra familjens ekonomi, i bästa fall dess diet. Någon kontroll över att hjälpen i detta avseende kommer uteslutande modern till godo är här otänkbar. Emellertid är det uppenbart, att kostbidragen trots den anmärkta bristen på kontroll likväl i ej så ringa utsträckning medfört en verklig förbättring av kosten för kvinnan själv under den synnerligen påfrestande havandeskaps- och amningstiden och därför knappast under nuvarande förhållanden — i avvaktan på att en rationell näringspolitik genomföres i vårt land — kunna helt undvaras.

Socialstyrelsen instämmer i riksdagsrevisorernas yrkande på att tydliga och klara bestämmelser om bidrag till hemhjälp och inackordering — vilka uppgå till ungefär 13 respektive 5 % av hela totalsumman för mödrahjälp — böra utfärdas, så att allt missbruk av mödrahjälpen kan undvikas. Styrelsen betecknar det som ett missbruk av mödrahjälpen att utbetala belopp för hemhjälp till vare sig fadern eller modern som ersättning för av dem utfört arbete. Ersättning för hemhjälp bör dock, såsom mödrahjälpsnämnderna i Uppsala, Örebro och Kopparbergs län framhållit, kunna utgå till barnaföderskans syster eller moder, där denna avstått från annat inkomstbringande arbete för att biträda i barnaföderskans hem. Likaså instämmer socialstyrelsen i det av mödrahjälpsnämnden i Kopparbergs län gjorda uttalandet, att inackorderingsbidrag bör kunna utgå till föräldrar till ogift barnaföderska, såvida dessa ha en svag ekonomisk ställning och barnaföderskan förut försörjt sig med arbete utom hemmet.

Mödrahjälp i form av lån har använts i mer begränsad omfattning än som från början avsetts. Av anslaget på 300 000 kr. under budgetåret 1938/39 till fonden för lån till mödrahjälp har mindre än hälften förbrukats. Tendensen till minskad användning av låneformen har sedermera ytterligare förstärkts. Socialstyrelsen anser, att en bidragande orsak till denna hjälpforms ringa användning är den ordning som nu gäller för prövning av frågan om lånens efterskänkande. Mödrahjälpsnämnderna äro mindre benägna att välja denna form, då de veta, att varje sådant ärende, även om det rör sig om några tiotal kronor måste föranleda framställning till Kungl. Maj:t med de krav på handlingarnas fullständighet, som därmed följa. Styrelsen är övertygad om att en rätt för mödrahjälpsnämnden att efterskänka av densamma beviljat lån skulle befordra en tillämpning av mödrahjälpsförordningens hithörande stadganden i bättre överensstämmelse med det bakomliggande syftet.

Reservationer. Vid ärendets behandling i socialstyrelsen ha särskilda yttranden avgivits av byråcheferna Bergström och Hagman.

Byråchefen Hagman har bl. a. anfört: »De arbetsuppgifter, som handläggas av socialvårdskommittén, äro både omfattande och svårlösta, och många år torde förgå, innan några positiva beslut av denna kommittés arbete komma att bliva genomförda. — Det synes mig därför vara att förorda, att mödrahjälpens organisationsproblem så fort som möjligt blir föremål för en utredning, ty all erfarenhet säger, att styrelsens kritik mot den nuvarande organisationen är både befogad och riktig. En kommunal nämnd, möjligen med en av Kungl. Maj:t tillsatt ordförande, bör anförtros de lokala arbetsuppgifterna. En viss mindre del av de utanordnade understödsbeloppen bör gäldas av vederbörande kommun. Det statliga bidraget kan med hänsyn till kommunernas växlande ekonomiska ställning göras variabelt. Tillsammans med övriga, av styrelsen framförda reformförslag — framför allt den statliga centrala tillsynsmyndigheten — skulle härigenom kunna åstadkommas en behövlig understödsverksamhet, som ej gav fog för erinringar av det slag och

den omfattning, vilka föreligga mot den hittills bedrivna understödsverksamheten på detta område.»

Byråchefen Bergström anförde: »I så måtto biträder jag herr Hagmans reservation, att jag anser, att den mera djupgående utredning på förevarande område, som lärer vara påkallad, ej bör anstå i avvaktan på att den skulle kunna infogas såsom ett led i socialvårdskommitténs utredningsarbete. Ett sådant anstånd skulle ställa den påkallade reformen på alltför oviss, kanske avlägsen framtid.»

Kortare meddelanden.

Dispenser från allmänna arbetstidslagen. Inom arbetsrådet har upprättats en statistik, som belyser arbetsrådets dispensgivning från de i lagen om arbetstidens begränsning av den 16 maj 1930 stadgade reglerna om arbetstidens längd till följd av arbetets natur att vara av »synnerligen stort allmänt intresse» (5 § 3 mom.). Härav framgår, att under de 20 år, som förflutit sedan allmänna arbetstidslagen trädde i kraft, ha t. o. m. augusti 1939 endast i ett fåtal fall inkommit framställningar om ökad ordinarie arbetstid med nämnda motivering.

Efter krigsutbrottet ha däremot ett stort antal företag begärt ökad arbetstid för arbete av synnerligen stort allmänt intresse. Framför allt ha sådana framställningar inkommit från företag, som genom sin produktion direkt eller indirekt tillgodose landets försvarsberedskap. Nästan samtliga framställningar ha bifallits av arbetsrådet. Antalet bifallna framställningar, avseende arbete för försvarsändamål, har intill 20 april i år utgjort sammanlagt 170. En approximativ uppskattning ger vid handen, att nämnda tillstånd till ökad ordinarie arbetstid beröra omkring 31 000 arbetare. — Arbetsrådet har i dessa fall lämnat vittgående undantag från lagen. Sålunda har i vissa trängande fall tillstånd lämnats till arbete utan iakttagande av i lagen angivna begränsningar av arbetstiden. I andra fall har medgivits en utsträckning av den ordinarie arbetstiden till 56—60 timmar i veckan, därvid arbetsgivaren kunnat ytterligare öka arbetstiden genom utnyttjande av i lagen medgiven övertid. Dispenserna ha meddelats för viss tid, i regel tre månader, och ha förnyats, därest ytterligare behov av utsträckt ordinarie arbetstid förelegat.

Ransonering av matfett och tvättmedel. I kungörelse den 10 maj 1940 (SFS: 318) har regeringen förordnat, att handeln med margarin och andra ersättningsmedel för smör och flott (utom matoljor) från och med den 12 maj skall vara underkastad de regler som stadgas i kungörelsen eller föreskrivas av statens livsmedelskommission eller å dess vägnar. En annan kungörelse samma dag (SFS: 320) lämnar enahanda bestämmelse beträffande tvål, såpa och vissa andra tvätt- och rengöringsmedel med en fettsyrehalt överstigande 4 %.

I kraft av dessa kungörelser har livsmedelskommissionen i cirkulär till landets kristidsstyrelser föreskrivit, att *margarin* för förbrukning i enskilt hushåll under tiden 12—26 maj 1940 får inköpas endast mot kupong A 8 på inköpskort A. Kupongen skall berättiga till inköp av $^1/_2$ kg margarin. Efter den 26 maj återigen får margarin för förbrukning i hushåll tills vidare ej alls inköpas. Bageriidkare få inköpa bagerimargarin mot särskild licens, medan restauranger, allmänna inrättningar och andra förbrukare tills vidare icke få inköpa margarin. Beträffande andra ersättningsmedel för smör eller flott har livsmedelskommissionen föreskrivit, att dylika fr. o. m. den 12 maj och tills vidare icke få säljas, med undantag likväl för försäljning direkt till förbrukare från förråd, som klockan 12 natten till den 12 maj ägdes eller innehades av person eller företag, som yrkesmässigt driver handel med varan i fråga.

För att icke matfettskontot till följd av smörets högre pris skall bli alltför betungande för mindre bemedlade hushåll har regeringen emellertid samtidigt genom en kungörelse (SFS: 319) förordnat om ett rabattsystem för smör, som är avsett att träda i funktion efter den 26 maj.

Bevis om rätt till prisrabatt utfärdas i form av rabattkort, bestående av talong med kuponger. Innehavare av rabattkort äger, under tid och till myckenhet som statens livsmedelskommission föreskriver, mot avlämnande av kupong till rabattkortet i allmänna handeln inköpa smör till ett pris, som med viss av livsmedelskommissionen bestämt belopp understiger det i handeln för smör gällande priset. Tilldelningen av rabattkort handhaves av kristidsnämnderna under ledning av kristidsstyrelserna och livsmedelskommissionen.

Rabattkort kan utan behovsprövning tilldelas svensk medborgare, som är medlem av annat enskilt hushåll än jordbrukarhushåll och är född efter den 31 december 1924 eller före den 1 januari 1874 eller uppbär tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller invalidunderstöd jämlikt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd. Rabattkort får dock icke utan behovsprövning tilldelas barn, som nyss är sagt, om dess föräldrar vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 1 500 kronor, eller taxerats till särskild skatt å förmögenhet. Ej heller må rabattkort utan behovsprövning tilldelas person, som själv eller, om han är gift och sammanlever med sin make, jämte maken vid taxeringen upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande nyssnämnda summa, eller taxerats till särskild skatt å förmögenhet. Genom systemet med behovsprövning i de fall som nämnts, beredes möjlighet för hushåll, som till följd av särskilda omständigheter (militärtjänstgöring, arbetslöshet, sjukdom o. s. v.) ha en försvagad ekonomi att erhålla rabatt, även om inkomsten (eller förmögenheten) vid taxeringen överstigit den angivna gränsen.

Även andra personer än de ovan nämnda kunna efter behovsprövning erhålla rabattkort.

Antalet rabattkort, som varje person erhåller, är bestämt till ett kort per barn eller åldring (eller invalid), som är berättigad till rabatt utan behovsprövning, och i övriga fall till ett helt eller ett halvt kort allt efter vissa av livsmedelskommissionen närmare angivna omständigheter.

Första rabatteringsperioden omfattar tiden den 27 maj—30 juni 1940. Under denna tid får inköp göras mot de fyra med C 1 märkta kupongerna på inköpskort C. Varje kupong berättigar därvid till 65 öres rabatt per $^1/_2$ kg smör. Ett helt kort motsvaras alltså av en rabatt om sammanlagt 2·60 kr. under den första rabatteringsperioden.

Beträffande *tvätt- och rengöringsmedel* har livsmedelskommissionen i cirkulär föreskrivit, att enskild förbrukare under tiden den 12 maj t. o. m. den 9 juni 1940 får inköpa sådana medel endast mot avlämnande av kupong A 3 eller A 4 på inköpskort A. Vardera kupongen berättigar till inköp av tvätt- och rengöringsmedel med ett efter viss poängskala beräknat sammanlagt värde av 30 poäng. Denna poängsumma motsvarar 125 g tvål eller 300 g såpa eller 250 g tvättpulver. För andra förbrukare samt parti- och detaljhandlare gälla särskilda bestämmelser. För enskilda förbrukare med relativt stor åtgång av tvätt- och rengöringsmedel (t. ex. familjer med späda barn) kommer ökad tilldelning att beviljas enligt regler, som utarbetas av livsmedelskommissionen.

Mödrahjälpen år 1939. Såsom understöd till mödrahjälp utbetalades under år 1939 sammanlagt 8 554 988 kr. och som lån 124 618 kr. mot resp. 6 711 597 och 138 705 kr. år 1938. Antalet understödda fall var 46 726, varav 35 936 hänförde sig till gifta och 9 790 till ogifta mödrar. Det genomsnittligt utbetalade beloppet var 185 kr. (200 kr. år 1938). Av samtliga avgjorda ansökningar hade 92 % bifallits. En föreställning om mödrahjälpens betydelse erhålles vidare genom uppgiften, att av hela antalet under år 1939 i Sverige födda barn tillhörde omkring 48 % fall, där modern tilldelats mödrahjälp.

Socialstyrelsens bränsleklausul. På Kungl. Maj:ts uppdrag har socialstyrelsen, efter samråd med representanter för Sveriges fastighetsägareförbund och hyresgästernas riksför-

bund samt under medverkan av chefen för byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning, utarbetat och fastställt en klausul för beräkning av bränslekostnaderna för värme och varmvatten i hyrd bostadslägenhet (bränsleklausul). Klausulen har godkänts av de båda nämnda organisationerna och av dem rekommenderats till användning vid slutande av enskilda hyreskontrakt.

Socialstyrelsens uppdrag får ses mot bakgrunden av den krisartade prisutvecklingen på bränslemarknaden och de stora svårigheter, som därav uppstått vid en för bägge parter rättvis reglering av ersättningen för de ökade kostnaderna för hyreslägenheternas uppvärmning och förseende med varmvatten. Vid uppgörande av kontrakt för nästa hyresår har detta spörsmål i brist på godkända beräkningsgrunder mångenstädes framkallat irritation och tvister mellan parterna. Behovet av generella anvisningar vid utmätandet av dessa kostnader har därför gjort sig starkt gällande. I anledning därav har klausulen utarbetats att tjäna till ledning för parterna vid ersättningsfrågans lösande.

Klausulen är avsedd att tillämpas endast för bostäder och uteslutande för det fall, att ersättning för värme och varmvatten ingår i den överenskomna hyran. Vid klausulens konstruktion och utformning har hänsyn tagits såväl till prisstegringen på skilda bränslesorter som till möjligheten av fortsatt ransonering enligt myndighets beslut av olika bostadsbränslen ävensom till eventuellt förbud mot eller inskränkning av varmvattenförsörjningen. Därjämte har ansetts böra beaktas den möjligheten, att en fastighetsägare vid bränsleransonering anskaffar ersättningsbränsle till komplettering av den minskade bränslekvantiteten.

Vid utarbetandet av klausulen har såsom utgångspunkt för beräkningen av merkostnaden för värme och varmvatten tagits den genomsnittliga bränsleåtgången för lägenheten. Härvid har eldstaden (rum el. kök) valts såsom enhet. Med stöd av värmetekniskt utredningsmaterial har bränsleförbrukningen uppskattats till vissa kvantiteter av olika bränslesorter per eldstad och år. På grund av att värmebehovet växlar i skilda landsdelar, har landet länsvis uppdelats i fyra zoner. För varje zon ha framräknats medelsiffror för förbrukningen av de olika bränsleslagen (koks, stenkol, brännolja, pannved). Av bränsleförbrukningen beräknas en viss för hela landet konstant mängd per eldstad (nämligen 6 hl koks eller 3 dt stenkol eller 200 l brännolja eller 2 m³ pannved) åtgå enbart för varmvattnet.

På grundval av nämnda uppgifter samt prisnoteringarna för respektive bränsleslag i augusti 1939 kan i varje särskilt fall erhållas ett mått på den del av den överenskomna hyran, som under ett normalt prisläge anses belöpa dels å hela kostnaden för uppvärmning och varmvatten och dels å den särskilda kostnaden för varmvatten. Vid varje stegring av bränslepriset med 10 % över augustipriset 1939 skall bränslekostnaden höjas i motsvarande grad.

Som ovan nämnts, har emellertid vid uppgörandet av bränsleklausulen hänsyn tagits icke blott till stegring av bränslepriserna utan även till möjligheten att myndighet vidtager åtgärder för begränsning av bränsleförbrukningen, exempelvis genom förbud mot användning av varmvatten, helt eller delvis, eller i form av en mer eller mindre omfattande ransonering av bränsletilldelningen. Sådana ingripanden böra självfallet föranleda skäligt avdrag å den överenskomna hyran. Detta avdrag skall, i vad det avser ersättning för inskränkning i varmvattenförsörjningen, göras kvartals- eller månadsvis vid hyrans erläggande, medan avdrag för ransonering i övrigt bestämmes vid hyresårets utgång. Om denna årliga uppgörelse i det särskilda fallet föranleder svårigheter, förutsättes det, att socialstyrelsen tillhandahåller erforderliga anvisningar till ledning för parterna.

Klausulen jämte därtill hörande anvisningar försäljas av bok- och pappershandlare i hela landet. Vid tillämpning av klausulen är den avsedd att bifogas det mellan parterna upprättade hyreskontraktet.

Omflyttning av karelska jordbrukare. En under ordförandeskap av professor Kivimäki tillsatt kommitté har den 16 april 1940 framlagt ett förslag om lagstiftning för att möj-

liggöra snabb jordanskaffning åt den genom freden med Sovjetryssland hemlösa jordbrukarbefolkningen i Finland. Förslaget har sedermera lagts till grund för proposition till finska riksdagen.

Minst 36 000 jordbrukarhushåll om sammanlagt 180 000 personer ha överflyttat från de till Sovjetunionen avträdda områdena, och regeringen räknar med, att omkring 30 000 nya jordbrukslägenheter måste anskaffas för deras behov. I fråga om de nya lägenheternas storlek har det ansetts lämpligt att anknyta till den allmänna kolonisationslagens bestämmelser. Lägenheterna skulle sålunda utgöras av dels s. k. odlingslägenheter med en åkerareal av högst 15 hektar samt nödig skogsmark för husbehovsvirke, dels s. k. bostadslägenheter med en areal av högst 2 hektar. Som en ny lägenhetstyp, avsedd för trakter med särskilt gynnsamma förutsättningar för ett intensivt jordbruk, har föreslagits s. k. lägenheter av blandad natur, vilkas åkerareal skulle uppgå till högst 6 hektar.

Enligt propositionen vore det av största vikt, att jordreformen genomföres på ett sådant sätt, att den icke medför en tillbakagång i lantbruksproduktionen. Då landet genom fredsslutet förlorat ungefär 316 000 hektar odlad jord och äng ävensom 2·5 milj. hektar skogsmark, måste man tvärtom eftersträva att om möjligt öka lantbruksproduktionen inom landets nya gränser. Vid anskaffandet av de nya lägenheterna borde man därför söka utnyttja förefintliga möjligheter till nyodling. Emellertid borde de evakuerade även erhålla redan odlad åker, enär de så snabbt som möjligt borde kunna bli självförsörjande. Det kunde anses skäligt, att åtminstone hälften av de nya odlingslägenheternas jord utgjordes av åker och den andra hälften av odlingsbar jord. Om 30 000 sådana lägenheter skulle bildas och åkerarealen uppskattades till i medeltal 15 hektar, borde alltså 225 000 hektar färdig åker avstås åt de evakuerade. Denna siffra vore visserligen icke alltför hög i förhållande till den totala arealen odlad jord inom Finlands nya gränser, vilken uppginge till 2·6 miljoner hektar, men av denna areal hänförde sig en stor del till relativt små jordbruk. Enligt den i propositionen anförda statistiken hänför sig endast omkring 700 000 hektar till lägenheter med en åkerareal av 25 hektar eller mera.

För främjande av jordöverlåtelser på frivillighetens väg föreslås särskilda förmåner för jordägare, som innan tvångsinlösensåtgärder inletts eller medan sådana pågå önska frivilligt överlåta jord till staten för snabbkolonisationsändamål. Vid dylika frivilliga överlåtelser kan köpeskillingen fastställas efter gängse pris och staten erlägger betalningen med skuldförbindelser, löpande med 6 % ränta och förfallande till betalning efter tio år. Det föreslås, att dessa skuldförbindelser skulle kunna användas för betalning av den planerade särskilda förmögenhetsskatten och eventuellt även andra statsskatter. Vid privata jordöverlåtelser till evakuerade personer kunna kontrahenterna fritt överenskomma om köpeskillingen och ur kolonisationsfonden beviljas lån för finansiering av dylika köp, i den mån medel härför finnas.

För genomförandet av jordreformen skulle tillsättas s. k. snabbkolonisationskommissioner, vilka skulle uppgöra planer för bildandet av nya lägenheter, utstaka de nya ägornas gränser etc. Lagförslaget innehåller utförliga bestämmelser avsedda att garantera, att sakkunskap av olika slag skall vara väl företrädd i dessa kommissioner. Det beräknas, att kommissionerna, under förutsättning att teknisk personal kan ställas till förfogande i tillräcklig utsträckning, före instundande höst skola hinna verkställa utstakning av närmare 20 000 och möjligen upp till 30 000 nya lägenheter.

De som tilldelats nya lägenheter skulle till staten årligen erlägga 4 % av överlåtelsepriset, varvid 3 % räknas som ränta. Erläggandet av dessa årliga annuiteter skulle börja fem år efter odlingsavtalets ingående. I särskilda fall skulle uppskov kunna beviljas för ytterligare fem år. Då ersättning utbetalas för egendom, som gått förlorad i de avträdda områdena, skulle denna gå i avräkning på kolonisatörens skuld till staten. Vidare föreslås, att kolonisatören under det år odlingsavtalet ingicks och de två följande åren skall vara befriad från inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunala och kyrkliga utskylder.

Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetsmarknaden under april 1940.

1. Läget på arbetsmarknaden.

Det under månaden inträffade skärpta internationella krisläget har i olika avseenden starkt påverkat den svenska arbetsmarknaden. Särskilt anmärkningsvärd är den kraftigt ökade efterfrågan på arbetskraft. Antalet lediganmälda platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna har nämligen stigit med icke mindre än 28 % jämfört med mars månad. Sålunda steg antalet manliga lediga platser från 39 000 i mars till 50 000 under april. Denna ökning torde i stort sett sammanhänga med de genom inkallelserna till förstärkt försvarsberedskap uppkomna vakanserna samt de pågående brådskande arbetena för det allmännas räkning. Emellertid ha de rådande krisförhållandena medfört omfattande driftsinskränkningar och permitteringar inom vissa industrier, varigenom även arbetssökandesiffran uppvisar en väsentlig höjning. Stor livaktighet har kännetecknat arbetsmarknaden, vilket bl. a. belyses av att antalet manliga tillsatta platser utgjorde 36 000, varav 2 200 förmedlades i samverkan med olika arbetsförmedlingskontor och ombud. Problemet om överflyttning av arbetskraft från överflödsbetonade arbetsområden till de bristbetonade har sålunda ytterligare aktualiserats.

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna har nedgått från 162 i februari och 144 i mars till 132 i april. Fjolårets aprilsiffra var 155.

Antalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa vid slutet av april i år var 8 832 mot 13 250 för sistlidne mars och 22 790 för april 1939. För den på grundval av fackföreningsrapporterna beräknade arbetslösheten utgjorde den senast tillgängliga siffran, avseende månadsskiftet mars/april 15·6 % mot 14·5 % en månad tidigare och 11·7 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Arbetsmarknadsläget inom de särskilda yrkesområdena liksom ock verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna belyses av efterföljande tabeller.

Inom *jordbruket* förmärkes en starkt ökad efterfrågan på arbetskraft sedan föregående månad till följd av det påbörjade vårbruket. Tillgången på arbetssökande har ävenledes ökat men i mindre omfattning. Efterfrågan har avsett i första hand ogifta kör- och arbetsdrängar. På grund av den ringa tillgången på arbetskraft ha åtgärder fått vidtagas för att överföra arbetskraft till jordbruket från andra yrkesområden, vilket också lyckats i stor omfattning. En icke oväsentlig överflyttning har därvid ägt rum från Norrland till andra

delar av landet, och ävenledes ett stort antal norska flyktingar har beretts arbete inom jordbruket.

För *skogsbruket* är situationen i det stora hela oförändrad. Svårigheterna att erhålla vedhuggare i tillräckligt antal äro alltjämt betydande, särskilt i mellersta Sverige. De med vedhuggningen förenade avlöningsförmånerna ha på vissa håll uppfattats såsom mindre goda, vilket ogynnsamt inverkat på utbudet av arbetskraft.

Tillgången på yrkeskunniga arbetare av skilda slag inom *industrigrupperna* är fortfarande otillräcklig. *Metall- och maskinindustrin* uppvisar en ytterligare ökning av efterfrågan på arbetskraft, beroende på dels behov av ersättare för inkallade och dels ett större reellt behov, varigenom bristen på kvalificerade verktygs- och maskinarbetare skärpts. Men också för mera okvalificerad arbetskraft har arbetstillgången varit god. Läget inom *jord- och stenindustrin* har visserligen något förbättrats, men alltjämt är stor arbetslöshet rådande bland stenhuggare på västkusten m. fl.

Arbetstillgången inom *trävaruindustrin* är fortfarande mycket ringa, framför allt när det gäller maskin- och möbelsnickare. På grund av nu rådande exportsvårigheter ha driftsinskränkningar inom *pappers- och trämasseindustrin* ägt rum. Inskränkningar ha även förekommit vid *tändsticksfabrikerna*.

Inom *textil- och beklädnadsindustrin* har såväl antalet ansökningar om arbete som antalet lediga och tillsatta platser ökat. Permitteringar av kvinnlig personal ha i mindre omfattning skett inom beklädnadsindustrin. Läget präglas av en viss osäkerhet. Vid en del *skofabriker* har arbetstillgången varit mindre god.

Inom *byggnadsverksamheten* förmärkes en viss förbättring i läget, beroende på tillfällig efterfrågan på arbetskraft för skyddsrumsanläggningar. Stor arbetslöshet är dock alltjämt rådande inom detta yrkesområde.

Sjöfarten visade efter månadsskiftet mars/april stor livaktighet tack vare den blidare väderleken, men genom Nordens indragning i krigszonen blev situationen under senare hälften av månaden helt förändrad. I samband härmed har också sysselsättningen för *hamn- och stuveriarbetare* avsevärt försämrats. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 4 449 påmönstringar och 3 666 avmönstringar mot 3 414 påmönstringar och 2 996 avmönstringar föregående månad. Motsvarande siffror för april 1939 voro 5 078 och 3 832.

Beträffande yrkesgrupperna *kontors-, affärs- och lagerarbete* förefanns under senare delen av månaden ett stort överskott på äldre kontorister, lager- och magasinsarbetare ävensom på försäljare. För *transportgruppen* har arbetstillgången varit god; bl. a. uppges den påbjudna vindsröjningen i de större städerna ha tillfälligt medfört en starkt ökad efterfrågan på arbetskraft.

Utvecklingen inom *hotell- och restaurangbranschen* är oenhetlig. Den säsongmässigt ökade efterfrågan har icke varit så stor som eljest brukar vara fallet. Fortfarande råder god efterfrågan på kunnig kökspersonal.

På det *husliga området* föreligger ökad arbetstillgång. Bristen på personal av skilda slag är alltjämt starkt framträdande.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorgan inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud

under april månad tillsatts 2 815 platser, varav 2 243 manliga och 572 kvinnliga. Genom dessa *interlokala förmedlingar* erhöllo 1 620 personer (1 323 män och 297 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under april 1940 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	685
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	479
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	443	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	94
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	100
1939	167	105	82	68	55	54	61	61	76	87	135	151	103
1940	137	94	77	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	206
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	214
1939	223	253	201	177	140	129	129	115	135	171	200	188	184
1940	167	170	153	147	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	23·3
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	18·0
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·3
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	*14·1*	*14·5*	*15·6*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 331.

2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under april 1940.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	10 085	9 063	8 453	7 142	7 167	4 792	17 227	16 230	13 245	106
Stockholms län . .	2 056	2 090	1 282	1 227	1 903	1 010	3 283	3 993	2 292	82
Uppsala län . . .	1 346	1 639	805	723	719	380	2 069	2 358	1 185	88
Södermanlands län	1 181	1 052	673	547	521	290	1 728	1 573	963	110
Östergötlands län .	1 925	2 288	1 185	1 015	1 117	691	2 940	3 405	1 876	86
Norrköping	1 819	1 405	1 094	447	254	133	2 266	1 659	1 227	137
Jönköpings län . .	2 192	1 192	688	808	693	380	3 000	1 885	1 068	159
Kronobergs län . .	1 177	427	277	234	296	151	1 411	723	428	195
Norra Kalmar län .	954	637	444	145	128	78	1 099	765	522	144
Södra Kalmar län .	1 681	880	553	529	545	322	2 210	1 425	875	155
Gotlands län . . .	150	287	91	157	209	108	307	496	199	62
Blekinge län . . .	2 363	1 515	1 080	862	823	565	3 225	2 338	1 645	138
Kristianstads län .	2 112	1 228	845	882	964	522	2 994	2 192	1 367	137
Malmöh. l.: Malmö	5 685	1 788	1 694	2 584	1 652	1 261	8 269	3 440	2 955	240
Hälsingborg . .	1 653	584	528	443	296	227	2 096	880	755	238
Länet i övrigt .	3 455	2 588	2 085	1 391	1 288	895	4 846	3 876	2 980	125
Hallands län . . .	1 240	839	541	444	344	200	1 684	1 183	741	142
Göteborgs stad . .	9 237	4 936	4 505	3 469	2 550	1 788	12 706	7 486	6 293	170
Göteb. o. Boh. län	2 660	1 239	1 014	392	358	214	3 052	1 597	1 228	191
Älvsborgs län . .	2 153	1 419	838	918	932	506	3 071	2 351	1 344	131
Skaraborgs län . .	1 498	1 697	1 021	637	684	458	2 135	2 381	1 479	90
Värmlands län . .	2 101	1 835	1 054	739	1 019	537	2 840	2 854	1 591	100
Örebro län	2 031	1 621	856	1 361	1 153	663	3 392	2 774	1 519	122
Västmanlands län .	1 094	1 363	668	725	808	438	1 819	2 171	1 106	84
Kopparbergs län .	901	1 304	481	786	843	470	1 687	2 147	951	79
Gävleborgs län . .	1 870	763	565	866	562	316	2 736	1 325	881	206
Västernorrlands län	4 177	849	658	953	789	532	5 130	1 638	1 190	313
Jämtlands län . .	1 345	977	563	540	593	330	1 885	1 570	893	120
Västerbottens län .	1 038	701	376	444	591	306	1 482	1 292	682	115
Norrbottens län . .	2 485	1 596	1 328	395	383	258	2 880	1 979	1 586	146
Summa april 1940	73 664	49 802	36 245	31 805	30 184	18 821	105 469	79 986	55 066	132
» mars 1940	65 477	39 397	29 665	24 564	23 187	14 000	90 041	62 584	43 665	144
» april 1939	62 946	25 869	19 892	21 976	28 938	15 545	84 922	54 807	35 437	155
» » 1938	53 950	21 161	15 385	21 606	27 029	14 103	75 556	48 190	29 488	157
» » 1937	60 598	24 222	17 281	21 386	26 778	14 128	81 984	51 000	31 409	161

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 815 platser, varav 2 243 manliga och 572 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 620 (1 323 manliga och 297 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 978	18 388	7 843	1 363	2 757	1 262	9 876	10 341	21 145	9 105
Jordbruk	6 431	10 752	5 000	1 363	2 757	1 262	7 379	7 794	13 509	6 262
Skogshushållning . .	2 547	7 636	2 843	—	—	—	2 497	2 547	7 636	2 843
Industri o. hantverk .	38 146	10 111	8 764	5 613	2 007	1 395	41 137	43 759	12 118	10 159
Malmbrytning . . .	159	78	59	—	—	—	158	159	78	59
Metall- o. maskinind.	5 167	2 241	1 529	182	134	110	5 066	5 349	2 375	1 639
Jord- och stenind. .	3 012	762	678	84	12	7	3 034	3 096	774	685
Trävaruindustri . .	8 101	1 087	996	69	12	11	7 819	8 170	1 099	1 007
Pappers- o. graf. ind.	894	47	36	151	74	66	999	1 045	121	102
Livsmedelsindustri .	1 866	640	527	1 017	416	297	2 558	2 883	1 056	824
Textil- o. bekl.-ind.	923	302	258	3 033	968	567	3 767	3 956	1 270	825
Läder- o. gummiind.	1 759	382	294	851	128	112	2 471	2 610	510	406
Kemisk-teknisk ind. .	320	158	153	216	261	223	499	536	419	376
Byggnadsverksamh. .	15 677	4 270	4 098	10	2	2	14 522	15 687	4 272	4 100
Kraft- o. värmeprod.	268	144	136	—	—	—	244	268	144	136
Sjöfart och fiske . .	6 632	3 118	2 945	311	119	111	6 505	6 943	3 237	3 056
Handel o. samfärdsel	11 340	8 603	7 239	9 001	8 017	5 475	18 034	20 341	16 620	12 714
Kontorsarbete . . .	966	355	225	1 058	404	340	1 967	2 024	759	565
Affärs- o. lagerarb. .	3 245	822	740	1 595	580	428	4 471	4 840	1 402	1 163
Landtransport . . .	4 956	6 019	5 132	266	622	307	4 224	5 222	6 641	5 439
Hotell- o. rest.-rör. .	768	337	271	3 937	4 451	3 150	4 029	4 705	4 788	3 421
Litter. o. konstn. arb.	347	30	25	66	9	7	402	413	39	32
Förvaltn. o. underv. .	823	706	653	835	561	517	1 606	1 658	1 267	1 170
Sjukvård o. hygien .	235	334	193	1 244	1 390	731	1 335	1 479	1 724	924
Husligt arbete . . .	114	122	103	14 350	17 280	10 574	10 073	14 464	17 402	10 677
Diversearbete	7 416	9 460	9 351	16	4	4	6 187	7 432	9 464	9 355
Ungdom ut. särsk. utb.	1 038	—	—	1 151	—	—	2 119	2 189	—	—
Summa	**73 664**	**49 802**	**36 245**	**31 805**	**30 184**	**18 821**	**93 931**	**105469**	**79 986**	**55 066**
Därav under 18 år	2 733	2 807	1 468	3 325	2 732	1 756	5 886	6 058	5 539	3 224

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	April 1940	Mars 1940	April 1939	April 1940	Mars 1940	April 1939	April 1940	Mars 1940	April 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	49	57	130	49	61	47	49	58	115	43	46	43
Jordbruk	60	80	73	49	61	47	58	77	68	47	46	46
Skogshushållning . .	33	39	882	.	.	.	33	39	881	37	.	37
Industri o. hantverk .	377	604	430	280	272	200	361	536	389	87	70	84
Sjöfart och fiske . .	213	210	188	261	.	202	214	213	188	94	93	94
Handel o. samfärdsel	132	207	152	112	124	74	122	162	104	84	68	76
Husligt arbete . . .	93	.	.	83	79	67	83	79	67	84	61	61
Diversearbete	78	56	484	.	.	.	79	56	483	99	.	99
Summa	**148**	**166**	**243**	**105**	**106**	**76**	**132**	**144**	**155**	**78**	**62**	**69**
Därav under 18 år	97	127	96	122	134	81	109	131	89	52	64	58

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 768 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under april 1940 enligt uppgifter från arbetsgivare.

På grundval av uppgifter från 6 839 arbetsgivare inom industri och handel m. m. ha för april 1940 med mars 1940 som bas indextal uträknats för antalet sysselsatta arbetare, för övriga sysselsatta samt för arbetare och övriga sysselsatta tillhopa (tab. 1). De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i mars och april samt övriga sysselsatta den 30 mars och 30 april 1940.

Inom samtliga näringsgrenar sammanslagna var enligt tab. 1 antalet sysselsatta arbetare 2·6 % mindre i slutet av april än en månad tidigare. Inom den egentliga industrin sjönk arbetarantalet med 3·9 %. För såväl samtliga näringsgrenar tillhopa som för enbart den egentliga industrin gällde sänkningen uteslutande de manliga arbetarna. Antalet kvinnliga arbetare steg däremot något. Beträffande den övriga personalen visar indextalet för samtliga näringsgrenar tillhopa och indextalet för den egentliga industrin en minskning av antalet sysselsatta personer med resp. 4·1 och 4·3 %. Uträknas för den övriga personalen skilda indextal för män och kvinnor, finner man, att även här kom minskningen helt på antalet sysselsatta män. Den omständigheten, att minskningen av antalet sysselsatta personer (arbetare och andra) inom de flesta näringsgrupper endast berör männen, tyder på att en av orsakerna är att finna i de ökade militärinkallelserna.

Arbetarantalet vid samtliga till malmbrytning och metallindustri hörande grupper sjönk under april. Störst var sänkningen för gruppen järn- och stålmanufaktur och minst för skeppsvarv. Mekaniska verkstädernas arbetarantal sjönk med 3·0 %. Liksom indextalen för mars visa indextalen för april något förbättrad sysselsättning inom grupperna stenbrott och stenhuggerier samt tegelbruk. Då arbetarantalet inom de nämnda grupperna tidigare oavbrutet sjunkit alltsedan krigsutbrottet i september förra året, är dock sysselsättningen inom dessa branscher fortfarande dålig. Arbetarantalet vid kolgruvor, cementfabriker och kalkbruk, porslins-, kakel- och lergodsfabriker samt glasbruk var lägre än i slutet av mars. Särskilt stark var tillbakagången för glasbruken, vilket enligt anteckningar på rapportkorten berodde på driftsinskränkningar till följd av att exporten omöjliggjorts. Vid porslinsfabrikerna hade försämrad ordertillgång och kolbrist inverkat ofördelaktigt på sysselsättningen. För sågverken märkes en säsongmässig ökning av arbetarantalet, vilken dock synes ha varit svagare än normalt. Snickeri- och möbelfabrikernas indextal var mycket ofördelaktigt. Arbetarantalet sjönk med 14·7 %. Vid många företag tillämpades dessutom förkortad arbetstid eller låg driften helt nere vissa dagar. För pappers- och grafisk industri uppvisades sänkta indextal. Flera pappersmassefabriker hade permitterat en stor del av arbetsstyrkan eller helt inställt driften. Även vid pappersbruk och pappfabriker sjönk arbetarantalet. Både för massafabriker och pappersbruk var exportspärren försämringens huvudorsak. Av livsmedelsindustrins grupper visade alla utom bryggerier och

Tab. 1. Sysselsatta personer i slutet av april 1940 i jämförelse med slutet av mars 1940.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl mars 1940 som april 1940									
	Antal företag	April 1940		Indextal för april 1940 (mars 1940=100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 178	89 123	17 157	95·4	102·7	95·9	96·1	95·3	102·2	96·0
Gruvor o. anrikningsverk	13	1 412	97	93·2	82·6	93·0	94·2	93·3	82·4	93·1
Järn-, stål- o. kopparverk	25	10 682	1 249	95·1	76·9	95·1	95·1	94·8	107·3	95·1
Järn- o. stålmanufaktur	266	11 278	1 511	90·9	111·0	92·1	96·4	91·2	108·9	92·6
Mekaniska verkstäder	593	45 831	9 381	96·7	102·4	97·0	96·5	96·5	102·1	96·9
Skeppsvarv	40	5 721	763	98·8	—	98·8	98·1	98·7	102·6	98·7
Elektriska verkstäder	69	8 698	3 039	96·0	103·5	97·7	95·2	95·4	102·3	97·0
Annan metallindustri	172	5 501	1 117	91·5	96·4	92·4	95·1	91·7	97·0	92·8
Jord- o. stenindustri	374	12 916	1 437	97·4	97·9	97·5	92·5	96·6	99·4	96·9
Kolgruvor	3	763	38	93·8	—	93·8	102·7	94·2	·	94·2
Torvindustri	42	372	28	103·1	·	102·8	100·0	102·9	·	102·6
Stenbrott o. stenhuggerier	87	2 052	176	102·0	·	102·5	90·7	101·0	173·3	101·5
Cementfabriker, kalkbruk	75	2 677	313	97·7	103·4	97·8	93·2	96·2	126·8	97·3
Tegelbruk	114	2 312	393	104·7	·	104·7	95·4	103·4	96·6	103·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	2 821	308	89·3	101·2	93·6	87·0	88·6	100·8	92·9
Glasbruk	35	1 919	181	92·5	73·9	90·7	93·8	92·6	77·7	90·9
Träindustri	533	16 526	1 771	95·5	77·7	95·1	93·9	95·3	86·2	95·0
Sågverk o. hyvlerier	205	8 324	628	108·1	·	108·1	99·2	107·4	113·3	107·5
Snickeri- o. möbelfabriker	286	6 788	920	85·4	79·4	85·3	91·3	86·0	86·1	86·0
Annan trävaruindustri	42	1 414	223	83·2	76·0	82·4	91·0	83·8	81·3	83·5
Pappers- o. grafisk ind.	491	29 640	5 342	88·9	95·4	90·1	95·0	89·4	96·7	90·8
Pappersmassefabriker	54	9 299	975	87·8	111·1	88·0	98·7	88·5	125·9	88·9
Pappersbruk o. pappfabr.	42	7 992	764	87·9	93·5	88·8	98·6	88·5	95·1	89·6
Annan pappersindustri	111	4 344	702	90·6	96·9	94·4	92·7	90·3	97·1	94·1
Grafisk industri	284	8 005	2 901	91·2	93·9	91·7	93·5	91·1	95·8	92·2
Livsmedelsindustri	630	21 017	6 398	97·4	112·6	102·2	97·5	96·5	109·2	101·1
Kvarnar	39	1 471	345	106·5	162·6	110·4	96·9	104·3	137·7	107·5
Bagerier	144	3 525	971	102·4	124·4	110·1	103·0	102·9	115·5	108·5
Råsockerbruk o. raffinad.	22	3 129	407	99·6	121·8	104·0	89·6	97·8	121·3	102·1
Choklad- o. karamellfabr.	55	2 001	413	92·7	107·1	103·5	97·6	93·3	106·4	102·5
Bryggerier o. läskedrycksf.	181	4 603	1 019	91·5	111·3	95·0	96·3	91·6	111·5	95·2
Tobaksfabriker	6	1 618	164	94·6	101·6	100·1	99·4	94·7	101·8	100·0
Slakterier o. konservfabr.	91	2 533	1 326	96·6	117·8	102·6	96·2	94·9	110·3	100·3
Annan livsmedelsindustri	92	2 137	1 753	97·6	105·5	99·5	98·3	96·4	101·9	99·0
Textil- o. beklädnadsind.	467	52 634	5 903	90·3	100·2	97·1	94·4	90·8	100·1	96·8
Bomullsindustri	36	10 172	679	89·5	101·2	95·4	97·7	90·2	101·1	95·5
Jute- o. linneindustri	11	2 552	141	95·5	100·3	98·0	97·9	95·5	100·4	98·0
Ylleindustri	51	9 602	925	93·6	100·7	97·4	94·6	93·6	100·6	97·2
Trikåfabriker	93	9 013	935	86·6	100·1	97·2	95·0	87·7	100·0	97·0
Skrädderier o. sömnadsfabr.	165	15 898	2 278	90·8	99·6	98·4	93·5	89·7	99·5	97·7
Annan hithörande industri	111	5 397	945	89·1	100·3	95·7	93·4	88·4	100·4	95·3
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	247	17 985	2 524	95·1	102·0	98·0	96·0	94·8	101·8	97·8
Garverier	24	2 141	217	101·7	107·7	102·8	94·8	101·0	105·7	101·6
Skofabriker	98	6 933	824	93·3	101·3	96·9	100·1	93·8	101·4	97·3
Gummivarufabriker	24	6 332	952	94·2	103·2	98·8	93·2	93·2	102·8	98·0
Annan hithörande industri	101	2 579	531	93·8	99·0	95·7	95·5	93·5	99·0	95·7
Kemisk-teknisk industri	170	8 763	2 339	96·6	93·1	95·4	94·9	95·5	94·9	95·3
Färg-, olje- o. parfymfabr.	68	2 627	1 280	91·7	99·5	94·7	95·7	91·1	100·1	95·0
Sprängämnesfabriker	4	54	13	97·3	100·0	98·2	100·0	100·0	95·5	98·5
Tändsticksfabriker	8	2 740	202	86·6	83·0	84·9	93·1	87·1	83·3	85·4
Annan kemisk-tekn. ind.	90	3 342	844	106·8	106·6	106·7	94·2	103·7	104·7	103·9
Samtliga industrigrupper	4 090	248 604	42 871	94·4	100·9	96·1	95·7	94·2	101·0	96·0
Byggnadsverksamhet	834	12 004	1 671	111·8	32·4	111·5	93·0	109·2	97·9	108·8
Statliga verk o. byggn.-arb.	174	25 159	5 882	103·9	108·7	104·4	102·1	103·5	107·9	103·9
Komm. verk o. byggnadsarb.	196	14 936	3 437	96·0	202·8	96·8	94·0	95·3	123·7	96·2
Handel o. varulager	1 221	5 772	21 955	90·1	98·8	91·8	95·5	88·5	101·0	94·7
Samfärdsel	154	5 590	1 202	107·8	96·6	107·5	99·0	106·0	104·7	105·9
Banker	115	—	4 410	—	—	—	94·0	85·5	111·1	94·0
Försäkringsföretag	55	—	4 032	—	—	—	95·6	86·4	102·2	95·6
Samtliga näringsgrenar	6 889	312 065	85 460	96·2	101·3	97·4	95·9	95·5	101·5	97·0

[1] Indextal för mindre än 10 personer (under april) ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 10 men ej över 50 personer, äro tryckta med medievalstil.

läskedrycksfabriker samt annan livsmedelsindustri höjda indextal. Den minskning av arbetarantalet, som kan utläsas av indextalen för textil- och beklädnadsindustrins grupper, kom helt på de manliga arbetarna. Antalet kvinnliga arbetare var däremot oförändrat eller något större än vid föregående undersökningstillfälle. Läder-, hår- och gummivaruindustrin sysselsatte i slutet av april ett något mindre antal arbetare än en månad tidigare. Sänkningen berörde alla grupperna utom garverier. Inom den kemisk-tekniska industrin hade tändsticksfabrikernas arbetarantal sjunkit med 15·1 %. Byggnadsindustrins arbetarantal steg med 11·5 %. Detta betyder emellertid ej, att någon verklig förbättring inträtt i läget inom branschen utan är uteslutande en följd av ökat arbete med byggande av luftskyddsrum. Det höjda indextalet för gruppen samfärdsel berodde på en kraftig ökning av antalet stuveriarbetare.

För att möjliggöra en jämförelse av arbetarantalets förändringar inom olika näringsgrenar mellan slutet av mars och slutet av april 1940 med motsvarande förändringar ett år tidigare ha, med användande av uppgifterna för andra kvartalet 1939, indextal (här ej återgivna) beräknats över antalet sysselsatta arbetare i början av maj 1939 med början av april 1939 som bas. De för maj 1939 beräknade indextalen mäta arbetarantalets förändringar under en tidsperiod, som nästan sammanfaller med april 1939. Man torde därför av en jämförelse mellan indextalen för maj 1939 och april 1940 kunna utläsa eventuella likheter eller olikheter i sysselsättningens förändringar under april 1939 och april 1940. Av en sådan jämförelse framgår, att utvecklingen för nästan alla näringsgrupper var ofördelaktigare under april 1940 än under april 1939. I synnerhet gäller detta jord- och stenindustri, träindustri samt pappers- och grafisk industri. Livsmedelsindustrins indextal visar däremot ungefär lika stor förbättring av sysselsättningen under april 1940 som under april 1939. Byggnadsindustrins indextal för april 1940 (bas: slutet av mars 1940) är visserligen högre än indextalet för maj 1939 (bas: början av april 1939) men ger endast uttryck åt en obetydlig förbättring av sysselsättningen, som, enligt vad som ovan nämnts, berodde på arbeten med byggande av luftskyddsrum. Då byggnadsindustrins sysselsättning oavbrutet gått tillbaka under hösten 1939 och den normala säsongförbättringen hittills uteblivit under våren 1940, var sålunda sysselsättningen inom branschen mycket sämre i slutet av april 1940 än vid motsvarande tidpunkt förra året.

I tab. 2 ha för olika näringsgrenar och län indextal beräknats över antalet sysselsatta personer i slutet av april 1940 med slutet av mars 1940 som bas. Att indextalet för samtliga näringsgrenar och hela riket är 0·1 enhet lägre enligt tab. 2 än enligt tab. 1 förklaras av att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab 2. Det bör anmärkas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Som följd av att driften återupptagits vid ett par kalkbruk, steg indextalet för Gotlands län med 15·0 %.

Svaren på frågorna, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter, ge i stort sett samma bild av situationen på arbetsmarknaden som föregående månad. Vissa förändringar kunna dock iakt-

Tab. 2. Sysselsatta personer i slutet av april 1940 i jämförelse med slutet av mars 1940 inom vissa näringsgrenar och olika län.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i slutet av april 1940 med slutet av mars 1940 som bas[1]															
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Komisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	96·1	95·0	88·9	94·1	101·3	102·5	100·4	98·4	97·5	103·9	99·6	99·1	95·4	98·3
Stockholms län	98·5	123·5	116·1	96·1	95·0	105·2	102·5	92·7	99·3	129·5	100·8	97·3	100·0	99·9
Uppsala »	95·2	98·4	92·3	91·7	104·0	98·7	98·1	91·4	96·1	118·3	93·9	93·4	97·4	96·3
Södermanlands »	95·5	84·8	92·9	96·0	102·9	94·9	91·4	92·9	95·3	123·2	105·3	94·6	96·6	97·0
Östergötlands »	100·6	110·6	95·5	96·1	107·4	100·3	98·8	97·6	100·1	130·7	103·8	95·4	95·7	100·6
Jönköpings »	97·2	95·3	86·3	100·6	91·0	94·5	96·9	89·4	94·6	94·8	99·6	93·6	92·8	94·7
Kronobergs »	97·0	85·0	88·8	95·3	99·2	99·5	103·3	—	93·6	144·3	86·1	93·8	108·3	94·2
Kalmar »	99·2	103·0	80·8	95·1	103·4	95·2	96·2	63·9	92·6	117·2	110·0	98·4	93·8	94·0
Gotlands »	104·3	146·7	62·5	98·6	95·5	—	—	—	116·2	154·8	94·6	100·0	100·0	115·0
Blekinge »	101·2	102·6	67·6	95·8	99·5	94·9	101·8	82·2	96·9	117·0	100·0	88·6	100·0	98·3
Kristianstads »	90·2	90·9	92·4	87·3	96·1	98·9	100·8	103·7	94·4	133·3	95·4	90·3	97·3	94·8
Malmöhus »	89·5	103·6	86·9	93·2	99·1	95·2	98·0	104·5	96·2	111·7	101·1	93·2	88·9	96·8
Hallands »	90·5	107·2	109·8	93·0	104·6	95·5	93·9	—	95·3	177·5	94·8	88·4	97·6	96·4
Göteb. o. Bohus »	95·9	89·1	52·6	85·8	101·8	96·7	99·2	97·5	94·9	108·4	96·4	93·1	92·1	95·3
Älvsborgs »	96·9	99·1	91·2	70·2	93·3	94·6	89·5	106·7	93·2	115·8	101·3	85·8	91·1	93·6
Skaraborgs »	101·4	89·2	98·8	98·4	97·3	96·7	95·7	100·7	97·5	114·9	106·3	92·0	98·2	99·6
Värmlands »	92·2	95·2	112·1	90·3	105·9	91·9	92·2	95·7	93·8	120·8	109·2	81·5	98·0	94·4
Örebro »	100·3	90·8	90·7	94·2	110·9	99·2	96·9	91·9	98·9	120·1	100·8	89·0	92·7	98·8
Västmanlands »	95·7	103·2	91·8	96·9	93·1	·	·	—	95·8	106·2	104·8	97·7	102·6	97·7
Kopparbergs »	91·7	93·1	96·0	95·5	109·3	104·4	103·4	95·0	95·1	127·7	102·5	95·1	105·9	95·7
Gävleborgs »	91·6	95·6	117·6	88·8	100·8	94·1	102·4	106·2	97·0	85·9	103·9	91·0	100·0	97·4
Västernorrlands »	100·0	150·0	100·2	86·7	96·4	103·5	99·1	122·1	93·1	100·0	104·6	99·5	92·5	96·0
Jämtlands »	89·7	92·9	96·8	86·0	111·0	—	104·2	—	93·8	81·1	111·9	103·2	—	100·2
Västerbottens »	98·1	100·0	103·8	82·8	104·7	—	97·2	—	94·4	97·1	100·5	98·2	100·0	95·3
Norrbottens »	98·3	100·0	83·9	94·7	84·6	—	100·0	—	90·8	90·4	97·7	95·6	—	95·3
Hela riket	96·0	96·9	95·0	90·8	101·1	96·8	97·8	95·3	96·0	108·8	100·9	94·7	94·7	96·9

tagas. Inom mekaniska verkstadsindustrin synes sålunda bristen på fackarbetare (t. ex. svetsare, verktygsarbetare, filare, maskinarbetare) ytterligare ha skärpts. Vid snickeri- och möbelfabriker förelåg under april liksom under mars överflöd på maskinsnickare samt möbel- och finsnickare. En del företagare rapporterade brist på sågverksarbetare. Textilindustrin hade som förut brist på väveriarbetare. Bristen på trikåfabriksarbetare föreföll mindre än förut. Den sedan flera månader tillbaka anmälda bristen på nåtlerskor vid skofabrikerna synes nu ha upphört. Inom byggnadsindustrin rapporterades som förut överflöd på nästan alla slag av yrkesarbetare (särskilt murare och målare). Ett fyrtiotal företagare anmälde brist och lika många överflöd på byggnadssnickare och timmermän. Bristen på sådana yrkesmän berodde på forcering av arbeten med inredande av luftskyddsrum. Flera åkerier och busstrafikföretag samt även en del företagare inom andra branscher rapporterade brist på vana lastbils- och busschaufförer. Samtidigt meddelades, att anledningen till bristen var att de ordinarie chaufförerna inkallats till militärtjänstgöring. Bristen på springpojkar var lika stor som förut.

[1] Se not å sid. 328.

4. Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	87	26 750	22 343	1 248	4·7	923	27 297	1 437	5·3
Bleck- o. plåtslagareförb. .	52	2 738	—	763	27·9	—	2 852	741	26·0
Bokbindareförbundet . . .	51	8 076	5 234	352	4·4	234	8 044	316	3·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	110	7 233	1 609	472	6·5	245	7 317	484	6·6
Byggnadsträarbetareförb. .	328	35 701	—	18 783	52·5	—	36 849	16 973	46·1
De förenade förbunden . .	52	11 030	3 502	560	5·1	262	11 124	422	3·8
Elektriska arbetareförb. . .	65	7 552	—	1 142	15·1	—	8 281	1 061	12·8
Gjutareförbundet	102	7 956	—	280	3·5	—	8 308	256	3·1
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	551	64 745	8 413	21 752	33·6	1 952	68 098	21 057	30·9
Byggnadsind.-arb. . . .	193	25 018	605	11 544	46·1	218	25 602	11 186	43·7
Byggnadsämnesind.-arb.	185	12 324	413	5 099	41·4	50	13 989	5 454	39·0
Glasbruksarb.	39	3 343	77	486	14·5	11	4 037	572	14·2
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 226	798	1 151	27·2	323	4 285	876	20·4
Tändsticksarb.	4	1 487	650	11	0·7	—	1 478	8	0·5
Övriga arb.	111	18 347	5 870	3 461	18·9	1 350	18 707	2 961	15·8
Gruvindustriarbetareförb. .	47	8 669	55	237	2·7	2	9 018	260	2·9
Handelsarbetareförb. . . .	255	39 610	16 006	1 830	4·6	420	39 302	1 776	4·5
Kommunalarbetareförb. . .	280	43 343	11 326	2 830	6·5	958	44 738	3 025	6·8
Lantarbetareförbundet . .	619	35 624	552	2 890	8·1	333	35 475	2 829	8·0
Litografförbundet	19	2 802	172	83	3·0	5	2 799	77	2·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	123	25 788	7 837	2 010	7·8	707	26 643	1 976	7·4
Metallindustriarb.-förb. . .	304	166 369	10 077	10 768	6·5	567	166 125	9 291	5·6
Järnbruksarbetare . . .	58	35 315	461	863	2·4	2	34 622	641	1·9
Verkstadsarbetare . . .	246	131 054	9 616	9 905	7·6	565	131 503	8 650	6·6
Murareförbundet	115	9 465	—	5 571	58·9	—	9 895	5 671	57·3
Målareförbundet	194	15 350	2	7 537	49·1	—	15 898	7 837	49·3
Pappersindustriarb.-förb. .	129	30 138	1 477	2 758	9·2	226	33 006	2 676	8·1
Sadelm.- o. tapetseraref. .	56	3 713	808	1 037	27·9	221	3 574	757	21·2
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	53	11 402	4 785	514	4·5	174	11 137	487	4·4
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	277	14 071	3	5 342	38·0	2	16 330	3 205	19·6
Stenindustriarbetareförb. .	126	6 979	1	2 264	32·4	—	7 173	2 114	29·5
Sågverksindustriarb.-förb. .	211	19 174	10	7 322	38·2	9	20 728	6 560	31·6
Textilarbetareförbundet . .	96	38 501	22 417	778	2·0	466	38 184	750	2·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 438	1 872	80	3·3	76	2 433	74	3·0
Transportarbetareförb. . .	143	20 579	364	3 565	17·3	41	21 317	3 669	17·2
Träindustriarbetareförb. . .	254	22 611	386	4 552	20·1	86	22 670	3 573	15·8
Typografförbundet	104	11 644	592	795	6·8	61	11 644	697	6·0
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	249	21 953	—	7 838	35·7	—	23 420	7 762	33·1
Summa	5 064	722 004	119 843	115 903	16·1	7 970	739 679	107 813	14·6
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 787	707 933	119 840	110 561	15·6	7 968	723 349	104 608	14·5

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under mars uppgivits till inalles 555 692.

5. Statens arbetslöshetskommission mars och april 1940.

Kommissionens verksamhet under mars 1940. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av mars till 13 250. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1939:		Juli	6 634	December	13 268
Mars	25 290	Augusti	6 071	1940:	
April	22 790	September	7 063	Januari	13 945
Maj	15 310	Oktober	9 846	Februari	13 838
Juni	9 917	November	13 495	Mars	13 250

Yrkesfördelningen i slutet av mars 1940 och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis från februari till mars månad 1940 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)		Antal hjälpsök.	Minskn. (ökning)
Jordbruk	217	— 32	Kraft- o. värmeproduktion	59	+ 4
Skogshushållning	199	— 11	Sjöfart o. fiske	195	— 18
Malmbrytning	18	— 7	Kontorsarbete	108	+ 1
Metall- o. maskinindustri	623	— 16	Butiks- o. lagerarbete	503	— 25
Jord- och stenindustri	1 320	— 73	Hotell- o. restaurangrörelse	119	+ 6
Trävaruindustri	1 317	— 103	Landtransport	661	— 8
Pappers- o. grafisk industri	231	— 41	Allmän tjänst o. fria yrken	122	— 5
Livsmedelsindustri	197	+ 3	Husligt arbete	28	+ 3
Textil- o. beklädnadsindustri	113	— 7	Tillfällighets- o. diversearbete	2 813	— 337
Läder-, hår- o. gummivaruind.	133	— 2	Ungdom utan särskild utbildn.	123	— 12
Kemisk-teknisk industri	108	+ 2			
Byggnadsverksamhet	4 043	+ 90	Summa	13 250	— 588

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under mars månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv. ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv. ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 430	0·8	1 182	82·7	Göteborgs stad	1 790	0·6	1 265	70·7
Stockholms län	265	0·1	208	78·5	Göteb. o. Boh. län	1 470	0·7	885	60·2
Uppsala »	222	0·2	160	72·1	Älvsborgs »	233	0·1	143	61·4
Södermanl. »	184	0·1	129	70·1	Skaraborgs »	56	0·0	24	42·9
Östergötlands »	336	0·1	272	81·0	Värmlands »	355	0·1	136	38·3
Jönköpings »	154	0·1	95	61·7	Örebro »	250	0·1	105	42·0
Kronobergs »	130	0·1	85	65·4	Västmanlands »	75	0·0	42	56·0
Kalmar »	273	0·1	121	44·3	Kopparbergs »	102	0·0	61	59·8
Gotlands »	71	0·1	46	64·8	Gävleborgs »	409	0·1	278	68·0
Blekinge »	420	0·3	170	40·5	Västernorrl. »	1 791	0·6	1 334	74·5
Kristianstads »	86	0·0	71	82·6	Jämtlands »	67	0·0	60	89·6
Malmö stad	1 409	0·9	1 157	82·1	Västerbottens »	210	0·1	133	63·3
Malmöhus län	1 131	0·3	796	70·4	Norrbottens »	119	0·1	75	63·0
Hallands »	212	0·1	95	44·8	Summa	13 250	0·2	9 128	68·9

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	993	Ungdomshjälp	reservarbete	12	Understöd	statligt 3 493
	statskommunalt	213		arbetsläger	74		kommunalt 2 814
	kommunalt	1 386		kurser	143		Summa 9 128

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under mars till c:a 0·6 milj. kr. och under årets tre första månader till 2·0 milj. kr.

Arbetslösheten i april 1940. Vid slutet av april månad uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt av kommissionen meddelade uppgifter till 8 832. Då antalet vid mars månads utgång var 13 250, hade sålunda under april 1940 antalet hjälpsökande minskats med 33·3 %.

Sysselsättning och arbetstillgång inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1940.

Undersökningens omfattning. Fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 utsändas socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden varje månad till ungefär 13 000 arbetsgivare inom industri och handel m. m.[1] På rapportkortet skola uppgifter lämnas om antalet sysselsatta arbetare, fördelade på män och kvinnor, samt om storleken av den övriga personalen (teknisk personal, kontors-, butiks- och lagerpersonal). För den mellersta av varje kvartals tre månader efterfrågas vidare den till arbetare utbetalade lönesumman vid sista avlöningstillfället i månaden och lönesumman för hela månaden till övrig personal. Slutligen skola företagarna avgiva vissa graderade omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft. Dessa omdömen skola även kompletteras med upplysningar, huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter.

Rapportkortens uppgifter om antalet sysselsatta personer under januari, februari och mars 1940 ha förut använts till beräkning av indextal över antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta under var och en av de tre månaderna med för varje månad närmast föregående månad som bas.[2] Som en fortsättning på socialstyrelsens sedvanliga kvartalsöversikter över sysselsättning och arbetstillgång[1] skall i det följande lämnas en sådan översikt för första kvartalet 1940 som helhet. Vid utarbetandet av denna översikt ha i huvudsak använts uppgifter om antalet sysselsatta personer och utbetalade lönesummor under februari 1940 samt arbetsgivarnas omdömen om tillgången på arbete och arbetskraft under var och en av månaderna januari, februari och mars.

Förändringar i arbetarantal och utbetalad lönesumma. För att möjliggöra jämförelser angående såväl med säsongförhållandena som med den allmänna konjunkturutvecklingen sammanhängande förändringar i antalet sysselsatta personer och utbetalade lönesummor meddelas i tab. 1 sammanställningar däröver dels för företag, vilka lämnat uppgifter för både fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 samt dels för företag, som lämnat uppgifter för både första kvartalet 1939 och första kvartalet 1940. Vid beräkningen av indextalen över antalet arbetare och till arbetare utbetalade lönesummor ha beträffande första kvartalet 1940 använts uppgifter för sista avlöningsperioden i februari, beträffande fjärde kvartalet 1939 uppgifter för sista avlöningsperioden i november och beträffande första kvartalet 1939 uppgifter för första avlöningsperioden i mars. Uppgifterna om arbetarantalet under februari 1940

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 107.
[2] Soc. Medd. årg. 1940, sid. 126, 183 och 254.

och november 1939 avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av månadens sista avlöningsperiod, medan uppgifterna för mars 1939 avse antalet arbetare, som överhuvudtaget utfört något arbete under månadens första avlöningsperiod. De använda uppgifterna om den övriga personalen gälla antalet sysselsatta personer den sista arbetsdagen i november 1939 och februari 1940 samt avlöningssummorna för hela månaderna. För mars 1939 saknas uppgifter om andra sysselsatta än arbetare. Indextal över antalet övriga sysselsatta och till dem utbetalade lönesummor kunna därför icke beräknas för februari 1940 med mars 1939 som bas.

För februari 1940 ha besvarade rapportkort inkommit från c:a 8 000 arbetsgivare. I en jämförelse mellan två månader kunna emellertid ej medtagas andra företag än sådana, som lämnat uppgifter för båda månaderna. Jämförelsen i tab. 1 mellan november 1939 och februari 1940 omfattar därför 7 883 företag med c:a 400 000 arbetare och jämförelsen mellan mars 1939 och februari 1940 blott 2 356 företag med c:a 300 000 arbetare. Det större material, som insamlats fr. o. m. oktober 1939, har nu för första gången kunnat utnyttjas för de i kvartalsöversikterna ingående indexberäkningarna (i jämförelsen mellan november 1939 och februari 1940). Indextalen för februari 1940 med november 1939 som bas grunda sig sålunda på ett material, som efter antalet företag räknat är mer än tre gånger så stort som materialet till indextalen för november 1939 med september 1939 som bas. Räknat efter antalet sysselsatta arbetare är materialet i jämförelsen mellan november 1939 och februari 1940 ungefär 25 % större än materialet i jämförelsen mellan september 1939 och november 1939. Kvartalsindextal över andra sysselsatta än arbetare ha nu för första gången kunnat beräknas.

Det material, som använts vid beräkningen av indextalen för februari 1940 med november 1939 som bas, omfattar 4 % av antalet företag och (beträffande februari) 49 % av antalet sysselsatta personer, som i 1931 års företagsräkning redovisas för de i sysselsättningsstatistiken representerade näringsgrenarna. Antalet företag och antalet sysselsatta personer inom den egentliga industrin i sysselsättningsstatistiken utgjorde resp. 6 och 68 % av motsvarande antal i företagsräkningen. De olika näringsgrenarna voro (både efter antal företag och antal personer) i stort sett representerade i sysselsättningsstatistiken i samma proportioner, som de förekommo enligt företagsräkningen. Gruppen malmbrytning och metallindustri var dock betydligt överrepresenterad, medan handel och varulager samt samfärdsel voro för svagt företrädda i sysselsättningsstatistikens material. Ser man enbart till den egentliga industrin, befinnas de olika huvudgrupperna vara representerade i sysselsättningsstatistiken i ungefär samma proportioner som sin faktiska förekomst enligt företagsräkningen. Gruppen malmbrytning och metallindustri var dock även här överrepresenterad. Jämföres sysselsättningsstatistikens material för den egentliga industrin med antalet industriföretag och sysselsatta personer enligt kommerskollegii industristatistik för år 1938,[1] finner man, att sysselsättningsstatisti-

[1] Enligt den summariska översikten i Kommersiella Meddelanden årg. 1940, sid. 129.

Näringsgrenar	7 883 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1939 som 1:a kv. 1940							2 356 företag med uppgifter för såväl 1:a kv. 1939 som 1:a kv. 1940		
	Febr. 1940		Indextal för febr. 1940[1] (nov. 1939 = 100)					Febr. 1940	Indextal f. febr. 1940[1] (mars 1939 = 100)	
			Arbetare		Övriga		S:a arb. och övr.			
	Arbetare	Övriga	Antal	Lönesumma	Antal	Lönesumma		Arbetare	Antal arbetare	Till arb. utbet. lönesumma
Malmbrytning o. metallind.	135 885	26 200	97·5	100·4	98·9	100·9	97·7	106 712	103·6	108·7
Gruvor o. anrikningsverk	7 921	668	92·1	94·9	100·6	94·7	92·7	7 256	94·6	97·8
Järn-, stål- o. kopparverk	18 810	2 312	97·6	99·6	103·0	103·8	98·2	13 744	100·1	99·8
Järn- o. stålmanufaktur	19 730	2 705	96·0	96·0	99·4	100·0	96·4	12 864	105·0	112·2
Mekaniska verkstäder	58 022	12 118	98·9	103·4	98·4	101·2	98·8	46 902	106·1	111·7
Skeppsvarv	5 559	800	103·8	107·3	101·7	108·8	103·5	4 683	96·1	107·1
Elektriska verkstäder	16 841	6 204	96·6	101·2	97·7	99·2	96·9	14 685	103·4	111·4
Annan metallindustri	9 002	1 393	95·3	92·4	97·6	101·1	95·6	6 578	109·6	111·5
Jord- o. stenindustri	16 376	1 797	77·5	76·5	94·6	97·3	79·0	13 726	78·0	78·0
Kolgruvor	795	37	103·8	106·7	100·0	99·5	103·6	795	103·8	112·5
Torvindustri	457	32	84·5	95·2	84·2	109·8	84·5	146	92·4	109·6
Stenbrott o. stenhuggerier	2 067	246	57·0	52·7	90·8	90·2	59·4	1 751	59·2	54·6
Cementfabriker, kalkbruk	2 998	415	76·2	70·3	91·4	97·9	77·7	2 544	66·6	63·9
Tegelbruk	2 821	409	64·4	61·3	107·3	97·2	67·9	2 514	73·6	79·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	4 072	411	92·4	95·6	88·0	101·6	92·0	2 929	91·1	92·8
Glasbruk	3 166	247	91·5	93·0	98·4	92·1	91·9	3 047	93·3	89·5
Träindustri	23 465	2 444	83·1	75·8	96·4	95·0	84·2	17 787	84·0	82·5
Sågverk o. hyvlerier	10 904	918	80·2	72·0	90·4	88·2	80·9	9 136	81·7	78·7
Snickeri- o. möbelfabriker	10 634	1 250	84·8	77·8	101·1	100·6	86·2	7 138	84·7	83·4
Annan trävaruindustri	1 927	276	92·2	85·4	97·9	94·4	92·9	1 513	96·0	102·2
Pappers- o. grafisk ind.	40 137	6 791	93·8	94·5	97·8	100·6	94·4	33 323	98·7	103·1
Pappersmassefabriker	13 629	1 287	91·2	93·3	98·2	97·7	91·8	12 268	99·8	104·2
Pappersbruk o. pappfabr.	13 096	1 242	97·9	98·7	99·4	103·8	98·0	11 305	102·7	108·7
Annan pappersindustri	4 495	754	91·4	86·6	97·3	100·4	92·2	3 391	95·2	96·1
Grafisk industri	8 917	3 508	93·5	94·3	97·2	100·7	94·5	6 359	92·4	97·5
Livsmedelsindustri	26 584	7 915	82·5	79·0	93·0	92·8	84·7	18 859	96·1	101·1
Kvarnar	1 289	340	92·9	91·9	98·0	103·7	93·9	1 114	99·0	108·7
Bagerier	4 680	1 341	96·3	94·3	92·7	96·9	95·5	2 096	100·5	99·8
Råsockerbruk o. raffinad.	3 756	548	53·0	45·4	62·9	73·5	54·1	3 746	101·5	102·7
Choklad- o. karamellfabr.	3 969	907	80·8	82·7	97·0	89·3	83·4	3 328	91·8	102·5
Bryggerier o. läskedrycksf.	5 115	1 062	97·5	89·8	95·2	95·0	97·1	3 386	97·0	93·3
Tobaksfabriker	1 988	203	96·9	100·4	96·7	101·5	96·9	1 988	90·2	111·5
Slakterier o. konservfabr.	2 961	1 585	80·8	82·8	98·6	97·6	86·2	1 754	93·0	100·1
Annan livsmedelsindustri	2 826	1 929	94·0	94·5	97·5	97·7	95·4	1 447	95·5	99·1
Textil- o. beklädnadsind.	63 416	7 134	101·6	103·4	96·9	98·4	101·1	58 329	104·0	110·0
Bomullsindustri	15 426	1 006	101·6	107·7	95·9	89·5	101·2	14 480	101·4	112·0
Jute- och linneindustri	2 670	146	98·7	104·8	92·4	93·0	98·3	2 559	93·0	100·0
Ylleindustri	10 097	1 030	103·3	105·3	95·1	99·6	102·5	11 082	112·4	120·8
Trikåfabriker	9 532	1 002	102·1	105·9	99·5	102·8	101·8	6 516	106·8	114·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	21 306	3 137	101·0	97·5	97·2	101·3	100·5	19 115	103·1	103·6
Annan hithörande industri	4 385	813	101·3	107·1	96·8	98·2	100·5	4 577	100·4	107·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	19 757	2 562	103·0	100·3	99·5	101·3	102·6	18 400	110·2	117·2
Garverier	2 460	237	108·2	105·6	103·5	102·4	107·8	1 851	123·1	131·5
Skofabriker	8 557	892	102·2	101·2	103·7	104·4	102·3	8 519	108·5	116·5
Gummivarufabriker	6 227	975	106·4	103·9	97·1	99·1	105·0	6 488	109·5	113·5
Annan hithörande industri	2 513	458	93·6	85·1	94·8	99·0	93·8	1 542	108·4	118·8
Kemisk-teknisk industri	11 997	2 692	96·8	101·8	97·3	97·8	96·9	10 758	112·1	115·1
Färg-, olje- o. parfymfabr.	2 720	1 072	83·6	87·7	93·4	93·1	86·1	2 447	100·7	108·7
Sprängämnesfabriker	2 031	220	109·4	118·8	117·6	116·0	110·1	2 005	115·4	117·2
Tändsticksfabriker	3 241	219	124·8	126·6	100·0	100·0	122·9	3 241	139·2	145·5
Annan kemisk-tekn. ind.	4 005	1 181	85·4	89·5	97·4	98·0	87·8	3 065	98·9	98·5
Samtliga industrigrupper	**337 617**	**57 535**	**94·4**	**95·2**	**97·4**	**99·1**	**94·8**	**277 894**	**100·1**	**104·8**
Byggnadsverksamhet	13 207	2 200	73·2	63·2	94·9	102·3	75·6	5 358	68·4	71·2
Statl. verk o. byggnadsarb.	24 552	6 341	94·1	100·9	104·7	106·7	96·1	10 268	121·9	150·2
Komm. verk o. byggn.-arb.	17 281	3 913	88·2	93·3	95·6	98·4	89·4	11 443	82·0	86·2
Handel o. varulager	7 228	24 762	87·7	87·5	93·4	96·9	92·0	1 155	94·4	96·0
Samfärdsel	5 751	1 553	65·7	66·7	95·4	94·1	70·4	—	—	—
Banker	—	4 697	—	—	95·8	103·6	95·8	—	—	—
Försäkringsföretag	—	3 864	—	—	98·2	101·6	98·2	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**405 636**	**104 865**	**92·5**	**93·1**	**96·6**	**99·6**	**93·3**	**306 118**	**99·1**	**103·9**

[1] Indextal för mindre än 10 personer (under februari) ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 10 men ej över 50 personer, äro tryckta med medievalstil.

ken (materialet för februari 1940 i jämförelsen mellan november 1939 och februari 1940) omfattar 27 % av antalet företag och 65 % av antalet personer, som redovisas i industristatistiken. Materialets fördelning på olika huvudgrupper av industrier stämmer väl överens med motsvarande fördelning i industristatistiken. Däremot är sysselsättningsstatistikens material ej representativt för småindustri och hantverk utan endast för den större och medelstora industrin. Av hela antalet i sysselsättningsstatistiken redovisade företag sysselsatte sålunda 35 % (24)[1] mindre än 11 personer per företag. Tillsammans sysselsattes vid dessa företag blott 3 % (2) av de redovisade företagens hela personal. Till jämförelse kan nämnas, att motsvarande procenttal för företagsräkningen voro 93 (91) och 35 (26).

Indextalen för samtliga näringsgrenar sammanslagna visa från slutet av november 1939 till slutet av februari 1940 en minskning av antalet sysselsatta arbetare med 7·5 % och en minskning av den till arbetare utbetalade lönesumman med 6·9 %. För enbart den egentliga industrin sjönk arbetarantalet med 5·6 % och lönesumman med 4·8 %. Beträffande den övriga personalen visa indextalen för samtliga näringsgrenar tillhopa minskat antal sysselsatta personer (3·4 %) och även minskad lönesumma (0·4 %). Inom den egentliga industrin voro procenttalen resp. 2·6 och 0·9.

Sysselsättningen inom grupperna gruvor och anrikningsverk, järn-, stål- och kopparverk, järn- och stålmanufaktur, elektriska verkstäder samt annan metallindustri var enligt indextalen i tab. 1 sämre än i slutet av november 1939. För skeppsvarv uppvisades däremot en förbättring. Vid mekaniska verkstäder sysselsattes visserligen ett något mindre antal arbetare i slutet av februari 1940 än i slutet av november 1939, men den utbetalade lönesumman var större. För jord- och stenindustrin märkes en kraftig minskning av såväl arbetarantal som lönesumma. Denna nedgång, som för stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk samt tegelbruk var starkare än normalt, torde sammanhänga med stagnationen inom byggnadsindustrin. Även vid sågverk och hyvlerier märkes en minskning av arbetarantalet, vilken var större än den för säsongen normala. Den sjunkande sysselsättningen för snickeri- och möbelfabriker torde bero på en verklig försämring av läget och ej enbart på säsongens inflytande. Samtliga grupper inom pappers- och grafisk industri visade sänkta indextal. För pappersbruk och pappfabriker var dock sänkningen jämförelsevis obetydlig. Inom livsmedelsindustrin framträdde för alla grupper, men särskilt för sockerbruk samt choklad- och karamellfabriker, en minskning av både arbetarantal och lönesummor. Textil- och beklädnadsindustrins samt läder-, hår- och gummivaruindustrins indextal tyda på oförändrad eller något förbättrad sysselsättning. Indextalen för färg-, olje- och parfymfabriker och annan kemisk-teknisk industri sjönko men stego för sprängämnesfabriker och tändsticksfabriker. För de sistnämnda utgjorde stegringen hela 24·8 % beträffande arbetarantalet och 26·6 % beträffande lönesumman. För byggnadsindustrin märkes en betydande minskning av både arbetarantal och lönesummor. Det låga indextalet för gruppen samfärdsel be-

[1] Siffrorna inom parentes ange motsvarande procenttal för den egentliga industrin.

Tab. 2. Sysselsatta arbetare under första kvartalet 1940 inom vissa näringsgrenar och olika län.

Län	Indextal över antal sysselsatta arbetare i febr. 1940[1]: Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Samtliga näringsgrenar
a) Bas: nov. 1939													
Stockholms stad	97·1	80·2	85·0	92·8	98·0	98·5	111·9	88·4	**96·2**	86·9	90·3	78·4	**93·3**
Stockholms län	97·6	83·5	108·8	92·4	92·4	108·9	193·8	102·8	**96·6**	60·1	97·1	78·8	**96·2**
Uppsala »	97·1	68·7	96·8	95·2	90·8	115·5	105·2	74·7	**96·2**	57·1	84·7	85·7	**92·2**
Södermanlands »	98·9	63·6	97·3	98·3	98·4	100·7	77·5	107·8	**97·8**	66·7	102·3	77·4	**97·1**
Östergötlands »	97·2	68·6	83·6	94·2	80·3	100·8	102·1	76·0	**94·3**	75·3	84·5	91·7	**92·8**
Jönköpings »	93·9	77·6	82·1	95·7	98·0	103·8	99·1	131·0	**95·9**	117·3	74·1	86·6	**95·8**
Kronobergs »	97·6	82·5	91·9	102·5	55·0	95·2	104·1	—	**98·1**	66·2	157·1	86·0	**96·0**
Kalmar »	98·3	85·1	79·4	96·6	66·4	90·2	102·2	135·4	**92·0**	67·3	93·7	98·3	**91·5**
Gotlands »	69·3	35·8	66·7	79·2	36·7	—	·	—	**39·4**	35·3	85·1	116·7	**46·6**
Blekinge »	98·9	80·3	86·1	96·6	55·4	97·4	110·0	78·8	**88·6**	55·8	102·4	75·0	**93·4**
Kristianstads »	96·2	86·7	84·7	97·1	67·5	100·5	113·5	92·4	**91·2**	32·7	102·7	93·0	**90·5**
Malmöhus »	100·0	74·8	90·9	92·8	69·8	103·9	106·6	80·5	**91·6**	61·5	89·9	93·3	**90·1**
Hallands »	94·5	32·6	77·9	92·2	99·6	106·6	92·7	—	**94·3**	48·7	89·4	99·1	**91·4**
Göteb. o. Bohus »	97·6	79·6	95·5	93·7	84·3	100·3	87·5	83·2	**94·9**	66·7	84·4	98·6	**92·1**
Älvsborgs »	100·6	82·3	89·5	95·0	89·1	100·5	97·0	75·2	**96·5**	52·7	110·8	65·4	**96·2**
Skaraborgs »	99·0	92·2	108·9	117·1	94·4	111·7	98·2	107·3	**101·8**	58·7	79·4	100·0	**98·2**
Värmlands »	98·3	60·4	81·9	98·3	87·7	108·3	74·0	—	**95·7**	78·4	97·7	84·8	**95·1**
Örebro »	99·4	69·3	95·5	87·5	100·0	98·4	101·5	108·0	**98·7**	64·7	95·8	87·1	**97·7**
Västmanlands »	99·3	77·5	130·5	100·0	94·8	105·4	90·0	—	**99·4**	79·9	97·5	91·3	**98·8**
Kopparbergs »	95·0	72·4	78·7	105·7	93·6	101·9	102·8	75·2	**93·8**	49·1	108·4	83·9	**93·5**
Gävleborgs »	95·9	94·5	89·4	95·4	90·5	106·0	100·0	69·7	**94·4**	69·9	81·3	94·1	**92·2**
Västernorrlands »	95·3	·	59·4	83·4	89·7	104·2	104·6	63·0	**74·9**	59·6	72·3	92·9	**74·6**
Jämtlands »	89·6	82·7	94·2	100·0	86·1	—	96.3	—	**92·8**	60·9	81·4	77·3	**86·1**
Västerbottens »	97·4	111·1	68·1	86·5	94·8	—	100·0	—	**84·9**	65·2	88·1	88·6	**84·3**
Norrbottens »	87·7	41·7	130·9	90·0	123·1	·	95·7	—	**98·3**	78·8	103·3	89·5	**96·3**
Hela riket	**97·5**	**77·5**	**83·1**	**93·8**	**82·5**	**101·6**	**103·0**	**96·8**	**94·4**	**73·2**	**91·5**	**87·7**	**93·1**
b) Bas: mars 1939													
Stockholms stad	102·6	78·3	100·3	93·0	94·8	102·9	153·1	101·0	**100·4**	87·0	90·9	91·1	**98·3**
Stockholms län	105·9	97·4	66·5	96·1	102·6	117·7	183·3	151·3	**105·2**	81·3	95·4	—	**102·9**
Uppsala »	104·2	76·8	89·0	80·8	114·1	103·1	120·4	95·0	**100·6**	—	82·7	71·4	**99·6**
Södermanlands »	102·0	69·2	72·3	106·8	96·3	119·3	—	97·8	**99·7**	54·9	130·9	—	**101·0**
Östergötlands »	107·1	83·5	89·6	104·0	90·5	107·5	123·6	60·5	**103·8**	78·7	93·8	69·2	**102·7**
Jönköpings »	96·7	130·3	83·6	102·4	96·8	101·3	103·7	139·5	**103·9**	40·6	92·5	—	**103·4**
Kronobergs »	110·6	88·3	93·2	105·5	94·9	102·1	109·5	—	**97·9**	—	—	—	**97·9**
Kalmar »	108·5	81·5	74·4	100·9	97·7	96·6	—	121·2	**92·5**	73·4	80·0	45·7	**91·3**
Gotlands »	110·0	23·3	83·3	77·3	92·7	—	—	—	**47·1**	78·2	50·6	—	**51·9**
Blekinge »	100·7	87·9	65·0	94·0	64·9	100·8	119·2	92·5	**94·7**	—	113·7	—	**101·9**
Kristianstads »	106·0	40·7	90·7	109·5	98·6	123·1	129·8	107·6	**92·6**	—	92·1	—	**92·6**
Malmöhus »	107·6	82·1	95·9	93·9	99·2	107·4	107·4	92·9	**101·9**	47·0	83·7	91·9	**98·0**
Hallands »	89·4	41·7	96·5	89·4	92·3	112·8	105·4	—	**100·7**	54·8	55·6	102·5	**98·2**
Göteb. o. Bohus »	96·5	76·0	99·8	95·5	92·8	101·9	97·0	79·3	**96·7**	55·5	82·2	110·0	**92·5**
Älvsborgs »	108·4	82·9	89·0	95·3	100·0	100·4	105·7	85·7	**100·5**	46·1	101·4	107·1	**100·1**
Skaraborgs »	102·4	94·6	104·8	125·6	101·6	89·7	99·8	—	**100·3**	85·2	244·8	—	**112·7**
Värmlands »	103·1	81·0	103·2	103·7	86·9	116·4	80·4	—	**103·2**	67·6	—	—	**102·7**
Örebro »	116·9	79·3	73·5	90·0	109·9	96·2	107·0	115·4	**107·8**	61·3	107·8	—	**107·2**
Västmanlands »	103·3	85·6	79·1	90·2	96·0	96·8	90·7	—	**101·2**	177·5	126·8	—	**102·7**
Kopparbergs »	96·7	81·5	84·4	106·5	89·2	113·1	126·7	111·6	**97·6**	—	100·0	—	**97·6**
Gävleborgs »	104·7	92·5	80·3	100·7	90·6	107·4	131·2	162·1	**97·3**	83·3	82·7	—	**96·6**
Västernorrlands »	117·6	·	80·7	99·5	88·8	—	222·2	60·9	**92·2**	—	81·3	100·0	**91·8**
Jämtlands »	84·4	79·9	71·6	119·2	77·6	—	—	—	**91·6**	·	94·1	—	**91·3**
Västerbottens »	105·5	85·0	81·9	92·0	107·8	—	·	—	**95·0**	94·4	40·3	—	**94·3**
Norrbottens »	92·3	50·0	91·6	79·6	135·7	—	—	—	**92·1**	92·3	155·2	—	**97·0**
Hela riket	**103·6**	**78·0**	**84·0**	**98·7**	**96·1**	**104·0**	**110·2**	**112·1**	**100·1**	**68·4**	**97·0**	**94·4**	**99·1**

[1] Se not å sid. 335.

Tab. 3. Sysselsatta personer under januari, februari och mars 1940.

Näringsgrenar	Månadsindextal över antalet sysselsatta personer. (Indextalen för jan. med bas i dec., de för febr. med bas i jan. o. s. v.)					
	Arbetare			Övriga		
	jan.	febr.	mars	jan.	febr.	mars
Malmbrytning o. metallindustri	101·1	100·1	101·3	99·1	99·8	100·3
Jord- o. stenindustri	91·1	93·7	100·0	97·6	102·2	100·4
Träindustri	96·6	98·0	102·4	98·7	98·9	100·1
Pappers- o. grafisk industri	99·0	99·5	101·1	98·3	102·1	99·9
Livsmedelsindustri	99·6	99·3	98·3	97·7	100·8	99·4
Textil- o. beklädnadsindustri	102·7	102·1	100·3	97·5	100·7	101·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	100·6	102·0	101·6	97·5	102·6	98·5
Kemisk-teknisk industri	100·9	100·2	103·3	99·1	100·0	99·5
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·0**	**100·9**	**98·4**	**100·6**	**100·1**
Byggnadsverksamhet	95·5	98·6	92·9	98·2	97·7	100·7
Statl. verk o. byggn.-arb.	104·5	103·1	103·6	106·0	102·1	99·9
Komm. verk o. byggn.-arb.	95·4	96·6	102·9	96·2	102·4	99·3
Handel o. varulager	94·7	97·3	102·2	94·4	97·6	101·1
Samfärdsel	77·9	77·7	117·5	98·4	99·0	97·8
Banker	—	—	—	96·6	98·2	101·7
Försäkringsföretag	—	—	—	100·1	100·2	101·1
Samtliga näringsgrenar	**99·3**	**99·6**	**101·2**	**97·6**	**99·8**	**100·4**

rodde på en synnerligen stark minskning av antalet sysselsatta stuveriarbetare. Det bör framhållas, att den bild av utvecklingen, som indextalen i tab. 1 ge, i stort sett överensstämmer med de i det följande redovisade konjunktursiffrornas utslag.

För att belysa utvecklingen i skilda landsdelar ha i tab. 2 indextal beräknats över antalet sysselsatta arbetare inom olika näringsgrenar och län. Det bör framhållas, att tabellens indextal i många fall grunda sig på ett mycket litet material. Stor försiktighet måste därför iakttagas vid deras användande. För samtliga näringsgrenar och hela riket är indextalet med bas i november 1939 0·6 enheter högre enligt tab. 2 än enligt tab. 1. Förklaringen härtill är, att gruppen samfärdsel ej kan fördelas på olika län och därför ej medtagits i tab. 2. Att indextalet för Gotlands län visar en minskning av antalet sysselsatta arbetare med ej mindre än 53·4 % beror i väsentlig grad på en säsongmässig nedgång av arbetarantalet vid en råsockerfabrik samt på en kraftig minskning av arbetarantalet vid kalkbruk och cementfabriker.

Variationerna i antalet sysselsatta personer under första kvartalets lopp kunna studeras i tab. 3. I tabellen återgivas för vissa näringsgrupper indextal över antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta i slutet av januari, februari och mars med för varje månad närmast föregående månad som bas.[1] Arbetarantalet inom samtliga näringsgrenar tillhopa sjönk något under januari och februari men steg under mars. Indextalen för enbart den egentliga industrin visa oförändrat arbetarantal under januari och februari. Under mars steg arbetarantalet något. Beträffande de olika näringsgrenarna observeras, att

[1] Se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 126, 183 och 254.

Tab. 4. Sysselsatta män och kvinnor under första kvartalet 1940.

Näringsgrenar	7 883 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1939 som 1:a kv. 1940				2 356 företag med uppgifter för såväl 1:a kv. 1939 som 1940	
	Indextal för febr. 1940 (nov. 1939 = 100)				Indextal för febr. 1940 (mars 1939 = 100)[1]	
	Arbetare		Övriga		Arbetare	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.
Malmbrytning o. metallindustri	97·3	100·6	97·7	103·4	102·6	119·2
Jord- och stenindustri	76·6	85·3	93·2	100·9	78·1	77·0
Träindustri	83·1	84·9	95·6	101·3	84·2	73·5
Pappers- o. grafisk industri	93·9	93·6	97·0	99·9	98·9	98·0
Livsmedelsindustri	80·4	86·6	87·9	98·4	97·3	94·3
Textil- o. beklädnadsindustri	100·6	102·0	95·7	98·4	105·5	103·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	102·8	103·3	98·5	100·8	109·6	110·8
Kemisk-teknisk industri	95·9	98·5	96·1	100·3	105·0	126·4
Samtliga industrigrupper	**93·1**	**98·6**	**96·1**	**100·5**	**98·8**	**104·2**
Byggnadsverksamhet	73·2	73·7	94·9	94·6	68·0	157·1
Statl. verk o. byggn.-arb.	92·5	112·8	104·7	104·8	119·9	135·7
Komm. verk o. byggn.-arb.	89·1	26·7	94·2	103·4	82·2	64·6
Handel o. varulager	89·2	82·4	94·0	92·9	94·0	96·1
Samfärdsel	65·3	85·9	95·5	94·9	—	—
Banker	—	—	90·1	110·0	—	—
Försäkringsföretag	—	—	92·2	103·0	—	—
Samtliga näringsgrenar	**91·0**	**98·3**	**95·9**	**98·0**	**97·4**	**104·6**

byggnadsindustrins sysselsättning sjönk under hela kvartalet. För jord- och stenindustri och träindustri uppvisades ofördelaktiga siffror, medan utvecklingen inom malmbrytning och metallindustri, textil- och beklädnadsindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri samt kemisk-teknisk industri i stort sett kan betecknas som gynnsam. För närmare detaljer angående sysselsättningens förändringar under januari, februari och mars hänvisas till de i denna tidskrift lämnade redogörelserna för sysselsättningen inom industri och handel m. m. under varje månad.[2]

Både indextalen över antalet sysselsatta personer och indextalen över utbetalade lönesummor mäta sysselsättningens förändringar. I fråga om indextalen över lönesummorna bör framhållas, att storleken av de till arbetarna utbetalade lönesummorna icke blott är beroende av antalet sysselsatta arbetare och antalet utgjorda arbetstimmar utan även av lönesatsernas höjd, förekomsten av övertids- och ackordsarbete samt av arbetarnas fördelning efter kön, ålder och yrkesspecialitet. Endast beträffande en av de sistnämnda faktorerna, nämligen fördelningen efter kön, ger materialet möjlighet till kompletterande uppgifter, vilka sammanställts i tab. 4. Härav framgår, att det relativa antalet kvinnliga arbetare för både samtliga näringsgrenar tillhopa och för enbart den egentliga

[1] Se not å sid. 335.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 126, 183 och 254.

industrin stigit sedan november 1939. Även bland övriga sysselsatta hade antalet kvinnor relativt taget ökats.

I det föregående har redogjorts dels för förändringarna i antalet sysselsatta personer och utbetalade lönesummor mellan fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940, varvid fjärde kvartalet 1939 representerades av uppgifter för november 1939 och första kvartalet 1940 av uppgifter för februari 1940, och dels för förändringarna i antalet sysselsatta personer under själva redovisningskvartalet. Emellertid ha uppgifterna för februari 1940 även jämförts med uppgifter för mars 1939. Vid denna jämförelse representerar första veckan i mars 1939 första kvartalet 1939 och sista veckan i februari 1940 första kvartalet 1940.

Enligt tab. 1 var för samtliga näringsgrenar sammanslagna antalet sysselsatta arbetare i slutet av februari 1940 0·9 % mindre än vid samma tid föregående år (början av mars 1939). Den utbetalade lönesumman hade däremot stigit med 3·9 %. För enbart den egentliga industrin var arbetarantalet så gott som oförändrat, medan lönesumman stigit med 4·8 %. Det observeras, att jord- och stenindustrins och träindustrins men framför allt byggnadsindustrins indextal visa sämre sysselsättning i slutet av februari 1940 än i början av mars 1939. Inom gruppen jord- och stenindustri hade sålunda sysselsättningen starkt försämrats för de branscher, som direkt påverkas av byggnadsindustrins läge. Nedgången för övriga hithörande grupper var däremot ej av samma styrka. Indextalen för malmbrytning och metallindustri, textil- och beklädnadsindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri och kemisk-teknisk industri visa större arbetarantal och högre lönesummor i slutet av februari 1940 än ett år tidigare. — För närmare detaljer angående förändringarnas styrka hänvisas till tabellen.

Arbetarantalets förändringar sedan mars 1939 inom olika län och näringsgrenar visas av indextalen i den senare avdelningen av tab. 2. Enligt tab. 4 sysselsattes i slutet av februari 1940 relativt flera kvinnliga arbetare än i början av mars 1938.

Jämföras förändringarna i arbetarantal och lönesummor inom olika näringsgrenar mellan slutet av november 1939 och slutet av februari 1940 med motsvarande förändringar ett år tidigare (mellan början av december 1938 och början av mars 1939),[1] finner man, att förändringarna visserligen gått i samma riktning under de jämförda tidsperioderna men att utvecklingen i stort sett varit ofördelaktigare 1939/1940 än 1938/1939. I anslutning till vad som ovan nämnts rörande sysselsättningen inom jord- och stenindustri, träindustri och byggnadsindustri i slutet av februari 1940 i jämförelse med läget ett år tidigare bör framhållas, att särskilt dessa gruppers indextal för februari 1940 med november 1939 som bas visa en ogynnsammare utveckling än indextalen för mars 1939 med december 1938 som bas.

Hur den till arbetarna utbetalade lönesumman förändrat sig alltsedan första kvartalet 1935 framgår av nedanstående indextal, vilka beräknats med första

[1] Soc. Medd. årg. 1939, sid. 365, tab. 2.

kvartalet 1935 såsom fast basperiod (den första period, för vilken här ifrågavarande uppgifter finnas).[1] Indextalen ha uträknats på grundval av samma slags indextal som i tab. 1 beräknats för lönesumman till arbetare under februari 1940 i jämförelse med lönesumman under november 1939.

År	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
1935	100·0	104·7	111·4	111·7
1936	107·6	114·3	120·3	121·6
1937	119·4	133·3	134·7	133·9
1938	129·4	131·4	137·7	138·3
1939	136·6	145·4	146·6	149·4
1940	139·0	—	—	—

Den utbetalade lönesumman har således undergått en avsevärd ökning sedan första kvartalet 1935. Om man bortser från en regelbundet återkommande sänkning mellan sista kvartalet varje år och första kvartalet närmast påföljande år, visar sifferserien på ett undantag när en ständig tillväxt från kvartal till kvartal. Mellan fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 var sänkningen större än mellan motsvarande kvartal åren 1935—1939.

De i det föregående beräknade indextalen mäta förändringarna i antalet sysselsatta personer och utbetalade lönesummor hos ett urval av i gång varande företag (varierande antal). Den ökning av antalet sysselsatta personer (eller av den utbetalade lönesumman), som blir följden av att ett nytt företag startas, eller den minskning, som blir följden av att ett företag upphör, inverkar i regel ej på indextalen. De kunna därför ej mäta de faktiska förändringarna i den totala sysselsättningsgraden inom de olika näringsgrenarna utan visa något för svag ökning i tider med stigande sysselsättning och för liten sänkning i tider med sjunkande sysselsättning. En jämförelse med annan statistik, som belyser sysselsättningens växlingar, ger emellertid vid handen, att dessa indextal i stort sett väl återge utvecklingstendensen vid varje tidpunkt.

Tillgången på arbete och arbetskraft. Frågorna angående tillgången på arbete och arbetskraft ha för februari månad besvarats av 6 986 arbetsgivare, vilka sysselsatte 469 988 personer (arbetare och andra).

Av hela antalet arbetsgivare hade 36 % angivit mycket god eller god arbetstillgång, 32 % medelgod och 32 % mindre god eller dålig arbetstillgång.

Av den redovisade personalen sysselsattes 60 % hos arbetsgivare, vilka betecknat arbetstillgången under februari såsom bättre än medelgod, medan 25 % arbetade hos arbetsgivare med medelgod och 15 % hos arbetsgivare med sämre än medelgod arbetstillgång. För november 1939 (fjärde kvartalet 1939) voro motsvarande siffror resp. 62, 29 och 9 samt för första kvartalet 1939 (beträffande arbetarpersonalen) resp. 63, 26 och 11.

Arbetstillgångens växlingar under senare år belysas av de i efterföljande

[1] Fr. o. m. första kvartalet 1939 har tills vidare icke beräknats någon sysselsättningsindex av samma slag som tidigare förekommit i kvartalsöversikterna över arbetstillgången. För fjärde kvartalet 1938 var ifrågavarande indextal 116·1 (jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 124). Verkställes emellertid, med användande av indextalen över antalet sysselsatta arbetare, en anknytning till den gamla serien enligt den s. k. kedjemetoden, får man för 1939 års fyra kvartal och för första kvartalet 1940 i tur och ordning indextalen 113·9, 120·1, 120·1, 118·4 och 109·5. Reservation måste göras för den olika grad av representativitet, som utmärker indexseriens olika delar.

	Näringsgrenar	Antal arbetsgivare (Febr. 1940)	Antal sysselsatta personer (Febr. 1940)	Tillgång på arbete (Febr.							
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
				Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.
1	*Malmbrytn. o. metallind.*	**1 295**	**140 239**	**167**	**56 783**	**398**	**44 372**	**388**	**27 981**	**225**	**7 990**
2	Gruvor o. anrikningsverk	22	3 633	4	910	7	1 197	10	1 422	1	104
3	Järn-, stål- o. kopparverk	35	14 611	11	8 429	13	4 743	9	1 102	1	57
4	**Järn- o. stålmanufaktur** .	284	16 866	32	2 913	85	6 507	70	4 982	60	1 578
5	**Mekaniska verkstäder**	633	69 399	81	28 449	202	21 943	210	14 974	97	2 952
6	**Skeppsvarv**	51	6 920	6	1 775	13	3 561	12	386	15	1 101
7	**Elektriska verkstäder** . .	86	19 907	14	12 397	26	3 217	28	3 163	14	1 002
8	**Annan metallindustri** .	184	8 903	19	1 910	52	3 204	49	1 952	37	1 196
9	*Jord- och stenindustri* .	**385**	**16 080**	**11**	**683**	**68**	**4 161**	**75**	**1 804**	**108**	**5 403**
10	**Kolgruvor**	3	832	—	—	3	832	—	—	—	—
11	**Torvindustri**	45	415	4	52	16	202	14	85	6	50
12	**Stenbrott o. stenhuggerier**	91	4 104	2	143	7	161	13	238	29	699
13	**Cementfabriker, kalkbruk**	88	3 297	2	120	23	981	19	791	22	976
14	**Tegelbruk**	114	2 466	2	348	13	614	17	300	34	715
15	*Porslins-, kakel- o. lergodsf.*	16	3 278	1	20	1	1 101	4	55	10	2 102
16	**Glasbruk**	28	1 688	—	—	5	270	8	335	7	861
17	*Träindustri*	**647**	**26 765**	**28**	**1 724**	**143**	**7 389**	**162**	**7 533**	**145**	**6 082**
18	**Sågverk o. hyvlerier** . .	259	12 482	18	1 039	82	3 977	84	4 144	47	2 472
19	**Snickeri- o. möbelfabr.** .	338	11 799	8	618	47	2 876	60	2 463	90	2 840
20	**Annan trävaruindustri** .	50	2 484	2	67	14	536	18	926	8	770
21	*Pappers- o. grafisk ind.* .	**501**	**45 248**	**45**	**7 296**	**137**	**15 125**	**187**	**17 264**	**94**	**3 512**
22	**Pappersmassefabriker** . .	59	12 371	5	979	16	4 007	28	6 805	8	555
23	**Pappersbruk o. pappfabr.**	55	14 834	16	4 945	18	5 359	16	4 234	3	95
24	**Annan pappersindustri** .	110	5 332	5	679	36	2 392	37	1 354	24	715
25	**Grafisk industri**	277	12 711	19	693	67	3 367	106	4 871	59	2 147
26	*Livsmedelsindustri* . . .	**718**	**32 022**	**24**	**1 423**	**210**	**14 636**	**280**	**10 930**	**144**	**3 889**
27	**Kvarnar**	43	1 644	1	44	15	552	25	881	2	167
28	**Bagerier**	170	5 196	8	270	38	1 737	79	2 027	34	964
29	**Råsockerbruk o. raffinad.**	25	4 244	—	—	9	1 972	13	2 130	2	92
30	**Choklad- o. karamellfabr.**	56	3 878	3	644	11	1 691	20	1 127	11	136
31	**Bryggerier o. läskedrycksf.**	193	6 099	1	14	34	1 832	61	1 945	70	1 913
32	**Tobaksfabriker**	9	2 191	—	—	8	1 986	1	205	—	—
33	**Slakterier o. konservjabr.**	116	4 531	5	261	42	1 966	42	1 606	18	483
34	**Annan livsmedelsindustri**	106	4 239	6	190	53	2 900	39	1 009	7	134
35	*Textil- o. beklädnadsind.*	**531**	**70 429**	**113**	**24 364**	**222**	**33 501**	**131**	**9 853**	**44**	**2 248**
36	**Bomullsindustri**	44	15 517	11	5 831	26	9 224	3	126	3	244
37	**Jute- och linneindustri** .	9	2 202	4	1 196	3	701	2	305	—	—
38	**Ylleindustri**	57	12 300	23	7 784	26	3 687	7	582	1	247
39	**Trikåfabriker**	101	10 431	32	3 836	47	5 594	18	937	3	50
40	**Skrädderier o. sömnadsfabr.**	209	23 367	31	4 437	73	10 780	70	6 529	26	1 430
41	**Annan hithör. industri** .	111	6 612	12	1 280	47	3 515	31	1 374	11	277
42	*Läder-, hår- o. gummiv.-ind.*	**276**	**24 681**	**76**	**9 188**	**104**	**13 319**	**45**	**1 395**	**32**	**620**
43	**Garverier**	27	2 676	16	1 608	8	1 026	2	12	1	30
44	**Skofabriker**	118	10 465	39	4 637	55	5 050	16	675	6	92
45	**Gummivarufabriker** . .	27	7 546	1	2 001	7	5 441	3	18	6	45
46	**Annan hithör. industri** .	104	3 994	20	942	34	1 802	24	690	19	453
47	*Kemisk-teknisk industri* .	**186**	**14 985**	**26**	**6 370**	**60**	**3 255**	**65**	**3 868**	**28**	**1 214**
48	**Färg-, olje- o. parfymfabr.**	75	4 332	7	908	21	933	31	1 619	13	766
49	**Sprängämnesfabriker** . .	6	2 303	3	1 814	2	472	1	17	—	—
50	**Tändsticksfabriker** . . .	8	3 460	8	3 460	—	—	—	—	—	—
51	**Annan kemisk-teknisk ind.**	97	4 890	8	183	37	1 850	33	2 232	15	448
52	**Samtliga industrigrupper**	**4 539**	**370 449**	**490**	**107 831**	**1 342**	**135 758**	**1 333**	**80 628**	**820**	**30 958**
53	*Byggnadsverksamhet* . .	758	15 509	10	443	47	2 046	158	4 636	267	5 317
54	*Statl. verk o. byggn.-arb.*	169	28 818	45	8 264	63	7 750	47	8 530	12	4 088
55	*Komm. verk o. byggn.-arb.*	200	18 171	12	482	59	6 953	84	7 004	35	3 321
56	*Handel o. varulager* . .	1 036	24 370	45	971	295	6 928	476	12 003	166	3 669
57	*Samfärdsel*	156	5 729	7	311	28	2 223	60	1 837	33	694
58	*Banker*	91	4 088	21	2 267	38	694	32	1 127	—	—
59	*Försäkringsföretag* . . .	37	2 854	10	1 004	6	93	21	1 757	—	—
60	**Samtliga näringsgrenar**	**6 986**	**469 988**	**640**	**121 573**	**1 878**	**162 445**	**2 211**	**117 522**	**1 333**	**48 047**

1940)		Tillgång på arbetskraft (Febr. 1940)						Konjunktursiffror (ang. beräkningen se texten)							
Dålig		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		Mars 1940	Febr. 1940	Jan. 1940	Nov. 1939	3 kv. 1939	1 kv. 1939	4 kv. 1938	
Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.	Ag.	Pers.								
117	3 113	112	32 592	1 057	100 209	126	7 438	3·84	4·02	3·99	3·99	4·11	3·89	3·80	1
—	—	4	737	18	2 896	—	—	3·51	3·80	3·46	3·33	3·62	3·45	3·13	2
1	280	2	120	29	12 734	4	1 757	4·31	4·44	4·70	4·25	4·14	3·75	3·70	3
37	886	17	2 181	226	13 763	41	922	3·21	3·53	3·59	4·11	4·15	3·89	3·50	4
43	1 081	63	20 396	522	46 853	48	2 150	3·98	4·06	4·01	3·93	4·09	3·94	3·83	5
5	97	9	2 501	37	4 285	5	134	4·22	3·84	3·95	2·97	3·72	3·68	3·99	6
4	128	5	5 275	75	12 924	6	1 708	3·68	4·34	3·78	4·24	4·46	4·37	4·45	7
27	641	12	1 382	150	6 754	22	767	3·28	3·51	3·56	4·17	4·40	3·92	3·72	8
123	4 029	14	319	272	10 755	99	5 006	2·74	2·51	2·80	3·19	3·76	3·41	3·44	9
—	—	—	—	3	832	—	—	4·00	4·00	3·50	3·51	4·00	3·90	3·90	10
5	26	4	39	40	367	1	9	3·53	3·49	3·26	3·16	3·90	3·15	3·47	11
40	2 863	3	130	47	1 106	41	2 868	2·10	1·54	2·26	2·54	3·29	2·60	2·74	12
22	429	5	145	69	2 819	14	333	2·69	2·81	2·86	3·14	4·17	3·67	3·76	13
48	489	2	5	78	1 557	34	904	2·96	2·84	3·25	3·08	3·78	3·50	3·46	14
—	—	—	—	13	3 156	3	122	2·86	2·71	2·79	3·58	3·45	3·55	3·64	15
8	222	—	—	22	918	6	770	2·45	2·39	2·46	3·56	3·93	3·78	3·60	16
169	4 037	26	1 036	478	20 541	143	5 188	2·85	2·88	2·93	3·23	3·74	3·22	3·44	17
28	850	21	907	201	9 601	37	1 974	3·27	3·15	3·26	2·95	3·59	3·00	3·11	18
133	3 002	5	129	234	9 225	99	2 445	2·48	2·60	2·59	3·51	3·94	3·50	3·86	19
8	185	—	—	43	1 715	7	769	2·92	2·81	3·15	3·45	3·77	3·39	3·50	20
38	2 051	16	1 108	433	39 349	52	4 791	3·37	3·49	3·48	3·66	3·69	3·09	3·14	21
2	25	1	43	49	10 761	9	1 567	3·49	3·43	3·45	3·36	3·44	2·54	2·58	22
2	201	1	109	50	13 580	4	1 145	3·87	3·99	4·37	4·04	3·80	2·74	2·63	23
8	192	6	698	96	4 359	8	275	3·12	3·50	3·42	4·18	4·32	4·22	4·48	24
26	1 633	8	258	238	10 649	31	1 804	2·91	2·95	2·98	3·38	3·78	4·10	4·33	25
60	1 144	11	578	638	29 197	69	2 247	3·36	3·35	3·33	3·64	3·86	3·63	3·80	26
—	—	—	—	41	1 448	2	196	3·56	3·29	3·31	3·85	4·06	2·90	3·40	27
11	198	1	13	152	4 530	17	653	3·33	3·18	3·14	3·43	3·94	3·73	3·73	28
1	50	—	—	19	3 868	6	376	3·15	3·42	3·26	3·67	4·04	3·45	3·68	29
11	280	2	280	48	3 406	6	192	3·33	3·59	3·10	4·40	3·84	3·82	4·30	30
27	395	—	—	166	5 611	27	488	3·09	2·86	3·02	3·06	3·75	3·71	3·69	31
—	—	—	—	9	2 191	—	—	4·00	3·91	4·42	3·72	3·89	3·77	3·88	32
8	215	5	245	102	4 037	9	249	3·34	3·35	3·32	3·63	} 3·71	3·64	3·70	33
2	6	3	40	101	4 106	2	93	3·70	3·74	3·69	3·65				34
21	463	66	19 310	449	50 087	16	1 032	4·09	4·12	4·11	4·29	4·10	3·90	3·73	35
1	92	11	7 290	33	8 227	—	—	4·31	4·32	4·28	4·54	3·99	3·88	3·62	36
—	—	1	752	8	1 450	—	—	4·23	4·40	4·52	4·34	4·35	4·14	3·66	37
—	—	11	3 324	44	8 910	2	66	4·60	4·55	4·57	4·52	4·00	3·69	3·74	38
1	14	17	3 626	82	6 639	2	166	4·31	4·26	4·31	4·34	4·12	3·95	3·56	39
9	191	21	3 892	182	19 231	6	244	3·73	3·76	3·78	4·08	4·19	3·96	3·88	40
10	166	5	426	100	5 630	6	556	3·74	3·83	3·84	3·94	4·22	3·88	3·88	41
19	159	31	1 753	232	22 514	13	414	4·13	4·25	4·34	4·38	3·96	3·66	3·43	42
—	—	—	—	26	2 366	1	310	4·45	4·57	4·62	4·41	4·11	3·89	3·83	43
2	11	18	1 300	99	9 155	1	10	4·16	4·36	4·46	4·48	4·27	3·79	3·59	44
10	41	—	—	19	7 516	8	30	4·22	4·23	4·34	4·23	3·54	3·45	2·83	45
7	107	13	453	88	3 477	3	64	3·58	3·76	3·77	4·39	3·84	3·60	3·83	46
7	278	4	464	163	13 900	19	1 621	3·70	3·95	3·95	4·14	3·92	3·55	3·51	47
3	106	1	13	69	3 531	5	788	3·31	3·41	3·79	4·07	3·97	3·38	3·79	48
—	—	2	80	4	2 223	—	—	4·77	4·78	4·04	4·69	·	·	·	49
—	—	1	371	7	3 089	—	—	4·00	5·00	5·00	5·00	4·00	3·00	2·00	50
4	172	—	—	83	4 057	14	833	3·28	3·29	3·34	3·63	3·93	3·92	3·93	51
554	15274	280	57 160	3 722	285 552	537	27 737	3·68	3·78	3·77	3·89	3·97	3·67	3·63	52
276	3 067	7	342	355	8 954	396	6 213	2·36	2·45	2·53	2·80	3·93	3·60	3·66	53
2	186	6	3 002	151	21 066	12	4 750	3·76	3·69	3·81	3·80	—	—	—	54
10	411	1	17	167	14 185	32	3 969	3·10	3·21	3·12	3·26	3·50	3·32	3·37	55
54	799	20	181	956	22 555	60	1 634	3·30	3·15	3·26	3·51	3·86	3·82	3·91	56
28	664	4	29	114	4 145	38	1 555	3·26	3·14	3·70	3·51	4·03	3·55	3·63	57
—	—	—	—	91	4 088	—	—	4·40	4·28	4·43	4·24	—	—	—	58
—	—	—	—	37	2 854	—	—	3·90	3·74	3·71	3·70	—	—	—	59
924	20 401	318	60 731	5 598	363 899	1075	45 858	3·60	3·67	3·66	3·78	3·96	3·66	3·63	60

tablå angivna konjunktursiffrorna, som grunda sig på arbetsgivarnas uppskattning av arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med arbetarantalet (fr. o. m. oktober 1939 antalet sysselsatta personer) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats. Alltsedan oktober 1939, då materialet starkt utvidgades,[1] ha konjunktursiffror kunnat beräknas för varje månad. I tablån har fr. o. m. fjärde kvartalet 1939 konjunktursiffran för den mellersta av kvartalets tre månader insatts. Seriens siffror för fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 äro därför ej fullt jämförbara med tidigare siffror. Beträffande konjunktursiffrornas innebörd bör framhållas, att de egentligen endast visa utvecklingens riktning och styrka mellan två närliggande kvartal (månader) men ej förändringar i arbetstillgångens nivå på längre sikt.

Kvartal	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
I	3·26	2·51	2·46	2·30	3·24	3·51	3·71	4·01	3·45	3·66	3·67
II	3·22	2·66	2·39	2·69	3·55	3·71	3·82	4·10	3·51	3·92	—
III	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·78	3·91	4·06	3·53	3·96	—
IV	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76	3·97	3·80	3·63	3·78	—
Medeltal	3·05	2·61	2·41	2·75	3·50	3·68	3·85	3·99	3·58	3·83	—

Som tablån visar är konjunktursiffran för februari (första kvartalet 1940) något lägre än den för november 1939 (fjärde kvartalet 1939). Detsamma gäller konjunktursiffrorna för januari och mars 1940, vilka enligt tab. 5 uppgå till 3·66 och 3·60. Som jämförelse kan nämnas, att industriförbundets generalindex över den industriella produktionen från januari till februari sjönk med två enheter till 127 och från februari till mars med ytterligare en enhet. Den försämring av arbetstillgången, som enligt konjunktursiffrorna ägt rum mellan fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 är delvis att anse som en normal säsongföreteelse. Efter julmånadskvartalet med dess större aktivitet inom affärslivet brukar nämligen oftast följa en viss minskning av arbetstillgången. Inom vissa näringsgrupper kan emellertid för första kvartalet 1940 påvisas en så stark försämring av arbetstillgången, att den icke enbart kan tillskrivas säsongens inflytande. Detta gäller särskilt byggnadsindustrin och av den mer eller mindre beroende branscher, såsom cementfabriker och kalkbruk, tegelbruk samt snickeri- och möbelfabriker. Konjunktursiffrorna i tab. 5 för byggnadsindustrin visa sålunda en betydligt starkare nedgång av arbetstillgången mellan november 1939 (fjärde kvartalet 1939) och februari 1940 (första kvartalet 1940) än mellan fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939.

Konjunktursiffrorna för järn-, stål- och kopparverk, mekaniska verkstäder och i synnerhet skeppsvarv tyda på bättre arbetstillgång under första kvartalet 1940 än under fjärde kvartalet 1939. För järn- och stålmanufaktur, elektriska verkstäder och annan metallindustri synes däremot en viss försämring ha ägt rum. Arbetstillgången vid gruvor och anrikningsverk skulle närmast kunna betecknas som oförändrad i jämförelse med fjärde kvartalet 1939.

[1] Jfr sid. 334.

Av jord- och stenindustrins grupper uppvisade stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk samt tegelbruk en säsongmässig minskning av arbetstillgången, men även vid porslins-, kakel- och lergodsfabriker försämrades arbetstillgången. Det bör observeras, att även mars månads konjunktursiffror för dessa grupper voro lägre än siffrorna för november 1939. Den i jämförelse med fjärde kvartalet 1939 förbättrade arbetstillgången vid kolgruvor och torvfabriker torde sammanhänga med den kraftigt stegrade efterfrågan på bränsle under första kvartalet 1940.

Arbetstillgången vid sågverk och hyvlerier var enligt konjunktursiffrorna ungefär densamma under fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940. För både snickeri- och möbelfabriker och annan trävaruindustri noteras däremot sänkta konjunktursiffror. Snickeri- och möbelfabrikernas arbetstillgång brukar vid denna årstid minska, men sänkningen mellan fjärde kvartalet 1939 och första kvartalet 1940 var så kraftig, att den, enligt vad som ovan framhållits, ej kan ha berott enbart på säsongen. Man kan i detta sammanhang peka på den minskade byggnadsverksamheten med därav följande mindre efterfrågan på byggnadssnickerier.

Inom gruppen pappers- och grafisk industri uppvisade pappersmassefabriker och pappersbruk ungefär oförändrade konjunktursiffror, medan siffrorna för annan pappersindustri och grafisk industri visa försämrad arbetstillgång.

Inom livsmedelsindustrin var enligt konjunktursiffrorna tobaksfabrikernas arbetstillgång bättre än under fjärde kvartalet 1939, bryggeriernas oförändrad och de övriga gruppernas avsevärt försämrad. Särskilt markerad var nedgången för choklad- och karamellfabriker — en följd av den nyinförda skatten på industrisocker.

Konjunktursiffrorna för jute- och linneindustri, ylleindustri och trikåfabriker visa ungefär oförändrad arbetstillgång. För bomullsindustri samt skrädderier och sömnadsfabriker noteras en viss tillbakagång.

Skofabrikernas arbetstillgång var fortfarande god men visade dock något sjunkande tendens. Vid gummivarufabrikerna var läget oförändrat.

Vad den kemisk-tekniska industrin beträffar försämrades arbetstillgången för färg-, olje- och parfymfabriker.

Svaren på rapportkortets frågor,[1] huruvida överflöd eller brist på arbetskraft rådde inom några särskilda yrkesspecialiteter visa, att under redovisningskvartalet förelåg inom den egentliga industrin brist på olika slag av yrkesarbetare, t. ex. verktygsarbetare, filare, maskinarbetare, kvinnliga väveri- och trikåfabriksarbetare, nåtlerskor. Överflöd fanns på stenhuggare, maskinsnickare samt möbel- och finsnickare. Inom byggnadsindustrin rapporterades överflöd på nästan alla slags yrkesarbetare, bland vilka särskilt må nämnas murare, byggnadssnickare och målare. Ett visst överflöd framträdde på chaufförer. Inom handeln märktes brist på springpojkar. Beträffande orsakerna till den brist på arbetskraft, som enligt det sagda förelåg inom vissa yrken, må slutligen framhållas, att rapportkortens uppgifter icke ge någon ledning till bedömande av frågan, i vad mån bristen kan ha berott på militärinkallelser.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 129, 186 och 257.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1939.

Under år 1938 innehade 120 privata platsbyråer socialstyrelsens tillstånd att, jämlikt lag med vissa bestämmelser om arbetsförmedling den 18 april 1935, i förvärvssyfte bedriva arbetsförmedling intill 1939 års utgång. Ytterligare 2 sådana tillstånd ha under år 1939 utfärdats i enlighet med övergångsbestämmelserna i 1935 års lag. Då emellertid vissa byråer nedlagts och deras tillstånd återställts, utgjorde totalantalet i verksamhet varande avgiftskrävande privata platsbyråer under år 1939 117, vilken siffra vid årets slut hade nedgått till 110. Nya tillstånd ha i vissa fall meddelats yrkesorganisationer eller andra sammanslutningar att bedriva arbetsförmedling utan förvärvssyfte.

Från de i förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingarna liksom från de i föregående årsredogörelse omnämnda 4 placeringsbyråerna inom restaurangfacket jämte 2 hemhjälpsbyråer, vilka även de drivits utan förvärvssyfte, har socialstyrelsen i likhet med tidigare år inhämtat månatliga uppgifter rörande förmedlingsverksamheten. Däremot ha dylika månadsuppgifter för närvarande icke infordrats från övriga utan förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingar, vilka i allmänhet ha sin verksamhet uteslutande inriktad på vissa slag av intellektuellt eller konstnärligt arbete och med hänsyn till de inom dessa fack rådande speciella förhållandena i många fall icke lämpligen kunnat använda sig av de vanliga statistikformulären.

Vid de platsbyråer, som sålunda insänt månatliga statistikuppgifter, har antalet tillsatta platser under år 1939 utgjort som följer:

År 1939	Antal byråer	Manliga				Kvinnliga						Tillsammans
		Jordbruk	Hotell- o. rest.	Övriga	S:a	Jordbruk	Kontors- o. affärsarbete	Hotell- o. rest.	Sjukvård	Husligt arbete	Övriga	S:a	
Januari	103	71	72	9	152	47	41	712	430	1 265	15	2 510	2 662
Februari	107	112	98	19	229	39	62	731	431	1 127	17	2 407	2 636
Mars	103	157	183	13	353	45	39	1 024	485	1 488	20	3 101	3 454
April	104	128	259	9	396	53	49	1 445	460	1 327	13	3 347	3 743
Maj	100	158	306	16	480	36	53	1 472	407	1 169	22	3 159	3 639
Juni	98	84	230	5	319	27	34	1 121	348	1 003	22	2 555	2 874
Juli	89	138	146	10	294	25	26	861	321	643	10	1 886	2 180
Augusti	97	152	128	15	295	25	44	962	353	935	25	2 344	2 639
September	99	193	118	12	323	26	67	802	330	1 456	23	2 704	3 027
Oktober	96	271	84	15	370	41	55	714	302	1 502	28	2 642	3 012
November	97	125	90	2	217	30	48	592	301	1 126	20	2 117	2 334
December	91	53	82	21	156	17	32	506	367	660	9	1 591	1 747
Hela året 1939	114	1 642	1 796	146	3 584	411	550	10 942	4 535	13 701	224	30 368	33 947
» » 1938	125	1 943	1 620	820	4 383	537	715	12 366	4 428	14 371	549	32 966	37 349
Därav Stockholm 1939	20	1	833	78	912	—	295	5 534	3 871	5 094	37	14 831	15 743
Stockholm 1938	25	2	758	725	1 485	—	451	6 567	3 745	5 069	386	16 218	17 703

Totalresultatet för rapportårets verksamhet utvisade sålunda en minskning från närmast föregående år med c:a 3 400 tillsatta platser i hela riket och 1 960 enbart i huvudstaden.

I tabellens siffror ingå icke uppgifterna från 8 artistförmedlingar, vilka i flertalet fall erhållit tillstånd att lämna rapport för hela året på en gång; ej heller har medräknats en platsbyrå i Stockholm för kvinnlig hemhjälp, vilken i stor omfattning förmedlar tillfälliga anställningar av i regel mycket kortvarig natur.

Största antalet förmedlingar eller c:a 90 % faller inom de kvinnliga arbetsområdena, och bland dessa träda, i nu nämnd ordning, husligt arbete samt hotell- och restaurangfacket ojämförligt i förgrunden. Först långt ned på skalan kommer sjukvården, och de övriga redovisade grupperna äro endast obetydligt representerade. Vad den manliga avdelningen beträffar, har förmedlingen i huvudsak omfattat restaurangpersonal och jordbruksarbetare.

Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1939.

Antalet i verksamhet varande, godkända sjuksköterskebyråer har under år 1939 liksom föregående år utgjort 17.

Byråer	Ant. inskrivna sköterskor				Ant. verkställda förmedlingar				
	Anst. å fasta platser	I privat vård etc.	Disponibla f. tillf. arbete	Summa	Fasta platser	Vikariat	Privat vård	Kortare besök	Summa
Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyråer	1 983	273	404	**2 660**	375	1 193	1 058	38 615	**41 241**
därav i Stockholm	800	61	139	**1 000**	116	265	330	1 186	**1 897**
Linköping	186	47	17	**250**	44	202	194	1 607	**2 047**
Jönköping	157	29	37	**223**	51	243	65	24	**383**
Göteborg	427	53	144	**624**	63	251	454	35 798	**36 566**
Karlstad	71	14	10	**95**	13	57	6	—	**76**
Västerås	26	6	2	**34**	5	19	4	—	**28**
Falun	35	3	3	**41**	7	15	—	—	**22**
Sundsvall	23	5	1	**29**	5	19	2	—	**26**
Östersund	51	20	3	**74**	23	47	1	—	**71**
Umeå	207	35	48	**290**	48	75	2	—	**125**
Röda Korsets sjuksköterskebyrå i Stockholm	1 361	247	638	**2 246**	244	1 150	664	10 030	**12 088**
Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskebyrå, Uppsala och Stockholm	725	93	87	**905**	187	442	875	2 515	**4 019**
Södra Sveriges sjuksköterskehem i Lund	659	89	41	**789**	181	308	186	450	**1 125**
Sophiahemmets sjuksköterskebyrå i Stockholm	428	107	55	**590**	91	213	236	4 372	**4 912**
Svea sjuksköterskebyrå i Stockholm	168	45	37	**250**	7	69	507	213	**796**
Örebro stads och läns sjuksköterskebyrå, Örebro	213	27	60	**300**	28	210	143	15 925	**16 306**
Summa	**5 537**	**881**	**1 322**	**7 740**	**1 113**	**3 585**	**3 669**	**72 120**	**80 487**

Förmedlingsverksamhetens omfattning framgår av omstående tablå, vilken upprättats med ledning av de till medicinalstyrelsen insända årsredogörelserna.

Anmärkas bör, att de vid en viss byrå inskrivna sjuksköterskorna icke alltid äro stationerade å den ort, där byrån är belägen. Sålunda uppehålla t. ex. de vid stockholmsbyråerna rapporterade sjuksköterskorna i stor utsträckning befattningar å andra orter inom riket.

Under året ha vid sjuksköterskebyråerna 534 sjuksköterskor nyinskrivits, under det att 190 av skilda anledningar avförts ur registren över disponibla sjuksköterskor. Antalet sjuksköterskor har sålunda under året ökats med 344.

Av de tillfälliga sjukbesöken, vilka utgöra 90 % av hela antalet förmedlingar, har som synes nära hälften redovisats av Fredrika Bremerförbundets byrå i Göteborg och över $^1/_5$ av Örebro stads och läns sjuksköterskebyrå. Att siffran i dessa städer nått sådan höjd hör samman med den omständigheten, att därstädes uppdragits åt sjuksköterskebyråerna att ombesörja sådan tillfällig sjukvård, som i andra större städer i regel handhaves av särskilda kommunala organ.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1940.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under första kvartalet 1940, tillhopa 5 340, av vilka 5 276 begåtts av män och 64 av kvinnor.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för första och fjärde kvartalen 1939 samt första kvartalet 1940:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av: män	kvinnor	personer med motbok	utan motbok	personer 25 år och däröver	under 25 år
1 kv. 1939	7 350	7 249	101	2 139	5 211	[1]5 618	[1]1 731
4 kv. 1939	7 296	7 200	96	2 183	5 113	5 511	1 785
1 kv. 1940	5 340	5 276	64	1 543	3 797	4 044	1 296

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under första kvartalet 1940 tillhopa 32 beslag, som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 83 liter. Under hela år 1939 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 627 om tillhopa 11 584 liter. För första kvartalet 1939 voro motsvarande siffror 135, resp. 5 797. Enbart inom Stockholms tulldistrikt gjordes under första kvartalet 1940 18 beslag om 69 liter. För hela år 1939 voro motsvarande siffror 335, resp. 4 711 liter och för första kvartalet 1939 71, resp. 327 liter.

[1] Åldersuppgift saknas för 1 man.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1940.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare.[1] Sedan år 1937 har kvartalsstatistiken utvidgats till att omfatta även vissa andra städer med över 10 000 invånare. För första kvartalet 1940 ha uppgifter inkommit från tillhopa 34 städer.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för första kvartalet 1940, varjämte motsvarande uppgifter för de olika kvartalen 1939 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsarbeten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på sex av de största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. A återges antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under år 1939 och första kvartalet 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag. Denna sammanställning utvisar, att antalet lägenheter och rum i under första kvartalet 1940 fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[2] — byggnadsföretag i förhållande till första kvartalet 1939 företedde en minskning med 16·6, resp. 18·6 %. Nedgången berör samtliga redovisade städer utom Göteborg och Västerås. I jämförelse med fjärde kvartalet 1939 företer antalet lägenheter och rum i fullbordade byggnadsföretag minskning i samtliga städer utom Malmö, Norrköping och Jönköping. — Vid varje jämförelse mellan olika kvartal bör det beaktas, att de tidsperioder, som förflyta innan ett färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer. Vidare är det tydligt, att den efter krigsutbrottet i september märkbara, kraftiga tendensen till minskad bostadsproduktion återspeglas med en viss försening i statistiken över fullbordade byggnadsföretag.

[1] Av städer med över 30 000 inv. ha kvartalsuppgifter ej kunnat lämnas för Eskilstuna.
[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag.

Tab. A. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1939 och första kvartalet 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1939					1940	1939					1940
Fullbordade byggnadsföretag.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	2 463	1 852	1 922	4 936	11 173	2 396	6 529	5 611	5 354	13 030	30 524	6 117
Göteborg .	812	88	2 994	1 141	5 035	961	2 379	275	8 373	3 500	14 527	2 647
Malmö . .	1 046	33	1 437	347	2 863	391	2 855	144	3 690	1 046	7 735	1 114
Norrköping	190	21	572	162	945	172	447	62	1 397	420	2 326	420
Hälsingborg	101	87	358	359	905	92	279	232	1 016	1 010	2 537	215
Örebro . .	101	10	952	38	1 101	17	217	32	2 217	157	2 623	43
Borås . .	164	269	277	140	850	87	465	579	758	378	2 180	242
Gävle . .	31	25	161	124	341	3	105	70	491	410	1 076	16
Uppsala .	83	3	645	25	756	—	206	8	1 695	91	2 000	—
Västerås .	5	20	191	604	820	102	16	69	430	1 457	1 972	296
Linköping	40	106	274	272	692	24	99	241	756	693	1 789	66
Jönköping	144	—	517	62	723	74	382	—	1 301	181	1 864	199
Tillhopa	**5 180**	**2 514**	**10 300**	**8 210**	**26 204**	**4 319**	**13 979**	**7 323**	**27 478**	**22 373**	**71 153**	**11 375**
Beviljade byggnadsföretag.												
Stockholm	5 145	2 197	2 784	2 371	12 497	573	12 976	6 341	7 742	6 194	33 253	1 740
Göteborg .	2 168	1 222	665	493	4 548	135	6 174	3 932	1 663	1 539	13 308	456
Malmö . .	643	393	522	14	1 572	221	1 612	1 188	1 356	71	4 227	584
Norrköping	237	257	309	37	840	21	560	647	841	108	2 156	51
Hälsingborg	443	124	174	54	795	12	1 188	387	480	195	2 250	57
Örebro . .	117	280	262	129	788	47	359	826	617	294	2 096	87
Borås . .	259	310	110	81	760	6	771	856	333	165	2 125	20
Gävle . .	178	67	48	17	310	6	592	272	154	52	1 070	16
Uppsala .	240	165	42	107	554	15	632	472	119	331	1 554	73
Västerås .	267	260	79	25	631	35	615	675	240	81	1 611	44
Linköping	255	177	126	106	664	8	641	506	300	289	1 736	28
Jönköping	258	165	142	78	643	8	606	494	447	233	1 780	22
Tillhopa	**10 210**	**5 617**	**5 263**	**3 512**	**24 602**	**1 087**	**26 726**	**16 596**	**14 292**	**9 552**	**67 166**	**3 178**

Antalet beviljade lägenheter och rum minskades under första kvartalet 1940 med 89·4, resp. 88·1 % i förhållande till motsvarande antal första kvartalet 1939. Minskningen är genomgående för samtliga städer. I jämförelse med fjärde kvartalet 1939 framträder en minskning av antalet beviljade lägenheter och rum med 69·0, resp. 66·7 %; Malmö utvisar dock ökning beträffande såväl antalet lägenheter som antalet eldstäder, Västerås däremot ökning i fråga om lägenheter men minskning i fråga om eldstäder. — Uppgifterna om beviljade byggnadsföretag visa tydligt, att man under innevarande byggnadssäsong kan förutse en synnerligen stark nedgång i bostadsproduktionen.[1]

Belysande för bostadsproduktionens utvecklingstendenser äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1 januari 1939 t. o. m. 1 april 1940 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. B. Av tabellen framgår, att antalet under byggnad varande lägenheter och rum

[1] Jfr Soc. Medd. 1940, sid. 81—82 och sid. 133 o. f.

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1 januari 1939—1 april 1940 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i städer med över 30 000 invånare.

Orter	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1/1 1939	1/4 1939	1/7 1939	1/10 1939	1/1 1940	1/4 1940	1/1 1939	1/4 1939	1/7 1939	1/10 1939	1/1 1940	1/4 1940
Stockholm . . .	6 075	7 579	8 938	4 211	4 394	2 842	16 484	19 514	23 766	11 805	11 839	7 572
Göteborg . . .	2 525	3 604	4 772	2 634	2 225	629	6 921	10 168	13 746	6 494	6 109	1 950
Malmö	1 833	1 396	1 948	726	728	435	5 094	3 549	5 138	2 113	2 076	1 250
Norrköping . .	525	700	728	506	254	79	1 095	1 535	1 619	868	603	212
Hälsingborg . .	458	768	846	567	204	134	1 292	2 105	2 351	1 593	619	422
Örebro	857	921	1 230	428	413	425	1 856	2 081	2 980	1 131	1 029	1 034
Borås	410	463	553	438	396	222	1 121	1 217	1 640	1 294	1 197	781
Gävle	440	585	645	503	395	395	1 348	1 827	1 985	1 648	1 278	1 271
Uppsala	453	608	707	91	191	169	1 135	1 555	1 829	181	491	434
Västerås . . .	566	820	1 058	945	375	309	1 370	2 080	2 549	2 426	988	758
Linköping . . .	272	414	561	296	151	148	694	1 103	1 477	771	409	365
Jönköping . . .	327	450	172	246	112	46	906	1 168	663	800	262	173
Tillhopa	14 741	18 308	22 158	11 591	9 838	5 833	39 316	47 902	59 743	31 124	26 900	16 222

minskats med 68·1, resp. 66·1 % i förhållande till den 1 april 1939 och med 40·7, resp. 39·7 % i förhållande till årsskiftet 1939—40. Nedgången från 1 april 1939 berör samtliga städer. I jämförelse med 1 januari 1940 framträder en obetydlig ökning i Örebro men minskning i övriga städer; i Gävle var dock antalet lägenheter oförändrat. Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1937:

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1937	11 209	12 581	14 537	7 131	29 850	34 729	40 992	20 580
1938	11 266	15 061	18 400	10 178	30 099	39 440	49 977	27 077
1939	14 741	18 308	22 158	11 591	39 316	47 902	59 743	31 124
1940	9 838	5 833	—	—	26 900	16 222	—	—

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål har för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning företagits över arealen i sådana lokaler, vilka redovisats såsom fullbordade, resp. beviljade under år 1939 och första kvartalet 1940. Resultaten av denna beräkning meddelas i tab. C. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att de inkomna uppgifterna med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal.

Tab. C. Beräknad nettogolvyta (i m²) i för kommersiella, industriella, administrativa o. dyl. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade under 1939 och första kvartalet 1940 i vissa städer med över 30 000 invånare.

	1939					1940
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Fullbordade byggnadsföretag.						
Stockholm	44 455	17 723	15 897	135 869	213 944	55 518
Göteborg	34 195	4 610	40 994	22 392	102 191	46 710
Malmö	19 555	5 694	11 167	51 241	87 657	9 710
Norrköping	1 010	23 120	6 100	45 925	76 155	5 415
Hälsingborg	9 776	6 778	3 006	34 182	53 742	3 367
Borås	6 253	3 276	2 798	2 592	14 919	8 062
Samtliga 6 städer	**115 244**	**61 201**	**79 962**	**292 201**	**548 608**	**128 782**
därav:						
kontors- och butikslokaler	48 803	22 918	35 700	92 897	200 318	51 118
fabriks- och verkstadslokaler	44 642	26 920	28 564	137 185	237 311	37 597
övriga lokaler	21 799	11 363	15 698	62 119	110 979	40 067
Beviljade byggnadsföretag	**146 676**	**324 440**	**189 381**	**139 235**	**799 732**	**83 203**
därav:						
kontors- och butikslokaler	70 106	66 423	63 434	67 161	267 124	38 661
fabriks- och verkstadslokaler	56 730	152 903	71 120	28 952	309 705	21 518
övriga lokaler	19 840	105 114	54 827	43 122	222 903	23 024

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. D meddelas för 22 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1939 och första kvartalet 1940 fullbordade resp. beviljade lägenheter och rum. Antalet fullbordade lägenheter företer gentemot första kvartalet 1939 en ökning med 8·8 % och antalet fullbordade rum en ökning med 4·3 %. I fråga om beviljade byggnadsföretag framträder en minskning av antalet lägenheter med 89·6 % och en minskning av antalet rum med 90·4 %. Antalet omkring den 1 april 1940 under byggnad varande lägenheter och rum i 11 av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	Lägenheter	Rum		Lägenheter	Rum
Karlstad	78	214	Kristianstad	58	191
Karlskrona	93	238	Trelleborg	15	62
Kalmar	70	231	Kristinehamn	32	92
Landskrona	12	36	Ystad	7	27
Sundsvall	53	182	Söderhamn	30	92
Mölndal	102	310	Tillhopa	**550**	**1 675**

Tab. D. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1939 och första kvartalet 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1939					1940	1939					1940
Fullbordade byggnadsföretag.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Karlstad . .	77	18	423	10	528	32	216	46	1 314	34	1 610	104
Karlskrona .	71	18	21	205	315	33	193	51	99	601	944	84
Halmstad .	9	72	8	257	346	45	39	244	38	933	1 254	137
Lund . . .	9	7	530	—	546	2	33	15	1 485	—	1 533	7
Kalmar . .	—	34	127	22	183	—	—	99	441	70	610	—
Landskrona	88	—	392	1	481	80	231	—	1 007	3	1 241	235
Sundsvall .	9	2	79	97	187	6	29	5	263	222	519	22
Mölndal . .	27	28	82	44	181	—	80	94	223	134	531	—
Trollhättan .	50	35	212	21	328	23	163	90	667	114	1 034	76
Östersund .	—	7	189	63	259	—	—	25	656	211	892	—
Kristianstad	4	6	48	253	311	62	18	27	134	685	864	161
Södertälje .	8	2	42	11	63	1	28	3	122	56	209	3
Trelleborg .	40	—	116	29	185	35	142	—	366	79	587	100
Kristinehamn	8	31	32	16	87	20	26	107	111	69	313	58
Umeå . . .	—	40	130	30	200	12	—	123	432	107	662	48
Västervik .	15	54	53	51	173	1	53	105	187	145	490	5
Nyköping .	—	86	21	19	126	104	—	238	61	58	357	319
Skövde . .	—	14	131	5	150	—	—	47	472	28	547	—
Visby . . .	13	—	32	27	72	4	54	—	126	94	274	12
Lidköping .	20	22	39	67	148	26	71	70	125	224	490	57
Ystad . . .	18	1	21	8	48	21	47	4	74	33	158	60
Söderhamn .	2	—	—	17	19	2	8	—	—	68	76	5
Tillhopa	**468**	**477**	**2 728**	**1 263**	**4 936**	**509**	**1 431**	**1 393**	**8 403**	**3 968**	**15 195**	**1 498**
Beviljade byggnadsföretag.												
Karlstad . .	122	104	75	62	363	75	364	320	202	204	1 090	135
Karlskrona .	129	121	71	19	340	23	372	324	201	66	963	52
Halmstad .	160	127	82	21	390	10	555	490	271	67	1 383	44
Lund . . .	85	221	74	51	431	2	249	723	214	180	1 366	8
Kalmar . .	45	62	39	17	163	—	147	238	115	54	554	1
Landskrona	148	67	60	2	277	5	420	193	166	6	785	7
Sundsvall .	115	58	88	43	304	5	271	203	308	113	895	22
Mölndal . .	68	54	45	44	211	2	176	170	132	112	590	11
Trollhättan .	120	153	26	58	357	4	350	458	88	179	1 075	18
Östersund .	58	103	81	4	246	4	210	340	314	11	875	15
Kristianstad	222	4	47	47	320	25	589	13	143	163	908	99
Södertälje .	96	95	74	14	279	1	232	291	187	62	772	3
Trelleborg .	40	74	43	69	226	6	120	249	133	188	690	20
Kristinehamn	26	57	21	10	114	—	95	165	67	37	364	1
Umeå . . .	56	67	35	12	170	9	175	207	132	37	551	30
Västervik .	55	41	84	22	202	6	189	160	278	59	686	24
Nyköping .	21	83	7	2	113	—	66	268	21	7	362	—
Skövde . . .	59	45	27	26	157	2	191	175	110	80	556	5
Visby . . .	36	36	15	6	93	2	125	136	49	11	321	6
Lidköping .	62	32	15	11	120	1	207	90	55	47	399	1
Ystad . . .	38	20	8	17	83	2	171	73	37	51	332	7
Söderhamn .	6	17	3	9	35	—	23	66	10	32	131	—
Tillhopa	**1 767**	**1 641**	**1 020**	**566**	**4 994**	**184**	**5 297**	**5 352**	**3 283**	**1 766**	**15 648**	**509**

Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1940.

Liksom i tidigare sammanställningar rörande utlänningar med vistelsetillstånd (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 841 och 1940, sid. 139) sammanföras även i föreliggande redogörelse utlänningar med uppehålls- och arbetstillstånd och utlänningar med uppehålls- och arbetsvisering till en gemensam grupp, kallad utlänningar med vistelsetillstånd.

I tab. 1 redovisas antalet utlänningar, som den 1 april 1940 innehade av socialstyrelsen beviljat vistelsetillstånd. Nämnda antal utgjorde 16 935 och var sålunda något större än den 1 januari, då antalet beräknades till 16 441. Av de olika nationaliteterna hade endast den finska undergått en mera anmärkningsvärd ökning, nämligen från 3 069 till 3 459. Å andra sidan hade exempelvis antalet tyskar minskat från 4 848 den 1 januari till 4 664 vid senaste kvartalsskifte.

Tab. 1. Antalet utlänningar, som den 1 april 1940, den 1 januari 1940 och den 1 oktober 1939 innehade av socialstyrelsen beviljat vistelsetillstånd.

Nationalitet	1 april 1940			1 januari 1940			1 oktober 1939		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Dansk	773	537	1 310	776	528	1 304	1 648	534	2 182
Finsk	673	2 786	3 459	604	2 465	3 069	759	2 573	3 332
Isländsk	30	21	51	32	27	59	32	30	62
Norsk	1 124	1 333	2 457	1 004	1 345	2 349	1 018	1 366	2 384
Amerikansk	238	165	403	253	180	433	387	241	628
Brittisk	282	288	570	284	321	605	359	361	720
Fransk	34	79	113	41	88	129	59	101	160
Holländsk	126	74	200	120	85	205	126	79	205
Italiensk	170	75	245	175	80	255	163	89	252
Polsk	132	132	264	107	127	234	83	75	158
Schweizisk	118	92	210	121	98	219	142	91	233
Tysk	2 422	2 242	4 664	2 481	2 367	4 848	3 002	2 644	5 646
Ungersk	72	55	127	70	52	122	79	53	132
Rysk (f. d.)	251	131	382	205	118	323	214	113	327
Statslös	663	356	1 019	626	329	955	524	284	808
Övriga	692	769	1 461	600	732	1 332	541	667	1 208
Samtliga utlänningar	**7 800**	**9 135**	**16 935**	**7 499**	**8 942**	**16 441**	**9 136**	**9 301**	**18 437**

Av nämnda utlänningar hade 10 581 personer av socialstyrelsen beviljats tillstånd till arbetsanställning. Såsom av tab. 2 framgår, var motsvarande antal den 1 januari 10 178. Ökningen torde väsentligen vara av säsongmässig art.

Antalet utlänningar, som av utrikesdepartementet (eller vissa svenska utlandsmyndigheter) beviljats inresevisering, innefattande uppehållsrätt den 1 april 1940, utgjorde 1 517; av dessa voro 599 tyskar, 157 estlänningar, 135 holländare och 130 engelsmän. I 256 fall avsåg viseringen även tillstånd till arbetsanställning. Antalet utfärdade inreseviseringar, innefattande vistelsetillstånd den 1 januari, var 1 437.

Tab. 2. Antalet utlänningar, som den 1 april 1940, den 1 januari 1940 och den 1 oktober 1939 innehade av socialstyrelsen beviljat tillstånd till arbetsanställning.

Närings- och yrkesgrupper	1 april 1940			1 januari 1940			1 oktober 1939		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning . .	787	564	**1 351**	692	527	**1 219**	742	615	**1 357**
Industri och bergsbruk	2 056	512	**2 568**	1 957	453	**2 410**	3 105	448	**3 553**
därav									
personal i chefsställning	191	—	191	187	—	187	215	—	215
ingenjörer, ritare o. dyl.	370	—	370	309	—	309	371	—	371
verkmästare, förmän o. dyl. . . .	236	—	236	237	—	237	268	—	268
föreståndarinnor o. dyl.	—	20	20	—	22	22	—	30	30
montörer	129	—	129	133	—	133	209	—	209
kontorister o. dyl.	62	44	106	66	42	108	64	47	111
arbetare, arbeterskor	1 068	448	1 516	1 025	389	1 414	1 978	371	2 349
Handel och samfärdsel	1 200	623	**1 823**	1 096	578	**1 674**	1 078	588	**1 666**
därav									
personal i chefsställning	173	—	173	163	—	163	155	—	155
handelsresande	167	—	167	146	—	146	163	—	163
affärs- och kontorspersonal	293	265	558	266	237	503	246	236	482
restaurangpersonal	109	357	466	111	341	452	143	352	495
lager-, transportarbetare o. dyl. .	458	1	459	410	—	410	371	—	371
Husligt arbete	13	3 021	**3 034**	—	3 111	**3 111**	—	3 228	**3 228**
därav									
hembiträden, barnsköterskor o. dyl.	9	2 710	2 719	—	2 795	2 795	—	2 813	2 813
landsjungfrur	—	283	283	—	282	282	—	361	361
övriga sysslor	4	28	32	—	34	34	—	54	54
S. k. fria yrken	256	88	**344**	237	72	**309**	425	99	**524**
därav									
arkitekter, tecknare o. dyl. . . .	76	10	86	91	—	91	125	—	125
musiker	48	6	54	41	6	47	49	9	58
gästuppträdande konstnärer . . .	16	7	23	3	1	4	3	3	6
cirkusartister	41	9	50	16	1	17	94	29	123
varieté-, revy- o. dyl. artister . .	33	56	89	43	64	107	106	58	164
jockeyer, idrottstränare o. dyl. . .	42	—	42	43	—	43	48	—	48
Andra yrken	310	370	**680**	315	353	**668**	329	352	**681**
därav									
fotografer	12	3	15	12	—	12	13	—	13
frisörer	26	32	58	31	35	66	35	35	70
lärare, utövare av litterär verksamhet o. dyl.	215	108	323	209	112	321	214	107	321
sjuksköterskor o. dyl.	4	169	173	—	147	147	—	158	158
övriga sysslor	53	58	111	63	59	122	67	52	119
Volontärer o. dyl. inom skilda näringsgrenar och yrken	635	146	**781**	627	160	**787**	790	188	**978**
Samtliga utlänningar	**5 257**	**5 324**	**10 581**	**4 924**	**5 254**	**10 178**	**6 469**	**5 518**	**11 987**

Totala antalet utlänningar med vistelsetillstånd i riket den 1 april utgjorde sålunda 18 452, och av dessa innehade 10 837 tillstånd till arbetsanställning. Motsvarande uppgifter för den 1 januari voro 17 878 resp. 10 365. Det må i sammanhanget erinras, att uppgifterna avse löpande vistelsetillstånd och att i verkligheten vissa vistelsetillstånd icke utnyttjats.

Av utlänningarna voro 1 065 (därav 713 kvinnor) födda i Sverige. Inom denna kategori återfinnas 224 statslösa — vanligen f. d. ryska undersåtar — 174 tyskar och 375 medborgare i de nordiska grannländerna.

Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1940.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under april månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under april har prisnivån ytterligare stigit. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit prisförhöjningar å mjölk, socker och frukt samt fortsatta prisstegringar å potatis, kött och fisk samt bränsle.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 maj 1940, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1939 2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	1940 1 mars	1 apr.	1 maj
år 1935 . .	·	·	·	·	100	104	108	111	115	114	115	118	125	125	128	132
juli 1914 . .	100	127	123	124	130	134	140	144	149	147	150	153	162	162	166	171

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit med fyra enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet utvisar uppgång med fem enheter. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1940, 119, om år 1935 tages till basperiod, och 186, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för april 1940 ävensom för närmast föregående månad och för april åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	April 1937	April 1938	April 1939	Mars 1940	April 1940
100	103·4	105·8	106·5	117·7	119·6

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	April 1939	Aug. 1939	Mars 1940	Apr.[4] 1940	Aprilprisernas procentuella förändringar sedan år 1935	sedan april 1939	sedan aug. 1939
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	25	26	27	+ 28·6	+ 8·0	+ 8·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	316	341	342	342	+ 27·6	+ 8·2	+ 0·3
mat- (lands-)	»	218	253	301	322	330	331	+ 30·8	+ 10·0	+ 2·8
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	205	215	230	231	+ 30·5	+ 12·7	+ 7·4
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	160	170	170	171	+ 26·7	+ 6·9	+ 0·6
Ägg, svenska, färska	»	142	154	154	172	221	193	+ 25·3	+ 25·3	+ 12·2
Potatis: gammal	»	9	12	14	[2] 16	21	23	+ 91·7	+ 64·3	+ 43·8
»	100 kg	·	896	1104	—	1710	1931	+ 115·5	+ 74·9	—
färsk, svensk	kg	23	26	—	17	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	41	[3] —	[3] —	—	—	—
Bruna bönor	»	49	62	113	113	113	112	+ 80·6	— 0·9	— 0·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	42	43	44	44	+ 15·8	+ 4·8	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	27	29	29	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	36	38	38	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	43	50	50	+ 42·9	+ 16·3	+ 16·3
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	45	63	64	+ 60·0	+ 42·2	+ 42·2
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	43	59	65	66	71	71	+ 20·3	+ 9·2	+ 7·6
hårt knäckebröd	»	·	82	85	85	89	89	+ 8·5	+ 4·7	+ 4·7
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	64	66	74	74	+ 27·6	+ 15·6	+ 12·1
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	50	51	57	58	+ 28·9	+ 16·0	+ 13·7
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	142	144	158	159	+ 20·5	+ 12·0	+ 10·4
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	72	78	82	89	90	+ 25·0	+ 15·4	+ 9·8
billigaste sort » » mjölk	»	61	85	93	96	104	105	+ 23·5	+ 12·9	+ 9·4
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	97	108	113	134	135	+ 39·2	+ 25·0	+ 19·5
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	207	218	223	225	+ 25·7	+ 8·7	+ 3·2
soppkött	»	95	143	165	169	181	182	+ 27·3	+ 10·3	+ 7·7
Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	217	270	269	281	282	+ 30·0	+ 4·4	+ 4·8
spädkalv	»	70	129	164	163	172	172	+ 33·3	+ 4·9	+ 5·5
Fårkött, färskt, stek	»	130	205	257	260	275	282	+ 37·6	+ 9·7	+ 8·5
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	172	198	208	213	214	+ 24·4	+ 8·1	+ 2·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	226	226	230	232	+ 31·1	+ 2·7	+ 2·7
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	230	230	235	238	+ 30·8	+ 3·5	+ 3·5
Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	169	172	178	179	·	+ 5·9	+ 4·1
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	120	112	130	137	+ 24·5	+ 14·2	+ 22·3
gädda	»	110	153	155	168	196	188	+ 22·9	+ 21·3	+ 11·9
sill	»	35	62	64	74	73	79	+ 27·4	+ 23·4	+ 6·8
strömming	»	39	57	59	64	76	80	+ 40·4	+ 35·6	+ 25·0
torsk	»	57	89	87	90	112	116	+ 30·3	+ 33·3	+ 28·9
rödspotta (spätta)	»	81	145	154	150	177	176	+ 21·4	+ 14·3	+ 17·3
kolja	»	·	116	123	116	138	140	+ 20·7	+ 13·8	+ 20·7
Salt sill, prima islands-	»	45	62	50	55	72	73	+ 17·7	+ 46·0	+ 32·7
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	291	288	288	370	370	+ 27·1	+ 28·5	+ 28·5
Socker, bit-	»	65	46	48	48	50	54	+ 17·4	+ 12·5	+ 12·5
Salt, matsalt	»	10	15	15	15	20	20	+ 33·3	+ 33·3	+ 33·3
Äpplen, ät-	»	·	101	110	94	109	125	+ 23·8	+ 13·6	+ 33·0
Apelsiner, medelstora	dussin	·	115	122	123	142	164	+ 42·6	+ 34·4	+ 33·3
Bananer, prima	kg	·	160	164	164	209	210	+ 31·3	+ 28·0	+ 28·0
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	101	83	84	110	113	+ 11·9	+ 36·1	+ 34·5
Vitkål, svensk	»	·	24	28	29	52	56	+ 133·3	+ 100·0	+ 93·1
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	24	24	24	26	26	+ 8·3	+ 8·3	+ 8·3
Svagdricka	l	6	15	16	16	17	17	+ 13·3	+ 6·3	+ 6·3
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	35	33	32	33	33	— 5·7	0·0	+ 3·1
Fotogen, Water White	l	21	20	21	21	26	26	+ 30·0	+ 23·8	+ 23·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	17	17	17	19	21	+ 23·5	+ 23·5	+ 23·5
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	740	945	1130	1125	1550	1605	+ 69·8	+ 42·0	+ 42·7
barr-, » »	»	595	730	895	885	1300	1345	+ 84·2	+ 50·3	+ 52·0
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	634	637	847	1002	+ 63·2	+ 58·0	+ 57·3
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	324	326	502	657	+ 125·8	+ 102·8	+ 101·5
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	452	511	517	796	1002	+ 121·7	+ 96·1	+ 93·8
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	486	501	506	780	989	+ 126·8	+ 97·4	+ 95·5

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] På grund av statsbeslag saknas noteringar. — [4] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(April 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

HOSTELET, G. L'emploi des indices dans les sciences et spécialement dans les sciences sociales. Revue de l'institut international de statistique 1939, nr 4.

KRISTENSSON, ROBERT. Aktuelle problemer i prispolitikken. Statsökonomisk tidsskrift 1940, nr 1/2.

Sverige.

FINN, FRANCES. En kvinnlig semesterrörelse. Hertha 1940, nr 4.

FORSLUND, A. Utrymningskommissionens arbetsuppgifter. Från departement och nämnder 1940, nr 5.

LANDGREN, J. Luftskydd. S. A. P. information 1940, nr 5—6.

Av krigstiden föranledda ändringar i lagarna om statsunderstöd åt kommun. Finsk kommunaltidskrift 1940, nr 1/2.

Kriget och de fria rättegångarna. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1940, nr 1.

Skattebefrielse efter döden. Sunt förnuft 1940, nr 3.

Skolbarnsbespisningen. Folkskollärarnas tidning 1940, nr 15.

Två beskattningsfrågor av högaktuell betydelse. Familjeunderstöd under militär beredskapstjänstgöring skall ej beskattas, ej heller terminslönen under krigstjänstgöring. Sv. underbefälstidning 1940, nr 17.

Vi skola veta vår plats. [Bistånd vid utrymning.] Reformatorn 1940, nr 17.

Värnplikt och skatt. S. A. P. information 1940, nr 6.

Amerikas förenta stater.

SANDERS, B. S., & KANTOR, ANNE G. Income, children, and gainful workers in urban single-family households. Social security bulletin 1940, nr 2.

Danmark.

De sociale Udgifter i Regnskabsaarene 1934/35 til 1938/39. Socialt Tidsskrift 1940, nr 2.

Finland.

Finlands L. O. sammanfattar och ser framåt. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 14.

Arbetarskydd.

Sverige.

DAHLBERG, G. 165 000 olycksfall i arbete. Tiden 1940, nr 1.

LINDNER, T. Reflexioner i anslutning till några fall av skrivarsjuka (s. k. skrivkramp) och en riksdagsmotion. Sv. läkartidningen 1940, nr 15.

LJUNGGREN, G. Teknisk profylax mot silikos. Arbetarskyddet 1939, nr 12.

STRAND, S. G. Kampen mot olycksfall i arbetet. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 17.

WALLNER, O. Olycksfallen vid skogsavverkningsarbete i statistisk belysning. Skogen 1940, nr 1.

Om sjukdomar och yrkeshygien bland lantarbetarna. Lantarbetaren 1940, nr 1.

Amerikas förenta stater.

BOSSIDY, R. J. Ability to work. Labor standards febr. 1940.

Safety, health, and workmen's compensation. Labor standards febr. 1940.

Estland.

Accidents du travail des ouvriers en 1938. [Estnisk text.] Eesti statistika 1939, nr 12.

Tyskland.

SCHMIDT, F. H. Die neue Verordnung über den Arbeitsschutz. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 36.

Arbetslön och arbetstid.

HOFFNER, CLAIRE. Recent developments in compulsory systems of family allowances. International labour review april 1940.

Krigsforholdene og Arbejdstiden. Arbejdsgiveren (Danmark) 1940, nr 7.

Sverige.

MALMBORG, N. M. AF. Rörligt tillägg till lön för tjänstemän och för arbetare. Sv. statsförvaltning 1940, nr 1.

METELIUS, B. Indexlönernas verkningar. Ekonomisk tidskrift 1940, nr 1.

N[ET]z[É]N, G. Lantarbetarna beredda göra sin plikt. [Lantarbetstidslagen.] Lantarbetaren 1940, nr 16.

NYSTRÖM, B. Vägarbetarlönernas utveckling åren 1930—1939. Sv. vägföreningens tidskrift 1940, nr 3.

Arbetsgivareföreningens cirkulär om dyrtidskompensation. Arbetsledaren 1940, nr 6.

Arbetstid och löneavtal. Sv. trafiktidning 1940, nr 15.
Löner och levnadskostnadsindex. Lantarbetaren 1940, nr 16.
Löneregleringens storlek. Lantarbetaren 1940, nr 17/18.
Till krigstjänst inkallad kommunal befattningshavares och arbetares rätt till avlöning. Finsk kommunaltidskrift 1940, nr 9/10.

Amerikas förenta stater.

ANDREWS, E. F. One year of the fair labor standards act. Labor information bulletin 1940, nr 10.

Finland.

MERIKOSKI, V. Nyorganisationen av de värnpliktigas avlöning. Social tidskrift 1940, nr 1/3.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

HAGSTRÖM, S. Skyddslagstiftning mot mekanisk musik. Musikern 1940, nr 7.
HANSSON, P. ALBIN. Jordbrukets produktion och behov av arbetskraft under krisen. Från departement och nämnder 1940, nr 5.
HEDSTRÖM, BIRGIT. Industrins kvinnor få nöja sig med de enklare arbetena. Arbetets kvinnor 1940, nr 2.
HOFSTEN, BIRGITTA v. Heltidsarbete eller deltidsarbete. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1940, nr 4.
LUNDQUIST, R. Kvinnlig reservarbetskraft för verkstadsindustrien. Affärsekonomi 1940, nr 5.
SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. »De partiellt arbetsföra». (Yttrande.) Industria 1940, nr 8.
Arbetsmarknadens problem under krigstid. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 14—17.

Danmark.

ZEUTHEN, F., & NYBÖLLE, H. CL. Arbejdslösheden endnu engang. Nationalökonomisk Tidsskrift 1940, nr 1.

Finland.

Arbetslöshetens handhavande under krigstiden. Finsk kommunaltidskrift 1940, nr 1/2.

Storbritannien.

Hours of employment of women and young persons. The Ministry of labour gazette 1940, nr 3.

Tyskland.

Regulation of employment in Germany. International labour review april 1940.

Befolkningsfrågan.

Tyskland.

Die Juden und jüdischen Mischlinge im Deutschen Reich. Wirtschaft und Statistik 1940, nr 5/6.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

JOHANSSON, ALF. Krisens inverkan på byggnadsindustrin. Metallarbetaren 1940, nr 15.
JÄRTELIUS, G. Den nya hyreslagen. Hem i Sverige 1940, nr 2.
YVE, H. Svensk bostadskooperation. Kooperatören 1940, nr 7.
Hyresregleringen. Finanstidningen 1940, nr 12/13.
Stockholms stads egnahemsvillor. Hem i Sverige 1940, nr 2.

Kanada.

TWEEDY, D. Housing in Canada. Habitation et urbanisme 1939, nr 2/4.

Nederländerna.

KRUSEMAN, J. La loi néerlandaise sur l'habitation. Habitation et urbanisme 1939, nr 2/4.

Schweiz.

Monatsschwankungen in der Statistik der Wohnbautätigkeit. Die Volkswirtschaft 1940, nr 4.

Tyskland.

MALZAHN. Die VII. Reichszuschussaktion für die Schaffung von Wohnungen durch Teilung und Umbau. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 10.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

GÖRANSSON, HARDY. Säkerhetsanstalten å Hall. Sv. juristtidning 1940, nr 3.
WANGSON, O. R. Mödrahjälpen inför folkopinionen. S. A. P. information 1940, nr 7.
Bistånd åt hårt drabbade inkallade. Från departement och nämnder 1940, nr 5.
Om familjebidrag till utkallades familjer. Morgonbris 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

FOLKS, H. Child welfare in the U. S. A. 1930—1940. Survey midmonthly 1940, nr 2.

Tyskland.

LANGFORTH, MARIE S. Die Versorgung der Soldatenwaisen. Deutsche Jugendhilfe jan./febr. 1940.

Föreningsväsen.

Storbritannien.

PRICE, J. Brittiska fackföreningarna och kriget. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 15.

Hälso- och sjukvård.

RUSTUNG, E. Ernæringshygienens arbeidsoppgaver. Sosialt arbeid 1940, nr 3.

Sverige.

GYLLENSVÄRD, C. God och billig sjukvård. [Medicinsk humbug.] Sv. läkartidningen 1940, nr 14.

HÖJER, J. A. Den civila sjukvårdens beredskap. Från departement och nämnder 1940, nr 6.
NORDGREN, G. Hälsovårdens problem: Vem är social och vem asocial? Vi 1940, nr 14.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

COLLIN, E. Ramavtalet. Metallarbetaren 1940, nr 15.
Förhandlingsrätt även för folkskollärare. Motion i andra kammaren. Sv. lärartidningen 1940, nr 14.
Semesteravtalet i praktisk tillämpning. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 4.

Kooperation.

Danmark.

Beskatning af Andelsforeninger. Skatteloven af 20. Marts 1940 betegner en principiel Ændring. Andelsbladet 1940, nr 13.

Norge.

ODHE, TH. Kooperationen i Norge inför kriget. Kooperatören 1940, nr 7.

Levnadskostnader.

Sverige.

[ERIKSSON, HERMAN.] Vedförsörjningen. Från departement och nämnder 1940, nr 5.

Schweiz.

Haushaltungsrechnungen 1937/38 verglichen mit 1936/37. Die Volkswirtschaft 1940, nr 4.

Tyskland.

REISCHLE. Die Sicherstellung der Ernährung des schaffenden Menschen im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 10.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

»Tambur-skolan» — en metod för snabbutbildning av verkstadsarbetare under förra världskriget. Affärsekonomi 1940, nr 5.

Sverige.

FISCHER, IDA. Vidga flickornas möjlighet till yrkesutbildning! Hertha 1940, nr 4.
Den högre skolans rekrytering. Folkskollärarnas tidning 1940, nr 14.
Skolbetyg och yrkeslämplighet. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1940, nr 3.

Finland.

CAVONIUS, G. Skolförhållandena i Finland under kriget. Sv. lärartidning 1940, nr 14.

Norge.

SCHRAM, TH. Opplæring av tuberkulöse pasienter i nytt yrke i kurtiden. Sosialt arbeid 1940, nr 3.

Tyskland.

Korttidsomskolning av arbetskraft i Tyskland. Affärsekonomi 1940, nr 5.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

G[AH]N, H. Kontrollstyrelsens straffregister. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 3.
[INGVAR, S.] Nutidsbild från välmående skånestad; sex män av tjugonio dogo i kronisk alkoholism. Reformatorn 1940, nr 14.
KINBERG, O. Förbättrat samarbete mellan polismyndigheter och nykterhetsnämnder för omhändertagande av farliga alkoholister. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 3.
— Läkarens uppgifter inom alkoholistvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 3.
PALM, D. Ungdomen och alkoholen. Reformatorn 1940, nr 17.
SJÖHAGEN, A. Trafikolyckorna och alkoholen. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 17.
ÅMAN, A. Från dagens alkoholistkrönika. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 3.

Tyskland.

Alkoholism och självmord. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 3.

Socialförsäkring.

HAGSTRÖM, K.-G. Invaliditetsförsäkringen och behovsprincipen. Nordisk försäkringstidskrift 1940, nr 2.
The compensation of war victims: General principles. International labour review april 1940.

Sverige.

HOHMAN, HELEN FISHER. Social democracy in Sweden. Social security bulletin 1940, nr 2.
JERNEMAN, T. Vem får tilläggspension från folkpensioneringen? Arbetarskyddet 1940, nr 3.
WIKLUND, E. O. Vad som hittills gjorts i syfte att stärka den erkända sjukkasserörelsen. Sv. sjukkasse-tidning 1940, nr 4.
Krigsförsäkringsvillkoren. Försäkringsinspektören 1940, nr 2.

Danmark.

FENGER, V. A. Lægevirksomhed ved sygekasserne i Köbenhavn. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1940, nr 3.
WULFF, O. Principperne for Invaliditetsbedömmelsen i Ulykkesforsikringen. Socialt Tidsskrift 1940, nr 2.

Tyskland.

PREISER, K. Die Sorge für die versehrten Soldaten und die Hinterbliebenen. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege jan./febr. 1940.

Ut- och invandring.

Sverige.

GYLLENSWÄRD, C. Läkarimporten. Sv. läkartidningen 1940, nr 16.
Skärpt tillsyn över utlänningar. Från departement och nämnder 1940, nr 5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. Geneva 1940.
Ser. F. (Industrial hygiene.)
17. Silicosis. Proceedings of the International conference held in Geneva from 29 Aug. to 9 Sept. 1938.

På hemställan av bl. a. Belgien, Danmark och Förenta staterna sammankallade internationella arbetsbyrån år 1938 en konferens i Genève för att behandla frågan om dammlungsjukdomar, särskilt silikos och lungsjukdomar bland arbetare i kolgruvor. Boken utgör ett referat från konferensens sammanträden, under vilka bl. a. dryftades silikosens förekomst inom olika yrkesgrupper, nyare rön vid dess behandling, preventiva åtgärder o. s. v.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1939.
170. *Kingsbury, Susan M.* Economic status of university women in the U. S. A. Report of the Committee on economic and legal status of women . . .

AKTIEBOLAGET SVENSK JORDFÖRMEDLING.
Styrelseberättelse för år 1939. Sthlm 1940.

AKTIEBOLAGET VIN- & SPRITCENTRALEN JÄMTE DOTTERBOLAG.
Förvaltnings- och revisionsberättelser för år 1939. Sthlm 1940.

ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND.
Skriftserie. Sthlm 1935—40.
1. *Hirdman, G.* Arbetarbildning — linjer och mål. 5, genoms. uppl.
2. *Ahlberg, A.* Konsten att tänka. Konsten att diskutera. 5 uppl.
3. *Bark, H.* Ungdomscirkeln — dess uppgifter och arbetssätt.
4. *Flood, Hulda.* Ett nytt kvinnoideal. 5 uppl.
5. *Ottelin, O.* Svenska språket i studiecirklar. 2 uppl.
6. *Elldin, H.* Något om ledareskapet i studiecirkeln. 6 uppl.
7. *Severin, F.* Vad fackföreningsfolket studerar. 2 uppl.
8. *Backlund, S.* Från vår egen horisont. Inledning till studiet av internationella problem.
9. *Hirdman, G.* Våra språkstudier.
10. *Landelius, C.* Lantarbetarnas studiehandbok. 3 uppl.
11. *Hirdman, G.* Kulturell demokrati. 2, genoms. uppl.
12. *Sohlenius, H.* Något om studiet av nationalekonomi i studiecirkeln.
13. *Lund, R.* Korrespondensstudier hemma och ute.
14. Arbetarnas bildningsförbund. Organisationen, verksamheten, ekonomien, propagandan.
15. *Ottelin, O.* Studiecirkelarbete och läsning. Några synpunkter och råd.

BELGIEN. Ministère de l'intérieur. Office central de statistique.
Statistique des étrangers au 30 juin 1938. Brux. [1939].

— Ministère du travail et de la prévoyance sociale. Direction générale de l'assurance et de la prévoyance sociales.
Rapport sur l'exécution de la loi du 25 juin 1930 relative au contrôle des entreprises d'assurances sur la vie pendant l'année 1937. Brux. 1939.

DANMARK. Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1938. Khvn 1940.

— Det statistiske Departement.
Statistisk Tabelværk. Række 5. Khvn 1940.
Litra D: Nr 59. Danmarks Vareindførsel og -Udførsel i Aaret 1938.

FAKTA för socialdemokratiska talare och debattörer. Sthlm 1940.
1940: 2. Urtima riksdagen 1939. Översikt.

JOHANSSON, ELIN. Typografiska kvinnoklubben 1904—1939. Sthlm 1939.

LITHAUEN. Centralinis statistikos biuras.
Résultats de l'enquête organisée en Lithuanie durant les années 1936—37, sur les budgets de 297 familles ouvrières, d'employés et de fonctionnaires. Kaunas 1939.

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Collectieve arbeidsovereenkomsten in Nederland op 1 juni 1939. 's-Gravenh. 1940.

SCHWEIZ. Verband schweiz. Konsumverein.
Rechenschaftsbericht über die Tätigkeit der Verbandsbehörden im Jahre 1939. Basel 1940.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940. Sthlm 1940.
7. Betänkande med förslag till lag med vissa bestämmelser om livförsäkring vid krig m. m. Avg. d. 30 mars 1940 av 1939 års livförsäkringskommitté. (H.)

8. Betänkande med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. strafflagen m. m. jämte därmed sammanhängande författningar. Avg. [d. 10 april 1940]. (Ju.)
9. Betänkande med förslag till kungörelse angående kontroll å handeln med ost samt viss lagstiftning angående korvvaror. Avg. [d. 20 mars 1940] av Livsmedelslagstiftningssakkunniga. (S.)

STORBRITANNIEN. Home office.
Factories act, 1937. Report on hours of employment of women and young persons in factories during the first 5 months of the war. Lond. 1940.
— Ministry of health.
National health insurance and contributory pensions insurance. An outline of the schemes in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Lond. 1939.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1940.
Folkmängden och dess förändringar. Särskilda folkräkningen 1935/36. Av Statistiska centralbyrån. 8. Partiella folkräkningen i mars 1936: Yrke. Yrkesväxling. Skol- och yrkesutbildning. Inkomst och förmögenhet.
Socialstatistik.
Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet m. m. år 1938. Av K. socialstyrelsen.

SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Riksbankens statistiska avdelning. Årg. 32 (1939). Sthlm 1940.

TYSK-SVENSK HANDBOK för industri och handel. Bearb. av *K. Trucksaess*. Hamb.-Berl. 1940.

ÅRSBOK för Sveriges landsting 1940. Utg. av Svenska landstingsförbundets byrå. Sthlm 1940.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 21 april—20 maj 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
238.	K. kung. om bestämmande av myndighet, som avses i 13 § första stycket förordn. den 13 april 1940 (nr 215) om utrymningshjälp	13 april
239.	K. luftskyddskung. (Jfr även 1940: 240 och 241)	13 »
242.	K. cirkulär till statliga myndigheter och institutioner ang. föreskrift för statens utrymningskommission att fullgöra vissa uppgifter för skyddande vid krig eller krigsfara av arkivalier, samlingar m. m.	13 »
248.	K. kung. ang. utlännings vistelse i Värmlands län samt vissa delar av Älvsborgs län. [Jfr även 1940: 287 (delar av Gotlands och Stockholms län), 288 (delar av Göteborgs och Bohus län), 289 (del av Jämtlands län) och 301 (delar av Västerbottens, Jämtlands, Kopparbergs och Örebro län)]	19 »
250.	K. kung. om vissa ändringar i förnyade stadgan den 26 september 1921 (nr 604) ang. folkundervisningen i riket	19 »
264.	K. förordn. med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1941 i anledning av folkräkningen den 31 december 1940	26 »
269.	K. kung. med förordnande jämlikt 1 § lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt	26 »
270.	K. kung. om ändring i den förteckning, som finnes fogad vid kung. den 1 december 1933 (nr 643) ang. tillämpning å elever vid anstalter för yrkesutbildning av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	26 »
274.	K. brev till socialstyrelsen ang. befrielse för dansk och norsk medborgare att innehava arbetstillstånd	26 »
276.	K. förordn. om fortsatt giltighet av förordn. den 22 februari 1932 (nr 30) ang. reglering av införseln av socker	19 »
297.	K. instruktion för statens utrymningskommission	13 »
300.	Lag ang. förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielag)	3 maj
303.	K. cirkulär till skolöverstyrelsen, länsstyrelserna, domkapitlen, folkskolinspektörerna samt rektorerna, föreståndarna och styrelserna för de under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalterna ang. beredande av ledighet åt lärjungar vid vissa läroanstalter för deltagande i lantbruksarbete m. m. (Jfr även 1940: 243)	7 »
309.	Lag om meddelande av förordnande att lantarbetstidslagen den 15 juni 1939 (nr 255) icke skall äga tillämpning	10 »
310.	K. kung. ang. reglering i vissa fall av handeln med vedbränsle. (Jfr även 1940: 311)	26 april
318.	K. kung. ang. reglering av handeln med margarin och vissa andra fettvaror	10 maj
319.	K. kung. ang. prisrabattering å smör	10 »
320.	K. kung. ang. reglering av handeln med tvål och såpa samt vissa andra tvätt- och rengöringsmedel	10 »
322.	K. kung. med närmare bestämmelser ang. tillämpning av krigsfamiljebidragsförordn. den 17 april 1940 (nr 223) (krigsfamiljebidragskung.). (Jfr även 1940: 323)	3 »

INNEHÅLL

Bostadstillgången å större orter vid slutet av år 1939 365
Yrkes-, yrkesutbildnings- samt inkomst- och förmögenhetsförhållandena i Sverige 369
Kortare meddelanden 375
Svenska arbetsgivareföreningen år 1939 . 375
Landsorganisationen i Sverige år 1939 . . 375
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1939 376
Hjälpåtgärder för evakuerade jordbrukare i Finland 377
Krislagstiftning i Danmark 378
Familjelönsystemet i vissa främmande länder 380

Periodiska översikter

Lönenivån år 1939 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m. 382
Erkända arbetslöshetskassor år 1939 . 387
Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1940 394
Arbetsmarknaden 396
Arbetsmarknaden sedan september 1939 . 396
Arbetsmarknaden under maj 1940 399
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1940 404
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 408
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 410
Litteraturöversikt 422
Författningar rörande sociala frågor . . 427

INDEX

Logements disponibles dans des grandes localités à la fin de l'année 1939.
Professions, formation professionelle, revenus et fortunes en Suède.
Courtes notices.
L'Union patronale suédoise en 1939.
La Confédération générale du travail en Suède en 1939.
L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1939.
Mesures d'assistance pour les cultivateurs évacués en Finlande.
Législation pour le temps de crise au Danemark.
Le système des allocations familiales dans certains pays étrangers.

Aperçus périodiques

Le niveau des salaires en 1939 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports, etc.
Les caisses de chômage reconnues en 1939.
Prix des denrées alimentaires le 1er juin 1940.
Marché du travail.
Le marché du travail depuis septembre 1939.
Le marché du travail pendant mai 1940.
Activité de la Commission du marché du travail en mai 1940.
Communications de la Commission du marché du travail.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Professions, formation professionelle, revenus et fortunes en Suède. Les données se basent sur le matériel rassemblé pour le recensement partiel de 1936. Une profession était exercée par 74·7 % de toute la population mâle et par 37·4 % de la population féminine; de cette dernière, les femmes mariées sans profession particulière (soit 35·6 % du total des femmes) ont été comptées comme n'exerçant pas de profession. De la population tout entière, 31·8 % étaient occupés dans l'industrie ou l'artisanat et 30·6 % dans l'agriculture et ses mètiers accessoires. 26·4 % des hommes étaient occupés dans leur propre entreprise ou avaient une situation similaire et 55·8 % étaient des ouvriers. Une comparaison avec le matériel du recensement de 1930 a montré que de 1 000 hommes exerçant une profession, 90 en avaient changé entre 1930 et 1936. Le chiffre correspondant pour les femmes était de 46. C'est surtout l'agriculture que les hommes avaient abandonnée pour d'autres branches d'industrie. De la population âgée de plus de 15 ans, 9·8 % avaient reçu leur formation professionnelle dans un établissement scolaire (non seulement par l'apprentissage chez un patron). De la population totale, une proportion de 63·0 % parmi les hommes et de 26·4 % parmi les femmes (d'après la taxation fiscale) étaient salariés. De ceux-ci, près de 40 % possédaient une fortune. P. 369.

Le niveau des salaires dans l'industrie etc. en 1939. D'après des calculs préliminaires, le revenu annuel moyen du personnel masculin des entreprises privées en 1939 a été de 4 351 cour., ce qui représente une augmentation de 2·3 % sur 1938. Les chiffres correspondants pour le personnel féminin sont respectivement 2 243 cour. et 0·4 %. — Le salaire horaire pour l'ensemble des ouvriers (à l'exclusion des ouvriers dans les industries saisonnières) a été en moyenne, en 1939, de 1·22 cour. (dont 1·39 cour. pour les hommes adultes, 0·83 pour les femmes adultes et 0·57 pour les mineurs), soit une augmentation moyenne d'environ 2·5 % sur les salaires de 1938. Le salaire annuel s'est élevé à 2 776 cour. (dont 3 162 pour les hommes adultes et 1 867 pour les femmes adultes) soit une augmentation sur 1938 de 3·4 % (3·0 % pour les hommes et 6·2 % pour les femmes). Le salaire horaire réel des hommes est monté de l'indice 185 pour 1938 à 187 pour 1939 (indice en 1913 = 100) et le salaire annuel réel de l'indice 150 à 151. P. 382.

Les caisses-chomage officiellement reconnues en 1939. Pendant 1939, 13 caisses-chômage officiellement reconnues ont fonctionné. Le nombre total de leurs adhérents à la fin de l'année s'élevait à 196 000 environ. Les cotisations des membres au cours de la même année se montaient à 3·4 millions de cour. et les indemnités de chômage (secours journalier) versées à 2·4 millions de cour. Ces indemnités représentaient un total de 806 000 journées de chômage avec un secours journalier moyen de 2·97 cour. L'ensemble des subventions de l'Etat pendant 1939 a été de 1·3 million de cour. P. 387.

Le marché du travail en mai 1940. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en mai 114 (132 en avril). Le nombre des ouvriers dans l'industrie, le bâtiment, le commerce etc. était tombé de la fin d'avril à la fin de mai de 0·9 %. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin d'avril 10·8 % du nombre total des membres (15·8 % en mars). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du marché du travail était à la fin de mai 6 404 (8 832 en avril). P. 396.

Häftets huvudinnehåll.

Juni 1940.

Bostadstillgången å större orter vid slutet av år 1939. Vid den inom socialstyrelsen pågående hyres- och bostadsräkningen har sammanställts preliminära uppgifter för orter med över 10 000 inv. *om antalet lediga lägenheter* av olika storlek samt ledighetsprocenten. Omkring 13 000 lägenheter (eller 2 % av samtliga) stodo lediga. I allmänhet synas de norrländska orterna ha en relativt liten bostadsreserv, medan exempelvis flertalet städer i Skåne visade hög ledighetsprocent. Den lägsta ledighetsprocenten företedde kategorin 1 rum och kök, men även de minsta lägenheterna (enkelrum, enkelkök m. m.) och de största (minst 5 rum och kök) visade jämförelsevis låga procenttal. Kategorin 3 rum och kök ägde det relativt största antalet lediga bostäder. Ungefär hälften av de lediga lägenheterna hade centralvärme, icke fullt $^2/_5$ voro byggda år 1930 eller senare, över $^1/_{10}$ under 1920-talet, $^1/_5$ åren 1900—1919 och $^3/_{10}$ före år 1900. Sid. 365.

Yrkes-, yrkesutbildnings- samt inkomst- och förmögenhetsförhållanden i Sverige. *Uppgifterna grunda sig på material från* partiella folkräkningen år 1936. Av hela den manliga befolkningen voro 74·7 % yrkesutövande och av hela den kvinnliga 37·4 %, varvid hustrur utan särskilt yrke (35·6 % av samtliga kvinnor) räknats som icke yrkesutövande. Av hela folkmängden voro 31·8 % sysselsatta i industri eller hantverk och 30·6 % inom jordbruk (med binäringar). — Av de manliga yrkesutövarna voro 26·4 % företagare eller likställda och 55·8 % arbetare. En jämförelse med material från folkräkningen år 1930 har visat, att av 1 000 manliga yrkesutövare 90 växlade yrke mellan åren 1930 och 1936. Motsvarande tal för kvinnliga yrkesutövare var 46. Särskilt ha manliga yrkesutövare övergått från jordbruket till andra näringsgrenar. — Fullbordad yrkesutbildning vid undervisningsanstalt (ej enbart hos hantverksmästare o. dyl.) ägde 9·8 % av befolkningen över 15 år. — Av hela den räknade *folkmängden utgjorde inkomsttagarna* (enl. taxeringsuppgifterna) bland männen 63·0 % och bland kvinnorna 26·4 %. Av inkomsttagarna hade nära 40 % förmögenhet. Sid. 369.

Lönenivån år 1939 inom industrin m. m. Enligt preliminära beräkningar uppgick årsinkomsten för manliga privatanställda i enskild tjänst år 1939 till 4 351 kr. eller 2·3 % mer än år 1938. Motsvarande uppgifter för kvinnliga anställda voro 2 243 kr. resp. 0·4 %. Timförtjänsten för samtliga arbetare (exkl. arbetare i säsongindustrier) beräknas ha uppgått till i medeltal 1·22 kr. (därav för vuxna män till 1·39, vuxna kvinnor till 0·83 och minderåriga till 0·57 kr.), vilket var i genomsnitt c:a 2·5 % högre än år 1938. Årslönen för samma arbetargrupp beräknas ha uppgått till 2 776 kr. (därav för vuxna män 3 162 och vuxna kvinnor 1 867 kr.), *innebärande en stegring jämfört* med 1938 om 3·4 % (3·0 % för männen och 6·2 % för kvinnorna). Arbetarnas reallön per timme (standardräknad med hänsyn till förekomsten av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) steg från indextalet 185 år 1938 till 187 år 1939 (varvid 1913 satts = 100), och reallönen per år från 150 till 151. Sid. 382.

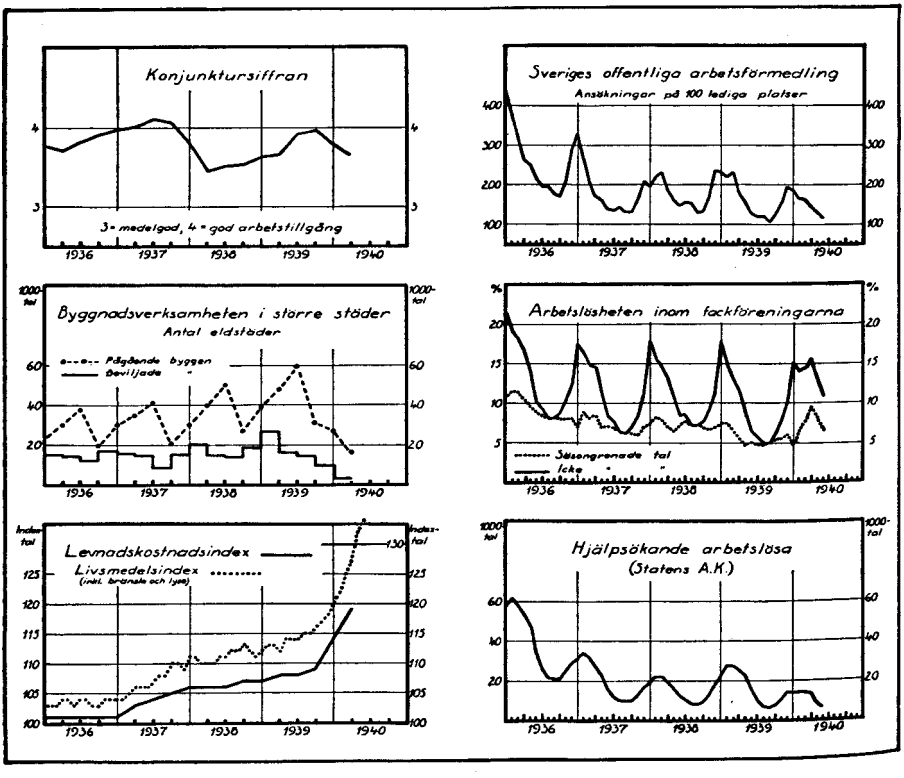
Erkända arbetslöshetskassor år 1939. Under år 1939 voro 13 erkända arbetslöshetskassor i verksamhet. Det sammanlagda medlemsantalet vid årets utgång uppgick till omkring 196 000 mot 182 000 året förut. Medlemmarnas avgifter under 1939 utgjorde 3·4 milj. kr., under det

att såsom arbetslöshetsunderstöd (daghjälp) utgavs 2·4 milj. kr. Inalles har understöd utgivits för c:a 806 000 arbetslöshetsdagar med ett genomsnittligt daghjälpsbelopp av 2·97 kr. (c:a 988 000 understödsdagar resp. 2·90 kr. för år 1938). Statsbidraget till understöd och förvaltning uppgick år 1939 till 1·3 milj. kr. Kassornas sammanlagda behållna tillgångar vid 1939 års utgång utgjorde 7·4 milj. kr. eller omkring 37 kr. per medlem. Sid. 387.

Arbetsmarknaden i maj 1940. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under maj 114 (132 i april). Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel, byggnadsverksamhet m. m. sjönk från slutet av april till slutet av maj med 0·9 %; inom egentlig industri var minskningen 1·6 %. Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av april 10·8 % av medlemsantalet (15·8 % i mars). Antalet till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av maj till 6 404 (8 832 i april).

Berättelsen över arbetsmarknaden, som utarbetas i samverkan mellan socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission, är fr. o. m. detta nummer omredigerad och utvidgad. Förutom månadsredogörelsen lämnas här den första i en planerad serie halvårsöversikter av arbetsmarknaden. Sid. 396.

Socialstatistiska diagram.

Bostadstillgången å större orter vid slutet av år 1939.

Genom bearbetning inom socialstyrelsen av de bostadsuppgifter, som insamlats vid 1939 års hyres- och bostadsräkning, föreligga numera vissa preliminära uppgifter om bostadstillgången å orter med över 10 000 invånare.[1] Siffrorna för Stockholm äro sammanställda av stadens statistiska kontor.

I tabell 1[2] angives absoluta antalet lediga (outhyrda) lägenheter av olika storlekskategorier ävensom antalet lediga lägenheter i procent av hela bostadsbeståndet (ledighetsprocenten). Till jämförelse lämnas motsvarande procenttal för slutet av år 1933. Dessa siffror från föregående hyresräkning ha hittills utgjort de senaste tillgängliga uppgifterna för alla orter utom Stockholm och Göteborg. Redovisningen omfattar lägenheter, som vid nämnda tid stodo lediga men voro avsedda att uthyras, eller att på annat sätt upplåtas till bostad. Visserligen funnos därutöver enstaka andra lägenheter, som stodo obegagnade men de ha ej medräknats, enär de av olika anledningar icke kunde upplåtas eller ej voro avsedda för uthyrning. De utgöra emellertid å flertalet orter högst 0·1 % av samtliga bostadslägenheter. Det kan i detta sammanhang förtjäna nämnas, att av de redovisade lägenheterna[3] 5·2 % ägdes av stat eller kommun och 0·3 % av bostadssocial stiftelse. Vidare voro 1·7 % bostadsföreningslägenheter lediga att upplåtas med bostadsrätt eller att uthyras. De övriga (92·8 %) ägdes av enskilda personer eller bolag. Av dessa lägenheter torde en del utgöra tjänstebostäder. De flesta voro dock avsedda att uthyras på öppna marknaden.

Det befinnes att bostadsreserven i rikets större orter uppgick till sammanlagt omkring 13 000 lägenheter. Av dessa tillhörde över hälften eller c:a 7 300 rikets tre största städer. Då de redovisade orterna ägde tillhopa omkring 650 000 bostadslägenheter, skulle således 2·0 % ha stått lediga. Ledighetsprocenten växlar avsevärt från ort till ort. Lägst är den i Nyköping, Karlskoga, Kiruna (0·5) och Sundsvall (0·7) samt Katrineholm, Trelleborg och Östersund (0·8). Låga tal redovisa även Södertälje (0·9), Linköping, Västervik och Gävle (1·0). Å andra sidan ha 7 städer procenttal överstigande 3·0 (Kristianstad och Örebro 3·1, Mölndal 3·2, Hälsingborg 3·7, Malmö 3·9, Söderhamn 4·0 och Sundbyberg 5·3). Som en allmän iakttagelse gäller, att de norrländska orterna ha relativt liten bostadsreserv, medan exempelvis flertalet städer i Skåne visa höga procenttal lediga lägenheter.

Bostadsreserven synes ha krympt något sedan hösten 1933. Det bör emellertid erinras om, att vid sistnämnda tidpunkt ledighetsprocenten torde ha varit onormalt hög på grund av den nedgång i bostadsefterfrågan, som den då rådande ekonomiska depressionen medförde. Det kan konstateras, att så var

[1] Samtliga orter med över 10 000 invånare utom Uppsala, Kalmar och Uddevalla redovisas eller tillhopa 42 städer, en köping och ett municipalsamhälle.

[2] De siffror för Stockholm och Göteborg, som lämnas i denna tabell, ha tidigare publicerats i Soc. Medd. 1940, sid. 89.

[3] Uppgifterna avse samtliga redovisade orter utom Stockholm.

Tab. 1. Antalet lediga bostadslägenheter av olika storlek vid slutet av år 1939.

Orter	Antal lediga lägenheter								Lediga lägenheter i % av samtliga	
	1 rum el. kök, 1 rum o. kokvrå	dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök	Samtliga	år 1939	år 1933
Stockholm	196	77	899	960	576	190	170	3 068	1·5	2·9
Södertälje	5	—	10	17	5	4	5	46	0·9	2·0
Sundbyberg	27	7	97	59	10	2	2	204	5·3	6·2
Lidingö	5	4	23	10	6	2	19	69	2·0	6·1
Nyköping	—	2	6	11	1	2	—	22	0·5	1·0
Katrineholm	4	4	12	7	2	—	—	29	0·8	1·2
Eskilstuna	24	25	112	76	21	5	10	273	2·0	1·3
Linköping	22	10	32	12	17	12	12	117	1·0	2·3
Norrköping	57	26	99	62	43	17	17	321	1·3	1·7
Växjö	10	7	9	18	7	8	9	68	1·4	1·7
Västervik	7	3	4	16	5	5	6	46	1·0	1·1
Visby	13	13	6	11	10	7	6	66	1·7	1·9
Karlskrona	20	38	21	37	15	12	13	156	1·8	0·9
Karlshamn	9	14	10	18	16	2	4	73	2·3	2·6
Kristianstad	15	16	12	71	38	4	8	164	3·1	1·2
Malmö	168	202	520	687	288	129	114	2 108	3·9	1·2
Lund	40	38	42	56	20	10	20	226	2·2	2·3
Landskrona	28	21	24	58	27	11	12	181	2·5	0·9
Hälsingborg	91	95	124	267	114	41	34	766	3·7	3·1
Ystad	6	11	14	8	8	2	10	59	1·6	2·0
Trelleborg	1	4	6	9	9	1	4	34	0·8	0·8
Halmstad	41	17	71	71	19	11	14	244	2·7	1·3
Varberg	3	4	13	24	7	5	8	64	2·0	1·3
Göteborg	192	48	456	729	420	158	115	2 118	2·3	1·6
Mölndal	16	10	71	38	13	11	2	161	3·2	3·7
Trollhättan	11	3	34	30	19	11	2	110	2·1	1·8
Borås	69	20	139	128	48	13	13	430	2·8	1·2
Lidköping	5	6	7	9	6	2	5	40	1·1	0·5
Skövde	10	5	16	13	8	3	4	59	1·6	2·4
Karlstad	25	20	55	76	51	25	7	259	2·8	3·0
Kristinehamn	18	3	26	28	10	5	4	94	2·1	1·8
Örebro	88	55	174	129	47	15	17	525	3·1	3·3
Karlskoga	1	1	11	11	1	—	3	28	0·5	1·0
Västerås	21	18	89	40	16	8	5	197	1·7	1·0
Falun	19	7	22	9	1	3	4	65	1·3	2·6
Gävle	49	14	34	15	5	9	16	142	1·0	2·4
Söderhamn	40	12	65	19	6	1	1	144	4·0	3·9
Sandviken	5	5	18	12	4	5	2	51	1·1	0·7
Härnösand	12	7	11	9	8	1	4	52	1·3	2·6
Sundsvall	13	7	8	7	3	3	3	44	0·7	2·4
Östersund	6	4	11	6	6	2	3	38	0·8	1·9
Umeå	12	6	9	8	4	1	1	41	1·1	1·9
Luleå	26	5	20	9	2	2	1	65	1·5	4·2
Kiruna	4	1	6	4	—	—	—	15	0·5	7·2
Tillhopa	1 434	895	3 448	3 894	1 942	760	709	13 082	2·0	1·9

fallet åtminstone för Stockholm; ledighetsprocenten var där åren 1930—1934 respektive 1·4, 2·0, 3·1, 2·9 och 2·2. Utvecklingen mellan åren 1933 och 1939 har emellertid varit rätt växlande för olika orter. Ledighetsprocenten har förskjutits starkt nedåt för i första hand flertalet redovisade norrlandsorter, medan utvecklingen varit den motsatta för främst Kristianstad, Malmö, Landskrona, Halmstad och Borås.

Tab. 2. Antalet lediga lägenheter fördelade efter förekomsten av centralvärme samt efter byggnadsår.

Orter (exkl. Stockholm)	Utan centralvärme	Med centralvärme	Samtliga lediga lägenheter	Därav lägenheter i hus byggda					
				okänt år	före 1900	1900—1909	1910—1919	1920—1929	1930—1939
Södertälje	22	24	46	6	8	3	3	7	19
Sundbyberg	32	172	204	3	8	18	3	12	160
Lidingö	33	36	69	13	11	9	8	12	16
Nyköping	4	18	22	—	4	1	2	2	13
Katrineholm	23	6	29	6	7	3	5	—	8
Eskilstuna	81	192	273	5	40	28	8	24	168
Linköping	67	50	117	1	44	19	15	10	28
Norrköping	197	124	321	31	107	30	15	44	94
Växjö	40	28	68	—	27	11	2	12	16
Västervik	24	22	46	5	11	7	4	10	9
Visby	24	42	66	—	18	8	8	5	27
Karlskrona	119	37	156	22	64	31	4	7	28
Karlshamn	51	22	73	8	27	11	4	2	21
Kristianstad	76	88	164	8	51	20	3	18	64
Malmö	1 354	754	2 108	65	586	466	118	273	600
Lund	148	78	226	5	122	35	15	17	32
Landskrona	93	88	181	16	53	23	8	11	70
Hälsingborg	433	333	766	43	281	119	28	91	204
Ystad	49	10	59	8	30	3	3	9	6
Trelleborg	26	8	34	5	17	6	—	1	5
Halmstad	147	97	244	9	77	46	17	29	66
Varberg	41	23	64	—	23	11	3	14	13
Göteborg	651	1 467	2 118	109	329	116	130	115	1 319
Mölndal	103	58	161	11	27	9	22	50	42
Trollhättan	46	64	110	7	16	10	9	19	49
Borås	188	242	430	25	71	54	32	92	156
Lidköping	17	23	40	4	6	10	2	6	12
Skövde	35	24	59	5	17	5	11	6	15
Karlstad	96	163	259	15	36	30	14	43	121
Kristinehamn	62	32	94	6	26	11	13	16	22
Örebro	270	255	525	26	130	53	60	68	188
Karlskoga	13	15	28	—	4	5	3	3	13
Västerås	52	145	197	11	20	16	18	12	120
Falun	36	29	65	3	29	3	4	5	21
Gävle	91	51	142	10	43	18	17	21	33
Söderhamn	127	17	144	16	50	31	9	21	17
Sandviken	28	23	51	—	17	4	5	8	17
Härnösand	31	21	52	2	16	9	4	5	16
Sundsvall	22	22	44	4	17	3	3	4	13
Östersund	18	20	38	2	9	3	5	8	11
Umeå	25	16	41	2	10	1	4	13	11
Luleå	48	17	65	2	21	9	11	11	11
Kiruna	13	2	15	—	—	4	4	1	6
Tillhopa	**5 056**	**4 958**	**10 014**	**519**	**2 510**	**1 312**	**656**	**1 137**	**3 880**

Ledighetsprocenten för olika lägenhetskategorier redovisas i följande tablå:

Ledighetsprocent för lägenheter om:	1 rum el. kök 1 rum o. kokvrå	dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök	Samtliga
Stockholm [1]	0·6	0·8	1·4	1·9	2·9	1·9	1·3	1·5
Göteborg [1]	2·4	3·2	1·1	3·2	4·7	3·1	2·5	2·3
Övriga orter med över 10 000 inv.	2·6	4·5	1.8	2·3	2·5	2·3	2·1	2·3
Samtliga orter	1·8	3·2	1·5	2·3	2·9	2·3	1·8	2·0

[1] Jfr not 2 sid. 365.

Talen äro approximativa, enär beståndet av lägenheter i olika storlekar ej är känt utan endast beräknat med ledning av uppgifter från tidigare hyres- och bostadsräkningar. Tillgången på lediga lägenheter är jämförelsevis knapp, framför allt beträffande kategorin 1 rum och kök, men även de minsta lägenheterna (enkelrum, enkelkök och 1 rum och kokvrå) och de största, om minst 5 rum och kök, visa relativt låga procenttal. Den proportionsvis största lägenhetsreserven redovisas för kategorin 3 rum och kök, om man bortser från den obetydliga gruppen dubbletter m. m. Stockholm företer de lägsta procenttalen inom flertalet lägenhetskategorier.

För de redovisade orter, som deltagit i 1939 års hyresräkning, d. v. s. samtliga utom Stockholm, kunna vissa uppgifter lämnas, som belysa de lediga lägenheternas kvalitet eller modernitet. I tabell 2 anges sålunda antalet lediga lägenheter fördelade efter dels förekomsten av centralvärme och dels byggnadsåret för de hus, i vilka lägenheterna äro inrymda. Ledighetsprocenter för ifrågavarande grupper av lägenheter kunna emellertid icke lämnas, enär de härför behövliga uppgifterna om hela bostadsbeståndets sammansättning ännu saknas.

Det framgår av tabellen, att ungefär hälften av de lediga lägenheterna hade centralvärme. De växlingar i proportionen centralvärmelägenheter, som förekomma mellan olika orter, torde i första hand återspegla den växlande förekomsten av centralvärme inom orternas hela bostadsbestånd.

Beträffande uppgiften om byggnadsår må följande påpekas. Därest en äldre byggnad angivits vara ombyggd under 1920- eller 1930-talet i sådan grad, att den blivit helt eller i det närmaste likvärdig med hus, som samtidigt nybyggts, har den räknats som byggd 1920—1929 eller 1930—1939. Vidare torde praktiskt taget alla hus av okänd ålder tillhöra den högsta åldersgruppen (byggda före 1900).

Icke fullt två femtedelar (38·7 %) av de outhyrda lägenheterna ha tillkommit under 1930-talet. Då vidare över en tiondel (11·4 %) byggts under 1920-talet, ingår sålunda jämnt hälften av de lediga lägenheterna i det modernare bostadsbestånd, som tillskapats sedan förra världskriget. En femtedel (19·6 %) är belägen i de numera omoderna eller halvmoderna fastigheter, som byggdes under 1900-talets båda första årtionden. De återstående tre tiondelarna utgöras av lägenheter i de helt omoderna bostadshus, som stå kvar från förra århundradet utan att ännu ha blivit grundligt ombyggda.

G. H—k.

Yrkes-, yrkesutbildnings- samt inkomst- och förmögenhetsförhållandena i Sverige.

Den för någon tid sedan av statistiska centralbyrån publicerade åttonde och sista delen av redogörelsen för särskilda folkräkningen 1935/36[1] innehåller i huvudsak uppgifter om yrke, yrkesutbildning, inkomst och förmögenhet enligt den partiella folkräkningen 1936. Nämnas må, att den särskilda folkräkningen 1935/36 omfattade dels en allmän folkräkning den 31 december 1935, dels en partiell folkräkning i mars 1936, som berörde omkring en femtedel av landets befolkning. Vid den sistnämnda, som närmast avsåg en undersökning av familjerna, inhämtades bl. a. även uppgifter om i åttonde delen av folkräkningsredogörelsen behandlade förhållanden. Att märka är, att urvalet av undersökningsobjekt till den partiella folkräkningen verkställts efter representativa grunder, varför den relativa fördelningen efter olika synpunkter i stort sett torde kunna tillämpas på riket i dess helhet.

Befolkningens yrkesfördelning m. m. Befolkningen kan till en början uppdelas i yrkesutövare och familjemedlemmar, av vilka de förra skulle utgöra de direkta försörjarna och familjemedlemmarna de försörjda. Till familjemedlemmar räknas hustrur utan eget yrke, barn under 15 år och övriga familjemedlemmar, som underhållas av familjens huvudperson. Vad nu männen beträffar, visa sig enligt de föreliggande uppgifterna yrkesutövarna uppgå till 74·7 % av hela den manliga folkmängden, medan yrkesutövarna endast utgöra 37·4 % av den kvinnliga befolkningen. I städerna äro yrkesutövarna relativt talrikare än å landsbygden, vilket särskilt gäller kvinnorna. Att märka är, att vid denna fördelning räknats som yrkesutövare även f. d. yrkesutövare och övriga s. k. självständiga yrkeslösa.

De personer, vilka icke angivits som yrkesutövare utan som försörjda, uppgå för mankönets del till 25·3 % av samtliga män. Av dessa utgöres det stora flertalet eller 22·6 % av gossar under 15 år. De icke yrkesutövande kvinnorna uppgå till 62·6 % av könets folkmängd, vilken höga siffra förklaras därav att hustrur, som icke deltaga i det direkta förvärvslivet, som sagt räknas såsom försörjda och utgöra 35·6 % av samtliga kvinnor. Motsvarande procenttal flickor under 15 år är 21·4.

Huru folkmängden år 1936 fördelade sig på huvudgrupper av yrken framgår av följande sammanställning.

Huvudgrupp	I.	Jordbruk med binäringar	30·6 %
»	II.	Industri och hantverk	31·8 »
»	III.	Handel och samfärdsel	15·5 »
»	IV.	Allmän förvaltningstjänst och fria yrken	6·5 »
»	V.	Husligt arbete	4·0 »
»	VI.	F. d. yrkesutövare och övriga	11·6 »
		Summa	100·0 »

[1] Särskilda folkräkningen 1935/36, del VIII. Sveriges off. stat. Sthlm 1940.

Yrkesväxlingens omfattning och resultat på 1 000 yrkes-

	Yrke och socialklass	Manliga									
		Utträdesfrekvens					Inträdesfrekvens				
		20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–ω år	Samtliga	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–ω år	Samtliga
1	*Jordbruk med binäringar* .	154·4	149·6	69·0	30·3	97·0	70·7	136·8	72·1	32·6	72·8
2	Företagare o. likställda . . .	25·7	33·7	26·4	18·0	23·5	411·5	235·3	77·9	25·8	100·2
3	Funktionärer	122·4	213·8	112·9	63·5	132·7	268·7	98·6	45·5	39·1	110·2
4	Arbetare, inr. medhj. fam.-medl.	170·7	248·4	161·6	83·6	177·5	24·8	46·8	56·7	60·6	38·3
5	*Industri och hantverk* . .	74·5	77·9	52·6	33·7	61·2	134·2	81·8	46·6	29·0	77·2
6	Företagare o. likställda . . .	54·2	63·0	43·2	24·7	40·5	300·3	168·0	79·0	39·8	104·3
7	Funktionärer	72·5	86·5	82·8	92·4	83·2	165·9	127·3	77·8	53·0	109·7
8	Arbetare	74·7	75·9	48·7	29·6	60·9	120·8	62·3	34·2	21·1	67·8
9	*Handel och samfärdsel* . .	189·9	132·8	76·3	50·9	117·5	185·8	138·2	77·0	52·2	118·3
10	Företagare o. likställda . . .	92·1	117·8	93·9	54·2	86·6	448·7	257·7	132·1	69·9	185·2
11	Funktionärer	99·5	109·6	73·0	42·6	81·5	190·5	137·4	92·9	70·8	122·1
12	Arbetare	225·7	147·2	68·3	52·7	148·2	147·2	86·7	40·0	26·1	88·6
13	*Allmän förvaltningstjänst och fria yrken* . . .	143·7	89·4	40·0	34·5	80·5	243·2	109·2	56·3	43·2	118·5
14	Företagare o. chefer	13·8	28·2	29·0	13·5	22·0	242·1	126·2	83·9	58·0	111·7
15	Funktionärer	40·9	55·7	42·3	46·9	47·2	113·8	85·6	38·9	22·0	64·3
16	Arbetare	205·6	156·0	41·4	32·3	130·3	301·2	130·1	67·4	55·7	170·6
17	Samtliga ovanst. yrkesgrupper	127·4	111·8	61·8	34·8	85·5	127·4	111·8	61·8	34·8	85·5

Sedan den första yrkesräkningen i vårt land, som ägde rum vid 1870 års folkräkning, ha genomgripande förändringar ägt rum i fråga om befolkningens yrkesfördelning. Så har jordbruksbefolkningen sedan 1870 minskats från 51·6 till 30·6 %, under det att gruppen industri och hantverk ökats från 9·5 till 31·8 % och gruppen handel och samfärdsel från 3·0 till 15·5 %. Ända till 1930 uppvisade jordbruksbefolkningen det högsta procenttalet, men 1936 var detta tal (30·6) lägre än procenttalet för befolkningen inom industri- och hantverksgruppen (31·8).

Vad befolkningens fördelning efter social ställning angår, iakttages, att bland de manliga yrkesutövarna 26·4 % äro företagare och likställda, 9·3 % funktionärer, 8·5 % medhjälpande familjemedlemmar i arbetarställning och 55·8 % arbetare. Jordbruket och dess binäringar inrymma flera företagare än någon annan yrkesgrupp, i det att 44·7 % av dess yrkesutövare äro företagare. Flertalet medhjälpande familjemedlemmar i arbetarställning falla inom samma grupp. Av yrkesutövarna inom gruppen industri och hantverk äro 77·1 % arbetare. Av de kvinnliga yrkesutövarna äro 14·1 % företagare och likställda, 13·2 % funktionärer, 16·0 % familjemedlemmar i arbetarställning och 56·7 % arbetare. Vid denna fördelning ha icke medtagits de självständiga yrkeslösa.

utövare inom olika yrkes-, social- och åldersgrupper.

yrkesutövare										Kvinnliga yrkesutövare				
Summa in- och utträdesfrekvens					Skillnad mellan in- och utträdesfrekvens					Utträdesfrekvens	Inträdesfrekvens	Summa in- och utträdesfrekvens	Skillnad mellan in- och utträdesfrekvens	
20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–ω år	Samtliga	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–ω år	Samtliga					
225·1	286·4	141·1	62·9	169·8	— 83·7	— 12·8	+ 3·1	+ 2·3	— 24·2	6·6	10·9	17·5	+ 4·3	1
437·2	269·0	104·3	43·8	123·7	+385·8	+201·6	+ 51·5	+ 7·8	+ 76·7	2·9	13·6	16·5	+ 10·7	2
391·1	312·4	158·4	102·6	242·9	+146·3	−115·2	— 67·4	−24·4	— 22·5	56·2	103·9	160·1	+ 47·7	3
195·5	295·2	218·3	144·2	215·8	−145·9	−201·6	−104·9	−23·0	−139·2	7·3	7·4	14·7	+ 0·1	4
208·7	159·7	99·2	62·7	138·4	+ 59·7	+ 3·9	— 6·0	— 4·7	+ 16·0	37·8	37·6	75·4	— 0·2	5
354·5	231·0	122·2	64·5	144·8	+246·1	+105·0	+ 35·8	+15·1	+ 63·8	25·0	45·8	70·8	+ 20·8	6
238·4	213·8	160·6	145·4	192·9	+ 93·4	+ 40·8	— 5·0	−39·4	+ 26·5	54·1	66·2	120·3	+ 12·1	7
195·5	138·2	82·9	50·7	128·7	+ 46·1	— 13·6	— 14·5	— 8·5	+ 6·9	37·9	29·8	67·7	— 8·1	8
375·7	271·0	153·3	103·1	235·8	— 4·1	+ 5·4	+ 0·7	+ 1·3	+ 0·8	68·0	57·2	125·2	— 10·8	9
540·8	375·5	226·0	124·1	271·8	+356·6	+139·9	+ 38·2	+15·7	+ 98·6	35·3	127·2	162·5	+ 91·9	10
290·0	247·0	165·9	113·4	203·6	+ 91·0	+ 27·8	+ 19·9	+28·2	+ 40·6	49·1	56·1	105·2	+ 7·0	11
372·9	233·9	108·3	78·8	231·8	— 78·5	— 60·5	— 28·3	−26·6	— 54·6	85·8	34·2	120·0	— 51·6	12
386·9	198·6	96·3	77·7	199·0	+ 99·5	+ 19·8	+ 16·3	+ 8·7	+ 38·0	29·1	39·1	68·2	+ 10·0	13
255·9	154·4	112·9	71·5	133·7	+228·3	+ 98·0	+ 54·9	+44·5	+ 89·7	25·1	84·5	109·6	+ 59·4	14
154·7	141·3	81·2	68·9	111·5	+ 72·9	+ 29·9	— 3·4	−24·9	+ 17·1	16·9	28·3	45·2	+ 11·4	15
506·8	286·1	108·8	88·0	300·9	+ 95·6	— 25·9	+ 26·0	+23·4	+ 40·3	48·5	45·6	94·1	— 2·9	16
254·8	223·6	123·6	69·6	171·0	—	—	—	—	—	36·3	36·3	72·6	—	17

Då vid 1936 års folkräkning i samband med yrkesuppgifterna för första gången även inhämtades uppgifter om utövande av yrkesverksamhet i bostaden, torde några siffror häröver vara på sin plats. Det är att märka, att uppgifterna — liksom de ovan lämnade — avse huvudyrke och att det är fråga om själva bostaden och ej med denna förenad lokal eller lokal inom samma fastighet. Enär användning av bostaden för yrkesverksamhet i större omfattning blott förekommer inom industri och hantverk, beröres här endast denna yrkesgrupp. Dylikt arbete i bostaden har befunnits existera bland 4·7 % av yrkesutövarna inom industri och hantverk men är koncentrerat till vissa industri- eller hantverksgrenar, nämligen textil- och beklädnadsindustrin samt läder-, hår- och gummivaruindustrin. Inom den förra, som bl. a. omfattar sömnad samt tvätt och strykning, bedrevs arbetet i hemmet av 23·4 % bland yrkesutövarna, och inom den senare, som inbegriper skomakeri, av 10·9 % av desamma. Flertalet sådana yrkesutövare voro kvinnor.

Vidare har i samband med yrkesuppgifterna verkställts en bearbetning av uppgifter rörande yrkes- och socialklassväxling, avsedd att belysa under tiden 1930 till 1936 skedd övergång dels från en huvudgrupp av yrken till en annan, dels från en socialklass till en annan. Undersökningen har emellertid begränsats till de fyra första huvudgrupperna av yrken. Såsom yrkesväxling har alltså icke medtagits övergång från eller till grupper-

na husligt arbete samt f. d. yrkesutövare och övriga. Det visar sig härvid, att av 1 000 personer, som både år 1930 och år 1936 utövade något yrke inom de ifrågavarande fyra yrkesgrupperna, 90 i vad angår männen och 46 beträffande kvinnorna växlat yrke. Enär yrkes- och socialklassväxlingen i nutiden är en företeelse av mycket stort intresse, synes lämpligt att här lämna några närmare uppgifter.

Yrkesväxlingens omfattning och resultat inom olika yrkes-, social- och åldersgrupper belyses genom föregående ur statistiska centralbyråns redogörelse hämtade tabell. Summan av in- och utträdesfrekvensen angiver yrkesväxlingens omfattning, skillnaden dess resultat.

Såsom synes, kan som resultat av yrkesväxlingen bl. a. för männens vidkommande nämnas förlust av arbetare inom jordbruk med binäringar samt inom handel och samfärdsel men vinst inom nästan alla övriga yrkes- och socialgrupper. För kvinnorna föreligger förlust av arbetare inom samtliga yrkesgrupper utom jordbruk med binäringar men i övrigt vinst, framför allt för gruppen företagare inom handel och samfärdsel.

Vad särskilt socialklassväxlingen angår, har undersökningen vidare visat, att bland den yrkesväxlande befolkningen procenttalet för manliga yrkesutövare i arbetarställning sjunkit från 78·4 % år 1930 till 48·0 % år 1936, medan företagarna ökats från 12·3 till 39·6 % och funktionärerna från 9·3 till 12·4 %. I oförändrad social ställning kvarstodo endast 44·8 % av de yrkesväxlande personerna, varav 3·2 % företagare, 2·7 % funktionärer och 38·9 % arbetare. Utvecklingen har alltså i allmänhet gått från lägre till högre social ställning. Tendensen har i stort sett varit enahanda för kvinnliga yrkesutövare.

Yrkesutbildning. Vid 1936 års partiella folkräkning inhämtades uppgifter dels om allmän medborgerlig bildning, dels om yrkesutbildning, vilka båda behandlats i åttonde delen av folkräkningsredogörelsen. Då undersökningen rörande yrkesutbildningen är den första, som verkställts i vårt land, torde det vara av intresse att här något närmare beröra densamma.

Statistiken över yrkesutbildningen omfattar personer över 15 år. Endast fullbordad utbildning, förvärvad vid undervisningsanstalt för yrkesutbildning, har därvid medtagits. Kortare utbildningskurser, såsom hushållskurser, barnavårdskurser o. dyl. ha icke räknats. Vidare är att märka, att det inom en mängd yrken, särskilt inom industri och hantverk, är vanligt, att utbildningen förvärvas genom mångårig praktik i yrket, genom att gå i »lära». Dylik lärotid har icke medräknats, enär den ju icke erhållits vid därför avsedd skola eller anstalt. Någon fullständig redovisning av dylik utbildning hade för övrigt sannolikt icke kunnat erhållas vid en folkräkning.

Undersökningen i fråga visar, att yrkesutbildning i här avsedd mening förvärvats av 9·8 % av befolkningen över 15 år (12·1 % bland män och 7·6 % bland kvinnor). Motsvarande procenttal är för yrkesutövare 11·6 och för familjemedlemmar 5·1 %. Av de manliga yrkesutövarna redovisas yrkesutbildning för 12·3, av de kvinnliga för 10·4 %. Den vanligaste yrkesutbildningen bland manliga yrkesutövare är den tekniska, närmast följd av militärutbildning och handels-

Yrkesutbildning bland 1 000 yrkesutövare inom olika åldersgrupper på landsbygden och i städerna.

Åldersår	Yrkesutbildningsfrekvens i %	Akad. och därmed jämförbar examen	Utbildning inom jordbruk och skogsbruk	Tekn. utbildning samt yrkesutbildning för hantverkare och industriarbetare	Handelsutbildning	Navigationsskola, kommunikationsverkens o. tullverkets utbildn.-kurser m. m.	Militärutbildning	Landsfiskals- och polisutbildning	Lärarutbildning (ej akad.) o. utbildning av ideell art	Gymnastik-, sjukskötterske- o. d. utbildning	Utbildning i husliga sysslor och restaurangväsende	Summa
Landsbygden.												
Män.												
15—29	5·0	30	317	270	147	54	95	13	60	9	5	1 000
30—39	10·6	51	333	194	122	60	90	14	125	9	2	1 000
40—49	11·3	56	322	176	124	57	161	6	92	5	1	1 000
50—64	8·3	42	304	155	114	70	210	7	91	6	1	1 000
65—ω	5·3	72	291	119	63	70	255	6	122	2	—	1 000
Summa	**7·8**	**48**	**318**	**192**	**121**	**61**	**145**	**10**	**96**	**7**	**2**	**1 000**
Kvinnor.												
15—29	5·1	8	29	71	159	5	—	—	206	159	363	1 000
30—39	16·4	15	21	33	70	4	—	—	488	193	176	1 000
40—49	15·0	10	23	30	69	4	—	—	524	214	126	1 000
50—64	7·9	8	17	36	72	1	—	—	542	200	124	1 000
65—ω	2·4	3	39	43	49	5	—	—	627	152	82	1 000
Summa	**7·4**	**10**	**24**	**45**	**96**	**4**	—	—	**427**	**186**	**208**	**1 000**
Städerna.												
Män.												
15—29	17·9	54	23	362	229	36	231	19	26	13	7	1 000
30—39	24·3	126	44	280	229	65	161	26	48	18	3	1 000
40—49	26·6	111	51	237	210	87	226	15	42	13	2	1 000
50—64	21·6	106	62	225	174	127	226	13	58	8	1	1 000
65—ω	15·9	188	113	185	110	87	199	10	102	5	1	1 000
Summa	**21·5**	**104**	**48**	**275**	**207**	**76**	**209**	**18**	**47**	**13**	**3**	**1 000**
Kvinnor.												
15—29	13·0	19	9	117	437	11	—	—	83	178	146	1 000
30—39	19·7	44	5	76	329	27	—	—	215	224	80	1 000
40—49	19·2	40	8	66	295	12	—	—	307	200	72	1 000
50—64	13·4	25	9	53	247	26	—	—	368	191	81	1 000
65—ω	6·7	9	8	47	102	28	—	—	596	153	57	1 000
Summa	**14·1**	**29**	**8**	**84**	**336**	**18**	—	—	**230**	**193**	**102**	**1 000**

utbildning. Till dessa utbildningsformer äro 59·3 % av de yrkesutbildade manliga yrkesutövarna att hänföra. Bland kvinnorna intar den icke-akademiska lärarutbildningen främsta platsen med 30·8 % och därnäst handelsutbildningen med 24·1 %.

Städernas yrkesutövare ha förvärvat yrkesutbildning i betydligt större utsträckning än landsbygdens, och särskilt stor är skillnaden i fråga om männen. Detta framgår av ovanstående ur folkräkningsredogörelsen hämtade tabell, som även skiljer mellan olika åldersgrupper.

På grund av den olikartade yrkesfördelningen är utbildningens karaktär helt olika å landsbygden och i städerna. Sålunda ligger yrkesutbildningen bland landsbygdens manliga yrkesutövare företrädesvis på jordbrukets och skogsbrukets område, medan de manliga yrkesutövarna i städerna framför allt förvärvat teknisk utbildning.

Inkomst och förmögenhet. Inkomst- och förmögenhetsstatistiken grundar sig på 1936 års taxering. Uppgifterna ha hämtats från självdeklarationerna eller, om dylika saknats, från taxeringslängderna. Inkomstuppgifterna avse det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Det är alltså fråga om det under rubriken »återstående inkomst» i självdeklarationen utförda beloppet, vilket erhålles efter avräkning från den sammanlagda inkomsten av de s. k. allmänna avdragen (kommunalskatt, underskott å förvärvskälla, periodiska understöd, avgifter till folkpensioneringen, försäkringspremier m. m.). Såsom förmögenhet har räknats den behållna nettoförmögenheten.

Av den räknade folkmängden vid folkräkningen utgjorde inkomsttagarna 44·5 %, av männen 63·0 och av kvinnorna 26·4 %. Av inkomsttagarna voro nära 40 % ägare av förmögenhet.

Inkomsttagarna fördela sig efter inkomstens storlek på följande sätt:

Inkomst, kr.	Män %	Kvinnor %	Båda könen %
Under 1 000	32·8	56·7	40·0
1 000— 2 000	30·7	29·0	30·2
2 000— 3 000	18·4	8·8	15·5
3 000— 5 000	12·7	4·0	10·1
5 000—10 000	4·0	1·1	3·1
10 000 o. över	1·4	0·4	1·1
Summa	100·0	100·0	100·0

Förmögenhetsägarna fördela sig efter förmögenhetens storlek på följande sätt:

Förmögenhet, kr.	Män %	Kvinnor %	Båda könen %
Under 1 000	8·4	10·4	8·9
1 000— 5 000	43·4	39·4	42·4
5 000—10 000	19·4	18·2	19·1
10 000—20 000	15·0	15·6	15·1
20 000—50 000	9·8	11·0	10·1
50 000 o. över	4·0	5·4	4·4
Summa	100·0	100·0	100·0

Till ovanstående tablåer över inkomsttagare och förmögenhetsägare bör måhända anmärkas, att personer, som helt saknat inkomst resp. förmögenhet, givetvis icke ingå i fördelningarna.

Johannes Sjöstrand.

Kortare meddelanden.

Svenska arbetsgivareföreningen år 1939. Enligt den till svenska arbetsgivareföreningens ordinarie stämma i maj 1940 avgivna styrelseberättelsen uppgick antalet delägare vid början av innevarande år till 5 869 mot 5 449 den 1 januari 1939. De under året nytillkomna delägarna sysselsatte 13 991 arbetare, de avgångna 3 158, medan de sedan föregående år kvarstående delägarna sammanlagt redovisat en ökning med 1 652 arbetare, vadan föreningens totala omslutning under året ökats från 398 834 till 411 319 arbetare. Dessa siffror, som grunda sig på de av delägarna i och för ansvarighetsbeloppens bestämmande avgivna arbetaruppgifterna, återgiva emellertid icke de mera tillfälliga växlingar i arbetarantalet, som äro en följd av konjunkturerna å arbetsmarknaden. Den hos föreningens samtliga delägare faktiskt sysselsatta arbetsstyrkan växlade under årets olika månader mellan lägst 372 500 (januari) och högst 438 300 (september), som närmare framgår av nedanstående tablå.

	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1/12
Sysselsatta arb. i tusental	372·5	387·4	393·2	398·2	409·9	421·0	425·2	433·1	438·3	419·8	422·0	419·3
Därav:												
Järnbruksförb. »	40·2	40·4	40·4	40·6	41·0	41·8	42·7	42·7	42·9	42·8	43·3	43·7
Pappersmasseförb. »	12·3	13·5	13·7	13·7	14·2	14·5	14·8	14·9	15·1	14·5	14·8	14·8
Byggnadsindustriförb. »	20·9	24·9	26·9	27·7	31·3	33·2	34·0	35·5	35·9	25·3	23·5	20·7
Konfektionsind.-förb. »	14·1	15·3	15·6	15·6	15·6	15·4	14·8	15·4	15·9	16·1	16·1	15·8
Pappersbruksförb. »	14·1	14·2	14·2	14·3	14·4	14·7	14·9	15·1	15·0	14·9	14·9	14·9
Textilindustriförb. »	39·8	40·4	40·8	40·8	41·2	41·0	40·7	40·7	41·1	41·5	42·3	43·2
Verkstadsfören. »	88·8	91·5	92·0	92·8	93·8	95·0	95·6	96·2	97·8	96·0	97·1	98·3
Sågverksförb. »	9·1	9·9	10·0	10·6	12·1	14·1	14·7	14·9	14·6	13·4	12·5	11·9

Under året har icke något nytt yrkes- eller ortförbund vunnit inträde i föreningen. Förbundens antal var vid årets slut 37, vartill kommer föreningens allmänna grupp.

Landsorganisationen i Sverige år 1939. Vid slutet av år 1939 redovisade de till landsorganisationen anslutna fackförbunden ett sammanlagt medlemsantal av 961 216 mot 897 947 vid årets början. Ökningen utgör alltså 63 269 motsvarande 7 % av hela antalet.

Metallindustriarbetareförb.	165 051	(+ 11 523)	
Grov- och fabriksarbetareförb.	92 346	(+ 6 886)	
Kommunalarbetareförbundet	43 632	(+ 2 738)	
Skogs- o. flottningsarb.-förb	41 530	(— 1 529)	
Byggnadsträarbetareförbundet	40 453	(+ 4 699)	
Järnvägsmannaförbundet	39 551	(+ 466)	
Lantarbetareförbundet	38 572	(+ 189)	
Handelsarbetareförbundet	38 462	(+ 3 037)	
Textilarbetareförbundet	36 954	(+ 2 023)	
Pappersindustriarbetareförb.	35 974	(— 707)	
Transportarbetareförbundet	35 902	(+ 1 509)	
Träindustriarbetareförbundet	28 961	(+ 2 696)	
Väg- o. vattenbyggnadsarb.-förb.	27 169	(+ 1 948)	
Beklädnadsarbetareförbundet	27 147	(+ 1 826)	
Livsmedelsarbetareförbundet	27 057	(+ 1 497)	
Sågverksindustriarbetareförb.	24 708	(— 1 340)	
Hotell- o. restaurangpers.-förb.	17 287	(+ 853)	
Målareförbundet	16 148	(+ 1 050)	
Sjöfolksförbundet	14 504	(+ 1 234)	
De förenade förbunden	12 480	(+ 965)	
Murareförbundet	12 450	(+ 895)	
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	12 341	(+ 752)	
Typografförbundet	11 644	(+ 245)	
Telegraf- o. telefonmannaförb.	10 923	(+ 1 895)	
Elektriska arbetareförbundet	10 614	(+ 722)	
Gruvindustriarbetareförbundet	9 542	(+ 381)	
Gjutareförbundet	9 053	(+ 473)	
Postmannaförbundet	9 013	(+ 506)	
Stenindustriarbetareförbundet	8 770	(— 339)	
Musikerförbundet	8 225	(+ 8 225)	
Försvarsverkens civ. pers.förb.	8 168	(+ 1 739)	
Bokbindareförbundet	8 009	(+ 436)	
Bryggeriindustriarbetareförb.	7 441	(+ 578)	
Fastighetsarbetareförbundet	5 715	(+ 787)	
Sinnessjukvårdspersonalens förb.	4 016	(+ 293)	
Sadelmakare- o. tapetserareförb.	3 467	(+ 383)	
Frisörarbetareförbundet	3 162	(+ 287)	
Bleck- och plåtslagareförb.	2 922	(+ 121)	
Litografförbundet	2 839	(+ 52)	
Tobaksindustriarbetareförb.	2 429	(— 35)	
Försäkringsfunktionärernas f.	2 300	(+ 126)	
Civilförvaltningens personalförb.	2 239	(+ 2 239)	
Fångvårdsmannaförbundet	948	(+ 948)	
Skorstensfejeriarbetareförb.	559	(+ 18)	
Kakel- och plattarbetareförb.	539	(— 21)	
Summa	**961 216**	**(+ 63 269)**	

Sedan civilförvaltningens personalförbund, fångvårdsmannaförbundet och musikerförbundet under året anslutit sig till landsorganisationen, uppgick hela antalet anslutna förbund till 45. Medlemsantalet i förbunden framgår av föregående tablå (siffrorna inom parentes angiva ökning eller minskning under året).

Medlemsantalet har, som av tablån framgår, ökats i 36 och minskats i 6 förbund (civilförvaltningens personalförbund, fångvårdsmannaförbundet och musikerförbundet äro icke medräknade).

Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1939. Kooperativa förbundets förvaltningsråd och styrelse ha framlagt stadgeenliga berättelser över 1939 års verksamhet. Av följande sammanställning över varuavdelningarnas omsättning samt dennas ökning under varje år från och med år 1930 framgår, att mot en omsättning av 229·9 milj. kr. år 1938 stod en sammanlagd varuförsäljning år 1939 av 269·4 milj. kr., vilket är den högsta förbundet hittills uppnått. Härvid har dock medverkat den prisstegring, som ägt rum särskilt efter krigsutbrottet.

Omsättning	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Milj. kr.	143·6	148·0	149·5	152·5	165·1	177·7	192·8	217·2	229·9	269·4
Ökning milj. kr.	2·3	4·4	1·5	3·0	12·6	12·6	15·1	24·4	12·7	39·5
Ökning %	1·6	3·1	1·0	2·0	8·3	7·6	8·5	12·7	5·8	17·2

Antalet försäljningskontor utgjorde 12. Stockholmskontoret uppvisade alltjämt den högsta omsättningen, 66·0 milj. kr., varefter följde Göteborgs försäljningskontor med 35·0 milj. kr.

Tillverkningen vid förbundets produktionsföretag uppgick år 1939 till c:a 145 milj. kr. mot 139 milj. kr. närmast föregående år. Bland produktionsföretagen märkas en margarinfabrik i Norrköping, en kvarn i Stockholm och en i Göteborg, en skofabrik i Örebro, en gummifabrik i Gislaved, en konstsilkefabrik i Norrköping, en oljefabrik i Karlshamn samt en porslinsfabrik i Gustavsberg. Dessutom omfattade förbundets industriella verksamhet en del övriga företag, såsom spisbrödsfabriker, mejerier, kafferosterier o. s. v.

Förbundets inlåningsrörelse har under det gångna verksamhetsåret omfattat sparkasse- och kapitalräkning. Ett sammandrag av båda räkningarna giver vid handen, att mot en den 1 januari 1939 innestående behållning av 93·9 milj. kr. stod den 31 december samma år 94·6 milj. kr., vadan de under året insatta medlen (32·5 milj. kr.) och den under året gottskrivna räntan (2·3 milj. kr.) överstigit uttagningarna med 0·7 milj. kr. Vad särskilt sparkasserörelsen beträffar, minskades antalet sparkasseavdelningar från 916 till 881. Antalet motböcker minskades från 125 701 till 117 847. Summan av innestående belopp ökades från 75·6 till 76·2 milj. kr. Behållningen å kapitalräkning uppgick vid årets slut till 18·4 milj. kr.

Till förbundets revisionsavdelning, som har till uppgift att följa och kontrollera de anslutna föreningarnas ekonomiska ställning, voro vid årets slut samtliga föreningar anslutna utom 7. Numera är anslutningen till revisionsavdelningen obligatorisk för alla till förbundet nyanslutna föreningar ävensom för alla, vilka önska öppna avdelning av förbundets sparkassa.

Genom förbundets platsförmedling lämnas numera nästan undantagslöst förslag till besättande av de ledigblivna föreståndarplatserna inom de anslutna föreningarna.

Från förbundets bokförlag utgåvos under året ett stort antal böcker och broschyrer i kooperativa och ekonomiska ämnen samt från tidningsavdelningen veckotidningen »Vi» och tidskriften »Kooperatören».

Förbundets studieavdelning, som är inrymd i villaegendomen Vår gård i Saltsjöbaden, anordnade ett flertal kurser för styrelseledamöter, förenings- och butiksföreståndare, varukontrollanter och biträden. I dessa kurser av minst en veckas längd deltogo samman-

lagt 1 147 personer. Personalutbildning ute i föreningarna har även ledes ägt rum med hjälp av resande lärare. Dessutom meddelades undervisning per korrespondens, i vilken omkring 48 000 personer deltogo.

Förbundets tillgångar och skulder balanserade vid 1939 års slut på 237·5 milj. kr. mot 203·0 milj. kr. ett år tidigare. Årets överskott utgjorde 4·3 milj. kr. mot 3·9 milj. kr. år 1938. För att erhålla en överblick över hela den centrala kooperativa rörelsens tillgångar och skulder bör man inarbeta även dotterföretagens balansräkningar i ovanstående uppgifter. Man finner då, att kooperativa förbundets och dess dotterföretags tillgångar och skulder vid slutet av år 1939 balanserade på 284·9 milj. kr. mot 240·7 milj. kr. år 1938. Det totala överskottet av såväl K. F:s som dotterföretagens verksamhet uppgick år 1939 till 9·9 milj. kr. mot 9·0 milj. kr. ett år tidigare.

Vid slutet av år 1939 voro 717 föreningar anslutna till förbundet. Av dessa utgjordes två av de kooperativa försäkringsföretagen livförsäkringsanstalten Folket och försäkringsanstalten Samarbete, en av svenska hushållsföreningen och tjugoen av samorganisationer av konsumentföreningar.

Medlemsantalet i konsumtionsföreningarna ökades under året med 34 740 och uppgick vid årets slut till 669 429. Medlemsantalet i de bägge försäkringsföreningarna uppgick vid årets slut till 626 933 mot 596 453 år 1938.

Omsättningen i de anslutna konsumtionsföreningarna utgjorde under år 1939 589·5 milj. kr. Jämfört med närmast föregående år innebar detta en ökning av 58·0 milj. kr. eller 10·9 %. Konsumtionsföreningarnas tillgångar och skulder balanserade under år 1939 på 251·1 milj. kr. mot 226·8 året förut, och överskottet utgjorde 24·7 milj. kr. år 1939 mot 23·6 år 1938.

Hjälpåtgärder för evakuerade jordbrukare i Finland. I föregående nummer av denna tidskrift (sid. 320) redogjordes för en i finska riksdagen avlämnad proposition med förslag till jordreform med syfte att anskaffa c:a 30 000 nya brukningsdelar åt den från Karelen evakuerade jordbruksbefolkningen.

Under hänvisning till att genomförandet av den planerade jordreformen kommer att kräva sin tid, och att särskilda åtgärder därför måste vidtagas för att bereda den evakuerade jordbruksbefolkningen tillfälle att redan under innevarande skördeperiod genom nyttigt arbete förskaffa sig utkomst, har regeringen ytterligare framlagt en proposition, vari föreslås, att ägare av minst 25 ha odlad jord genom särskild lagstiftning skulle förpliktas att till evakuerade personer temporärt avstå högst två ha jord, lämplig för odling av potatis och andra rotfrukter, ävensom att, såvitt möjligt tillhandahålla erforderligt utsäde.

Det framhålles i propositionen, att en del i odlingsskick varande åkermarker till följd av den brist på arbetskraft, som inom lantbruket under senaste tid varit rådande, löpa fara att under innevarande skördeperiod bliva obrukade och att därför smärre odlingslotter utan nämnvärt förfång för lantbrukarna kunde överlåtas till den förflyttade befolkningen för odling. Då största delen av befolkningen från de avträdda områdena är placerad på landsbygden och därtill består dels av bönder eller lantarbetare, dels av eljest i jordbruk åtminstone någorlunda förfarna personer, kunde ett ansenligt antal av denna befolkning sålunda beredas möjlighet att tills vidare delvis slå sig fram. Självfallet är, att den för ändamålet ifrågakommande jorden borde befinna sig i fullt uppodlat skick, enär de förflyttade ej längre hinna själva iordningställa den för innevarande skördeperiod.

Med hänsyn till de stora förluster, som de förflyttade utan egen förskyllan nödgats vidkännas och vilka man i mån av möjlighet borde söka utjämna, föreslås, att för den jord, som till förflyttade för odling under innevarande skördeperiod överlåtes, ej skulle behöva betalas arrende eller annat vederlag och att brukaren skulle få ersätta erhållet utsäde genom överlåtelse av motsvarande mängd av skörden, sedan densamma bärgats.

Krislagstiftning i Danmark. Sedan under ett par veckor förhandlingar förts mellan regeringen och de fyra stora politiska partierna angående Danmarks nuvarande ekonomiska svårigheter och därav påkallade åtgärder, framlade regeringen den 21 maj i Folketinget en rad propositioner innebärande förslag till en särskild krislagstiftning. Då enighet om förslagen rått inom regeringen och respektive partier i princip givit sin anslutning till desamma, var man på alla håll inställd på att riksdagsbehandlingen av lagkomplexet icke skulle komma att taga lång tid i anspråk. Propositionerna utgingo ur utskottsbehandlingen med viktiga modifikationer i olika avseenden och antogos av riksdagens båda ting den 25 och 28 maj. Ehuru enhällighet i det närmaste uppnåddes för samtliga lagförslag, ådagalade de livliga debatter, som ägde rum, att enigheten om krislagstiftningen på alla punkter icke var fullständig.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för de olika lagförslagens innehåll med angivande tillika av de mera betydelsefulla ändringar, som resulterade av riksdagsbehandlingen.

Lag om tillfällig fördelning och reglering av arbetstillfällena. Lagförslaget syftar enligt regeringens motivering till att främja en reglering och fördelning av arbetet med ändamål att ett så stort antal personer som möjligt skall hållas knutet till näringslivet. Enligt det ursprungliga förslaget tänktes ifrågavarande reglering kunna lösas huvudsakligen på frivillighetens väg genom avtal mellan parterna; dessutom skulle emellertid ett särskilt för ändamålet upprättat organ, benämnt »Arbejdsfordelingsnævnet», få befogenhet att i fall, då enighet om avtal icke kunnat uppnås, besluta om arbetsfördelningsplanens genomförande. I den slutligen antagna lagen har den betydelsefulla ändringen gjorts, att arbetsregleringen etablerats på helt frivillig grund, dock med möjlighet för regeringen att efter tre månaders erfarenhet av systemets verkningar upptaga denna fråga till förnyat övervägande.

Personer, som omfattas av en vederbörligen godkänd plan till arbetsfördelning, äga icke uppbära arbetslöshetsunderstöd, men erhålla i stället en gottgörelse, vars storlek grundar sig på den tid, med vilken arbetstiden nedsatts. Medel härtill åvägabringas genom bidrag från samtliga löntagare, med vissa närmare angivna undantag, vilkas inkomst ligger över 1 800 kr. samt i viss utsträckning genom statsanslag. Bidragsbeloppens storlek för de lägre inkomstgrupperna kom under riksdagsbehandlingen att undergå viss reduktion. En bestämmelse i lagförslaget om 50 % förhöjning av bidragen för pensionsberättigade löntagare, som icke omfattas av en arbetsfördelningsplan, stötte på synnerligen stark opposition och har uteslutits ur den antagna lagen.

Lag om extraordinärt statsbidrag till arbetslöshetskassor i ekonomiska svårigheter. I motiven till ifrågavarande proposition hänvisas till de särskilda bidrag, som enligt ovannämnda lagförslag om arbetsreglering utkrävas av löntagarna, och framhålles, att den börda, som därigenom pålägges arbetarna, torde bliva särskilt betungande för medlemmarna av sådana arbetslöshetskassor, vilkas ekonomiska läge tidigare var mindre gott. Med hänsyn härtill hade regeringen funnit det av behovet påkallat, att dessa arbetslöshetskassor bereddes hjälp. Härtill syftade lagförslaget, enligt vilket ett belopp av 20 milj. kr. ställdes till förfogande till fördelning mellan nämnda arbetslöshetskassor och till möjliggörande av lättnader vid övergången till den planerade arbetsfördelningen. Propositionen antogs i oförändrat skick.

Lag om det för reglering av arbetslöner gällande prisindextalet. Genom förslaget, vilket antogs i oförändrat skick, upphäves den hittillsvarande prisindexregleringen av arbetslönerna, enligt vilken dessa beräknats i förhållande till prisindextalet, och bestämmes, att det för januari månad 1940 beräknade indextalet skall vara normgivande för löneberäkningen.

Prisregleringslag. Genom detta lagförslag skärpas ytterligare tidigare bestämmelser om prisreglering, och handelsministern erhåller vittgående befogenheter på området. I stort sett avse de skärpta bestämmelserna att förhindra onormal prisstegring samt orimliga

affärsvillkor. Varupriserna skola sålunda beräknas på grundval av det belopp, som varan i fråga kostat säljaren; hänsyn må däremot icke tagas till de omkostnader, som inköp av en ny vara av samma slag skulle medföra. Beträffande beräkningen av nettoavansen gäller, att densamma icke utan priskontrollrådets tillstånd i något fall, vare sig procentvis eller absolut, får överstiga den inom respektive bransch vid lagens ikraftträdande sedvanliga nettoavansen.

I motiveringen till lagförslaget framhålles, att man har för avsikt att i så stor utsträckning, som det visar sig vara praktiskt genomförbart, söka fastställa så enhetliga priser som möjligt för samma slags varor, samt att man därvid torde komma att tillgripa maximipriser och bindande prisnoteringar.

Ifrågavarande lagförslag antogs i det väsentliga.

Lag om begränsning av utbetalning av utdelning och tantiem från aktiebolag o. dyl. I motiveringen till detta lagförslag framhålles, att det ansetts nödvändigt att samtidigt som arbetslöner och arbetstider regleras begränsa utbetalningen av utdelningar och tantiem från aktiebolag och andra näringsdrivande bolag och föreningar med begränsad ansvarighet. Samtidigt har man ansett det nödvändigt, att en del av dessa företags överskott förbehålles allmännyttiga ändamål, i första hand sådana som bidraga till att upprätthålla och utvidga sysselsättningen. Huvudbestämmelserna gå ut på att aktiebolag, med undantag av bolag, stiftade efter lagens framläggande, icke efter den 21 maj må lämna mera än 5 % i utdelning av aktiekapitalet med tillägg av $^2/_3$ av de belopp, som under de tre sista före 1 september 1939 avslutade räkenskapsåren genomsnittligt utbetalats utöver 5 %. Beträffande tantiem är huvudregeln den, att ingen, som är anställd i eller deltager i ledningen av en verksamhet, äger uppbära mer än 2 000 kr. i tantiem med tillägg av $^2/_3$ av det belopp, varmed det genomsnittliga tantiemet under de tre sista räkenskapsåren överstiger 2 000 kr. Beträffande bolag med aktier, som icke kunna fritt omsättas, antogos, i fråga om rätten att uppbära tantiem, bestämmelser, vilka väsentligt avvika från förslaget. I korthet gå dessa ut på att personer, som deltaga i ledningen av dylika bolag, icke äga uppbära högre tantiem än som motsvarar 50 % av de tantiem, som beviljats under de tre sistförflutna räkenskapsåren.

Lagförslaget stadgar slutligen, att en verksamhets överskott i viss utsträckning skall användas för byggnadsverksamhetens främjande och i dylikt syfte placeras i den tidigare upprättade »Lånefonden 1940».

Lag om inrättande av en kreditfond. Genom förevarande lagförslag upprättas en kreditfond till stöd för näringslivet och främjande av sysselsättningen. Fonden äger påtaga sig garantier och upptaga lån — därunder lån från statskassan — till ett sammanlagt belopp av intill 100 milj. kr. För fondens förpliktelser garanterar staten.

I motiveringen till lagförslaget hänvisas till de förskjutningar, som inträtt i många näringars produktions- och avsättningsvillkor. Inom åtskilliga verksamhetsgrenar har det därvid uppstått kredit- och finansieringsbehov, för vilket full täckning för närvarande icke torde kunna erhållas på vanligt sätt. Samma vore förhållandet i fråga om det nödvändiga igångsättandet av nya produktions- och byggnadsföretag. Lagförslaget antogs i oförändrat skick.

Lag om ändring av lagen den 29 oktober 1937 rörande en kommunal lånefond. Genom detta lagförslag, vilket antogs i oförändrat skick, har den kommunala lånefondens lånegräns höjts från 75 till 100 milj. kr.

I lagförslagets motivering framhållas de svårigheter, som för närvarande råda för kommunerna att erhålla såväl kortfristiga som långfristiga lån. Då kommunerna emellertid vore nödsakade att igångsätta arbeten, hade det ansetts nödvändigt att åvägabringa lånemöjligheter.

Lag om åtgärder till främjande av sysselsättning och arbetsförmedling på landsbygden. Detta lagförslag, vilket antogs i oförändrat skick, avser att bättre organisera och underlätta arbetsfördelningen inom jordbruk och närbesläktade arbetsområden. I dylikt syfte

stadgar lagen om tillsättande i varje kommun på landet av en kommunal nämnd, vilken skall samarbeta med de offentliga arbetsförmedlingskontoren.

Lag om slitandet av vissa tvister mellan parterna på arbetsmarknaden. Genom detta lagförslag, vilket antogs i oförändrat skick, hänskjutas vissa oavgjorda arbetstvister, vilka till följd av förhållandena icke kunnat behandlas på ursprungligen avsett sätt, till en skiljedomstol.

Meddelande från svenska beskickningen i Köpenhamn.

Familjelönsystemet i vissa främmande länder. Problemet att åstadkomma en viss önskvärd anpassning av familjernas inkomster efter barnförsörjningsbördan har under det senaste årtiondet fått ökad aktualitet. I de nordiska länderna med deras relativt höga allmänna lönenivå har man sökt lösningen av frågan i ett system, bestående i att samhället vid behov sörjer för barnens behov i väsentliga avseenden, såsom i fråga om bostad, näring och beklädnad. På andra håll har man däremot valt metoden att gradera kontantinkomsten genom tillämpande av ett familjelönsystem. Då det kan vara av intresse att se, hur denna senare metod genomförts i praktiken, meddelas nedan en sammanfattning av en redogörelse härför, vilken nyligen publicerats av internationella arbetsbyrån i Genève.[1]

En allmän tillämpning av familjelönprincipen genomfördes tidigast i Nya Zeeland genom en lag av år 1926, varefter systemet år 1938 även infogades i den allmänna socialförsäkringslagen. I Nya Syd-Wales i Australien antogs en lag om familjetillägg år 1927.

I Belgien genomfördes enligt lag år 1930 i landsomfattande skala ett familjelönsystem, som tidigare under ett tjugutal år tillämpats i avsevärd omfattning vid enskilda företag. Institutionen har sedan under det följande årtiondet ytterligare utvecklats i olika avseenden och omfattar sedan år 1939 även andra yrkesgrupper än löntagare, såsom hantverkare, jordbrukare, affärsinnehavare och andra fria företagare samt utövare av fria yrken. (Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 283.)

I Frankrike har likaledes genom enskilt initiativ en lönedifferentiering efter försörjningsbördan förekommit sedan lång tid tillbaka och fick en omfattande tillämpning särskilt under krigsåren 1914—1918, då systemet propagerades under hänvisning till å ena sidan industrins krigsvinster och å andra sidan de växande levnadskostnaderna. Genom lag år 1932 blevo familjetillägg obligatoriska för arbetare inom jordbruk, industri och handel samt inom fria yrken, ehuru lagen icke trädde i kraft för jordbruksarbetare förrän år 1936. Genom nya föreskrifter år 1938 utsträcktes lagen att gälla praktiskt taget hela den jordbrukande befolkningen. Familjelönprincipen har i Frankrike under senare år tillmätts en allt större betydelse ur befolkningspolitiska synpunkter och tillämpas nu enligt ett dekret av den 29 juli 1939 utan social åtskillnad för samtliga löntagare i allmän och enskild tjänst liksom även för vissa fria yrkesutövare och inom jordbruket. (Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 872.)

I Italien kom familjelönprincipen första gången till användning i en kollektiv överenskommelse år 1934, varvid syftet med densamma var att verkningarna av arbetstidens ev. förkortning till 40 timmar per vecka skulle lindras. Det sålunda införda familjelönsystemet blev formligen statsreglerat år 1936, då emellertid dess ändamål inte längre var att tjäna som lönekompensation för arbetstidsförkortningen utan att utgöra ett instrument för befolkningspolitiken. Systemet blev i detta sammanhang obligatoriskt för samtliga arbetare inom industrin och följande år även för arbetare inom handel, jordbruk, bank- och försäkringsväsen.

I Chile föreskrives enligt en lag av år 1937 och i Spanien enligt den allmänna arbetslagen av år 1938 familjeunderstöd efter mönster av den italienska lagstiftningen på

[1] Claire Hoffner: Recent developments in compulsory systems of family allowances, International labour review, april 1940, sid. 337.

ifrågavarande område. I Ungern ha slutligen familjeunderstöd införts år 1938 för arbetare vid företag inom bergsbruk, industri och handel med mer än 20 anställda.

Det må även nämnas, att den panamerikanska konferensen i Lima år 1938 med avseende på lönefrågan uttalade sig för socialpolitiska ingripanden grundade på behovsprincipen och därvid rekommenderade tillämpning av något familjelönsystem.

Familjelönsystemets utveckling under senare år kännetecknas, såsom redan framgått av det föregående, av en påtaglig tendens till utvidgning av området för dess tillämpning från att avse enbart vissa kategorier av löntagare till att gälla i princip hela befolkningen. Särskilt i Belgien men även i Frankrike har utvecklingen hunnit ganska långt i detta avseende.

Ett annat drag i utvecklingen är att man i allt större utsträckning övergått till mera försäkringsmässiga finansieringsmetoder. De tidigast genomförda obligatoriska systemen i Nya Zeeland och i Nya Syd-Wales hade karaktären av familjeunderstöd, finansierade med statsmedel. Då i Belgien och Frankrike samt nu senast i Ungern den på frivilligheten väg uppkomna familjelönrörelsen inom vissa löntagarkategorier reglerades genom lag och gjordes obligatorisk, lades kostnaderna på företagen i form av ett slags utjämningsskatt för ändamålet i fråga. De system, som införts i Italien, Spanien och Chile, ha däremot byggts på grundval av bidrag från såväl arbetsgivarna som arbetstagarna. De i Belgien och Frankrike genomförda familjetilläggen för icke-löntagare — liksom numera även det nyzeeländska systemet — finansieras väsentligen genom deltagarnas egna bidrag. I samtliga fall med undantag för Chile tillskjuter därjämte staten en oftast betydande andel ur allmänna budgetmedel.

Rätt till familjetillägg tillkommer vanligen familjer med barn under 14 år. I Nya Zeeland är åldersgränsen dock numera höjd till 16 år, och i Italien och Chile har den beträffande tjänstemannafamiljer fastställts till 18 år. I Belgien, Italien, Ungern och Chile utgå familjetillägg redan för första barnet, i Frankrike och Spanien fr. o. m. andra barnet samt i Nya Zeeland och Nya Syd-Wales fr. o. m. tredje barnet. I de båda sistnämnda länderna lämnas för övrigt dylikt tillägg endast till familjer med låg inkomst. Familjetilläggets storlek graderas vanligen efter antalet barn.

I vad mån de utbetalade beloppen innebära tillskott av väsentlig betydelse för familjebudgeten är svårt att avgöra. Detta torde dock vara fallet i Nya Zeeland och i Nya Syd-Wales, där tillägget utgör 4 resp. 5 shillings per vecka (oberoende av barnantalet), samt i Frankrike, där tillägget utgör för tvåbarnsfamiljer 10 och för större familjer 20 procent av nominallönen i medeltal för vederbörande departement. I Belgien växlar familjetillägget efter barnantalet mellan 20 och 124 belgiska francs för löntagare och 15 och 120 francs för icke-löntagare per månad.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Lönenivån år 1939 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m.

Sedan bearbetningen av det till socialstyrelsens årliga lönestatistik införskaffade primärmaterialet för år 1939 nu delvis slutförts, har det liksom under föregående år ansetts lämpligt att på grund av undersökningens aktuella intresse omedelbart framlägga vissa huvuddata, avseende genomsnittliga uppgifter om under året utbetalade löner till förvaltningspersonal och arbetare inom industri och hantverk, handel och samfärdsel, allmän tjänst m. m. De meddelade siffrorna äro preliminära och kunna alltså komma att avvika något från de definitiva siffror, som sedermera skola framläggas i Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939.

Privatanställdas löneförhållanden. En översikt av den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalens löneförhållanden lämnas i tab. 1, som redovisar dels antalet av årets lönestatistik berörda personer, fördelade på män och kvinnor, dels den genomsnittliga årsavlöningens storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 samt 1933—1939. De i tabellen redovisade medellönerna för samtliga anställda ha uträknats under antagande av att fördelningen på män och kvinnor samt på yrkesgrupper varit densamma under hela perioden som under redovisningsåret 1939 (s. k. standardberäkning). Det får emellertid beaktas, att årsmedeltalen även påverkas av bl. a. växlingar i materialets sammansättning och fördelning på dyrorts- och åldersgrupper, vartill hänsyn icke kunnat tagas vid dessa beräkningar.[1]

Av tabellen framgår, att antalet privatanställda (andra än kroppsarbetare) vid de 7 973 (föregående år 8 188) företag, som redovisat dylik personal, utgjorde tillsammans 127 007 (föregående år 133 581) personer, varav 63·7 % voro män och 36·3 % kvinnor. Den genomsnittliga årsinkomsten under år 1939 utgjorde 3 586 kr. för personalen i dess helhet. För männen enbart var motsvarande siffra 4 351 kr. och för kvinnorna 2 243 kr. Den tendens till höjning av lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1938 års löner, är endast för männen av nämnvärd betydelse. Medelförtjänsten för hela personalgruppen uppvisar i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning med 1·8 %, medan ökningen från år 1913 utgör 89 %. Tabellen ger vidare vid handen, att den relativa lönestegringen under perioden i fråga varit väsentligt större för kvinnor (105 %) än för män (84 %).

Jämför man det nuvarande löneläget med 1929 års löner, som för stora delar av näringslivet kan betecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunk-

[1] Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

Tab. 1. Lönenivåns förändringar för privatanställda åren 1913—1939.

	Medelantal anställda	Genomsnittlig löneinkomst pr år, kr.									Löneökning (+) eller löneminskning (−), %		
		1913	1929	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1913 —39	1929 —39	1938 —39
Män	80 926	2 362	4 375	4 029	4 021	4 027	4 037	4 119	4 254	4 351	+ 84	−0·5	+2·3
Kvinnor . .	46 081	1 094	2 342	2 214	2 187	2 141	2 095	2 181	2 233	2 243	+105	−4·2	+0·4
Samtliga	**127 007**	**1 902**	**3 637**	**3 371**	**3 356**	**3 343**	**3 333**	**3 416**	**3 521**	**3 586**	+ 89	−1·4	+1·8

turen satte in, visar det sig, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess praktiskt taget varit oförändrad för männen, medan den sjunkit med i genomsnitt 4 % för kvinnorna — låt vara att även här (ehuru i mindre utsträckning än vid jämförelsen med år 1913) vissa förändringar i personalens sammansättning troligen påverkat siffrorna. Nedgången i lönerna var störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en mindre stegring inträtt under åren 1937—1939.

Arbetarnas löneförhållanden. Undersökningen omfattar 9 407 (föregående år 9 772) företag, från vilka redovisats 476 931 (föregående år 505 729) arbetare, varav 76·5 % män, 16·0 % kvinnor och 7·5 % minderåriga. I efterföljande tab. 2 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per arbetstimme, dag, vecka och år under åren 1938 och 1939 samt den relativa lönestegringen mellan dessa år. Då användbara uppgifter om arbetarnas årsförtjänster ej föreligga för vissa verksamhetsgrenar med säsongkaraktär, lämnas därvid i fråga om siffrorna per timme, dag och vecka förutom de på hela materialet uträknade medellönerna (a-talen) dessutom dylika med uteslutande av säsongbetonade branscher (b-talen). Jämväl för arbetarpersonalen har (i tab. 2 och 3) beräkningen av medeltalen för samtliga grupper skett under antagande av att materialets sammansättning med avseende på män och kvinnor över 18 år samt minderåriga varit oförändrad under hela den undersökta perioden.

Beträffande den i det följande redovisade löneutvecklingen bör det emellertid liksom i fråga om förvaltningspersonalen uppmärksammas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid respektive års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån påverkas även av andra växlingar i materialets sammansättning under olika år än de, till vilka genom standardberäkning hänsyn här kunnat tagas.

Den genomsnittliga t i m f ö r t j ä n s t e n (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) har för år 1939 beräknats till 1·27 kr. för samtliga i undersökningen representerade företag samt till 1·22 kr. för de icke säsongbetonade branscherna enbart. För vuxna manliga arbetare ha motsvarande timlöner (1·42 resp. 1·39 kr.) legat över, för kvinnor (0·83 kr.) och för minderåriga (0·57 kr.) avsevärt under den genomsnittliga löneinkomsten för dessa grupper tillsam-

Tab. 2. Lönenivån för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. 1938—1939.

a = samtliga branscher *inkl.* säsongindustrier, b = samtliga branscher *exkl.* säsongindustrier	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (—) per tim. 1938—1939 %	Genomsnittlig löneinkomst per dag, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (—) per dag 1938—1939 %	Genomsnittlig löneinkomst per vecka, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (—) per vecka 1938—1939 %	Genomsnittlig löneinkomst per år, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (—) per år 1938—1939 %
	1938	1939		1938	1939		1938	1939		1938	1939	
Män över 18 år	a	1·37	1·42	+3·6	11·03	11·37	+ 3·1	64·75	67·21	+ 3·8	.	.	.
	b	1·35	1·39	+3·0	10·89	11·11	+ 2·0	64·08	65·65	+ 2·5	3 071	3 162	+ 3·0
Kvinnor över 18 år . .	a	0·80	0·83	+3·8	6·30	6·59	+ 4·6	36·69	38·46	+ 4·8	.	.	.
	b	0·80	0·83	+3·8	6·30	6·59	+ 4·6	36·71	38·46	+ 4·8	1 758	1 867	+ 6·2
Minderåriga.	a	0·55	0·57	+3·6	4·26	4·48	+ 5·2	24·92	26·32	+ 5·6	.	.	.
	b	0·54	0·57	+5·6	4·23	4·45	+ 5·2	24·76	26·11	+ 5·5	1 180	1 250	+ 5·9
Samtl. arb.	a	1·22	1·27	+4·1	9·77	10·09	+ 3·3	57·27	59·46	+ 3·8	.	.	.
	b	1·19	1·22	+2·5	9·53	9·78	+ 2·6	56·01	57·58	+ 2·8	2 684	2 776	+ 3·4
därav inom egentl. ind.	a	1·13	1·16	+2·7	9·03	9·27	+ 2·7	52·84	54·59	+ 3·3	.	.	.
	b	1·13	1·17	+3·5	9·08	9·31	+ 2·5	53·27	54·76	+ 2·8	2 554	2 642	+ 3·4

mantagna. De i tabellen meddelade procenttalen ge vid handen, att timförtjänsterna sedan föregående år ökats med 4 % i genomsnitt för samtliga grupper och med 2·5 % för arbetare utanför säsongyrkena.

I tab. 2 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga dagsförtjänsten. Under redogörelseåret uppgick denna till 10·09 kr. för samtliga arbetare och till 9·78 kr., om de säsongbetonade verksamhetsgrenarna undantagas; motsvarande medeltal voro 11·37 resp. 11·11 kr. för män, 6·59 kr. för kvinnor och 4·48 resp. 4·45 kr. för minderåriga. Medeltalen ge vid handen, att daglönerna sedan år 1938 undergått i det närmaste samma procentuella höjning som timförtjänsterna.

Den genomsnittliga veckoförtjänsten utgjorde för samtliga arbetare 59·46 inkl. och 57·58 exkl. säsongyrkena; motsvarande medeltal utgjorde 67·21 resp. 65·65 för män, 38·46 för kvinnor och 26·32 resp. 26·11 för minderåriga. Angivna lönesiffror innebära ungefär samma procentuella höjning som beträffande timförtjänsterna.

Av tab. 2 framgår slutligen, att den genomsnittliga totala årsförtjänsten år 1939 beräknats till 2 776 kr. i genomsnitt för samtliga arbetare utanför säsongyrkena. Motsvarande medeltal voro 3 162 kr. för män, 1 867 kr. för kvinnor och 1 250 kr. för minderåriga. Den allmänna genomsnittssiffran innebär en stegring från föregående år med 3·4 %, medan motsvarande ökning av timförtjänsterna uppgick till 2·5 %. Medelantalet utgjorda arbetstimmar per arbetare har således något ökats för hithörande arbetare under redogörelseåret.

För belysande av löneutvecklingen ha i tab. 3 de procentuella förändringarna i tim-, dags- och årsförtjänsterna uträknats för tidsperioderna 1913—1939, 1929—1939 och 1938—1939. Ifrågavarande beräkningar grunda sig därvid

Tab. 3. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1939, 1929—1939 och 1938—1939.

	Löneökning (+) eller löneminskning (—) inom samtliga branscher *inkl.* säsongindustrier, %						Löneökning (+) eller löneminskning (—) inom samtliga branscher *exkl.* säsongindustrier per år, %		
	per timme			per dag					
	1913–1939	1929–1939	1938–1939	1913–1939	1929–1939	1938–1939	1913–1939	1929–1939	1938–1939
Män över 18 år	+ 216	+13·6	+3·6	+ 163	+13·8	+3·1	+ 155	+11·1	+3·0
Kvinnor över 18 år	+ 246	+12·2	+3·8	+ 182	+13·6	+4·6	+ 187	+14·1	+6·2
Minderåriga	+ 217	+11·8	+3·6	+ 155	+14·3	+5·2	+ 158	+13·7	+5·9
Samtliga arbetare	+ 219	+14·4	+4·1	+ 165	+13·9	+3·3	+ 158	+11·5	+3·4
därav inom egentl. ind.	+ 190	·	+2·7	+ 143	·	+2·7	+ 146	·	+3·4

beträffande tim- och dagsförtjänsterna på medellöner för samtliga branscher, under det att årsförtjänsterna, såsom förut nämnts, endast avse icke säsongbetonade verksamhetsgrenar.

I jämförelse med basåret 1913 visar timförtjänsten en stegring av 219 % för hela personalgruppen. Liksom för privatanställda kan även för arbetarna en tendens till utjämning konstateras i lönenivån för män och för kvinnor. Från 1913 till 1939 ha sålunda timlönerna för kvinnliga arbetare stigit med i medeltal 246 %, medan männens medelinkomst per timme räknat under motsvarande tid ökats med 216 %. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrin, sådan denna redovisas i kommerskollegii årliga industristatistik, och alltså utesluter arbetare i allmän tjänst samt inom samfärdsel, byggnadsverksamhet etc., framträder denna tendens än starkare, i det stegringssiffran för vuxna män blir ej oväsentligt lägre eller 193 %, medan siffran för vuxna kvinnor blir oförändrad (246 %).

Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan betecknas som gränsåret före den senaste lågkonjunkturen, har den nominella timförtjänsten ökat med i genomsnitt 14 %. Den större delen av denna ökning i lönenivån ägde rum under 1938 men även under 1939 var stegringen ej oväsentlig. Lägst låg den genomsnittliga timlönen åren 1933 och 1934.

Dagsförtjänsten har, såsom tab. 3 även utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen, men fluktuationerna ha i regel varit avsevärt mindre. Medan timförtjänsten från 1913 till 1939 beräknats ha stigit med 219 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 165 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet är i huvudsak att söka i minskad genomsnittlig arbetstid per dag. Vid jämförelse med år 1913 inverkar väsentligen, att år 1920 infördes åttatimmarsdag med bibehållande av i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, varigenom denna kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Särskilt för åren 1931—1933 tillkommo av den ekonomiska krisen föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Dylika fluktuationer i antalet arbetstimmar ha givetvis även betydelse i

Tab. 4. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1939.

Samtliga arbetare.

År	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Löneinkomst:													
per timme . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	266	268
» dag . . .	102	108	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223
» år	101	109	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	221
Levnadskostnader	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172
Reallön:													
per timme . .	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156
» dag . . .	100	94	91	90	92	101	115	127	115	121	123	125	130
» år	99	95	92	88	88	98	110	112	107	115	121	123	128

År	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Löneinkomst:													
per timme . .	270	274	281	289	289	284	274	274	278	281	290	307	319
» dag . . .	223	225	233	241	238	235	227	228	235	235	243	256	265
» år	224	220	232	233	225	213	213	221	226	232	242	250	258
Levnadskostnader	171	171	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171
Reallön:													
per timme . .	158	160	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	187
» dag . . .	131	132	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	155
» år	131	129	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150	151

fråga om den genomsnittliga årsförtjänsten, för vilken tabellen redovisar en stegring mellan åren 1913 och 1939 med 158 % eller något mindre än motsvarande ökning i daglönen (165 %), vilket skulle innebära, att medeltalet arbetsdagar varit något mindre under redogörelseåret än tidigare.

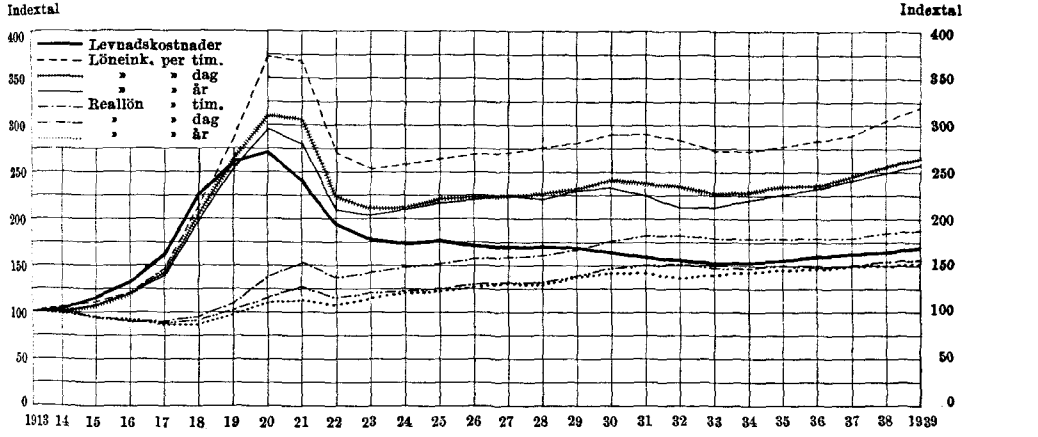
Nu utförda beräkningar hänföra sig uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i arbetslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. En beräkning i vad mån dessa fluktuationer äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster möjliggöres i viss mån genom en sammanställning av nyssnämnda löner med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring. Ett med lönesiffrorna jämförbart medelindex för år 1939 synes kunna erhållas genom att taga genomsnittet av de publicerade indextalen för den 1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober och 31 december 1939 (1 januari 1940).

I tab. 4 och diagrammet å nästa sida meddelas indextal fr. o. m. 1913 t. o. m. 1939 dels för levnadskostnaderna, dels för penninglönen (standardberäknad med hänsyn till oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) jämte motsvarande reallön, i båda fallen uträknad såväl per timme som per dag och per år.

Reallönen under redogörelseåret 1939 har beräknats ligga i fråga om tim- och dagsförtjänsten 12 samt årsförtjänsten 10 % över 1929 års nivå.

Betonas må emellertid, att därest man önskar erhålla en mera verklighetstrogen bild av industriarbetarnas försörjningsmöjligheter under nuvarande förhållanden, hänsyn givetvis bör tagas icke endast till den allmänna löneutveck-

Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. under åren 1913—1939

lingen utan även till sysselsättningsgraden inom näringslivet. Det torde vidare böra framhållas, att nu anförda genomsnittslöner, vilka närmast återspegla löneförhållandena för arbetare med normal sysselsättning, icke kunna göra anspråk på annat än att giva en bild av de ungefärliga förändringarna i lönerna. Därtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrier speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysningar härom hänvisas till den slutliga redogörelsen för 1939 års lönestatistiska undersökning, vilken under senare delen av innevarande år kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok.

Erkända arbetslöshetskassor år 1939.

Någon ny erkänd arbetslöshetskassa har under år 1939 ej tillkommit. Förberedande utredningar för upprättandet av dylik kassa ha emellertid under året verkställts för olika grupper av arbetstagare. I ett av dessa fall har arbetslöshetskassa sedermera konstituerats i överensstämmelse med bestämmelserna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Under år 1939 voro 13 erkända arbetslöshetskassor i verksamhet. Medlemsbeståndet och medlemsrörelsen inom de olika kassorna framgår av tab. 1. Antalet under året nytillkomna medlemmar utgjorde 22·2 % av medlemsantalet vid årets början, under det att antalet avgångna medlemmar uppgick till 14·5 % av samma antal. Årets nettoökning var sålunda 7·7 %. Motsvarande procenttal för 1938 voro 22·1, 14·1 och 8·0 resp. Medlemsrörelsen 1939 företedde sålunda praktiskt taget samma förlopp som närmast föregående år. Det sammanlagda medlemsantalet vid utgången av 1939 var 195 861, fördelat på 122 014 män och 73 847 kvinnor.

Tab. 1. Antal medlemmar i erkända arbetslöshetskassor år 1939.

Kassa		Antal medlemmar den 1 januari 1939	Antal under året tillkomna medlemmar			Antal under året avgångna medlemmar				Antal medlemmar den 31 december 1939
			Nyinskrivna	Överförda från andra kassor	Summa tillkomna	Uteslutna på grund av bristande avgiftsbetalning	Överförda till andra kassor	Utträdda ur kassan	Summa avgångna	
Beklädnadsarbetarnas	m.	4 203	.	.	.	.	.	.	.	4 390
	kv.	20 568	.	.	.	.	.	.	.	22 726
	s:a	24 771	5 457	699	6 156	—	608	3 203	3 811	27 116
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	m.	2 595	.	.	.	.	.	.	.	2 872
	kv.	640	.	.	.	.	.	.	.	789
	s:a	3 235	660	122	782	184	62	110	356	3 661
Stenindustriarbetarnas	m.	2 201	.	.	.	.	.	.	.	2 312
	kv.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	s:a	2 201	355	63	418	68	75	164	307	2 312
Handelsanställdas m. fl.	m.	20 284	.	.	.	.	.	.	.	21 619
	kv.	12 494	.	.	.	.	.	.	.	14 042
	s:a	32 778	7 126	396	7 522	1 922	543	2 174	4 639	35 661
Sko- och läderarbetarnas	m.	6 914	.	.	.	.	.	.	.	7 124
	kv.	4 460	.	.	.	.	.	.	.	4 976
	s:a	11 374	1 707	187	1 894	428	206	534	1 168	12 100
Träindustriarbetarnas	m.	25 530	.	.	.	.	.	.	.	28 170
	kv.	545	.	.	.	.	.	.	.	615
	s:a	26 075	5 417	1 668	7 085	951	2 103	1 321	4 375	28 785
Musikernas	m.	704	.	.	.	.	.	.	.	779
	kv.	47	.	.	.	.	.	.	.	50
	s:a	751	124	—	124	25	—	21	46	829
Lantarbetarnas	m.	1 245	.	.	.	.	.	.	.	1 526
	kv.	8	623	.	.	.	.	.	.	11
	s:a	1 253		64	687	221	97	85	403	1 537
Frisörernas	m.	1 551	.	.	.	.	.	.	.	1 640
	kv.	1 324	.	.	.	.	.	.	.	1 522
	s:a	2 875	1 158	—	1 158	75	2	794	871	3 162
Livsmedelsarbetarnas	m.	17 703	.	.	.	.	.	.	.	18 829
	kv.	7 551	.	.	.	.	.	.	.	7 904
	s:a	25 254	3 667	1 067	4 734	905	1 315	1 035	3 255	26 733
Textilarbetarnas	m.	14 285	.	.	.	.	.	.	.	15 224
	kv.	19 989	.	.	.	.	.	.	.	21 158
	s:a	34 274	6 973	537	7 510	1 662	741	2 999	5 402	36 382
Gjuteriarbetarnas	m.	8 285	.	.	.	.	.	.	.	8 547
	kv.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	s:a	8 285	800	198	998	98	147	491	736	8 547
Gruvindustriarbetarnas	m.	8 621	.	.	.	.	.	.	.	8 982
	kv.	54	.	.	.	.	.	.	.	54
	s:a	8 675	1 138	272	1 410	115	360	574	1 049	9 036
Samtliga kassor	m.	114 121	.	.	.	.	.	.	.	122 014
	kv.	67 680	.	.	.	.	.	.	.	73 847
	s:a	181 801	35 205	5 273	40 478	6 654	6 259	13 505	26 418	195 861

Den i tab. 2 lämnade redovisningen av kassornas inkomster och utgifter avviker i någon mån från motsvarande redovisning föregående år, i det att dessa uppgifter nu avse uteslutande årets understödsrörelse. Anslag av en-

gångskaraktär eller därmed jämförliga tillskott liksom de förändringar i kassornas ekonomi, som härleda sig från ändrade bokföringsvärden av kassornas obligationer, ingå följaktligen ej i de belopp, som angivas i denna tabell. Vid denna redovisning komma kostnaderna för understödsrörelsen att ställas i direkt jämförelse med kassornas fortlöpande inkomster i form av medlemsavgifter, statsbidrag och räntor. Beträffande tabellens uppgifter är att märka, att inträdes- och övergångsavgifter upptagits i kolumnen för övriga inkomster. Det sammanlagda beloppet av dessa avgifter utgjorde 12 232 kr. 1939 års räntor uppgingo till 115 245 kr. Rese- och flyttningshjälpen har sammanförts med förvaltningskostnaderna. Dylikt understöd har under året förekommit i fem kassor. Det utgivna beloppet stannar dock vid sammanlagt 818 kr. Praktiskt taget hela det i denna kolumn angivna beloppet kan följaktligen anses utgöra förvaltningskostnader.

Under år 1939 erlagda veckoavgifter uppgingo till ett belopp av 3 424 060 kr. Såsom daghjälp utgavs under året 2 390 943 kr. Motsvarande belopp för 1938 voro 3 187 294 och 2 863 582 kr. resp. Ökningen av avgiftsinkomsten härleder sig närmast från en motsvarande ökning av medlemsantalet. Understödsbeloppet har minskat i såväl absolut som relativ omfattning såsom en följd av en betydande nedgång i arbetslöshetens omfattning under den tidigare delen av år 1939. Det statliga daghjälpsbidraget för år 1939 uppgick till 727 051 kr., vilket belopp motsvarar 30·4 % av utgivet daghjälpsbelopp. För år 1938 var detta procenttal 35·0. Minskningen har sin grund i det förhållandet, att grunderna för daghjälpsbidraget äro så avvägda, att i regel ett relativt lägre statsbidrag utgår vid en minskad arbetslöshetsrisk.

De sammanlagda förvaltningskostnaderna för år 1939 uppgingo till i det närmaste 800 000 kr. Såsom statligt förvaltningsbidrag uppburo kassorna för året 586 289 kr., vilket utgör inte mindre än 73·3 % av samtliga förvaltningskostnader. Motsvarande procenttal för 1938 var 73·1. I det närmaste tre fjärdedelar av förvaltningskostnaderna synas sålunda täckas av statsbidraget för detta ändamål. Förhållandena i detta hänseende ställa sig emellertid tämligen olika inom olika kassor, varvid i allmänhet relativt högre förvaltningskostnader konstateras för kassor med förhållandevis litet medlemsantal.

Understödsrörelsen har under år 1939 lämnat överskott i samtliga kassor utom musikernas, där ett betydande underskott förekommit. Detta underskott har emellertid blivit täckt genom föranstaltanden av kassans styrelse. Nettoöverskottet i understödsrörelsen för samtliga kassor tillsammantagna uppgick för året till 1 676 761 kr. Totalbeloppet av statsbidraget belöpte sig till 1 313 340 kr.

Antal understödsdagar år 1939 med fördelning på olika understödsbelopp angives i tab. 3. Det sammanlagda antalet i samtliga kassor översteg något 800 000 dagar. Det genomsnittliga daghjälpsbeloppet utgjorde 1939 2·97 kr. Detta innebär ytterligare någon ökning av medelbeloppet per understödsdag. Under föregående verksamhetsår var detta medelbelopp nämligen för år 1935, 1936, 1937 och 1938 resp. 2·35, 2·70, 2·90 och 2·90 kr. I tabellen redovisas även

Tab. 2. Understödsrörelsen i de erkända

Uppgifterna avse

Kassa	Erlagda vecko-avgifter	Statsbidrag			
		Dag-hjälps-bidrag	Förvaltningsbidrag		Summa stats-bidrag
			Medlems-bidrag	Arvodes-bidrag	
Beklädnadsarbetarnas	354 125	109 477	80 224	560	190 261
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffekt-arbetarnas	97 364	8 736	13 374	630	22 740
Stenindustriarbetarnas	52 162	53 144	9 205	405	62 754
Handelsanställdas m. fl.	416 871	40 271	96 821	820	137 912
Sko- och läderarbetarnas	253 006	63 817	38 224	400	102 441
Träindustriarbetarnas	651 843	139 003	83 516	690	223 209
Musikernas	25 869	22 379	3 177	650	26 206
Lantarbetarnas	24 155	18 402	5 943	515	24 860
Frisörernas	33 301	118	12 102	450	12 670
Livsmedelsarbetarnas	665 907	258 638	79 952	640	339 230
Textilarbetarnas	443 668	104	98 606	495	99 205
Gjuteriarbetarnas	235 410	8 393	28 317	540	37 250
Gruvindustriarbetarnas	170 379	4 569	29 553	480	34 602
Summa	**3 424 060**	**727 051**	**579 014**	**7 275**	**1 313 340**

understödsbelopp, som icke finnas angivna i respektive kassas stadgar. Detta beror på att förordningens bestämmelser om understödsrätt vid övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp analogivis tillämpas vid övergång från annan arbetslöshetskassa. I detta hänseende ha samma regler tillämpats, vare sig den kassa, från vilken övergång skett, varit en erkänd kassa eller annan arbetslöshetskassa. I likhet med förfaringssättet vid uppställandet av denna tabell för föregående år ha understödsdagar, för vilka utgått daghjälpsbelopp, som icke finnas angivna i kassans stadgar, angivits med kursiv stil.

Enligt för daghjälpsbidragets beräkning gällande grunder utgår detta med sitt högsta belopp räknat per medlem i genomsnitt, då antalet understödda dagar per år och medlem uppgår till 26 dagar. Kostnaderna för det överskjutande antalet understödsdagar bestridas i sin helhet medelst kassans övriga tillgångar. Då emellertid daghjälpsbidraget beräknas för varje understödsklass för sig inom en kassa, är det möjligt, att ovan antydd begränsning av daghjälpsbidraget kan inträda inom en viss understödsklass av kassan, utan att antalet understödda dagar per år och medlem, räknat för samtliga medlemmar i kassan, når upp till eller överstiger 26 dagar. Maximalt daghjälpsbidrag har för år 1939 utgått i vissa klasser inom stenindustriarbetarnas, sko- och läderarbetarnas, musikernas och frisörernas kassor. Antalet understödsdagar, överskjutande 26 dagar per medlem under året, uppgick för ifråga-

arbetslöshetskassorna år 1939.

belopp i kronor.

Räntor och övriga inkomster	Summa inkomster	Utgiven daghjälp	Förvaltningskostnader och övriga utgifter	Summa utgifter	Överskott (+) eller underskott (−) å understödsrörelsen
12 594	**556 980**	263 865	113 856	**377 721**	+ 179 259
8 924	**129 028**	36 295	23 866	**60 161**	+ 68 867
3 730	**118 646**	88 978	15 960	**104 938**	+ 13 708
21 918	**576 701**	247 038	130 429	**377 467**	+ 199 234
4 618	**360 065**	211 478	51 345	**262 823**	+ 97 242
30 038	**905 090**	460 616	113 244	**573 860**	+ 331 230
939	**53 014**	66 577	16 238	**82 815**	− 29 801
1 644	**50 659**	35 609	13 047	**48 656**	+ 2 003
2 369	**48 340**	6 855	20 473	**27 328**	+ 21 012
8 713	**1 013 850**	646 300	108 152	**754 452**	+ 259 398
15 900	**558 773**	186 188	123 742	**309 930**	+ 248 843
11 912	**284 572**	105 603	38 259	**143 862**	+ 140 710
6 390	**211 371**	35 541	30 774	**66 315**	+ 145 056
129 689	**4 867 089**	**2 390 943**	**799 385**	**3 190 328**	**+1 676 761**

varande klasser till sammanlagt 7 601 dagar, på vilka belöpte ett understödsbelopp av 33 876 kr. Det genomsnittliga daghjälpsbeloppet för dessa understödsdagar befinnes sålunda uppgå till 4·46 kr. Att detta belopp väsentligt överstiger det för samtliga understödsdagar funna värdet av 2·97 kr. är en följd av det även på annat sätt konstaterade förhållandet, att medlemmar med stor arbetslöshetsrisk tillförsäkra sig ett genomsnittligt större dagligt understödsbelopp än medlemmar, för vilka risken är mindre påtaglig.

För samtliga kassor och klasser tillsammantagna uppgick antalet understödsdagar per år och medlem under år 1939 till 4·250 dagar. Motsvarande antal för 1938 var 5·608 dagar.

Storleken av den i 27 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrivna försäkringsfonden vid början och slutet av år 1939 redovisas i tab. 4. Det sammanlagda beloppet för samtliga kassor av denna fond, som enligt förordningens bestämmelser skall upptaga kassans samtliga behållna tillgångar, har under året ökats med 1 394 085 kr. Skillnaden mellan detta belopp och överskottet å understödsrörelsen utgöres av å ena sidan vissa tillskott av engångskaraktär och å andra sidan avskrivningar å kassornas värdeobjekt. Då de erkända arbetslöshetskassornas fond har att fylla en sådan uppgift, att dess tillgångar måste kunna med en kort frist disponeras i eller förvandlas till kontanter, har kassornas obligationsinnehav bokförts enligt vid årsskiftet gällande kurs. De under år 1939 starkt ändrade kurserna ha medfört en

Tab. 8. Antal understödda dagar med fördelning efter daghjälpsbelopp.

Daghjälpsbelopp i kronor	Arbetslöshetskassa													Samtliga kassor
	Beklädnadsarb.	Sadelmakarnas, tapets. o. reseff.-arb.	Stenindustriarb.	Handelsanställdas m. fl.	Sko- o. läderarbetarnas	Träindustriarbetarnas	Musikernas	Lantarbetarnas	Frisörernas	Livsmedelsarbetarnas	Textilarbetarnas	Gjuteriarbetarnas	Gruvindustriarbetarnas	
0: 75	—	—	—	*80*	*7*	—	—	—	—	—	—	—	—	**87**
1: —	2 951	—	—	982	—	—	—	197	—	—	—	—	—	**4 130**
1: 10	—	—	—	—	*11*	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**
1: 13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*20*	—	—	**20**
1: 16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*18*	—	—	—	**18**
1: 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*44*	—	—	—	**44**
1: 25	—	—	—	*34*	*5*	—	—	—	—	—	*74*	—	—	**113**
1: 50	—	—	—	*133*	*47*	14 540	—	658	381	1 616	1 407	*240*	3 972	**22 994**
1: 75	—	—	—	—	3 187	—	—	—	—	283	—	—	—	**3 470**
2: —	41 910	2 489	21 801	21 415	*25*	*56*	937	2 006	2 206	34 716	7 692	1 581	14 866	**151 700**
2: 25	—	—	—	*104*	*34*	—	—	—	—	*35*	—	—	—	**173**
2: 50	6 045	—	—	—	23 150	22 781	—	1 443	518	*20*	15 902	—	—	**69 859**
3: —	30 591	*31*	11 360	20 358	41 116	127 247	1 600	8 935	202	69 876	26 081	—	—	**337 397**
3: 50	—	8 921	—	—	—	—	—	—	51	—	—	29 166	—	**38 138**
4: —	17 552	—	2 824	35 404	6 115	—	2 052	—	—	91 030	12 645	—	—	**167 622**
5: —	—	—	—	—	—	—	10 339	—	—	—	—	—	—	**10 339**
Summa understödda dagar	**99 049**	**11 441**	**35 985**	**78 510**	**73 697**	**164 624**	**14 928**	**13 239**	**3 358**	**197 638**	**63 821**	**30 987**	**18 838**	**806 115**

Anm. De daghjälpsbelopp, som gälla rader, vari siffror med kursivstil förekomma, äro icke angivna i kassans stadgar. Deras förekomst beror på vissa övergångsförhållanden, vilka närmare omnämnts i texten.

Tab. 4. Försäkringsfonder (i kronor).

Kassa	Fond den 1/1 1939		Fond den 31/12 1939		Ökning (+) eller minskning (–) av fonderna under år 1939	
	total	per medlem	total	per medlem	total	per medlem
Beklädnadsarbetarnas	661 749	26·71	802 258	29·59	+ 140 509	+ 2·88
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	292 245	90·34	317 462	86·71	+ 25 217	– 3·63
Stenindustriarbetarnas	187 274	85·09	190 732	82·50	+ 3 458	– 2·59
Handelsanställdas m. fl.	673 878	20·56	818 612	22·96	+ 144 734	+ 2·40
Sko- och läderarbetarnas	324 646	28·54	421 888	34·87	+ 97 242	+ 6·33
Träindustriarbetarnas	1 347 071	51·66	1 498 701	52·07	+ 151 630	+ 0·41
Musikernas	62 965	83·84	65 438	78·94	+ 2 473	– 4·90
Lantarbetarnas	43 321	34·57	62 324	40·55	+ 19 003	+ 5·98
Frisörernas	82 941	28·85	98 753	31·23	+ 15 812	+ 2·38
Livsmedelsarbetarnas	663 855	26·29	923 253	34·54	+ 259 398	+ 8·25
Textilarbetarnas	809 377	23·61	1 058 220	29·09	+ 248 843	+ 5·48
Gjuteriarbetarnas	497 730	60·08	638 440	74·70	+ 140 710	+ 14·62
Gruvindustriarbetarnas	311 704	35·93	456 760	50·55	+ 145 056	+ 14·62
Samtliga kassor	5 958 756	32·78	7 352 841	37·54	+ 1394085	+ 4·76

avskrivning å kassornas obligationer på sammanlagt 331 950 kr. Tillskotten ha utgjorts av dels ett anslag på 17 000 kr. till lantarbetarnas erkända kassa av motsvarande fackliga organisation och dels till musikernas kassa överskottet av en lotterirörelse uppgående till 32 274 kr. Tillsammantagna resultera dessa särskilda tillskott och avskrivningar, vilka ej medtagits i den i tab. 2 lämnade redovisningen för understödsrörelsen, i ett nettounderskott av 282 676 kr., vilket belopp motsvarar skillnaden mellan det i tab. 2 och i tab. 4 redovisade överskottet.

Fondökningen per medlem räknat för samtliga kassor tillsammantagna uppgick under år 1939 till 4·76 kr. Motsvarande belopp för år 1938 var 5·19 kr. Inom de olika kassorna har resultatet i detta hänseende i vissa fall väsentligt påverkats av ändrade kursvärden för kassans obligationer. Minskning av fondbeloppet per medlem räknat konstateras i tre kassor. I samtliga dessa fall betingas emellertid denna minskning av ett ökat medlemsantal.

De erkända arbetslöshetskassornas behållna tillgångar vid utgången av år 1939 uppgingo till 7·35 milj. emot 5·96 milj. kr. närmast föregående år. Per medlem räknat motsvarar detta vid 1939 års utgång 37·54 kr. emot 32·78 kr. närmast föregående år.

Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1940.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under maj månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under maj har prisnivån ytterligare stigit. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit någon ökning av kött- och fläskpriserna samt fortsatta prisstegringar å rotsaker och frukt samt bränsle.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 juni 1940, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1939 2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	1940 1 apr.	1 maj	1 juni
år 1935					100	104	108	111	115	114	115	118	125	128	132	134
juli 1914 . .	100	127	123	124	130	134	140	144	149	147	150	153	162	166	171	173

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit med två enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man likaledes, att indextalet utvisar uppgång med två enheter. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1940, 119, om år 1935 tages till basperiod, och 186, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för maj 1940 ävensom för närmast föregående månad och för maj åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Maj 1937	Maj 1938	Maj 1939	April 1940	Maj 1940
100	103·6	105·5	106·5	119·6	120·5

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	Maj 1939	Aug. 1939	Apr.[2] 1940	Maj[3] 1940	Majprisernas procentuella förändringar sedan: år 1935	maj 1939	aug. 1939
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	25	27	27	+ 28·6	+ 8·0	+ 8·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	316	341	342	342	+ 27·6	+ 8·2	+ 0·3
mat- (lands-)	»	218	253	301	322	331	331	+ 30·8	+ 10·0	+ 2·8
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	208	215	231	232	+ 31·1	+ 11·5	+ 7·9
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	160	170	171	171	+ 26·7	+ 6·9	+ 0·6
Ägg, svenska, färska	»	142	154	149	172	193	174	+ 13·0	+ 16·8	+ 1·2
Potatis: gammal	»	9	12	14	[2] 16	23	24	+ 100·0	+ 71·4	+ 50·0
»	100 kg	·	896	1106	—	1928	1992	+ 122·3	+ 80·1	—
färsk, svensk	kg	23	26	—	17	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	41	—	—	—	—	—
Bruna bönor	»	49	62	114	113	112	112	+ 80·6	— 1·8	— 0·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	43	43	44	44	+ 15·8	+ 2·3	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	27	29	29	+ 20·8	+ 7·4	+ 7·4
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	36	38	38	+ 15·2	+ 5·6	+ 5·6
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	43	50	53	+ 51·4	+ 23·3	+ 23·3
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	45	64	66	+ 65·0	+ 46·7	+ 46·7
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	43	59	65	66	71	71	+ 20·3	+ 9·2	+ 7·6
Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	·	82	85	85	89	89	+ 8·5	+ 4·7	+ 4·7
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	64	66	74	74	+ 27·6	+ 15·6	+ 12·1
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	50	51	58	58	+ 28·9	+ 16·0	+ 13·7
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	141	144	159	159	+ 20·5	+ 12·8	+ 10·4
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	72	78	82	90	90	+ 25·0	+ 15·4	+ 9·8
billigaste sort » » mjölk	»	61	85	93	96	105	105	+ 23·5	+ 12·9	+ 9·4
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	97	108	113	135	136	+ 40·2	+ 25·9	+ 20·4
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	210	218	225	228	+ 27·4	+ 8·6	+ 4·6
soppkött	»	95	143	166	169	182	183	+ 28·0	+ 10·2	+ 8·3
Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	217	272	269	282	283	+ 30·4	+ 4·0	+ 5·2
spädkalv	»	70	129	164	163	172	172	+ 33·3	+ 4·9	+ 5·5
Färkött, färskt, stek	»	130	205	258	260	282	279	+ 36·1	+ 8·1	+ 7·3
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	172	199	208	214	217	+ 26·2	+ 9·0	+ 4·3
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	222	226	232	234	+ 32·2	+ 5·4	+ 3·5
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	227	230	238	239	+ 31·3	+ 5·3	+ 3·9
Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	170	172	179	180	·	+ 5·9	+ 4·7
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	106	112	137	116	+ 5·5	+ 9·4	+ 3·6
gädda	»	110	153	143	168	188	158	+ 3·3	+ 10·5	— 6·0
sill	»	35	62	66	74	79	96	+ 54·8	+ 45·5	+ 29·7
strömming	»	39	57	58	64	80	86	+ 50·9	+ 48·3	+ 34·4
torsk	»	57	89	86	90	116	115	+ 29·2	+ 33·7	+ 27·8
rödspotta (spätta)	»	81	145	149	150	176	178	+ 22·8	+ 19·5	+ 18·7
kolja	»	·	116	118	116	140	151	+ 30·2	+ 28·0	+ 30·2
Salt sill, prima islands-	»	45	62	50	55	73	76	+ 22·6	+ 52·0	+ 38·2
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	291	287	288	370	371	+ 27·5	+ 29·3	+ 28·8
Socker, bit-	»	65	46	50	48	54	54	+ 17·4	+ 8·0	+ 12·5
Salt, matsalt	»	10	15	15	15	20	21	+ 40·0	+ 40·0	+ 40·0
Äpplen, ät-	»	·	101	113	94	125	161	+ 59·4	+ 42·5	+ 71·3
Apelsiner, medelstora	dussin	·	115	124	123	164	205	+ 78·3	+ 65·3	+ 66·7
Bananer, prima	kg	·	160	164	164	210	—	—	—	—
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	101	83	84	113	120	+ 18·8	+ 44·6	+ 42·9
Vitkål, svensk	»	·	24	33	29	56	61	+ 154·2	+ 84·8	+ 110·3
Pilsner, klass II, utan glas	1/2 l	·	24	24	24	26	26	+ 8·3	+ 8·3	+ 8·3
Svagdricka	l	6	15	16	16	17	17	+ 13·3	+ 6·3	+ 6·3
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	35	32	32	33	33	— 5·7	+ 3·1	+ 3·1
Fotogen, Water White	l	21	20	21	21	26	26	+ 30·0	+ 23·8	+ 23·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	17	17	17	21	25	+ 47·1	+ 47·1	+ 47·1
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	740	945	1130	1125	1605	1630	+ 72·5	+ 44·2	+ 44·9
barr-, » »	»	595	730	890	885	1345	1370	+ 87·7	+ 53·9	+ 54·8
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	636	637	1002	1002	+ 63·2	+ 57·5	+ 57·3
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	325	326	657	655	+ 125·1	+ 101·5	+ 100·9
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	452	511	517	1002	1005	+ 122·3	+ 96·7	+ 94·4
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	436	502	506	989	991	+ 127·3	+ 97·4	+ 95·8

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] Preliminära siffror.

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden sedan september 1939.

Allmän översikt.

Den svenska arbetsmarknaden har knappast någonsin sedan förra världskriget företett en mera gynnsam bild än på hösten 1939 vid stormaktskrigets utbrott. Från insättandet av konjunkturuppsvinget 1934/35 hade med en endast tillfällig och obetydlig avmattning under slutet av 1937 och början av 1938, sammanhängande med den amerikanska lågkonjunkturen vid denna tid, produktionen i stort utvecklat sig jämnt stigande med låg arbetslöshet och stabil sysselsättning som följd. Det må vara tillräckligt att anföra, att siffran för antalet arbetslösa inom fackföreningarna vid början av hösten understeg 5 procent — mindre än hälften av motsvarande siffra 1935, mindre än fjärdedelen av motsvarande siffra 1933 och överhuvud lägre än någon siffra under de senaste två decennierna — samt att den utbetalade lönesumman inom de företag, som lämna uppgift härom till socialstyrelsen, från början av 1935 hade stigit med nära 50 %.

Arbetsmarknadsutvecklingen därefter har självklart bestämts av krigstillståndet och dess politiska och ekonomiska konsekvenser för Sverige: den partiella och småningom skärpta avspärrningen, innebärande minskade exportmöjligheter, brist på vissa råvaror och bränslen för inhemsk produktion och därmed behov av ersättningsproduktion inom landet, försvarsberedskapen med dess krav på betydande delar av landets produktionskapacitet och arbetskraft, den extraordinära statsfinansiella belastningen och dess återverkningar på kapitalmarknaden och därmed den enskilda investeringsverksamheten, särskilt inom byggnadsindustrin, samt förändringarna i den konsumtiva efterfrågans volym och inriktning.

Dessa faktorer ha verkat med olika styrka under olika delar av perioden efter krigsutbrottet, men i allmänhet med växande styrka. I stort sett kan sägas, att tiden från september 1939 till årets slut ännu visade anmärkningsvärt ringa inverkan av de förändrade betingelserna; även arbetsmarknadens utveckling under detta skede, hösten och förvintern, var icke mycket annorlunda än under föregående år.

Först under loppet av den hittills gångna delen av innevarande år ha verkningarna framträtt starkare i och med att krigsmaterialproduktionen organi-

serats i större omfattning, inkallelserna ökat, skogsbrukets och jordbrukets arbetskraftbrist blivit akut, handelsavspärrningen västerut blivit fullständig, byggnadsverksamhetens förlamning fortskridit o. s. v. Om icke en nu oförutsebar omkastning av det utrikespolitiska läget inträffar, kan man räkna med som säkert att i fortsättningen den tidskrävande omställningen av landets produktion kommer att fortgå — betingad i första rummet av hushållningen med landets råvarutillgångar — med ytterligare krav och påfrestningar på arbetsmarknaden som följd.

Den arbetsmarknadssituation som uppkommit genom kriget skiljer sig radikalt från den som förelåg förra gången då kraftiga regleringsåtgärder på arbetsmarknaden voro påkallade, depressionsåren 1932—34. Konjunkturbeskrivningens vanliga termer äro föga tillämpliga i nuvarande situation; schematiskt kunde man dock säga, att nu en lågkonjunktur och en högkonjunktur samtidigt inträffat, den förra inom exportproduktion, byggnadsverksamhet och vissa andra med dessa förbundna eller av råvarubrist drabbade områden, den senare inom de produktionsgrenar som engagerats för utförandet av de exempellöst omfattande statliga investeringarna för försvarsändamål, samt inom ersättningsproduktionen. Arbetsmarknadens praktiska problem har därför självklart ställts som en fråga om överflyttning av arbetskraft från områden, där överskott av arbetskraft föreligger, till områden, där brist råder — en fråga om arbetsförmedling i vidsträcktaste mening.

Den »snedbelastning» av näringslivet, som kriget och dess ekonomiska konsekvenser medfört, och den arbetsmarknadens uppdelning i överskottsområden och bristområden, som följt därav, har även tagit sig uttryck i forcerat övertidsarbete och förlängd ordinarie arbetstid, delvis möjliggjord genom suspension av arbetstidslagarna, på vissa håll och i korttidsarbete på andra. Även detta ställer givetvis frågan om att genom överflyttning och omplaceringar på arbetsmarknaden åstadkomma en utjämning, vilken dock i praktiken ofrånkomligen möter friktion och kräver tid, eftersom produktionens teknik och organisation har en viss stelhet, och som därtill helt naturligt i många fall hämmas av ovissheten om hur länge det nuvarande läget kan komma att bestå.

Inkallelserna till militärtjänstgöring ha givetvis å ena sidan skärpt bristen på arbetskraft inom bristområdena men å andra sidan lättat situationen på överskottsområdena och överhuvud förhindrat, att den betydande minskning av den totala sysselsättningen inom näringslivet, som inträffat, kommit att framträda som arbetslöshet av större omfattning, vilket eljest utan tvivel skulle ha blivit fallet. Tack vare uppskov, särskilt inom verkstadsindustrin, samt tillfällig hempermittering av arbetare inom vissa yrkeskategorier, särskilt vid skogsbruk och jordbruk, har inom de gränser, som försvarsberedskapens ofrånkomliga krav satt, åstadkommits en sammanjämkning av militära krav och den civila arbetskraftsförsörjningens behov, som för denna senare i vissa situationer varit mycket effektiv.

Jordbrukets och skogsbrukets behov av arbetskraft har dominerat de praktiska problem, som den nybildade arbetsmarknadskommissionen haft att bemästra. Den permanenta bristen på arbetskraft inom jordbruket har givetvis

i hög grad skärpts genom inkallelserna. För skogsbrukets vidkommande ha vedavverkningarna — den hittills ojämförligt viktigaste delen av ersättningsproduktionen — jämte inkallelserna skapat den mest svårbemästrade arbetskraftsbristen. Det är naturligt att arbetsmarknadskommissionens verksamhet hittills till väsentlig del inriktats på att tillgodose behoven på dessa områden. Tack vare organisationen av arbetsblock inom jordbruket, tillfälliga permitteringar av värnpliktiga samt återströmning i viss utsträckning — underlättad av särskilda arbetsförmedlingsåtgärder — till jordbruk och skogsbruk av arbetare, som förut varit där verksamma, ha svårigheterna i huvudsak kunnat övervinnas.

Inom den industriella verksamheten har den mest påtagliga bristen — såsom naturligt är — förekommit inom verkstadsindustrin; tillgången på kvalificerade yrkesmän är där alltid knapp under högkonjunktur och givetvis än mera knapp under en konjunktur, där verkstadsindustrin intager nyckelpositionen i den industriella försvarsberedskapen. En viss överflyttning av yrkeskunnig arbetskraft till krigsindustrin från mindre verkstäder, som icke kunnat inlemmas i krigsmaterialproduktionen, samt av tidigare för byggnadsindustrin verksamma mekaniker synes ha förekommit. I arbetsmarknadskommissionens regi ha planerats och igångsatts beredskapskurser för snabb utbildning av arbetskraft för verkstadsindustrins behov.

Den huvudsakligen för hemmamarknaden arbetande konsumtionsvaruindustrin, livsmedelsindustrin, textilindustrin, sko- och läderindustrin och vissa delar av den kemisk-tekniska industrin har i allmänhet haft en väl hävdad sysselsättning. Inom de delar av textil- och skoindustrierna som haft att fullgöra leveranser för militära behov, har brist på särskilt kvinnlig arbetskraft gjort sig gällande. Brist på importerade råvaror i förening med ransoneringsåtgärder ha å andra sidan beskurit sysselsättningen inom vissa konsumtionsvaruindustrier, såsom margarinindustrin och tvålindustrin.

Överskottsområdena på arbetsmarknaden ha framförallt varit byggnadsindustrin och dess materialindustrier samt de exportindustrier, vilkas beskurna exportmöjligheter icke kunnat kompenseras av ökad avsättning på den inhemska marknaden. Byggnadsindustrin, som till stor del burit upp den föregående högkonjunkturen, drabbades omedelbart av åtstramningen på kreditmarknaden under hösten. Successivt, allteftersom tidigare planerade och igångsatta byggnadsföretag färdigställts, har under vinterns och vårens lopp byggnadsverksamheten krympt ihop. Den relativa försämringen av arbetslöshetssiffrorna — enligt fackförbundsstatistiken — som utmärkt arbetsmarknadsutvecklingen under det gångna vinterhalvåret, kan helt tillskrivas det försämrade läget inom byggnadsindustrin. Särskilt under april och maj har läget för vissa grupper av byggnadsarbetare lättats tack vare det forcerade byggandet av skyddsrum och vissa andra försvarsanläggningar. Detta är dock enligt sakens egen natur en tillfällig lättnad. Som en av det nuvarande arbetsmarknadsproblemets viktigaste frågor kvarstår frågan om överflyttningen av arbetskraft från byggnadsområdet till andra, aktuellt mera angelägna arbetsområden. — I samband med byggnadsindustrins sammankrymp-

ning står den minskade sysselsättningen inom byggnadsmaterialindustrierna, tegelbruk, kalkbruk, cementfabriker, snickerifabriker o. s. v. Dessa industrier, som i allmänhet äro starkt säsongbetonade, genomgingo under hösten och förvinterns lopp en förstärkt säsongavmattning, som i och med uteblivandet av det normala säsonguppsvinget på våren avslöjat sig som en verklig kris.

Exportindustriernas försvårade läge framträdde först inom trävaruindustrin, vars sysselsättning under hösten gick tillbaka betydligt mera än säsongnormalt. Under vårmånaderna har dock icke någon fortskridande försämring på detta område förekommit; härvidlag torde inhemska behov, sammanhängande med försvarsberedskapen, ha spelat in. De senaste månadernas förvärrade avspärrningsläge har hittills haft verkningar främst inom pappersindustrien. — På avspärrningens konto — brist på motorbränslen och minskade importaffärer — är också att föra den starka sysselsättningsminskningen, som förekommit inom transportverksamheten och handeln.

Såsom inledningsvis framhölls finns det anledning att befara, att verkningarna på produktion och arbetsmarknad av handelsavspärrningen i fortsättningen komma att sprida sig i allt vidare cirklar. De kommande månadernas arbetsmarknadsproblem torde — om icke en radikal förändring av det utrikespolitiska läget inträffar — komma att i växande grad bestämmas härav.

Arbetsmarknaden under maj 1940.

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden under maj månad har skärpt de motsättningar mellan bristområden och överskottsområden, som utmärkt läget sedan föregående höst. Å ena sidan har sålunda en alltmera markerad brist på arbetskraft framträtt inom vissa områden, närmast jord- och skogsbruket men även vissa industrigrenar, medan å andra sidan av de rådande krisförhållandena betingade driftsinskränkningar framkallat ökad arbetslöshet.

Vid studiet av de statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, bör man erinra sig, att de ökade militärinkallelserna och vissa andra beredskapsåtgärder i hög grad inverkat på arbetsmarknadens gestaltning. De i jämförelse med föregående månad gynnsammare siffror, som framgå av uppgifterna rörande arbetsförmedlingsverksamheten och antalet hjälpsökande arbetslösa, böra sålunda ses mot bakgrunden av nämnda förhållanden. Antalet ansökningar om arbete sjönk sedan föregående månad med inemot 15 % (tab. 1—4). Då antalet lediga platser endast minskades med något över 1 %, nedgick *antalet ansökningar på 100 lediga platser* från 132 i april till 114 i maj. Inom grupperna jordbruk och skogshushållning framträdde bristen på arbetskraft ännu mera markant än föregående månad; relationstalet för dessa yrkesgrupper var 34 mot 49 föregående månad. Antalet till arbetsmarknadskommissionen rap-

porterade *hjälpsökande arbetslösa* (tab. 10—11) utgjorde vid maj månads utgång 6 404 mot 8 832 föregående månad och 15 310 vid maj månads utgång föregående år. — Det är klart, vilket nyss antyddes, att dessa uppgifter icke kunna tolkas såsom en förbättring av arbetsmarknadsläget på samma sätt som under normala förhållanden; väsentligen ge de uttryck för verkningarna av inkallelserna och andra med försvarsberedskapen sammanhängande förhållanden.

De senast tillgängliga uppgifterna om *arbetslösheten inom fackförbunden* (tab. 8—9) avse månadsskiftet april/maj, då 10·8 % av de rapporterade förbundens (utom skogs- och flottningsarbetareförbundet) medlemmar voro arbetslösa. Motsvarande procenttal en månad tidigare var 15·8. Lägesförbättringen berör samtliga förbund utom bokbindareförbundet och pappersindustriarbetareförbundet, som uppvisade ökad arbetslöshet. Till icke obetydlig del torde dock förbättringen bero på tillfälliga arbeten, särskilt skyddsrumsbyggen, vilka starkt forcerades under april och början av maj. Jämföres månadsskiftet april/maj 1940 med samma tidpunkt föregående år, finner man, att oaktat de relaterade förhållanden, som i år verkat nedpressande på arbetslöshetssiffrorna, var arbetslöshetsprocenten inom flertalet fackförbund högre i år än i fjol. Särskilt gäller detta byggnadsfacken. För samtliga förbund var arbetslöshetsprocenten april/maj 1939 9·0.

Enligt uppgifter från arbetsgivarna (*sysselsättningsstatistiken*, tab. 5—7) var antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel m. m. 0·9 % mindre i slutet av maj 1940 än en månad tidigare. Minskningen gällde både manliga och kvinnliga arbetare. För enbart den egentliga industrin minskades arbetarantalet med 1·6 %. Beträffande den övriga personalen visar såväl indextalet för samtliga näringsgrenar som indextalet för den egentliga industrin en obetydlig minskning (0·5 resp. 0·7 %).

Studerar man förändringarna i sysselsättningen inom olika näringsgrenar, finner man i första hand, att verkningarna av exportspärren nu börjar göra sig i starkare grad gällande. Samtliga till pappers- och grafisk industri hörande grupper visa sålunda betydligt minskad sysselsättning. Driften vid tändsticksfabrikerna nedlades helt i slutet av maj. Indextalet för denna grupp visar en minskning med endast 19·3 % beroende på att uppgifterna gällde en av dagarna kort före driftsinställelsen.

Inom vissa andra näringsgrenar har sysselsättningen minskat till följd av försvårad råvaruimport. Detta gäller framför allt grupperna annan livsmedelsindustri (främst margarinfabriker), trikåfabriker, färg-, olje- o. parfymfabriker samt i viss grad även gruppen handel och varulager.

Inom de industrier, som framför andra äro av betydelse för försvarshushållningen, såsom mekaniska verkstäder, textilfabriker och skofabriker är sysselsättningen fortfarande synnerligen god och arbetareantalet i stort sett oförändrat sedan föregående månad.

Inom gruppen jord- och stenindustri noteras en säsongmässig förbättring i sysselsättningen. Denna förbättring var starkast för torvindustri och tegelbruk, men även indextalen för stenbrott och stenhuggerier visa större antal

sysselsatta arbetare än i slutet av april, trots ytterligare minskad sysselsättning inom gatstensindustrin. Det bör emellertid i detta sammanhang erinras om att byggnadsämnesindustrins (tegelbruk, cementfabriker, kalkbruk o. d.) sysselsättning oavbrutet sjunkit under hösten och vintern och hittills endast obetydligt förbättrats under våren 1940. Sysselsättningen inom hithörande branscher är därför trots den nu observerade förbättringen mycket sämre än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Arbetarantalet vid porslins-, kakel- och lergodsfabriker samt glasbruk sjönk under maj liksom under april.

Icke heller den säsongmässiga ökningen i arbetarantalet vid sågverken kompenserar den starka nedgången föregående vinter, och arbetarantalet är lägre än motsvarande tid föregående år. Indextalet för snickeri- och möbelfabriker utvisar en fortsatt nedgång i sysselsättningen.

Inom övriga näringsgrenar utvisa undergrupperna inom livsmedelsindustrin i stort sett oförändrad eller något ökad sysselsättning. För gruppen byggnadsverksamhet var indextalet oförändrat; det sedvanliga säsonguppsvinget inom denna näringsgren har sålunda icke kommit till stånd.

Arbetsmarknadsstatistiken lämnar med undantag av fackförbundsstatistiken även möjlighet att följa utvecklingen inom olika geografiska områden. Indextalet för sysselsättningen inom industri, handel m. m. för maj 1940 med april 1940 som bas företer inom olika län med undantag för Gotlands, Västernorrlands och Norrbottens län inga större avvikelser från indextalet för hela riket (tab. 6). På Gotland skedde sålunda en betydlig säsongmässig ökning av antalet arbetare inom kalkindustrin, och i Västernorrlands och Norrbottens län förekom en säsongmässig ökning av antalet sysselsatta arbetare inom sågverksindustrin.

Vid samtliga arbetsförmedlingsanstalter med undantag av anstalterna i Stockholms stad, Jönköpings och Kronobergs län samt Göteborgs stad var antalet ansökningar på 100 lediga platser lägre under maj än under april. Särskilt inom Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län hade relationstalet starkt förbättrats (tab. 1). Från föregående månad minskades antalet hjälpsökande arbetslösa i städerna med 15·7 % och i landskommunerna med 49·1 % (tab. 10).

En redogörelse för utvecklingen inom olika yrkesområden grundad huvudsakligen på *uppgifter från arbetsförmedlingsanstalterna* lämnas i det följande.

Trots de svårigheter, som särskilt i början av månaden yppade sig inom *jordbruket* att tillgodose behovet av arbetskraft för det försenade vårbruket, lyckades man på de flesta orter, tack vare en gynnsam väderlek, bedriva och slutföra arbetet utan avbrott. Till ett gott resultat medverkade i hög grad de utökade permitteringarna från militärtjänst, förlängd arbetstid och den ömsesidiga hjälpen inom arbetsblocken. Norska flyktingar i olika delar av landet ha utgjort ett värdefullt tillskott inom såväl jordbruk som skogshantering. De farhågor man haft, att betskötseln ej skulle lyckas erhålla tillräcklig arbetskraft, ha så småningom skingrats, och behovet torde för närvarande vara helt tillgodosett. De träffade åtgärderna ha emellertid haft större omfattning än någon gång tidigare. Från Bohuslän meddelas, att ett antal ynglingar från

fiskerisamhällena placerats i jordbruksarbete, dock mest inom angränsande län, där avlöningsförhållandena varit gynnsammare än i det egna länet. I övrigt har överflyttning liksom tidigare skett från andra yrkesområden och olika län emellan.

Inom *skogsbruket* är efterfrågan på arbetskraft lika framträdande som förut, och vedhuggningen forceras med all kraft, för att avverkningarna programenligt skola kunna fullföljas. Från byggnadsfacken och även från andra yrkesområden har man i likhet med förut kunnat överföra ledigbliven arbetskraft till skogsarbete.

Sedan rekryteringen av frivillig luftbevakningspersonal fått ökad fart, ha till militärtjänst inkallade landstormsmän permitterats för att deltaga i jordbruks- och skogsarbete.

Sysselsättningsmöjligheterna inom *industrin* äro alltjämt synnerligen goda för skickliga yrkesarbetare av skilda slag. Under månadens senare del har man kunnat konstatera en betydligt ökad efterfrågan på gruvarbetare. Inom metall- och maskinindustrin rådde fortfarande brist på fackarbetare, såsom svetsare, verktygsarbetare, filare och maskinarbetare. Från vissa håll meddelas, att en stor del ungdomar kunnat utplaceras för utförande av olika slags tempoarbeten. Vid de gjuterier, som tillverka handelsgods, synes viss försämring ha inträtt, och stagnationen vid skeppsvarven på grund av den minskade sjöfarten har medfört permitteringar i viss utsträckning. Stenarbetare ha lösgjorts från den egna industrin och delvis beretts sysselsättning i annan verksamhet. Inom torvindustrin har brist på lämplig arbetskraft förelegat, delvis till följd av lokala inkvarteringssvårigheter. Kännetecknande för trävaruindustrin är fortfarande otillräcklig sysselsättning för maskin- och möbelsnickare, under det att vissa sågverk — trots exportspärren — kunnat bereda ökad sysselsättning. På grund av de rådande exportsvårigheterna för massatillverkningen ha arbetare inom detta fack i stor utsträckning permitterats. Sedan driften nedlagts vid samtliga tändsticksfabriker, ha härigenom permitterade måst söka annat arbete och, enligt vad som meddelats, delvis även lyckats erhålla dylikt. Inom byggnadsindustrin föreligga alltjämt höga arbetslöshetssiffror för murare och målare, medan snickare och grovarbetare ännu i stor utsträckning ha arbete vid skyddsrumsanläggningar. Inom livsmedelsindustrin konstateras brist på bl. a. charkuterister och bageriarbetare, medan arbetstillfällena för arbetare vid margarin- och oljefabrikation reducerats. Inom textilindustrin är behovet av vävare och väverskor nu liksom tidigare svårt att fylla; utsikterna till nyanställning för lärlingar äro goda. Från Örebro meddelas, att skofabriksarbetarna i det stora hela äro väl sysselsatta men att korttidsarbete förekommit vid en del fabriker, vilkas produktion huvudsakligen inriktats på finare skodon.

De tryckta förhållandena för utrikeshandeln avspegla sig i försvagad livaktighet inom *sjöfarten*. Då atlant- och nordsjöfarten är stoppad och kust- och östersjöfarten endast kan upprätthållas i mindre omfattning, ha beställningar av personal avsevärt minskats sedan föregående månad. Det försämrade läget kommer också till synes i rapporterna från sjömanshusen. Dessa redovisade

sammanlagt endast 2 391 påmönstringar och 2 624 avmönstringar mot 4 449 påmönstringar och 3 666 avmönstringar föregående månad. Motsvarande siffror för maj 1939 voro 5 279 och 4 004.

Helt naturligt har även inom *handel och samfärdsel* läget kommit att försämras på grund av svårigheterna att med nuvarande avspärrning få in varor utifrån, och arbetslöshet har inställt sig. Bland de permitterade märkas i icke ringa grad äldre personer med god rutin och branschkännedom, vilka det nu är mycket svårt att omplacera i annan bransch eller annat företag. Efter bensinrestriktionernas införande har en påtaglig försämring förmärkts icke blott för chaufförer och bilmekaniker utan även för viss kontors- och affärspersonal. Inom restaurangfacket är läget i det närmaste oförändrat.

Vad *sjukvård och hygien* beträffar, rådde brist på sjukvårdsbiträden och examinerade barnsköterskor, varjämte tillgången på manlig och kvinnlig arbetskraft inom frisöryrket var knapp.

Det *husliga arbetsområdet* uppvisade ökad efterfrågan på kokerskor och husor, bl. a. för kolonier och sommarpensionat, men i övrigt en viss avmattning. Underskott förelåg alltjämt på kvalificerade ensamjungfrur.

Den i det föregående påpekade skärpningen i motsättningarna mellan olika områden på arbetsmarknaden ha givetvis ställt större krav på arbetsförmedlingarna än tidigare att medverka till en snabb omplacering av arbetskraft för att i görligaste mån utfylla brist å ett ställe med överskott från ett annat. Resultaten av strävandena i denna riktning ha under månaden varit synnerligen goda, vilket bl. a. framgår därav, att de i interlokal väg förmedlade platserna nästan gått upp till det dubbla mot under april.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1940.

Redogörelse för kommissionens verksamhet kommer fr. o. m. maj 1940 att månatligen publiceras i Sociala Meddelanden. Denna redogörelse, som givetvis kommer att omspänna kommissionens olika verksamhetsområden, kommer sålunda även att utgöra en fortsättning på arbetslöshetskommissionens förut utgivna månadsöversikter.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj 1940 ombildades den förutvarande rådgivande arbetsmarknadskommissionen till en kommission med administrativa befogenheter i statliga arbetsmarknads- och arbetslöshetsfrågor med uppgift bl. a. att vara riksarbetsstyrelse enligt lagen om tjänsteplikt.[1] Arbetsmarknadskommissionen upptog därvid i sig den hittillsvarande arbetslöshetskommissionens arbetsuppgifter, varjämte socialstyrelsens befogenheter såsom chefsmyndighet över den offentliga arbetsförmedlingen överflyttades på den nya kommissionen. Slutligen förordnades kommissionen vara tillsynsmyndighet i frågor om krigsfamiljebidragsverksamheten.

De av landsting och vissa städer inrättade offentliga arbetsförmedlingsanstalterna ha i samband härmed ställts under ledning av särskilda av Kungl. Maj:t utsedda länsarbetsnämnder och därigenom tagits i anspråk för den statliga verksamheten för arbetsmarknadens reglering, vilken det åligger arbetsmarknadskommissionen att handha. Sedan ledamöter och direktörer i länsarbetsnämnderna blivit utsedda, sammankallade kommissionen nämndernas ordförande, vice ordförande och direktörer till överläggning i Stockholm den 24 och 25 maj rörande länsarbetsnämndernas arbetsuppgifter och arbetsförmedlingsverksamhetens organisation.

Arbetsförmedlingsverksamheten. De arbetsmarknadsproblem, som uppkommit efter krigsutbrottet och som framför allt nödvändiggöra omflyttning av arbetskraft, ha ställt starkt ökade krav på den offentliga arbetsförmedlingen. Dess faktiska om ej formella förstatligande i och med omorganisationen av arbetsmarknadskommissionen är ett uttryck härför. Som ett led i strävandena att tillgodose de ökade kraven på en effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen har kommissionen vidtagit personalförstärkningar vid en del arbetsförmedlingar, utökat deras lokalutrymmen och utvidgat inspektionsverksamheten.

I syfte att stimulera överflyttning av arbetskraft från områden med överskott på arbetskraft till yrken med brist, har kommissionen inlett samarbete med fackliga organisationer för erhållande av deras medverkan till en upplysningsverksamhet om de för den svenska arbetsmarknaden aktuella anpassningsåtgärderna. Detta har bl. a. resulterat i att kommissionen upp-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 303.

dragit åt ett par av sina tjänstemän att tillsammans med representanter för vissa fackförbund på olika platser bedriva upplysningsverksamhet bland förbundens medlemmar.

Utöver dessa allmänna åtgärder med syfte att förbättra arbetsförmedlingens kapacitet och befordra omflyttningen av arbetskraft har kommissionen vidtagit en rad åtgärder betingade av de aktuella förhållandena på särskilda områden inom arbetsmarknaden. I främsta rummet har det härvid gällt att tillgodose behovet av arbetskraft inom jordbruk och skogshantering. Svårigheterna att anskaffa den för *betskötseln* erforderliga arbetskraften har kommissionen liksom tidigare socialstyrelsen försökt bemästra genom att befrämja en överflyttning av arbetskraft till betdistrikten. För att i möjligaste mån säkerställa tillgången på arbetskraft inom *skogsbruket* har kommissionen sökt underlätta för icke yrkeskunniga arbetare att antaga skogsarbete genom att till dem utlåna erforderliga verktyg. Genom arbetsförmedlingarnas försorg ha civila och militära *norska flyktingar* erhållit arbete såväl vid jordbruket som med vedavverkning. Kommissionen har vidare i samråd med representanter för skolor och kvinnoföreningarnas beredskapskommittéer utarbetat anvisningar för ett mera systematiskt utnyttjande i olika avseenden av *skolungdomens arbetskraft* i sommar, framför allt för den frivilliga luftbevakningstjänsten och jordbruket.

I detta sammanhang kan nämnas, att statens arbetsmarknadskommission och statens livsmedelskommission i samråd med överbefälhavaren över rikets försvarskrafter vidtagit vissa organisatoriska förberedelser, avseende att, om läget så tillåter, möjliggöra snabb *befrielse från värnpliktstjänstgöring av jordbrukspersonal* för skördearbete. Såsom ett led häri ha i samarbete mellan arbetsmarknads- och kristidsorgan upprättats nominativa förteckningar över samtliga värnpliktiga jordbrukare och jordbruksarbetare, fördelade på olika kategorier med hänsyn till angelägenheten av att vederbörande permitteras. Vilken eller vilka kategorier som vid varje tillfälle kunna permitteras, avgöres med hänsyn till rådande utrikespolitiska och militära situation.

Genom avspärrningen och minfaran har västkustfisket måst kraftigt inskränkas. För avhjälpande av den härigenom uppkomna arbetslösheten har kommissionen övervägt åtgärder för *överflyttning av fiskare* till ostkusten för att där ersätta till militärtjänst inkallade fiskare.

Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna tillsattes under månaden 29 878 manliga och 18 633 kvinnliga platser. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper belyses i tab. 1—4 i tabellavdelningen.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Det må här erinras om att sedan arbetslöshetskommissionens redogörelse för hjälpverksamheten under år 1939 avgavs den 26 februari 1940, tvenne för hjälpverksamheten betydelsefulla beslut fattats. Sålunda har i anslutning till det inom vissa näringsgrenar inträdda förhöjda löneläget verkställts en lönerevision, innebärande att samtliga reservarbetslöner höjts med 40 öre fr. o. m. den 1 mars. Vidare ha de avsevärt för-

sämrade sysselsättningsmöjligheterna inom byggnadsindustrin föranlett kommissionen att med verkan fr. o. m. den 22 april upphäva den avstängning av byggnadsarbetare från statlig arbetslöshetshjälp, som tillämpats sedan lång tid.

Hela antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa vid maj månads utgång utgjorde 6 404, varav 3 935 (61·4 %) åtnjöto hjälp från stat och kommun. Av dessa senare voro 2 287 (58·1 %) hjälpta med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under maj månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid maj månads utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden april 1939—maj 1940 lämnas i tab. 12 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Vid månadens utgång bedrev kommissionen 37 statliga reservarbetsföretag (utom arkivarbeten). Sedan föregående månad hade 1 arbete återupptagits och 4 arbeten nedlagts. Enligt styrkebeskeden uppgick arbetsstyrkan till sammanlagt 824 man, varav 375 voro reservarbetare och 449 specialarbetare. Vid 35 statliga arkivarbetsplatser sysselsattes 127 arbetslösa kontorister. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 6 städer, 9 landskommuner och 1 vägdistrikt. Till dessa arbeten voro hänvisade 196 arbetslösa antingen familjeförsörjare eller ungkarlar över 50 år.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i de tre största städerna samt i 4 kommuner i Göteborgs och Bohus län, 4 kommuner i Västernorrlands län och 3 kommuner i andra län till sammanlagt 1 279 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 1 067 (83·4 %) voro försörjningspliktiga. Dagunderstöd beviljades företrädesvis äldre familjeförsörjare och endast sådana arbetslösa, som icke kunnat placeras i den öppna arbetsmarknaden. För maj månad hade 12 kommuner, varav 5 städer, beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpverksamhet med bidrag av statsmedel.

Ungdomshjälp. Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under maj månad endast i form av beredskapskurser, för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna vid dessa voro 202 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden av kommissionen vid Vännäs yrkesskola samt med bidrag av statsmedel av Göteborgs stad. Antalet arbetselever uppgick till 65. Vid kommissionens ungdomsreservarbete vid Pengsjöby, där arbetet består i anläggandet av ett antal småbruk, voro 13 arbetslösa sysselsatta.

Beredskapsarbeten. Enligt statsmakternas beslut skall vid statliga och kommunala beredskapsarbeten i största möjliga utsträckning sysselsättas hos arbetslöshetskommittéer hjälpsökande arbetslösa, företrädesvis familjeförsörjare. Fördelningen av tillgängliga platser på de kommuner, som kunna komma i fråga, verkställes av kommissionen, som i fråga om på senare tid beviljade arbeten äger lämna föreskrifter beträffande uttagning av arbetskraft till företagen samt rörande sysselsättningen vid dessa. Vid månadens utgång voro

vid beredskapsarbeten sysselsatta 1 472 av arbetslöshetskommittéer anvisade arbetslösa, av vilka 926 voro sysselsatta vid statliga och 546 vid kommunala arbeten. I och med anställningen vid beredskapsarbetet avföras dessa personer ur hjälpsökanderegistret och ingå sålunda ej i antalet hjälpsökande arbetslösa.

Arbeten i öppna marknaden. Under månaden bedrev kommissionen även arbeten, där arbetare, som icke äro anmälda som hjälpsökande arbetslösa, anställas och avlönas enligt öppna marknadens villkor. Hela antalet vid dylika arbeten sysselsatta uppgick till 926 mot 781 föregående månad.

Krigsfamiljebidragsärenden. Kommissionen har under maj månad dels utfärdat promemorier och anvisningar, dels tillställt militära myndigheter och familjebidragsnämnder formulär m. m. för sökande av familjebidrag av olika slag, som kunna utgå enligt krigsfamiljebidragsförordningen (SFS. 1940: 223 med tillämpningskungörelser nr 322 o. 323), vilken fr. o. m. den 15 maj 1940 skall i sin helhet äga tillämpning.

Utbildningsärenden. Som ett led i strävandena att underlätta arbetskraftens överflyttning från överskottsområden till bristområden har även en viss omskolningsverksamhet planerats och igångsatts. Då framför allt inom verkstadsindustrin brist på yrkeskunniga arbetare gjort sig gällande, har verksamheten i första hand inriktats på omskolning och utbildning av tempoarbetare för denna industri. *Beredskapskurser* ha under maj månad påbörjats med bidrag av statsmedel i Stockholms stad. Statsbidrag har dessutom beviljats till kurser, som beräknas kunna påbörjas under juni månad i följande orter, nämligen Uppsala, Eskilstuna, Lysekil, Mölndal, Uddevalla, Lilla Edet, Trollhättan, Vänersborg, Arvika, Köja, Sandö, Sundsvall, Malmberget och Piteå.

Till eleverna vid kurserna skall utgå timlön med efter dyrort graderat belopp, t. ex. å A-ort 17, 25, 35 öre och å I-ort 20, 30, 40 öre vid en ålder av resp. 16—19 år, 20—24 år samt 25 år och däröver. Därjämte kan elev komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp (dagunderstöd och ev. hyresbidrag).

Beredskapskurser voro vid maj månads utgång anordnade dels vid Stockholms stads arbetslöshetskommittés verkstadsskolor, dels vid Stockholms stads skolor för yrkesundervisning. Vid den förstnämnda skolan undervisades vid 8 avdelningar för mekaniker, 2 avdelningar för smeder och 2 avdelningar för gassvetsare sammanlagt 151 elever och vid sistnämnda skola vid 9 avdelningar för mekaniker, 4 avdelningar för elektromekaniker, 5 avdelningar för finmekaniker, 1 avdelning för smeder och 1 avdelning för svetsare sammanlagt 205 elever.

Därjämte påbörjades den 10 maj 1940 vid Stockholms stads skolor för yrkesundervisning en av arbetsmarknadskommissionen i samarbete med skolöverstyrelsen anordnad 4-veckors kurs för *utbildning av lärare* vid beredskapskurser å annan ort än Stockholm. Bland 176 sökande ha 27 uttagits till kursdeltagare.

Vidare har vid samma skolor anordnats en 8-veckors lärarkurs för ett 30-tal nyanställda lärare vid beredskapskurserna i Stockholm. Till nämnda anställning och lärarkurs hade anmält sig över 250 sökande.

Understöd till f. d. tobaksarbetare. Jämlikt kungl. kungörelse den 7 juli 1921 (nr 409) har kommissionen att under vissa förutsättningar utbetala understöd åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer. Under månaden har dylikt understöd utgått till 222 f. d. tobaksarbetare.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

De hjälpsökande arbetslösas åldersfördelning den 18 maj 1940.

Statens arbetsmarknadskommission har från de kommuner, som stå i rapportförbindelse med kommissionen, inhämtat uppgifter om de hjälpsökande arbetslösas åldersfördelning den 18 maj 1940. Hela antalet i undersökningen ingående arbetslösa fördelade sig vid nämnda tidpunkt på åldersgrupper sålunda:

Åldersgrupper	Antal	%	Åldersgrupper	Antal	%
16—17	21	0·3	41—45	800	11·7
18—20	110	1·6	46—50	806	11·7
21—25	262	3·8	51—55	898	13·1
26—30	559	8·1	56—60	894	13·0
31—35	757	11·0	61—66	896	13·1
36—40	780	11·4	67—ω	84	1·2
			Summa	**6 867**	**100·0**

En jämförelse med åldersundersökningarna den $^{31}/_{8}$ 1937 och $^{30}/_{11}$ 1939 giver följande resultat:

Datum för undersökningen	Procentuella antalet arbetslösa i åldern över		
	40 år	50 år	60 år
$^{31}/_{8}$ 1937	53·0	32·5	10·5
$^{30}/_{11}$ 1939	46·5	26·3	8·0
$^{18}/_{5}$ 1940	63·8	40·4	14·3

Den för ett restklientel typiska anhopningen av arbetslösa i äldre åldersgrupper, som konstaterades även vid 1937 års undersökning, har genom militärinkallelserna ytterligare accentuerats den $^{18}/_{5}$ 1940. Den något gynnsammare åldersfördelningen den $^{30}/_{11}$ 1939 torde sammanhänga med att klientelet

under senhösten till en del utgöres av säsongarbetslösa. Vid de båda tidigare undersökningarna var klientelet i städerna — och framför allt i storstäderna — betydligt äldre än i landskommunerna. Den $^{18}/_{5}$ 1940 förefanns däremot inga större skillnader i åldersfördelningen mellan städer och landsbygd.

De hjälpsökandes inom olika åldersgrupper procentuella fördelning på hjälpformer den $^{18}/_{5}$ 1940 framgår av följande sammanställning:

Åldersgrupper	statligt reserv-arbete	statskommunalt reserv-arbete	kommunalt reserv-arbete	dag-understöd	kommunalt understöd	ungdomshjälp m. m.	Ohjälpta	Summa
16—25	5·3	—	3·4	0·5	25·7	22·9	37·2	100·0
26—40	7·0	1·2	13·4	15·1	24·4	3·0	35·9	100·0
41—50	10·0	2·4	14·6	21·8	15·1	4·6	31·5	100·0
51—60	12·3	3·3	13·0	29·5	12·9	0·1	28·9	100·0
61—ω	7·8	4·8	12·5	31·9	13·3	—	29·7	100·0
Summa	9·1	2·5	13·2	22·0	17·7	3·3	32·2	100·0

Uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft.

I syfte att erhålla snabbare och mera påtagliga uppgifter om rörelserna på arbetsmarknaden har arbetsmarknadskommissionen föreskrivit viss uppgiftsskyldighet för arbetsgivare angående anställningar och entlediganden efter den 15 juni 1940. Denna skyldighet har ålagts med stöd av Kungl. kungörelse den 10 maj 1940 (nr 330) angående uppgifter om anställande av löntagare och upphörande av anställning.

Uppgift skall lämnas, då under en halv kalendermånad antalet hos en arbetsgivare eller självständig företagsenhet anställda eller ock antalet entledigade arbetstagare uppgår till minst 3. För arbetsgivare resp. företagsenheter med i regel minst 100 anställda har dock ifrågavarande gräns satts till 10 arbetstagare. Uppgifterna skola icke upptaga tillfälliga förändringar, till vilka räknas permitteringar och anställningar för kortare tid än en månad. Avbrott för militärtjänstgöring skola icke i något fall anmälas.

Jordbruk, trädgårdsskötsel, skogsbruk, sjöfart, lastnings- och lossningsarbete samt husligt arbete äro undantagna från uppgiftsskyldigheten.

Uppgifterna insamlas genom den offentliga arbetsförmedlingens organ och utnyttjas först för dennas lokala verksamhet för att därefter sammanställas hos arbetsmarknadskommissionen. Blanketter och anvisningar för redovisningen tillhandahållas av arbetsförmedlingens samtliga kontor och ombud.

I samband med infordrandet av dessa uppgifter har arbetsmarknadskommissionen riktat en uppmaning till alla arbetsgivare att till arbetsförmedlingen genast anmäla uppkommande behov av arbetskraft samt att om möjligt i förväg giva arbetsförmedlingen meddelande om förestående avskedanden eller anställningar av större omfattning.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under maj 1940.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	7 835	3 449	2 890	6 338	6 272	4 318	14 173	9 721	7 208	146
Stockholms län . .	1 708	1 845	1 232	1 240	1 985	1 084	2 948	3 830	2 316	77
Uppsala län . . .	915	1 523	592	801	788	437	1 716	2 311	1 029	74
Södermanlands län	840	750	470	437	406	271	1 277	1 156	741	110
Östergötlands län .	1 772	2 840	1 508	971	1 100	707	2 743	3 940	2 215	70
Norrköping	1 014	973	593	367	195	121	1 381	1 168	714	118
Jönköpings län . .	2 057	1 178	787	967	653	383	3 024	1 831	1 170	165
Kronobergs län . .	1 257	430	268	302	317	156	1 559	747	424	209
Norra Kalmar län .	860	666	418	167	128	85	1 027	794	503	129
Södra Kalmar län .	1 584	1 248	773	520	528	351	2 104	1 776	1 124	118
Gotlands län . . .	156	546	211	130	292	103	286	838	314	34
Blekinge län . . .	1 898	1 977	1 345	866	922	625	2 764	2 899	1 970	95
Kristianstads län .	1 846	1 769	1 101	916	1 033	624	2 762	2 802	1 725	99
Malmöh. l.: Malmö	2 763	1 105	1 026	2 467	1 321	1 084	5 230	2 426	2 110	216
Hälsingborg . .	893	488	417	550	342	335	1 443	830	752	174
Länet i övrigt .	2 185	2 986	2 044	1 345	1 330	994	3 530	4 316	3 038	82
Hallands län . . .	613	482	333	407	381	246	1 020	863	579	118
Göteborgs stad . .	7 526	2 111	1 808	3 456	2 381	1 734	10 982	4 492	3 542	244
Göteb. o. Boh. län	1 681	992	614	508	444	302	2 189	1 436	916	152
Älvsborgs län . .	1 505	1 840	826	899	860	484	2 404	2 700	1 310	89
Skaraborgs län . .	1 353	1 724	1 126	640	743	490	1 993	2 467	1 616	81
Värmlands län . .	1 727	3 085	895	691	1 008	488	2 418	4 093	1 383	59
Örebro län	1 368	1 728	850	1 357	885	538	2 725	2 613	1 388	104
Västmanlands län .	823	1 697	630	645	728	413	1 468	2 425	1 043	61
Kopparbergs län .	2 538	3 308	2 175	683	827	439	3 221	4 135	2 614	78
Gävleborgs län . .	1 757	1 913	930	768	533	315	2 525	2 446	1 245	103
Västernorrlands län	3 937	2 484	1 584	907	672	494	4 844	3 156	2 078	153
Jämtlands län . .	1 738	1 538	895	642	710	406	2 380	2 248	1 301	106
Västerbottens län .	1 316	1 121	751	575	674	357	1 891	1 795	1 108	105
Norrbottens län . .	1 475	2 267	786	390	399	249	1 865	2 666	1 035	70
Summa maj 1940	**58 940**	**50 063**	**29 878**	**30 952**	**28 857**	**18 633**	**89 892**	**78 920**	**48 511**	**114**
» april 1940	73 664	49 802	36 245	31 805	30 184	18 821	105 469	79 986	55 066	132
» maj 1939	55 520	30 098	23 695	21 204	30 915	17 214	76 724	61 013	40 909	126
» » 1938	48 671	20 642	15 890	20 360	26 669	13 735	69 031	47 311	29 625	146
» » 1937	47 883	22 844	16 461	17 061	24 713	12 647	64 944	47 557	29 108	137

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 178 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till reservarbete och arbetsläger.

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 5 077 platser, varav 4 223 manliga och 854 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 3 068 (2 577 manliga och 491 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under maj 1940.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	9 868	29 091	12 306	1 140	3 474	1 913	10 721	11 008	32 565	14 219
Jordbruk	6 326	13 066	7 556	1 131	3 446	1 885	7 208	7 457	16 512	9 441
Skogshushållning . .	3 542	16 025	4 750	9	28	28	3 513	3 551	16 053	4 778
Industri o. hantverk .	28 152	9 560	7 650	5 523	1 540	1 102	32 066	33 675	11 100	8 752
Malmbrytning . . .	116	239	134	—	—	—	108	116	239	134
Metall- o. maskinind.	4 433	2 457	1 464	182	95	79	4 472	4 615	2 552	1 543
Jord- och stenind. .	1 841	755	507	65	22	5	1 846	1 906	777	512
Trävaruindustri . .	6 443	1 001	885	84	12	11	6 257	6 527	1 013	896
Pappers- o. graf. ind.	1 441	83	67	214	53	39	1 591	1 655	136	106
Livsmedelsindustri .	1 095	665	567	631	417	261	1 483	1 726	1 082	828
Textil- o. bekl.-ind.	660	235	175	3 075	720	503	3 610	3 735	955	678
Läder- o. gummiind.	1 275	299	226	1 025	109	101	2 221	2 300	408	327
Kemisk-teknisk ind. .	271	74	65	238	109	102	487	509	183	167
Byggnadsverksamh. .	10 363	3 686	3 500	9	3	1	9 784	10 372	3 689	3 501
Kraft- o. värmeprod.	214	66	60	—	—	—	207	214	66	60
Sjöfart och fiske . .	4 972	1 841	1 760	326	165	153	5 042	5 298	2 006	1 913
Handel o. samfärdsel	9 234	6 584	5 319	9 151	7 839	5 545	16 930	18 385	14 423	10 864
Kontorsarbete . . .	883	287	159	1 107	333	281	1 947	1 990	620	440
Affärs- o. lagerarb. .	2 581	604	498	1 344	517	379	3 753	3 925	1 121	877
Landtransport . . .	3 397	3 414	2 597	219	442	235	3 150	3 616	3 856	2 832
Hotell- o. rest.-rör. .	566	257	190	3 838	4 089	2 890	3 761	4 404	4 346	3 080
Litter. o. konstn. arb.	380	61	54	87	12	10	458	467	73	64
Förvaltn. o. underv. .	1 269	1 755	1 698	1 365	966	946	2 599	2 634	2 721	2 644
Sjukvård o. hygien .	158	206	123	1 191	1 480	804	1 262	1 349	1 686	927
Husligt arbete . . .	103	73	56	13 373	15 837	9 918	9 500	13 476	15 910	9 974
Diversearbete	5 172	2 914	2 787	25	2	2	4 481	5 197	2 916	2 789
Ungdom ut. särsk. utb.	1 439	—	—	1 414	—	—	2 823	2 853	—	—
Summa	**58 940**	**50 063**	**29 878**	**30 952**	**28 857**	**18 633**	**81 563**	**89 892**	**78 920**	**48 511**
Därav under 18 år	2 875	2 909	1 645	3 241	2 446	1 678	6 012	6 116	5 355	3 323

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under april och maj 1940 samt under maj 1939.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Maj 1940	April 1940	Maj 1939	Maj 1940	April 1940	Maj 1939	Maj 1940	April 1940	Maj 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	34	49	120	33	49	20	34	49	102	42	55	44
Jordbruk	48	60	65	33	49	20	45	58	55	58	55	57
Skogshushållning . .	22	33	390	·	·	·	22	33	390	30	100	30
Industri o. hantverk .	294	377	287	359	280	175	303	361	268	80	72	79
Sjöfart och fiske . .	270	213	139	198	261	120	264	214	138	96	93	95
Handel o. samfärdsel	140	122	110	117	112	62	127	122	83	81	71	75
Husligt arbete . . .	·	93	·	84	83	65	85	83	65	·	63	63
Diversearbete	177	78	356	·	·	·	178	79	355	96	·	96
Summa	**118**	**148**	**184**	**107**	**105**	**69**	**114**	**132**	**126**	**60**	**65**	**61**
Därav under 18 år	99	97	97	133	122	73	114	109	85	57	69	62

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskinindustri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	**6 326**	**13 066**	**7 556**	**3 542**	**16 025**	**4 750**	**4 549**	**2 696**	**1 598**	**7 884**	**1 084**	**952**
2	Stockholms stad . . .	36	77	75	3	1	1	861	451	301	314	57	40
3	Stockholms län	420	905	541	69	302	173	233	55	43	52	27	24
4	Uppsala län	129	533	214	19	548	30	62	30	16	52	29	24
5	Södermanlands län . .	100	276	152	11	130	21	166	74	50	194	25	23
6	Östergötlands län . . .	231	1 134	599	40	748	102	202	278	233	506	72	58
7	Norrköping	89	205	87	8	137	19	52	37	25	85	17	12
8	Jönköpings län	138	317	138	24	222	84	89	38	22	998	110	102
9	Kronobergs län	442	135	75	12	117	61	59	12	8	330	26	21
10	Kalmar län	269	537	239	139	474	157	67	81	16	1 075	256	248
11	Gotlands län	23	220	61	2	92	2	4	—	—	2	—	—
12	Blekinge län	197	298	157	6	386	36	104	43	15	83	20	15
13	Kristianstads län . . .	716	1 195	692	9	80	7	54	14	7	257	13	8
14	Malmöhus l.: Malmö .	101	274	265	1	—	—	235	117	110	121	6	6
15	Hälsingborg	57	246	203	5	—	—	63	15	14	14	1	—
16	Länet i övrigt . . .	711	2 171	1 321	4	29	21	87	48	34	55	11	11
17	Hallands län	80	280	152	4	22	20	45	5	2	64	1	1
18	Göteborgs stad	144	255	199	6	46	43	834	135	116	639	19	16
19	Göteborgs o. Bohus län .	94	172	85	2	278	42	54	9	7	87	12	6
20	Älvsborgs län	133	276	136	28	373	47	127	551	138	181	51	45
21	Skaraborgs län	208	672	395	27	322	90	114	51	36	185	42	37
22	Värmlands län	222	472	204	208	2 153	274	138	19	8	345	19	14
23	Örebro län	150	427	220	55	768	245	162	124	36	125	43	39
24	Västmanlands län . .	150	371	175	39	877	119	187	234	179	31	11	8
25	Kopparbergs län . . .	691	643	591	1 135	2 163	1 200	96	167	104	96	47	32
26	Gävleborgs län	149	211	108	257	1 238	406	127	28	23	291	47	45
27	Västernorrlands län . .	133	125	66	568	1 678	877	111	13	10	1 313	58	53
28	Jämtlands län	270	312	227	479	892	364	97	13	12	54	28	28
29	Västerbottens län . . .	118	200	108	181	392	152	34	18	8	127	6	6
30	Norrbottens län	125	127	71	201	1 557	157	85	36	25	208	30	30
31	*Kvinnliga avdeln.* .	**1 131**	**3 446**	**1 885**	**9**	**28**	**28**	**182**	**95**	**79**	**298**	**65**	**50**
32	Stockholms stad . . .	111	191	191	—	—	—	85	43	31	80	36	25
33	Stockholms län	34	158	105	—	—	—	14	10	10	3	1	—
34	Uppsala län	10	94	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Södermanlands län . .	16	43	20	1	2	2	14	5	5	8	—	—
36	Östergötlands län . . .	5	136	110	—	—	—	6	27	27	17	—	—
37	Norrköping	2	2	2	—	—	—	—	—	—	5	—	—
38	Jönköpings län	19	99	21	—	—	—	—	5	5	21	—	—
39	Kronobergs län	105	53	13	5	5	5	—	—	—	11	—	—
40	Kalmar län	20	70	22	—	—	—	1	—	—	42	11	11
41	Gotlands län	1	71	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	74	125	60	—	16	16	16	—	—	—	—	—
43	Kristianstads län . . .	147	262	168	—	—	—	—	—	—	1	—	—
44	Malmöhus l.: Malmö .	44	87	78	—	—	—	7	1	—	35	12	12
45	Hälsingborg	5	164	163	—	—	—	9	—	—	7	—	—
46	Länet i övrigt . . .	261	587	527	—	2	2	—	—	—	4	—	—
47	Hallands län	25	48	29	—	—	—	1	1	1	1	—	—
48	Göteborgs stad	13	89	87	—	—	—	21	—	—	26	1	—
49	Göteborgs o. Bohus län .	3	16	7	—	—	—	—	—	—	15	—	—
50	Älvsborgs län	5	11	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—
51	Skaraborgs län	26	122	60	—	—	—	1	—	—	6	—	—
52	Värmlands län	6	135	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Örebro län	9	43	4	—	—	—	2	—	—	5	2	1
54	Västmanlands län . . .	14	91	23	—	1	1	5	3	—	2	2	1
55	Kopparbergs län . . .	21	81	12	—	—	—	—	—	—	3	—	—
56	Gävleborgs län	28	80	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Västernorrlands län . .	20	112	20	—	—	—	—	—	—	3	—	—
58	Jämtlands län	59	229	61	—	—	—	—	—	—	1	—	—
59	Västerbottens län . . .	35	171	26	3	2	2	—	—	—	—	—	—
60	Norrbottens län	13	76	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—

platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
10 363	**3 686**	**3 500**	**5 356**	**2 094**	**1 600**	**4 972**	**1 841**	**1 760**	**2 690**	**2 309**	**2 034**	**6 544**	**4 275**	**3 285**	**5 275**	**2 987**	**2 843**	**1 439**	1
2 133	269	262	758	378	342	581	392	377	688	403	293	1 864	1 260	1 038	462	161	161	135	2
314	137	124	115	43	30	44	13	11	30	8	5	174	146	93	224	209	188	33	3
134	86	75	67	22	19	9	—	—	218	137	114	90	67	35	106	71	65	29	4
131	24	24	53	43	30	22	32	28	15	16	15	49	42	41	85	88	86	14	5
233	153	143	116	103	95	47	33	32	55	65	56	173	123	59	102	131	131	67	6
130	56	44	116	58	35	105	45	41	33	36	28	311	373	294	45	9	8	40	7
113	86	86	217	78	46	12	—	—	211	165	162	105	75	63	133	87	84	17	8
111	21	21	218	69	38	2	—	—	8	20	20	25	19	13	48	11	11	2	9
143	10	8	138	33	29	305	139	134	16	100	93	90	241	225	194	43	42	8	10
25	34	32	9	102	39	44	34	25	—	—	—	14	17	7	33	47	45	—	11
530	449	434	206	64	49	243	148	137	18	39	36	97	144	110	381	386	356	33	12
222	82	70	154	157	114	117	19	14	15	4	3	113	99	88	140	106	98	49	13
839	106	106	244	32	32	217	42	38	129	242	228	417	175	130	372	111	111	87	14
103	12	12	62	17	11	308	83	82	26	9	7	126	93	76	90	12	12	39	15
265	179	165	261	109	77	206	139	139	147	72	69	129	143	125	205	85	82	115	16
89	62	58	114	19	18	89	23	22	17	8	8	43	5	1	64	57	51	4	17
1 326	146	144	439	61	52	1 908	448	448	342	163	134	1 262	528	351	511	310	305	115	18
254	136	135	665	148	137	144	73	70	9	8	7	95	48	27	235	108	98	42	19
304	129	93	317	156	115	23	1	1	33	81	63	163	85	54	171	137	134	25	20
208	173	161	201	99	70	33	20	17	34	69	67	116	96	79	159	180	174	68	21
291	143	141	171	34	24	45	23	20	50	109	107	122	55	47	115	58	56	20	22
254	54	49	315	84	60	9	1	—	23	72	66	147	90	71	93	65	64	35	23
178	58	54	58	20	16	33	2	—	12	5	2	63	44	25	61	75	52	11	24
98	61	51	58	50	42	1	1	1	68	46	42	62	40	27	221	90	85	12	25
209	124	122	91	17	10	115	42	39	39	87	77	169	53	34	267	66	66	43	26
771	349	341	103	19	13	244	66	66	64	78	72	216	37	26	265	61	60	149	27
307	78	78	43	36	20	17	8	7	135	47	44	133	59	50	113	65	65	90	28
351	197	196	25	14	10	21	11	8	241	208	206	57	41	26	106	34	31	55	29
297	272	271	22	29	27	28	3	3	14	12	10	119	77	70	274	124	122	102	30
9	**3**	**1**	**5 034**	**1 377**	**972**	**326**	**165**	**153**	**3 750**	**2 791**	**2 041**	**5 401**	**5 048**	**3 504**	**13 398**	**15 839**	**9 920**	**1 414**	31
—	—	—	513	340	216	222	117	114	927	558	385	1 576	1 258	939	2 672	3 729	2 417	152	32
2	—	—	83	66	41	1	—	—	63	93	34	109	213	99	867	1 444	795	64	33
—	—	—	85	7	3	—	1	—	304	233	197	64	110	56	241	343	168	97	34
3	—	—	41	11	11	—	—	—	24	19	12	46	70	51	250	256	170	34	35
—	—	—	82	30	22	3	3	2	108	121	97	101	143	94	574	640	355	75	36
—	—	—	131	14	10	—	1	1	29	28	18	60	46	28	127	104	62	13	37
—	—	—	318	50	40	—	—	—	153	104	90	83	97	64	351	298	163	22	38
—	—	—	12	7	4	—	—	—	16	18	12	42	70	38	105	164	84	6	39
4	—	—	63	11	9	4	5	4	55	53	45	144	155	117	324	351	228	30	40
—	—	—	1	21	1	—	—	—	9	15	6	50	76	32	69	109	53	—	41
—	—	—	45	47	42	—	—	—	58	38	26	149	137	131	450	499	350	74	42
—	—	—	130	59	37	—	—	—	40	28	16	143	224	136	388	460	267	67	43
—	—	—	742	49	33	2	—	—	202	101	91	501	297	254	843	774	616	91	44
—	—	—	102	5	5	2	—	—	33	9	9	68	69	66	251	95	92	73	45
—	—	—	257	82	63	2	2	2	171	76	62	102	119	74	494	462	264	54	46
—	—	—	69	16	15	1	—	—	15	15	8	86	97	63	186	204	130	23	47
—	—	—	1 014	200	154	69	14	14	428	321	213	647	387	315	1 027	1 369	951	211	48
—	—	—	128	70	61	1	—	—	31	26	14	101	105	70	201	227	150	28	49
—	—	—	214	66	38	1	—	—	89	123	42	96	113	45	480	547	357	12	50
—	—	—	113	55	42	—	—	—	52	91	80	59	75	47	352	400	261	31	51
—	—	—	56	31	21	1	2	—	103	127	101	82	133	83	400	580	271	43	52
—	—	—	598	39	32	—	4	4	73	102	76	185	203	139	427	492	282	58	53
—	1	1	15	18	10	—	—	—	48	40	25	124	133	91	393	439	261	44	54
—	2	—	36	30	24	—	—	—	96	126	92	179	176	107	338	412	204	10	55
—	—	—	115	13	11	2	2	2	61	61	43	175	101	69	337	276	164	50	56
—	—	—	31	7	7	13	8	7	87	48	45	105	69	62	603	428	353	45	57
—	—	—	16	6	4	—	2	1	178	70	63	152	148	113	231	255	164	5	58
—	—	—	16	19	11	2	4	2	226	125	118	75	65	45	216	288	153	2	59
—	—	—	8	8	5	—	—	—	71	22	21	97	99	76	201	194	135	—	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av maj 1940 i jämförelse med slutet av april 1940.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl april 1940 som maj 1940									
	Antal företag	Maj 1940		Indextal för maj 1940 (april 1940 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Arbetare o. övrig personal		
				Män	Kv.	S:a	S:a	Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	**1 106**	**75 802**	**14 855**	**99·3**	**100·3**	**99·4**	**99·0**	**99·3**	**99·6**	**99·3**
Gruvor o. anrikningsverk	11	1 108	55	105·3	·	105·3	101·9	105·1	·	105·2
Järn-, stål- o. kopparverk	22	7 396	838	100·2	·	100·1	97·6	100·1	88·7	99·8
Järn- o. stålmanufaktur .	254	11 373	1 499	96·6	97·7	96·7	96·0	96·6	96·9	96·6
Mekaniska verkstäder . .	540	37 975	8 174	99·7	101·2	99·7	99·5	99·6	100·6	99·7
Skeppsvarv	42	3 480	382	102·1	—	102·1	103·5	102·2	·	102·3
Elektriska verkstäder . .	71	8 975	2 903	102·3	102·9	102·5	99·9	101·6	102·4	101·8
Annan metallindustri . .	166	5 495	1 004	93·6	96·3	94·1	96·9	94·2	95·6	94·5
Jord- o. stenindustri . . .	**326**	**8 605**	**908**	**108·4**	**96·8**	**107·2**	**101·7**	**108·3**	**94·5**	**106·7**
Kolgruvor	1	400	21	107·8	—	107·8	·	107·4	·	107·7
Torvindustri	43	831	25	219·5	·	246·6	·	212·1	·	237·1
Stenbrott o. stenhuggerier	70	1 387	154	105·0	·	105·0	108·5	105·3	·	105·3
Cementfabriker, kalkbruk	61	1 877	256	104·2	·	104·2	100·0	105·4	·	103·6
Tegelbruk	106	1 677	142	147·6	·	149·6	99·3	143·1	·	143·9
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	14	1 162	160	83·8	82·1	82·9	103·9	86·5	83·5	85·0
Glasbruk	31	1 271	150	75·1	86·8	76·0	97·4	76·6	88·9	77·8
Träindustri	**464**	**13 003**	**1 303**	**100·5**	**116·6**	**100·8**	**98·6**	**100·3**	**108·3**	**100·6**
Sågverk o. hyvlerier . .	171	6 177	427	106·5	·	106·9	103·6	106·3	184·3	106·7
Snickeri- o. möbelfabriker	258	5 404	687	93·6	78·8	93·3	95·8	93·7	88·8	93·5
Annan trävaruindustri .	35	1 422	189	103·9	132·6	106·8	97·9	103·4	121·7	105·7
Pappers- o. grafisk ind. .	**429**	**20 697**	**4 594**	**89·7**	**93·1**	**90·4**	**98·1**	**90·8**	**94·6**	**91·7**
Pappersmassefabriker . .	31	4 179	518	90·7	122·9	91·2	98·5	91·5	110·2	91·9
Pappersbruk o. pappfabr. .	35	6 050	674	84·0	89·0	84·8	96·7	85·2	89·2	85·9
Annan pappersindustri .	98	3 028	507	89·5	97·2	94·1	97·1	90·6	97·5	94·5
Grafisk industri	265	7 440	2 895	94·2	89·6	93·4	98·6	94·9	94·4	94·8
Livsmedelsindustri	**564**	**18 058**	**5 001**	**100·8**	**104·0**	**101·9**	**100·6**	**100·6**	**103·3**	**101·6**
Kvarnar	35	1 155	295	93·7	85·2	92·8	104·6	95·5	91·8	95·0
Bagerier	135	3 677	926	99·9	102·9	101·1	100·9	99·8	102·5	101·1
Råsockerbruk o. raffinad. .	22	3 116	398	107·6	110·1	107·7	101·0	106·2	109·3	106·9
Choklad- o. karamellfabr.	50	1 354	264	109·9	101·8	103·6	100·4	108·4	101·2	103·1
Bryggerier o. läskedrycksf.	149	3 550	787	104·9	112·8	106·4	102·7	104·5	110·9	105·3
Tobaksfabriker	5	1 173	129	93·0	100·3	98·7	101·6	95·4	100·2	98·9
Slakterier o. konservfabr.	88	2 507	1 204	99·8	112·1	103·9	99·6	99·0	108·0	102·5
Annan livsmedelsindustri	80	1 526	998	89·8	89·8	89·8	98·5	90·6	96·6	93·1
Textil- o. beklädnadsind. .	**439**	**48 484**	**5 298**	**98·2**	**98·9**	**98·7**	**98·8**	**98·3**	**98·9**	**98·7**
Bomullsindustri	37	10 271	827	96·7	100·5	98·3	99·5	97·0	100·4	98·9
Jute- o. linneindustri . .	10	2 146	145	96·1	99·4	97·8	122·9	98·7	99·5	99·1
Ylleindustri	47	8 543	803	99·0	100·7	99·9	95·0	98·4	100·5	99·5
Trikåfabriker	85	7 580	860	98·7	93·4	94·4	99·7	99·2	93·7	94·9
Skrädderier o. sömnadsfabr.	164	15 343	1 891	100·0	100·3	100·2	99·8	99·6	100·3	100·2
Annan hithörande industri	96	4 601	772	99·7	98·0	98·6	95·0	98·5	97·9	98·1
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**229**	**17 765**	**2 516**	**99·2**	**97·8**	**98·5**	**101·0**	**99·5**	**98·0**	**98·8**
Garverier	23	1 659	172	100·3	102·0	100·5	104·2	101·1	99·2	100·9
Skofabriker	90	7 642	904	100·3	96·8	98·6	98·9	100·2	96·9	98·6
Gummivarufabriker . . .	22	6 291	934	99·1	99·7	99·4	99·2	99·1	99·7	99·4
Annan hithörande industri	94	2 173	506	94·9	93·6	94·4	107·7	96·9	96·3	96·6
Kemisk-teknisk industri .	**149**	**7 161**	**2 047**	**91·8**	**87·8**	**90·4**	**99·4**	**93·2**	**90·8**	**92·3**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	60	2 096	1 086	96·7	90·8	94·4	100·1	98·0	94·3	96·3
Sprängämnesfabriker . .	6	586	68	93·7	115·6	104·5	98·6	93·8	115·4	103·8
Tändsticksfabriker . . .	8	2 212	193	85·3	75·3	80·7	95·5	86·3	75·8	81·7
Annan kemisk-tekn. ind. .	75	2 267	700	93·2	99·8	94·4	99·6	94·3	100·1	95·6
Samtliga industrigrupper	**3 706**	**209 575**	**36 522**	**98·4**	**98·5**	**98·4**	**99·3**	**98·5**	**98·6**	**98·6**
Byggnadsverksamhet . .	824	10 443	1 356	101·5	·	101·5	99·1	101·1	106·2	101·3
Statliga verk o. byggn.-arb.	183	27 136	5 990	104·9	107·6	105·2	100·3	104·0	107·1	104·3
Komm. verk o. byggnadsarb.	165	7 878	2 210	97·6	80·9	97·3	100·0	97·8	99·8	97·9
Handel o. varulager . . .	1 116	5 003	17 989	95·7	104·0	97·5	99·6	97·0	101·0	99·1
Samfärdsel	125	3 444	794	94·2	·	94·2	106·7	95·9	104·5	96·3
Banker	118	—	3 633	—	—	—	99·6	99·3	100·2	99·6
Försäkringsföretag . . .	48	—	3 098	—	—	—	97·4	96·3	98·0	97·4
Samtliga näringsgrenar	**6 285**	**263 479**	**71 592**	**99·2**	**98·9**	**99·1**	**99·5**	**99·1**	**99·2**	**99·2**

[1] Indextal för mindre än 50 personer (under maj) ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil.

Tab. 6. Sysselsatta personer i slutet av maj 1940 i jämförelse med slutet av april 1940 inom vissa näringsgrenar och olika län.

Län	Indextal över antalet sysselsatta personer i maj 1940 med april 1940 som bas[1]													
	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrupper	Byggnadsverksamhet	Statl. o. komm. verk	Handel o. varulager	Banker o. försäkr.-företag	Samtliga näringsgrenar
Stockholms stad	99·8	106·5	111·9	94·2	101·0	93·4	102·0	98·4	**98·1**	95·4	99·4	99·8	98·0	**98·4**
Stockholms län	101·1	140·4	99·1	97·2	97·8	102·7	110·8	103·2	**101·2**	104·6	100·9	91·5	·	**101·0**
Uppsala »	102·4	110·6	100·4	96·3	99·0	96·5	103·8	188·9	**102·8**	111·9	100·4	95·8	93·3	**102·2**
Södermanlands »	95·1	108·0	97·0	99·1	105·3	97·7	·	—	**96·6**	115·2	104·1	101·7	102·3	**98·2**
Östergötlands »	97·4	111·9	92·2	86·2	95·3	98·3	96·6	117·9	**97·1**	102·6	103·7	94·6	103·3	**97·8**
Jönköpings »	100·5	190·7	89·2	70·6	101·8	101·2	101·4	83·2	**95·6**	100·2	114·2	102·7	97·7	**96·9**
Kronobergs »	99·0	90·8	98·8	101·5	110·0	93·0	105·3	—	**98·3**	93·4	96·3	100·0	·	**98·1**
Kalmar »	96·5	80·6	91·5	84·8	101·3	101·4	·	85·8	**93·6**	94·7	100·3	101·2	·	**94·4**
Gotlands »	94·0	130·0	·	91·4	112·3	—	—	—	**117·0**	149·6	107·6	100·9	·	**118·3**
Blekinge »	99·9	87·6	113·3	89·0	98·3	104·9	103·5	89·8	**97·5**	·	98·5	100·0	·	**98·0**
Kristianstads »	99·6	113·0	102·9	91·7	109·5	93·7	95·8	105·3	**100·2**	89·2	99·1	100·0	·	**99·8**
Malmöhus »	100·0	122·0	98·1	94·4	103·2	99·0	99·0	96·2	**100·0**	102·2	100·7	99·8	99·0	**100·2**
Hallands »	101·5	122·4	·	67·4	89·1	100·3	99·0	—	**97·9**	99·5	115·5	90·2	·	**97·8**
Göteb. o. Bohus »	97·6	105·0	95·4	88·4	100·6	99·4	101·0	92·4	**97·4**	93·2	101·4	98·2	98·5	**97·7**
Älvsborgs »	102·9	97·4	108·0	90·3	103·2	99·7	88·4	·	**99·2**	109·2	102·8	99·7	105·4	**99·5**
Skaraborgs »	104·0	99·6	95·1	95·5	96·9	97·9	101·7	84·5	**95·8**	117·4	105·4	96·0	·	**99·4**
Värmlands »	97·2	112·5	88·9	98·4	107·4	100·3	86·1	·	**98·2**	106·1	109·3	102·3	105·1	**99·6**
Örebro »	99·1	117·8	103·8	95·5	100·2	100·4	98·6	95·6	**99·3**	107·3	94·7	101·5	·	**99·2**
Västmanlands »	101·5	104·0	97·9	97·9	94·5	·	97·3	—	**101·0**	102·8	95·9	95·1	·	**100·2**
Kopparbergs »	100·2	92·3	101·9	93·8	104·8	97·5	93·9	·	**99·4**	110·9	120·4	98·4	·	**100·4**
Gävleborgs »	99·6	435·7	103·1	85·2	101·0	95·7	100·8	49·1	**96·3**	121·4	99·4	100·0	·	**97·3**
Västernorrlands »	98·5	·	141·6	112·9	109·2	96·6	99·2	·	**116·8**	121·2	110·8	91·6	102·0	**112·3**
Jämtlands »	·	118·8	105·3	102·3	111·5	—	·	—	**106·5**	104·3	107·1	93·9	—	**106·1**
Västerbottens »	93·7	·	101·6	100·6	102·6	—	104·8	—	**101·0**	125·5	124·6	97·0	·	**105·5**
Norrbottens »	94·9	·	158·7	103·1	109·7	—	·	—	**129·5**	116·7	113·2	96·7	—	**115·2**
Hela riket	**99·3**	**106·7**	**100·6**	**91·7**	**101·6**	**98·7**	**98·8**	**92·3**	**98·6**	**101·3**	**102·7**	**99·1**	**98·6**	**99.2**

Tab. 7. Indextal över antalet sysselsatta arbetare september 1939—maj 1940 (bas: september 1939).

Näringsgrenar	1939			1940				
	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj
Malmbrytn. o. metallind.	98·8	100·2	95·9	97·0	97·1	98·4	94·4	93·8
Jord- o. stenindustri	87·8	83·6	76·0	69·2	64·8	64·8	63·2	67·8
Träindustri	86·5	82·0	73·4	70·9	69·5	71·2	67·7	68·2
Pappers- och grafisk ind.	97·4	97·6	92·3	91·4	90·9	91·9	82·8	74·9
Livsmedelsindustri	114·2	113·9	96·4	96·0	95·3	93·7	95·8	97·6
Textil- o. beklädnadsind.	99·7	100·9	97·7	100·3	102·4	102·7	99·7	98·4
Läder-, hår- och gummiv.-ind.	100·5	102·6	98·3	98·9	100·9	102·5	100·5	99·0
Kemisk-teknisk ind.	101·8	106·4	101·3	102·2	102·4	105·8	100·9	91·2
Samtliga industrigrenar	**98·6**	**98·9**	**92·9**	**92·9**	**92·9**	**93·7**	**90·0**	**88·6**
Byggnadsverksamhet	88·1	74·1	59·3	56·6	55·8	51·8	57·8	58·7
Statl. verk o. byggn.-arb.	105·9	100·6	86·4	90·3	93·1	96·5	100·7	105·9
Komm. verk o. byggn.-arb.	97·2	97·9	90·4	86·2	83·3	85·7	83·0	80·8
Handel o. varulager	88·0	86·9	85·5	81·0	78·8	80·5	73·9	72·1
Samtliga näringsgrenar	**98·2**	**97·3**	**90·4**	**89·8**	**89·4**	**90·5**	**88·1**	**87·3**

[1] Se not å sid. 414.

C. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 8. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 april 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	90	26 816	22 367	988	3·7	862	27 103	1 343	5·0
Bleck- o. plåtslagareförb. .	50	2 707	—	537	19·8	—	2 762	766	27·7
Bokbindareförbundet . . .	51	8 094	5 221	470	5·8	346	8 076	352	4·4
Bryggeriindustriarb.-förb. .	107	7 177	1 638	424	5·9	232	7 233	472	6·5
Byggnadsträarbetareförb. .	316	34 315	—	9 451	27·5	—	35 860	18 852	52·6
De förenade förbunden . .	51	10 985	3 379	357	3·2	184	11 191	563	5·0
Elektriska arbetareförb. . .	60	7 133	—	580	8·1	—	7 764	1 194	15·4
Gjutareförbundet	101	7 948	—	190	2·4	—	8 239	286	3·5
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	528	63 103	8 029	12 317	19·5	1 325	65 180	21 828	33·5
Byggnadsind.-arb. . . .	180	24 636	611	6 169	25·0	171	25 085	11 571	46·1
Byggnadsämnesind.-arb.	181	11 948	398	2 958	24·8	37	12 324	5 099	41·4
Glasbruksarb.	34	3 093	77	336	10·9	11	3 649	535	14·7
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 217	805	588	13·9	86	4 226	1 151	27·2
Tändsticksarb.	4	1 483	646	34	2·3	5	1 487	11	0·7
Övriga arb.	110	17 726	5 492	2 232	12·6	1 015	18 409	3 461	18·8
Gruvindustriarbetareförb. .	46	7 853	57	180	2·3	1	9 222	279	3·0
Handelsarbetareförb. . . .	255	39 837	16 203	1 616	4·1	442	39 610	1 830	4·6
Kommunalarbetareförb. . .	284	43 692	11 075	1 712	3·9	698	44 036	2 876	6·5
Lantarbetareförbundet . .	625	34 446	528	1 332	3·9	268	35 624	2 890	8·1
Litografförbundet	19	2 820	174	47	1·7	7	2 802	83	3·0
Livsmedelsarbetareförb. . .	119	25 548	7 842	1 247	4·9	469	26 010	2 039	7·8
Metallindustriarb.-förb. . .	302	166 770	10 308	9 055	5·4	616	166 709	10 842	6·5
Järnbruksarbetare . . .	57	35 012	472	697	2·0	2	35 315	863	2·4
Verkstadsarbetare . . .	245	131 758	9 836	8 358	6·3	614	131 394	9 979	7·6
Murareförbundet	106	10 066	—	4 255	42·3	—	10 472	6 157	58·8
Målareförbundet	196	14 931	2	5 528	37·0	1	15 576	7 697	49·4
Pappersindustriarb.-förb. .	124	29 919	1 421	4 322	14·4	339	32 620	2 919	8·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	54	3 651	801	523	14·3	117	3 713	1 037	27·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	51	11 381	4 802	439	3·9	235	11 402	514	4·5
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	242	12 004	3	4 284	35·7	2	14 926	5 679	38·0
Stenindustriarbetareförb. .	118	6 229	—	1 320	21·2	—	7 151	2 346	32·8
Sågverksindustriarb.-förb. .	201	18 443	10	5 041	27·3	9	20 701	8 088	39·1
Textilarbetareförbundet . .	97	38 678	22 510	736	1·9	498	38 501	778	2·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 432	1 865	73	3·0	67	2 438	80	3·3
Transportarbetareförb. . .	136	20 314	378	2 872	14·1	59	21 915	3 769	17·2
Träindustriarbetareförb. . .	237	21 397	389	3 509	16·4	84	22 739	4 569	20·1
Typografförbundet	104	11 644	592	611	5·2	60	11 644	795	6·8
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	245	21 856	—	5 625	25·7	—	23 176	8 388	36·2
Summa	4 927	712 189	119 594	79 641	11·2	6 921	734 395	119 311	16·2
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 685	700 185	119 591	75 357	10·8	6 919	719 469	113 632	15·8

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under april uppgivits till inalles 395 022.

Tab. 9. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet 31/3 1939—30/4 1940.

Fackförbund	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	31/1	29/2	31/3	30/4
Beklädnadsarbetareförb.	3·8	3·1	1·8	4·0	3·0	3·7	2·2	2·3	4·3	14·9	5·7	5·3	5·0	3·7
Bleck- o. plåtslagareförb.	20·9	12·9	5·8	2·7	2·0	1·9	2·5	6·5	11·7	14·9	19·6	26·0	27·7	19·8
Bokbindareförbundet	2·8	2·7	2·8	2·3	2·1	2·6	2·4	2·6	1·8	2·8	3·9	3·9	4·4	5·8
Bryggeriindustriarbetareförb.	5·2	4·2	2·9	2·2	2·4	2·2	3·4	5·9	6·1	5·5	5·3	6·6	6·5	5·9
Byggnadsträarbetareförb.	27·5	19·7	12·9	12·4	7·9	7·9	10·9	21·0	29·9	38·5	44·5	46·1	52·6	27·5
De förenade förbunden	4·3	4·2	3·4	3·3	4·4	2·9	4·0	4·3	2·9	2·9	3·5	3·8	5·0	3·2
Elektriska arbetareförb.	7·6	5·9	3·9	2·7	1·7	1·3	1·1	1·6	3·5	6·9	9·3	12·8	15·4	8·1
Gjutareförbundet	4·1	3·8	2·9	2·6	2·5	1·9	1·7	1·7	2·2	8·0	2·2	3·1	3·5	2·4
Grov- o. fabriksarbetareförb.	20·9	16·1	12·0	11·1	9·6	9·7	11·7	14·9	19·2	30·9	29·4	30·9	33·5	19·5
Byggnadsind.-arb.	28·7	20·5	14·9	15·2	11·9	12·1	15·7	22·2	29·2	43·4	41·2	43·7	46·1	25·0
Byggnadsämnesind.-arb.	23·7	15·3	8·5	6·5	5·3	6·7	11·1	15·3	22·2	37·0	35·6	39·0	41·4	24·8
Glasbruksarb.	5·1	7·3	6·7	6·4	5·7	5·4	3·6	4·0	5·5	15·0	13·0	14·2	14·7	10·9
Sockerfabriksarb.	20·0	26·3	26·3	17·0	12·7	7·9	8·3	6·6	7·6	28·2	26·3	20·4	27·2	13·9
Tändsticksarb.	5·3	4·0	2·2	2·5	3·4	2·2	3·2	3·6	3·2	2·7	0·4	0·5	0·7	2·3
Övriga arb.	12·8	10·8	9·1	8·9	9·9	10·2	9·3	9·2	9·7	15·0	14·2	15·8	18·8	12·6
Gruvindustriarbetareförb.	8·1	7·2	4·4	2·5	3·1	3·4	3·2	3·5	3·3	3·5	2·7	2·9	3·0	2·3
Handelsarbetareförb.	4·0	3·7	3·5	3·9	3·8	3·7	3·5	3·9	4·4	4·9	4·1	4·5	4·6	4·1
Kommunalarbetareförb.	6·6	4·1	1·4	1·5	1·9	2·0	2·0	3·4	5·0	6·9	6·8	6·8	6·5	3·9
Lantarbetareförbundet	9·2	6·8	5·1	4·5	4·4	4·3	3·8	4·3	6·3	6·6	7·5	8·0	8·1	3·9
Litografförbundet	1·4	1·3	1·3	1·2	0·9	0·9	1·2	1·6	1·4	1·9	2·0	2·8	3·0	1·7
Livsmedelsarbetareförb.	9·4	7·7	5·7	4·2	3·7	4·1	5·1	5·9	6·3	10·5	8·8	7·4	7·8	4·9
Metallindustriarbetareförb.	5·8	4·8	3·5	3·0	2·8	2·6	3·5	4·3	4·7	5·5	5·2	5·6	6·5	5·4
Järnbruksarbetare	3·8	2·9	1·7	1·5	1·2	1·1	1·2	1·5	1·5	1·6	1·6	1·9	2·4	2·0
Verkstadsarbetare	6·4	5·3	3·9	3·4	3·3	3·0	4·1	5·1	5·6	6·5	6·1	6·6	7·6	6·3
Murareförbundet	18·2	7·1	2·7	1·9	1·6	4·3	11·2	18·5	27·3	49·4	54·7	57·3	58·8	42·3
Målareförbundet	27·8	20·7	9·1	7·4	2·2	1·2	1·4	10·3	24·7	31·2	48·5	49·3	49·4	37·0
Pappersindustriarbetareförb.	16·5	13·1	10·2	9·8	6·6	6·2	9·8	7·4	7·4	6·9	6·9	8·1	8·9	14·4
Sadelm.- o. tapetserareförb.	6·1	4·6	5·4	4·8	4·3	4·4	2·4	2·0	2·6	19·7	21·1	21·2	27·9	14·3
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	4·6	4·8	4·4	5·9	4·0	3·0	2·4	2·2	2·2	9·9	4·3	4·4	4·5	3·9
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	48·8	58·7	48·3	44·1	46·7	47·8	45·7	44·3	46·3	45·5	17·3	19·6	38·0	35·7
Stenindustriarbetareförb.	13·6	11·3	10·3	8·5	7·3	9·0	17·7	17·5	19·4	39·4	29·3	29·5	32·8	21·2
Sågverksindustriarbetareförb.	41·8	33·9	21·6	12·8	12·7	19·4	24·7	28·9	34·7	52·7	35·5	31·6	39·1	27·3
Textilarbetareförbundet	3·5	2·9	2·9	2·9	2·8	2·7	2·4	2·2	2·3	2·0	2·2	2·0	2·0	1·9
Tobaksindustriarbetareförb.	2·5	2·4	2·5	2·1	2·3	2·0	2·5	3·6	3·6	3·6	3·2	3·0	3·3	3·0
Transportarbetareförb.	14·3	10·1	7·3	6·6	6·8	7·1	10·4	10·7	11·3	10·3	15·2	17·2	17·2	14·1
Träindustriarbetareförb.	8·3	6·3	5·1	4·7	4·0	4·3	4·6	5·6	8·1	34·0	15·5	15·8	20·1	16·4
Typografförbundet	2·9	2·6	1·8	1·4	1·5	2·6	4·5	5·2	5·4	5·3	5·6	6·0	6·8	5·2
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	30·0	26·0	21·0	17·6	15·4	15·3	18·0	23·3	32·5	42·3	32·1	33·1	36·2	25·7
Summa	12·7	10·3	7·4	6·6	5·8	6·0	7·2	8·9	11·2	15·9	14·2	14·6	16·2	11·2
Utom skogs- o. flottn.-arb.	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	14·1	14·5	15·8	10·8

D. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 10. Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

a) *Vid utgången av maj 1940.*

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa antal	Summa %		
Stockholms stad	1	1	1 057	—	1 057	— 167	—	— 167	— 13·6	1·9	66·0
Stockholms	5	2	26	88	114	— 14	— 44	— 58	— 33·7	0·4	76·3
Uppsala	4	1	81	20	101	— 38	— 13	— 51	— 33·6	0·7	77·2
Södermanlands	3	3	76	—	76	— 19	—	— 19	— 20·0	0·4	75·0
Östergötlands	1	1	7	—	7	— 117	—	— 117	— 94·4	0·0	100·0
Jönköpings	6	4	42	3	45	+ 6	— 2	+ 4	+ 9·8	0·2	73·3
Kronobergs	3	1	25	23	48	— 1	— 39	— 40	— 45·5	0·3	100·0
Kalmar	5	3	111	34	145	— 28	+ 14	— 14	— 8·8	0·6	80·0
Gotlands	—	—	—	—	—	— 13	—	— 13	—100·0	—	—
Blekinge	14	2	19	86	105	— 41	— 47	— 88	— 45·6	0·7	79·0
Kristianstads	3	1	9	6	15	+ 1	— 11	— 10	— 40·0	0·1	66·7
Malmö stad	1	1	475	—	475	— 240	—	— 240	— 33·6	3·1	80·8
Malmöhus i övrigt	4	3	93	6	99	— 181	— 4	— 185	— 65·1	0·3	74·7
Hallands	4	2	44	7	51	— 70	— 1	— 71	— 58·2	0 3	86·3
Göteborgs stad	1	1	1 915	—	1 915	+ 451	—	+ 451	+ 30·8	6·9	67·7
Göteborgs o. Bohus i övrigt	24	4	285	343	628	— 20	— 257	— 277	— 30·6	3·1	70·7
Älvsborgs	8	5	60	22	82	— 44	+ 21	— 23	— 21·9	0·3	75·6
Skaraborgs	—	—	—	—	—	— 15	—	— 15	—100·0	—	—
Värmlands	12	1	114	92	206	— 8	— 33	— 41	— 16·6	0·8	71·8
Örebro	3	1	91	6	97	— 41	— 6	— 47	— 32·6	0·4	75·3
Västmanlands	1	1	40	—	40	— 14	—	— 14	— 25·9	0·2	72·5
Kopparbergs	3	1	30	49	79	— 2	— 27	— 29	— 26·9	0·3	74·7
Gävleborgs	6	3	157	19	176	— 149	— 43	— 192	— 52·2	0·6	78·4
Västernorrlands	25	2	45	624	669	— 56	— 983	— 1 039	— 60·8	2·4	83·4
Jämtlands	1	1	2	—	2	— 48	— 2	— 50	— 96·2	0·0	100·0
Västerbottens	11	2	3	97	100	— 25	— 38	— 63	— 38·7	0·5	39·0
Norrbottens	10	1	4	68	72	— 1	— 19	— 20	— 21·7	0·3	51·4
Summa	**159**	**48**	**4 811**	**1 593**	**6 404**	**— 894**	**— 1 534**	**— 2 428**	**— 27·5**	**1·0**	**71·9**

b) *April 1939—maj 1940.*

1939.											
april	315	74	8 153	14 637	22 790	— 2 368	— 132	— 2 500	— 9·9	3·6	62·6
maj	286	68	4 897	10 413	15 310	— 3 256	— 4 224	— 7 480	— 32·8	2·4	62·7
juni	266	63	3 649	6 268	9 917	— 1 248	— 4 145	— 5 393	— 35·2	1·6	63·5
juli	232	63	3 038	3 596	6 634	— 611	— 2 672	— 3 283	— 33·1	1·1	64·2
augusti	227	57	2 723	3 348	6 071	— 315	— 248	— 563	— 8·5	1·0	66·0
september	226	58	3 067	3 996	7 063	+ 344	+ 648	+ 992	+ 16·3	1·1	69·0
oktober	250	69	4 953	4 893	9 846	+ 1 886	+ 897	+ 2 783	+ 39·4	1·6	69·6
november	266	69	7 003	6 492	13 495	+ 2 050	+ 1 599	+ 3 649	+ 37·1	2·1	70·1
december	265	71	7 327	5 941	13 268	+ 324	— 551	— 227	— 1·7	2·1	73·1
1940.											
januari	252	71	8 313	5 632	13 945	+ 986	— 309	+ 677	+ 5·1	2·2	75·5
februari	239	68	9 012	4 826	13 838	+ 699	— 806	— 107	— 0·8	2·2	74·9
mars	227	67	8 962	4 288	13 250	— 50	— 538	— 588	— 4·2	2·1	75·8
april	178	54	5 705	3 127	8 832	— 3 257	— 1 161	— 4 418	— 33·3	1·4	74·8
maj	159	48	4 811	1 593	6 404	— 894	— 1 534	— 2 428	— 27·5	1·0	71·9

Tab. 11. De hjälpsökande arbetslösas yrkestillhörighet.

a) Fördelning på yrkesgrupper vid utgången av maj 1940.

Yrkesgrupper	Städer	Landsbygd	Summa		Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad			
			hela antalet	därav i åldern 16–21 år	Städer	Landsbygd	Summa antal	Summa %
Jordbruk och skogshushållning	**31**	**43**	**74**	**9**	**— 36**	**— 157**	**— 193**	**—72·3**
Jordbruk	27	5	32	5	— 34	— 7	— 41	—56·2
Skogshushållning	4	38	42	4	— 2	— 150	— 152	—78·4
Industri och hantverk	**2 757**	**1 071**	**3 828**	**56**	**—455**	**—1 088**	**—1 543**	**—28·7**
Malmbrytning	2	2	4	2	± 0	— 7	— 7	—63·6
Metall- och maskinindustri	406	19	425	21	— 7	— 18	— 25	— 5·6
Jord- och stenindustri	170	329	499	5	+ 7	— 265	— 258	—34·1
stenindustri	116	279	395	—	+ 31	— 206	— 175	—30·7
glasindustri	6	40	46	—	+ 2	— 44	— 42	—47·7
övrig jord- och stenindustri	48	10	58	5	— 26	— 15	— 41	—41·4
Trävaruindustri	267	294	561	9	— 39	— 495	— 534	—48·8
Pappers- och grafisk industri	62	172	234	3	+ 9	— 123	— 114	—32·8
Livsmedelsindustri	58	6	64	2	— 28	— 4	— 32	—33·3
Textil- och beklädnadsindustri	64	3	67	—	— 19	— 1	— 20	—23·0
Läder-, hår- och gummivaruindustri	60	3	63	—	— 22	— 1	— 23	—26·7
Kemisk-teknisk industri	73	1	74	—	— 5	± 0	— 5	— 6·3
Byggnadsverksamhet	1 561	237	1 798	13	—346	— 174	— 520	—22·4
husbyggnadsarbete	1 261	96	1 357	12	—213	— 25	— 238	—14·9
väg-, gatu- och vattenbyggnadsarbete	300	141	441	1	—133	— 149	— 282	—39·0
Kraft- och värmeproduktion	34	5	39	1	— 5	± 0	— 5	—11·4
Sjöfart och fiske	**161**	**19**	**180**	**1**	**+ 52**	**— 37**	**+ 15**	**+ 9·1**
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	**955**	**40**	**995**	**22**	**—135**	**— 29**	**— 164**	**—14·2**
Kontorsarbete	115	2	117	3	+ 18	— 2	+ 16	+15·8
Affärs- och lagerarbete	361	14	375	7	— 44	— 8	— 52	—12·2
Landtransport	326	22	348	10	— 80	— 18	— 98	—22·0
Hotell- och restaurangrörelse	65	—	65	—	— 22	— 1	— 23	—26·1
Litterärt och konstnärligt arbete	59	1	60	1	— 8	± 0	— 8	—11·8
Förvaltning och undervisning	15	—	15	—	— 2	—	— 2	—11·8
Sjukvård och hygien	14	1	15	1	+ 3	± 0	+ 3	+25·0
Husligt arbete	**17**	**2**	**19**	**1**	**— 2**	**± 0**	**— 2**	**— 9·5**
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**890**	**418**	**1 308**	**89**	**—318**	**— 223**	**— 541**	**—29·3**
Diversearbete	887	343	1 230	13	—317	— 212	— 529	—30·1
Ungdom utan särskild utbildning	3	75	78	76	— 1	— 11	— 12	—13·3
Summa	**4 811**	**1 593**	**6 404**	**178**	**—894**	**—1 534**	**—2 428**	**—27·5**
därav i åldern 16—21 år	71	107	178		— 9	— 30	— 39	—18·0

b) Fördelning på huvudgrupper av yrken april 1939—maj 1940.

Huvudgrupper	1939									1940				
	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj
Jordbruk o. skogshushållning	4 251	3 529	1 867	748	791	792	1 017	1 365	902	540	459	416	267	74
Industri och hantverk	9 290	5 541	3 603	2 658	2 445	3 250	4 519	6 539	6 891	7 940	8 312	8 162	5 371	3 828
Sjöfart och fiske	328	168	105	79	76	94	126	175	154	183	213	195	165	180
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	1 931	1 207	865	734	675	795	1 171	1 482	1 389	1 495	1 544	1 513	1 159	995
Husligt arbete	32	22	18	17	20	16	20	32	23	27	25	28	21	19
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	6 958	4 843	3 459	2 398	2 064	2 116	2 993	3 902	3 909	3 760	3 285	2 936	1 849	1 308
Summa	**22 790**	**15 310**	**9 917**	**6 634**	**6 071**	**7 063**	**9 846**	**13 495**	**13 268**	**13 945**	**13 838**	**13 250**	**8 832**	**6 404**

Tab. 12. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

a) *Vid utgången av maj 1940.*

Län	Av arbetslöshetskommitté hjälpta genom								Summa	I beredskapsarbeten sysselsatta av arbetslöshetskommitté anvisade arbetslösa[1]		
	reservarbete				kontantunderstöd			ungdomshjälp				
	statligt	statskommunalt	kommunalt	Summa	dagunderstöd	kommunalt understöd	Summa			Statliga arbeten	Kommunala arbeten	Summa
Stockholms stad	140	32	93	265	263	87	350	202	817	—	187	187
Stockholms	24	—	—	24	25	38	63	—	87	—	—	—
Uppsala	1	—	56	57	—	7	7	3	67	—	—	—
Södermanlands	—	—	62	62	—	—	—	—	62	—	—	—
Östergötlands	2	—	5	7	—	—	—	—	7	—	—	—
Jönköpings	2	—	35	37	—	—	—	—	37	—	—	—
Kronobergs	25	—	—	25	—	—	—	—	25	—	—	—
Kalmar	2	13	44	59	—	—	—	—	59	—	62	62
Gotlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	37	5	11	53	—	1	1	—	54	—	32	32
Kristianstads	5	—	10	15	—	—	—	—	15	—	—	—
Malmö stad	24	—	—	24	227	138	365	—	389	—	—	—
Malmöhus i övrigt	9	6	—	15	—	63	63	—	78	—	1	1
Hallands	—	12	20	32	—	2	2	—	34	—	—	—
Göteborgs stad	56	—	23	79	450	519	969	19	1 067	15	—	15
Göteborgs o. Bohus i övrigt	97	22	33	152	66	44	110	—	262	419	76	495
Älvsborgs	2	—	26	28	—	1	1	—	29	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	19	—	42	61	10	—	10	—	71	—	12	12
Örebro	—	26	18	44	—	—	—	—	44	—	—	—
Västmanlands	—	—	39	39	—	—	—	—	39	—	—	—
Kopparbergs	5	—	50	55	—	—	—	—	55	—	—	—
Gävleborgs	26	10	7	43	40	9	49	—	92	18	9	27
Västernorrlands	36	70	126	232	198	10	208	8	448	429	121	550
Jämtlands	1	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	2
Västerbottens	12	—	23	35	—	—	—	45	80	—	34	34
Norrbottens	7	—	1	8	—	2	2	6	16	43	12	55
Summa	**532**	**196**	**724**	**1 452**	**1 279**	**921**	**2 200**	**283**	**3 935**	**926**	**546**	**1 472**

b) *April 1939—maj 1940.*

1939.												
april	1 241	1 229	2 360	4 830	5 847	2 023	7 870	369	13 069	1 248	855	2 103
maj	1 490	1 087	1 489	4 066	2 441	1 127	3 568	320	7 954	1 413	887	2 300
juni	1 763	904	1 347	4 014	529	839	1 368	214	5 596	1 655	929	2 584
juli	1 533	674	1 015	3 222	—	776	776	153	4 151	1 734	861	2 595
augusti	1 364	624	896	2 884	—	596	596	146	3 626	1 903	735	2 638
september	1 246	544	844	2 634	—	783	783	143	3 560	1 622	814	2 436
oktober	1 294	454	964	2 712	842	834	1 676	178	4 566	1 571	766	2 337
november	1 363	492	1 192	3 047	1 811	1 366	3 177	176	6 400	1 301	787	2 088
december	1 135	443	1 277	2 855	2 930	1 688	4 618	76	7 549	1 045	627	1 672
1940.												
januari	1 314	411	1 335	3 060	3 273	2 085	5 358	110	8 528	971	636	1 607
februari	1 197	298	1 404	2 899	3 423	2 582	6 005	306	9 210	766	580	1 346
mars	993	213	1 386	2 592	3 493	2 814	6 307	229	9 128	647	435	1 082
april	728	138	1 041	1 907	2 676	1 397	4 073	156	6 136	638	402	1 040
maj	532	196	724	1 452	1 279	921	2 200	283	3 935	926	546	1 472

[1] Ingå ej i antalet hjälpsökande arbetslösa.

E. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1940.

Tab. 13. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	114								
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·3	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	10·8									
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	21 723	21 766	19 184	15 791	12 463	10 421	8 481	8 346	9 154	12 349	17 350	22 099	14 927
1939	27 547	27 087	25 290	22 790	15 310	9 917	6 634	6 071	7 063	9 846	13 495	13 268	15 360
1940	13 945	13 838	13 250	8 832	6 404								

Tab. 14. Konjunktursiffran.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Medeltal
1935	3·51	3·71	3·73	3·76	3·68
1936	3·71	3·82	3·91	3·97	3·85
1937	4·01	4·10	4·06	3·80	3·99
1938	3·45	3·51	3·53	3·63	3·53
1939	3·66	3·92	3·96	3·78	3·83
1940	3·67				

Månadssiffror			
1939 Okt. . .	3·77	Mars . .	3·60
Nov. . .	3·78	April .	3·53
Dec. . .	3·78	Maj . .	3·44
1940 Jan. . .	3·66		
Febr. .	3·67		

Arbetstillgång: 5 = mycket god, 4 = god, 3 = medelgod, 2 = mindre god, 1 = dålig.

Anmärkningar till tabellavdelning B (tab. 5—7). Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad utsändas till ungefär 13 000 arbetsgivare. För maj 1940 ha c:a 6 300 arbetsgivare insänt besvarade rapportkort. De vid indexberäkningarna använda uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare den sista arbetsdagen av den sista avlöningsperioden i april och maj samt övriga sysselsatta den 30 april och 31 maj 1940. — Sänkningen av indextalet för gruppen samfärdsel berörde busstrafikföretag, åkerier och stuverier men icke järnvägar. — Det bör framhållas, att indextalen i tab. 6 i många fall grunda sig på ett mycket litet material. — Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 7 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över antalet sysselsatta arbetare i slutet av månaderna oktober 1939—maj 1940 med början av september 1939 som bas.[1]

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 327.

Litteraturöversikt.

(Maj 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

MALMSTRÖM, C. G. Rapport från den nordiska tjänstemannadelegationens studieresa i Finland den 12—15 mars 1940. Restaurangtjänstemannen 1940, nr 4.

Stand und Entwicklung der Arbeiterbildung. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1939, nr 8/12.

Sverige.

BONOW, M. Avspärrningens ekonomiska konsekvenser. S. A. P. information 1940, nr 10.

FORSLUND, A. Evakueringsproblemet. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

GJÖRES, A. Statens priskontrollnämnd. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

HÅSTAD, E. Social försvarsberedskap. Medborgaren 1940, nr 5.

KJELLMAN, J. Hantverkarnas plats i samhällslivet. Sv. hantverkstidning 1940, nr 9.

LINDBERG, A. Bördor att dela. Tiden 1940, nr 5.

TUNBERG, S. Kampanjen för varsamhet. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

TÖRNELL, E. Synpunkter på evakuering av tuberkulösa patienter. Sv. läkartidningen 1940, nr 20.

ÅSBRINK, P. Krigskrisen hittills. Metallarbetaren 1940, nr 21.

Folkrörelsernas semesterförening. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1940, nr 5.

Norrlandsfrågan under ny utredning. Medborgaren 1940, nr 5.

Statens arbetsmarknadskommissions och skolöverstyrelsens beredskapskurser. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1940, nr 4.

Upprop från föreningen »Rättvisa åt landsorten». [Dyrortsgrupperingen.] Tidning för Sveriges läroverk 1940, nr 10.

Utrymningshjälpen. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Chronology of events affecting labor relations March 11 to April 10, 1940. The conference board management record 1940, nr 4.

Danmark.

CHRISTENSEN, P. J. Forsörgelse af indkaldte værnepligtiges Familie og værnepligtiges Adgang til efter Hjemsendelse fra Militærtjeneste at genindtræde i deres tidliger Stilling. Socialt Tidsskrift 1940, nr 3.

Finland.

Ekonomisk och social undantagslagstiftning. Industritidningen 1940, nr 3/4.

Norge.

Nevnden for industri og omsetning. Arbeidsgiveren 1940, nr 10.

Soc. rådsrepublikernas union.

LEFRANC, G. Är Sovjetunionen arbetarnas verkliga fädernesland? Fackföreningsrörelsen 1940, nr 19.

Storbritannien.

Emergency legislation and statutory orders and regulations. Labour april 1940.

Tyskland.

Überblick über die sozialpolitische Gesetzgebung (April 1940). Reichsarbeitsblatt 1940, nr 13.

Arbetarskydd.

Sverige.

LINDSTEDT, G. Statlig varsamhetskampanj. Arbetarskyddet 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

FRISTEDT, A. E. Arbetarskyddet i Förenta staterna. Metallarbetaren 1940, nr 22.

Safety, health, and workmen's compensation. Labor standards mars 1940.

Tyskland.

WHEELER, J. E. Industrial accidents in Germany and Austria during the war of 1914—1918. Industrial safety survey 1940, nr 2.

Arbetslön och arbetstid.

Sverige.

Arbetstidslagarnas suspension. Industria 1940, nr 11.

Arbetstids- och butiksstängningslagarna. Sv. skotidning 1940, nr 9.

Familjelön till soldaten. Frihet 1940, nr 10.

Krisarbetstid vid jordbruket. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1940, nr 4.

Rörligt lönetillägg åt försäkringstjänstemännen. Försäkringstjänstemannen 1940, nr 3.

Semesterkortet debuterar. Förbundskamraten 1940, nr 4.

Semesterlön och semesterersättning [för jordbruksarbetare]. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

PAYNE, C. E. Trends in company vacation policy. The conference board management record 1940, nr 4.

SAYRE, R. A. Wages, hours and employment in the United States, 1934—1939. The conference board economic record 1940, nr 10.

Earnings and hours in shoe and allied industries, 1939. Monthly labor review sept. 1939.

Minimum wages in the hosiery industry under wage and hour act. Monthly labor review okt. 1939.

Danmark.

Krisesituationen. [Indexlönerna.] Arbejderen 1940, nr 10.

Finland.

Arbetstagares semester år 1940. Industritidningen 1940, nr 3/4.

Storbritannien.

TOUT, H. A statistical note on family allowances. The economic journal mars 1940.

Changes in rates of wages and hours of labour in 1939. The Ministry of labour gazette 1940, nr 4.

Working hours in wartime industry. Labour april 1940.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

The employment and unemployment of young workers. International labour review maj 1940.

Krigshushållningens arbetskraftproblem. Industritidningen 1940, nr 3/4.

Sverige.

BONDESTAM, A. E. AV. Den kvinnliga värnplikten får förnyad aktualitet. Sunt förnuft 1940, nr 4.

JACOBI, A. Den nya riksarbetsstyrelsen. S. A. P. information 1940, nr 8.

SKOGH, L.-G. Militärtjänsten och arbetsförmedlarna. Arbetsförmedlingen 1940, nr 1.

SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. Arbetarbrist och semester. En hemställan. Industria 1940, nr 11.

ZETTERBERG, O. Arbetsblock inom jordbruket. Hushållningssällskapens tidskrift 1940, nr 3.

Arbetskraftfördelning och arbetslöshetspolitik. S. A. P. information 1940, nr 10.

Avspärrningen och arbetsmarknaden. Finanstidningen 1940, nr 18.

Fullmaktslagen. [Arbetstid, arbetarskydd.] Metallarbetaren 1940, nr 22.

Interpellationsdebatt om arbetskraftens användning. Industria 1940, nr 11.

Kvinnorna och jordbruksarbetet. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1940, nr 5.

Yrkesverksamhet bland gifta kvinnor i Stockholm. Statistisk månadsskrift 1940, nr 3.

Amerikas förenta stater.

ALTMEYER, A. J. Liberalizing unemployment compensation. Social security bulletin 1940, nr 1.

CREAMER, D., & BLOOM, M. Notes on adequacy of unemployment compensation. Social security bulletin 1940, nr 1.

Employment and unemployment of the labor force 1900—1940. The conference board economic record 1940, nr 8.

Danmark.

JACOBY, H. Arbejdslöshedsproblemet i Danmark 1930—1938. Socialt Tidsskrift 1940, nr 3.

MADSEN, K. Landbruget og Beskæftigelsespolitiken. Andelsbladet 1940, nr 19.

NYROP, E. Arbejdslösheden og Landbruget. Socialt Tidsskrift 1940, nr 3.

VEISTRUP, P. Beskæftigelse af unge Arbejdsløse. Samfundets Krav 1940, nr 1.

VILLADSEN, V. Arbejdslöshed eller Beskæftigelse? Samfundets Krav 1940, nr 1.

Arbejdsmuligheder under de nye Forhold. Arbejderen 1940, nr 9.

Frankrike.

Compulsory employment of women in France. The Ministry of labour gazette 1940, nr 4.

Storbritannien.

MERRIAM, IDA C., & BOCHNER, DIANE. The roles of unemployment insurance and unemployment assistance in Great Britain. Social security bulletin 1940, nr 3.

Tyskland.

AUGUSTIN, GISELA. Die Reform der deutschen Arbeitslosenversicherung. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1940, nr 1.

State control of labor in Germany. Monthly labor review okt. 1939.

Befolkningsfrågan.

Storbritannien.

MACDOUGALL, G. D. A. Inter-war population changes in town and country. (Med diskussion.) Journal of the royal statistical society 1940, nr 1.

Tyskland.

ALEGÅRD, G. Tyska befolkningsproblem. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 18—21.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

ANSTRIN, H. Bostadssubvention under krigstid. Industria 1940, nr 11.

BEXELIUS, E. Socialstyrelsens bränsleklausul. Från departement och nämnder 1940, nr 8.

[DAHLBERG, A.] Stockholms fastighetsdirektör om de första försöken att lösa tjänstemännens bostadsfråga. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1940, nr 5.

GAMBY, E. De ensamboendes bostadsfråga. Vår bostad 1940, nr 10.

Arbetstillgång och bostadsstandard inom skogsbruket. Några erfarenheter från domänverkets sanering av bostadsbeståndet på komplexet Kloten-Malingsbo-Skinnskatteberg. Skogen 1940, nr 9.
Av riksdagen beviljade anslag för bostadsförbättring och bostadsförsörjning åren 1933—1939. S. A. P. information 1940, nr 9.
Bostadsproduktionen under krigskrisen. S. A. P. information 1940, nr 9.
Ny värmeklausul. Vår bostad 1940, nr 10.

Amerikas förenta stater.

BYER, H. B., & TRUMP, C. A. Labor and unit costs in PWA low-rent housing. Monthly labor review sept. 1939.
Self-help cooperative housing. Monthly labor review sept. 1939.

Storbritannien.

ELSAS, M. J. War and housing. The economic journal mars 1940.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

SKOGSBERG, S. Social utlandskrönika. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 5.

Sverige.

ERICSSON, JOHN. Den nya förordningen om familjebidrag. S. A. P. information 1940, nr 8.
SJÖHAGEN, A. Centralregister över sinnesslöa och därmed jämförliga. Landskommunernas tidskrift 1940, nr 5.
WANGSON, O. Sanningen om mödrahjälpen. S. A. P. information 1940, nr 9.
Fattigvårdsstyrelserna och krisläget. Meddelanden från K. Socialstyrelsens byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden 1940, nr 79.
Mödrahjälpen. Telegraf- och telefonmannaförbundets facktidning 1940, nr 5.
De nya familjebidragen. Vi 1940, nr 20.
De nya familjebidragsbestämmelserna. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

Kanada.

WALLACE, ELISABETH. Canadian social services in war time. Survey midmonthly 1940, nr 3.

Föreningsväsen.

Sverige.

De första försöken att organisera Stockholms hamnarbetare. Transportarbetaren 1940, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Closed shop-systemet i amerikansk arbeidsliv. Arbeidsgiveren (Norge) 1940, nr 10.

Hälso- och sjukvård.

MÅRTENSSON, A. Om börnetuberkulose. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1940, nr 4.

Sverige.

NYMAN, E. Stockholmsmedicinarnas tuberkulosmorbiditet. Sv. läkartidningen 1940, nr 20.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

HAMILTON, H. Torpsystemet inom nutida svenskt jordbruk. (Föredrag med diskussion.) Kungl. lantbruksakademiens tidskrift 1940, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Amerikas förenta stater.

PETERSON, FLORENCE. Collective bargaining in the United States of America. International labour review maj 1940.
L'arbitrage et la conciliation aux Etats-Unis. Revue du travail 1940, nr 4.

Danmark.

Det danska indexavtalet revideras. Industria 1940, nr 11.
Lönbevægelser og Konflikter. Arbejderen 1940, nr 9.

Kooperation.

ODHE, TH. Kooperationen i Belgien och Holland. Kooperatören 1940, nr 9.

Storbritannien.

LAMMING, G. N. En brytningstid inom den brittiska kooperationen. Kooperatören 1940, nr 8.

Tyskland.

MEYER, E. H. Das kommende Genossenschaftsrecht. Soziale Praxis 1940, nr 9.

Levnadskostnader.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Smör och margarin. Industria 1940, nr 11.
ENGBLOM, C. P. Regleringen av sockernäringen i riket. Från departement och nämnder 1940, nr 8.
GEDDA, E. En undersökning av kostförhållanden och livsföring i övrigt för barnen i Göteborgs folkskolor. Social-medicinsk tidskrift 1940, nr 4.
HAMMARSKJÖLD, B. Fettvaruregleringen. Från departement och nämnder 1940, nr 9.
KOLLBERG, G. Ransoneringarna av margarin samt tvätt- och rengöringsmedel. Från departement och nämnder 1940, nr 9.
NORDGREN, G. Levnadsstandard bör bedömas efter kvalitet. Vi 1940, nr 19.
OLSSON, HELMER. I folkhushållets tjänst. [K. F:s priser.] Vi 1940, nr 22.
SETTERGREN, L. Priskontrollen skärpes. Sv. affärsliv 1940, nr 10.
SJÖGREN, E. Lantbrukets roll i svenskt näringsliv. Hushållningssällskapens tidskrift 1940, nr 3.
STOLPE, H. Margarinet på retur. Vi 1940, nr 21.

Prisrabattering å smör. Från departement och nämnder 1940, nr 9.
Reglering av vedhandeln. Från departement och nämnder 1940, nr 9.

Danmark.

Brugsforeningernes Prisudvikling. Januar—April 1940. Andelsbladet 1940, nr 20.

Kanada.

Income and expenditures of wage earners' families in Canada. Monthly labor review sept. 1939.

Schweiz.

BLOCK, H. Schweizisk levnadsstandard. Industria 1940, nr 11.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

FRITZ, H. LO-skolans första vinterkurs. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 20.
RANNING, E. Facklig aftonskola — ett nytillskott i vårt studiearbete. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 20.
Den kvinnliga arbetskraftens utbildning. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1940, nr 4.
Verkstadsingenjörers åsikter om lärlingsutbildningen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

FIRTH, M. S. Decentralized operation and foreman training. The conference board management record 1940, nr 4.

Norge.

HENRIKSEN, A. Et akademisk sosialt tiltak. [»Fri-undervisningen».] Nordisk tidskrift 1940, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

SZULC, G. Alcoholism in the rural environment. Bulletin of the health organisation 1940, nr 1.

Sverige.

LÅÅS, S. Nykter skall man vara. Metallarbetaren 1940, nr 21.
RAMBERG, E. Alkoholism och asocialitet. Skyddsvärnet 1939, nr 6 & 1940, nr 1.
Helnykterhet — ett led i beredskapen. Reformatorn 1940, nr 21.

Danmark.

RÖGIND, S. Krigstidsforhöjelser af alkoholbeskatningen i Danmark. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 5.

Finland.

Rusdrycksförhållandena i Finland under kriget. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 5.

Socialförsäkring.

Sverige.

LINDH, E. Några synpunkter på revisionen i lokalsjukkassorna. Sv. sjukkasse-tidning 1940, nr 5.
Folkpension får ej belånas. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1940, nr 5.
Understödsföreningarnas verksamhet vid krig. Folkpensioneringen 1940, nr 4.

Amerikas förenta stater.

RETICKER, RUTH. Social insurance payments in the United States. Social security bulletin 1940, nr 3.

Sydamerika.

WHITNEY, ANICE L. Social insurance in Latin America. Monthly labor review sept. 1939.

Ut- och invandring.

Sverige.

HÖJER, K. J. Inskränkning av utlänningars rörelsefrihet. Från departement och nämnder 1940, nr 7.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

HILLER, E. T. Houseboat and river-bottoms people. A study of 683 households in sample localities adjacent to the Ohio and Mississippi rivers. Urbana 1939. (Illinois studies in the social sciences. Vol. 24: 1.)

Undersökningen grundar sig på uppgifter, som insamlats rörande 683 hushåll boende i husbåtar på Ohio och Missisippi eller på allmänningar vid dessa floders stränder. Den har utförts i samarbete med de federala arbetslöshetsorganen.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN. 26th session, Geneva, 1940.
[Report.] Geneva 1940.
Methods of collaboration between the public authorities, workers' organisations and employers' organisations.

Betänkandet var från början avsett att utgöra grund för förhandlingarna vid den sedermera inställda arbetskonferensen i juni 1940, på vars program frågan om sättet för samarbete mellan det allmänna och parterna på arbetsmark-

naden upptagits. Huvudvikten är lagd vid framställningen av de grundproblem, som mött inom olika länder, och de metoder man använt för dessas lösning, men man har icke eftersträvat fullständighet vid skildringen av gällande lagstiftning eller av de fungerande organens beskaffenhet.

KUMM, E. Nödårsbygd och samhällshjälp. Orsakerna till kriser, allmogenöd och arbetslöshet under förra seklet samt dåtida undsättningar och nödhjälpsarbeten. Sthlm 1940. (Skrifter utg. av Arbetarnas kulturhistoriska sällskap. Ny följd. 1.)

Förf. har med sin skrift velat lämna ett bidrag till kännedomen om svenska folkets och framför allt de icke besuttna klassernas levnadsvillkor i forna tider. Framställningens huvudvikt är lagd vid perioden från slutet av 1700-talet och framåt i tiden. I källförteckningen åberopas bl. a. landshövdingarnas femårsberättelser, riksdagstryck och den samtida tidningspressen.

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSSYSTEMET. Förvaltningsberättelse för år 1939 jämte revisionsberättelse. Sthlm 1940.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Civil service commission.
Annual report. 56 (1938/39). Wash. 1940.

— Department of agriculture.
Rural population density in the Southern appalachians. Wash. 1940. (Miscellaneous publ. 367.)

— — Bureau of home economics.
Family income and expenditures. Pacific region and plains and mountain region. P. 1. Family income. Wash. 1939. (Miscellaneous publ. 356.)

— Department of commerce. Bureau of foreign and domestic commerce.
Foreign commerce and navigation of the United States for the calendar year 1938. Wash. 1940.

— Department of labor. Administrator of the wage and hour division.
Annual report. 1 (1938/39). Wash. 1940.

— — Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1940.
668. Building construction 1921 to 1938.

ESTLAND. Ministère des affaires sociales.
La protection du travail en Estonie en 1938. Tallinn 1940.

FINLAND. Andelskassornas centralförbund.
Årsberättelse 1939. Hfors 1940.

— Andelskassornas centralkreditanstalt A.-B.
Årsberättelse 1939. Hfors 1940.

— Centralhandelskammaren.
Årsberättelse. 22 (1939). Hfors 1940.

— Folkpensionsanstalten.
Årsberättelse. 2 (1939). Hfors 1940.

FRANCIS, B. H. What will social security mean to you. Publ. by American institute for economic research. 4 ed. Cambr., Mass. 1939.

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1940.
1. Kommunalkalender.
Stockholms kommunalkalender. 34 (1940). Sthlm 1940.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1939. Sthlm 1940.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1939. Sthlm 1940.

NATIONERNAS FÖRBUND. Child welfare information centre.
Summary of the legislative and administrative series of documents of the Child welfare information centre publ. in 1939. Geneva 1940. (Publ. 1940: 4. 1.)

— Economic intelligence service.
Money and banking 1939/40. Vol. 1. Monetary review. Geneva 1940. (Publ. 1940: 2 A. 2.)

NEDERLÄNDERNA. Departement van sociale zaken.
Jaarverslag der inspectie van den havenarbeid over 1938. 's-Gravenh. 1939.

NYA SYD-WALES. Registrar of friendly societies.
Report. 1937/38. Sydney 1940.

OHLIN, B. Svensk kraftanspänning. Sthlm 1940.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1940.
91. Schweizerische Forststatistik 1938.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940. Sthlm 1940.
10. *Sahlgren, J.* Svensk namnbok 1940. På offentligt uppdrag utarb. till vägledning vid val av nya släktnamn.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Styrelse- och revisionsberättelser för år 1939. Sthlm 1940.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1940.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1937. Av Statistiska centralbyrån. 1. Städernas, municipalsamhällenas och landstingens finanser.
Folkmängden och dess förändringar.
Befolkningsrörelsen år 1937. Av Statistiska centralbyrån.
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1938 av Kommerskollegium.

ÅBO.
Statistisk årsbok för Åbo stad. 24 (1939). Åbo 1939.

ÖSTERGREN, J. Svenska frisörarbetareförbundet, avd. 1, Stockholm, 1890–1940. Historik. Sthlm 1940.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 21 maj—10 juni 1940 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
326.	K. instruktion för statens arbetsmarknadskommission. (Jfr även 1940: 327)	7 maj
328.	K. kung. om länsarbetsnämnder	7 »
329.	K. kung. om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen	7 »
331.	Lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän	17 »
332.	Lag ang. ändrad lydelse av 3 och 29 §§ lagen den 11 september 1936 (nr 506) om förenings- och förhandlingsrätt	17 »
333.	K. förordn. om särskild ersättning i vissa fall för skada till följd av olycksfall vid flygning	17 »
334.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 3 stadgan den 8 juni 1928 (nr 291) ang. statsunderstödda skolhem	17 »
342.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av stadgan den 17 juni 1932 (nr 347) för statens läroanstalter för blinda. (Jfr även 1940: 343)	3 »
344.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av stadgan den 6 juni 1919 (nr 365) för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier	3 »
347.	K. stadga ang. dövstumundervisningen	3 »
350.	K. kung. om ändrad lydelse av § 9 kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 227) ang. statsbidrag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden	26 april
351.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 3 juni 1938 (nr 358) ang. statsbidrag till folktandvård	26 »
360.	K. kung. om ändring i vissa delar av sjukhusstadgan den 22 juni 1928 (nr 303)	3 maj
361.	K. kung. om ändring i vissa delar av stadgan den 19 september 1929 (nr 328) ang. sinnessjukvården i riket	3 »
362.	K. kung. om ändring i vissa delar av allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442)	3 »
363.	K. kung. om särskild uppgiftsplikt rörande fall av sjukdom, varå epidemilagen äger tillämpning m. m.	3 »
364.	K. kung. med visst undantag från meddelade föreskrifter rörande utlännings vistelse i vissa delar av riket	17 »
367.	K. kung. ang. ändrad lydelse av 2 och 3 §§ kung. den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar	24 »
368.	K. kung. ang. utlännings vistelse i vissa delar av Hallands, Älvsborgs och Skaraborgs län	24 »
378.	K. instruktion för statens hantverksinstitut	17 »
379.	K. kung. ang. försäljning av mjukt matbröd	17 »
380.	K. kung. ang. stipendier till elever vid av staten godkända sjuksköterskeskolor	26 april
381.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 19 maj 1933 (nr 237) ang. statsbidrag till driftkostnader vid anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, och vid epileptikeranstalter	26 »
385.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 20 juli 1939 (nr 538) ang. statsbidrag till driften av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett m. m.	24 maj
397.	K. kung. med särskilda bestämmelser om arbetstiden vid statliga verk och myndigheter under sommarmånaderna 1940	31 »
398.	K. Socialstyrelsens kung. med föreskrifter rörande utlännings resa genom vissa delar av riket. (Jfr även 1940: 444)	29 »
402.	K. förordn. om värnskatt för budgetåret 1940/41	31 »
404.	K. kung. med vissa ytterligare bestämmelser angående prisrabattering å smör	31 »
416.	K. kung. om ändrad lydelse av § 1 mom. 4 och § 6 kung. den 28 juni 1935 (nr 449) ang. statsbidrag för anordnande av skolskjutsar åt skolpliktiga barn	24 »
417.	K. kung. ang. ändrad lydelse i vissa delar av stadgan den 19 juni 1931 (nr 272) för navigationsskolorna i riket	31 »
418.	K. kung. om tillfällig höjning av ersättningen åt sjöfolk för förlust av effekter vid fartygs förolyckande	31 »
420.	K. kung. med fastställande av normalpriser å vissa vedsortiment	31 »
422.	K. förordn. om familjebidrag åt värnpliktiga under tjänstgöring i fredstid (fredsfamiljebidragsförordning). (Jfr även 1940: 423 och 424)	17 »
447.	K. kung. med vissa föreskrifter om anmälningsskyldighet rörande utlänning	31 »